İMAM EŞ-ŞEVKANÎ

El-Fevâid El-Mecmua Fî'l-Ehâdîs El-Mevdua

MEVZU HADİSLER

Tercüme ve Takdim: MEHMET EMİN AKIN

MEDARİK YAYINLARI

İMAM EŞ-ŞEVKANÎ

MEVZU HADİSLER

Bugün şunu çok iyi bilmeli ve iman etmeliyiz ki; Nebevî Sünnet hakkında üretilen şüpheler, sonunda küllî bir biçimde hadisi inkâr yolunu açmıştır. Aslında dün gaye buydu ve ne yazık ki, bugün de gaye budur... Kalpler hevayla bozulmadıkça, akıllar şehvetle kirlenmedikçe, ne Kur'an'a ve ne de Sünnet'e dil uzatılır. Kimin hayatı, ilim ve ahlâkı, Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ashabının, onlara iyilikte uyan ilk Müslümanlarınkine benzemekten çıkmaya ve değişmeye başlamışsa, onun hem ilminde ve hem de dininde felaket ve belâ baş gösterir. İşte ümmeti saptıracak olan "dalâlet imamları" da o zaman zuhur eder. Hadis uyduranlarla, Kur'an'ın ve Sünnet'in ilim, ahlak ve gayesine aykırı söz söyleyenler arasında hiçbir fark göremeyiz. Her iki durumda da Allah'ın dinine heva karıştırılmıştır. Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*; "Kim benim adıma söylemediğim -bir- sözü söylerse cehennemdeki yerine hazırlansın" demişiken (Buharî, Müslim), Allah'tan korkmadan yalan hadis rivayet edip onu insanlar arasında yayanlar, Allah'a ve Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hem iftira etmişler hem de Allah'ın Dinine ve Rasul'ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Risalet'ine karşı, hiyanette bulunmuşlardır. Ebu Hureyre (ra), Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle söylediğini rivayet etmektedir: "Ahir zamanda deccaller ve yalancılar olacak, size öyle hadisler söyleyecekler ki, onları ne siz duymuşsunuzdur ne de babalarınız. Siz siz olun onlardan sakının, sizi dalâlete düşürmesinler ve fitneye bulaştırmasınlar." (Müslim, İbn Hibban, el-Hakim) İslâm âlimlerinin Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sahih hadislerini, sahih olmayanlardan ayırmak için verdikleri ilmî mücadele, Allah yolunda cihada denk olan bir çalışmadır. Zira onlar, yüzyıllar boyu hadislerin isnadı, metinleri ve fıkhedilmesi üzerinde yaptıkları çalışmayla, hem Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ait olan sahih, hasen ve makbul hadisleri, bâtıl ve uydurma olanlarından ayırmışlar, hem de İslâm dışı din ve kültürlerin zararlarından Kur'an ve Sünnet ilmini korumuşlardır. Bunun için Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına hadis uyduranlar, dolayısıyla Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve tüm Müslümanlar adına da yalan söylemiş ve böylece Dinin tahrifi ve tebdiline yol açmışlardır. Kimsenin Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yalan hadisler ve bâtıl sözlerle küçük düşürme hakkı olmadığı gibi, Rasul'ün de *(sallallahu aleyhi ve sellem)* böyle yalan, uydurma ve bâtıl sözlere ihtiyacı yoktur. Çünkü O *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tüm insanlığa tevhidi, ahlâkı ve insan olma bilgi ve hikmetini getirmiş olan bir peygamberdir. O *(sallallahu aleyhi ve sellem)*, asla bâtıl söz söylemez; sözü hayr ve hikmet, davranışları tüm insanlık için Rabbanî ve insanî birer ders ve ibrettir.

ISBN 9944-340-01-4
9 789944 340014

Kitabın asıl ismi: **El-Fevaid El-Mecmûa Fi'l-Ehadîs El-Mevdûa** ***Müellif-.*** **Muhammed İbn Ali İbn Muhammed e§-Şevkânî**

Tercüme ve takdim**: Mehmet Emin Akın** ***ISBN:*** **9944-340-01-4**

Dizgi, iç düzen-. **Medarik Yayınları** ***Kapak:*** **Mehmet S. Fidancı** ***1. basım-.*** **Ankara, Nisan 2006 Ankara, Kalkan Matbaacılık**

Medarik Yayınları Fevzi Çakmak-II Sokak, No: 38 / 21 Kızılay/Ankara ***Telefon, faks-.*** **(0312) 231 84 59** ***www.*****kurtubanet.net** ***www.*****medarik.com** ***Email:*** **bilgi@kurtubanet.net**

EL-FEVAİD EL-MECMÛA Fİ'L-EHADÎS EL-MEVDÛA

MEVZU HADİSLER

İMAM EŞ-ŞEVKÂNÎ

Tercüme ve Takdim Mehmet Emin AKIN

A

MEDARİK **III** Y A Y I N L A R i

IÇINDEKILER

ŞEYHÜLİSLAM KADI MUHAMMED İBN ALI EŞ-ŞEVKANÎ

A) HAYATI

Adı Muhammed İbn Ali İbn Muhammed İbn Abdillah İbnu'l-Hasen; "Huşeynetu İbn Zebbad"a nisbet edilir. eş-Şevkanî müctehid bir âlimdir.

Şevkan, es-Suhamiyye köylerinden bir köydür. Bu köy Havlan kabıle-lerindendir.

eş-Şevkanî, Zilkade'nin 28. Pazartesi günü olan H.1173 yılında dünyaya geldi. Babasının İlmî terbiyesinde yetişti. Babası San'a ve kazalarının kâdısıydı. Babası, O'nun ilim tahsil etmesi için hem malını hem de zamanını ayırdı. O'na ve küçük kardeşi Yahya'ya çok büyük bir ilgi gösterdi. Babası H.1221 yılında öldü.

eş-Şevkanî, Kur'an'ı ezberleyerek onu ileri gelen kıraat âlimlerinden okudu. Zeydiye Mezhebi'nin fıkhı üzerine İmam el-Mehdî'nin yazdığı *el-Ezhâr'*ını, el-Usayfirî'nin *Muhtasarımı,* el-Harirî'nin *Milhatul-İrab\m,* İbnu'l-Hacıb'in *el-Kafiye* ve *eş-Şafuye"*sini, el-Kazvinî'nin *et-Telhis'*ini, yine İbnu'l-Hacib'in *Muhtasarım* ve benzeri kitapların metinlerini ezberledi. Ardından San'a âlimlerinde okuyarak ilmini tamamladı. Yemen'den başka bir yere hicret etmedi.

Babasıyla beraber *el-Ezhâr'*m ve *erı-NâzirV*nin şerhlerini okudu. Hakeza babasına *Sahih-i Buharî* okudu. On üç yıl kadar, hocası Ahmed İbn Muhammed el-Harrazî'den fıkıh ilmi tahsil etti. Nahiv ve Arapça ilimlerini İsmail İbnu'l-Hasen ve Abdullah İbn İsmail en-Nehmî, el-Kâsım İbn Yahya el-Havlanî, el-Hasan İbn İsmail el-Mağribî ve Abdurrahman İbn Hasen el-Ekva'dan ve diğerlerinden öğrendi.

Hadis ilmini ise; *Sahih-i Buhar?*yi Alı İbn İbrahim İbn Ahmed'den, Müslim'in *Sahih'*ini, et-Tirmizî'nin *es-SunerC*ini, Malik'in *Muvatta'*nm bir kısmını, Ebu Davud'un *es-Sunen'* ini, el-Munzirî'nin *Muhtasar'* ıyla el-Hattabî'nin *Meâlimu's-Sunen'*inin bir kısmını, İbn Raslan'm şerhinin bir kısmını, İbn Mâce'nin *es-Sımen'*inin ve el-Kâdı İyad'm *eş-Şifa'*sının bir kısmını, el-Hasen İbn İsmail el-Mağrıbı'den okudu. el-Mecd İbn

Teymıyye’nin, *el-Miinteka'*smı ve *Bulûğu’l-Merâm'*m şerhini Abdulkadir İbn Ahmed’den okudu.

Çağının ileri gelen âlimlerine, hadis ilminde *Fethu’l-Bar?* yi, en-Nevevî’nin *Müslim Şerhi'*ni, *Umdetû’l-Ahkâm'm* şerhini, *et-Tenkih'*i, el-Irakî’nın *Elfiye'*sim ve *Nuhbetu’l-Fiker'i* okudu. Arap lüğatı hakkında, *Sıh ahu’l-Cevheri* ve el-Feyruzabadî’nin *el-Kamus'*unu ve diğer birçok eseri okudu. Kendilerinden ilim aldığı âlimleri, *el-Flamu bi’l-Meşayihı’l-A’lam ve’t-Telamizeti’l-Kiram* adlı eserinde zikreder. Bu kitap bir bakıma onun hocalarının ansiklopedik bir tercüme-i ahvalidir. İlim talep etmeden önce, daha çok tarihi eserler ve edebiyat kitapları üzerinde incelemelerde bulunuyordu.

Ömrünün çoğunu ilim tahsili ve ilim tedrisine ayırdı. Öyle ki, günde verdiği *derslerin* sayısı on üç derse kadar çıkıyordu. Bu derslerde Tefsir, Hadis, Fıkıh, Fıkıh Usulü ve Hadis Usulü, Arapça sanatları ve hikmet gibi ilimleri okutuyordu. Bunun üzerine şöhreti her tarafa yayıldı. Kendisine her yöreden fetva için insanlar gelmeye başladı. Yirmi yıl kadar kendi ictihadlarıyla fetva verdi. Fetvaları üç ciltlik bir kitap halinde derlenmiştir. *el-Feth ur-Rabbani fî Feteva eş-Şevkanî* adıyla adlandırılmıştır. Taklidi terk etti ve henüz otuz yaşma gelmediği halde ıctihad etmeye başladı.

H.1209’da San’a kadılığına getirildi. Yaklaşık on yıl bu makamda kaldı. Muhammed Sıddık Han onu *D el ilu’t-Talibi İla Ercahi’l-Metalib* adlı kitabında, el-Leknevî de onu *Tezkiretu’r-Raşid* adlı kitabında, 1300 Hicri asrının müceddidi olarak zikretmişlerdir.

eş-Şevkanî’nin tedrisinde birçok ilim adamı yetişmiştir. Bunların arasında; Kâdı Muhammed İbn Hasen eş-Şecnî ez-Zimari, el-Hasen İbn Ahmed Aliş ed-Damedî, Lutfullah İbn Ahmed Haccaf es-San’anî, Muhammed İbn Ahmed el-Muşahhim ve Abdurrahman İbn Ahmed el-Yehkulı ve diğerlerini sayabiliriz. Flicri 1250 yılında Cumadilahıre ayında yetmiş altı yaşındayken San’a’da vefat etti. San’a’da Huzeyme kabristanlığına defnedildi.

(Abdulvehhab Abdullatif)

B) EŞ-ŞEVKANÎ’NİN DÜŞÜNCE VE AKİDESİ

eş-Şevkanî, Zeycliye Mezhebi’nin yaygın olduğu bir beldede yetişti. Yirmi yaşlarında fetva vermeye başladı. Onun inancı; İlmî yeterliliğe ulaşan ilim ehlinin, ictihad edip taklidi terk etmesiydi. Otuz yaşları civarında “taklid”i terk ettiğini açıkladı. Bunu yaparken mutlak olarak herhangi bir mezhebe bağlılığı değil, doğrudan Kur’an ve Sünnet’in nasslarmdan hareketle içtihadında delil arıyordu. Velev ki bu, içtihadı kendi mezhebi olan Zeydiye’nin ictihadî görüşlerine aykırı olsa dahi.

İlim sahiplerini de kendi gibi davranmaya çağırdı. Özellikle “ictihad” ve “taklid” meselesi üzerine görüşlerini *el-Kavlu’l-Mufid fî Edilleti'l-İctihadi ve’t-Taklid, Edebut-Taleb ve Munteha’l-Ereb* ve *es-Seylul-Cerrar el-Mutedeffik AVa Hadaiki’l-Ezhar* adlı eserlerinde açıkladı.

Bunun üzerine şu karara vardı:

“Mutlak bir şekilde (bir müctehid veya âlimi) taklid edip ona tâbi olanların, başka mezhepleri ve imamlarını ictihadlarında taklid etmeyi yasaklayarak, Ümmetin diğer âlimlerini bir yana bırakıp herhangi bir âlime intisap ederek onu taklid etmek, diğerlerinin rivayetlerini, görüş ve ictihadlarım göz ardı etmek, İslâm Ümmeti arasında zuhur etmiş saptırıcı bir bid’attir.”

Ona göre “taklid” bir insanın sözünü hiçbir hüccet veya delilin varlığına dayanıp dayanmadığını talep etmeden alıp amel etmektir. Avamın mezhebi ise, “muftî”nin mezhebidir. Yine ona göre “mukallid”, ne Kur’an’dan ve ne de Sünnet-i Nebeviye’den delil ve hüccet istemeyen kimsedir. Şeriat’ın hükmünü bilmeyen bir kimsenin bir âlimden bir meselenin hükmünü öğrenmek istemesi taklid değil, o meselede Allah’ın hükmünü öğrenmek istemesidir. Buna da “usûl” yönünden “taklid” adı verilemez.

eş-Şevkanî’ye göre; Kur’an’] anlayacak kadar Arap dilinin ‘Nahv’ ve ‘Sarf’ bilgisine vakıf, Usul-ü Fıkhın önemli kâidelerine muttalî olmuş bir kimsenin, Kur’an’ın ayetlerinden anladığıyla amel etmemesi caiz değildir. Eğer bunun yanında bir de muteber Sünnet kaynaklarındaki ilme sahipse ve selefin amel ettiği eserlerden haberdarsa, Sünnet’te olanla amel edip buna muhalif olan görüşlere itibar etmemesi gerekir. Zira Şeriat’ta Kitap ve Sünnet’ten delil varken, buna muhalif olan hiçbir görüşle amel edilmez. eş-Şevkanî’nin gelişigüzel bir şekilde ‘ictihad’ı ele aldığını söyleyenler, onun hakkında su-i zan etmektedirler. Çünkü eş-Şevkanî ictihad kapısının herkese değil,

ümmetin genel kabulünü görmüş olan “Usul Kaideleri” çerçevesinde ehline açık olduğunu söylemektedir. Nasıl ki “ictihad” mertebesine ulaşan bir âlime “taklîd” haramsa, “mukallid”e de ictihad davası gütmek haramdır. eş-Şevkanî’nin bu görüşleri gerçekte Selef-ı Salihın’in müctehid imamlarının yoludur.

eş-Şevkanî, hem Mutezile’nin hem de Zeydiye’nin aşırı ve sapık düşünce ve inançlarını reddetti.

“Ben bundan sonra şunu söylüyorum: İlim talebesinin; sahabeden, tabiun ve onlara tabi olanların din olarak kabul ettiklerinin dışında bir şeyi, Kitap ve Sünnet’in delillerinin gerektirdiği sıfatları varid olduğu gibi ibraz etmesi, müteşabihi Allahu Subhanehu’ya havale etmesi ve bu ilimde uçurumun kenarı üzerinde inşa edilmiş olan ve mücerred iddialarla hem akla iftira hem de heva üzere bina edilmiş kaideleri ve akletmekten uzak olan aklın delillerini kabul edip ona itibar etmesi gerekmez. Özellikle bu [aklî kaideler] Kitap ve Sünnet’te sabit olan Şeriatın delillerine muhalif olursa; bu kaideler o zaman hurafe sözlerden ve oyun oynayanın oyunundan başka bir manaya gelmez.

Bu durumda kulların Rabbulalemin’i tanıma, va’d ve vaid’i, cenneti ve cehennemi, yaratılış ve haşri, ancak Nebilerin (*Allah’ın salât ve selamı onların üzerine olsun)* getirdiğiyle anlayabilir. Bu meselelere aklın ulaşması mümkün değildir. Kim bunun böyle olacağını zannederse, o, Allah’ın, aklı yükümlü kılmadığı bir şekilde yükümlü kılmış olur...” [1]

eş-Şevkanî, Zeydiye Mezhebi’nin usûl ve fıkhını tahsil etmesine rağmen, Zeydiye Mezhebi’ne olan taassubu reddetmiş ve tamamen Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat’ın hadis, usûl ve fıkıh kaynaklarına yönelmiş ve ilmini bununla istikmâl etmiştir.

eş-Şevkanî, *Edebu’t-Taleb:* s.85, 86

Onun Rafızî'lere karşı verdiği mücadeleye, hayatı ve eserleri en açık şahid ve delildir. *Edebut-Taleb* adlı kitabında, mezhepçı Zeydîlere ve Ra-fızîlere açık ve kesin reddiyelerle sahabe, tabiun ve umum olarak selef-i salihini sevdiğini ve onların izinden gitmemiz gerektiğini vurgulamaktadır.

“Rafızîlere bak, sen onların yanında bulabileceğin ve meşgul oldukları en büyük şeyin; yazıp ezberledikleri kitaplarında yalan ve düzmecelerle sahabenin ayıplarını saymak ve onlara dil uzatmak olduğunu görürsün. Onlar bununla insanları sınayıp kendilerine muvafık olanları gerçek Miislümanlar, -ne yaparsa yapsın- kendilerine bu meselede muhalefet edenleri de, mubtil ve bid’atçı olarak görürler, velev ki o kimse kendisine ulaşamayacağı bir derecede vera ve takva üzere olsa da.” [2]

Devamla eş-Şevkanî şunları söyler:

“Ben hiçbir din (millet) ehlini ve de hiçbir İslâmî fırkayı, iftira ve yalan açısından Rafızîlerden daha büyük olduğunu görmedim. Onlar ve onlara Rafızîlikte muvafık olanlar, ne olursa olsun asla yalan söylemekten kaçınmazlar.” [8]

“Biz bunu gerçekten tecrübe ettik. Rafızî olan, Rafızî olmayana asla sevgi beslemez. Velev kı Rafızî olmayan, tüm sahip olduklarında Rafızîyi kendisine tercih etmiş olsa bile. O yine de Rafızî’nin gözünde bir köle mertebesindedir.” [4]

“Şüphesiz Rafızînin dış görünüşü, ilhad ve zındıklık görünüşüdür. Bu görünüşü, İslâm’a karşı tuzak kuranlar kendilerine perde olarak kullanmışlardır. Böylece o, ‘teşeyyu’ (Ali Şia’sından olduğunu) ve Al-i Rasul’e *{sallallahu aleyhi ve sellem)* **muhabbetini izhar ederek, insanların kalplerini kendilerine yönlendirmek ister. Zira Al-i RasuPü** *{sallallahu aleyhi ve sellem)* **sevmek her müslümanm arzuladığı şeydir. Rafızî ise, bunu onlara karşı hiyanet amacıyla kullanır. Sonra da kalkar, sahabenin hakkını terk etmeden Hakku’l-Karabe (Ehl-i Beyt) sevgisinin tamamlanamayacağını söyler.” [5]**

eş-Şevkanî, Zeydiye Mezhebi’ne bağlı bir beldede yaşamasına rağmen, Zeydiye’ye aşağıdaki meselelerde muhalefet etmiştir.

eş-Şevkanî, *Edebu’t-Taleb*: s.84, 85 eş-Şevkanî, *age.* s.86 eş-Şevkanî, *age. s.95* eş-Şevkanî, *age.* s.95

1. İmamet’in şartlarında Zeydiye’ye muhalefet etmiştir. Zira o “imamet”in Kureyş’in tüm bâtınları hakkında sahih görür. Zeydiye ise, Fatıma’nm

evinden olmasını “vacib” görür. [6]

2. Ehl-i Beyt tanımında Zeydiye’ye muhalefet eder. Zira o, bu kavramın Rasul’ün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* tüm hanımlarıyla beraber; Alı, Fatıma, Hasen ve Huseyn’e de şamil olduğuna inanır. Zeydiye ise, “ehl-i beyt” tanımının; sadece Ali, Fatıma, Hasen ve Huseyn’e has olduğuna inanır.

3. Cair (zalim) olan sultana -kılıçla- karşı çıkmaya, Zeydiye’nin hilafına olarak karşı çıkar. O, imamlara, sultanlara ve emirlere, namazı ikame ettikleri sürece ve kendilerinden “burah küfr” (açık küfür) sadır olmadıkça ve Allah’a isyan olan amelleri emretmedikçe, onlara itaati vacib görür.[8]

4. Fazilet sahibi insanların ve sultanların kabirleri üzerine kubbeli bina (türbe) yapılmasını, Zeydiye’nin caiz görmesine rağmen karşı çıkar. [y]

5. Zeydiye’nin farz gördüğü (vacib ve sünnet kabul ettiği);

a) Ehl-i Beyt’ten adil bir imam olmadıkça Cuma namazının sahih olmaması, [10]

b) “Ezan”da ve “ikamet”de “hayye ala hayi’l-amel” demenin farz oluşu, [11]

c) “Şek” günü oruç tutulması, [12]

d) Cuma ile ikindi, akşam ile yatsı namazlarının arasının özürsüz olarak cem edilmesi [15] gibi hususlarda muhalefet etmiştir.

eş-Şevkanî’nin “itikadî mezhebi” Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat mezhebidir. Çok az meselede onlara muhalefet etmiştir. eş-Şevkanî bu konuda şöyle der:

“Hiçbir âlimin Sahabe’den ve Tabiun’dan, Selef-i Salihin’in ve onlara uyanların ve onlardan Kitap ve Sünnet’in delillerinin gerektirdiğinde, sıfatların (Allah’ın sıfatları) zahirine göre anlaşılmasında, müteşabihin hükmünün Allah’a bırakılmasında, Selef-i Salihin’in inandığı dışında bir şeye inanması doğru değildir...” [1]

eş-Şevkanî, Ehl-i Sünnet’i; sahabenin inanç ve yaşayış tarzı üzere olanlar olarak vasıflandırır.

eş-Şevkanî'nin nazarında Fırka-i Naciye, Ehl-i Sünnet'tir. Yoksa bizatihi diğer İslâmî mezhepler değildir.

"Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, gerçekten temiz olan Şeriat'a bağlı olanlardır ve onlar hangi mezhep üzere ve hangi çağda olurlarsa olsunlar, Mustafa'nın *(.sallallahu aleyhi ve sellem)* **'hedy'i üzeredirler. Yoksa birçok taassup ehlinin iddia ettiği gibi, onların dışında herhangi bir mezhep değil."** [2]

6. Ali İbn Ebi Talib'e Vasiyyeti Kabul Etmesi:

eş-Şevkanî bu konuya özel bir risale tahsis etmiş: *el-İkdus-Semîn fî İsbati Vasiyyeti Emir i'l-Mü' minin.* Bu onun ilk yazdığı eserlerdendir. [١]

eş-Şevkanî bu konuda:

a) Aişe'ye (r.anha), vasiyyetin Peygamber'den ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** Ali İbn Ebi Talib için suduru hususunda muhalefet etmiştir. [1]

eş-Şevkanî'nin hücceti ise şudur: Sahabînin kavlinin "hüccet" olmamasıdır. İsbat edici (nass), nefyeden (nassdan) kabule daha yakındır, bilen bilmeyene nazaran hüccettir. Hüccet olması iddiasına (ön kabulüne rağmen) "mevkuf" haber, "merfu" olanla çelişmez.

eş-Şevkanî ***[el-İkdu's-SemînY&z*** şöyle der:

"Aişe'nin (r.anha) 'vasiyyet'i bilmemesi, vasiyyetin olmamasını gerektirmez. Bunu reddetmek, vuku bulmasına engel teşkil etmez. Onun sözünün anlamı, olmadığını haber vermekten başka bir şey değildir. Hâlbuki ondan başkaları bunu bildiler. Bilen bilmeyene karşı hüccettir. Yahut vasiyyeti Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem***)* ölümü esnasında reddetmek, tüm zamanlar için bunu reddetmek anlamına gelmez."** [3]

b) O, Rasulullah'tan (*sallallahu aleyhi ve sellem)* **mutlak anlamda 'vasiyyet'ın bulunduğunu iddia etmiştir. Bu konuda Müslümanların genelini ilgilendiren birçok vasiyyet'i zikreder: Namaz ve zekâtın edası, cemaatten ayrılmamak, itaat ve fitnelerden uzak durma, vs gibi.** [4]

c) Vasiyyet'in mukayyed olarak Ali İbn Ebi Talib'e (ra) yapıldığını kabul eder. Bunun için de Ali'yi (ra) söz konusu eden ve Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem)* **Hasen ve Huseyn'e gösterdiği ilgi, Ali'nin (ra) Rasulullah'ın** *(sallallahu aleyhi ve sellem)* **cenazesini yıkamasıyla borçlarını ödemesini içeren hadisler rivayet etmiştir.**

Bu hadisleri zikrettikten sonra şöyle der:

"Bize vacib olan Ali'nin (ra) Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem)* vâsisi olduğuna iman etmektir. Kendisine vasiyet edilen şeylerin ayrıntılarının ne olduğunu tam bilmek bize laZim değildir. RaSUİUİlah (*sallallahu aleyhi ve sellem)* onun (ra) kendi 'vasisi' olduğunu söylemiştir, biz de O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem)* vasisi olduğunu söyler, ayrıntıya dalmayız." [5]

eş-Şevkanî her ne kadar 'vasiyyet'i kabul ediyorsa da, bununla Ali'nin (ra) hilafetini ispat etmeye kalkışmaz. Ancak genel anlamda Ali'ye (ra) yapılan vasiyetleri delillendirmeye çalışır. Bu konuda birçok zayıf ve hatta mevzu hadise işaret eder. Bunların burada sadece üçünü zikredelim:

1. Enes (ra) rivayet ediyor:

"Vâsim ve varisim ve va'dimi yerine getirecek olan Ali İbn Ebi Talib'dir." Ahmed İbn Hanbel'den. [6]

2. Yine Enes'ten (ra):

"Selman'a dedik ki; Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* **vâsisinin kim olduğunu sorar mısın? Selman'da; ey Allah'ın Rasulü** *(sallallahu aleyhi ve sellem)* **Senin vâsin kimdir? Dedi ki; ey Selman! Musa'nın vâsisi kimdi? O da; Yûşa İbn Nun'du dedi. Dedi ki; benim vâsim ve varisim, borcumu ödeyecek olan, va'dimi yerine getirecek olan Ali İbn Ebi Talib'dir."**

Bunu Ahmed İbn Hanbel'in rivayet ettiğini söyler. [7]

3. Bureyde'den:

“Her nebinin bir vâsisi vardır, Ali’de benim vâsim ve varisimdir.” Ebu’l-Kâsım el-Beğavî bunu tahric etmiştir. [8]

Ancak eş-Şevkanî, *el-Fevaidu’l-Mecmua’da* (te’lif tarihi: H.1239) *{)* Ali İbn Ebi Talib (ra) hakkında rivayet edilen hadislerin hepsinin uydurma olduğunu söylemiştir (s.369). *“Vâsim sırrımın sahibi, ehlimde halifem ve kendimden sonra bıraktığım kimse, Ali’dir*” hadisinin “uydurma” olduğunu söylemiştir. [9]

eş-Şevkanî bazı kitaplarında mevzu hadislere yer vermiştir. Özellikle *Fethu’l-Kadir* (H.1229) ve *Derru’s-Sehabe fî Menakibi’l-Karabeti ve’s-Sahabe’*de (H.1241).

Fethul-Kadif de Maide Suresi 55. ayetinin tefsirinde mevzu olan iki hadise yer vermiştir. Yine Maide Suresi 67. ayet-i kerimesinin tefsirinde, E’bu Said’den (ra) zikrettiği rivayette, bu ayet “Gadir-i Hum” günü Ali' İbn Ebi Talib hakkında indi diyor.

İbn Mes’ud’dan zikrettiği bir haberde de, Maide Suresi 67. ayetinin farklı bir okunuşunu kaydeder. eş-Şevkanî bu haberi İbn Merdeveyhî’nin rivayet ettiğini söyler. (*Fethu’l-Kadir*: c.2, s.60)

eş-Şevkanî bu iki rivayet rivayet hakkında bir açıklama yapmamıştır.

Üçüncü olarak da Beyyine Suresi 7. ayet-i kerime; *[“iman edip salih amel işleyenler, onlar insanların en hay ırklarıdır”]* hakkında ise üç hadis nakleder, bunun ikisi ‘uydurma’dır. Bunları İbn Asakir [Ali İbnu’l-Huseyn] (Ö.499-571) ve İbn Merdeveyhî’ye nisbet eder. Ancak *el-Fevaidu’l-Mecmua'* da bu iki rivayetin uydurma olduğunu açıklamıştır. (Çevirimizde: Hz. Ali’nin (ra) Menkıbeleri Bölümü, 51 no’lu rivayet.) Bilindiği gibi eş-Şevkanî *el-Fevaidu’l-Mecmua’yı* H.1248 yılında, *Fethu’l-Kadir'i* ise H.1229 yılında yazmıştır. Yani iki kitabı arasında on dokuz yıl vardır.

C) ESERLERİ

1. Fıkıh

* *Haşiyetun Ala Şifai'l-Evam*: Zeydiye fıkhı hakkındadır. *Vebelul-Gamam* olarak da adlandırılır.

* *Haşiyetun Ale'l-Ezhar:* Bu kitabı *es-Seylû'l-Cerrar el-Müteddeffiku Ala Hadaiki'l-Ezhar* olarak da adlandırılır. [İbn Haryeve lakabıyla meşhur Muhammed İbn Salih es-Semavî, *el-Gatamtam ez-Zehhar* adlı risalesiyle eş-Şevkanî'nin bu kitabına bir reddiye yazmıştır.]

* Yine kendisine ait *Minhatul-Mennan fî Ucreti'l-Kâdi ve's-Seccan* adlı bir kitabı burada zikredilebilir.

Yine kitapları arasında sayabileceğimiz eserleri ise:

* *Risaletun fî Haddi's-Seferi Ellezi Tuksaru Eiyhi's-Salâtu,*

* *Risaletun fi't-Tes'ir,*

* *Risaletu fıl-Avl,*

* *er-Risaletu l-Mukemmeletu fî Edilleti'l-Besmele,*

* *Irşadu'l-Fuhûl* (Usulü Fıkh)

2. Hadis ve Hadis İlimleri:

* *Neylul-Evtar Şerbu Munteka'l-Ahbar* (el-Mecd İbn Teymiyye),

* *el-Ebhas el-Vadiyye fî Hadisi Hubbu'd-Dünya Ra'su Külli Hatiy'e*,

* *et-Tavdihu fî Tevaturi Ma Cae fi'l-Mebdî el-Muntazar ve'd-Deccali ve'l-Mesib*,

* *Zehrun--Nesrin fî Hadisi'l-Muammerîn,*

* *el-Kavlu'l-Makbul fî Reddi Haberi'TMeckuli Min Gayri Sahabeti'r-Rasül,*

* *Nesru'l-Cevber fî Şerhi Hadisi Ebi Zer,*

* *Keşfu'l-Yedeyni An Hadisi Zi'l-Yedeyni,*

* *el-Bedru't-Tali'*

Diğer eserleri ise, İsmail Paşa el-Bağdadî'nin *Hediyyetu'l-Arifin* adlı zeylinde zikredilmiştir. Elimizdeki kitabı ise, en tanınmış eserleri arasındadır.

el-Fevaid el-Mecmûa fi'l-Ehadîs el-Mevdûa

Muhakkikin söylediğine göre, eş-Şevkanî bu kitabında biraz sert bir tavır sergilemiştir. Buna Abdulhay el-Leknevî de *Zaferü'l-Emanî Bi Şerhi Hulasati'l-Cürcani* adlı kitabında değinmiştir. Bu tavrında da kendisinden önce sert üslubuyla tanınan İbnû'l-Cevzî ve benzerlerini izlemiştir.

Elimizdeki kitabı Yemenli Alim Abdurrahman el-Yemanî tahkik etmiştir. Hadis ilmindeki şöhretiyle tanınır. Özellikle Hindistan'da yayınlanan hadis kitaplarının incelenmesi ve tahkik edilmesinde onun büyük emeği vardır. Hadis ricali hakkında geniş bir ilme sahiptir. Bu kitabı incelerken, hem hadisler ve hem de hadis ricali hakkında gerekli gördüğü yerlerde açıklamalarda bulunmuştur. Bu konuda önemli kaynaklara müracaat ederek, hadis âlimlerinin içine düştüğü bazı hataları da düzeltmiştir. Öyle ki ravileri tanımadığı zaman, onu bilmediğini veya bulamadığım zikreder. Hiç bilmediklerine; "Durumu bana belli değil" der.

Abdulvehhab Abdûllatif el-Ezher Üniversitesi Şeriat Fakültesi Receb 1380/1958

D) EŞ-ŞEVKANÎ'NİN BASILMIŞ ESERLERİ

1. *Bahsun fî Enne icabete'd-Da'veti La Yunafî Sebka'l-Kada*: Daru'n-Nehda el-Arabiyye (Umenau'ş-Şeria içinde)

2. *Bahsun fi'l-İstidlali Ala Subuti Keramati'l-Evliya*: Daru'n-Nehdati'l-Arabiyye (Umenau'ş-Şeria içinde)

3. *Bahsun fi'l-Kalemi Ala Umanai'ş-Şeria*: (Daru'n-Nehda el-Arabiyye) Thk: Dr. İ. İbrahim Hilal

4. *Bahsun fî Vucubi Mehabbetillahi Azze Ve Celle:* Daru'n-Nehdati'l-Arabiyye (*Umenau'ş-Şeria* içinde). Thk: Dr. İ. İbrahim Hilal

5. *el-Bedru’t-Tali Bi Mehasini Men Ba’de’l-Karni’s-Sabi*Daru’l-Ma’rife. [1213 Zilhicce ayının ikisin de te’lifi tamamladı.]

6. *Cevabun An Suali Keyfe Enne’l-Fae fî Kavlihi Teâlâ:* [Bakara: 259] Daru’n-Nehda el-Arabiyye (*Umenau’ş-Şeria*). Dr. İ. İbrahim Hilal

7. *Cevabu Sualin Yetaalleku Bima Verede Fiyma Ezhare el-Hidru:* Daru’n-Nehdati’l-Arabiye (*Umenau’ş-Şeria*: 3. Risale) Thk: Dr. İ. İbrahim Hilal

8. *Cevabu s-Sualin An Tefsiri Takdiri’l-Kameri Menazile*: Daru’n-Nehdati’l-Arabiye. *(Umenau’ş-Şeria’da* 10. Risale) Thk: Dr. İ. İbrahim Hilal

9. *Cevabu’s-Suali Ani’s-Sabri ve’l-Hilmi:* Daru’n-Nehdati’l-Arabiye *çUmenau’ş-Şeria* içinde 8. Risale) Thk: Dr. İ. İbrahim Hilal

10. [ ] *Cevabu s-Suali Ani’n-Nukteti’l-Tekrari fî Kavlihi Teâlâ*: Daru’n-Nehdati’l-Arabiye. Thk: Dr. İ. İbrahim Hilal

11. *ed-Derarî el-Mudiyye Şerhu’d-Durer*: Thk: Dr. Huseyn İbn Abdillah el-Umerî, Daru’l-Fikr, Dımeşk 1984

12. *ed-Devau’l-Acil fî Defi’l-Aduvvi’s-Sail:* Daru’l-Kutub el-İlmiyye

13. *ed-Durru’r-Nadîd fî Ihlâsı Kelimeti’t-Tevhid:* Mektebetu’s-Sahabe, Kuveyt.

14. *Edebu’t-Taleb ve Münteha’l-Ereb:* Thk: Muhammed Osman el-Hışt, Riyad

15. *Etfalu’l-Müslimine fi’l-Cenne:* Daru’l-Hicre. Sa’na 1989

16. *Fethu’l-Kadir el-Camiu Beyne Fenneyyi’r-Rivayeti ve’d-Dirayeti fî ilmi’t-Tefsir:* Mustafa Babî el-Halebî, Kahire

17. *el-Fevaid el-Mecmua fi’l-Ebadisi’l-Mevdua:* Thk: Abdurrahman İbn Yahya el-Muallemî el-Yemanî ve Abdulvehhab Abdullatif, Daru’l-Kutub el-İlmiyye, Beyrut 1960

18. *el-Ikdu’s-Semînu fî Isbati Vesayeti Emiri’l-Mu’minîn:* el-Muniriyye, Kahire 1348 *(<er-Resail el-Yemeniyye* içinde)

19. *Irşadu’l-Fuhûl ila Tahkiki’l-Hakki Min Ilmi’l-Usûl*: Daru’l-Ma’rife. Beyrut

20. *Irşadu’s-Sail ilâ Delaili’l-Mesail:* Daru’l-Kutub el-İlmiyye. *{er-Resail es-Selefiyye* içinde) 1930

21. *Irşadu’s-Sikat İlâ Ittifaki’ş-Şerai A’la’t-Tevhid ve’l-Mead ve’n-Nübüvve:* Daru’l-Kutub el-İlmiyye, Beyrut 1984

22. *Işkalu’s-Said İle’l-Cevabi An Tefsiri Takdiri’l-Kamerî Menazile:* Daru’n-Nehda el-Arabiyye (Umenau’ş-Şeria 11. Risale)

23. *el-Iydabu Li Ma’na et-Tevbeti ve’l-Islah:* Daru’n-Nedha el-Arabiyya

24. *İthafu’l-Ekâbiri Bi İsnadi’d-Defâtir:* Dâiretu’l-Meârif en-Nizamiyye, Haydarabad H.1328

25. *el-Kavlu’l-Mufid fî Edilleti’l-İctihadi ve’t-Taklîd:* Thk: Muhammed Osman el-Hışt, Mektebetu’l-Kur’an, Kahire

26. *Katru’l-Vela Ala Hadisi’l-Veliyy:* Thk: Dr. İ. İbrahim Hilal, Daru İhyai’t-Turas el-Arabî, Beyrut

27. *Keşfu’ş-Şububat Ani’l-Muştebehati Amma Cae fî Hadisi el-Halâlu Beyyinun ve’l-Harâmu Beyyinun ve Beynehuma Umurun Miiştebibatun:* Daru’l-Kutub el-İlmiyye 1340

28. *el-Misku’l-Fayih fî Hattı l-Cevayih* Thk: Dr. İ. İbrahim Hilal, Daru’n-Nehdati’l-Arabiyye (*Umenau’ş-Şeria* içinde 13. Risale)

29. *Neylu’l-Evtar Şerhu’l-Munteka*: Thk: Taha Abdurrauf Sa’d ve Mustafa Muhammed el-Hevvarî, Mektebetu’l-Kulliyat el-Ezheriyye

30. *Raf’ur-Riybe An Ma Yecuzu Ve Ma La Yecuzu Mine’l-Gıybe*: Daru’l-Kutub el-İlmiyye, Beyrut

31. *es-Savarimu'l-Hidad*:

32. *es-Seylü'l-Cerrar el-Mutedeffiku Ala Hadaiki'l-Ezhar*: Thk: M. İbrahim Zaid, Daru'l-Kutub el-İlmiyye, Beyrut 1985

33. *Şerhu s-Sudûr An Tahrimi Rafi'l-Kubûr:* Daru'l-Kutub el-İlmiyye, Beyrut

34. *Tenbîbu'l-Efadil'i A'la Ma Verede fî Ziyadeti'l-Umri Ve Naksihi Mine'd-Delâili:* Thk: Dr. İ. İbrahim Hilal, Daru'n-Nehdati'l-Arabiyye, (Umenau's-Şeria içinde) Kahire

35. *et-Tuhafu fî Mezahibi's-Selef*: Daru'l-Kutub el-İlmiyye. Beyrut 1930

36. *Tuhfetû'z-Zakirin Bi Uddeti'l-Hısni'l-Hasin Min Kelami Seyyidi'l-Murselin*: Daru'l-Kutub el-İlmiyye. Beyrut

37. *Ukudu'z-Zeberced fî Ceyyidi Mesaili Allame ed-Damed:* Thk: Dr. İ. İbrahim Hilal, Daru'n-Nehdati'l-Arabiyye, (*Umenau'ş-Şeria* içinde) Kahire

eş-Şevkanî'nin çeşitli kütüphanelerde bugün hâla gün yüzüne çıkmamış elli civarında el yazması İlmî eseri bulunmaktadır. Kitabın hacmini artırmamak için bu eserlerin isimlerine yer vermiyoruz. ()

Bu eserlerin isimlerini tesbit etmede; Dr. Abdulğani Kâsım eş-Şercî'nin, *el-Imam eş-Şevkanî Hayatuhu ve Fikruhu* ve Dr. Abdullah Numsuk'un, *Menhecu'l-Imam eş-Şevkanî fi'l-Akideti* adlı kitaplarından yararlanılmıştır.

E) İMAM EŞ-ŞEVKANÎ HAKKINDA YAZILMIŞ İLMÎ RİSALELER

1. *el-İmam eş-Şevkanî Müfessiren:* Dr. Hasen İbn Ahmed el-Gumarî, 1980

2. *el-İmam eş-Şevkanî Hayatuhu Ve Fikruhu:* Dr. Abdulğanî Kâsım Ğalib eş-Şercî, 1988

3. *el-îmam eş-Şevkanî, Arauhu el-Ftikadiye fıl-İlahiyyat Beyne's-Selefi Ve'z-Zeydiyye:* Dr. Said İbrahim Seyyid Ahmed

4. *el-Kıraatu fî Tefsiri eş-Şevkanî, Fethi'l-Kadîr*: Dr. Ahmed İbn Abdillah el-Mukrî, 1985

5. *Menbecu'l-Imam eş-Şevkanî fi'l-Akîde*: Dr. Abdullah Numsuk, 1994

6. *eş-Şevkanî el-Müfessir*: Dr. İbrahim Tevfik Ebu Bekr ed-Dîyb, 1977

F) EŞ-ŞEVKANÎ'YE YÖNELTİLEN BAZI TENKİDLER

Âlimlerden bazıları, eş-Şevkanî'yi mezhepsiz diye suçlamışlar [(,)] ve onun hakkında ilim ehlinin edebiyle mütenasip olmayan çirkin sözler sarf etmişlerdir. Müslümanlar tarafından tanınan bir ilim adamı olan Muhammed Zahid el-Kevserî'nin onun hakkında -gerçekte- yersiz bazı hakaretlerine burada değinmek istiyoruz. Bilindiği gibi el-Kevserî, şiddetli bir Hanefî Mezhebi müdafiîdir. Hanefi ulemasının mezhebini üstün kılmak uğruna birçok âlime zaman zaman çok keskin ve yakıcı üslupla tenkidde bulunmuştur. eş-Şevkanî de onun haddi aşan bazı eleştirilerinden nasibini alanlardan birisidir.

el-Kevserî; eş-Şevkanî'yi, mezhep imamlarını taklid edenleri, onları Rab edinmekle suçladığını söylemektedir. [(''')] Hâlbuki eş-Şevkanî, mukallid hakkında şunları söylemektedir:

"Hâlbuki ben bundan sonra şunu da söylüyorum; kim kendisine vacib olan ilimleri bilmezse; o, Kitap ve Sünnet'in nasslarmdan, ibadet, muamelat ve karşılaştığı diğer meselelerde dinine ve ilmine güvendiği kimseye sorar. Kendisine sorduğu kimseye, amel edebilmem için bu konuda en sahih olanı bana öğret der. Bu taklid değildir. Çünkü o, -o âlime- görüşünün ne olduğunu sormadı, bilakis onun rivayeti hakkında soru sordu; fakat Kitap ve Sünnet'in lafızlarını bilmeyişinden dolayı, bunu bilene sorması ona vacib olmuştur. Bu insan, bu durumda kendisine sorulan kimse vasıtasıyla Kitap ve Sünnet'le amel eder." [10] **"Dolayısıyla müsliiman bir kimse, ya anlayış [fıkhetmek] için kudreti olan ve bunu eda imkânına malik olan birisidir, [bu durumda] bunun için ictihad vacib taklid haramdır, bu kimseye müctehid denir; yahut da ictihad melekesine sahip olamayan birisidir, ona da taklid haramdır. Bunda da delile ulaşması için ilim hakkında soru sorması gerekir. Bu kimseye 'amî' denir. Soru sormaya mecbur olan amî, ne mukallid ne de müctehiddir. Aksine, sorulan sorunun**

manalarını bilen bir müctehid vasıtasıyla, sahabe ve tabiundan olan selefin çoğu ve onlara uyanlar -ki onlar zamanlarının en hayırlılarıydı- bu tabakadandılar.” [11]

el-Kevserî *Makalâf*ında (s.466); “eş-Şevkanî’yi Ümmet-i Muham-med’in (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** -hepsini- en eski çağlardan bugüne kadar Allah’tan gayri rabbler edindiğini” söylemekle suçlamaktadır. Buna mesned olarak gösterdiği şey ise; “cemaat veya cumhur da olsa, -onların- Kitap ve Sünnet’e muhalif olan görüşleriyle amel edilmeyeceğine” dair eş-Şevkanî’nin söyledikleridir.

eş-Şevkanî bu konuda: “...Şeriat’ta, Kitaba yahut Sünnet’e muhalefet etmesine rağmen, mücerred görüşlerle amel etmenin vücubu hakkında bir şey varid olmamıştır. Onda (Şeriat’ta) varid olanla nasıl amel edilmez ki?” der.

eş-Şevkanî avamın düşünce ve kanaatini eleştirirken, dinde imamlık mertebesini hak etmiş olan müctehidlere, ne hakaret etmekte ve ne de içtihadı ihtiva ettiği manaların tümü bakımından eleştirmektedir. Ancak onun yaptığı, ilimde rusûh sahibi olmayanların sahih haber ve deliller karşısında, mezheplerinin zayıf delillerini savunmakta aşırı taassup gösteren bir zihniyeti eleştirmektir. eş-Şevkanî, hiçbir zaman bir müctehid imamın, Kitab’ın ve Sünnet’in sarihini terk ettiğini söylememiştir. Zaten hiçbir müctehid, kendisine ulaştığı kadarıyla, ne Kur’an’m ve ne de Sünnet’in sarih bir hükmüne ya da nassına aykırı ictihadda bulunmamıştır.

Hâlbuki el-Kevserî, eş-Şevkanî’yi eleştirirken kendisi de, kabirlerin üzerine bina ve kubbe yapılmasını nehyeden sarih Nebevî hadislerin sahih olduğunu söylemektedir.

mescid edindiler**Buharî,** ***Sahih;*** **Kitabu’s-Salât: 55 (1), Kitabu’l-Libas: 19 (1), Kitabu’l-Meğazı: 84 (13), Müslim,** ***Sahih;*** **Kitabu’l-Mesacid: 22 (531)**

Ummu Habibe (r.anha) Rasulullah’a (*sallallahu aleyhi ve sellem)* **Habeşistan’da içinde suretler bulunan bir kiliseden söz edince dedi ki:**

***“Onlar kendilerinden olan salih bir insan öldüğünde kabrinin üzerine mescid bina ederler ve içine bu resimleri koyarlardı. Onlar kıyamet günü yaratılmışların en şerlileridir.”* Buharî, *Sahih;* Kitabu’s-Salât: 48 (1), Müslim, *Sahih;* Kitabu’l-Mesacid: 16 (528)**

Ebu’l-Heyyac el-Esedî [Hayyan İbn Husayn] (r.anha) Ali’den (ra) rivayet ediyor:

***“Dedi ki; seni Rasulullah’ın (sallallahu aleyhi ve sellem) beni görevlendirdiği bir görev için görevlendireyim [mii] Bana demişti ki; hiçbir put görmeyesin ki, onu ancak tanınmaz hale getiresin ve yükselmiş bir kabir görmeyesin ki, onu ancak düzleye-sin/.”* Müslim, *Sahih:* 969 *Şerhu’n-Nevevî,* Kitabu’l-Cenaiz: c.7, s.36, el-Hâkim, *el-Müstedrek:* c.l, s.524 (1366, 1367)**

Cabir (ra) diyor ki:

***“Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) kabrin kireçle sıvanmasını, üzerine oturulmasını ve üzerine bina yapılmasını yasakladı.”* Bunu Müslim, Ahmed İbn Hanbel, en-Nesaî, Ebu Davud ve et-Tirmizî (sahihleyerek) rivayet etmişlerdir. (eş-Şevkanî, *Neylu’l-Evtar:* c.4, s. 133)**

eş-Şafiî (rh.a) ve ashabı dediler ki:

“Eğer kabrin üstüne yapılan bina; yapanın mülkü ise, bu mekruhtur. Eğer herkesin defnedildiği bir mezarlık ise, bu haramdır. Bu tafsilin hiçbir delili yoktur.” eş-Şafiî’nin (rh.a) bizzat kendisi diyor ki: “Ben imamları Mekke’de iken, kabirlerin üzerine yapılan binaların yıkılmasını emrettiklerini gördüm.” (eş-Şevkanî, *Neylu’l-Evtar:* c.4, s. 133)

Ca’fer İbn Muhammed babasından rivayet ediyor:

***“Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) oğlu İbrahim’in kabri üzerine su serpti ve üzerine küçük çakıl taşlan koydu.”* (eş-Şevkanî, *Neylu’l-Evtar:* c.4, s.132) Bunu eş-Şafiî rivayet etmiştir.**

İbn Mace’nin Enes’ten rivayetinde, Nebi’nin (_sallallahu aleyhi ve sellem)_ **Osman İbn Maz’un’un (ra) kabrini bir taşla nişanladığı rivayet edilir.**

(eş-Şevkanî, *Neylu'l-Evtar:* **c.4, s. 132)**

İbnu'l-Hümam'ın (rh.a) söyledikleriyle eş-Şevkanî'nin söyledikleri birbirine muvafıktır. Ebu'l-Heyyac hadisiyle ilgili söyledikleri de, eş-Şevkanî'nin sözlerine muvafıktır. İbnu'l-Hümam da, kabrin tevzii (dört köşeli) edilmesini kabul etmez. Ancak kabrin biraz belli olacak şekilde toprağının yükseltilmesinde bir beis görmez. Kabrin üzerine kireçten ve kamıştan birşey yapılmasını mekruh görürdü. (*Fethu'l-Kadir:* c.2, s.140, 141)

Ali'ye (ra) sorulur:

"Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) **özel olarak size bir şey tahsis etti mi? Dedi ki; O'nun (**sallallahu aleyhi ve sellem.**), insanların umumundan gizleyip bize söylediği özel bir şey yoktur. Ancak şu kılıcımın kınında olan hariç, deyip oradan bir sahife çıkardı, orada şöyle diyordu:**

Allah'tan gayrisi *için kurban keseni Allah lanetlemiştir, toprağın işaret taşlarını çalan lanetlenmiştir. Anne babasını lanetleyeni, Allah lanetlemiştir. Fitne çıkaran kimseyi barındıranı Allah lanetlemiştir*Müslim, *Sahih:* c.3/45 (1978)

Ancak el-Kevserî, kabir ziyaretleri ya da kabirlerin üzerine kubbe ve bina inşa etmek ve içlerine kandiller asmakla ilgili, nebevî uyarıların sarih bir şekilde bulunmasına rağmen, eş-Şevkanî hakkında şunları söylemektedir:

"...Ümmeti tekfir etmek ve onların mallarını ve kanlarını -insanların- kabir ziyaretlerinde bazı bid'atlere bulaşmaları veya tevessül[leri] dolayısıyla mübah kılmak, çirkin bir cür'et, cemaatı terk etmek ve insanı dinden çıkaran itikadî küfür ile calıiliyyenin bazı hasletlerini taşımanın ve amelî küfrün insanı dinden çıkarmayacağını bilmemek korkunç bir cehalettir." [2/]

Allah Azze ve Celle kitabında birçok kez *"sakın kâfir olanlar gibi olmayın"* diye mü'minleri uyarmıştır. Elbette mü'minler küfürden sakındı-rılmıştır. Ancak küfre götüren ve insanı küfr ve şirk ehline (dinlerin alametini taşımakta) benzeten her şey de haram kılınmıştır. Güneş doğarken, güneş göğün tam ortasındayken ve güneş batarken namaz kılmayı Rasulullah'm

(*.sallallahu aleyhi ve sellem)* nehyetmesinin sebebi, müşriklere ve kâfirlere benzeme şüphesini defetmek içindir. Müslümanların bazıları belki güneşin doğuşu ve batışı esnasında namaz kılmakta ısrar etmiyorlar; fakat neden hâlâ kabir ehlinden ve evliya ile salih zatların kabirlerini ziyarette tevessülle Allah'a yaklaşma zannmda ısrar ediyorlar? Elbette ki Sünnet'e uygun kabir ziyareti kınanamaz. Ancak kabirlere tevessülün ve adak adamanın imanla ne ilgisi var ki âlimlerimiz, cahillerimizin cehaletlerinden ötürü işledikleri bid'atlerin tenkidine tahammül edemiyorlar.

Birazdan da göreceğimiz gibi, eş-Şevkanî'nin, Müslümanların ibadet ve adetlerinde müşriklere ve ehl-i kitaba benzememesi için gösterdiği hassasiyet, Müslümanların dinlerini Allah'ın kitabında ve Rasulü'nün ***(.sallallahu aleyhi ve sellem)*** Sünneti'nde apaçık beyan edildiği üzere korumak ve selef-i salihinin izlediği yol üzere olmalarını istemesinden başka bir şey değildir. el-Kevserî'nin de değindiği gibi, insanların kabir ehline tevessülleri onları küfre sokmayan bir bid'atse, kendisinin de onları küfre götür-memekle beraber, kabirleri ve evliya türbelerini ziyaretlerinde ortaya koydukları bid'atlerle ilgili bir kitap veya en azından bir risale yazması gerekmez miydi? Bildiğimiz kadarıyla elimizdeki kaynaklarda, Müslümanların kabir ve evliya türbelerini ziyaretlerinde bunun en bariz örneklerini hepimiz görmekteyiz, Hatta bu konudaki çirkinlikleri ve utanç verici manzaraları televizyon ekranlarından bile izlemekteyiz) işlenen

el-Kevserî, *Makalât:* s.467 bid'atlere dair el-Kevseri'nin elimizde bulunan eserlerinde, insanlara Allah'ın Rasulü'nden ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** bu meseleyle ilgili gelen sahih hadislerini aktaran ve bundan hâsıl olan itikadı ve ilmi tebliğ ettiğine dair bir şey göremiyoruz. Ülkemizde bu konuda kitap yazılmamasmın İlmî bir eksiklikten kaynaklandığını sanmıyoruz. Zira bunun ilmine vâkıf birçok ilim adamı gelmiş geçmiştir.

Bizce bu konuda ilim adamlarının, özellikle de tasavvufa yakın veya tasavvuf ehli olan ilim sahiplerinin, kabirleri ve evliya türbelerini ziyarette işlenen birçok bid'at ve şirke sessiz kalıp gereken ciddi tepkiyi koymamaları; kendilerinin de itibarlarının irtibatlı olduğu bu insanları ürkütmemek ve onların kendilerinin dışında, Allah'ın kitabına, Rasulü'nün ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Sünneti'ne ve sahabe ile onlara ihsanla tabi olanların akidesine ve yoluna davet eden Müslüman davetçilerin seslerine kulak verip onlara uyabilecekleri kaygısındandır. Eğer böyle bir kaygı

olmasaydı, bu konuda Müslümanları aydınlatmaya çalışan davetçiler, evliya inkârcı-ları ve mezhepsizler olarak adlandırılır mıydı? Belki, daha niçin namaz kıldığının bile hakikatte farkında olmayan birçok insan, müslüman kardeşlerine kendilerine nasihatte bulunduklarında bu suçlamayı yapar mıydı?

İbn Teymiyye, İbn Kayyim el-Cevziyye ve eş-Şevkanî'nin bu meselede müslümanları *"din nasihattir*" babından uyarmaları ve onlara Kur'an ve Sünnet'in akidesini beyan etmeleri sahih değilse, bu âlimlere neredeyse kâfirlere beslediği düşmanlık kadar düşman olan bir âlimin, daha sahih olan bir ilmi ortaya koyması gerekmez miydi? Zira bu âlim, İbn Teymiyye, İbn Kayyim el-Cevziyye ve İbn Huzeyme hakkında onları seven ve ilimde yöntemlerini izleyen insanlar için, onları "ekanîmi selase" (tapılan üç Tanrı edinenler) suçlamasını yöneltebilmektedir. Elâlbuki âlimleri İlmî delil ve ictihadlarında taklid etmek günah değildir. Elatta *Makalâf*ta (s.374-375) el-Kevserî; İbn Kesir, Şemsuddîn İbn Abdilhadi (0.744) es-Salah İbn Şakir el-Ketbî için; "İbn Teymiyye'ye aldanmış olan cahil gençler" gözüyle bakar. Şayet bu âlimler kendilerini dinde imamet mertebesine kadar çıkaran ilimlerine rağmen, üstadları olan İbn Teymiyye'nin ölümünden sonra dahi bıraktığı eserlere vâkıf oldukları halde, bu büyük İmam ve mücahid insanın ilmi ve akidesi hakkında varsa sapkınlıklarını ve dalâletlerini, niçin yazmayıp Müslümanlardan gizlemişlerdir? İbn Teymiyye'nin öğrencilerini cahil aldanmış kimseler olarak suçlama yerine, bunların ölümlerine kadar, üstadlarınm izlediği itikadî ve

İlmî yolu niçin izlediklerine dair bir cevap vermek gerekmez miydi? Bir gün hepimiz söyleyip yazdıklarımızdan elbette hesaba çekileceğiz. İlim; Allah'tan korkmak, Allah'ın koyduğu hududu muhafaza etmek, Sünnet üzere itikad edip amelde bulunmak, elimizden ve dilimizden Müslümanları emin kılmaktır.

İbn Hacer el-Askalanî, (rh.a) İmam Salahuddin el-'Alâî'nin (H.694-761) ilim aldığı âlimlerin isimlerini tesbit ettiği bir nüshada İbn Teymiyye'den şöyle söz ettiğini nakleder:

"Hafız Salahuddin el-'Alâî'nin şeyhlerimimizin şeyhi, el-Hafız, Bahauddin Abdullah İbn Muhammed İbn Halil'in el yazısıyla şunu okudum: Bahauddin iki şeyhten hadis işitmiştir; -onlardan birisi-

şeyhimiz, efendimiz, imamımız, bizimle Allahu Teâlâ arasında olan, tahkik ehlinin şeyhi (üstadı), kendisine tabi olanlarla en güzel yolu izleyen, Ümmetin hepsinin ikrar ettiği ve daima artan faziletlerin ve kahredici hüccetlerin sahibi, ümmet onun himmetlerini kuşatmaktan acizdir. Allah, bizi onun övünç menbaı olan ilminin tadına erdirsin ve dünya ve ahirette onun ilminden bizi yararlandırsın! O, Rabbanî olan bir âlim, deniz misali *'el-Kutbu'r-Rabbanf*dir. O, İmamların İmamı, Ümmetin bereketi, âlimlerin allamesi, nebilerin varisi, müctehidlerin sonuncusu, din âlimlerinin emsalsizi, Şeyhülislâm, Din alameti olan âlimlerin hücceti, halkın önderi, ilim talebelerinin bürhanı, bid'at ehlinin belini kıran, münazara ehlinin kılıcı, Kur'an'ın tercümanı, Acaibu'z-Zaman, çağın ve vakitlerin seçkini, tüm Müslüman fırkaların -mezheplerin- müftüsü, Hakk'ı üstün kılan, hüda alameti, Hafızların direği, meanî ve elfazın süvarisi, Şeri-at'ın rüknü, güzel sanatların sahibi, Ebu'l-Abbas İbn Teymiyye'den ve..." [12]

Yukarıdaki sözler bir din imamının İbn Teymiyye hakkındaki görüşleridir. el-Kevserî ile el-'Alâî'nin ilim adamı olarak şahsiyet ve ilmi tenkid edepleri hakkındaki yorumu, değerli okuyucuya bırakmak istiyorum. Zira mesele o kadar açık ki, ancak cehaletin karanlığında yaşayanlar bu hakikati kavrayamazlar.

el-Kevserî'nin İbn Teymiyye hakkındaki kanaat ve düşüncelerinin bir benzerini de İmam ez-Zehebî'nin, İbn Teymiyye hakkında kaleme aldığı iddia edilen bir risaleden söz ederken sergilemektedir. Bu risaleyi İbn Teymiyye'nin hasımları, ez-Zehebî'ye onu nisbet ederek yazmışlardır.

İlginç olanı, ez-Zehebî'nin el yazısıyla kendisinin kaleme aldığı eserleri o gün âlimlerin elindeyken, *Zeğalul-İlm* (el-Kevserî'ye göre Reculu'l-İlm tashiftir) adlı risalesi, her ne hikmetse kendi elinden çıkan hatla değil de onun hasımlarından olan Takıyuddin İbn Kâdi Şuhbe'nin el yazısıyla yazılmış olmasıdır. Yani İbn Kadı Şuhbe bir bakıma hem hasım hem de el-Kevserî'nin naklettiğine göre; *Zeğalu'l-İlm* adlı risalede (s. 17) ez-Zehebî, İbn Teymiyye hakkında şöyle diyor:

"Bugüne kadar gözüm, İbn Teymiyye denen adamdan daha geniş ilme ve ondan daha güçlü bir zekâya sahip olan birisini görmedi. Onun ilmini ve eserlerini tartışmaktan ve teftiş etmekten yoruldum. Öyle ki, uzun seneler

süren bu çalışmadan bana bıkkınlık geldi. Bütün bundan sonra; onu Mısır ve Şam ehlinin gözünde geriye iten ve onların benliklerince kınanmasını, onu küçük görüp yalanlamaları ve onu tekfir etmelerinin sebebi ise, ancak onun kibri ve kendini beğenmesi ve âlimlerin liderliği için aşırı arzusu ve büyüklerle alay etmesiydi. Bak, iddiacılık ve şöhret sevgisinin vebaline. Allah'tan bizi bağışlamasını dileriz..."

el-Kevserî yine söz konusu risalenin bir başka yerinde (s.23) şu sözleri naklediyor:

"Ben onun durumunun Hak olsun bâtıl olsun vardığı yeri şöyle görüyorum; onun kadrinin düşürülmesi, terk edilmesi, dalâlette olduğunun söylenmesi ve tekfir edilmesi gerektiğidir. O daha önceleri bu sanata yüzü nurlu ve aydınlık olarak girdiğinde, onun alnında Selefin simasını görürken, daha sonra ise, bazı insanların nezdinde utançla simsiyah karardığını, düşmanlarının gözünde bir yalancı deccala ve bir kâfire dönüştüğünü, faziletli ve seçkin bir tahkik ehli iken, fazilet ve akıl sahibi kimselerin nezdinde, bid'atçiye ve dostlarından ve umum avamın gözünde İslâm'ın sancağını taşıyan ve dinin şerefini koruyan ve Sünnet'i ihya eden birisi olarak gördüm."

el-Kevserî aynı sözleri naklediyor görünürken, yine aynı şer'î ve çirkin sebbe (sövmeye) kendisi katılarak, alıntı yaptığı yazıları söz konusu risalenin s.l34'den () aktararak şöyle diyor:

"Sana şefkatle, meveddetle bağlı ve seni seven benim gibisinin gözünde senin durumun bu olunca, senin düşmanlarının nezdindeki halin nice olur? Vallahi senin düşmanlarının içinde salih, akıl sahibi ve faziletli insanlar olduğu gibi, senin de dostlarının içinde; facirler, kâfirler, cahiller, battal adamlar, şaşı ve öküz [kör demek istiyor] olanlar vardır. Bu, onun fitnesine kapılan ez-Zehebî'nin onun hakkındaki görüşü olursa, diğer âlimlerin onun hakkındaki görüşleri nasıl olur ki?" [13]

Sadece el-Kevserî'nin alıntı yaptığı paragraflardaki bazı ifadelerden hareketle, aklıselim sahibi olanlar bu risalenin uydurma olduğunu ibarelerindeki muğalatalardan dahi anlayabilirler. Bu ibarelerden bir kaçma misal verelim:

“Neseki’l-laha el-Musamaha” bu ibareyi Şamlılardan çok Mısırlılar kullanır. Bu ibare sufîlerin Mısır’da kullandıkları lafızlardandır. Gıybetini gizlemek isteyenlerin çok kullandıkları bir sözdür. Bu ibare, sahibinin gevşekliğine ve nefsinde “sika” olmadığını gösterir.

“Hazihi’s-Sinaa” (bu san’at) bununla hadis ilmi mi, yoksa tüm ilimler mi kastedildiği anlaşılmıyor.

“Münevveren Mudiy’an” (nurlu, aydınlık yüzlü) bu kelimeyi de daha çok Mısırlılar kullanır.

Bunun fasihi: “Neyyir ve Vadiyi” olması gerekirdi.

“İnde Halaiki’n-Mine’n-Nas” (insanlardan bir kısım, halk içinde).

Acaba, İbn Teymiyye o kadar büyük dalâlet içindeydi de, niçin sadece insanların bazısına göre utançtan yüzü kararmış oluyor? Hâlbuki o, zamanında ve ondan sonra da gelen tüm Ehl-i Tevhid ve Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat’ın nezdinde dinini dünyaya, sultanlara, emirlere, altına, gümüşe ve sahte âlimlik kisvesi ve şöhreti uğruna satmayan ender âlimlerden ve Sünnet-i Muhammediye’nin ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** zulme, bid’ate ve sapkınlığa asla yüz vermeyen mücahid bir âlimdir. Asıl onu kınayanlar ve onun diniyle ırzına edepsizce dil uzatanlar dünya ve ahirette Allah’ın elim azabını hak etmiş olan müfterilerdendir.

Bu uydurma risale daha çok İbn Teymiyye’nin ve dolayısıyla da Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat’in düşmanı olan Rafızîlerin dilini ve hitap üslubunu andırıyor. Eğer bu risale gerçekten İmam ez-Zehebî’ye ait olsaydı; onun talebesi ve İmam İbn Teymiyye’nin can düşmanı Tacuddin es-Subkî (Ö.771) hocası olmasına rağmen onun hakkında şunları söylemezdi:

“...Bu bizim şeyhimiz ez-Zehebî var ya, o da bu kabildendir. Onun ilmi ve dini olmasına rağmen, aşırı derecede Ehl-i Sünnet’e yüklenir. Ona i’timad edilmesi caiz değildir.” [14]

es-Subkî taassup ve hınç taşıyan bu ifadelerinde, gerçekten Hakkın hududunu çiğnemiş ve bâtıl olan bir şahidlikte bulunmuştur. *Siyeru A’lami’n-Nubela* ve *Tarihul-İslâm* gibi eserleri Müslümanlara hediye eden

bir Cerh ve Ta’dil ve Rical âlimine bu sözleri söylemek gerçekten çirkin bir durumdur. *Siyeru A›lami›n-Nubeld’y* okuyan, ez-Zehebî’nin nasıl bir ilim ehli olduğunu ve akidesinin ne olduğunu rahatlıkla görebilir. Sünnet Ehli olduğunu iddia eden birçok intihalci ve bid’at ehli, bu ismi istismar etmeden önce, “es-Sunne” denen mefhumun ne demek olduğunu, meşreplerine duydukları taassubu bir tarafa bırakarak kavrayıp idrak etmeleri gerekiyor.

Tekrar el-Kevserî’nin alıntısına dönecek olursak, özellikle Şiilerin Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat için kullandıkları tabirlere de yer verilmiş olduğunu görürüz.

Bunun da misali; “Umum ve avam” kelimeleridir. “Amme” ve “Avam” tabirini daha çok Rafızîler, Sünnet Ehlini tanımlamak için “tevriye” maksadıyla kullanırlar.

el-Kevserî, kabirlerin üzerine bina yapılmasına karşı çıkan İbn Teymiyye ve benzeri âlimlere dil uzatırken, ilme ve insafa muhalif katı bir tavır sergilemekte ve kendinden sonra gelenler için de zararlı bir örnek olmakta. Kabirlerin üzerine bina inşa etme hususunda hüccet ve delil olarak gösterdiği, âlimlerin ve müctehidlerin fıkhî nassları değildir. İnsanların öteden beri karşı olmadıkları iddiası doğru olmadığı gibi, bu konuda kabirlerin üzerine bina veya mescid inşa edilebileceğine dair hiçbir şer’î cevaz hükmü de söz konusu değildir.

el-Kevserî, *Makalât* adlı kitabında şunları söyler:

“Eğer kabirlerin üzerine kubbeler yapmak münker bir bid’at olsaydı, İslâm’ın başlangıcından bugüne kadar ümmet bunu ikrar etmezdi. Bunu inkâr edenler, umuma ait olan kabirler için söylemişlerdir. *n* İşte delil olarak

Ravda-i Mutahhara, orada Hz. Muhammed salavutullahi aleyhi ve selamuhu, Ebu Bekr ve Omeri’l-Faruk yatıyor. Onların üzerine bina yapılmış. Hem de en eski asırlardan bu yana, ilim ehlinin bunu inkârları olmadan. Hem de bu temiz makamın hürmetini son zamanlarda çiğnemek isteyenlere rağmen bu perişan, helak olmuş adam (eş-Şevkanî) ise, *el-Bedrut-Tali’* adlı kitabında nesebini Âdem’e (as) kadar çıkarıyor. Bunu da Yahudiliğini örtbas etmek için yapıyor.” [15]

el-Kevserî, kabirlerin üzerine bina ve mescid inşa edilmesinin delillerinden eş-Şevkanî'nin (rh.a) Yahudiliğinin isbatma kalkışıyor. Delil getirmesi gereken meselede bula bula Rasulullah'ın (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** evinin üzerinde kubbenin bulunmasını delil göstermeye çalışan el-Kevserî, hemen ardından eş-Şevkanî'nin Yahudi olduğunu suçlamasını işin içine karıştırıyor.

Sonra da eş-Şevkanî'yi İslâm'ın ve Müslümanların düşmanı olarak şöyle sıfatlandırır:

"...O böylece sana dost kılığında bir düşman olarak ortaya çıkar." [16] el-Kevserî, eş-Şevkanî'nin şeyhi dediği Muhammed İbn İsmail el-Emir es-San'anî'nin kabirlerle ilgili bid'atlere düşenler hakkındaki fetvalarına güya *İrşadu Zevi'l-Elbab* adlı kitabında, eş-Şevkanî'nin kabir ziyaretlerinde hata işleyenlere "müşrik kabirciler" dediğini reddetme sadedinde şöyle dediğini naklediyor:

"Onlar Allah için tevhidi ispat ediyorlar ve asla Allah'ın veli kullarının, Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem)* kâfirleri Kelime-i Tevhid'e davet ettiğinde, Allah'ı inkâr sadedinde -putlarını- ilah edindikleri gibi, 'O tüm ilahları bir ilah mı kıldı' [Sâd: 5] deyip ilah edinmiş değillerdir. Bilakis onlar, Allah'ın Ulûhiyeti'ni tevhidle ispat ederler ve La İlahe İllallah derler. Onlardan herhangi birisi, bir velinin Allah'la beraber ilah olduğunu, boynunu -kılıçla- vurma tehdidinde bulunsanız dahi söylemez." [17]

"Bu el-Emir es-San'anî de, eş-Şevkanî gibi şatahatları olan ve mezhepsizlik -zümresine- dâhildir. Fakat Allah, onu bu meselede Hakka hidayet etti." [18]

Biz de el-Kevserî'nin sözünden hareketle es-San'anî'nın böyle söz edip etmediğini adı geçen risaleye ulaşamadığımız için es-San'anî'nin bir başka risalesine başvurduk ve gerçekten onun eş-Şevkanî'nin düşünce ve akidesini kınayıp kınamadığına baktık. Gördük ki es-San'anî, el-Kevserî gibi değil, düşünceleri İlmî emanete riayet edilmeden nakledilen eş-Şevkanî gibi düşünüyor.

el-Kevserî, diğer birçok eserin basıldığı yeri ve kitabın sayfalarına kadar verirken, her nedense es-San'anî'nin kitabının sayfa ya da bölüm adını vererek alıntı yaptığı yeri vermiyor. es-San'anî'den yaptığı alıntı, es-

San’anî’nin değil, onun muhaliflerinin söylediği sözlere benziyor. Eğer es-San’anî adı geçen risalesinde bunları söylemişse, *Tatbirul-Erkan* adlı risalesini niçin yazmış oluyor ki? ( )

Muhammed İbnu’l-Emîr es-San’anî (H. 1099-1182) *Tathiru’l-İ’tikad An Edrani'l-İlbâd* adlı eserinde, el-Kevserî’nin sorusuna fazla söze hacet bırakmayacak bir şekilde cevap vermektedir:

“...Üzülerek söylemek gerekir ki, Müslümanların birçok mescidinin içinde kabirler var, içlerinde olmasa da çevreleri kabirlerle doludur; yahut böyle bir Camiin hemen bitişiğinde türbeler vardır. Müslümanlar namaz vakitlerinde oralara akın edip söylenilen fiillerin bazılarını işliyorlar. Akıl sahibi olan her insan, dünyanın dört bir yanında bu kadar İslâm uleması varken ve bu davranışların aşırı derecede münker olmasına rağmen, onlar bunu nasıl inkâr etmeyip göz yumuyorlar diyebilir? Biz de deriz ki; eğer insaflı olmak isterseniz, geçmiştekilere [yanlışlarında] uymayı terk edip bu amellerde, Hakkın doğruluğuna dair delil olan şey olduğunu, insanların -gelişigüzel- üzerinde ‘nesilden nesile’ ‘kabileden kabileye’ anlayışı ile uydukları şey olmadığını anlarsın.

Bilmiş olun ki, inkâr ederek üzerinde tartıştığımız ve bunu yıkmaya çalıştığımız bu meseleler, İslâmî geçmişlerini delilsiz olarak doğru yanlış izleyenlerin genelinden sadır olmaktadır. Bu insanlardan herhangi birisi yetişirken, çevresinde büyüdüğü ailesinin ve bulunduğu beldenin insanlarının, çocukluğundan beri bunu kendine telkin ettiklerini görür.

Bakar ki onlar, kendisi hakkında çok iyi bir itikada sahip oldukları bir kimsenin adını seslenerek ondan yardım diliyorlar, onun adına kurban kesip özellikle o insanların kabrini ziyaret için sefere çıkıyorlar, ellerini, yüzlerini onun toprağına sürüyorlar ve onun kabrini tavaf ediyorlar, böylece onun kalbinde, insanların yücelttikleri o insanın gerçekten büyük olduğu duygusu yerleşir. Dolayısıyla kendisi hakkında bu itikada sahip olunan kimse, çok büyük bir makama çıkarılmış olur.

Adı geçen “risale” tarafımızdan tercüme edilmiştir.

Böylece uzun yıllar, çocuklar bu akide üzerine büyür, büyüyenler de bu akide üzerine yaşlanırlar. Hiç kimseden de bunu inkâr edici bir ses

duymazlar.

İlim ve fazilet sahibi olduğunu savunup kadılık, fetva, tedris (öğretim), velayet veya marifet ehli yahut emirlik ya da hâkimlik gibi makamlara getirilen insanlar, halkın ulu sayıp yücelttiklerine ikramda bulunanlara, onların kabirlere adanan adakları aldıklarını, kabirler üzerine kesilen hayvanların etinden yediklerini görünce, bu amellerini İslâm dininden ve bunu dinin başı ve zirvesi olduğunu zannederler.

Kitap, Sünnet ve İslâm âlimlerinin ilmine bir nebze de olsa sahip olan insanların veya âlimlerin münkere karşı susmaları, münkerin caiz olduğuna delil değildir.

Buna bir örnek verelim: Bu da 'mecba' adıyla anılan Hac vergisidir... Dinde zaruretle bunun haram olduğu bilinir. Bu hastalık her beldeyi ve diyarı sarmış durumda. Neredeyse bu kimsenin, inkâra cesaret edemediği bir şey haline geldi. Bu haraççıların elleri, beldelerin en şereflisi olan Mekke'ye kadar uzandı. İslâm'ın farizasını eda etmeye gelenlerden para alıyorlar, hürmeti korunmuş olan beldede haram işler yapıyorlar. Hâlbuki o beldenin insanları, âlimleri, kadıları faziletli olan kimselerdir. Ancak bunu inkâr etme konusunda seslerini çıkarmıyorlar. Fetva vermekten ve karşı gelmekten yüz çeviriyorlar. Şimdi âlimlerin ve insanların bu meseleyi inkâr etmeyip karşısında susmaları bu verginin alınması ve elde edilmesini helal kılmaya delil olur mu? Bunu, idrak etmede nasibi en az olan insanlar bile söyleyemezler.

Diğer bir misal de: İşte, Harem-i Şerif, ittifakla ve âlimlerin icma'ı ile de dünyanın en şerefli beldesidir. Orada bazı cahil ve sapık Çerkez Sultanları bu dört (mezhebe ait) meşhur makamları ihdas ettiler: Bu dört makam, Allah'ın kullarının ibadetlerini birbirinden ayırmıştır ve ancak âlimlerin bileceği birçok fesada yol açmıştır. Müslümanların ibadetlerini bölmüş ve onları dinlerinde ihtilafa düşmüş topluluklar haline getirmiştir. Bu öyle bir bid'attır ki, iblisi dahi mutlu etmiştir ve Müslümanları şeytanın gözünde gülünç bir hale getirmiştir. İnsanlar buna karşı ses çıkarmayıp susmuşlardır. Ülkelerden ve beldelerden Mescid-i Haram'a âlimler, abdallar (!) ve kutublar (!) gelip görüyorlardı. İki gözü iki kulağı olan herkes gelip bunu gözleriyle şahid oluyor ve iki kulağı ile işitiyordu. Bu kadar insanının -bu durum

karşısında- susması bunun caiz olduğunun delili midir? Bunu, marifetten azıcık nasibi olan bir insan söyleyemez. Hakeza kabircılerden sadır olan birçok amel karşısında insanların susmaları da bunun caiz olduğuna delil değildir.

Bunu söylemek ümmetin dalâlet üzere 'icma' etmiş olduğunu gerektirmez. Çünkü en büyük cehalet karşısında sukut etmiş dersen; deriz ki, 'icma'ın gerçeği, Muhammed'in (*sallallahu aleyhi ve sellem)* **Ümmeti'nin müctehidlerinin kendi çağından sonra herhangi bir meselede ittifak etmeleridir. Dört mezhebin fakihleri, mezhep imamlarından sonra içtihadı imkânsız göstermeye çalışmışlardır. Velev ki bu, bâtıl bir söz olsa da. Gerçekleri bilmeyen cahil bir kimse söylese de, onların zannlarma göre, dört imamdan sonra asla icma denen bir şey meydana gelmeyecektir. Onun için soru da sorulmaz. Kabirci-lerin ihdas ettikleri bu bid'at ve fitneler dört mezhep imamları zamanında yoktu.**

Bizim araştırmalarımıza göre, icma'ın meydana gelmesi çok zordur. Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* **Ümmeti yeryüzünün her tarafına yayılmıştır. Bu ümmetin araştırıcı âlimleri ne sayılara sığar ve ne de durumları [tamamıyla] bilinecek gibidir. Kim dinin bu kadar yayılmasından ve âlimlerin çoğalmasından sonra 'icma'ı iddia ederse, tahkik ehli olan imamların dediğine göre, yalan bir iddiada bulunmuş olur.**

Sonra farzedelim ki, onlar münkeri bilip inkâr etmemişler, aksine bunu inkâr etmeyip susmuşlardır. Bu, nereden onların 'icma' ettiklerine delil olur ki? Şeriatın kaidelerinden anlaşıldığı üzere, inkâr için üç mertebe vardır: Birincisi: El ile inkâr. Bu da münkeri kaldırıp değiştirmektir.

İkincisi: El ile değiştirmeye güç yetmediğinde dil ili değiştirmeye çalışmak.

Üçüncüsü: El ve dil ile değiştirememe karşısında, kalp ile inkâr etmek. Bunlardan birinin imkânsız olması diğerlerinin de imkânsız olması anlamına gelmez.

Bunun örneği, din âlimlerinden bir âlimi düşünün: Mazlum insanların ellerinden malları -türbedarlık hakkı- adı altında alındığını gördüğü halde, bu âlım, miskin insanların paralarını ellerinden alan kimseye ne eliyle ve ne de diliyle karşı gelemiyor. Zira bu, onu bid'at ve isyan karşısında alay konusu edecektir. Durum böyle olunca, el ile ve dil ile inkâr şartı ortadan kalkmış olur. Geriye sadece kalp ile inkâr etmek kalıyor ki; bu da imanın en zayıfıdır. [19]

Bir âlimi, o zorba adamın insanları aldatıp ellerinden paralarını almasına karşı sustuğunu gören kimsenin, onun el ve dil ile inkâr etmede bir mazeretinin olduğunu ve onun bunu kalbiyle inkâr etmiş olacağım düşünmesi gerekir. Çünkü Müslümanlar hakkında ve özellikle âlimler hakkında hüsn-ü zann etmek vacibtir.

Harem-i Şerife giren ve ümmetin saflarını ayırdığı gibi kalplerinin arasını ve dini parçalayıp ayıran bu şeytanî binaları görenler, eğer el ve dil ile inkâr edemiyorlar da ancak kalp ile inkâr ediyorlarsa, tıpkı türbecilerin halktan aldıkları paralar karşısında ses çıkaramayanlar gibi ma'zurdurlar.

Buradan da istidlâlle insanların 'icma' diye delil getirmeye çalıştıkları bir olay olduğu halde, kimse inkâr etmediği için 'icma' hâsıl olmuştur sözlerinde ne kadar aksaklık olduğu anlaşılır.

Sözlerinin aksadığı husus, 'inkâr etmedikleri'ne dair delilsiz söz söylemektir. Onların el ve dilleriyle inkâr etmemelerine karşılık, kalpleriyle inkâr etmiş olmaları muhtemeldir. Siz de bilirsiniz ki şu zamanımızda birçok münker işlendiği halde, onu ne elinizle ve ne de dilinizle inkâr etmediğiniz halde, kalbinizle inkâr edersiniz. Cahil bir insan da, sizin bu olaylara şahid olduğunuzu görünce; falanca -münkeri- gördüğü halde inkâr etmedi der. Bunu o kimse ya sizi kınamak için söyler veya bu sükûtu örnek almak için söyler. Bilgi sahibi olan kimse, sükût ile delil bulmaya çalışmaz. İşte böylece o âlimlere dil uzatanların falanca şunu gördü, sustu veya diğerleri seslerini çıkarmadılar, bunun için 'icma' oldu diyenlerin sözlerindeki sakatlığı görmüş olursunuz. Bu söz iki bakımdan hatalıdır:

1. Diğerlerinin susmasını ve falanca işi ikrar ettiler şeklinde yorumlamanın yanlışlığını ve sükûtun delil olmasının doğru olmadığını anladınız.

2. ‘Bunun için icma oldu’ sözlerine gelince; icma Muhammed’in '(*sallallahu aleyhi ve sellem)* Ümmeti’nin müctehidlerinin üzerinde ittifak ettikleridir. Sükût edenin ne ittifakından ne de aykırı düşündüğünden söz edilemez. Bir sultanın huzurunda onun görevlilerinden birini övdüler. Orada bulunan bir adam ise hiç konuşmadan susuyordu. Sultan ona; niçin konuşmuyorsun, diye sorunca şöyle cevap verdi: ‘Konuşursam onların dediklerine aykırı olan bir şey söylemiş olurum da ondan!’

Her sükût rıza göstermek değildir. Bu münkerleri oluşturanlar, ellerinde kılıç ve mızrak olanlardır. Halkın kanları ve malları onların dillerinden ve kalemlerinden çıkacak bir ifadeye ve ırzları da ağızlarından çıkacak bir kelimeye bağlı olduğu sürece, herhangi bir ferd nasıl olur da dilediği şekilde onların koydukları bu münkerleri kolayca reddedebilir?

Bu gördüğümüz kubbeler, türbeler, şirke, ilhada ve İslâm’ı yıkıp, binasını harap etmeye götüren en büyük fitne nedeni olmaya başladı. Bu kubbeleri ve binaları -türbeleri- yapanların çoğunun; padişahlar, sultanlar, başkanlar ve valiler olduğunu görürsünüz. Bu kubbeleri ve türbeleri; ya yakınlarının üzerlerine veya hakkında hüsn-ü zan ettikleri faziletli birisinin veya bir âlimin, bir tasavvufçunun, bir fakihin, bir şeyhin yahut büyük saydıkları bir insanın kabri üzerine yaparlar. O insanları da bilenler ölü ziyareti niyetiyle, onların kabirlerini ve türbelerini ziyaret etmeye giderler.

Üstelik onlara tevessülde bulunmadan, onların isimlerini çağırmadan, onlara dua edip onların bağışlanmaları için istiğfarda bulunurlar. Ta ki o insanları bilenlerden kimse kalmayıncaya kadar. Onlardan sonra gelenler bir de üzerine kubbeli türbe yapılmış ve içerisi mumlarla süslü, değerli halılarla döşenmiş, sandukaların üzerine kumaşlar örtülmüş, üzerlerine güller ve çiçekler atıldığını görünce; bunun bir yarar sağlayıp, bir zararı giderdiğine içten içe inanmaya başlarlar. Hemen ardından türbedârlar bu kabirde yatan kimse adına yalanlar uydurarak, onun şöyle şöyle yaptığını, falana şöyle zarar verdiğini, falana da şöyle hayrı dokunduğunu söyleyerek onun fıtratına her türlü bâtılı ekmeye başlarlar. Bunun için, Allah’ın Rasulü (.*sallallahu aleyhi ve sellem)* bazı hadislerinde kabirlerin üzerine kandil yakıp aydınlatan ve üzerlerine yazı yazanları lanetlemiştir. [20]

Bu konuda gelen hadisler hayli çoktur. Bu, bizzat yasaklanmış olan bir şeydir. Üstelik büyük bir fesada da yol açar. Eğer, bak Allah’ın Rasulü’nün

kâfirlerin bile kabrinin üzerinde kubbesi var ve bunun için epey para harcandı derseniz, deriz ki;

Bu, gerçekten meselenin aslını bilmemekten kaynaklanan büyük bir cehalettir. Bu kubbenin inşa edilmesi, Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* izniyle olmadığı gibi, ne O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabının, ne tabiunun ve onlara tabi olanların ve ümmetin âlimlerinin ve ne de İslâm imamlarının cevaz verdikleri bir şeydir. Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* kabrinin üzerine inşa edilen bu kubbe, son dönem Mısır sultanlarından olan ve

el-Melik el-Mansur adıyla bilinen Sultan Kalavun es-Salihî tarafından hicri 678 yılında inşa ettirilmiştir. [Allame Zeynuddin Ebu Bekr İbnu'l-Huseyin İbn Ömer, *el-Merağı Tahkikun-Nusreti Bi Tahlisi Mealimi Danl-Hicre* adlı kitabında bunu zikreder.] Bunlar, siyasi meselelerdir, delile dayanan meseleler değil. Arkadan gelenler önden gidenleri taklid edip dururlar.

Bu dediklerimiz zikretmek istediklerimizin bir bölümüdür. Zamanla bu belalar her yeri kuşatınca, hevaya uyulup âlimler kendilerine düşen münkeri reddetme görevlerinden yüz çevirip halkın yöneldikleri şeylere yönelince, münker ma'rufa, ma'ruf da münkere dönüştü. Böylece halkın ileri gelenlerinden bu durumlara karşı çıkıp insanları uyaracak kimse de göremez olduk." [21]

es-San'anî'nin böyle söylemesine rağmen el-Kevserî, hakikate muhalif bir şekilde es-San'anî'nin bu konudaki akidesinin, sanki eş-Şevkanî'nin akidesine muhalif olduğunu söylemeye çalışmaktadır. Hâlbuki es-San'anî de eş-Şevkanî gibi, kabir ehline tevessül edenlerin ve onlardan istiğase ve istimdatta bulunanların şirke girdiğini söylemektedir.

el-Kevserî, eş-Şevkanî'nin kabir ehline tevessül edenlerin şirke girdiğini söylemesini kınarken, kendisi onu sevenleri ve onun kitaplarını okuyorlar diye, Kur'an'da namaz kılmaktan kinaye olan bir ayetin lafzının üslubuyla, muarızlarını suçlamakta. Burada kendisi de kınadığı eş-Şevkanî'nin durumuna düşmektedir.

Buharî'de, Sumame İbn Şufeyy (Mısırlı bir tabiidir) diyor ki:

'‘Biz Roma’mn Rodos -adasında- Fadale İbn Ubeyd’le beraberdik, bir arkadaşımız orada öldü. Fadale onun kabrinin düz (yerle bir) yapılmasını emretti. Sonra şöyle dedi; Rasulullah’m *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kabirlerin ‘düzleştirilmesini’ emrettiğini duydum.” [22]

eş-Şafiî diyor ki:

“Ben imamların Mekke’de -kabirlerin- üzerine yapılan binaları yıkma emri verdiklerini gördüm.” [23]

el-Kâsım İbn Muhammed İbn Ebi Bekr (H.37-107) diyor ki:

“Aişe’nin yanma gittim, dedim ki; ey mü’minlerin annesi! Rasulullah’m *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve iki arkadaşının (r.anhuma) kabrini açar mısın, bakayım? Bana üç kabri gösterdi, o üçü de ne yüksekti, ne yerle birdi ve üzerleri o arsanın kırmızı toprağıyla örtülmüştü.” [24]

İbn Abbas dedi ki:

“Allah’ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kabirleri ziyaret eden kadınları ve onların üzerine mescidler bina edip içine kandiller asanları lanetledi.” [25]

Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem):***

“Allah’ım! Kabrimi ibadet edilen bir put kılma! Nebilerinin kabirlerini mescidler edinenlere karşı Allah’ın gazabı çok şiddetlenmiştir.” [26]

Ebu Hureyre’den (ra):

“Evlerinizi kabirler edinmeyin. Kabrimi de bayramgâh (bayram yeri, ziyaretgâh) edinmeyin. Bana ise dilediğiniz yerden salâvat getirin. Zira sizin salâvatınız bana ulaşır.” [27]

el-Beyhâkî, *Marifetu’s-Sunen ve’l-Âsar'*da diyor ki:

“eş-Şafiî şöyle dedi: Ben, kabrin üzerine mescid yapılmasını ve düzletilmesini (ve sonra üzerinde veya kendisine doğru namaz kılınmasını) kerih

görürüm.” [28]

eş-Şafiî, Malik’ten rivayet ediyor. Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki:

“Allah, Yahudilere ve Nasaraya lanet etsin. Onlar nebilerinin kabirlerini mescid edindiler. Bundan sonra Ceziretu’l-Arab’ta iki din kalmasın.” [29]

Allah’ın Rasulü, ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Allah’ın Rasullerinin kabirlerini mescid edinenleri Allah’ın lanetlediğini haber vermişse, bu Hakk’tır ve bunun hilafına ileri sürülen bütün düşünceler de bâtıldır. Rasul’ün ***(sallallahu aleyhi ve sellem*****); “***Allah’ım***!** *Kabrimi tapınılan bir puta çevirme (kılma*)” duası, bize bir uyarı olduğu gibi, aynı zamanda bize ilim ve Şeriat öğretmektedir. Zira Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) Allah’tan istenmeyecek olanı istemez. Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem)* bunu söylemişse, bunun vukû bulmasına karşı beyanda bulunmamış olmamak için bu uyarıyı yapmıştır. Çünkü O (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Hakk ve hidayet olana Ümmetini irşad etmekle görevlidir. Nebilerin kabirlerini mescid edinme meselesi ise, ya onların kabirlerine yönelerek namaz kılma, ya da üzerlerine bina inşa edip o binanın içinde namaz kılmak veya onlara secde etmek içindir. Müslümanlar arasında da baş gösteren “türbeperestlik” “yatırcılık” kabirlere adak adama ve kurban kesme, kabir ehlinden dünya ve ahiret için bir şeyler isteme ve onlara tevessül etme, bizzat Rasulullah’m (*sallallahu aleyhi ve sellem)* nehyettiği şeylere kapı açmaktadır. Sadece İstanbul’da yedi yüz adet “türbe”nin bulunduğu ve bu türbeleri günde binlerce insanın ziyaret edip buralardan “meded” umdukları göz önüne getirilirse, durumun vahameti kendiliğinden anlaşılır.

Rasul’ün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) duası böyle bir amelden Ümmetini sakındırmak ve bunu yapanlardan beri olduğunu i’lam etmek içindir. Eğer bu “dua” “Şeriat” olmasaydı, Allah Azze ve Celle bunu “kevnî” ve “kaderi” bir fiille cevaplandırırdı. O zaman bunun da “mucize” olarak zuhuru gerekirdi. Elâibuki Rasulullah *{sallallahu aleyhi ve sellem)* Allah’ın “kevnî” bir ayetiyle değil, “nebevî bir ihbarla” bunu bize bildirmiştir. Bu da Rasul’ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* uyarısının bir Şeriat olduğunun ispatıdır,

el-Kevserî, *Te’nibu’l-Hatîb'&z* (s.414); eş-Şevkanî’yi mezhepsizlikle suçluyor ve onun meçhullerden hadis rivayetinde mütesahil davrandığını

söylüyor. (_) Bunu da; “onun hemşehrisi olan nâkid’den (tenkitçiden) gizli kalmaz” diye İbn Haryeve’den aldığını ima ediyor.

Burada el-Kevserî hakkında el-CamiatuTUrduniyye’de (Ürdün Üniversitesi) tartışılan bir doktora tezi olan *Cubudu’l-Kevserî fî Ulumi’l-Hadis*; Dr. Dayfullah Hamed Neciyy el-Menasîr’in (21.03.1993) tezinin (s.203-205) sayfalarında şu tespitlerde bulunmaktadır:

“el-Kevserî’nin kendilerinden söz ettiği iki yüz elliden fazla raviyi inceledim. Ulaştığım sonuç; el-Kevserî’nin ravilerin yarısından daha fazlası hakkında ‘vehim’de bulunup hata ettiğiydi.

el-Kevserî’nin vehen ve hatası aşağıdaki suretteydi:

1. Kavilerden nakilde bulunurken (haberi) cüzlere ayırıyor. Bir ravi için ta’dilde (adaletli göstermek) bulunmak istediğinde ne kadar mevsuk söz varsa bunları zikrediyor. Bir raviyi zayıf göstermek istediği zaman ise, onu cerheden sözleri anıyor. Hâlbuki [ilmi] emanet, raviyle ilgisi olan tüm sözleri derleyip zikretmeyi gerektiriyor.

eş-Şevkanî ise, *Fet hu’ l-Kadir’* de el-Kevserî’nin suçlamalarına konu ettiği hususta şöyle der:

“...Bunda Yahudilerin Uzeyr’i mabud bir rab edinmediklerine işaret vardır. Bu ayette -aynı zamanda- kalbi olan veya şahid olduğu halde kulak veren için, Allah’ın Dininde taklid ve eslafın, Kitap ve Sünnet’te olana muhalif olmasına rağmen, söylediklerini etkili kılma hususunda bir uyarı vardır. Zira bir mezhep edinenin, bu ümmetin âlimlerinden kendisine iktida ettiğinin sözünde, nasslarla varid olan ve Allah’ın hüccetlerinin ve bürhanınm kaim olduğu, kitaplarının ve nebilerinin söylediğine muhalefet etmesine rağmen, kendisine itaat edip onun yolunu izlemesi, Yahudi ve Nasara’mn ahbar ve ruhbanları Allah’tan gayri rabler edinmeleri gibidir.” [30]

eş-Şevkânî bu sözünde içtihada ittiba edeni değil, Kur’an ve Sünnette olana “muhalif” davrananları kasdetmektedir. eş-Şevkanî’in bu söylediğini yalanlayan bir nass bulunmamaktadır. Böyle olmasına rağmen, bir âlimin dinde kardeşi olan bir âlime, bu kadar insaf ve adalet sınırlarını zorlayan

ifadeler kullanarak eş-Şevkaıı̂'ye hakaret etmesini kabul etmeye vicdan asla el vermiyor. eş-Şevkanî'yi ağır dille suçlayan el-Kevserî, İbn Haryeve denen ve Ümmetin âlimlerine bu kadar acımasızca dil uzatan bir bid'at ehlini âlimlerden sayıp eş-Şevkanî gibi bir âlime haksız yere "tekfir"! ima eden sözler sarfetmesi, ilim ve insaf ehli insanlara yakışmaz.

Üstelik suçlamalarına mesned kabul ettiği İbn Haryeve'nin "sika" olup olmadığına dair ise hiçbir şey zikretmiyor ve sadece onun eş-Şevkanî'nin hemşehrisi olması hasebiyle, onun gizli yanlarına "muttali" olduğunu ileri sürerek, onu kötülemeye ve şerefini alçaltmaya kalkışıyor. Peki, burada sorarız; İbn Haryeve hangi hakla kalkıp eş-Şevkanî'nin "gizli taraflarına muttali" olmuş oluyor? Bunun, bir müslümana karşı tecessüs olduğunu herkes bilir. Ancak o bununla başka bir manayı kastediyorsa, bunu da onun Rabbi bilir. Tüm Müslümanlar nezdinde tanınmış olan bir âlimin hangi gizli yanları varmış diye insan kendisine soramadan edemiyor. Mesela; el-Kevserî'yi eleştirmek ve onun fikirleri üzerine konuşmak ya da onun yanlışlarına değinmek, onun "gizli yanlarına muttali mi olmuş olmaktadır?

eş-Şevkanî'nin yazdıkları ve söyledikleri, kitaplarında ve herkesin gözü önünde duruyor. Dileyen onun kim olduğunu kitaplarından okuyarak rahatlıkla anlayabilir. eş-Şevkanî'ye tabiri caizse, âlimlerin "nakd" (tenkîd) üslûp ve edebinin hududunu aşarak sövmek, onu alçaltmaz bilakis yüceltir. el-Kevserî'nin yapması gereken ona sövüp saymak değil, onun fikirlerini ele almak ve sahip olduğu ilmin ışığında ve hüccetle tenkid edip onun Kur'an ve Sünnet'e aykırı olan fikirlerini Müslümanlara beyan etmekti. Kendisi gibi bir ilim adamına yakışan da bu olurdu.

Daha önce de işaret ettiğimiz gibi el-Kevserî, eş-Şevkanî'yi eleştirirken daha da ileri gider:

"...Bilakis imamların ve ümmetin düşmanı, tefsirinde o önder imamları küfürle suçlayan eş-Şevkanî'yi hamdle teşbih edenler, onun hakkında hemşehrisi ve onun gizli taraflarına muttali olan Allame Şehid Haryeve, eş-Şevkanî'nin tertibiyle öldürülmüştür. İbn Haryeve *el-Gatamtam ez-Zehhar* adlı kitabında, onun hakkında; 'o, Müslümanların dinini ifsad etmek için, Müslümanların arasına sızmış biridir.' Bu [tesbit] gerçekten onun, asırlar boyu geçmiş Müslümanların umumuna ve hususuna... Sözle düşmanlık ortaya koymasından ötürü, uzak bir ihtimal değildir." [31] (.....)

Yukarıdaki ifadeler gerçekte el-Kevserî gibi bir âlime asla yakışma-maktadır. Sırf mezhebi ve meşrebi bakımdan kendisine muhalefet ettiği bir insanı bu kadar aşağılamak, apaçık bir kin gütmek ve mücerred olarak o insanın haysiyetini alçaltmak gayesiyle hedef almaktan başka bir şey değildir. Kur'an'da *"hamd ile teşbih"* Allah Azze ve Celle için namaz kılmak demektir. el-Kevserî'ye göre eş-Şevkanî'yi seven Müslümanlar; "ona hamd ile teşbih etmiş" olurlarken, onun yorumuna göre eş-Şevkanî'ye ibadet etmiş oluyorlar. Acaba el-Kevserî bununla eş-Şevkanî'yi sevenlerin ona ibadet ettiklerini kasdediyorsa, aynı tabirin kendisini sevenler için de kullanılmasına rıza gösterir mi? Kur'an'da *"hamdle teşbih"* için: (Bkz. Isra: 44, Zümer: 75, Gafir: 7, Şûra: *5)* Umarım Rabbimin katında bu sözlerden onun kasdı bu olmamıştır.

Aşağıdaki suçlama; el-Kevserî'nin eş-Şevkanî'yi suçlamalarında ne kadar isabetli olup olmadığının açık bir delilidir:

"...İstiva hakkında görüşü ise, hissi oturuş manasınadır. Hâlbuki o, sözün başında ayaklar altında ezilmiş (basılmış) durumu gizli ve açığıyla ortaya çıkmış, yıkılmış ve eskimiş elbise gibi. Bu aşağılık insanın meydan okuması ne olacak ki? Temeli ilk kazmayla göçüp gittikten sonra! O ise, yeryüzünün doğusunun ve batısının ifritinden meded istiyor. Bu yolda, doğudan, batıdan, kuzeyden ve güneyden uzaklaştırıldığı halde, buna rağmen kaçamıyor." [32]

Hâlbuki eş-Şevkanî, tefsirinde hiçbir zaman "istiva"nın Allah'ın hissi bir şekilde Arş'ın üzerine oturması olduğunu söylemiyor. el-Kevserî, eş-Şevkanî'ye olan husumetinden ötürü, ikinci ve üçüncü elden okuduklarına itimad ederek ona bu inancı yakıştırmaya çalışıyor.

eş-Şevkanî tefsirinde; "...Selef-i Salihin'in cumhuru, sıfatları tahrif ve te'vil etmeden had ve keyfiyeti -söz konusu etmeden- olduğu gibi kabul ederler" [33] diyor.

el-Kevserî, eş-Şevkanî'yle ilgili ağır suçlamalarına şöyle devam eder:

"Müslümanlar arasına sızmış Yahudi" "Mücessim" "Ekanîm-i Selase'si [Uç İkon] [n] için mücadele eden" "ayaklar altında çiğnenmiş olan" "ifritten meded uman."

Bu suçlama gerçekten edeb sınırlarını aşan sözlerden başka bir şey değildir. “Ekanîm-i Selase” [Üç İkon, üç tapınılan put] dedikleri kimseler ise, İbn Huzeyme, İbn Teymiyye ve İbn Kayyim el-Cevziyye olmaktadır.

Yine el-Kevserî, eş-Şevkanî’nin ‘farz namazları’ bilerek terk edenlerin, bu namazlarını kaza etmeyeceklerine dair olan görüşünü kınarken, ona “mütehevvir” (haddini bilmez) cahil diyecek kadar ğaliz ifadeler sarfediyor.

el-Kevserî’nin (*Makalât*: s.468) ve (*Mukaddemat*: s.410)’da eş-Şevkanî’ye yönelttiği asılsız suçlamalardan bir diğeri de, onun güya “dörtten fazla kadınla evlenilebileceği”ni söylemiş olduğudur. Hâlbuki eş-Şevkanî hiçbir kitabında buna kail olmamıştır. el-Kevserî ne yazık ki onun *Tefsir*'inde naklettiği şâz bir görüşü onun görüşüymüş gibi göstermeye çalışarak onu karalamaya çalışmıştır. Bununla da yetinmediği gibi, eş-Şevkanî’yi “zaiğ” (sapkın) ve şehvetine düşkünlerin (kudvetu’ş-şehvaniyyin) önderi olarak nitelemektedir.

Oysaki eş-Şevkanî tefsirinde; Nisa Suresi 3. ayet-i kerimesinin dörtten fazla kadınla evlenmenin haramlığma delil olduğunu söylemektedir. Zira o, bu ayetteki hitabın ümmetin âlimlerince tüm ümmete yönelik olduğu görüşüne katılmaktadır. Müslüman bir erkek ona göre bu sayıdan -iki, üç dört- birini ihtiyar etme hakkına sahiptir. ‘Eğer adalet edemeyeceğinizden korkarsanız, o halde bir kadını nikâhlayın’ ayeti hakkında eş-Şevkanî şöyle der:

“Velev ki bu ayet herkese bir hitap olsa bile, o ferd herkese hitabın mertebesindedir. Bu ayetin tefsiri hakkında evla olan, dörtten fazla kadınla evlenmeyi Kitab’ın değil Sünnet’in haram dediğidir... Ama ayetteki ‘vav’ı ‘cem vav’ı olarak nitelendirenler, bu ayette dokuz kadının bir arada nikâhlanabi-leceğini söylemeleri şuna benzer; sanki o şu sözü söylemiş olmaktadırlar; bu sayıların toplamı ile nikâhlanmız! Bu, -ayetin- Arabî manası hakkında bir cehalettir. Eğer -ayet- iki tanesi ve sonra üç, sonra da dört -kadınla- nikâh-lanın deseydi, belki bu söze bir vecih -yol- bulunurdu.” [34]

el-Kevserî bununla da yetinmemiş olacak ki, İbn Haryeve’nin *el-Gatamtam ez-Zehhar* adlı kitabına atıfta bulunarak; “eş-Şevkanî’nin neseben Yahudi olduğunu” (*Makalât*: s.468) söylemektedir.

Biliyoruz ki Rabbimiz kitabında insanları nasıl tavsif etmemiz gerektiğinin ahlâkî kaidelerini zikretmiştir. Hatta düşmanlarımıza karşı dahi adil olmayı ve i'tida'da bulunmamızı haram kılmıştır.

Allahu Teâlâ kitabında şöyle buyurur:

"Ey iman edenler! Hiçbir topluluk bir diğer topluluğu küçük görüp alay etmesin. Ola ki alay edilenler alay edenlerden daha hayırlıdır. Ne de kadınlar (diğer) kadınlarla onları aşağılayarak alay etmesinler. Ola ki alay edilen kadınlar, alay edenlerden daha hayırlıdırlar. Bazınız bazınıza [yüzüne karşı] ayıplamayın ve lakaplarla birbirinizi adlandırmayınız. İmandan sonra fusûk ne kötü bir isimdir. Kim de [bundan] tevbe etmezse, işte onlardır zalim olanlar. Ey iman edenler! Zandan çokça kaçının. Zira zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin gizli yanlarını araştırmayın ve birbirinizin ğıybetini de yapmayın. Hiçbiriniz ölmüş haldeki kardeşinin etini yemeyi sever mi? Bundan hoşlanmadınız! Allah'tan da korkunuz. Gerçekte Allah tevbeleri çok kabul edici, çok acıyıcıdır."

(Hucurat: 11-12)

el-Kevserî, eş-Şevkanî'ye muhalefetinden dolayı ona karşı çok ağır ve çirkin ifadeler kullanmaktadır; "zaiğ" (sapkın) "kudvetu'ş-şehvaniyyin" (şehvet düşkünlerinin önderi) [n] "mubtil" (Hakkı iptal eden) "Şazz" (aykırı) "Allah'ın Şeriatını değiştiren" "Yahudi soyundan..."

eş-Şevkanî, âlimleri taklidden sakındırırken nasıl olur da onları cehalete ve kör bir taassuba davet etmiş olabilir?

eş-Şevkanî hiçbir zaman ne fıkhı, ne fakihleri, ne muhaddisleri, ne de ümmetin müctehidlerini aşağılamıştır. Aksine o ilmin ve âlimlerin dindeki makamlarını çok iyi bilen ve ilmi takdir eden bir âlimdir. O hayatı boyunca, ilmi ve edebiyle ümmeti Kur'an ve Sünnet'in hidayet ve ilmine davet etmiştir. Bize düşen o ve emsali âlimlerimizi hayr olan sözle yâd etmek ve Rabbimizden cümlesi için rahmet ve mağfiret dilemektir.

Bu sözün "kazf" olup olmadığını da düşünmek ise, akıl ve fıkıh sahiplerine düşüyor. Bu söz gerçekten sapkın birisi için olsaydı, belki

vasfa mutabık olurdu, ancak bir ilim ehli için ispatı bile istenemeyecek kadar ağır bir iftiradır.

1

eş-Şevkanî, *Edebu’t-Taleb:* s.146

2

eş-Şevkanî, *el-Bedru’t-Tali:* c.l, s.83 (Seyyid Ahmed İbn Ali İbn Muhsin el-Mütevekkil’in tercüme-i hali.)

(,) 29. Şaban 1205’de telif etmiştir. 1930 yılında Kahire’de, M. el-Muniriye’de basılmıştır.

3

eş-Şevkânî, *el-İkdu’s-Semîn:* s.7

4

eş-Şevkânî, *age.* s.6, 7

5

eş-Şevkânî, *age.* s. 9, 10

6

Bu hadis “uydurma”dır. Ahmed İbn Hanbel’in *Müsned’inde* böyle bir hadis yoktur. *Keşfu’l-Hafa'*da; (c.2/446, 2895) “mevzu” olduğu söylenir. es-Sağânî, *ed-Durru’l-Multekafd*a (s.27) bu hadisin Şia’nın iftiralarından olduğunu söyler.

7

İbn Teymiyye bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemiştir. Bu hadis, Ahmed İbn Hanbel’ın *Müsned’mde* ve hüccet kabul edilen hiçbir kitapta yoktur. Hiçbir hadis imamı bunu sahih görmemiştir. (*Minhacu’s-Sunne:* c.5, s.23, c.7, s.312, 354, 358), İbnû’l-Cevzî, *el-Mevduat:* c.l, s.374, 375

8

İbnû’l-Cevzî, *el-Mevduat:* c.l, s.376. Bu hadis “sahih” değildir. ez-Zehebî, Şerik İbn Abdillah en-Nehaî’nin *Mizanu’l-VtidaV*de (c.2, s.463) bu hadisinin yalan olduğunu söylemiştir.

eş-Şevkânî, *el-îkdu’s-Semîn’*den yirmi dört yıl sonra.

9

İbn Hibban ve el-Ukaylî, bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemişlerdir. el-Hakim’in isnadında da hadis uyduran birisi vardır.

10

r) Bkz. el-Kevserî, *Makalât*: s.467

<‘*) **Bkz. el-Kevserî, *age.* s.368**

2'' **eş-Şevkânî, *el-Bedru’t-Tali:* c.2, s.89**

11

eş-Şevkanî, *es-Seylu’l-Cerrar:* c.l, s. 13

Hz. Aişe (r.anha) ve Abdullah İbn Abbas (r.anhuma) diyorlar ki:

u*Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem*) *ölüm döşeğindeyken, üzerindeki desenli örtüyü yüzünün üzerinden çekerek -sıkılınca bunu yüzünün üzerinden açıyordu- o haldeyken şöyle dedi: Allah, Yahudi ve Nasaraya lanet eylesin. Nebilerinin kabirlerini*

12

el-Kevserî’nin söz konusu ettiği risale, ez-Zehebî’ye nisbet edilen *Zağalu’l-İlm* adlı risaledir. el-Kevserî, es-Sehavî’nin *el-I’lanu bi’t-Tevbih* adlı kitabında bu risaleye işaret ettiğini söylüyor. Bu risalenin de Teymuriyye el yazmaları arasında ve bunun da et-Takîyy İbn Kâdi Şuhbe’nin hattıyla yazılmış olduğunu ifade eder. İbn Kâdi Şuhbe’nin de el-Burhan İbn Cemaa’nın el yazmasından naklettiğini söyler. (Bkz. *Makalât:* s.3 73-3 74)

13

M. Zahid el-Kevserî, *Makalâtu’l-Kevserî:* s.373 (Daru’l-Ahnaf, Riyad 1993)

14

î0 **Tacuddin es-Subkî, *Kaidetun fi’l-Cerhi ve’t-Ta’dil:* s.32-36** (5 **Şafilerin görüşüne işaret etmek istiyor.**

15

11 **el-Kevserî, *Makalâtû’l-Kevserî:* s.468**

16

el-Kevserî, *age.* s.469

17

el-Kevserî, *age.* s.467

18

j4 **el-Kevserî, *age.* s.467**

19

Ebu Said el-Hudrî'nin rivayet ettiği hadise işaret ediyor:

***"Sizden kim bir münkeri görürse onu eliyle değiştirsin, eğer gücü yetmiyorsa diliyle değiştirsin, ona da gücü yetmezse kalbiyle değiştirsin. Bu da imanın en zayıfıdır."* Müslim, *Sahih;* Kitabu'l-İman; Babu Beyanu'n-Nehyi Ani'l-Münkeri Mine'l-İman: (49), et-Tirmizî, *es-Sunen;* Kitabu'l-Fiten; Babu Ma Ruviye fî Tağyiri'l-Münkeri Bi'l-Yed: s.217**

20

İbn Abbas Allah'ın Rasılü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayetle diyor ki:

***"Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) kabirleri ziyaret eden kadınları ve kabirlerin üzerine mescid inşa edenleri ve içerisine kandil asanları lanetlemiştir."* en-Nesâî, *es-Sunen el-Kubra*: c.2/2170, Abdurrezzak, *el-Musannef*: c.9/238 (6704) İkrime'den. Ebu Davud, *es-Sunen*; Kitabu'l-Cenaiz; Babu'z-Ziyareti'n-Nisai el-Kubra: 3236, et-Tirmizî, *es-Sunen*; Kitabu's-Salati; Babu Kerahiyeti En Yuttehaze Ale'l-Kabri Mescidun: c.2/816. el-Beyhâkî, *es-Sunen el-Kubra:* c.4/7206. Bu hadisin baş tarafı ayrıca Ebu Hureyre ve Abdurrahman İbn Haşan [İbn Sabit] tarafından da rivayet edilmiştir.**

21

Muhammed İbn İsmail el-Emîr es-San'anî: *Tathîru'l-İ'tikad An Edrani'l-İlhad:* s.76-

22

23

'b Müslim, *Sahih*; Kitabu'l-Cenaiz: 968, en-Nesâî, *es-Sunen*: 2032, Ebu Davud, *es-Sunen:* c.3/2319 [9] eş-Şevkanî, *Neylu'l-Evtar:* c.4, s. 133

24

Ebu Davud, *es-Sunen:* c.3/3220

25

et-Tirmizî, *es-Sunen*; Kitabu Ebvabu's-Salât: c.2/320, Ahmed Şakir de, et-Tirmizî gibi bu hadise "hasen" demiştir. en-Nesâî, *el-Mucteba;* Kitabu'l-Cenaiz: c.4, s.95 (İbn Ababs'tan), İbn Mace, *es-Sunen*; Kitabu'l-Cenaiz: c. 1/1574, 1576, Ahmed İbn Hanbel, *Müsned:* c.l, s.229, 287, 337, c.2, s.337, 356, c.3, s.442, 443

26

Malik, *Muvatta:* c.1/172, Abdurrezzak, *el-Musannef:* c.1/406, İbn Ebi Şeybe, *el-Musannef:* c.3/345 (Zeyd İbn Eslem'den, sahih bir senedle "mürsel" olarak), el-Humeydî, *el-Müsned:* 1025

27

Ebu Davud, *es-Sunen*; Kitabu'l-Menasık: c.2/2042, Ahmed İbn Hanbel, *Müsned: c.l,* s.367, c.4, s.l 14, 116 ("*Kabrimi bayram yeri edinmeyin. Evlerinizi de kabirler edinmeyin. Nerede olursanız olun, bana salâvat getirin, zira sizin salâvatınız bana ulaşır*" lafzıyla.)

28

el-Beyhâkî, ***Marifetu’s-Sunen ve’l-Âsar:*** **c.5/7816**

29

4' eş-Şafiî, ***el-Umm:*** **c.l, s.287, el-Beyhâkî,** ***Marifetu’s-Sunen ve’l-Asar:*** **c.5/7816**

30

Öyle anlaşılıyor ki, raviler hakkında hüküm verirken, içine düştüğü hataların çoğunun kaynağı, onun zakiresi (hafızası)dir.

2. el-Kevserî -rahimehullah- nakilde bulunurken, manayı ihlal edecek şekilde metni parçalıyordu. Hâlbuki nakli tam olarak yapmak, manayı yeterli bir şekilde açıklığa kavuşturur.

3. Raviler hakkında tenakuza düşmesi; bazen bir raviyi güvenilir görürken, bazen de onu zayıf gösterir.

4. el-Kevserî, ta’dil ve tercihte bulunan âlimlere hiç güvenmezken, ihtiyacı olunca da onlardan nakilde bulunabiliyor.

5. Bazen oluyor ki, bazı âlimlerden öyle sözler naklediyor ki; yaptığım araştırmada; o sözleri ne onların, ne de başkalarının söylememiş olduğunu gördüm.

6. Bazen naklettiği ibarelerde tasarrufta bulunması, ibareleri sahiplerinin kasdetmediği manalara götürüyor.

7. Lafızlarla oynamak: Bazı insanlar hakkında öyle ibareler kullanıyor ki, buradan onların cerhedildiğini sanırsınız. Hâlbuki durum öyle değildir. Ta’dilde bulunduğunda da bunun öyle olmadığı görülür.” (Bkz. Dr. Meşhur İbn Hasen Âl-i Sel-man, ***Kutubun Hazzere Minha el-Ulema:*** **c.2, s.228. Daru’s-Sumey’i-Da’r İbn Hazm, l.Bsk. Riyad 1995) Söz konusu yüksek lisans tezi, yayma girme aşamasında bize ulaştığından, bu kitapla ilgili gerekli tanıtımı bu baskıya giremedik. Umudumuz bir yeni baskıda kitap hakkında ayrıntılı bilgi vermektir.**

eş-Şevkanî, *Fethu'l-Kadir:* c.2, s.353

31

Muhammed Zahid el-Kevserî, *Makalât:* **s.368**

32

Muhammed Zahid el-Kevserî, *age.* s.369 eş-Şevkanî, *Fethu'l-Kadir:* c.3, s.357, c.4, s.210, 211

33

el-Kevserî; "ve kezalike yukafihu an ekanîmihi es-selase" (üç tapılan tanrılaştırılmış putu savunan) diyerek, eş-Şevkanî'nin, İbn Huzeyme, İbn Teymiyye ve İbnu'l-Cevziye'yi ehl-i sünnetin imamları demesini eleştirirken, Allahu Teâlâ'yı, İsa'yı (as) ve Cibril'i (as) üçlü ilah birliği (teslis)ni savunan Hıristiyanların konumuna oturtuyor. el-Kevserî muhtemeldir ki bu sözü, Tacuddin es-Subkî'nin *Tabakatu'ş-Şafiîyye*

34

***el-Kubra* (c.6, s.254)'da ez-Zehebî, el-Birzalî ve İbn Teymiyye için geçen şu sözlerinden almıştır:**

"O, onları işlerken hiç de hafif ve basit olmayan çok büyük günahları irtikâba yöneltmiş ve hakikatte kendilerine layık olan -dinden- uzaklığa sürüklemiştir. Ve böylece onları cehennem ateşinin yığınları üzerine getirip bırakmıştır." (Bkz. Meşhur Hasen Al-i Selman, *Kutubun Hazzere Minha el-Ulema:* c.2, s.247) eş-Şevkanî, *Fethu'l-Kadir:* c.l, s.420

MEVZU HADİSİN TARİFİ VE ORTAYA ÇIKIŞ SEBEPLERİ

İbnu’s-Salah (rh.a) mevzu hadisi şöyle tanımlar:

“O, uydurulan hadis demektir. Bil ki uydurulmuş hadis zayıf hadislerin en şerlisidir. Bunu rivayet etmek hiç kimseye hiçbir durumda helâl değildir. Ancak ma’nâsmı bilip bununla ilgili bilgiyi rivayetle zikretmek müstesnadır. Bunun hilafına olan diğer zayıf hadislerin kimi, bâtınında doğruluk imkânı taşıdığı için, terğib ve terhib konusunda rivayet edilmesi caizdir.” [1]

Mevzu Hadis; Allah’ın Rasulü’ne (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** yalan söylenerek, isnad edilmiş; söz, fiil veya takrir yahut da vasıftır. Özellikle uydurulmuş olan sözlerin doğrudan Allah’ın Rasulü’ne ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** isnad edilmesi gerekmez. Zira O’na ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** isnad edilen sözler, sahabenin sözleri olabileceği gibi, salihlerin, Araplara ait atasözleriyle, Israiliyyattan alınma ve zındıkların ve fırkaların taassuplarından uydurdukları sözler de olabilir.

İbn Kesir (rh.a);

“Hiçbir insana mevzu hadisi rivayet etmenin caiz olmadığını; bunun ancak mevzu olanı -beyan edip- kınamak için, halkın cahillerine ve bir şey bilmeyenlere ve bunu duyduğunda aldanacak olanları uyarmak içinse caizdir” der. [2]

“Mevzu hadisler; ya onu uyduranın ikrarı (söz ve hal ile), ya lafızlarının kırık olması, ya ma’nâsının bozuk olması, ya da fahiş bir aşırılık yahut da kitap ve sahih sünnette olana açık bir şekilde muhalefet etmesiyle bilinir.” [3]

İbn Dıhye, lügatte “mevzu” kavramının “eklenen” anlamına geldiğini söyler. Misal olarak; falanca kimse, falanca adına bunu uydurdu, yani ona ait olmayanı ona yamadı denir. Vad’ kelimesi aynı zamanda düşünme ve bir yerden alıp bir yere koyma anlamına da gelir.

en-Nevevî (rh.a) mevzu hadis için:

“O, yapay olarak uydurulan ve zayıf hadisin en kötüsüdür. Bilindiği halde rivayeti ne ma’nâ ile olursa olsun haramdır, ancak bunu beyan etmek -bundan- müstesnadır.” [4]

İbn Kesir (rh.a) hadis uyduranları tasnif ederken şöyle der:

“Hadis uyduranların başında zındıklar, sonra iyi bir şey yaptıklarını sanan abidler gelir. Bunlar amellerin faziletleri hakkında bu amellere insanları teşvik edip sakındırmak için hadis uydururlar ki, insanlar bununla amel etsinler. Bunların bir kısmı Kerramiye Mezhebi [n] ve diğerleridir. Onlar hadis uyduranların en kötüleridir. Bunun sebebi de onların salih hallerine aldanıp bakan birçok insanın onlara aldanmasıyla -dinde- birçok zararın meydana gelmesidir. Böylece insanlar, onlar rivayet ettiklerinde -sözlerinde- sadık zannederek onlara aldanırlar. Onlar bu konuda yalancıların hepsinden daha şerlidirler. Hadis İmamlarının hepsi, onların yaptıklarını kınamışlardır. [Hadis âlimleri] onların adlarını kitaplarına kaydetmekle, onların dünyada -büyük bir- ayıplanma, ahirette de yaptıklarının karşılığı olarak cehennemde aşağılanmışlıklarına şahidlik etmişlerdir. Zira Allah’ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ***‘Kim benim adıma bilerek yalan söylerse cehennemdeki yerine hazırlansın****’* demiştir, bu hadis de mütevatirdir.” [5]

İbn Kesir (rh.a) hadis uyduranların bahanelerinden söz ederken şunları nakleder:

“Cahillerin bazıları derler ki; biz O’na (*sallallahu aleyhi ve sellem*) yalan söz nisbet etmiyoruz ki, biz ancak O’nun (*sallallahu aleyhi ve sellem)* lehine yalan söyledik. Bu onların cehaletlerinin zirvesi, akılarının azlığı, fücurlarının ve iftiralarının çokluğundandır. Çünkü Allah’ın Rasulü’nün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Şeriatı, kemâli ve faziletinden [ötürü] başka hiçbir şeye muhtaç değildir.” [6]

İbn Hacer de İbn Kesir’in söylediklerini te’yid babında şunları söylemektedir:

“Nebi’den (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Ali’nin (ra) rivayet ettiği; ‘***Benim, adıma yalan söylemeyin. Kim benim adına yalan söylerse, ateşe girsin****’* hadisinin manası, ‘bana yalan nisbet etmeyiniz’ demektir. ‘Benim üzerime

benim adıma' sözünün mefhumuna hiç gerek kalmaz. Çünkü Rasulullah'm *{sallallahu aleyhi ve sellem)* mutlak bir şekilde kendisi adına yalan söylenmesini nehyetmesinden ötürü, O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem*) adına -lehine- yalan söylenmesi tasavvur edilemez. Cahillerden bir topluluk gururlarına aldanarak terğib ve terhib hususunda hadisler uydurarak; 'biz O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına yalan söylemedik, bilakis biz bunu O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem)* şeriatını te'yid gayesiyle yaptık' derler. Hâlbuki Rasulullah'ın söylememiş olduğunu O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* söyletmenin, Allah adına yalan söylemeyi de içine aldığını bilemediler. Çünkü O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına söz söylemek, ister vacib kılmada isterse mendub tayin etmede olsun, şer'î olan hükümlerden bir hükmü ispat etmektir. Hakeza bu ikisinin mukabilinde haram ve mekruh olan şey vardır. Bu hususta Kerramiye Mezhebinin muhalefetine itibar edilmez. Zira onlar Kur'an ve Sünnet'te varid olanın tesbiti için terğib ve terhib hususunda yalan uydurmayı caiz görmüşlerdir. Bu mezheb, Rasulullah'm *(sallallahu aleyhi ve sellem)* aleyhine değil lehine hadis uydurduğu bahanesini ileri sürmüştür. Hâlbuki bu, Arap dili hakkında -büyük- bir cehalettir. Hatta bazıları sabit olmayan bir yoldan gelen bu hadisle ilgili ziyadelere sarılmışlardır. Bu el-Bezzar'm İbn Mes'ud'dan; '***Kim insanları saptırmak için bana yalan nisbet ederse...'*** hadisidir. Bu hadisin de 'vasl'ı ve 'ir-sal'i hususunda ihtilaf edilmiştir. ed-Darekutnî ve el-Hâkim bu hadisin mürsel olduğunu söylemişledir.

Yine bu hadisi ed-Darimî, Ya'la İbn Murre'den zayıf bir senedle sabit olması halinde amel edileceğini söylemiştir. Hadisteki [li yudille]'nin başında bulunan İam', 'illet' için değil 'sayruret' (değişebilirlik-dönüşebilirlik) içindir.

Tıpkı insanları saptırmak için: *'...Allah'a yalan nisbet ederek iftira edenden daha zalim kim olabilir?..S* (En'am: 144) Bunun manası, onun mealini saptırmak olduğu veya umumun efradını tahsis etmek için hatırlatmadır. Bu hadisin mefhumu; *"...Sakın kat kat faiz yemeyin...'* (Al-i İmran: 130) ve *'...Açlık korkusundan çocuklarınızı öldürmeyiniz...'* (En'am: 151) ayetlerindeki gibi değildir. Zira çocukları öldürmek, kat kat faiz yemek ve saptırmak, bu ayet-i kerimelerdeki emri te'kid içindir, yoksa hükmün tahsisi için değildir." [7]

İbnu'l-Cevzî (rh.a) *(el-Mevduat'tâ)* mevzu hadislerle ilgili şöyle der:

“Hadisin isnadının tamamı sikâ olurken hadis, uydurma, maklub ya da tedlise karışmış olabilir. Bu, uydurma hadiste en zor durumdur. Bunu ancak ‘nakl’ ehli olan âlimler bilebilir. Bunu da iki yolla yaparlar:

Birincisi: Zındıkların veya yalancıların bazıları uydurdukları hadisi, ‘sika’ olan bazı âlimlerin hadislerinin arasına yerleştirirler. O da -gaflette- bulunarak onu kendi hadisi zannederek gönül rahatlığıyla rivayet eder. Seleften birçokları bu belâya mübtela olmuşlardır.

İkincisi: Hadisi rivayet edenin kötü niyetli olup bazı zayıflardan ve yalancılardan zamanına yetiştikleri herhangi bir âlimden hadis işitip, bu hadisi kendisinden işittiği kişinin adını anmayıp düşürerek, yerine yeni bir isim koyması.” [8]

İbn Hacer (rh.a) mevzu hadisleri rivayet eden ya da uyduranın haliyle (alametleri) ilgili şunları söyler:

“Ravinin durumuyla ilgili olarak el-Hatib'den ve Ebu Bekr İbnu't-Tayyib'den rivayet edilen şudur: Hadis uydurucuhığunun umum delilleri şunlardır: Hadisin asla te'vili kabul etmeyecek biçimde akla muhalif olması yetmez. Bu -insanın- hissi ve müşahedesini reddetmesi veya -hadisin- kitap ve Mütevatir Sünnet'in kat'i (kesin) delâletlerine aykırı olması, ya da kesinleşmiş icma'a ters düşmesi ve muarız olan hadisle cem imkânının olmamasıdır. Uydurma hadisin diğer alâmetleri arasında; mütevatir rivayetin ravilerinin bunu yalanlaması yahut [uydurulan hadisin] önemli bir meseleden haber veren hadis olup o hadiseye şahid olan büyük bir topluluğun tüm imkânlara rağmen bunu ancak bir tek insanın rivayet etmesi. Uydurma ha-dişin alâmederi arasında, küçük bir şeye (amele) karşılık çok büyük ceza ve sevabın söz konusu edilmesi.” [9]

Aliyyu'l-Karî, mevzu hadis tanımayla ilgili şunları söyler:

“Mevzu hadis hakkında hüküm, zann-ı galib yoluyladır, kesinlik ifade etmez. Zira yalancı olan doğru da söyleyebilir. Ancak hadis ilminde güçlü meleke sahibi olanlar, bu melekeyle mevzu olan hadis[ler]i seçebilirler. Bu da ancak onlardan araştırması tam, zihnî keskin, anlayışı güçlü ve buna

delâlet eden karinelere dair ma’rifeti yerli yerinde olanlara ait bir haslettir.” [10]

el-Ukaylî, Hammad İbn Ziyad’dan naklediyor:

“Zındıklar Allah’ın Rasulü’nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına on dört bin hadis uydurmuşlardır. Abdulkerim İbn Ebi’l-Avca da onlardandır. el-Mehdî zamanında yakalanıp asılarak öldürüldü. İbn Adiy diyor ki; boynu vurulmak üzere götürüldüğünde dedi ki; ben aranızda helâli haram, haramı helâl kılan dört bin -uydurma- hadis yaydım.

Beyan İbn İshak en-Nehdî de onlardandır. Emir Halid [İbn Abdillah] el-Kasrî onu öldürdükten sonra ateşle yaktı. el-Hâkim ise, Muhammed İbn Said eş-Şamî’yi (el-Maslub) misal veriyor o da zındıklardandı. Enes’ten merfu olarak rivayet ettiği; ‘*Ben nebilerin hatemiyim, benden sonra nebi yoktur*’ hadisine, ‘ancak Allah dilerse’ cümlesini eklemiştir. Bunu ilhada, zındıklığa ve nebiliğine davet etmek için uydurmuştu.” [11]

Zındıklar yıkılıp giden devletlerinin intikamını almak ve hezimete uğramış olan dinlerinin desise ve şeytanlıklarını Müslümanlar arasında yaymak için; Tıp, Astronomi, sihir, akide ve ahlâk üzerine birçok hadis uydurup Müslümanların Kur’an ve Sünnet’e olan imanlarını sarsmak ve ifsad etmek istemişler ve bunda da önemli başarılar elde etmişlerdir. Cennet, cehennem ve ahiretle ilgili birçok uydurma hadiste, eski Pers mitolojisi, mistisizmi ve tasavvufunun gölgesinin bulunması bundan dolayıdır. Mustafa es-Sıbaî hadis uydurmanın ardındaki sebepleri şöyle sıralar: 1. Siyasî ayrılıklar,

2. Zındıklık,

3. Bir ırka, kabileye, dile, beldeye veya imama beslenen taassup,

4. Kıssacılık ve vaizcilik,

5. Fıkhî ve kelamî ihtilaflar,

6. Dini bilmeden hayrı istemek uğruna hadis uydurmak,

7. Sultanlara ve Emirlere yaklaşmak için onların hevâsına uyarak hadis uydurmak. ( )

Muhammed Şa'ban İsmail ise, es-Sıbaî'nin zikrettiği fırkaların yanında; Şuubîler (Kavmiyetçi hareketler), heva ve bid'at ehli ve hadis âlimliğine soyunan cahil mütetaffil zümresini de anar. [12]

İbn Hibban *ed-Duafa* adlı kitabında Abdurrahman İbn Mehdî'den rivayet ediyor:

"Meysere İbn Abdi Rabbihi'ye sordum; nereden getirdin şunu, okuyana şu

kadar -ecir- şunu okuyana şu kadar -ecir- var diyen hadisleri? Dedi ki; bu

hadisleri insanları teşvik için uydurdum." [13]

Bu uydurma hadisler avam halkı belki Kur'an okumaya teşvik etmiştir, ancak beraberinde Allah'ın Rasulü'ne (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** iftirayı da yaymıştır. Sadece sevab kazanmak için okuyan nice insan var ki; onlara bu amellerini teşvik eden kimi hadislerin "uydurma" olduğunu söylediğinizde, bencil bir hırçınlıkla sizi ya ayıplarlar ya da suçlarlar. Hâlbuki onlar ne fıkhederler ve ne de bu Dinin esasını ve gayelerini bilirler. Bu uydurma haberler insanların inanç ve hayatlarını dün olduğu gibi, bugün de dalâlete sürüklemektedir.

Kur'an tilavetine teşvik eden uydurma hadisler yanında, bir de Sün-net'i ve hadisi korumak adına uydurulup Rasulullah'a (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** nisbet edilen hadisler vardır. Bunların en meşhuru; "*Benden size bir söz -hadis- geldiğinde onu Kur'an a arzedin, eğer ona uyarsa onu ben söylemişimdir*" uydurma hadisidir. Ehl-i Sünnet âlimlerinin çoğu ittifakla bunu zındıkların uydurduğunu söylemişlerdir. ^

Bu hadisin hiçbir sabit, sahih ve güvenilir senedinin olmamasına rağmen, günümüzde "akl"ın güya şe'nini yüceltmek akla ve akılcılığa her nasstan daha çok değer veren ve Batılı düşünürlere özenen akılcı akım, bunu kendilerine rehber bir hadis olarak kullanabiliyorlar. Hâlbuki onlar gerçekten "akl"ı tamsalar ve "sahih bir akletme"ye saygı duysalardı, bu

hadisi kendilerine kadar getirenlere, önce onun sahih bir isnadı olup olmadığını sorarlar, sonra onun metnini tahkik ederlerdi.

Tabiunun büyüklerinden Ebu’l-Aliye [Rufey’ İbn Mihran er-Riyahî el-Basrî] dedi ki:

“Biz Basra’da olduğumuz halde, Rasulullah’m (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabından gelen hadisleri işitirdik. Biz işittiklerimizden razı olmaz develerimize binerek Medine’ye gider işittiğimiz hadisleri bir de onların ağzından işitirdik.” [14]

Yine tabiunun büyüklerinden Hişam İbn Urve’nin şu sözü Müslümanların hadis rivayetindeki dikkatlerini göstermesi bakımından önemlidir:

“Adamın biri sana bir hadis rivayet ettiği zaman ona de ki; bu kimden? Zira hadisi rivayet eden -çok kişi vardır ki- ‘itkan’ ve ‘sıdk’ sıfatında kendisinden aşağıda olan insanlardan hadis rivayet eder.” [15]

Ne yazık ki birçok müslüman, Allah’ın Rasulü’nün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* özellikle Türkiye’de seksenli yıllardan bu yana, Rasulullah’m *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hadislerini nakleden muteber kaynaklarımıza ve bu kaynaklardaki ravilere yönelik iftira, yıpratma ve hiçe sayma propagandasının da etkisi altında kalarak, hadislerin geneline karşı bir kuşkuya kapılmış ve daha sonra birçok sahih hadisi böylece inkâr etmişlerdir. [٢]

İbn Batta (rh.a) diyor ki:

“Akıl sahibi ve ilim ehli olan mü’minler bilsinler ki, öyle bir topluluk olacak ki, onlar şeriatın iptalini, ilmin ve Sünnet’in eserinin yok olmasını isteyecek-

ler. Bunun için ilmi az ve kalbi zayıf olanlar, Allah’ın kitabına ve -insanları-onunla amel etmeye çağırıyorlarmış görüntüsü verecekler. Hâlbuki onlar Allah’ın kitabından kaçıyorlar, ona arkalarını dönüyorlar ve ona muhalif davranıyorlar. Zira onlar, Rasulullah’tan, (*sallallahu aleyhi ve sellem)* âlimlerin âlimlerden rivayet ettikleri adalet ve emanet ehlinin naklettiklerini duyunca, onların da -Müslümanlarca- emanet ve önderlik makamına

konulduklarını ve onların imamları ve fakihleri tarafından bunun sıhhati hakkında icma edilince, [Müslümanların üzerinde icma ettikleri] bu Sünnet'e muhalefetle karşı çıkacaklar, onu reddedecekler ve bunu (Sünnet'i) kendilerine rivayet edenlere; 'Allah'ın kitabında bunu buluyor musun, bu, Kur'an'da inmiş mi, Allah'ın kitabından bana bir ayet getir ki, dediklerinizi tasdik edeyim?' diyecekler.

Bilin ki ey Müslümanlar! Allah sizlere merhamet eylesin. Bu sözün sahibi ancak, incelik göstermeye çalışıp sabah çorbasını ve kuru hurmayı yemekten imtina edip içinde bulunduğu fesada ve Müslümanların libasına bürünerek mülhidlerin gizli niyetini taşımasına rağmen, iddiasında İslâm'ı izhar edip içinde gizlediği şey, hevasıyla İslâm'ı inkâr etmektedir. Akıl sahibi olan insanın bu sözün sahibini duyunca izleyeceği yol; ona şöyle demektir:

Ey Hakk'ı tanımayan cahil! Gizli niyeti olan, ey reşaddan ayrılan ve adalet ehlinin yolundan çıkan! Eğer sen, gerçekten Allah'ın kitabına ve onun Allah'tan indirilmiş olduğuna iman ediyorsan, Allah'ın sana emrettiğine uymanın ve seni işlemekten alıkoyduğunu kabul etmenin, sana farz olduğunu bilirsin! Zira Allah, Rasulü'ne (*sallallahu aleyhi ve sellem)* itaati ve O'nun Sünne-ti'ni kabul etmeni sana emretti. Çünkü Allah Azze ve Celle farzlarını ve emirlerini, ancak mücmel bir hitap ve özlü bir söz halinde kitabında zikretti. Bununla kullarını farzlarına davet etti ve bunların adlarını zikredip Nebi-si'ne de *{sallallahu aleyhi ve sellem)* bu isimlerin manalarını 'tebyin' etmeyi emrederek insanlara açıklamasını ve onların Allah'ın Şeriatının hududuna ve mertebelerine uymalarını söylemesini emretti.

Allah Tebareke ve Teâlâ şöyle dedi:

'Sana da zikri indirdik ki insanlara indirileni açıklayasın ve umulur ki onlar tefekkür ederler.'

(Nahl: 44)

Rabbimiz Kur'an'ı indirdi, Nebimiz *{sallallahu aleyhi ve sellem)* ise O'nu tebyin etti. Allah Azze ve Celle yine:

‘Namazı ikame ediniz ve zekâtı veriniz...’

(Bakara: 43)

‘...Allah için insanların üzerine Beyt’i de haccetmek farz kılındı...’

(Âl-i İmran: 97)

‘Haccı da umreyi de Allah için tamamlayınız...’

(Bakara: 196)” [16]

Müslümanların tarihinde özellikle Irak ve İran’ın fethi, eski Pers İmparatorluğunda yaygın dinlere mensup birçok insanın İslâm’ın hâkimiyetinde yaşama mecburiyetini doğurdu. Bu fetih dönemlerinde Müslümanlar İran’da ve Hindistan’daki yaygın olan dinlerin mensuplarıyla beraber yaşamaya başladılar. Bunların kimisi İslâm’ı gönüllü kabul ediyor, kimisi ise sadece çıkarlarım korumak ve eski imparatorluğun yeniden kurulabilmesi için gizli çalışmalar yürütebilmek için bunu perde olarak kullanıyorlardı.

Zındıklık hareketi; Mecusî, Mani ve Hint dinlerine mensup oldukları halde, kimi zaman da Yahudilerden Müslümanmış gibi görünüp eski dinlerini gizli olarak devam ettirenlerin eylemleriyle ortaya çıkmıştır. Özellikle Persler eski dinî inançlarını ve Hindular da dinî akidelerini, dâhil oldukları yeni inanç sistemine şu veya bu şekilde taşıyorlar ve bunun yüzünden zaman zaman Müslüman toplum içerisinde âlimlere, özellikle de muhaddis ve fakihlere karşı cedelde bulunuyorlar, eski dinlerinden tevarüs ettikleri felsefî ve mantıkî düşünce tarzlarını ortaya koymaya çalışıyorlardı. Ebu Hanife’nin (rh.a) Mani’lerle olan tartışmaları bu bakımdan çok çarpıcı bir misal oluşturur. Hele Yahudi ve Hıristiyanların Yunan felsefesi ve doğu dinlerinden elde ettikleri mantık ve cedel yöntemleriyle, Kur’an’a karşı ileri sürdükleri itirazlar ve bu itirazlar nedeniyle cereyan eden İlmî tartışmalar, tarihte çok önemli değişimlere neden olmuştur. İşte böylece İslâm; Hıristiyanlık, Yahudilik ve tüm putperest dinlere mensup kâhinlerin, filozofların, edebiyatçıların, mantıkçıların, müneccimlerin, Hint tasavvufunun izleyicilerinin ve buna mensup olanların itirazını göğüslemek durumunda kalıyordu. Bu inanç ve medeniyetlerin tanışması, beraberinde

birçok yeni meselenin ilim sahasına katılmasına yol açıyor ve Müslümanların olduğu kadar diğer din mensuplarının da inanç ve düşüncelerinde kimi zaman değişimlere kimi zaman da kargaşalara sebep oluyordu.

Müslümanların tarihinde karşılaştığımız Kur'an'ın ve Sünnet'in bütünlüğü karşısında Arap dilini sahabenin anlayışının dışında anlamaya çalışan ve o dilin Kur'an ve Sünnet'teki kullanımına yeni bir bakış açısı getirmeye kalkışanlar arasında; Irak Mecusileriyle Hint tasavvufunun temsilcileri ve Yunan felsefesinin izleyicilerini görürüz. Hariciliğin, Yunan felsefesinin ve mantığının etkisinde kalarak Mu'tezilenin geliştirdiği dilin, yorumun, tefsirin, akide ve anlayışın, Ismailîlik, Karmatîlik ve genel anlamda Batmîlik ⁽ \ hulul ve ittihadı savunan eski İran ve Hint dinlerine ait

Batınîliği ilk kez ihdas eden İmam Ca'fer İbn Muhammed es-Sadık'm kölesi, Abdullah İbn Meymun el-Kaddah'tır. Batınîler aslında Mecusiliklerini gizleyen zındıklardı. Onlara göre Allah ilk yaratıcı, nefs ise ikinci yaratıcıdır. Bu ikisi tüm âlemleri düzenler. Onlar Müslümanlar arasında ateşe tapmayı yayamadıkları için mescidleri süsleyip içlerinde kandiller yakmayı ihdas ettiler. Hatta Harun er-Reşid zamanında Kâbe'de bile ateş yakmayı ona teklif edecek kadar ileri gidebilmişlerdir.

"Bu taife, Kitabın 'zahir'inin yanında 'bâtın'ım da söylediklerinden bu isimle isimlendirilmişlerdir. Dediler ki; Kur'an 'zahir' ve 'bâtın'dır. Ondan murad edilen ise, 'zahir'i değil sadece O'nun bâtınıdır. Lüğat ilmine göre ve 'batın'ın 'zahir'e göre durumu; tıpkı çekirdeğin kabuğa olan nisbeti gibidir. Onlara göre, Kitabın 'za-hir'ine bağlılık gösteren, O'nun 'zahir'ini elde etmek için meşakkatli bir azap görür. Kur'an'ın 'bâtın'ı, O'nun 'zahir'iyle ameli terke götürür.' Bu taife, bu iddialarına Allah Azze ve Celle'nin; 'Böylece onların arasına bâtınında rahmet ve zahirinin bulunduğu tarafta azab olan bir duvar çekildi' (Hadid: 13) ayetini delil gösterirler. Bu taife, ayrıca 'Karamite' olarak da lakaplanmışlardır; çünkü onların ilk başlan ve bu mezhebe insanları davet eden Hamdan Karmat adında biriydi. Bu taifeye; haramları mübah kıldıkları için el-Haremiyye, Şeriat nutukta bulunan yani rasuller yedidir [Adem, Nuh, İbrahim, Musa, İsa ve Muhammed (salavatullahi aleyhim) ve Muhammed el-Mehdi] -Nâtık'ların yedincisi- dedikleri için, es-Seb'iyye olarak adlandırılmışlardır. Onlara

göre; her iki ‘Nâtık’ arasında, yedi imam vardır; onun ‘şeriat’ını tamamlarlar.

Onlara göre, mutlaka her asırda, kendilerine ‘iktida’ edilen ve kendileriyle dinin hidayetine erilen ‘yedi’ kişi olmalıdır. Bunların rütbeleri birbirininkinden farklıdır: imam, Allah adına edada bulunur, o, dine ulaştırıcı tüm delillerin gayesidir. Hüccet; Imam’dan geleni eda eder ve onun amelini üstlenir ve onun delilleriyle ‘hüccet’ ikame eder, o, ‘hüccet’ten ilim alıcı bir özelliğe sahiptir. Bu iç kapı [Natık, İmam, Hüccet] davetçilerdir. (...)

Davetlerinin gayesi, Şeriatların tamamını iptal etmektir. Bunlar, aslı Mecusiler-den olan bir taifedir. İslam’ın güçlendiği bir dönemde; Şeriat’m te’viliıe yönelip bununla Şeriat’ı, seleflerinin -dini- kaidelerine üzerine oturtmak istemişlerdir. Bunun sebebi de; onların bir araya gelerek, seleflerinin sahip oldukları ‘imparatorluğu’ yeniden ihyayı düşünerek, Müslümanları kılıçla alt etmenin -savmanın- ve onların üzerinde bir hâkimiyet kurmanın ve onların imparatorluklarını istila etmelerinden uzaklaştırmanın; onların şeriatlarını Şeriatımızın kaidelerinin üzerine oturtmak için te’vilinden ve onların içinde dinleri zayıf olanları kandırmaktan başka yolu yoktur diye karar almalarıdır. Zira bu, onların ihtilafını ve sözlerini birbirlerine muhalif olmasına yol açar diye düşünüyorlardı.” (Bkz: Rağıb Paşa, *Sefînetu’r-Rağıb*: s.216, 217 Bulak, el-Kahire,1255 Merhum Şehîd, Şeyhmuz Durgun Kütüphanesinden, Prof. Dr. Ali Sami en-Neşşar, *Neşe’tu’l-Fikr el-Felsefî fVl-İslam*: c.2, s.299, 300)

anlayışların, Müslümanların Kur’an’a yönelik düşüncelerinin bozulmasında ve sahih tefsir anlayışının bulandırılmasında kesinlikle göz ardı edilmeyecek olumsuz tesirleri vardır.

Fahruddin er-Razî, Batınîlerin ifsadlarından söz ederken şöyle der:

“Bil ki onların yaptıklarından dolayı hanif Dinde -İslâm- meydana gelen ifsad, tüm kâfirlerin onun için meydana getirdikleri fesaddan daha çoktur. Onlar birçok fırkadan oluşurlar. Onların hepsinin maksadı; şeriatı tamamen iptal etmek ve Sanî -olan- Allah’ın varlığını inkâr etmektir. Onlar hiçbir dinden birine inanmadıkları gibi, kıyametin de olacağını itiraf etmezler. Ancak onlar bu şeyleri en sonunda itiraf ederler.” [17]

Burada tarihi kesinliği olmamakla beraber, hangi ölçekte bulunduğunun ciddi bir araştırma konusu olduğuna inandığımız bir hususu açıklamayı gerekli görüyoruz: O da, Islâm'a girmiş gibi görünen birçok eski din mensubunun ve gerçekten müslüman olduğu halde; eski inançlarından etkiler taşıyan geniş bir felsefî zümrenin, hadis uydurulmasında ve İslâm toplumunda, edebî, felsefî ve mantıkî yorumlarla, hâkimiyet kuran, İslâm'ın âlimleriyle kendilerine önderlik ettikleri Müslüman toplumun yöneticileri arasındaki ilişkilerin bozulması, fitne ateşinin ve İslâmiyet'in tevhid dini olarak kendi dinlerine ve imparatorluklarına karşı kahredici üstünlüğünün bertaraf edilmesi ve fetihlerin engellenebilmesi için büyük çaba sarfettiklerini düşünüyoruz. Bizce zındıkların ve heva ehli bazı zümrelerin hadis uydurmadaki rekabetleri, birbirini tamamlayıcı bir faaliyet oluşturmuştur.

Zühd'ün; Hint ve İran, Hıristiyan ve Yahudi tasavvufunun etkisinde kalınarak saptırılmasının ve özellikle Irak, Basra ve Kûfe'de Müslümanların bazılarının düşüncelerinde bu sapmanın ortaya çıkması, bunun en açık bir delilidir. İslâm toplumunda sahabe döneminde, Müslümanların ne fıkıh ile zühdün, ne takva ile cihadın ve ne de ilim ile ibadetin arasına bir fark koyduklarını, sonra bunun kavramlaştırıp bu kavramları birbirinden ayırarak; felsefî, mantıkî ve de tasavvufî fırkalaşmaya gittiğini görmemiz asla mümkün değildir. Sahabe döneminde gerçek ilim; Allah'tan korkmak ve Allah'ın Rasulü'ne *{sallallahu aleyhi ve sellem)* itaat etmek, gerçek takva ve zühd ise Allah yolunda cihad etmekti.

İslâm'la tanışan ve çok kısa bir dönemde onun ne kadar muazzam ve tabiri caizse manevî, ahlâkî, psikolojik, İlmî, adlî ve sağlam bir güce ve stratejik bir bünyeye sahip olduğunu gören eski imparatorluklar ve onların yöneticileriyle, tebaları, Yahudi ve Hıristiyanlar da dâhil olmak üzere, İslâm'ın gerçek gücünün, Müslümanların metîn ve gerçekçi bir biçimde, Allah ve ahiret inancına eşsiz bir itaat anlayışlarında olduğunu görmüşlerdi. İşte bu gücün kırılması, muzaffer tevhid dini İslâm'ın hezimete uğratılması ve içerden çökertilmesi için; tarihimizde bildiğimiz birçok siyasî, itikadî ve İlmî fitneler baş göstermiştir. Bunun ayrıntısına burada girmek istemiyoruz. Çünkü bu ayrıntı, sahasının ilim adamlarına ait bir konudur. Dolayısıyla şuna işaret etmek istiyoruz: Mağlup medeniyetlerin ve dinlerin müntesiplerinin ana hedefi; Müslüman âlimlerin İslâm toplumlarmın

nezdinde güçlerinin kırılması ve saygınlıklarının yıkılmasıydı. Bunda muvaffak olduklarında, Kur'an'ın ve Peygamber'in *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nin İslâm toplumları üzerindeki etkisi kırılacak ve İslâm'ın sağlam binası çatırdayacaktı. Bu gayeyle yüzyıllar boyu verdikleri mücadelede çok önemli mesafeler kaydettiler.

İslâm Diyarı'nm (Daru'l-İslâm'm) Moğollar tarafından işgali (H.656/1258) ve bu işgalin en çok neyi hedef aldığını düşündüğümüz zaman; yukarıda söylediklerimizin tahminlerin de ötesinde bir hakikat olduğu görülecektir. Moğollar Moğolistan'dan başlayıp İslâm'ın fethettiği bütün ülkelerde, ilk önce ilim müesseseleri olan camileri, mescidleri ve imarethaneleri tahrip ediyorlar, kütüphaneleri yakıyorlar, Kur'an'ı hayvanlarının altlarına sergi yapıyorlar ve camileri ahır olarak kullanıyorlardı. Girdikleri şehirlerdeki bütün âlimleri katlediyorlar, sağ bıraktıkları kadınları ve insanları kendi aralarında köle olarak paylaşıyorlardı. Hicri altıncı ve yedinci yüzyılda birbiri ardına vahşi ve yıkıcı saldırılarını sürdüren Moğollar ve Haçlılar, Daru'l-İslâm'ı tarihin sayfalarından silmek ve İslâm dininden intikam almakta sanki ittifak etmişlerdi.

Bu vahşi ve insanlık tarihinin benzeri görülmeyen saldırıları, Semerkand, Buhara, Nisabur, Rey, Merv, Herat, Isfahan, Seva, Bağdat, Musul, Harran ve Anadolu'da ve daha sayamayacağımız birçok ilim merkezinde tarihin eşine belki de bir daha rastlanamayacak olan ilim ve medeniyet tahribatında bulunuyorlardı. Kendilerine teslim olmakta direnen veya yardım etmeyen şehirlerin halkını esir aldıklarında kulaklarını ve burunlarını kesiyorlardı.

İbnu'l-Esir'in anlattıklarına bakılırsa Moğollar, Bağdat ve havalisinde bir milyon sekiz yüz bin insan katlettiler. Böylece Moğollar, Semerkand, Buhara, Herat, Kazvin, Harzemşahlılar diyarında, Azerbeycan, Afganistan ve İran'da yaptıkları katliamlarında, milyonlarca insan öldürdüler. Onların katliamlarından sadece Müslümanlar değil, diğer din mensupları da zarar görüyorlardı.

İşgalciler, İslâm'ın asıl gücü olan ilmi ve âlimleri hedef alıyorlardı. Bu anlayışla medeniyet, sanat ve hâkimiyet alameti ve ayetleri olan camileri, medreseleri ve imarethaneleri yakıp yıkıyorlardı. Böylece putprest ve şamanist vahşi Moğollar; İslâm'ın fethedici gücü olan ilim ve ilim ehli fa-kihlerin ve hadis imamlarının, İslâm'ın yükselişi ve putperest ülkelerdeki

şirk ve küfür dinlerinin yok olup yerine; İslâm'ın merhameti, adaleti, ilmi, sanatı ve insanları kulların kulluğundan çıkarıp âlemlerin Rabbi olan Allah'ı tevhid ederek, yalnızca O'na ibadet edilmesinde, yüklendikleri risaletin de önüne geçmiş ve insanlar üzerindeki tanrılık iddialarını ve zulümlerini de sürdürmüş olacaklardı. Hülagu'nun (Cengiz Han'ın oğlu Toluy'un oğludur) ve daha sonra Kazan Han'ın, Cengiz Han'ın (M. 1162-1223) "Yasak"ı ile hem İslâm, hem de diğer dinleri birleştirerek, yeni bir Şeriat kurma veya yeni bir din arayışına girmelerinin temelindeki düşünce; İslâm'ın, önüne geçilemez olan mucizevî yayılışı, güzelliği, kolaylığı, adaleti, gönüller ve akıllar tarafından çok çabuk kabullenebilirliği, müsamahası, merhameti ve de insanlara verdiği değeri ve fıtrîliği idi.

Moğolların İslam ve medeniyetine karşı giriştikleri bu nefret, kıskançlık ve düşmanlık içeren saldırılarının mahiyet ve hedeflerini anlattıktan sonra, hadis uydurulmasından özellikle zındıkların, İslâm'a yönelik yıkıcı ve İslam toplumunu içerden çözme çabalarının hadis uydurmayla ne derece yakından ilgisi olduğu hakkında söylediklerimiz kuşkuya mahal bırakmayacak gerçeklere işaret etmektedir.

Hadislerin uydurulması, birçok amacı bir arada gerçekleştirmeyi hedefliyordu:

1. Kur'an'ın İlahî, muhkem, değişikliğe uğramamış bir vahiy olduğu ve içinde çelişki bulunmadığı konusunda Müslümanların zihinlerine şüphe tohumları ekmek.

2. Müslüman toplumu, ilim adamlarının önderliğinden ve yol göstericiliğinden kuşkuya düşürüp ilmi amelden ayırmak ve Islâm toplumunda cahil ve ibadete ilimden daha çok önem veren kesimler arasında ruhbanlık benzeri bir anlayış ve davranış tarzlarının yayılmasını istemek.

3. Uydurma hadislerle sahabenin ve âlimlerin değerlerini düşürebilmek için, Kur'an ve Sünnet'in haber verip müjdelediği ya da vaad ettiği sevab ve ecirlerin çok fevkinde sevab ve ecirlerin olduğunu insanlar arasında yayarak, sinsi bir şekilde Müslüman abidler ve zahidler üzerinde etki bırakarak toplumda ahireti önemsediklerini zannettikleri kesimlerle, âlimlerin İlmî otoritelerini sarsıcı akide ve düşünceleri yaymak.

4. Nihai aşama olarak da düşünce sistemlerinin ve İslâm’a eski dinlerinden getirdikleri yorumların Müslümanlar arasında sebep olabileceği kargaşayı, ihtilafı ve fırkalaşmayı daha da derinleştirerek, Müslümanların Allah’tan gelen kitaplarının ve Rasullerinin *{sallallahu aleyhi ve sellem)* bıraktıkları Sünnet’in hükümleri, akidesi ve hakikatleri üzerinde tartışmaya ve mümkünse ümmeti bir iç savaşa sürüklemek.

Bunun içindir ki, Müslümanlar arasında çoğunu kimlerin uydurduğunu bilmediğimiz, Allah’a ve ahiret gününe iman eden Müslümanların uydurması mümkün olmayan binlerce hadis uydurulmuştur. Zühd ve tasavvufa intisab edenlerle, bazı mezhep taraftarları, mezheb ve meşreblerini üstün kılmak için muhaliflerini ve onların İslâmî inançlarını sorgulayıcı, aşağılayıcı, kmayıcı ve hatta iftira edici hadis ve haberlerin menşei olmuşlardır. Bugün Müslümanların kahir ekseriyetinin izledikleri yol; maalesef birçok yönden geçmişteki bu karanlık, cahilî, Kur’an ve Sünnet’e karşı bid’atleri, hurafeleri, tasavvuf adı altında hulûl, vahdet-i vücûd, keşf, irfan ve vecd kültürünün izlerini taşımaktadır.

İslâm ümmetinin parçalanmışlığı, ihtilafı, geri kalmışlık içindeki cehaleti ve zilletinin altında aranması gereken bundan başka çok büyük sebepler yoktur. Müslümanların Rablerinin kitabı Kur’an’a yeniden dönüp O’na itaati ve halis bir teslimiyeti kendi nefislerinde ve toplumlarında kurabilmeleri için; Allah’ın Rasulü’nün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti’ne ittiba hususunda, sahabenin gösterdiği sevgi, itaat, anlayış ve bu yolda fıkhedişlerinin, itikadî ve ahlâkî edebine sarılmaları sözünü ettiğimiz zilletten kurtulmalarının esasıdır. Bu sözlerimizin aslı Allah’ın Rasulü’nün *{sallallahu aleyhi ve sellem)* şu hadislerinde mevcuttur:

"‘Asırların en hayırlısı benim asrım, sonra onun ardından gelenlerin asrıdır. Sonra bir kavim gelir şahidlik eder, fakat onlar şahid gösterilmezler (yani şahid gösterilecek kimseler değildirler) hainlik ederler ve kendilerine güvenilmez. Nezirde bulunurlar fakat nezirlerini yerine getirmezler, onlarda şişmanlık ortaya çıkar.” [18]

Bunun için Müslümanların; Selef-i Salihin’in, iman ve ilimde izledikleri yolu izlemelerinden başka bir seçenekleri kalmamıştır. Tüm Islâm Aleminde olduğu gibi; Türkiye’de de bu tarihî mirası gündeme getirip İslâm’ın kaynaklarına, genel bir saldırı ve yıkıcılığı ve hiçe saymayı hedef

alanlar; felsefî, dinî ve siyasî amaçlı, modern batıcı mihraklarla, Kur’an’ın akla değer verdiği, Müslümanların aklı ihmal edip nassları kutsallaştırdıkları iddiasıyla; müsteşriklerden ve onların birinci ve ikinci derecede etkisinde kalmış olan düşünür, ilim adamı ve kanaat önderinden (!) etkilenmiş olan modernist Müslümanlar(!) ve onları izleyenlerdir.

İmam Buharî, Ebu Elanife, İmam Şafiî ve özellikle Ebu Elureyre’ye (ra) [‘] gösterilen düşmanlık buradan kaynaklanmaktadır. Dikkat edilirse; “uydurma” hadislerin tarihi rolü hâlâ devam etmekte ve İslâmî ilimlerin kaynaklarına -özellikle muteber olanlarına- yönelik bilinçli, düzenli, planlı ve güçlü bir maddi desteği de ardına alan saldırılar, içerden ve dışardan birbirini destekler bir biçimde nihai hedefine doğru yılmadan ve geri adım atmadan devam etmektedir.

Bugün İslâm’ın ve Müslümanların yüz yüze kaldıkları siyasî ve askerî saldırıların gerçek gayesi, yeryüzünde şirkin ve putperestliğin zulmü altında inleyen ve gerçek insanlığını bulmaktan mahrum bırakılmış insanların İslâm’a yönelmelerine, O’nu tanımalarına ve O’na iman etmelerine engel olmaktır.

MEVZU HADİS RİVAYET EDENLER

İbnû’l-Cevzî, hadislerinde, mevzu, yalan ve kalb meydana gelmiş olan ravileri beş kısma ayırır: [<]

1. Hallerine zühd ve katı bir hayat tarzı galebe çalmış olup bundan ötürü hıfz ve temyiz melekesinden gafil kalanlar. (Yine) onlardan kitaplarını kaybedenler, ya da kitapları yananlar veya yere gömdükten sonra kitaplarını bulamamaları sebebiyle ezberlerinden konuşmaya başlayıp konuşunca da hadislerinde yanlışlıklar yapanlar. Onlardan da kimi “mürsel” hadise “merfu”, “mevkuf” hadise “müsned” demişler ve kimi[leri] de zamanla isnadları altüst edip bir hadisi bir diğer hadise katarak rivayette bulunmuşlardır.

2. Kimileri de hadisleri naklederken başarılı olamayıp dolayısıyla çokça hata edip birinci kısımdakiler gibi yanlış yapanlar.

3. Güvenilir (sikâ) oldukları halde, ömürlerinin sonunda akılları karışanlar ve böylece rivayetlerinde hata yapanlar.

4. Halleri selamet ve gaflet üzere olanlar.

5. Diğerleri de, bilerek yalan söyleyenlerdir. Bunlarda kendi aralarında üç kısma ayrılırlar:

Bkz. *el-Fevaid el-Mecmua'da*. İbnu'l-Cevzî'nin hadis uyduranları tasnifiyle ilgili *"Çok Hadis Uydurmakla Meşhur Olanlar*" bölümü.

a) Rivayet ettikleri yanlışın yanlış olduğunu bilmeyenler; Rivayetlerinin yanlış olduğunu anladıklarında ise, inad edip yanlışlarının anlaşılmasına rağmen hatalarında ısrar edenler.

b) Yalancılardan rivayet edenler: Bunlar rivayet ettikleri kimselerin zayıflığını bilerek bunu yaparlar. Onların adlarını bilerek gizlerler. Yalan söyleme "cerh" edilenlerden, çirkin hata ise, müdellis (tedlis yapan-lar)lerdendir. Onlar da bilerek yalan söyleyenlerin mertebesindedirler. Bunun da hükmü, Rasulullah'tan (*.sallallahu aleyhi ve sellem)* sahih olan şu hadis gereğincedir:

"Kim benden bir hadisi rivayet ettiğinde onun yalan olduğunu biliyorsa, o

kimse yalancılardan biridir." [(٨]

Bu kısma dâhil olan bir diğer zümre ise, kendilerinden önce rivayet edenlerden hadis alanlardır. İbrahim İbn Hudbe (Enes'ten) Vâsıt'ta bir şeyh vardır. (Enes'ten) ve Şerik'ten hadis anlatıyordu. Onu, Enes'ten rivayet ettiğinde; 'belki bunu Şerik'ten işitmişsindir denilince; ben size doğruyu söylüyorum, onu Enes'in Şerik'ten rivayet ettiğini söylüyorum' derdi.

Abdullah İbn İshak el-Kirmanî, Muhammed İbn Ya'kub'dan hadis rivayet ederdi. Ona; Muhammed senden dokuz yıl önce öldü [sen ondan nasıl rivayette bulunuyorsun?] denildi. Muhammed İbn Hatim el-Ketbî, Abd İbn Humeyd'den hadis rivayet etti. Ebu Abdillah el-Hâkim dedi ki: 'Bu şeyh, Abd İbn Humeyd'in ölümünden on üç yıl sonra hadis rivayet etmeye kalkışıyor.'

c) Diğer bir kısmı da, kasıdlı olarak yalan uyduranlardır. Onların yalan söylemeleri, ne onların yaptıkları yanlıştan, ne de onların yalancılardan rivayet etmelerinden değildir. Onlar kimi zaman isnadda yalan söyleyerek, kendilerinden hadis rivayet etmediklerinden hadis rivayet ettiklerini söylerler. Kimi zaman da, başkalarının rivayet ettiklerini çalarlar, kimi zaman da bilerek hadis uydururlar. Bunlar da kendi aralarında yedi kısma ayrılırlar:

1. Avam halkın kabine şüpheler koyarak Dinle oyun oynayan ve Şeriatı ifsad etmeyi amaçlayan zındıklar.

et-Tirmizî, *es-Sunen*: c.5/2662, İbn Mâce, *es-Sunen*: c.l, s.14

2. Kendi mezheplerini üstün kılmak için hadis uyduranlar. Şeytan onlara bunun caiz olduğu vesvesesini vermiştir. Bu, el-Musâlimiye adlı fırka hakkında anlatılır.

3. İnsanları hayra teşvik etmek ve şerden uzaklaştırmak için, Terğib ve Terhib babında bunun yararlı olacağını sanarak hadis uyduranlar. Bu, Şeriata karşı yapılan bir saygısızlıktır. Onların bu ameli; “Şeriat eksikti, dolayısıyla biz de -böylece- onu tamamlamak istedik” manasına gelmektedir.

4. Bir diğer kısmı da, güzel olan her söze isnad uyduranlardır.

5. Bir diğer topluluk ise, karşılarına bir menfaat çıkınca, bunu elde etmek için hadis uyduranlardır. r>

Kimileri de, Sultana ulaşmak istedikleri bir gaye için hadis uyduranlardır. Giyas İbn İbrahim’in, el-Mehdî’nin huzurunda güvercin hakkında hadis uydurması gibi. ^

6. Bir diğer kısmı da, yabancılar tarafından iltifat görüp sözlerinin dinlenmesi için hadis uydurmuşlardır. el-Hâkim, onlardan İbrahim İbnuİ-Yesai’yi (İbn Ebi Habbe) misal verir. Ca’fer-i Sadık ve Hişam İbn Urve’den hadis rivayet ederdi. Hadislerin isnadını birbirine eklerdi.

Hammad İbn Amr en-Nusaybî, Buhlul İbn Ubeyd ve Esram İbn Havşeb onlardandır. Onlardan kimi sırf çok hadis nakletmek için hiç duymadığına, ‘duydum (işittim)’ derdi.

7. Diğer bir kısmı da, kendilerine hadis ezberlemek zor geldiği için hadis uydurmuşlardır. Alimlerin hıfzında olan hadisler bilindiği için, amaçlarına ulaşmak uğruna -bilinmeyen- hadisleri uydururlar. Bunlar da kendi aralarında iki sınıfa ayrılırlar:

[r)] İbrahim İbnu’l-Yesa’ [İbn Ebi Habbe] Ca’fer es-Sadık’tan (rh.a) uydurma hadisler rivayet ederdi. Hişam İbn Urve ravilerin hadislerini biribirine eklerdi. Hammad İbn Amr en-Nusaybî ve Buhlul İbn Ubeyd ve Esram İbn Havşeb bunlara misal verilebilir.

[(}] Bir gün Giyas İbn İbrahim en-Nehaî, Abbasî halifesi el-Mehdî’nin yanına götürülür. el-Mehdî güvercinleri sever ve onlardan çok hoşlanırdı. Giyas geldiğinde o güvercinle oynuyordu. Gıyas’a denildi ki; mü’minlerin emirine hadis rivayet et. O da Ebu Hureyre’nin (ra); ‘yarış, *ancak deve, ok veya attadır’* hadisini rivayet edip ve ‘ka-nat[lı]larda[dır]’ deyince, el-Mehdî ona on bin dirhem gümüş verilmesini emretti. el-Mehdî, kalkıp gideceği zaman ona şöyle dedi: ‘Vallahi senin kafanın Allah’ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hakkında yalan söyleyen bir yalancının kafası olduğuna şahidlik ederim.’ Sonra; ‘buna ben sebep oldum’ dedi ve güvercinlerin kesilmesini emretti.” (İbn Hacer, *Tehzibu’t-Tehzib:* c.2, s.415)

a) Kıssacılar, belanın çoğu bunlardandır. [n]

b) Dilenciler, onlardan kıssacı olanlar da vardır olmayanlar da. Onlardan hadis uyduranların çoğu “uydurma” hadisleri ezbere bilirler.[19]

MEVZU (UYDURMA) HADİSLERİ TESPİT VE TANIMA KAİDELERİ

İslâm, Hakkı bâtıldan ayırmak için gönderilmiştir. İlmi, ahlâkı, fıkhı, ibadet ve muamelatı ancak, hidayet, yakîn, Hak, sıdk, ihsan ve adalet üzerine inşa eder. Bu anlamda hasletlerin hepsinin aslı ilimdir. İslâm, ilimde sıdk, bürhan ve adil bir şehadete (sahih ve mutassıl isnad ve rivayetler üzerine) dayanır. Dinin “sıdk” “hakk” ve “hidayet” oluşu, evvelkilerin haberlerinin ve ilimlerinin “sıdk” ve “hakk” üzere nakledilmiş olmasında gizlidir.

Mü'minlerin de şerefi ve izzeti bununla yakından ilgilidir. Din ve ilimleri Allah için halis bir şekilde insanlığa tebliğ edilecekse; bunun en ekmel ve en doğru olan vecih üzere yapılması gerekir. Sıdk ve ihlâs, dinimizin aslı ve özü olan Tevhid'in en bariz özelliklerindendir. İlimde sıdk ve ihlâs olmazsa, kalpler ve ameller hidayet üzere olamaz.

Bozulmuş bir ilim, saptırılmış nakiller, uydurulmuş haber ve hadislerle inşa edilen bir anlayış ve ibadet tarzı, Allah'ın temiz ve mübarek Diniyle asla uyuşmaz.

Düşünce ve inanç dünyalarında uydurma, asılsız, senedsiz ve bürhansız sözlere, hadis ya da haberlere bilerek veya bilmeyerek yer verenler, Allah Azze ve Celle ve Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına yalan söz ve haber yaymanın önünü açmışlardır.

Bugün ülkemizde İslâmî yayıncılık yapanların, yayınladıkları kitaplarda kimi zaman sıhhatleri ve Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ait oluşu kesin olmayan hadislerin neşredilmesi sebebiyle, Müslümanları haberdar etme hususunda bizlere ciddi, ımanî ve İlmî bir sorumluluk düşmektedir.

Zira bu yayınların hemen hemen çoğunda, özellikle tasuvvuf hakkında yazılmış olan eserlerde, çok ciddi hatalar ve hatta Kur'an ve Sünnet'e aykırı, ümmetin muteber İmam ve âlimlerinin söylediklerinden hiçbir İlmî şahidi olmayan şeylerden söz edilmektedir. Bu konuya burada ayrıntısıyla değinmek mümkün olmadığından, biz ancak buna bir nebze de olsa işaret etmekle yetiniyoruz.

İslâmî kaygıyla yayınlanan tüm kitapların, mutlaka Kur'an, Nebevî Sünnet ve fıkıh süzgecinden geçirilerek okuyucuyla tanıştırılması gerekir. Bu eserlerdeki haber ve hadislerin kesinlikle kaynakları, sıhhat-zaaf dereceleri belirtilmelidir. İnsanların iman ve itikadlarını ifsad edecek olan söz ve düşünceler, yayınlanmış olan kitabın içerisinde mutlaka ele alınmalı ve buna işaret edilmelidir. Bunun aksini yapmak, belki de Din için ortaya konulduğu söylenen çabalara, bâtılın, bid'atın, belki de şirk ve küfür olan meselelerin karışmasına fırsat verecektir. Bu da, Dinin bize Hak olarak emanet bırakıldığı ve onu istikamet üzere koruyup yaşama ve onu insanlara tebliğ etme görevimizi tehlikeye sokacaktır. Dolayısıyla bilerek veya

bilmeyerek bâtılların, hurafelerin, sapık inançların ve uydurma hadis ve haberlerin insanlar arasında yayılmasına önayak oluruz.

Allah'a ve ahiret gününe iman eden ve Hz. Muhammed'e (*sallallahu aleyhi ve sellem)* hidayet peygamberi olarak ittiba ettiğini söyleyen herkesin ve özellikle de İslâmî sahada yayıncılık yapanların birinci görevleri, dini konularda yayınladıkları tüm eserlerde bunun bilincinde olarak hareket etmeleri gerekir. Çünkü kıyamet günü söylediğimizden ve yazdığımız her kelimeden mutlaka hesaba çekileceğiz. O gün Rabbimiz bizlerin, O'nun dini adına sahih mesnedi ve hakikati olmadan söylediğimiz sözlerimiz hakkında; *"De ki; eğer doğru iseniz haydi burhanınızı getirinizi*" (Bakara: 111) diyeceğine iman edenlerin yakînen inanması gerekir.

Ticari yükümlülük gereği kuruşlarımıza kadar tuttuğumuz muhasebelerimize gösterdiğimiz titizliği, Din ilimleri ve meseleleri hususunda göstermezsek, bunun hangi imanla ilgisi olabilir?

Din ilimleri ve özellikle de hadislerin rivayeti konusunda, dünyada hiçbir milletin sahip olmadığı İsnad İlmine sahip bu ümmetin ilmini, fıkhını ve hadis mirasım, bize sahih ve sağlam bir biçimde emanet edilen anlayışı, gayret ve ihlâsı, önümüze gelen eserleri, meslek, meşreb taassubu veya dünyalık elde etmek gayesiyle yayınlayarak ayaklar altına alamayız.

Rivayet, nasıl sahih, makbul ve muttasıl bir isnada dayanmadıkça hüccet olamıyorsa, sahih bir tahkik ve tenkide dayanmadan yapılan yayıncılık da (neşr ve tebliğ) İslâmî ilimlerin ilim olma haysiyet ve edebiyle uyum içinde olamayacaktır. Sıhhati Kur'an, Sünnet ve sahih bir isnada dayanmayan sözleri rivayet etmek nasıl ciddi bir sakınca teşkil ediyorsa, bu anlayışla yayınlanan eserleri de gelişigüzel insanlar arasında yayınlamak da aynı derecede sakıncalıdır. Üstelik hadis konusuna dâhil olan haber ve nakillerde, yalan hadis ve haber yayma tehlikesiyle de karşı karşıya kalmış oluruz.

Bizler kendi aramızda ğıybeti, yalan söylemeyi ve yalana şahidliği iftira ve bühtanı şiddetle kınarken ve bunun için gerekirse insanlarla kardeşlik hukukumuzu sona erdirebilirken, Rasul (*sallallahu aleyhi ve sellem)* adına hadis uydurmaya ve uydurma hadisleri yazanlara karşı nasıl müsamahakâr olabiliriz? Bu, Rasul'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iman etmediğimiz

anlamına gelmez mi? Bizler, O’nu *(sallallahu aleyhi ve sellem)* anne, baba, çocuklarımız ve tüm insanlardan daha çok sevmekle emrolunmadık mı? Kendi nefisleri, çocukları, malları ve meşrebleri için gerekirse her şeylerini feda edebilecek olanların Rasulullah’m *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına uydurulmuş hadislere karşı mücadele göstermemelerinin sebebi ne olabilir ki? Hesap günü *“Allah'ı ve Rasulü’nü üstün kılarlar*” (Haşr: 8) ayetinin hakkı bize sorulmayacak mı?

İnsanlara haberleri nakledecek kimse hakkında Muhammed İbn Şirin (rh.a) şunları söylüyor:

“Ancak insanlara, ilim san’atını çok iyi bilen, Rasulullah’m *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hadislerini hıfzedip bunun sahih ve sakimini (sahih olmayanını) müsned’ini, maktu’ ve mu’dal’inin marifetine sahip tarihleri ve selefin siyretini bilen, zahidlerin haberlerini hıfzında bulunduran, Allah’ın Dininde fakih, Arapça ve lüğat ilmine vakıf -bunun hepsinin de aslı Allah’a ittika üzere olmaktır- olan ve kalbinden insanların mallarına göz dikme hırsını çıkaran...” [20] rivayette bulunabilir demek istiyor.

İnsanlara Rasul’ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ilmini ve emanetini taşıyacak olan kimseler için bu sözde asla göz ardı edilmesi mümkün olmayan dersler vardır. Balın içine katılan zehir nasıl öldürücü ise, cehalet ve sahih bir asla dayanmayan her söz ve haber de, din için o derece öldürücüdür.

Sözün özü, Allah’ın rızasını sahih olmayan niyetler, bâtıl ameller ve sözlerle kazanma iddiası, İslâm Dini’nin bize yüklediği emanetin ciddiyetini bilen ilim sahibi insanların tavrı değildir. Gayemiz bu yolda sahih bir niyetle Allah’ın Dinini halis kılmak için nasihat vacibini yerine getirmeye çalışmaktır. Dileğimiz Allah Azze ve Celle’nin bu mütevazı çalışmamızı katında salihlerin ve muhsinlerin amellerinden kabul buyurması ve bunu bizim için dünya ve ahirette rahmet vesilesi kılmasıdır.

“Allah bir topluluğa hidayet verdikten ve kendilerine sakınacakları şey [lerji

apaçık bildirinceye kadar, onları -amellerinden ötürü- saptırıcı değildir...”

(Tevbe: 115)

Öyleyse her müslümanm şu gerçeği iyi bilmesi gerekiyor; Allah’ın Rasulü *{sallallahu aleyhi ve sellem*) kıyamet gününe kadar bize, din ve şeriat olanı açıklamıştır. Eğer Allah, kitabını indirdikten ve Rasul de (*sallallahu aleyhi ve sellem)* onu beyan ettikten sonra, hâlâ Allah’a kulluk edip O’na yakın olmanın yolunu öğrenememişsek, kendimizi hevamıza karşı nasıl koruyabiliriz? Allah Azze ve Celle kitabında; bizi cehalet ve sapmalardan koruyacak olan ilmi ve imanı beyan etmiştir. Bunun ilmini bilmeyen ve hevasına teslim olmuş kimseler; Müslümanların dinini, itikad ve hayatlarını ve de düşüncelerini yanlış olarak etkileyecek olan birçok yalanı, hadis ve haberi üretip bunu korkusuzca Müslümanlar arasında yaymışlardır.

eş-Şevkanî’nin de (Ö. 1250/1832) kitabında göreceğimiz gibi, hadis uyduranlar, ‘iman’ ‘amel’ ‘sosyal ilişkiler’ ‘helâl-haram’ ‘siyer’ ‘cennet-cehennem’ ‘sevap-azap’ ‘sahabe’ ‘peygamberler’ ‘beldeler’ ‘yiyecek ve içecekler’ ‘kıyamet saati’ gibi birçok konularda (yalan) hadis söylemişler veya bu hadislerden hiç haberleri olmayan sahabî ve tabiun gibi insanları, yalanlarına mesned ederek ortak etmeye çalışmışlardır. Kur’an’da Allah Azze ve Celle buna ‘iftira’ adını vermektedir. Bir yalanı uydurmak ve onu insanlar arasında yaymak ve üstelik de bunu, Allah’ın Rasulü’ne (*sallallahu aleyhi ve sellem)* nisbet etmek, Allah’tan haber veren ve Cibril’den (as) vahiy alan bir Rasul’e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* iftirada bulunmaktır. Rabbimiz kitabında Rasulü’ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hitaben şöyle der:

“Sana vahyettiğimizden başkasını yalan yere iftira etmen için neredeyse seni

fitneye kaptıracaklardı...”

(İsra: 73)

Burada söz konusu ‘iftira’ olayı müşriklerin Allah’ın Rasulü’nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kendilerine Kur’an’dan -yani tevhid ve imandan-başka bir şeyi Allah’a nisbet ederek tebliğ veya tâlim etmesini istemeleridir. Tıpkı şirklerini ve Allah’a ortak koştuklarını meşru ve güzel gördükleri gibi.

“...İşte o zaman seni dost edinirlerdi.”

(İsra: 73)

Bu ayetten hareketle basireti olan herkes, İslâm'a açıkça düşmanlık edenlerin, insanlara din âlimi veya din adamı (!) diye gösterdikleri kimselere resmi olarak uyandırılmaya çalışılan ilginin sebeplerini rahatlıkla anlayabilir. Yukarıdaki ayette, Rasul *{sallallahu aleyhi ve sellem*) eğer Allah'a iftira eder ve O'nun vahyini 'tebdil' ya da 'tahrif' ederse, müşriklerin onu kendilerine can ciğer dost edinecekleri söyleniyor. Peki, bugün için değişen bir şey mi var? Sünnetullah yine aynı şekilde tecelli ediyor. Allah'ın kitabının hükümlerine, Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne ve İslâm müctehidlerine dil uzatan, onların kadrini küçümsemeye ve halkın gözünde küçük düşürmeye çalışan "Modern Cahiliyye"nin din uzmanları (!) eğer Kur'an dışı bir hayatı zorla Müslümanlara dayatanlar tarafından taltif ediliyorlarsa, bunun da yegâne sebebi, Allah'ın dinini bozmaları ve onu kişiliksiz laik bir din haline getirmelerindendir. Haccı iptal etmek, devlete ve kurumlarına zekât vermek, kadının hayızlı namaz kılması ve namazların (sebepsiz, mazeretsiz) cemedilmesi, kadının başını ve kollarını dirseklerine kadar açarak gezebilmesinin caiz olduğunu iddia edip gündeme getirenlerin; TV kanallarında sık sık boy gösterip din adına laik rejimin müftülüğüne soyunmalarının arkasındaki yegâne illet dini tahrif görevidir.

Din adına görev yaptığı söylenen resmi bir kurumun on binlerce görevlisiyle ve bir o kadar da ilahiyat bilim adamının, Müslümanların inanç ve hayatlarına müdahale edip İslâm'ı "irtica" ve "gericilik" olarak nitelendirenlerin ve ona karşı topyekûn savaştan söz edenlerin ve Allah'ın Dinini her fırsatta aşağılayanların, hâlâ müslüman olup olmayacaklarına dair bir türlü karar veremeyip İslâm akidesine karşı ve de ona aykırı bir hayat sürerek ölenlerin müslümanmış gibi cenaze namazlarını imamlara kıldırtıp onlar için tevbe ve istiğfarda bulunması, çağdaş bir din tahrifi ve bâtıla rıza göstermektir. Tarihin hiçbir döneminde Müslümanlar böyle bir zillet, korkaklık ve cehaletin içine düşmemişlerdir. İlim adamları ya çıkıp hakkı ve doğruyu söyleyecekler, ya da Allah katındaki akıbetlerine razı olacaklardır. Eğer İslâm âleminde, bundan bin yıl önce bugün Müslümanların âlimlerinin razı oldukları kadar, haksızlığın ve küfrün karşısında susan ve dinin tahrifine göz yuman ilim adamı olsaydı; bu dinden bugüne kadar, din adına bir şey kalmazdı. Eîadis uyduranlar, bugün kendini

din âlimi ve dini bilgiler uzmanı sananların onda biri kadar olsalardı, Peygamberin (*sallallahu aleyhi ve sellem)* hadisinden belki çok az sahih olan hadis bize ulaşacaktı. Bu kıyaslamayı göz önüne aldığımızda, İslâm'a iman ettiğini söyleyen bizlerin, ne kadar içler acısı bir durumda olduğumuzu tahmin edebilirsiniz.

Alimlerimiz, bin dört yüz yıldan bu yana, Allah'ın Rasulü'nün *[sallallahu aleyhi ve sellem)* sahih bir şekilde bize ulaşan hadislerini, sahih olmayan hadislerden ayırma mücadelesi verdiler. Ancak yüzyıllar boyu cahillerin ve hevalarma uyanların, Müslümanlar arasında yaydıkları uydurma hadisler, İsrailiyat ürünü kıssalar ve kimi uydurma evliya menkıbeleri, bilgisi az ya da ilimden hiç nasibi olmayanların, dinleri ve sosyal davranışları üzerinde çok tehlikeli ve saptırıcı etkiler yapmıştır. Böylece toplumla-rın önemli bir kesiminin sahih İslâm akidesi bozulmuş, hurafe, bâtıl ve Şamanizm'den arta kalan şirk inançlarının, halkın dini anlayış ve düşüncesine karışmasına yol açılmıştır. Bunun açık misalini görmek için "Cahil Müslümanlar"ın evliya türbelerinde sergiledikleri davranışlarına bakmamız yeter. Hele tasavvuf kitapları ve evliya menkıbelerinde bulunan uydurma hadislerin sayısını ancak Allah bilir. Kur'an'a, Sünnet'e, ilim, hikmet ve akla muhalif yüzlerce hadis, halk arasında okunan birçok kitapta hâlâ okunmaktadır. İnsanlar Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* sahih Sünnetiyle ibadet ve amellerini düzenlemek yerine, kendilerini ilim adamı sanan birçok kimsenin bu türlü gecelerle ilgili uydurma ibadetlere ve amellere gösterdikleri önem ve rağbet nedeniyle, halk bu gecelerde kılınması gereken uydurma namazlara daha da önem vermiştir. Hâlbuki Rasulullah'mn (*sallallahu aleyhi ve sellem)* bu gecelerle ilgili hadisleri olmadığı gibi, o gecelerde ve günlerde sahabenin tuttuğu oruçlar veya namazlar da yoktu. Bunun için bu konuda yazılmış olan kitapların birçoğunda bu gecelerle ilgili ibadet, oruç ve dualar hakkında varid olan hadislerin hemen hemen tamamı uydurmadır ve Allah'ın Rasulü'ne *{sallallahu aleyhi ve sellem)* iftiradır.

Bu konuda daha geniş bilgi edinmek için yakında ikinci baskısı yayınlanacak olan *"Kandil Geceleri ve Bin Yıllık Yanılgı*" adlı kitabımıza bakılabilir.

Muharrem Ayı'yla ilgili sahih hadislerle beraber, bu ayın gece ve gündüzlerinde kılınması gereken namazla ilgili birçok uydurma hadis de

rivayet edilmektedir. Bunu ibadetler cümlesinden olarak, aşağıda zikredeceğimiz ve sonradan ihdas edilmiş bir namazı ve Muharrem'in başında yapılması gereken ibadetlerle, Perşembe, Cuma, Cumartesi peş peşe tutulduğunda dokuz yüz yıllık nafile oruç ecrine denk olduğu söylenen bid'at orucunu misal olarak vermek istiyoruz:

"Zilhiccenin Son Gecesi Yapılacak ibadet:

Zilhiccenin son gecesi mümkünse bir Teşbih Namazı kılmalı ve bir Hatm-ı Enbiyâ yapmalıdır. (Hatm-i Enbiyâ'nın tarifi, *Duâ ve İbâdetler* isimli kitabımızda vardır.)

Keza, Zilhiccenin son gecesi, akşam ile yatsı arası, 10 rek'at namaz kılınır. Namaza şöyle niyet edilir:

'Yâ Rabbî, geçen seneyi benden razı olarak ayır. Sâdır olan isyanımı hasenata tebdil eyle. Beni hidâyet-i İlâhîne ve rızâ-i İlâhîne mazhar eyle.'

Her rek'atte; 7 Fâtiha-i Şerîfe, 7 Ayete'l-Kürsî, 7 İhlâs-ı Şerif okunur. İki rek'atte bir selâm verilir. Namazdan sonra, mümkünse en az 11 tevhîd, 11 istiğfar, 11 salâvat-ı şerife okunur ve dua edilir.

Zilhiccenin son günü, aynı zamanda senenin son günüdür. Bu günde oruçlu bulunmak lâzımdır.

Muharrem Ayının Birinci Gününde Ne Yapılır?

Muharremin birinci gününde, her birinde besmele çekerek, bir defada 1000 İhlâs-ı Şerif okuyanları, Cenâb-ı Hakk lütfuyla, keremiyle huzuruna bu âlemden kul borcu ile götürmeyecektir.

Muharrem ayının birinden onuna kadar 10 gün oruç tutmak ve 10. gün âşûre pişirmek faziletli ibâdetlerdendir. Bunu yerine getirenlerin, Hz. Haşan ve Hz. Huseyn (r.anhuma) Efendilerimizle beraber cennete girecekleri ümit edilir. Bu on günlük orucu tutamayanlar, mümkünse 8, 9 ve 10. günleri oruç tutmalıdırlar. Rasûlullâh Efendimiz 9. günü seferde bulunduğundan yalnız 10. günü oruç tutmuşlar ve 'Sağ olursak gelecek sene 9. günü de tutarız'

buyurmuşlardır. Bu ay içinde; perşembe, cuma, cumartesi günleri peş peşe oruç tutulursa 900 senelik nafile oruç sevabı verilir.” [2]

Hâlbuki Allah Azze ve Celle kitabında sadece en faziletli geceyi “Leyletu’l-Kadr” için *[bin aydan daha hayırlıdır*] buyurmuştur.

Dinlerinde aşırı gidenlerin uydurdukları ezkâr, oruç ve namazlardan ötürü “Allah katında şöyle şöyle ecir vardır” diyenler, bu söylediklerinin Kur’an’a ve din imamlarınca muteber ve sahih kabul edilen Sünnet’e uymadığını ve bundan ötürü hem Allah’a, hem de Rasulü’ne (*sallallahu aleyhi ve sellem)* iftira ile yalan nisbeti olduğunu ne yazık ki düşünemiyorlar.

Fazilet Takvimi: 8 Şubat 2005 tarihli sayfa *{Duâ ve İbâdetler,* Fazilet Neşriyat)

Kur’an’da ve Sünnet’te Ramazan ayının ecrinin bu kadar olduğu söylenmezken, hadis uydurma yarışındaki bazı fırkalar ve cemaatler, Müslümanlar üzerinde ne kadar dindar olduklarını ve dinde seçkin bir tabaka olup diğerlerinden ibadetlere ne kadar önem verdiklerini gösterme zannı ve kasdıyla bu meyanda rahatlıkla aslı olmayan ibadet ve ezkârı Müslü-manlara dindenmiş gibi tavsiye edebilmektedirler.

Bu tür uydurma namaz ve oruçlardan ötürü insanlara ecir biçenler, belki bu uydurma ibadetler sebebiyle onlara tayin ettikleri yılların sayısınca kendileri Allah’ın azabında yanacaklardır. Elbette ki bu Allah’ın katında olan bir ilimdir, ancak dinde aslı olmayan bir ibadeti ihdas etmenin Allah’a ve Rasulü’ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yalan isnad etmek olduğunda ümmetin âlimlerinin tamamı ittifak etmişlerdir.

Bu uydurma namazlara bir diğer misal vermek gerekirse; aşağıda, Allah’ın Rasulü’ne (*sallallahu aleyhi ve sellem)* iman ettiğini söyleyenlerin cahilâne ve amiyane bir şekilde ve Müslümanların hadis geleneğini ve isnad ilmini hiçe sayıp nasıl hadis uydurduklarını açık bir biçimde gösteren ve insanın tüylerini ürperten şu uydurma hadisi okumak yeter:

“Receb’in İlk Günü İle Onuncu Günü, On Birinci Günü İle Yirminci Günü, Yirmi Biri İle Otuzu Arasında Onar Rek’at Olarak Kılınan Hacet Namazı:

Bunların her üçünün de kılınış şekli aynıdır. Yalnızca namazların sonlarında okunacak dualarda fark vardır. Bu namazlar, akşamdan sonra da yatsıdan sonra da kılınabilir. Fakat cuma ve pazartesi gecelerinde ve bilhassa teheccüd vaktinde kılınması efdaldir.

Bu namaz, mü'min ile münafığı ayırır. Bu 30 rek'at namazı kılanlar, hidayete ererler. Münafıklar bu namazı kılamazlar. Bu namazı kılanın kalbi ölmez. Bu 30 rek'at namaz Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Efendimiz'in berberi, Selman-ı Pâk (ra) hazretleri tarafından rivayet edilmiştir.

Kılınış Şekli: Hâcet namazına şu niyetle başlanır: '*Yarabbi! Beni, dünyayı teşrifleriyle nura gark ettiğin Efendimiz hürmetine, sevgili ayın Receb-i Şerif hürmetine, feyz-i ilahine, afv-ı ilahine, rıza-i nail eyle. Abid, zâhid kulların arasına kaydeyle. Dünya ve ahiret sıkıntılarından halas eyle. Rıza-i şerifin için, Allahu Ekber*.'

Her rek'atte 1 Fatiha, 3 Kul yâ eyyühe'l-kâfirun, 3 İhlâs-ı şerif okuyup, 2 rek'atte bir selam verilir. Böylece 10 rek'at tamamlanır.

İlk on gün içinde kılman namazdan sonra, 11 defa [l]*Lâ Ilâhe îllallahü vahdehu lâ şerike leh. Lehü'l-mülkü ve lehul-hamdii yuhyi ve yümit. Ve hü-*

ve hayyün lâ yemutü biyedihi'l-hayr. Ve hüve alâ külli şey'in kadir'[1] okunup dua edilir.

ikinci on gün içinde, yani Receb'in ll'i ile 20'si arasında kılınan 10 rek'atten sonra, 11 defa; '*İlâhen vâhiden ehaden sameden ferden vitren hayyen kayyumen daimen ebedâ*' okunup dua edilir.

Üçüncü on gün içinde, yani Receb'in 21 'i ile 30'u arasında kılınan 10 rek'atten sonra da 11 kere; '*Allahümme lâ mânia Uma â'tayte, vela mutiye Uma mena'te, vela radde Uma kadayte, vela mübeddile Uma hakemte, vela yenfeu ze'Tceddi minke'Tceddü. Sübhane rabbiye'Taliyyi'Ta'le'Tvehhab. Sübhane rabbiye'l-aliyyi'l-a'le'l-vehhab. Sübhane rabbiye'l-aliyyi'l ale'l-kerimi'l-vehhab. Ya vehhabü ya, vehhabü ya vehhab*' okuyup dua edilir." [7j]

Bu gibi uydurma hadislerin hemen hemen büyük bir bölümünde, özellikle dua ile ilgili olanlarında, insanların Allah'ın yarattığı şeylerin hürmetine tevessülleri işlenir ve bu inanç verilmeye çalışılır. Bu hadislerde, Allah'ın Ulûhiyet ve Rububiyet hakkı ve hürmeti nedense çok az işlenir.

Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nde Bulunmadığı Halde, Zayıf ve Uydurma Hadislerde Rivayet Edilen Namazlar: [74]

1. Akşam ile yatsı namazı arasında iki rek'at olarak kılman "Nur Namazı"

2. Akşam ile yatsı namazı arasında kılınan iki rek'atlık "Şükrü'l-Leyl" (Gecenin Şükrü) namazı,

3. Akşam ve yatsı namazı arasında kalbin ihyası için kılman namazdan sonra ve Rasulullah'a *[sallallahu aleyhi ve sellem)* hediye edilen iki rek'atlık namaz,

4. Allah'ı görmek için kılman "Firdevs Namazı"

5. Anne-babanın hakkını eda etmek için kılınan iki rek'atlık namaz,

6. Arefe gecesi yüz rek'at olarak kılınan namaz,

7. Arefe günü kılınan dört rek'atlık namaz,

8. Aşure gecesi kılınan yüz rek'atlık namaz,

9. Aşure gecesi seher vakti kılman dört rek'atlık namaz,

10. Aşure günü altı rek'at olarak kılman namaz,

11. Beraat Gecesi Namazı,

12. Cuma gecesi kılınan dört rek'atlık namaz,

13. Cuma gecesi kılınan iki rek'atlık namaz,

14. Çocukları öptükten sonra onların mutluluğu için kılınan iki rek'atlık namaz,

15. Dört rek’at olarak kılınan “Enbiya Namazı” (Tevbe namazından sonra kılınır.)

16. Evlere her giriş ve çıkışta kılınan iki rek’atlık “Evvabin ve Ebrar Namazı.”

17. Gece iki rek’at olarak kılınan “Kurbet (yakınlık) Namazı.”

18. Geçmiş namazların kazası için kılınan “Kevser Namazı.” Cuma günü kılınır.

19. Gözlerin aydınlığı için kılınan iki rek’atlık “Kevser Namazı”

20. Eiac günleri Mekke’de kılman bazı namazlar,

21. Haftanın her günü için kılınan ve özellikle de Cuma günü on iki rek’at olarak kılınan namazlar,

22. Haftanın her günü ve gecesi için kılman namazlar,

23. Hakları eda için kılınan iki rek’atlık namaz,

24. Her ayın on beşinci günü kılınan “Istiftah Namazı”

25. Hıfzu’l-İman namazından sonra kılınan dört rek’atlık “Feth Namazı”

26. Hızır Namazından sonra dört rek’at olarak kılınan “Muhabbet Namazı”

27. İki rek’at olarak kılınan “Hacet Namazı.” (Teheccüd namazından sonra kılınır.)

28. İki rek’at olarak kılman “İstiaze Namazı” (Bu namaz Şukrullah Namazından sonra kılınır.)

29. İman namazı,

30. İstihare namazından sonra kılınan iki rek’atlık “İstihbab Namazı”

31. İstihbab namazından sonra iki rek’at olarak kılman “Şükrü’n-Nehar” (Gündüzün Şükrü) namazı,

32. İşrak namazından sonra kılınan “Şükrullah Namazı”

33. İşrak namazından sonra kılınan iki rek’atlık “İsmet Namazı”

34. İşrak namazından sonra kılınan iki rek’atlık “Sıhhatu’n-Nefs” (Beden Sağlığı) namazı,

35. İşrak vakti kılınan altı rek’atlık “Aşure Namazı”

36. Kalbin ihyası için kılınan iki rek’atlık namaz. (Bu namaz Nur Namazından sonra kılınır.)

37. Kurban Bayramı gecesi kılınan on iki rek’atlık namaz,

38. Kurban bayramı namazından sonra kılınan iki rek’atlık namaz,

39. Kurban gecesi kılınan on iki rek’atlık namaz,

40. Leyletüİ-Kadr Namazı,

41. Mi’rac gecesi kılınan namaz,

42. Muharrem ayının on beşinci günü kılınan iki rek’atlık namaz,

43. Muharrem ayının on beşinde kılınan namaz,

44. Muharrem ayının onuncu gecesi kılınan altı rek’atlık namaz,

45. Muharrem ayının onuncu gecesi kılınan yüz rek’atlık namaz,

46. Muharrem ayının onuncu gecesinin seher vaktinde dört rek’at olarak kılman namaz,

47. Muharrem ayının onuncu günü İşrak vaktinden sonra kılman iki rek’atlık namaz,

48. Muharrem ayının onuncu, Ramazan ayının son Cuma'sı, Terviye günü, Kurban Bayramı günü, Arefe günü, Şa'ban ayının on beşinci günü dört rek'at olarak kılman "Düşmanlar Namazı (Ha-sımlar Namazı)" (Salâtü'l-Husama).

49. Öğle namazının son iki rek'at sünnetinin ardından iki rek'at olarak kılınan "Hıfzu'l-İman namazı"

50. Ömrün uzunluğu için kılman iki rek'atlık namaz,

51. Pazar ve Pazartesi günleri kılman namazın bir hafta boyunca kılınması,

52. Pazartesi gecesi Vitr namazı kılındıktan sonra gusl abdesti alınarak kılınan on iki rekâtlık "Tevbe Namazı"

53. Perşembe gecesi akşam ile yatsı arası kılınan iki rek'atlık namaz,

54. Ramazan ayının ilk gecesi yüz Ihlâs'la kılman iki rek'atlık namaz,

55. Ramazan ayının son gecesi kılman on rek'atlık namaz,

56. Ramazan ayının yirmi yedinci gecesi on iki rek'at olarak kılman namaz,

57. Ramazan Bayramı gecesi kılman dört rek'atlık namaz,

58. Ramazan Bayramı günü kılman namaz,

59. Rasulullah'ı *{sallallahu aleyhi ve sellem)* görmek için Cuma gecesi yirmi beş İhlâs'la kılınan iki rek'atlık namaz,

60. Receb ayının bazı geceleri ile ve yirmi yedinci gecesi kılınan namaz,

61. Receb ayının bazı gecelerinde kılınan namazlar,

62. Receb ayının ilk Cuma gecesi kılınan "Reğaib Namazı"

63. Receb ayının ilk gecesi akşam ile yatsı arası kılınan yirmi rek’atlık namaz,

64. Receb ayının ilk gecesi yatsıdan sonra kılınan iki rek’atlık namaz,

65. Receb ayının on beşinci günü kılman elli rek’atlik “Istiftah Namazı”

66. Receb ayının on beşinci günü kılınan on rek’atlık namaz,

67. Receb ayının son Cuma’sı ömrün uzunluğu için kılman on iki rek’atlık namaz,

68. Receb ayının son gecesi altı selamla kılınan on iki rek’atlık namaz,

69. Receb ayının son gecesi ömrün uzunluğu için kılman on iki rek’atlık namaz,

70. Receb ayının üç, dört ve beşinci günü duha vaktinden sonra gusl abdesti alınarak kılman dört rek’atlık “Uveysü’l-Karani Namazı”

71. Receb ayının yirmi yedinci günü on iki rek’atlık olarak kılınan namaz,

72. Receb Namazı: Receb, Şaban ve Ramazan aylarının her gecesi için kılınan namaz,

73. Safer ayının son Çarşamba günü kılınan iki rek’atlık namaz,

74. Şaban ayının ilk gecesi kılınan on iki rek’atlık namaz,

75. Şaban ayının on beşinci gecesi kılınan namaz,

76. Şukr namazı. (İşrak vakti kılınır.)

77. Teheccüd namazından sonra kılman iki rek’atlık “Hızır’ın Namazı”

78. Terviye gecesi kılınan iki rek’atlık namaz,

79. Terviye günü altı rek’at olarak kılınan namaz,

80. Vitr namazından önce iki rek’at olarak kılınan “Salâtu Lika İllah” (Allah’la Karşılaşma Namazı.)

81. Vitr namazından sonra kılınan iki rek’at olarak kılınan “Tevbe Namazı”

82. Yatsı namazının sünneti ile vitr arasında iki rek’at olarak kılınan “Saadetü Dareyn” (iki dünya mutluluğu) namazı.

83. Yatsı namazının sünnetinden sonra kılınan dört rek’atlık “Salâtu Kahri’n-Nefs” (Nefsi Kahretme Namazı.)

84. Yüz rek’at olarak kılınan “Beraat Gecesi Namazı”

85. Zilhicce ayının ilk gecesi kılman iki rek’atlık namaz,

86. Zilhicce ayının son günü kılınan iki rek’atlık namaz,

87. “Keffaret-i Bevl Namazı”

88. On iki rek’atlık “Beka-i İman Namazı”

89. İki rek’atlık “Munus-i Kabr Namazı”

90. Her gün kılınacak olan dört rek’atlık “Salât-ı Teşbih Namazı.” [21]

Burada Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adına uydurulan hadislere misal olması için, Rasulullah *[sallallahu aleyhi ve sellem)* tarafından Hıristiyanla-ra ve Yahudilere verildiği söylenen iki ahidnameden söz etmek istiyoruz:

1. Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tarafından Hıristiyanlara verildiği söylenen Ahidname ilk olarak 1881 yılında “el-Vatan” gazetesinde 22 Eylül 1881 tarihinde yayınlandı.

Bu ahidnamenin uydurma olduğu hakkında Muhammed Abdulkadir el-Mazinî’nin 23 Ağustos 1881 yılında “el-Misbah” gazetesinde (el-Uhdetu’l-Muhammediye) adıyla bir makalesi yayınlandı. Londra’da bir kütüphanede görevli bulunan biri, bu ahidnamenin bir suretini adı geçen gazeteye

gönderir. Bu ahidname el-Mazinî'nin söylediğine göre M.1500'lü yıllarda Roma'da basılmıştır.

Ortodoks din adamı (Mitran) Kirlis Rızk'ın 13 Şubat 1931 "el-Mukattam" ceridesinde yayınladığı ahidname ile ilgili; "Osmanlı Sultanı Yavuz Selim Han, Mısır'ı fethedince Hıristiyanlar bu ahidnameyi getirip (H.922) ona sundular" diyordu. Ancak Prof. Dr. Abdulvehhab en-Neccar bu ahidnamenin uydurma olduğunu yazıp bunun gerçek olabileceğini reddetti. Zira böyle bir ahidname hiçbir hadis kaynağında bulunmadığı gibi, Mısır devlet hâzinesinde de böyle bir şey bulunmuyordu. Çünkü bu ahidnamenin hem dil, hem de içeriği Rasulullah'm *{sallallahu aleyhi ve sellem)* diline ve üslubuna benzemiyor, hem de bir tarihi sabit değildi ve Mısırlıların son yıllarda kullandıkları dili andırıyordu.

Meşhur İbn Hasen [Ebu Ubeyde] Âl-i Selman, Yahudilerin uydurma ahidnamesi hakkında şöyle der:

"Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Hayber Yahudilerine verdiği 'ahidname' adlı uydurma belgenin İbn Kayyım el-Cevziyye (rh.a) *Ahkamu Ehli'z-Zîmme* (c.l, s.7-9) adlı kitabında bâtıl ve uydurma olduğunu on cihetle ispat etmiştir.

el-Hatib el-Bağdadî (rh.a) bu belgenin uydurma olduğunu birçok yönden ispat etmiştir. Bu mektup Şeyhülislâma (İbn Teymiyye) Yahudilerce ipek kumaşlara sarılı olarak getirildi. Onun çevresini saran Yahudiler ona saygı ve takdir göstererek sevinçlerini izhar ediyorlardı. Şeyhülislâm bu metinleri açıp okudu ve bir müddet düşündükten sonra üzerine tükürdü ve bu mektup birçok yönüyle uydurmadır dedi ve bunu onlara tek tek anlattı. Bunun üzerine Yahudiler onun yanından ezilmiş ve aşağılanmış bir vaziyette ayrıldılar.

el-Hatib el-Bağdadî'nin hayatını yazan birçok âlim, bu mektuba kitaplarında yer vermişlerdir. Bu âlimlere misal olarak Yakut el-Hamevî (*Mu'cemıd-Udeba:* c.4/18), Tacuddin es-Subkî (*Tabakatu'ş-Şafiîyye*: c.3 s.14) ve Hafız İbn Kesir'i (*el-Bidaye ve'n-Nibâye*: c.12, s.101-102) verebiliriz.

es-Sehavî diyor ki; Yahudiler bunu H.447 yılında ortaya çıkarmışlardır. Hafız İbn Kesir, el-Bağdadî'nin bu mektuba cevabını ve onun nasıl uydurma olduğunu ispat ettiğini naklettikten sonra dedi ki; onun müstakil bir eserinde bunu belirttiği gibi, el-Bağdadî'den de önce, Muhammed İbn Cerir [el-Taberî] bu mektubun sahteliğini keşfetmişti.

Hafız İbn Kesîr; el-Bağdadî'nin bu mektuba cevabını ve onun nasıl uydurma olduğunu ispat ettiğini, müstakil bir eserinde, Muhammed İbn Cerir [et-Taberî]'nin bunu kendisinden daha önce keşfettiğini nakleder.

İbn Kayyim el-Cevziyye'nin anlattığı üzere, Yahudiler İbn Teymiyye'ye bu mektubu gösterdikleri gibi, birçok kez Müslümanları bu uyduruk mektupla aldatmak için girişimlerde bulunmuşlardır. İlk kez İbn Cerir (H.392-310), sonra el-Hatib el-Bağdadî (H.392/463) ve daha sonra İbn Teymiyye'ye (H.392-728) getirip bunu göstermişlerdir." [22]

2. "Bir diğer uydurma belge de: Hıristiyanların 1920'li yıllarda Mısır Hükümeti kendileri hakkında bir kanun çıkarmak istediğinde Rasulullah'a *(.sallallahu aleyhi ve sellem)* iftira olarak uydurulmuş bir mektup getirmişlerdi. Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ve halifelerden aldıklarını söyledikleri bu uydurma mektup, Hıristiyanların hukukî işlerine karışılmaması gerektiğine dair ahidler içeriyordu.

Abdulvehhab Neccar, Mart 1931 yılında bu ahidnamenin yalan ve uydurma olduğunu 'el-Ahram' gazetesinde ayrıntılı bir biçimde dile getirmişti." [23]

3. Hakeza Rasulullah'm *{sallallahu aleyhi ve sellem)* hücresinde hadimi Şeyh Ahmed, Rasulullah'ı (*sallallahu aleyhi ve sellem)* rüyasında görüp ondan aldığı ve insanlar arasında yaymasını istediği vasiyet, son yüzyıl içinde Allah'ın Rasulü'ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nispet edilen en çirkin iftira ve yalanlardan biridir. Bu vasiyetin ne sahih bir kaynağı vardır, ne de Şeyh Ahmed'in kim olduğu bu güne kadar bilinmektedir. Ama buna rağmen bu uydurma vasiyet, Müslüman ülkelerin birçoğunda halk arasında yaygın bir şöhrete sahiptir. Hatta küçüklüğümde bu uydurma vasiyeti cahil sufîlerin teksir (bugünkü fotokopi yerine kullanılan bir baskı yöntemi) edip köy köy dolaşarak dağıttıklarını hatırlıyorum. Müslüman beldelerin çoğunda bu uydurma vasiyetin bâtıl ve yalan olduğunu âlimlerimiz

hakikatini beyan ederek Müslümanları buna karşı uyarmışlardır. [n] ediyordu. Yalnız o, velilerin vahyini, Nebilere gelenin kendilerine haber verilmesi şeklinde yorumluyordu. İbn Arabî’ye göre kendisine bir Nebinin şeriatından haber verilen kimse, bizzat o şer’î hükümleri Rasiil’den *(sallallahu aleyhi ve sellem)* duyan sahabe konumuna sahip olur.

Büyük sufilerin âlimlerinden Ebu Talib el-Mekkî (Ö.386/996) *Kütu’l-Kulûb* adlı eserinde bazı velilerin rüya yoluyla Allah’ın Rasulü’ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hadis tashih ettirdiklerini nakleder. Hakeza es-Sülemî (0.412/1021) ve el-Kuşeyrî (465/1072) aynı tarz nakillere yer vermişlerdir. Öyle ki sufilerin bazıları tasavvuf tanımını Allah’ın Rasulü’nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* aldıklarını iddia etmişleridir. Ebu İshak İbrahim İbn Şehriyar el-Kazerûnî (0.426/1035) rüyasında Allah’ın Rasulü’nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* görüp: “£y *Allah’ın Rasulü! Tasavvuf nedir, diye sorar. Allah’ın Rasulü de (sallallahu aleyhi ve sellem); tasavvuf, davaları terk, manaları setretmektir, der.” {Cami, Nefehat Tercümesi*: s.313-314)

ibn Arabi’nin, *Fusûsu’l-Hikem* adlı eserini Allah’ın Rasulü’nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* alıp öylece yazdığını iddia etmesi, tasavvuf ehli arasında keramet, keşf ve ilham yoluyla Allah’ın Rasulü’nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hadis rivayet etme inancını yaygınlaştırmış, cahil tasavvuf ehlinin, fakih ve muhaddislere karşı nefretlerini artırmış ve dinde hadis uydurma yolunu genişletmiştir. Hatta birçok tarikat ve tasavvuf ehli, kendilerinin ve müridlerinin rüyalarında Allah’ı gördüklerini söylemişlerdir. (Bkz. M. Nusret Tura, *Mektuplar:* s.35/10. Mektupta bir müridinin; ‘Allah’ın on iki yaşındaki çocuk suretinde kendisine tecelli ettiğini’ yazar ve bunu da o müridin rabıtasının zayıf olmasına yorar. Yani malum zat demek istiyor ki; eğer müridinin rabıtası güçlü olsaydı, Allah -hâşâ- o müride güçlü bir delikanlı suretinde tecelli edecekti.)

Bu tür inanç ve düşünceler Kur’an, Sünnet ve Selef-i Salihin’in ilmi ve itikadından mahrum, liyakatsiz insanlar tarafından hâlâ günümüzde bile bilgisiz geniş bir halk kitlesine anlatılmaktadır. Bu tür inanç ve bilgiler Müslümanlar arasında Allah’ın Rasulü’nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* beyan ve tebliğ ettiği akide, edeb, ilim ve ahlâka gizli ve açık bir muhalefeti beslemekte ve insanlar arasında uydurma haberlere güveni yerleştirmekte ve bid’atleri ve şirkleri yaygınlaştırmaktadır. Hiç unutmam bir zamanlar

şark medreselerinde ilim tahsil etmiş olan [benim de bir dönem Arapça hocalığımı yapan (fakî)] bir molla, sufîlerden bazılarının, Allah'ı rüyalarında koltuğu üzerinde oturmuş, elinde sigarası olan güçlü bir insan suretinde görüp anlattıklarını bize nakletmişti. Bu rivayetler doğruluğu veya yanlışlığı bir tarafa, bu tür inanışlar daha çok şirkin kaynağı olan Hint inanışlarında mevcuttur.

İbn Arabî *el-Futuhaf* ta "ilham" yoluyla hadis tashihini güçlü bir şekilde savunur. Hatta İsmail Hakkı Bursevî (1137/1737); "Keşf ve ilham yoluyla sahih olan bir şeyin, nakil yoluyla gelenden daha sahih olacağını" iddia eder. Çünkü diyor ki: "Keşf halinde vehm ve hayal olmaz. Onda tam bir kesinlik ve hakka'l-yakîn hali vardır." *(Kenz-i Mahfî:* s. 10-11)

Rüyada elde edilen bir ilim veya öğrenilen bir hadis, Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sahih Sünneti'ne muvafık ise, onunla amel edilmesinde bir beis yoktur. Ancak Kur'an'a ve sahih Sünnet'e muhalif olan hiçbir bilgiye, velev ki keşf yoluyla alındığı iddia edilse bile itibar edilemez. Zira bu, dinde Allah'a ve Rasulü'ne *(sallalahu aleyhi ve sellem)* yalan isnad etmeye girer.

Bu tür haber ve inanç, dinde büyük bir fesada yol açmıştır. Çünkü hiçbir şekilde dini hükümler keyfiyeti ne olursa olsun, rüyayla tespit edilmez. Rüyaların şer'î bir

Yüzyılı aşkındır insanların elinde Şeyh Ahmed'in rüyasında Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) aldığı söylenen vasiyet; tamamen uydurma, Rasulullah'a (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ve İslâm'a iftiralarla dolu ve şirk içeren bir yalan ve düzmecedir.

Bunu, Allah'ın ve Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) düşmanı olan şeytanlar uydurmuşlar ve Müslümanların akıllarına kuşku, kalplerine korku ve imanlarına şüphe karıştırmayı düşünmüşlerdir. Bu vasiyetin yalan ve düzmece olduğu ve buna iman etmenin küfür olduğu hususunda, yüzlerce âlimin açıklaması ve fetvaları vardır. Bu âlimler arasında Mahmud Yasin (H. 1321/1901 yılında *el-Hakaik* adlı dergide) buna cevap vermiştir.

Reşid Rıza (*Fetava*: c.l, s.241, 242)'de bunun bâtıl olup gerçek olabileceğini reddetmiştir. Hakeza Yusuf el-Karadavî *(Fetava Muasıra*: c.l,

s.l87)’de bu vasiyeti ancak Allah’ın, Dini İslâm’ı tamamına erdirdikten sonra onda eksiklik olduğunu zannedenlerin uydurabileceğini söylemiş ve Müslümanları buna karşı uyarmıştır.

Birçok bâtıl ve yanlışlıklarla dolu olan ‘Şeyh Ahmed’in rüyası’ zaman zaman ibareleri yenilenerek ve düzeltilerek insanlar arasında elden ele dolaştırılmaktadır.

Tasavvuf üzerine yazılmış birçok kitap, menkıbe ve tefsirde yüzlerce ve binlerce uydurma hadis olduğu halde, hâlâ bu kitaplar basılmakta ve hâlâ önemli bir okuyucu kesimi tarafından okunmaktadır. İlim adamlarına düşen, bu kitaplardaki uydurma hadislere dikkat çekmek ve Müslümanları bu konuda bilgilendirmektir. Üzülerek belirtelim ki, hâlâ önemli ölçü ve düzeyde kitap basan bazı yayınevlerinin yayınladığı birçok tasavvuf! eserde öyle hadisler rivayet edilmektedir ki, insanın bunları okuyunca tüyleri diken diken olmakta. Bu yayınlanan kitaplarda birçok söz, tevhid inancına, Kur’an ve Rasul’ün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti’ne açıkça aykırı olduğu gün gibi ortada olmasına rağmen, bu kitapların yayınlanmasına ve hazırlanmasına katkıda bulunan akademisyenlerin, bunu

hüküm ve dinî bir itibara delil olması, ancak Rasüllere ve Nebilere mahsustur. Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat âlimlerinin tamamı bu konuda müttefiktir. “Keşf, ilham veya rüya ancak sahibini itibar ve ibret cihetiyle bağlayıcı olabilir, kendisi dışında kimse için itibar ve delile mesııed olmaz” demişlerdir. Ancak bunun da şartı biraz önce dediğimiz gibi, Kur’an ve Sünnet’e muhalif olmamasıdır.

Tasavvuf ehlinin hadisle ilgili anlayış ve inançlarını tetkik mahiyetinde burada Dr. Muhittin Uysal’ın, *Tasavvuf Kültüründe Hadis* (İnsan Yayınları, 2001) adlı eserinde bu konuyla ilgili daha geniş ayrıntı bulabilirsiniz. Teslim etmek gerekir ki, bazı tasavvuf kaynaklarında nakledilen hadislerle ilgili araştırmalar arasında sözü geçen eser, ciddi anlamda İlmî emanete sahip çıkma çabasıdır.

eleştirip yapılan yanlışlıklara değinmemeleri insanı gerçekten hayretlere düşürmektedir. Bundan yüz yıl önce, Şam ulemasından Cemaluddin el-Kâsımî (0.1332/1914) mevzu hadislerin intişarı hakkında üzüntüsünü şöyle seslendiriyordu:

“İnsanın üzüntüsünü kaçınılmaz hale getiren şeylerin başında; mevzu, münker ve bâtıl haberlerin, kitaplarda yaygın bir biçimde ortaya çıkması, sonrakilerin bunu öncekilerden -gelişigüzel- rivayet etmesi, va’z ve irşad kitaplarının, hatiplerin hutbelerinin bununla dolu olmasıdır. Hatta öyle ki, hatiplerimizin arasında çok yaygın olarak elden ele dolaşan divanlardan herhangi birine göz attığınız zaman, bunların her birinde Allah’ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına uydurulmuş ve -insanı- hayretlere düşüren çirkin yalanları görürsünüz. Bunun da yegâne sebebi, hadis âlimlerinin azalıp gitmesi, kaybolmaları ve zamanımızın ehlinin hadise önem vermemesidir.” [24]

Mesela bir tarikat şeyhi olan M. Nusret Tura, müridlerinden birine yazmış olduğu mektupta şöyle der:

“...Bizler, bizi sevenlerin ve sevdiklerimizin her zaman emrindeyiz. Mesela anlatayım; fakir yatarken bize nispeti olan ihvanımızın üzerlerine birer ıneleki’s-siyâne (koruyucu melek) gönderiyoruz. Biraz vücûd dindi de, gece saat üç dört oldu mu, onlara yine gönül kapılarımızı açıyor ve bekliyoruz. Ama bundan ihvan farkında değilmiş ne zararı var. Dualarımız umumidir.”[25]

Tasavvuf ehli arasında Şeyh-u Ekber olarak bilinen Muhyiddin İbn Arabî; “Allah’ın kendisini kesif hale (yoğunlaştırdıktan) getirdikten sonra, onu kâinat olarak yarattığı”nı söyleyebilmekte. [26] Tasavvufî Fetvalar üzerine yazılmış meşhur bir Nakşibendî şeyhinin kitabında, ed-Darimî’nin *Sünen*'inde (c. 1/210) Ebu Musa el-Eş’arî (Ö.44/664) ve Abdullah İbn Mes’ud’un (Ö.32/652) Küfe Mescidi’nde önlerinde taşlarla zikir halkaları oluşturan bir cemaatla ilgili sahih olarak rivayet edilen bir haberi, bâtıl ve boş söz olarak nitelendirilip reddedilebili-yor. [27]

Buna, İlmî kıymeti düşük olan tasavvufi eserlerde olduğu gibi, Gaza-lî’nin *İbya-u Ulumiddin’in* de, Abdulkadir el-Cilî (Geylanî)’nin (Ö.561/1165) *Tenbihu’l-Gafilin* adlı kitaplarında da onlarca uydurma hadise rastlamaktayız. Bunu söylerken, ne el-Gazalî ve ne de Abdulkadir Geylanî’nin (rh.a) şahıslarına herhangi bir hakareti kasdetmiyoruz. Bunun böyle olduğunu bizden önceki âlimlerimiz söylemişler ve bu konuda birçok İlmî eserler bırakmışlardır. İmam Zeynuddin İbn Abdurrahim el-Irakî el-

Kurdî’nin (H.806/1403) *Tabricu Ehadisi’Tİhya'*sı ile ez-Zebidî’nin ('*Tacul-Arûs* sahibi) *İthafu Sadeti’n-Nubela* adlı eserleri, el-Gazalî’nin *Ih*-y^’sındaki hadislerin tenkidi hakkında yazılmış çok değerli kitaplardır.

Rasulullah *[sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O’nun getirdiği dini ve ilmi, bu bâtıllardan ve hurafelerden arındırma görevi, Allah’ın kendilerine ilim verdiği insanlara düşmektedir. Zira Allah’ın kitabının ve Rasulü’nün *(.sallallahu aleyhi ve sellem)* ilminin kendisine ulaştığı her ilim adamı, ömrünün ve ilmi çalışmalarının belli bir kısmını böyle bir çalışmaya ayırmak zorundadır. Zira bu, onların üzerinde hem Allah’ın, hem Rasulü’nün *[sallallahu aleyhi ve sellem)* hem İslâm’ın, hem de tüm Müslümanların hakkıdır. İşte Rasulullah’m *(sallallahu aleyhi ve sellem*); “*Din nasihattir, Din nasihattir, Din nasihattir*” [82] hadisinde buna işaret buyurmuşlardır. Dolayısıyla “nasihat”, iman kardeşliği ve hukuk çerçevesinde Allah’ın, Rasulü’nün *(sallallahu aleyhi ve sellem*), Müslümanların ve mü’minlerin Emirine bağlılık, ona Allah’ın adına bağlılık ve onları ğıyabında sevmek ve korumaktır. Çünkü Allahu Teâlâ Kur’an’da; *“...Eğer bilmiyorsanız zikir ehline sorun.”* (Nahl: 43) Yine; *“...Ancak Allah’tan kullarının âlim olanları sakınır...*” (Fatır: 28) demektedir. Allah Azze ve Celle, ilmini kullarına hidayet ve emanet olarak vermiştir. Ne yazık ki ilim adamlarımız, dinin bölümleri, fıkhın ya da hadisin felsefesi üzerine İlmî bir tez hazırlarken, piyasada binlerce uydurma hadis ve menkıbeyi içeren kitaplar üzerine ciddi İlmî çalışmaları da yapmayı her nedense hâlâ ihmal etmekteler. Bu çalışmaları yapan kimi ilim ehline karşı ise, halkın yanlış duygu ve inanışlarına destek olunurcasına sessiz kalınmakta ve onların nasihat çabaları nisyana mahkûm edilmektedir. Zira bazılarının içlerinde hâlâ halkın geleneksel, yanlış dinî itikad ve inançlarını eleştirme korkusu var. Çünkü bu kesimlerin ellerinde TV kanalları, çeşitli radyolar, vakıflar ve yayın kuruluşları bulun-

Bu hadisi Temim ed-Darî’den Müslim, *Sahih*; Mukaddime: s.55, Ebu Davud, *es-Sunen:* 4944, et-Tirmizî, *es-Sunen:* 1926 rivayet etmişlerdir. Hasen sahih bir hadistir.

makta. Bu kesimlerin, yaygın karalama ve dışlama gücü, birçok ilim ehlinin önünde bir engel oluşturmaktadır.

İlim adamlarının Allah’tan gelen ilme sahip olmaları; hem Allah’ın onlara bir lütfü, hem de onların omuzlarında bir sorumluluk ve görevdir. Onlar Allah’ın vahyinin şahidleri ve Rasul’ün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ilminin varisleridir. Bu vesileyle adil olan Rabbani âlimlerin; cahillerin, zındıkların ve hevalarına uyan âlim ve zahidlerin uydurdukları hadislerin, Müslümanların akide ve amelleri üzerinde yaptığı olumsuz etki ve tahribi düzeltmek için büyük gayret sarfetmeleri gerekiyor. Zira Müslümanların ilim, sağlık, eğitim, cihad, ticaret ve çeşitli sanat dallarında geri kalmalarında, uydurma hadislerin olumsuz etkisi inkâr edilemez.

Allah’ın Rasulü’ne (*.sallallahu aleyhi ve sellem)* iftira ederek yalan hadis uyduranlar, “Hakk” ile “bâtıP’ı birbirine karıştırmışlardır. Bugün, İslâm dininin getirdiği şeriat ve ahlâka karşı şiddetli bir düşman cephe bulunmakta. Bu cephe, tüm dünyayı bir sömürge köyüne dönüştüren kapitalizm ve onun işbirlikçisi Yahudi siyonizmi ve Vatikan’ın siyasî, dinî yayılmacı projeleri ve ekonomik gücüdür. Avrupa, Batı Roma İmparatorluğunu Amerika’nın ve Vatikan’ın desteğinde yeniden kurmaya çalışırken ve yakın bir gelecekte İslâm’ın bu coğrafyada tamamen yok edilmesinin planlarını yaparken, bizler hâlâ Allah’a giden doğru yolu bulamıyoruz. Alimlerimizin ve sûfîlerimizin önemli bir kesimi siyasîler tarafından Din adına sergiledikleri tavırlara ve sözlere inandırılarak aldatılıyor. Kendilerine ilim verilen insanlardan bazılarının bu aldanışta önemli bir rollerinin olduğunu görmek gerçekten insana acı veriyor.

Yıllarca bilgi seviyeleri düşük kimselerin köy odalarında, cami kürsülerinde ve tarikat dergâhlarında Allah’ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem)* adına anlatıp naklettikleri birçok uydurma hadis ve haberler, İslâm düşmanlarının dinimizle alay etmeleri için bulunmaz bir vesile oldu. Alimlere de, onların kirlettikleri kalpleri ve akılları temizlemek düşüyor elbette.

Uydurma hadislerin İslâm düşmanlarının elinde bir silah olması bir yana, bunu dinleyen insanların zihninde (bu rivayetler) garip bir inanç ve düşünce tarzının oluşmasına yol açmıştır. Hakkı tavsiye eden ve halk arasındaki bu yanlış inanışları düzeltmeye kalkışan samimi ve halis niyet sahibi insanlar; ya evliya düşmanı, ya da mezhepsiz ilan edildi. {"]

Bu suçlamaya ve iftiraya bu satırların sahibi de belki onlarca kez maruz kalmıştır. Bu sözü ona yöneltenlerin çoğu, zaten cahil, dinlerini bilmeyen

fıkıh ve Rasul’ün

Kur’an ve Sünnet’in ilminden haberdar olmayan halkın üzerinde manevî bir baskı oluşturan tarihsel birçok kurum, ne yazık ki, bilgisizce, uydurma hadislerin ve bid’atların yaşayıp yaygınlık kazanmasında inkâr edilemeyecek derecede olumsuz bir rol oynamışlardır. Şöhreti ülke sınırlarını aşmış çağdaş davetçilerin bazılarının kitaplarında zikrettikleri “uydurma hadis”lerin belirlenip ayıklanması gerektiğini söylediğimizde, birçok Müslümandan aldığımız tepki; bu davetçileri küçümsediğimiz, ya da onların şakirdlerini veya tilmizlerim onun şöhret ve otoritesine karşı gelip eserlerini yok saymalarını istediğimiz şeklinde eleştirilere maruz kaldık.

Şöyle diyorlardı bize: “Bu kadar İlmî esere ve şöhrete sahip olan bir yüce üstad, nasıl olur da eserlerinde ‘mevzu’ hadislere yer verebilir? O, asrımızın müceddidi ve en büyük Kur’an müfessiridir. Eğer o, bir söze hadis demişse, onun mutlaka bir dayanağı vardır. En azından keşif yoluyla Allah’ın Rasulü’nden (*.sallallahu aleyhi ve sellem)* o hadisi öğrenip almıştır.” Ne yazık ki böyle Müslümanlar yüzümüze ilmin ve nasihatin kapılarını kapatıyorlar. Meşhur bazı fıkıh kitaplarımızda Ebu Eîanife lehinde hadisler rivayet edilirken {"\ “Şafiî’nin İblisten daha zararlı olduğu” uydurma hadislerine, acaba niçin hâlâ yer verilmektedir? Bu kitaplardan bazıları cilt cilt kütüphanelerimizi süslemekte değil mi?

(.sallallahu aleyhi ve sellem) Sünneti’nin ilminden haberleri olmayan mutaassıb cahil kimselerdi.

ed-Durru’l-Muhtar, Tenvîru’l-Ebsafm şerhinde:

“Adem benimle iftihar etti. Ben de ümmetimden adı Numan, künyesi Ebu Hanife olan bir adamla iftihar ederim. O, ümmetimin kandilidir.

Diğer Nebiler benimle iftihar ederler, ben de Ebu Hanife ile iftihar edeceğim. Kim onu severse, beni sevmiştir, kim de ona buğzederse bana buğzetmiştir.” Ebu’l-Leys’in mukaddimesinin şerhinin ön sözünde böyle yazılıdır.

ed-Diya, *el-Ma’nevT*de (el-Gaznevî’nin mukaddimesidir) [Kadî Ebu’l-Beka İbn Diya el-Mekkî,] İbnuTCevzî’nin buna “mevzu”dur demesine “taassupta

bulunmuş” der. Zira muhtelif yollardan rivayet edilmiştir.

el-Curcânî, *Menakıb*'ında bunu senediyle Sehl İbn Abdillah et-Tusterî’den rivayet etmiştir.

“Musa ve İsa’nın (as) ümmetlerinde Ebu Hanife gibisi olsaydı, ne diye Yahudi ve Nasranî olacaklardı ki?”

İbn Hacer el-Heytemî, *el-Hayrât el-Hısan fi Tercemeti Ebi Hanife en-Nu’man* adlı kitabında Rasulullah’tan (*sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet edilen bir hadisi nakleder:

“Dünyanın ziyneti yüz elli yılında kaldırılır.”

İbn Abidin bu rivayetlerden sonra şöyle der:

“Velhasıl Ebu Hanife en-Numan, Mustafa’nın (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Kur’an’dan sonra en büyük mucizelerindendir.” (Muhammed Emin İbn Abidin, *Haşiyetu Reddi'l-Muhtar Alâ ed-Durri’l-Muhtar, Şerhu Tenvîri'l-Ebsar*: c.l, s.52-54)

Bir defasında memleketlim ve fazıl bir insan olması hasebiyle ziyaretine gittiğim bir Kadirî Şeyhi, müridlerine bir bayram sohbeti esnasında “bir kanadı ateşten ve bir kanadı da kardan yaratılmış olan bir melekten” söz etmişti. Tabii herkes hayranlık içinde şeyhi dinlerken, ben de hayret ve şaşkınlık içinde duyduklarıma inanamıyordum. *C)*

Anlaşılan o ki, “mevzu hadisler”in Müslümanların zihinlerinden tamamen atılabilmesi çok uzun bir zaman alacak. Belki de bu mümkün olmayacak. Ama Nebevî Sünneti ihya yolunda atılacak her adımı da, Allah’ın elbette bereketlendireceğine inanmamız gerekir.

Müslümanları, hidayet ve rahmet imamlarımızın edebi, ilmi ve usulü üzere, Allah’ın Rasulü’nün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti’ne çağırmak, onları hidayete ve de Allah’a ve Rasulü’ne *{sallallahu aleyhi ve sellem)* itaate çağırmaktır. O’na uyan hidayete ermiş, O’ndan gelene aykırı davranan sapıklığa düşmüş ve Allah’ın rahmetinden uzak kalmıştır. Sünnet-i Nebeviye’yi ihya etmeye çalışanlar, Allah’ı ve Rasulü’nii (*sallallahu*

aleyhi ve sellem) doğrulayanlardır. O'nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni önemsemeyip insanları hevalarına uymaya çağıranlar ise, Allah'ın Rasulü'nü (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun ashabını yalanlayanlardır. Kim de Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun ashabını yalanlarsa, Allah'ın dininde doğrulanacak tek bir hakikatin olmadığını da insanlara ilan etmiş olur.

"Kim de, kendisine hüda apaçık bir şekilde belli olduktan sonra, Rasul'e muhalefette bulunup ayrı yol tutar ayrı bir yol edinir ve mü'min olmayanların yoluna uyarsa, onu sahip çıktığı şey üzeri bırakır ve sonra onu cehenneme koyarız. Gidiş yeri olarak orası ne kötüdür."

(Nisa: 115)

Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Cerir İbn Abdillah'ın (ra) rivayet ettiği bir hadiste şöyle demiştir:

"Kim kendisinden sonra amel edilecek güzel sünnet (yol) koyarsa, bundan ötürü kendisine o sünnetle amel edenin ecrinden hiçbir şey eksiltilmeden misli bir ecir verilir. Kim de kötü bir sünnet (yol) koyarsa, onunla amel edenin günahından hiçbir şey eksiltilmeden kendisine misli kadar günah verilir." [28]

Mevzu hadislerin Müslüman topluluklar arasında yaygınlığı sebebiyle, cahil kimselerle sahih ilim ehli arasındaki çekişme hâlâ sürmektedir.

Sadece uydurma hadislerden değil, eksik rivayet edilen ve bazı fırkaların felsefî, tasavvufî düşünce ve itikadlarmı beslemek ve güçlendirmek gayesiyle rivayet edilen bazı sahih hadisler ve bu eksik hadislerin yorumları üzerine bina edilen sağlıksız anlayış, hâlâ birçok insanın inancı olarak yaşamaktadır. Buna şu meşhur rivayeti misal olarak verebiliriz: "*Allah Adem'i kendi suretinde yarattı*Bu hadis sahabeden gelen "sahih" bir hadistir. [29]

İbn Hibban, Ebu Hatim'den naklettiği bir sözünde bu hadis hakkında şöyle der:

“Bununla, kendisine vurulan yüzü kastediyor. Zira vuran, Müslüman kardeşinin yüzüne vurunca, Allah’ın, Adem’i üzere yarattığı surete vurmuş olur.” [30]

en-Nevevî’nin *Müslim Şerhi*'nde naklettiğine göre:

el-Mazerrî; “*Allah Adem’i er-Rahman’m sureti üzere yaratmıştır*” hadisinin sabit olduğunu söyler. Ancak en-Nevevî hemen bu sözün devamında der ki:

“-Doğrusu- hadis ehlinin nezdinde sabit değildir. Sanki bunu nakleden, bunu kendisine ulaşan manayla rivayet etmiş ve bu manada da hata etmiştir. Bu hadis hakkında hem el-Mazırrî, hem de İbn Kuteybe hata etmişler ve hadisi zahir anlamı üzere yorumlayıp Allah’ın sureti vardır, fakat yaratılmış olan suretler gibi değildir. Bu söylediği söz apaçık bir fesaddır.” [31] Ebu’l-Abbas Ahmed İbn Ömer İbn İbrahim el-Kurtubî (H.578-656) *el-Mufhimu Lima Eşkele Min Telhisi Kitabı Müslim* adlı kitabında, hadisteki “sureti [hi]” kelimesindeki “huve” zamirinin Allah’a değil, yüzüne vurulan kula avdet ettiğini, zira hakkında hüküm varid olanın o olduğunu söyler... Eladiste Rasulullah’m (*sallallahu aleyhi ve sellem)* maksadı, mü’minin yüzünün kerametini ispattır. Bu, ne aklen ne de şer’an, bu zamirin Allah’a avdet edebileceğine işaret eder. [32]

Ancak bunun vurûd sebebini ihmal edip göz ardı edenler, insanların vücud ve ruh olarak Allah’tan sadır olduğu (Feyz Nazariyesi) ve O’nunla aynı şey olduğu inancını yaydılar. Hâlbuki gerçek bunun hilafmadır. ‘Allah’ın sureti’ şeklinde yaratılma diye bir şey yoktur ve bu bâtıldır. Tevhide ve Allah’ı tenzihe aykırıdır. Hadisin vurûd sebebi, ‘siyah bir köle’sinin yüzüne vuran bir sahabeye, Allah’ın Rasulü’nün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* uyarı ve korkutma babında bir hitabıdır. Rasulullah *[sallallahu aleyhi ve sellem)* o sahabiyi, kölesinin yüzüne vuruyor görünce;

“Yüze vurma, zira Allah Âdem’i (as) onun suretinde yaratmıştır” dedi.[88]

Rasul’ün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* hadisinde; “*La tadribi’l-veche fe innellahe halaka Adem’e ala suretihf* derken, Adem’i kendi suretinde değil, yüzüne vurulan insanın suretinde yaratmıştır, demek istemektedir. Ama “vahdetü’l-vücud” felsefesinin, bu hadisi bâtınî bir şekilde te’vil etmesine göre insan, Allah’ın suretinde yaratılmış gösterildi. Hadisi, ilk kısmı

olmadan anlamak ve izah etmek güçleşince, hadisteki "*ala suretihr* cümlesinin te'vili hakkında da olmadık bâtıl sözler ve teşbihlere gidildi. (*}

et-Tayyib. 1. Bsk. Beyrut 1996. Müslim, *Sahih*; Kitabu'l-Birri ve's-Sılatî ve'l-Âdab: c.4/115, Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*: c.2/244, E^bu'l-Abbas Ahmed İbn Ömer İbn İbrahim el-Kurtubî, *el-Mufhimu Lima Eşkele Min Telhisi Kitabı Müslim-*, c.6/2520 no'lu hadisin şerhi içinde. Muhammed İbn Muhammed İbn Yusuf es-Senusî el-Huseynî, *Mukemmılu İkmali'l-İkmal:* c.8, s.579, 580.

Buharî, *Sahih;* Enbiya: 1, İsti'zan: 1, Müslim, *Sahih;* Birr: 115, Ahmed İbn Hanbel, *Müsned:* c.2, s.244, 251, Cennet: 28, İbn Hamze el-Huseynî, *el-Beyanu ve't-Ta'rifu fi Esbabi Vurudii'l-Hadis:* c.2, 11/36 Beyrut 1981. İbn Arabî, *el-Eutuhat el-Mekkiye:* c.l, s.278, c.8, s.229 (el-Mektebetu'l-Arabiyye, Kahire 1985 Thk. Osman Yahya.) Tevrat'ta insanın Rab suretinde yaratılışı için Bkz. Tevrat, *Yaratılış:* 1: 27, (Tanrı insanı kendi suretinde yarattı. Böylece insan Tanrı suretinde yaratılmış oldu. (Kitab-ı Mukaddes Şirketi, İstanbul 2001)

İbn Arabî, suret hadisi ile ilgili şu yorumda bulunur: "Suret münasebet cihetinden en büyük, en yüce ve en kâmil olandır. Zira o, 'zevç' kıl[ın]mıştır, yani Hakkın varlığını ikileştirmiştir."

İbnu'l-Arabî, birinci "fass"ta Adem'in yaratılışındaki hikmeti zikredip şunu belirtmişti: "Hak, nefsindeki bütün varlık manalarını kuşatan bir varlıkta ve bütün ilahi isimleri kapsayan bir tecelligâhta kendi hakikatini görmek istediğinde Adem'i yaratmıştır. Böylece Adem, kendisinde Hakkın suretine baktığı, bu ayna ve kendisiyle varlığının kemalinin idrak ettiği akıl olmuştur. Binanaleyh Adem (beşer cinsi), Allah'ın gerçek halifesi ve 'Allah, Adem'i kendi [-yani Allah'ın sureti-] sureti üzere yaratmıştır' hadisi şerifinde işaret olunan ilahi surettir. Her hangi bir şeyin suretinin, o şeyin kendisine ait olandan başka bir anlamı vardır. Kuşkusuz bu anlam o şeye benzemesi ve onun varlığını destekleyen her türlü kemâl ya da eksikliği izhar et-

Bu hadisin böyle te'vil edilmesinin Kur'an ve Sünnet'te mebni hiçbir vechi yoktur. İbn Arabi'yi ve sûfileri bu yanlışa sürükleyen ve insanı nihayette, Allah'ın sureti, O'nun aynısı, zatının tecellisi gibi görme inancı İslâm'dan

değil, Helenist kültürle Yunan felsefesi ve Yahudilikten neşet etmiş olan Neoplatonizm'in eseridir. Bu şirk inancının etkisinde kalanlar hadisi böyle yorumladılar. Bu te'vili de te'vil edenler, "suret" kelimesini "tasvir" manasında anladıklarını söylerler.

Böylece, kendilerinde ilahı bir suret görenler çoğaldı ve "Tevhid Akidesi!"ni sahih bir şekilde anlamak ve bâtılı neşreden meşreplerin yayılmasının önünü almak zor hale geldi. Hatta öyle ki, Şeyh-i Ekber(!) namıyla meşhur olan Muhyiddin İbn Arabî (H.638/1240); "Âdem'le Havva (as) arasındaki cinsel ilişkiden lezzet alanın da, lezzet alınanın da Hakk (hâşâ Allah)'m bizzat kendisi olduğunu" söyledi. Bu da yetmiyormuş gibi, cinsi münasebetten sonra gusül abdesti alınmasının hikmetini(!) anlatırken, bunun sebebinin kadın ve erkeğin cinsel ilişkide bulunmalarında lezzet aldıklarının, (hâşâ) Allah'tan gayrisi olduğunu vehmetmeleri sonucu, gusülle mükellef kılındıklarını söylemek gibi sapkın bir düşünceyi dile getirebilmiştir. ('[33] Okuyucu, hemen kendi kendine şu soruyu soracaktır: Peki neden bu söylediklerinize delil ve kaynak göstermiyorsunuz? Bu anlattıklarımızla ilgili ayrıntılı açıklama isteyenler, Şeyhülislâm Mustafa Sabrı Efendi'nin, *Mevkifu'l-İlmi ve'l-Akli ve'l-Alemi min Rabbi'l-Alemin* adlı kitabında (c.3, s.189-274) Muhyiddin İbn Arabî ile ilgili incelemesini okusunlar yeter. Bunu, bir kısım insanlara anlattığımızda o zâta iftira edip düşmanlığımızdan bunları söylediğimiz suçlamasıyla az karşılaşmadık.

ifadeler kompleksleşmiş ve manalarını anlamak güçleşmiştir. Herhangi bir şarihin, [bu] sembolizme işaret etmemesi ve vasfın zahirini te'vil etmeye çalışmamış olması ilginçtir.

Bununla beraber İbn Arabî'yi katı bir materyalizmle suçlamadan, metni zahiri olarak anlamak neredeyse imkânsızdır. Böyle bir materyalizm ise, onun sisteminin ruhu ile uzlaşmaz. İnanıyorum ki İbn Arabî, burada 'kadın' kelimesini sevilen her hangi bir objenin, 'şehveti'; arzuya ulaşmak için duyulan ciddi talebin, 'cima'yı; sufînin Allah'a ulaşmasının, 'guslü' ise, manevi temizlemenmenin sembolü olarak kullanmıştır. Hak, seven ve sevilen herkesin hakikati ise, sevenin gayesi de, sevdiğine ulaşıp onda fani olmak ve ona yakınlığın lezzetini tatmak ise, Hakkın da mutlak anlamda 'mahbub' ve kendisinden lezzet alınan olması gerekir. Bunun yanında

sevenin sadece hakta fani olması ve ‘cima’ ile de sadece ona kavuşmayı istemesi gere-

Haktan başkasının ve ‘sıva’nın varlığını kabul eden perdeli kimseler ise, kadına, şehvet ve lezzet mahalli olan her şeye lezzetlerinin kaynakları olmaları açısından bakarlar. Bunun için insana, cimadan sonra yıkanması, yani bedensel birleşmeden sonra nefsini her türlü ‘gayrilik’ şaibelerinden temizlemesi emredilmiştir. Böylelikle ruhî birleşme, seven ve sevilenin birliğini gerçekleştirmek ve suret ve tecelliğâhları çoğalsa bile, bir olan sevgilide fani olabilmek için nefsinin istidadı güçlenir, kabulü artar. Bazı sufiler, bu fena haline şu şekilde işaret etmişlerdir; insanlar arasında âşık olduğum duyuldu / Ne var ki, onlar kime âşık olduğumu bilemediler.

Bu paragrafın sembolik anahtarı, İbn Arabî’nin ‘Kuşkusuz Hak, kullarına karşı kıskançtır; onların başkası ile lezzet aldıklarına inanmasını kıskanır’ sözüdür. Yani Hak, sevilen şeyin hakikati olmadan bir şeyin sevilmesini istemediği gibi, herhangi bir ınâ’budun hakikati kendisi olmadan o şeye ibadet edilmesinden de hoşlanmaz. Kısaca Hak, ibadet ve sevgiyi kendisine ayırmıştır. Hak, ondan başka bir şey olmadığı halde, bunları nasıl kendisine ayırır ki? Hak’tan başka gerçek anlamda sevilen ve ibadet edilen hiçbir şey yoktur. İbn Arabî’nın; ‘Çünkü bunun gayrisi vaki değildir. Şu olabilir: Sadece Hak, sevgi ve lezzetin kaynağı ve menbaı olabilir; ya da, insan sevdiği ve fani olduğu her şeyle sadece Hakk’a döner. Böylece de sevilen ve lezzet alınan her şeyde Hak’kı müşahede eder.” (*Fusûsu’l-Hikem Okumaları İçin Anahtar,* Yirmi yedinci Fas: “Muhammediye” kelimesindeki “Ferdiyet” Hikmeti: s.481-483)

“*Hiç bir şey olmasın ki O’nu teşbih etmesin*” ayetini yorumlarken her şeyin O’na kendisine hamdettiği şeklinde açıklanmasını Ebu’l-Alâ Afifî şöyle değerlendirmiştir: “Bu, Kur’an’ı fehmetmede garip bir cürettir. Fakat o, Vahdet-i Vücud’dan söz eden bir adamın mezhebinin mantıkî sonucudur.” Ebu’l-’Ala Afifî, *Fususu’l-Hikem ve’t-Ta’likatu Aleyhi:* s.345, 346, Bkz. *Fususu’l-Hikem Okumaları İçin Anahtar:* s.501, (İz Yayıncılık, Türkçe’si: Ekrem Demirli, trz.)

Âlim ve imamlarımız sahih hadisleri hıfzederek, bâtıl ve uydurma olanı ayırmak ve RasuPün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti’nin ve hadisinin haysiyetini korumaya çalışırlarken, kimileri de ortaya böyle bâtılları atıp

Müslümanların akidelerini ifsad ediyorlar. “Mevzu hadislerle ilgilenmek ve zararlarından Müslümanları korumaya çalışırken, bir de karşımıza böyle asılsız şirk ve dalâlet kokan sözlerin, Kur’an’a ve Sünnet’e aykırı olduğunu ne yazık ki ispat etme yükü de yükleniyor!

Bu girişi yazmaktaki gayemiz, bunları ayrıntılarıyla burada anlatmak değildir. Gaye, bâtıl ve uydurma sözlerin zamanla insanların inançlarını ve düşünce tarzlarını nasıl bozarak, dinde fitne ve fesada sebep olduğuna dair birkaç misal vermektir. Bu konuda daha geniş bilgi almak isteyen okuyucular Abdurrahman Ibnû’l-Cevzî’nin *Telbisu iblis* adlı kitabını okuyabilirler. Orada, heva ve şeytanın ilim adamlarını ve mutasavvıfları nasıl aldattığına dair yüzlerce misal görebilirler.

Sözün özü, Allah’ın Rasulü’ne (*sallallahu aleyhi ve sellem)* iftira ve O’na *(.sallallahu aleyhi ve sellem)* yalan söz isnadında bulunmak istemeyenlere karşı her Müslümanın yapması gereken şey; böylelerinden duyduğu, okuduğu ve kendisine onların anlattıkları bir hadisin sahih ve muteber bir kaynakta olup olmadığını araştırması, sorması ve öğrenmesidir. Hiç kimsenin, aslı olmayan ya da uydurma olan bir hadisi nakledip bunu savunmasında bir mazereti olamaz. Zira bugün elimizde, bizi bu konuda aydınlatacak yeterli kaynak bulunmaktadır. Kaynağı ve kabul edilirliği, ya da sahihliği bilinmeyen hiçbir hadisin sahih bir aslı olup olmadığı öğrenilmeden onunla amel edilmemelidir. Bununla beraber, hangi tür sözlerin Rasulullah’a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ait olup olmayacağı hakkında âlimlerimizin ortaya koydukları usulü de bilmeliyiz ki, Allah’ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem)* adına yalan söyleyenlerden olmayalım. Bunun da en tabii ve doğru yolu, öncelikle sahih olan hadis kaynaklarını okumaktır.

Modernizm’in getirdiği bu dönüşüm sürecinde, alabildiğine genişleyen telif ve tercüme olayı, birçok güzel çalışmaları bize sunarken, sağlıklı bir akide ve usul bilgisine sahip olmayan okuyucuların neredeyse çoğunu, boyutları her gün değişen tehlikelerle karşı karşıya bırakmakta. Modern hayat ve boşa geçirilen zaman ve enerji, ne yazık ki Peygamberin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti’ni ve sahih hadislerini yeterince öğrenmemize bir engel teşkil etmektedir. Birçok zararlı yayın yapmakta olmalarına rağ-

Bu kitap *Şeytanın Ayartması* adıyla Elif Yayınları tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir.

men, İslâmî duyarlılığı sergilemeye çalışan radyolarda yapılacak sahih bir usûl üzerine hadis ve siyer programları, belki Nebevî Sünnetin daha canlı bir biçimde Müslümanların gündemine girmesine vesile olabilir.

Bizler Müslümanlar olarak sözün temizi ve güzeline, amellerin en faziletlisi ve hayırlısına ulaşmak gayretini göstermeliyiz. Allah'ın kitabında bizden istediği de budur. Kur'an ve hadisi fıkıh ilmiyle beraber, düşünce, akide ve hayatımızın keyfiyetini belirlemek konusunda baş uğraşımız ve gayemiz edinmek mecburiyetindeyiz. Nice Müslüman bundan mahrum olduğundan, söylediği birçok sözün kendisini şirke ve küfre düşürdüğünü bilmemekte, yediğinin, içtiğinin, işlediği muamelenin ve ilişkilerin helâl mi haram mı olduğunu ayırt edememekte. Çoğumuzun ömrü, hiç bizimle ilgisi olmayan şeylerle heder olup gitmektedir. Bunun da temel sebepleri arasında; acz, yoksulluk, din uğrunda yardımlaşmamak ve çağdaş kültürel yozlaşma ve bozuluşun büyüsüne kapılmak gelmektedir. Hâlbuki Allahu Teâlâ'nm kitabı ve onun beyanı olan Nebevî Sünnet, bize Din olarak emanet edilmiştir. Bundan sonra hiç kimsenin, imkân ve gücü olduğu halde, ilim tahsil etmeyip hayatını İslâm'a göre düzenleyememesinde bir mazereti olamaz.

İmam eş-Şevkanî'nin (rh.a) *el-Fevaidu'l-Mecmûa fi'l-Ebadisi l-Mevdûa* adlı kitabını Türkçeye kazandırmaktaki gayemiz, Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem*) sahih hadisleri ve bunun usûlü ve kaidelerini, Sünnetine karıştırılmak istenen yalan, uydurma ve bâtıl sözleri ve Müslümanların tanıyıp bundan kaçınmalarıdır.

Bu yolda ve bu gaye uğruna; Kur'an ve Sünnet ilminin ihyası ve ümmetin hidayet üzere olması için bize, Hak ile bâtıl arasında ayırım yapmada öncülük etmiş, Sünnet ve hidayet ehli imam ve âlimlerimizin hepsini, Allah'ın lütfü ve inayetiyle kendilerinden çok şeyler öğrenen bir insan olarak, burada rahmetle anmayı bir iman ve vefa borcu olarak gördüğümü söylemek isterim.

Dileğimiz odur ki, Rabbimiz bu mütevazı gayretimizi, kendi katında rızasına muvafık ve Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ne imanla sahip çıkma, onu insanlara öğretme, Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi*

ve sellem) Sünneti'ni sevme, onu sevenleri dost, sevmeyenleri düşman bilme, O'nun şanını yüceltme ve O'nun adına uydurulan yalanları iptal ve sahih olan Sünneti'nin ihyası için salih bir amel kabul eder. Gayret bizden tevfik Allah'tandır.

İbnu'l-Mulakkin'in (rh.a) mevzu hadislerin bilinmesi için zikrettiği kaideler: ( )

"1.Uyduranın ikrarı: Nuh İbn Ebi Meryem'in Kur'an'm Surelerinin faziletlerine dair, her sure için hadis uydurması gibi.

2. Yahut hadisi uyduranın ikrarına benzer bir şey ve bunda doğru olduğuna dair delil olması gibi. Ubey İbn Kâ'b'ın Kur'an surelerinin tek tek faziletleri hakkındaki hadisleri gibi. ("*)

3. Veya ravinin halinin buna delil olması gibi. Giyas İbn İbrahim'in Harun er-Reşid'in yanında müsabakayla ilgili hadis uydurması gibi.

4. Yahut rivayet edildiğinde mevzu olduğuna dair karine bulunması. Lafızları uzun ve ma'nâları bozuk olan hadisler ya da akla aykırı olup asla te'vil kabul etmeyen hadisler gibi. Ancak Takıyuddin İbn Dakiki'l-Iyd; hadisi uyduranın yalan söyleyeceğinden ikrarına güvenilmemesi gerektiğini söyler." [89]

İbnu'l-Cevzî'nin mevzu hadisleri tanımak için tesbit ettiği kaideler:

1

[M] Ebu Amr Osman İbn Abdirrahman İbnu's-Salah, Mukadimme: s. 128

2

İbn Kesir, *el-Baisu'l-Hasîs*: s.74 (Daru'l-Kutub el-İlmiyye, Beyrut 1983)

3

İbn Kesir, *el-Baisu'l-Hasîs:* s.74, 1. Bsk. M. İbn Muhammed Ebu Şehbe, *el-İsrail'ıyyatu ve'l-Mevduat:* s. 14 (Mektebetu's-Sunne, Kahire 1997)

4

Muhammed İbn İsmail es-San'anî, *Tavdihu'l-Efkâr Lı Meanî Tenkihi'l-Enzar*: c.l, s.53, Bkz. Prof. Dr. Muhammed Accac el-Hatib, *Usulu'l-Hadis:* s.443 (Daru'l-Menare, Cidde 1414/1994), Ebu Zekeriya Yahya İbn Şeref en-Nevevî, *İrşadu Tullabi'l-Hakaik İla Marifeti Sunen-i Hayri'l-Halaik:* s.105 (Thk. Dr. Nuruddin Itr, Daru'l-Beşair el-İslâmiyye, Beyrut 1411/1991) [n] Sicistanlı bir Hanefi âlimi olan Muhammed İbn Kerram'm (0.257/809) düşünce ve felsefesinden oluşan bir mezheptir. İbn Kerram, İman't; "ikrar, lâfzen tasdik ve niyetten ibaret" görür. "*Kitabu Azabi'l-Kabr*" adlı bir kitabı vardır. Kelamî meselelere ilk kez "el-İhdasu fi'z-Zat" kavramını kazandıran odur. Ehl-i Sünnet'le Şia arasında hiçbir fark görmezdi.

5

[v'] İbn Kesir, *el-Baisu'l-Hasîs:* s.74, 75, es-Suyûtî, *Tedribu'r-Ravi:* c.l, s.281, Prof. Dr. Mustafa es-Sıbaî, *es-Sunnetu ve Mekânetuba fi't-Teşrî el-İslâmî:* s.97, 102

6

[1,6] İbn Kesir, *el-Baisu'l-Hasîs:* s.75

7

Muhammed Cemaluddin el-Kâsımî, *Kavaidu't-Tahsis Min Fununî Mustalahî'l-Fîadîs*: s. 182, 183 {*Fethu'l-Barf* den naklen) [vS] İbnu'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Abdurrahman İbn Ali, *el-Mevduat:* c.l, s.10, 101

8

(Daru'l-Fikr 1983)

9

Ahmed Muhammed Şakir'in, *el-Baisu'l-Hasîs'e* yazdığı ta'likten naklen (s.78), Ali el-Kârî, *Şerhu Şerhi Nuhbeti'l-Fiker fî Mustalahi Ehli'l-Eser:* s.443-453

10

Ali el-Kârî, *Şerhu Şerhi Nuhbeti'l-Fiker fî Mustalahi Ehli'l-Eser*: s.435-436

11

M es-Suyûtî, *Tedribu'r-Ravi:* c.l, s.**276 (el-Hatib el-Bağdadî'den naklen)**

12

Prof. Dr. Mustafa es-Sıbaî, *es-Sunne*: s.79-88 (el-Mektebû'l-İslâmî, Beyrut-Dımeşk 1985) Bkz. Prof. Dr. M. Muhammed Ebu Zehra, *el-Hadisu ve'l-Muhaddisûn:* s.332-340 (Matbaatu Mısr, Kahire, trs.) Bkz. Prof. Dr. Muhammed Huseyn ez-Zehebî, *et-Tefsıru ve'l-Mufessirûn*: c.2, s.158-159

Prof. Dr. Şa'ban Mustafa İsmail, *el-Medhalu Li Diraseti'l-Kur'an ve's-Sunne ve'l-Ulûm el-İslâmiyye*: c.2, s.l 10 es-Suyûtî, *el-Leâlî el-Masnua*: c.2, s.248

13

İmam Malik, Ahmed İbn Hanbel, Abdurrahman İbn Mehdî, Sufyan es-Sevrî, İbn Adiy, İbnu'l-Cevzî, es-Suyûtî, İbn Abdilberr, İbn Hazm, İbn Hacer ve birçok fakih, muhaddis ve müctehid bunu zındıkların uydurduğunu söylemişlerdir.

14

el-Hatib el-Bağdadî, *el-Kifayetu fi İlmi'r-Rivaye:* s.403 İbn Ebi Hatim er-Razî, *el-Cerhu ve't-Ta'dil*: c.l, s.34 [n] Muhakkik Alim Muhammed es-

Semmâhî diyor ki:

15

“Burada çok ciddî bir mesele var; o da bugün Buharî ve Müslim’de sahih olan hadislere araştırmacıların önemli bir kesimi, kimi zaman akılla ve kimi zaman da menkulla muhalefette bulunup bunda da [hadis ilminin ve aklın ilkelerine ve kaidelerine] başvurdukları bahanesiyle, bu iki sahih kitaptaki hadislerin bazısı hakkında uydurma hükmü verebiliyorlar. Bunda izlenmesi gereken yol, i’tidalli olmaktır. Hadise bakarız, işkal mahalli olan hadis kaidelerle ittifak edecek ve buna aykırı olmayacak bir durumda ise, âlimleri cerhetmeye mahal kalmaz.” (Nuruddin el-Itr, *Menhecu’n-Nakd fi’l-Hadis*: s.316)

16

İbn Batta, *el-İbanetu an Şeriati’l-Fırkati’n-Naciye*: c.l, s.223, 224

17

İbnu’l-Esîr ise onlar hakkında şunları söyler:

“İslam’ın düşmanlan O’nu kökünden güç kullanarak yıkma işinden umutlarını kesince, yalan hadis uydurmaya, akıllarında zaaf olanların dinlerinde şüphe sokmaya başladılar. Böylece ‘sahih’ olanı, kınayarak ve ‘te’viP ederek ifsad etmeye başladılar. Bunu Zendeka’yı üstün kılmak için, ilk yapan Ebu’l-Hattab, [Muhammed İbn Ebî Zeyneb Ben-i Esed’in azadlı kölesi] ve Ebu Şakir Meymun İbn Deysan *[el-Mizan* adlı kitabın müellıfijdı.” (Bkz: İbnu’l-Esîr, *el-Kâmil fî’t-Tarih:* c.l, s.21, Leiden, 1962)

“İsmailiyye’ye göre İmamlar da tüm insanlar gibi çamurdan yaratılmışlardır, fakat onların ‘tıynet’i diğer insanlarmkinden daha üstündür. Allah onları insanların üzerinde ‘hüccet’ olsunlar diye ezelî bir ihtiyarla seçmiştir.” (Prof. Dr. Ali Sami en-Neşşar, *Neşe’tu’l-Fikr el-Felsefî fî'l-İslam:* c.2, s.299, 300)

Fahruddin Muhammed İbn Ömer er-Razî, *İtikadu Firekıl-Müslimine ve’l-Müşrikîn:* Şirketu’t-Tibaa el-Fenniye el-Muttahide: s.l 19 Kahire 1978

18

[6h] Buharî, *Sahih:* 6428, Müslim, *Sahih:* 2535

[{)] Mahmud Ebu Reyye'nin, *Advau'n-Ala''s-Sunne en-Nebevıyye Ebu Hureyre Şeyhu'l-Madîre* ve Abdulhuseyn Şerefuddin el-Musevî'nin Ebu Hureyre'yle ilgili risalelerini burada anabiliriz. Adı geçen üç kitapta, Ebu Hureyre'ye karşı ard niyetli ve düşmanca bir tavır sergilenerek, rivayetleri ve şahsı aşağılanmaktadır. Okuyucular, Ebu Hureyre'ye (ra) yapılan iftiralara İlmî olarak cevap için: Prof. Dr. Mustafa es-Sibaî, *es-Sunnetu ve Mekânetuha fi't-Teşrî el-İslâmî.* (Bkz. *es-Sunne;* Mukaddime: s.9-12 ve s.460-463) Prof. DrTTvluhammed Accac el-Hatib, *Ebu Hureyre Raviyetu'l-İslâm:* Muhammed Ebu Zehve, *el-Hadisu ve'l-Muhaddisun* ve es-Samerrai'nin *Ebu Hureyre* adlı eserlerine müracaat edebilirler.

19

[r}] Kıssacılar ilim sahibi olmadıkları halde, ilim ehlinin yerine insanları irşad etmeye kalkışan ve çoğu gerçekten cahil olan kimselerdir. Onların amacı insanları gerçek bilgiye ulaştırmak değil, cennet ve cehennemle ilgili meseller anlatmak, insanları aşırı derecede sevaplarla aldatmak, cehennem azabıyla korkutmak, daha çok amel etmelerini ve ibadetlere önem vermelerini sağlamak ve bu arada da halkın sırtından geçinmenin yollarını bulmaktır.

Ahmed İbn Hanbel ile Yahya İbn Maîn'in, camide va'zeden cahil bir adamla aralarında geçen hâdise bunun en açık bir misalidir. Kıssacıların uydurdukları şu hadise bakıldığı zaman onların niçin hadis uydurdukları daha iyi anlaşılır. Bu kıssacı, hadisinde şöyle diyordu:

"Bize Ahmed İbn Hanbel ve Yahya İbn Maîn anlattılar, dediler ki; bize de Abdurrezzak Ma'mer'den, o da Enes'ten Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dediğini anlattı:

'Kim La İlahe İllallah derse, Allah, onun söylemiş olduğu her kelimeden bir kuş yaratır. Onun gagası altından, tüyleri mercandandır' diye başlayan yaklaşık yirmi sayfa tutacak uzunlukta bir hadis rivayet etti. Bunun üzerine Ahmed İbn Hanbel Yahya İbn Maîn'e bakmaya, Yahya da Ahmed İbn

Hanbel’e bakmaya başladı. Yahya İbn Main dedi ki; sen mi bunu rivayet ettin? Ahmed İbn Hanbel; vallahi bu [hadi-si]nu bu saate kadar hiç duymuş değilim! Adam sözünü bitirip bağışları topladıktan sonra, daha gelecek bağış var mı edasıyla gelecek olan bağışları beklemeye başladı.

Yahya İbn Maîn eliyle ona, buraya gel anlamında işaret etti. O da kendisine bağışta bulunacaklarını zannederek onların yanına geldi. Yahya ona; kim sana bu hadisi rivayet etti dedi? Dedi ki; Ahmed İbn Hanbel ve Yahya İbn Maîn.

Dedi ki: ‘Ben, Yahya İbn Maîn ve bu da Ahmed İbn Hanbel. Biz bunu Allah’ın Rasulü’nün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* hadislerinden olarak asla duymadık. Eğer mutlaka yalan söylemek istiyorsan bizden başkasının adına yalan söyle’ dediler. Adam; ‘sen misin Yahya İbn Maîn? Yahya; evet dedi. Ben hali hazırda Yahya İbn Maîn’in ahmak olduğunu hep duyardım da, bunu bilmiyordum, şimdi öğrendim. Yahya ona dedi ki; benim ahmak olduğumu nasıl anladın? Dedi ki; sanki dünyada sizden başka Yahya İbn Maîn ve Ahmed İbn Hanbel yok. Ahmed İbn Hanbel bunu duyunca, cübbesinin kolunu yüzüne kapatarak, bırak onu kalkıp gitsin dedi. O da onlarla alay edercesine kalkıp gitti.” (es-Suyutî, *Tahzîru’l-Havâs Min Ekazîbi’l-Kussâs:* s. 196, 197, İbn Hibban, *Ma’rifetu’l-Mecruhîne Mine’l-Muhaddisîn:* c.l, s.88)

[70] İbnû’l-Cevzî, *el-Mevduat:* c.l, s.35-46

20

es-Suyûtî, *Tahziru’l-Havas*: s.272

21

Prof. Dr. Osman Türer, *Osmanlılarda Tasavvufî Hayat:* s.73 (Yusuf-i Mahdum’un *Adâb-ı İrşad* adlı kitabından s.21’den naklen [87-89. maddeler])

22

Ebu Ubeyde Meşhur İbn Hasen Âl-i Selman, *Kutubun Hazzere Minha el-Ulema:* c.2, s.229-230

23

Ebu Ubeyde Meşhur İbn Hasen Al-i Selman, *age.* c.2, s.231

Tasavvuf ehlinin birçok ileri geleni rüya, keşf ve ilham yoluyla Allah'ın Rasulü'nden *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hadis aldıklarını iddia etmişlerdir. Bu iddiaların temeli şudur: "Rasuller ve Nebiler vasıtalı olarak Allah'tan ilim alırlar, veliler ise doğrudan vahiy yoluyla ilimlerini Allah'tan alırlar" sözüdür. Nitekim Semmâniye Tarikatı Şeyhi (Sudan) Ahmed et-Tayyib (1239/1823), Abdulkadir Mahmud'un *el-Fikru's-Sufî fi-Sudan* adlı kitabında belirttiği gibi, velilerin ilimleri doğrudan Allah'tan aldıklarını söyleyenlerdendi. İbn Arabî de altı yüz yıl önce velilere gelen vahiyden söz

24

[8] Muhammed Cemaluddin el-Kâsımî, *Kavaidu't-Tahdis*: s. 162, Daru'n-Nefais 1987

25

[9] M. Nusret Tura, *Mektuplar:* (16. mektup) s.54. İnsan Yayınları 1995

26

Bkz. İbn Arabî, *et-Tedabir el-İlahiye:* İz Yayıncılık

27

[M] Ömer Ziyauddin Dağıstanî, *Tasavvuf ve Tarikatlarla İlgili Fetvalar:* s.l 14 Seha Neşriyat

28

ed-Darimî, *es-Sunen*: c.1/518, et-Tirmizî, *es-Sunen*; Kitabu'l-İlm: 15 (5/543), İbn Mace, *es-Sunen*; Mukaddime: s. 14 (c.1/74)

29

İbn Hibban, *Sahih:* c.l2, s.420, 421

30

[81] Bu hadisi Ebu Hureyre'den (ra); Buharî, *Sahih:* 2559, Müslim, *Sahih:* Kitabu'l-Birri ve's-Sıla: 2612, Ahmed İbn Hanbel, *Müsned:* c.2/251, 434, el-Humeydî, *Müsned:* 1121

31

İbn Huzeyme, *Kitabu't-Tevhid:* s.36, 37, el-Beyhâkî, *el-Esmau ve's-Sıfat:* s.291, Müslim'de, Ebu Hureyre'den; "*Biriniz kardeşiyle kavga ettiğinde, yüze vurmaktan kaçınsın*" lafzıyla Muhammed İbn Hatim yoluyla, Ebu Hureyre'den gelen rivayette hadisin tamamı anlatılır: "*Biriniz kardeşiyle kavga ettiğinde, yüzden kaçınsın. Zira Allah Adem'i onun suretinde yaratmıştır*."

32

[8] Buharî, *Sahih:* 2559, Thk: Muhyiddin Misto Ahmed Muhammed Seyyid Yusuf Ali Budayri, Mahmud İbrahim Bezzal: s.597-598 Dar İbn Kesir ve Daru'l-Kelim

33

mesinin yanı sıra, şeyin aslî varlığına ikinci bir varlık katar. Sonra bu anlam, bir başka açıdan, sahibi için kendisinde nefsini gördüğü bir ayna mesabesinde olur.

Bir şeyin kendisini, kendisinde görmesi, nefsini ayna mesabesindeki başka bir şeyde görmesi gibi değilidr. Her şey zatında bir, suretinde çifttir. Çünkü suret, zikrettiğimiz gibi, onun bir olan varlığını ikiler. İşte bunun gibi 'Adem' diye isimlendirilen ilahi suret de, Hakkın varlığını; erkeğin sureti olan kadının da erkeğin [de] varlığım çift yapmış, bir iken onu ikiye dönüştürmüştür." (Prof. Dr. Ebu'l-Alâ Afîfî, *et-Ta'likât alâ Fusûsi'l-Hikem:* s.329. Daru'l-Kitab el-Arabî, 2. bsk. Beyrut 1980) Bkz. *Fusûsu'l-Hikem*

Okumaları İçin Anahtar: s.480, 481 (Türkçe çeviri. Ekrem Demirli, İz Yayıncılık)

İbn Arabî: “Erkek kadına muhabbet duyunca, ona vuslat etmek (kavuşmak) istemiştir. Yani, muhabbette meydana gelen vuslatın gayesini talep etmiştir. Artık, unsûrî neşet suretinde nikâhtan daha büyük vuslat olmamıştır. İşte bunun için şehvet onun bütün cüzlerine yayılır. Bundan dolayı ondan yıkanmak ile emrolundu. Binanaleyh şehvetin gerçekleşmesi esnasında onda fenanın yaygın olması gibi taharet de umumî olmuştur. Zira Hakk, kulunu kendisinin gayrisi ile lezzetlendiğine inanması halinde, o kulu üzerine kıskanır. Böyle olunca kendisinde fani olduğu kimsede ona nazar ile Hakka rucû etmesi için onu gusül ile temizledi. Çünkü bunun gayrisi vaki değildir.” Afifi, İbn Arabi’nin yorumu hakkında şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

“İbn Arabî, önceki paragrafta erkeğin, kadını kendisinden bir cüz olduğu için sevdiğini açıklamıştır. Nitekim Allah da, insanı kendisinin sureti olduğu için sever. Erkek kadını severken, gerçekte Rabbini sever. Çünkü sevgisi, herhangi bir başka şeye değil, Rabbine taalluk eder. Bu paragrafta ise, muhabbetteki vuslat, ona eşlik eden şehvet, erkeğin kadında fani olması ve bundan sonra da ğuslün gerekliliği gibi konulardan bahsetmiştir. İki paragrafta da, sembolik bir dil kullanmıştır. Böylece,

“1. Hadisin Kur’an’a arzedilmesi: Eğer hadisin metni Kur’an nasslarına açık bir muhalefet içeriyorsa, bu hadis ya çok ‘zayıf’ ya ‘merdud’ ya da ‘mev-zu’dur. Hakeza ‘sahih’ ‘mütevatir’ ‘meşhur’ ve ‘müstefîd’ olan hadise muhalif olduğunda da reddedilir.

2. Bir hadisin muhtelif rivayetlerinin birbirine arzedilmesi: Böylece, hadiste söz konusu olan; ‘kalb’ ‘tashif’ ‘tahrif’ ‘ziyade’ ve ‘şâzz’ gibi hususiyetler kendiliğinden ortaya çıkmış olur.

(* Muhaddisler İbnu’l-Mulakkin’in zikrettiği bu dört kaideyi “hadislerin senedindeki uydurma” olarak adlandırmışlardır.

Buna misal olarak, ravînin hiç rastlamadığı birinden hadis rivayet etmesi veya ondan sonra doğmuş olması veya hadisi işittiğini söylediği yerde hiç bulunmamış olması; Me’mun İbn Ahmed el-Herevî’ıin Hişam İbn Ammar’dan hadis rivayet ettiğini iddia etmesi gibi. İbn Hibban onun Hişam’dan hadis rivayet etmediğini, onun Şam’a giriş tarihiyle (H.250) Hişam İbn Ammar’ın ölüm tarihini (H.245) mukayase ederek bulmuştur.

Buna misal olarak, Sa’d İbn Tarif el-İskâf’ın, oğlunun medreseden gelip hocasının kendisini dövdüğünü söyledikten sonra uydurduğu hadis zikredilebilir. O, bu hususta güya İkrime’den şöyle dediğini rivayet etmiştir: “*Çocuklarınızın muallimleri en şerlilerinizdir. Onlar yetime karşı merhameti en az olanlarınız ve miskinlere karşı en kaba ol ani ar in izdir.*” (Bkz. İbn Hibban, *Kitabud-Duafa ve’l-Mecruhîn:* c.l, s.66) Buna bir diğer misal de; “*Herise, insanın cinsel gücünü artırır*” hadisidir. Bunu Herise (irmik helvası) satan biri olan Muhammed İbnu’l-Haccac en-Nehaî uydurmuştur.

İbnu’l-Mulakkin, *el-Mukni’ fî Ulumi’l-Hadis:* c.l, s.233-235

3. Hadisin metnini tarihi vakalara arzetmek: Tarih, hadislerin sahih olup olmaması hususunda önemli bir ölçüdür.

4. Lafzın kırıklığı, döküklüğü [n]: Manası ve rivayeti cihetiyle hadisin Rasulullah’tan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelmesine imkân olmaması.

5. Hadisin şer’î olan usule, dinin kesin kaideleri ve dinden bilinmesi zarurî olan bilgilerine aykırı olması.

6. Hadisin ‘münker’ ve olması asla mümkün olmayan bir hadisi içermesi. İbnu’l-Cevzî’nin mevzu hadisleri tesbit etmede hadisin senedine yönelik tenkidleri de şunlardır:

1. Hadisin ravilerinden birisinin, Cerh ve Ta’dil âlimlerinden biri tarafından yalan söylemekle veya hadis uydurmakla suçlanması. Bu durumda diğer âlimlerin sözlerine bakılmadan hadisin uydurma olduğuna hükmedilir.

2. Hadisin isnadında ‘meçhul’ kimselerin bulunması veya isnadının ‘muzlim’ (karanlık) olması.

3. Hadisin isnadında, fıskla suçlanan ravilerin bulunması.

4. Hadisin ravilerinden birisinin; küfürle suçlanmayı gerektirecek bir bid’at veya dinden çıkarıcı heva ehline mensup olması.

5. Hadisin isnadında bulunan bir ravinin inkıta’a uğraması veya kendisinden hadis aldığını söylediği kimse ile hiç karşılaşmamış olması.” [1]

İbn Kayyım el-Cevziyye’nin mevzu hadisin bilinmesiyle ilgili tespit ettiği kaideler şöyledir: ( )

“1. Hadisin Rasulullah’ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* söyleyemeyeceği saçmalıkları ihtiva etmesi. ^

2. Düşüncenin o hadisi yalanlaması.

3. Hadisin çirkin manalı ve alay edilebilecek ifadeler içermesi.

4. Uydurma hadisin ve sahih sünnetin ortaya koyduğu hükme açıkça muhalefet edip tenakuzlu olması.

5. Rasulullah’ın (*sallallahu aleyhi ve sellem),* sahabenin tamamının huzurunda büyük bir iş yaptığını ve ashabın bunu gizlemek hususunda

ittifak edip nakletmediklerinin iddia edilmesi.

6. Hadisin kendi içinde bâtıl olması.

7. Rasulullah’m (*sallallahu aleyhi ve sellem)* sözüne benzemesi bir tarafa -çünkü O’nun sözleri kendisine gelen vahiydir- peygamberlerin sözüne bile benzememesi.

8. Hadiste ‘şu tarihte’ şeklinde zaman belirtilmesi.

9. Hadisin daha ziyade, doktorların ve ihtisas sahibi kimselerin tavsiyesine benzemesi.

10. Akılla ilgili hadisler.

11. Hızır ve hayatının anlatıldığı hadisler.

12. Müşahedeyle sabit olan sahih bilgilerin, hadisin bâtıl olduğunu ortaya koyması.

13. Hadisin, Kur’an’ın sarih nassına aykırı olması.

14. Gün ve gecelerdeki namazlara dair hadisler.

15. Şa’ban’ın ortasındaki geceyle ilgili (bu geceki ibadetlerle ilgili) hadisler.

16. Hadisin lafzının çirkinliği ve manasının bozukluğu. (**+)

17. Habeşlileri ve zencileri yeren hadisler.

18. Türkleri, burulmuş kişileri ve köleleri yeren hadisler.

<*) Yalıudılerin içinde Sa’d İbn Muaz ve Muaviye İbn Ebi Sufyan’ın şahidliklerinin bulunduğu bir ahidnameyi ileri sürerek, cizyeden muaf olduklarını iddia etmelerinin yalan olduğunun ispatı, bunun tarihî gerçeklere ters düşmesindendir. Zira Sa’d İbn Muaz, Hendek gazvesinden önce vefat etmiş ve Muaviye ise, Mekke’nin fethinde Müslüman olmuştu. Cizye ayeti ise Hicri 9. yılda Tebuk gazvesinden sonra indi.

(**) Rivayet edilen hadisin asla te'vil kabul etmemesi gibi. Bunun misali: "*Veled-i zina ve onun yedi neslinden gelecek olan yedi babaya kadar kimse cennete girmez*." Bu uydurma hadis açık bir şekilde Kur'an'a aykırıdır.

(***) Lafzın çirkinliği, hadisin Rasulullah'a (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ait olmadığının önemli delillerindendir. Rebi' İbn Haysem derdi ki: "Hadisin öyle bir ışığı vardır ki, tıpkı gündüzün aydınlığı gibidir, onda (uydurulmuş ise öyle bir karanlık vardır ki, gecenin karanlığı gibidir) bir sözün hadis olup olmadığı onunla bilinir." (Bkz. el-Hatîb el-Bağdadî, *el-Kifaye*: s.605) Hadisin manasının bozukluğu, onun sarih olan aklî gerçeklere aykırı olmasıdır. Buna misal olarak ise; "*Nuh'un (as) gemisinin Kabe'yi yedi kez tavaf ettiği"ne* dair rivayet edilen hadistir.

19. Bâtıl olduğunu gösteren karinelerin, hadisin etrafında bulunması.

20. Güvercinlerle ilgili hadisler.

21. Tavuk beslemeye dair hadisler.

22. Çocukları yeren hadislerin tamamı baştan aşağı yalandır.

23. Geleceğe dair tarih veren hadisler.

24. Aşure günü sürme sürünmek, süslenip yağlanmak, kokulanmak ile ilgili hadisler.

25. Surelerin fazileti ve şu sureyi okuyana şu kadar sevap vardır şeklinde tüm surelerin faziletini tek tek beyan eden hadisler.

26. Meşhur mulıaddislerin meydana getirdiği bir sened zinciriyle Hz. Peygamberden (*sallallahu aleyhi ve sellem*) veya Hızır'dan (as) Hasanu'l-Basrî, İmam Ca'fer Sadık gibi büyük zevattan rivayet edilen haberin akabinde bazen; 'Bundan şüphe eden kimse kâfir olur' şeklinde bir beyan bulunur. Umumiyetle bu nevî nakiller de uydurmadır." [2]

İbn Arrak'ın, *Tenzihu'ş-Şeriati'l-Merfua Ani'l-Ahbari'ş-Şeniati'l-Mevdua* adlı kitabında mevzu hadisin tespitiyle ilgili zikrettiği şartlar:

“1. [Hadisi] uyduranın onu uydurduğunu itiraf etmesi.

2. İtirafına yakın bir durumun söz konusu olması.

3. Adeten yalan söylemek üzere bir araya gelmeleri veya birbirlerini taklidleri mümkün olmayan büyük bir topluluğun, o hadisin ravisinin yalan söylediğini gösteren bir rivayette bulunmaları.

4. Ravinin halinde bulunan bir karine.

5. Rivayet edilen hadiste bulunan bir karine.

6. Şartlar, büyük bir olayı ihtiva eden hadisin kalabalık bir cemaat tarafından nakledilmesini gerektirirken, bunu sadece bir tek kişinin rivayet etmesi.

7. Rivayetin, mükelleflerin hepsinin bilmesi gereken, bilmemenin özür kabul edilemeyeceği bir bilgiyi ihtiva etmesi, ancak bir kişinin rivayet etmesi.

8. Lafzının ve manasının bozukluğu.

9. Küçük bir günaha karşılık büyük bir azabı veya küçük bir amele karşılık büyük bir müjdeyi haber vermesi.

10. Rivayetin, haberlerin yerleşip toplanmış olduğu bir zamanda rivayet edilmesi.

11. Ravinin, Rafızî yoluyla rivayet ettiği hadisinde Ehl-i Beytin faziletine dair olması. Veya Rafızî’nin rivayetinin, kendileriyle mücadele edenlerin aleyhinde olması.” [3]

AliyyuT-Karî’ye göre uydurma hadisleri tanıma kaideleri:

“1. Sözün saçmalıklar içermesi ve Rasulullah’m *{sallallahu aleyhi ve sellem)* bu tür saçmalıkları asla söylememesi: Mesela; *‘Kim La İlahe İllallah derse, Allah bu kelimeden yetmiş bin dili olan bir kuş yaratır. Her dile de yetmiş bin dil verir, onlar sahibine istiğfar ederler’* mevzu (uydurma) hadisinde olduğu gibi.

2. İnsan hissini yalanlaması: Mesela: *‘Patlıcan ne için yenirse ona yarar.' ‘'Patlıcan her türlü derde devadır." ‘Bir konuşma esnasında birisi aksırırsa o söz doğrudur. ’*

3. Hadisin bozuk bir mana içermesi ve kendisiyle alay edilen bir şey olması: Mesela: *‘Eğer pirinç erkek olsaydı, çok yumuşak bir adam olurdu. Onu yiyen hiçbir aç olmasın ki, doymasın.” ‘Ceviz şifadır, peynir derttir. Peynir cevize girdiği zaman şifa olur.' ‘Allah’ın öyle bir horozu vardır ki, onun boynu arşın altına dolanmıştır, ayakları arşın etrafındadır*.’

4. Hadisin sarih olan Sünnet’le apaçık tenakuz teşkil etmesi.

5. Nebi’nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sahabelerin hepsinin bulunduğu bir ortamda alenen işlediği bir fiilin, Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tarafından işlenmemiş olduğu hakkında sahabenin ittifak etmiş olması. Buna bir misal vermek gerekirse: *‘Bu benim vâsim ve kardeşimdir. O, benden sonra halife olacaktır. Onu işitin ve ona itaat ediniz*.’ Bu söze rağmen sahabe bu sözü gizleme, değiştirme ve ona muhalefet hususunda ittifak etmiş oluyorlar. Allah’ın laneti yalancıların üzerine olsun. Hakeza: *‘Güneşin insanların gözü önünde ikindi namazından sonra batmak üzereyken tekrar yükselmesi*.’ Bu haberin bu kadar meşhur ve büyük bir hâdise olmasına rağmen, Esma Bintu Umeys’ten başka bunun bilinmemiş olması.

6. Hadisin kendi içinde bâtıl olması ve bu bâtıllığının Nebi’nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sözü olmamasına delâlet etmesi: *‘Gökyüzündekı galaksiler, arşın altındaki bir yılanın temıdendır*.’ *‘Rab kızınca vahyi Farsça indirir, razı olunca Arapça indirir*.’ ‘Ey *Humeyra! Güneşte ısınmış suyla abdest alma. Zira o sedef hastalığına sebep olur*.’ Hakeza içinde *‘ey Humeyra*’ olan bütün hadisler

“uydurma”dır. Ancak es-Suyûtî, el-Hâkim’in, Abdulcebbar İbnu’l-Verd’in Ammar ed-DLihnî’den, onun da Salim İbn Ebi’l-Ca’d, onun da Ummu Sele-me’den zikrettiği bir hadiste *‘ey Humeyra'* ifadesi geçer. el-Hâkim dedi ki: [k]Bu hadis Buharî ve Müslim’in şartına göre sahihtir. ez-Zehebî ise, Buharî ve Müslim’in Abdulcebbar’dan hadis rivayet etmediğini söylemiştir.’ [(]

7. Hadisin ne peygamberlerin sözlerine ve ne de sahabelerin sözlerine benzemesi: *‘Uç şey vardır ki, gözün görmesini artırır*; *yeşile bakmak, akan suya bakmak, güzele bakmak*.*’* Bu [uydurma] hadis Ebu Hureyre, İbn Abbas’tan, Said İbnu’l-Museyyeb, el-Hasen hatta Ahmed İbn Hanbel ve Malik’in adı kullanılarak rivayet edilir.

8. Hadisin ‘şu şu tarihte şöyle olacak’ demesi: *‘Ay, Muharrem ayında tutulursa, pahalılık, savaş ve yöneticinin çok meşguliyeti ortaya çıkar. Safer ayında tutulursa, şöyle şöyle olur.'*

9. Hadisin, doktorların terimlerine ye tarikatçıların sözlerine benzemesi: *‘Herîse (irmik helvası) insanın sırtını güçlendirir.' ‘Balık yemek cesedi zayıflatır*.*’ ‘Cibril cennette bana herîse getirdi. Ben de onu yedim ve böylece bana kırk kişinin cinsel gücü verildi.'' ‘Mü’min tatlıdır, tatlıyı sever.'*

10. Akıl hadisleri: Bunların tamamı bâtıldır. ‘*Allah aklı yaratınca ona dedi ki; gel, geldi. Geri çekil, dedi, geri çekildi. Bunun üzerine dedi ki; benim nazarımda senden daha seçkin bir şey yaratmadım. Seninle alır, seninle veririm..' ‘Kişi namaz ve cihad ehlinden olduğu halde, ancak aklının miktarı kadar mükâfat görür.'*

11. içinde Hızır ve hayatı anlatıları hadisler: Bu hadislerin hepsi uydurmadır. Onun yaşadığına dair bir tek sahih hadis dahi yoktur: *‘Rasulullah (.sallallahu aleyhi ve sellem) mescidde iken arkadan bir söz işitir, sahabe gidip o sözün sahibinin kim olduğuna bakarlar ve onun Hızır olduğunu anlarlar.' ‘Hızır ile Uy as her yıl buluşurlar...' ‘Cibril, Mikail ve Hızır, Arafat’ta bir araya gelirler.'* ^

ez-Zehebî bu sözüyle el-Hakim’i eleştirmiş olmakta ve hadisin sahih olduğunu doğ-rulamamaktadır. (*el-Müstedrek:* c.3, s. 119)

ibn Kayyım el-Cevziyye: *“Güzel yüze bakma ibadettir.* Bu söz, Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem)* hakkında uydurulmuş bâtıl bir sözdür. Hiç kimse bunu sahih bir isnadla rivayet etmemiştir. Bilakis bu uydurma hadislerdendir.” Aliyyu’l-Karî, bu sözün uydurma değil “zayıf” olduğunu söylemiştir. Hâlbuki isnadda şiddetli zaaf, hadisin uydurma olduğu tercihini gündeme getirir. (Muhammed Lutfi es-Sabbağ) İbnu’l-Cevzî, *el-Mevduat:*

c.l, s,196’da bu uydurma hadisi uzunca anlatır. Aliyyu’l-Karî; *“Hızır ile Ilyas’ın her yıl buluştuğu'*nu el-Ukaylî, ed-Darekutnî *el-Efrad*'da ve ibn Asakir’in bunu İbn Abbas’tan merfu olarak rivayet ettiklerini söylemiştir. Üçüncü hadise gelince, bunun bir aslı vardır. Bunu *Keşfu’l-Hıdr An Emri’l-Hıdr* adlı risa-

12. Sahih olan şahidlerin, [rivayet edilen] hadisin bâtıl olduğuna delâlet etmesi: Buna misal; Uc İbn Unuk et-Tavîl (uzun boyunlu Uc) hadisi verilebilir. Bu hadisi uyduran, nebilerin haberlerine dil uzatmıştır. Bu hadiste şöyle denir: ‘*Onun boyunun uzunluğu üç bin üç yüz otuz üç kulaçtır ve Nuh (as) onu boğulmakla korkuttuğunda ona dedi ki; beni bu tabakta mı taşıyacaksın? Deniz, ona o haldeyken topuğuna bile ulaşmamıştı.* ’

Bu hadiste onun denize daldığı, denizin ancak onun göğsüne kadar geldiği, denizin dibinden balık alıp onu güneşte pişirdiği, onun Musa’nın (as) ordusu kadar büyük bir kayayı yerinden alıp söktüğü, onunla Musa’nın (as) ordusunu imha etmek istediğini ve Allah’ın da o taşı halka biçiminde onun boynunun etrafına doladığı anlatılır.[>]

13. Hadisin Kur’an’m sarihine muhalefet etmesi: ‘*Dünyanın ömrünün yedi bin yıl olduğu ve bizim yedinci binde olduğumuz*’a dair hadis uydurmadır.

14. Hadislerin, lafızlarının zayıflığı ve manalarının çirkinliği: Öyle ki insanın işittiği zaman tabiatı gereği reddedeceği söz gibi olması. ‘*Dört şey dört şeye doymaz; kadın erkeğe, toprak suya, göz bakmaya, kulak haber işitmeye.”* Aliyyu’l-Karî bu sözü Ebu Nuaym’ın *el-Hilye*’de, Ebu Hureyre’den İbn Adiyy’in ve et-Taberanî’nin Hz. Aişe’den (r.anha) *el-Camiu’s-Sağır* de ‘*Alim de ilme doymaz*’ ibaresini ‘*kulak habere doymaz*’ yerine zikretmiştir. Hadis böylece uydurma değil, zayıf olmaktadır, diye açıklamaya çalışıyor.

15. Hadisin bâtıl olduğunun bilinmesini sağlayacak karineler içermesi. Mesela; Hayberlilerden cizyenin alınmasının kaldırıldığım söyleyen hadis. Bu hadiste Sa’d İbn Muaz’ın şahidliğinden söz edilir. Hâlbuki Sa’d İbn Muaz, Hendek Gazvesi öncesinde öldü. Bu hadiste onun Muaviye İbn Ebi Sufyan tarafından yazıldığı söylenir. Hâlbuki Muaviye İbn Ebi Sufyan Mekke’nin fethinde Müslüman oldu. Hayber gazvesinde henüz cizye emri

inmemişti. Sahabeler de Araplar da bunu bilmezlerdi. Cizye emri ancak Tebuk gazvesinde indi. Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem)* o zaman Necran Hıristiyanlarma ve Yemen Yahudilerine cizye koydu ve Medineli Yahudilerden cizye almadı.

lemde açıkladım...” der. (Aliyyu’l-Karî, *el-Esrar el-Merfua fi’l-Ahbari’l-Mevdua:* s.318 (Hadis no: 1224-1226, Aliyyu’l-Karî 156 nolu hadiste bunu uzunca zikreder. Aynı hadis *Keşfu’l-Hafâ'*da da c.l, s.49’da verilir.) Thk. Muhammed es-Said İbn Besyunî Zağlul, Daru’l-Kutub el-İlmiyye, 1. bsk. Beyrut 1405/1985)

Muhammed Lutfi es-Sabbağ, Aliyyu’l-Karî’yi, *el-Esrar el-Merfua'*nın 1986 tarihli 2. baskısında (s.423-424) eleştirir. Aliyyu’l-Karî, İbn Kayyım’ın isnadlarım göz önünde bulundurmayarak hadisin bir aslı olduğunu ispat etmeye çalışmıştır. Hâlbuki Buharî, İbn Teymiyye ve İbnu’l-Cevzî Hızır’ın hayatta olamayacağına söylemişlerdir.

el-Kermî, *el-Fevaid*: No: 22, İbn Kesir, *el-Bidayetu ve’n-Nihaye:* c.l, s. 114, 278

Onlar cizyenin inmesinden önce RasulullahTa *(sallallahu aleyhi ve sellem)* anlaşmalı idiler. Ne zaman ki onlardan Müslümanları öldürenler oldu, geri kalanlarını da Hayber’den Şam’a sürgün etti. Bunun üzerine Hayberliler, cizyenin kendilerine farz kılınmasından önce Peygamberle (*sallallahu aleyhi ve sellem)* sulh yaptılar. Cizye ayeti inince de durum eskisi gibi kaldı. Böylece Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kendisiyle aralarında sulh hükmü olmayanlara cizye hükmünü uyguladı. Bundan ötürü de Hayberliler hakkında şüphe oluştu.”[4]’

el-Leknevî, “mevzu hadis”in bilinmesiyle ilgili şunları zikreder:

“Mevzu hadis onu uyduranın ikrarıyla bilinir; yani ya açıktan veya hükmen (ispatla) ya da ikrarının yerine geçen herhangi bir şeyle bilinir. el-Halebî, [Burhanuddın İbn İbrahim İbn Muhammed İbn Halil, Ebu’l-Vefa et-Trablusî [Sıbt İbnuT-’Acemî] (0.841)] *el-Keşfu’l-Hasîs Ammen Rumiye Bi Vadi’l-Hadîs* adlı risalesinde, ikrarının yerine geçecek olanı şöyle tanımlıyor: ‘Birinin bir şeyhten (âlimden) hadis rivayet ettikten sonra, ona yaşının ne olduğu sorulduğunda kendisinden hadis rivayet ettiği kimsenin

ölüm tarihinin ondan çok önce olması sebebiyle hadis uydurduğunu itiraf etmese bile, kendi doğum tarihini zikretmesi, onun hadis uydurduğunun ikrarı yerine geçer. Üstelik rivayet ettiği hadis de sadece kendisinden rivayette bulunduğu kimseden yalnız onun yoluyla rivayet ediliyorsa.' [r)] Veya lafızlarının bozukluğuyla bilinir ki, o lafızların dili çok düzgün birinden sadır olamayacağım arif olan kimse bilir. Hususan [böyle lafızların] Nebi'nin (*sallallahu aleyhi ve sellem)* sözü olması mümkün değildir. Bazen hadisi uyduran ravinin durumu, onun hadis uydurduğuna delâlet eder.

el-Hâkim'in müsned olarak Seyf İbn Ömer et-Temimî'den rivayet ettiği şu haber buna açık bir delildir. Dedi ki; ben, Sa'd İbn Tarif'in yanındaydım. Bu arada Kuttab'dan (Kur'an öğreten medreseden) oğlu geldi. Neyin var dedi? Dedi ki; muallim bana vurdu. Dedi ki; bugün onları rezil edeceğim; bana İkrime İbn Abbas'tan mevkuf olarak rivayet etti: '*Çocuklarınızın muallimleri sizin en kötülerinizdir. Yetime merhameti en az olanlar miskine de en kaba davranan onlardır*.' Buna bir başka misal vermek gerekirse; bir gün Me'mun İbn Ahmed el-Herevî'ye [o hadis uydurmakla meşhurdur] görmüyor musun Şafiî'yi ve ona Horasan'da uyanları? Dedi ki; bize Ahmed İbn Abdillah dedi ki; bize Abdullah İbn Mi'dan el-Ezdî, Enes'ten 'merfu' olarak rivayet etti.

' *Ümmetimden bir adam olacak, ona Muhammed İbn İdris denecek, o benim ümmetime iblisten daha zararlı olacak. Benim ümmetimden Ebu Hanife diye biri olacak, ümmetimin kandili olacak*.' [<:)]

Buna diğer bir misal olarak da şu hâdise zikredilebilir:

Muhammed İbn Ukkaşe el-Kirmanî'ye denildi ki; 'bazı kimseler var ki, onlar ellerini rükûa varırken ve rükûdan doğrulurken kaldırıyorlar ne dersin?' Dedi ki; bize el-Museyyeb İbn Vadılı o da dedi ki; bize el-Mübarek İbn Yunus İbn Yezid, ez-Zuhrî'den, o da Enes'ten 'merfu' olarak rivayet etti; *'Kim rükûda elini kaldırırsa, onun namazı yoktur*.'

Diğer bir yöntem ise, hadis uyduranın hatasının bulunmasıdır. Tıpkı, zahid Sabit İbn Musa'nın '*Kimin gece namazı çok olursa, gündüz onun yüzü güzel olur*' hadisinde olduğu gibi. Denildi ki, bir toplulukta bir şeyh konuşuyor -hadisleri de isnadlarıyla veriyordu.- Bu arada güzel yüzlü yaşlı bir adam o

topluluğa geldi. O kimse abid bir insandı, gece çokça namazı kılardı. O hadis rivayet eden kimse; konuşmasının arasında dedi ki; '*Kimin gece namazı çok olursa, gündüz onun yüzü güzel olur*Sabit de bunu hadis zannederek rivayet etti." [5]

el-Kâsımî, muhaddislerin mevzu hadislerin bilinmesi için zikrettikleri küllî kaidelerden bazısını şöyle sıralar:

"1. Va'd ve vaid konusunda aşırılıkları içermesi. [ ]

2. Hadisin lafzının çirkinliği ve kendisiyle alay edilecek bir şeyi içermesi.

3. Hadisin sarih sünnette varid olana aykırı olması.

4. Hadisin kendi nefsinde bâtıl olması, bâtıl olması da onun uydurma olduğuna delildir. Buna misal olarak; hadisin ne nebilerin ve ne de sahabenin sözüne benzememesi zikredilebilir.

5. Gelecekteki günlerin tarihine dair bilgi vermesi.

6. Tabiplerin sözlerine benzemesi.

7. Sahih şahidlerin [hadisin] bâtıl olduğuna delâlet etmesi.

8. Kur'an'm sarahatine aykırı olması.

9. Gece ve gündüz kılman kimi namazlardan söz etmesi.

10. Bâtıl olduğuna delâlet eden karinelerin bulunması." [6] İbn Hacer, mevzu hadisi tanımlarken şöyle der:

"...Mevzu hadis, ravinin yalanından ötürü kabul edilmeyen hadistir. Böyle bir hadisin uydurma olduğu hakkında hüküm kesinlik değil, zann-ı ğalib iledir. Zira yalancı kimse -bazen- doğru da söyleyebilir. Ancak ilim ehlinin bunu ayırt edebilecek olan melekeleri vardır. Bunu da ancak, onlardan tam anlamıyla geniş bir araştırması, keskin zihni, güçlü bir anlayışı ve buna delâlet eden karineleri iyice bilen kimseler bilir."

Abdulvahhab Abdullatif’e göre mevzu hadisleri tanıma ve tespit kaideleri şunlardır:

‘T. Hadisi tenkid eden ilim adamının kanaatine göre, bir hadisin Allah’ın Rasulü’ne *{sallallahu aleyhi ve sellem)* nisbeti bâtıl ise, ona ‘bâtıl’ veya ‘mevzu’ denilir. Her iki lafız da, haberin hatayla veya kasden Rasulullah *{sallallahu aleyhi ve sellem)* adına uydurulmuş olduğuna delâlet eder. Dolayısıyla, bir haber veya hadise ‘mevzu’ denildiği zaman, bunun kasden Allah’ın Rasulü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* adına yalan söyleyerek uydurulmuş olduğuna hükmedilir. Ancak birçok âlim, bunu itibara almamış ve hakkında delil olan tüm uydurma hadislere ‘mevzu hadis’ demişlerdir. Velev ki bunda kasıd olmasa bile.

2. Belki deliller haberin ‘bâtıl’ olduğuna hüccet olabilir; ancak haberi rivayet eden kimse, yalan söylemeyi kasdetmemiş olabilir; aksine sadık ve ilimde fazilet sahibi de olabilir.

3. İbnû’l-Cevzî gibi âlimlerin; haberin ravilerinden olan bir kimse hakkında bir şeyler söyleyip kendisinden sonra gelenlerin onun hakkında düzeltmede bulunmaları. Bu konuda onun hakkında söz ettiği ravinin suçlanmadığını isbat ederler. Bu açıklayıcı eleştirilerin durumu yukarıda açıklanan iki usulle bilinir. Belki diğer delil hadisin bâtıl olduğuna yeterli delil olmayabilir. Haberin senedindeki ravinin yalan söylediği sabit olmadıkça, haberin ‘bâtıl’ olduğuna hükmedilmez.

4. Senedin zahiri sahih olmasına rağmen, tahkik ehli âlimler bu haberin ‘metni’ni inkâr ederlerse, bunun 'illet’ini ararlar. Eğer haberi gerçek anlamda ayıplayacak bir ‘illet’ bulamazlarsa, onu ‘mevzu’ olmayan bir ‘illet’le ayıplarlar. Fakat buna rağmen onlar, bu illeti bu münker haberin inkâr edilmesi için yeterli illet olarak görürler.

Buna bir misal vermek gerekirse; ravinin müdellis olmasına rağmen, ravinin onun hadis duyduğunu açıklamaması. Buharî, Amr İbn Ebi Amr’m (el-Muttalib’in mevlası) İkrime’den rivayetini illetli görmüştür. Bunun açıklamasını *et-Tehzib’*de Amr’m tercüme-i halinde görürsünüz. Bunun bir diğer misalini, Amr İbn Dinar’ın şahid ve yemin ile hüküm verme hadisinde görürüz. Yine bunun misalini Ali [İbn Abdillah] İbnu’l-Medinî’nin (0.161-234), ‘*Allah toprağı Cumartesi günü yarattı...*’ hadisi için de görebiliriz.

Hakeza el-Beyhâkî’nin, *es-Esmau ve’s-Sıfat* adlı kitabında buna örnekler vardır. Ebu Hatim, el-Leys İbn Sa’d’in, Said el-Makburî’nin Ebu Hureyre’den rivayet ettiği (Uveys el-Karenî hadisini) ‘illet’Ü görmesi de buna örnek verilebilir. [97]

Buna bir diğer örnek vermek gerekirse:

‘Buharî’nin iki namazın arasını cem etmeyi anlatan hadisin illetli olduğunu söylemesi zikredilebilir. Bunun sebebi ise; hadisi Kuteybe, el-Leys’ten yazarken yanında Halid el-Medainî bulunuyordu. Halid âlimlerin meclisine girerdi.’ [98]

Buna bir diğer örnek de, genel olarak hatadan dolayı haberin illetli görülmesidir, velev ki bunun delili tam belli olmasa bile. Abdulmeıik İbn Ebi Süleyman’ın ‘şuf’a’ hakkındaki hadisinin ‘illet’li görülmesi gibi.

Bunun bir başka örneği de, hadisin ravi tarafından rivayet edilmediği halde, sanki onun tarafından rivayet edilmiş gibi gösterilmesidir. *Lisanu’l-Mizan* da el-Fadl İbnu’l-Eiabbab ve diğerlerinin hal tercümelerinde görüldüğü gibi.

Alimlerin bundaki hüccetlerine gelince, bu ‘illet’in kesin olarak ayıp kabul edilmemesi, hataların onlar tarafından nadir olarak karıştığı fikri üzerine kurulmuştur. Metnin ‘münker’ olduğu hakkında ittifak olmuşsa, hadisi tenkid eden âlimin galip zannına göre, bu hadisin bâtıl olduğuna hükmedilir. Ancak buna rağmen haberdeki kusurun varlığı incelenmiş olabilir. Eğer bu ‘illet’ten buna dair başka hiçbir sebep bulunamaz ise, ancak o zaman onun ayıbının sebebi olduğuna hükmedilir. İşte bu da çok nadir bir şekilde habere arız olan bir kusurdur.

Hadisleri tenkide ehil olan âlimlerin dışında ve onlardan ilimce daha aşağı derecede olanların, herhangi bir hadis hakkında ispat ettiklerini zannettıkleri ayıplayıcı ‘illet’, her ne kadar da birçok hadiste illet olmasına rağmen ‘tashih’ etmiş olsalar bile onlara güvenilemez. Bu ancak ve ancak onların bir gafletidir. Ancak bunlar gerçekten haberi inceleyip münker olmadığını delilleriyle ispat ederlerse, bu durum müstesna tutulur.

5. Hadis ilminde üzerinde ittifak edilmiş olan kaideler:

Bunun misalini vermek gerekirse; hadiste çelişki olduğu zikredildiği halde, o hadis hakkında gerçek anlamda inceleme yapılmamış olması ve çoğu kez hadise dışardan arız olan ayrıntılardan dolayı, hadisi tercihte ihtilafa düşülmesidir. Bu konuda gerçeği idrak edebilmek için, hadis ve rical kitaplarını uzun bir incelemeye tabi tutmaya, iyi bir anlayış ve salih bir niyete ihtiyaç vardır.

6. Cerh ve ta'dil ifadesi:

Çoğunlukla bu ibareler hadis ilminin üzerinde ihtilaf edilen terimlere aykırı olabilir. İlimde tecrübe sahibi olmak da uzun incelemelere ve derin bir görüşe dayanır.

7. İmamlardan herhangi birinin hadisler konusunda çok kolaycı davrandığının yayılması. Bir diğeri hakkında da çok sıkı şartlar koştuğunun yayılması. Bu kesinlikle her zaman böyle değildir. Çünkü âlimlerden kimi kolaycı davranır, kimisi de hadisi kabulde ağır şartlar ileri sürebilir. Kimi âlim de hem yumuşak, hem de sert tavırlar ortaya koymuş olabilir. Bu âlimlerin bilgilerinin ve hallerinin farklılığına dayanır. Bilindiği gibi âlimlerin sıfatlarının bazı hükümlerde tesiri vardır. Bu da ancak onların verdikleri hükümlerin tanınmasıyla bilinebilir.” [99]

Alimler, yukarıda zikrettiğimiz kaide ve usulün dışında da “mevzu hadisler”in tanınabileceğini, bunun ise özel bir meleke gerektirdiğini söylemişlerdir. Şeyhülislâm İbn Teymiyye sahih hadisi sahih olmayandan ayırabilme melekesi hakkında şunları söyler:

“Takva ile mamur olan kalp, görüşüyle bir şeyi tercih ettiğinde bu şer'î tercih -gibi- olur.” Ve yine şöyle demiştir:

“Ne zaman muhaddisin kalbinde bir emrin veya sözün Allah ve Rasulü'nü *(.sallallahu aleyhi ve sellem)* daha çok razı edeceğine dair bir his oluşursa, bu şer'î bir delille yapılan bir tercih olmuş olur.” [7]

İbn Kayyim el-Cevziyye'ye; “Hadisin senedine bakılmadan mevzu hadisi tanımanın başka yolları var mıdır” [(''')] diye sorulur. O da bu suale cevaben şöyle der:

“Bu, gerçekten çok büyük bir sorudur. Bunu ancak; sahih olan Sünen’in bilgisiyle dolan ve bu bilginin kanma ve etine karıştığı, bunda kendisi için bir meleke ve Sünnet ile eseri tanıma hususunda güçlü bir ihtisas ve Rasulullah’m (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Sİretİnİn marifeti, O’nun (*sallallahu aleyhi ve sellem)* emredip nehyettiğinin hedy’i oluşan, Rasulullah’m *{sallallahu aleyhi ve sellem)* haber verdiklerinden ve kendisine davet ettiğinden sevip nefret ettiği şeyden ve ümmeti için şeriat olarak koyduğundan haberi olan, tıpkı Rasulullah’la *{sallallahu aleyhi ve sellem)* beraber ve O’nun ashab-ı kiramının arasındaymış gibi olur. Böyle bir insan Rasulullah’m *{sallallahu aleyhi ve sellem)* ahvalini, hedy’ini, sözünü, kavillerini ve ef’alini tanır. Ve hakeza O’nun *{sallallahu aleyhi ve sellem)* neyi haber vermesinin caiz ve neyi de haber vermeyeceğinin caiz olmayacağını başkalarının bilmeyeceğinden daha iyi bilir. Bu, kendisine birisinin uyduğu her insanın özelliğidir. Bu, uyulan kimseye en çok tabi olan, ilimden olan sözlerini ve fiillerini en iyi izleyen ve O’na *{sallallahu aleyhi ve sellem)* nispet edilen şeyin hangisinin sahih olup olmayacağını, kendisi gibi olmayandan daha iyi bilir. Bu da imamlarının sözlerini, fıkhî nasslarım, mezhep, üslûp ve meşreplerini bilip taklid edenlerin bunu bilmeyenlere benzememeleri gibi.” [8]

Ali İbn Urve el-Hanbelî, “*el-Kevakib*” adlı eserinde şöyle der:

“Kalp, arı, temiz ve nurla parlak bir hale gelmişse, bu durumda Hakk ile bâtılın, yalan ile sıdkın, hüda ile dalâletin arasını ayırır. Özellikle de Rasulullah’m (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ilminin nurundan bir aydınlık ve sevgisinden ötürü bir zevk hâsıl olmuşsa. İşte böyle bir kalbe bu durumda, işlerin gizli olan yönü ve eşyanın kapalı tarafı ve sahih ile sakimin farkı zahir olur. Velev ki, Rasulullah’a (*sallallahu aleyhi ve sellem)* nisbet edilen sahih bir isnada mevzu bir hadis, sahih bir metne zayıf bir isnad dahi terkib edilse, kalp bunu temyiz eder ve bilir. Hele Rasulullah’m *{sallallahu aleyhi ve sellem)* hadislerinin tadını almışsa; o zaman değersiz olan sözle değerli olan sözü, sahih olanla da zayıfı bilir. Bunun içindir ki Ebu Said el-Hudrî’nin rivayet ettiği bir ha-dişte Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)-*, ‘*Mü’minin firaset inden korkun. Zira o, Allah’ın nuruyla bakar’* buyurmuştur. (et-Tirmizî)

Selef-i Salihin’den bir cemaat, Allah Azze ve Celle’nin; ‘*Şüphesiz ki bunda firaset sahibi olanlar için nice ayetler vardır*’ (Hicr: 75) ayet-i kerimesini, Rasulullah’m (*sallallahu aleyhi ve sellem)* sözünü ettiği kimseler için yormuşlardır. Muaz İbn Cebel (ra); ‘Hakkın, tıpkı yolun işaretleri gibi işaretleri vardır’ derdi.” [9]

el-Hatib el-Bağdadî, er-Rebi’ İbn Haysem’den şöyle dediğini rivayet eder:

“Hadisin de tıpkı gündüzün aydınlığı gibi bir aydınlığı ve gecenin zulmeti gibi bir zulmeti vardır.” [10]

Tabiundan olan İbn Haysem bununla; ‘Allah’ın Rasulü’ne (*sallallahu aleyhi ve sellem)* sahih bir senedle nisbet edilen sözlerin, gündüzün aydınlığı gibi bir aydınlığı ve O’nun (*sallallahu aleyhi ve sellem)* söylememiş olmasına rağmen O’na (*sallallahu aleyhi ve sellem)* nisbet edilen sözlerin de gecenin karanlığı gibi bir karanlığı, yani bâtıl ve münker olup hidayetten ve nübüvvetten bir ilim içermediğini’ kasdetmektedir.

İbnu’l-Cevzî; “Münker olan hadisten ilim talebesinin derisi titrer ve kalbi ondan nefret eder” derdi. [11]

el-Kâsımî’nin Şah el-Kirmanî’den naklettiğine göre o şöyle demiştir:

“Kim bâtınını devamlı murakabe ile ve zahirini Sünnet’e ittiba etmekle mamur eder, gözünü de haramlardan sakınır ve nefsini de helal yemeye alıştırırsa onun firaseti hata etmez. Çünkü Allah Subhanehu ve Teâlâ muttakile-rin kalbinde nur ve bürhanı, kâfirlerin kalbinde ise, korku ve zulmeti yaratandır. Bunun için Allah nur ayetini, gözü haramdan sakınma ve nefsi haramlardan korumadan sonra zikretmiştir. Ve hakeza kul sadık bir dile sahibi olunca, bu onun yalan ve mevzu olanı tanımasında onun için bir güç olur ve bilgisini tamamlar. Zira ceza (mükâfat) amelin cinsine göredir. Allah sadık olanı mükâfatlandırır ve o da bu mükâfatla yalan olan sözü duyduğunda bunda bir çirkinlik ve acılık görür ve kulağı ile aklı onu kabul etmez. Hevazin heyeti Müslüman olarak Nebi’ye (*sallallahu aleyhi ve sellem)* gelip esirleriyle mallarını Rasulullah’m kendilerine iade etmesini istediklerinde Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem)* onlara dedi ki: ‘*Sözün benim için en sevgili olanı, en sadık olanıdır*.’ ( ) Bunun için Ka’b İbn Malik gözlerini kaybettikten sonra bile, bir kimse onun yanında yalan

söylediğinde; ‘Sus, ben senin ağzından yalan kokusunun geldiğini hissediyorum’ derdi. Yalan olan bir hadisi duyduğunda ise, bunun yalan olduğunu bilirdi. Bunun da sebebi, Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Tebuk Gazvesinden dönünce, Allah O’na *{sallallahu aleyhi ve sellem)* şu ayeti indirmişti: ‘*Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve sadıklarla beraber olun*.’ (Tevbe: 119) İşte bu ayet gereğince Allah sıdkm tamamını Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem)* için söz konusu etti. Allah Subhanehu ve Teâlâ, sadık ve kalbi temiz olana, söylenen sözdeki sıdkı ve yalanı tanıma bilgisi ilham eder. Tıpkı Rasulullah’ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bir hadiste buyurduğu gibi; *'Sıdk itminan*, *yalan ise kuşkudur*.’ Vabise de (ra) şöyle demişti. ‘Kalbinden fetva iste.’ Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ümmetini gecesi gündüzü gibi olan bir aydınlık üzere bıraktı. Bu, söylediğimiz şeylerin doğru olduğuna bir delildir.

İnsanın sözlerindeki aldatma ve bâtıl, RasuPe *(sallallahu aleyhi ve sellem)* uymasının eksikliğindendir. Muhsin olan insanın sözlerinde ve fiillerinde Rasul’e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* uyması ise, bunun hilafınadır. Zira Rasulullah’m *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sözlerinde bir celalet ve bir vakar vardır. Ben öyle bir insan görmüştüm ki, Rasulullah’m *(sallallahu aleyhi ve sellem)* söylemediği halde O’na (*sallallahu aleyhi ve sellem)* nisbet edilen bir hadisi işittiğinde, bu hadis hakkında hiçbir bilgisi olmasa dahi; ‘bu ya uydurma, ya zayıf veya gariptir’ derdi. Ve böylece hadisin bilgisi hakkında onun basireti açılırdı. O kişi bu hususta çok az yanılırdı. Bunu nerden elde ettin diye kendisine sorulduğunda ise derdi ki; ‘Rasul’ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sözünde insanlardan hiçbirisinin sözünde bulunmayan bir celalet, bir yiğitlik vardır. Hakeza O’nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabının sözleri de öyledir.’ Ben onun söylediklerine dikkat eder ve çoğunlukla söylediklerinin doğru olduğunu görürdüm. Çünkü o, insanlar içinde Sünnet’e en çok tabı olan, bid’at ve hevaya en çok gazab eden bir kimseydi. Din Allah’ın emrettiklerini işlemek ve nehyettiklerini terk etmektir. Kim ki bâtınında ihlâs ve sıdk üzere olur ve zahir amellerinde şeriata tabi olursa, eşyanın bilgisi ona kolay gelir ve ne üzereyse o, onun için açıklığa kavuşur. Daima yalan söyleyen ve tahrifte bulunup Allah’ın dininde olmayanı Allah’ın dinine katmaya çalışan dalâlet ve bid’at ehlinin hali ise, bunun aksinedir.” [12]

SELEF-İ SALİHİN'İN HADİS RİVAYET ETMEDE VE İLİM ALMADAKİ TİTİZLİĞİ

Bilindiği üzere Allah'ın Rasulü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* zamanında Kur'an'ın tedvin edildiği gibi, Hadis tedvin edilmemişti. Ancak sahabîlerden bazıları Rasulullah'm *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hadislerini yazıya geçiriyorlardı. Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bir ara yasaklamasına rağmen, sonradan hadislerinin yazılmasına izin verdi. Rasulullah'm *(sallallahu aleyhi ve sellem)* döneminde hadisler ezberleniyor ve ağızdan ağıza insanlara aktarılarak öğretiliyordu. Hadisi ve Sünneti öğrenmenin ilk mercii Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem*), sonra da O'ndan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ilim alan sahabe oluyordu. Ömer (ra) kendi hilafeti döneminde hadisleri yazmak için ashabla yaptığı istişareden sonra hadisleri yazmaya karar verdi. Ancak daha sonra bunun, önceki ümmetlerde olduğu gibi, insanları Allah'ın kitabından alıkoymasından korktuğu için bıraktı. [13]

Bunun sebebi; İslâm'a yeni giren insanların Kur'an'la beraber bir başka kitabın ilmini ve bilgisini kaldıramamaları endişesiydi. Kur'an henüz inmiş ve Müslümanlar onu ezberleyerek birbirlerine öğretiyorlardı. Onun yanında bir de hadislerin yazılarak ezberlenmesi, Müslümanlara ağır gelebilirdi. Ömer'in (ra) korkusunun sebebi buydu. Müslümanlar arasında fitne baş gösterip Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına yalan söylenmeye başlayınca, hadis ve sünnetlerin tedvin edilme zarureti ortaya çıktı. Hadisin ve Sünnet'in tedvin edilmesini ciddi olarak ilk kez düşünen

ve bunun için resmî emir çıkaran, Ömer İbn Abdulaziz (rh.a)'dir. Zamanında Medine Valisi ve Kâdısı olan Ebu Bekr İbn Hazm'a bir mektup yazarak Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* hadislerini ve Sünnetlerini derlemesini kendisinden istedi. Ömer İbn Abdulaziz'inde korkusu, Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ilminin ve Sünnetlerinin kaybolması ve unutulmasıydı. Ondan Amre Binti Abdirrahman el-Ensarî'ye (Ö.98) ve el-Kâsım İbn Muhammed İbn Ebi Bekr'in (H.37-107) yanında bulunan hadislerin yazdırılmasmı emretti. Ömer İbn Abdulaziz bununla yetinmeyerek bütün vilayetlerdeki valileri ve

kâdılarma mektuplar yazarak Rasulullah'm (*sallallahu aleyhi ve sellem)* hadislerinin ve Sünnetlerinin yazılıp derlenmesini istedi. İbn Hazm, Medine'de bulunan hadis ve Sünenin tamamını derleyemedi. Bu, ancak Muhammed İbn Müslim ez-Zuhrî'nin (Ö.124) gayretleri ile tamamlandı. Zira ez-Zuhrî, zamanında yeryüzünün, Hadis ve Sünneti en iyi bilen âlimiydi. ez-Zuhrî zamanındaki tedvin, Buharî ve Müslim'in hadis tedvini tarzında değildi.

"ez-Zuhrî'nin tabakasından sonra; Mekke'de Abdulmelik İbn Abdulaziz İbn Cureyc el-Basrî (Ö.150) ve İbn İshak, Medine'de Said İbn Ebi Arube (Ö.151), er-Rebi' İbn Sabih (Ö.160) ve İmam Malik (H.93-179), Basra'da Hammad İbn [Ebi] Seleme (Ö.167), Kûfe'de Sufyan es-Sevrî (Ö.161), Şam'da Ebu Amr el-Evzaî (H.88-157) Vasıt'ta Heşîm İbn Beşîr (H.104-183), Horasan'da Abdullah İbnu'l-Mübarek (H. 118-181), Yemen'de Ma'mer İbn Raşid (H.95-153), Halid İbn Cemîl el-Abd, Rey'de Cerir İbn Abdilhamid (H.110-188) ve Mısır'da Abdullah İbn Vehb (H.125-197) hadis tedvininde öncülük eden imamlardır.

Hakeza Sufyan İbn Uyeyne (Ö.198), el-Leys İbn Sa'd (Ö.175) ve Şu'be İbnu'l-Haccac (Ö.160) hadis tedvininde önemli yeri olan imamlardır. Bu imamlar Allah'ın Rasulü'nün ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** hadislerini tedvin ettikleri gibi, sahabenin ve tabiunun büyüklerinin sözlerini ve ilimlerini de tedvin etmişlerdir.

İkinci hicri asırda ise, hadis imamları hadis tedvinine ve hadisin fıhkî bablara ve isnadlarma göre te'lifine yöneldiler. Hadisin isnadına göre te'lifte ilk gayret sahibi İmamlar; Esed İbn Musa el-Umevî (H.212), Ubeydullah İbn Musa el-Absî (H.213), Musedded el-Basrî (H.228), Yahya İbn Abdilhamîd el-Himmanî el-Kûfî (H.228), [İbn Adiyy onun Kûfe'de ilk *Müsned* te'lif eden muhaddis olduğunu söyler], Nuaym İbn Hammad el-Huzaî el-Mısrî (H.228) ve onlardan sonra Ahmed İbn Hanbel (H.164-241), İshak İbn Raheveyhî (H. 161-238) ve Osman İbn Ebi Şeybe (H.156-239).

Hakeza yine bu asırda muhaddislerin İmamı ve Sünnet ilminin direği Muhammed İsmail el-Buharî (H.194-256) ve onun muasırı ve en meşhur talebesi Müslim İbnu'l-Haccac el-Kuşeyrî (H.204-261) meşhur *Sahih'*lerini te'lif etmişlerdir. Bu iki imamdan sonra hadis ilminin en meşhur âlimleri Ebu Davud Süleyman İbnu'l-Eş'as es-Sicistanî (H.202-275), Ebu İsa

Muhammed İbn İsa İbn Sevre et-Tirmizî (H.P-279), Ahmed İbn Şuayb el-Horasanî en-Nesâî (H.215-303), Abdullah İbn Muhammed İbn Yezid İbn Abdillah İbn Mace el-Kazvinî (H.207-273) meşhur *Sünen* kitaplarını te'lif etmişlerdir.

Dördüncü hicri asırda ise daha önceki hadis imamlarının te'lif usulü ve hadis tahricini izleyerek hadis imamları birçok eser bırakmışlardır. Bunların arasında Süleyman İbn Ahmed et-Taberanî (Ö.360) te'lif ettiği üç (*es-Sağır, el-Vasît, el-Kebir) Mu'cem'*inde her sahabînin hadisini ayrı ayrı tahric etmiştir. Rivayet ettiği hadisler yirmi beş bin beş yüz hadise baliğ olmaktadır. Ondan sonra İmam ed-Darekutnî (0.385) meşhur *Sünen'*ini, İbn Hibban el-Bustî (0.354) *Sahih'ini*, İbn Huzeyme (Ö.311) *Sahih'ini* ve et-Tahavî (0.321) *Muşkili'TAsar* gibi değerli eserleri ümmete miras olarak bırakmışlardır. Bundan sonra gelen âlimler ise kendilerinden önce geçen imamların hadislerini tamamlayıcı hadisler tahric etmişler ve tedvin asrını böylece tamamlamışlardır." [14]

Hadisin korunacağı ve bunda Rabbanî ve Sünnet ehli âlimlerin çok önemli bir vazife üstleneceğini hadisler bize haber vermiştir. İbrahim İbn Abdurrahman el-Uzrî (ra):

"Bu ilmi, gelecek olanların en adilleri üstlenir; aşırı gidenlerin tahriflerini, cahillerin te'villerini, iptal edicilerin kendilerini haksız yere ilme nispet etmelerini reddederler." [15]

el-Bera İbn Azib (ra) derdi ki:

"Size her söylediğimiz, Rasulullah'tan (***sallallahu aleyhi ve sellem****)* doğrudan işittiğimiz değildir. Bu söylediğimiz hadislerin, kimisini kendisinden duyduk, kimisini de bize arkadaşlarımız söylerdi. Fakat biz o gün asla birbirimize yalan söylemezdik." [16]

Enes İbn Malik (ra) derdi ki:

"Hadis rivayet ettiğinde kendisine sorulurdu; sen bunu Allah'ın Rasulü'nden mi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** duydun, denilince, kızarak şöyle derdi: Size söylediğimiz her hadisi, biz Allah'ın Rasulü'nden

(***sallallahu aleyhi ve sellem)*** duymuş değiliz. Fakat hiçbirimiz, birbirimizin [söylemediğini] yalan söyleyerek [ona isnad ederek] rivayet etmezdik.” [17]

el-Hasen el-Basrî (rh.a) anlatıyor:

“Bir adam ona şöyle der: Sen konuşuyor ve bize diyorsun ki; Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki(...) sen rivayetinde isnadını zikrederek sözünü kimden aldığını söylesen olmaz mı? el-Hasen o adama: ‘Vallahi ne biz yalan söyledik ve ne de bize yalan söylendi. Ben Horasan gazvesine çıktım. O gazvede Muhammed’in ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** ashabından bizimle beraber üç yüz kişi vardı.’ Sonra el-Hasen şöyle dedi: Onların öylesi vardı ki, bize namaz kıldırdığında, bir sureden birkaç ayet okur ve sonra rükû ederdi.” [18]

Ömer İbnu’l-Hattab (ra) derdi ki:

“Öyle insanlar gelecek ki, Kur’an’ın müteşabihi ile size karşı cidal edecekler. Siz de onları Sünnetlerle yakalayınız. Zira *Sünen* sahipleri Allah Azze ve Celle’nin kitabını daha iyi bilirler.” [19]

Hadiste “tedlis” yalan söylemektir. Hammad İbn Zeyd; “Tedlis yalandır” derdi. [20] eş-Şafiî (rh.a) ise; “Tedlis yalanın kardeşidir” [114] derdi. Şu’be (rh.a); “Vallahi tedlis yapmam bana, zina etmemden daha sevimli gelmez” derdi.

Bu sözler, Rasulullah’tan (*sallallahu aleyhi ve sellem)* gelen hadislerde “tedlis” yapmanın ne kadar büyük bir günah olduğunu vurgulamak için söylenmiştir.

Yine Şu’be (rh.a) şöyle derdi:

“Rivayet edilirken, içinde ‘haddesena’ ve ‘ehberena’ olmayan her hadis sirke ve bakladır.” [115]

Ali (ra) derdi ki:

“Vallahi gökyüzünden aşağı düşmem, Rasulullah’m ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** söylemediği bir sözü söylemekten daha sevimlidir.”[21]

Amr İbn Meymun el-Ezdî (rh.a) anlatıyor:

“Ben her Perşembe Abdullah İbn Mes’ud’un (ra) sohbetini dinlemeye giderdim: O, ben Rasulullah’ı ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** duydum derken, boyun damarları şişerdi. Sonra da belki buna benzeyen, belki bunun fevkinde olan veya buna yakın, ya da buna benzer yahut dediği gibi, derdi.” [117]

Hammad et-Tavîl, Enes İbn Malik’ten (ra) anlatıyor:

“Ona hadis rivayet edince; sen bunu Rasulullah’tan mı ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** işittin, deyince, kızar ve şöyle derdi: Size konuştuğum hadislerin hepsi Rasulullah’tandır ***(sallallahu aleyhi ve sellem).*** Bizim hiçbirimiz hiçbirimize yalan söylemezdik.” [118]

Zeyd İbn Eşlem (ra) bir adama hadis anlatırken o şöyle dedi:

“Ey Eba Usame! Kimden bu? Dedi ki; ey kardeşimin oğlu! Biz hiçbir zaman sefihlerle beraber oturmuyorduk.” [22]

Said İbn Zeyd İbn Amr İbn Nufeyl (ra) diyor ki; Allah’ın Rasulü’nü

(sallallahu aleyhi ve sellem) ŞÖyle derken İşittim:

“Benim adıma yalan söylemek, herhangi biri adına yalan söylemek gibi değildir. Kim, bilerek benim adıma yalan (isnada bulunarak) söylerse, cehennemdeki yerini almaya hazırlansın!” [120]

Seleme İbnu’l-Ekva (ra) Nebi’nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dediğini rivayet ediyor:

“Kim, benim söylemediğim bir sözü benim adıma söylerse, cehennemdeki yerini almaya hazırlansın.” [23]

Ebu Umame (ra) diyor ki; Allah’ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle derdi:

“Mü’min, çeşitli ahlâka sahip olabilir (tabiat edinebilir); cömertlik, cimrilik ve güzel ahlâk gibi. Fakat mü’min asla yalan söylemeye alışamaz ve mü’min asla yalan söylemez.” [122]

el-Muğire İbn Şu’be (ra) Nebi’nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dediğini rivayet eder:

“Kim, bir söz konuştuğunda veya benden bir hadis rivayet ettiğinde, onun yalan olduğunu biliyorsa, o, yalancılardan biridir.” [24]

Muhammed İbn Abdirrahman Ebu’l-Esved, el-Munzir İbnu’l-Cehm’den naklediyor:

“O daha önceleri nevaya uymuş, sonra tevbe etmişti. Onu şöyle derken duydum:

Allah’tan korkunuz, bu ilmi kimlerden aldığınıza -iyi- bakınız. Çünkü biz ecir sahibi olmak için, sizi saptırdığımız hadisleri rivayet ediyorduk.” [25]

Abdullah İbnu’l-Mubarek de (rh.a) buna benzer bir sözünde şöyle demiştir:

“Fladis, ancak şu dört kimseden alınıp yazılmaz; hatasından dönmeyenden, yalancıdan, bid’atine davet eden heva sahibinden, hadisini ezberlemediği halde ezberinden konuşan kimseden.” [123]

Kâdî Iyad (Ö.544) *İkmaulul-MulinT'm* Mukaddime’sinde hadisleri kabul edilmeyenler hakkında şunları söyler:

“Ma’rifet ehli üç tabakanın hadislerini almayıp iskat etmişlerdir: İlk tabaka; adları yalan söylemek ve hadis uydurmakla bilinmiş olanlar. İkinci tabaka; vehmlerinin çokluğu ve yanlışlarının tüm rivayetlerini içine aldığı kimseler. Üçüncü tabaka; bid’atte aşırı gidenler ve bu bid’ate davet edenler, rivayetleri tahrif edenler ve rivayetlerde ziyadede bulunanlar.” [126] İbrahim en-Nehaî derdi ki:

“İlim (hadis) ehli bir adamdan hadis almaya gittiklerinde önce onun ahlâkına, namazına, yaşayışına bakıp sonra ondan hadis alırlardı.” [26] er-Rebia İbn Enes, Ebu’l-Aliye’den (rh.a) şöyle dediğini rivayet eder:

“Biz bir kimseye kendisinden ilim almaya gittiğimizde [önce] namazına bakardık, eğer namazı güzel kılarsa ondan -ilim- alırdık. Eğer namazını kötü kılarsa ondan -ilim- almazdık.” [128]

Nuaym İbn Hammad diyor ki; [Abdurrahman] İbn Mehdî’niıı Şu’be’den şu sözünü naklettiğini duydum:

“Ona denilir ki; kimin hadisini almayıp terk ettin? Dedi ki; bilinenlerden hadis rivayet ettiği halde, bilinen (ma’ruf âlim)lerin tanımadığı ve çok rivayette bulunduğu halde hadisi alınmayan. Galatı (yanlışı) çok olanın da hadisi alınmaz. Yalanla suçlananın ise, hadisi atılır. Kendisinden rivayet edilen hadisin yanlışlığı üzerinde icma edildiği kendisine söylendiği halde, rivayetinden vazgeçmeyenin hadisi alınmaz. Bunun dışında olursa, onu (hadisi) rivayet edenden al.” [129]

Abdullah İbn Mes’ud (ra) şöyle derdi:

“İnsanlara ilim, büyüklerinden ve yaşlılarından geldiği sürece onlar hayırda olurlar, onların yaşları küçük olanları ve sefillerinden geldiği zaman ise helak olurlar.” [130]

Hz. Aişe (r.anha) derdi ki:

“Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** ailesinden birisinin yalan söylediğini görünce, o kimse yalanından Allah’a tevbede bulunmadıkça onunla konuşmazdı.” [131]

Ebu Abdillah en-Nihavendî, Gulamu Halil [()] diye meşhur olan Ahmed İbn Muhammed İbn Galib el-Bahilî’ye sorar:

“Bu, zühd ile ilgili rivayet ettiğiniz şeyler ne oluyor? Biz bunları insanların kalplerine ‘rikkat’ [incelik] kazandırmak için uyduruyoruz.” [132]

Malik İbn Enes (ra) Muhammed İbn Mutarrif’e yazdığı bir mektupta şöyle diyordu:

“Sana selam olsun. Kendisinden başka ilah olmayan Allah’a hamdederek sana hatırlatmak istiyorum. Sana Allah’tan korkmanı tavsiye ederim... İlmi,

sizden öncekilerden miras olarak alanlardan alın, herkesin söylediğini almayın. Zira hadis, her hadis rivayet edenden alınmadığı gibi, her konuşandan da alınmaz. Kendilerinden razı olduğumuz ilim ehli derlerdi ki: Bu iş, sizin dininizdir, dininizi kimden aldığınıza iyi bakınız.” [133]

Ali İbn Ebi Talib (ra) bir gün Küfe Mescidinde şöyle konuşuyordu:

“Ey insanlar! Bu ilmi kim[ler]den aldığınıza iyi bakın, zira o ilim dindir.” [134]

Ebu Hureyre’den (ra) rivayet edilen bir sözde o şöyle der:

“Bu ilim, şüphe yok ki dindir, dininizi kimden aldığınıza iyi bakınız.” [135]

Muhammed İbn Şirin (rh.a) de şöyle diyordu:

“Bu ilim dindir, dininizi kimlerden aldığınıza iyi bakın.” [136]

Bir zındık Halife el-Mehdî’nin yanında dört yüz hadis rivayet ettiğini açıklamıştı. el-Esmaî, İbn Ebi’z-Zinad’dan duydum, dedi ki:

“Ben, Medine’de hepsi emin olan yüz kişiyi biliyorum, onlardan, onlar ilmin ehli değildir diye, hadis alınmaz denirdi.” [n7]

Ebu Karsafe (ra) dedi ki; Allah’ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dedi:

“Benden işittiğinizi konuşun, Haktan başka bir şey söylemeyin. Kim benim hakkımda söylemediğimi söylerse, cehennemde gireceği eve (yere) hazırlan-

£,,„ V. 138

sm.

Sufyan es-Sevrî (rh.a) şöyle derdi:

“Helal ve haram [ilmi], ancak ilimle meşhur olan, ziyade ve noksanı bilen âlim [önder]lerden alınır. Bundan öte de olanlardan almada sakınca yok-

İbn Adiyy, *el-Kamil fî Duafai’r-Rical*: c.l, s.255

[1,4] İbn Adiyy, *age.* c.l, s.253 [1] ° İbn Adiyy, *age.* c.l, s.253 '’[6] İbn Adiyy, *age.* c.l, s.253, 254 İbn Adiyy, *age.* c.l, s.259 [1,8] er-Ramehurmuzî, *el-Muhaddisu’l-Fâsıl:* s. 172, el-Heysemî, *Mecmau’z-Zevaid:* c. 1/148

'■’[9] İbn Müflih, *el-Âdab eş-Şer’iyye:* c.2, s. 144

Abdullah İbnu’l-Mubarek (rh.a) diyor ki; Ebu Hanife (rh.a) şöyle derdi:

“Asâr (hadis/haber) ancak şia hariç, arzusunda adalet üzere olandan alınıp yazılır. Zira onların akidelerinin aslı, Muhammed’in (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** ashabını dalâlet ehli görmektir. Kim bir sultana gönüllü olarak gelir boyun eğer de, insanlar da onun peşinden giderlerse, onun Müslümanların İmamı olması mümkün değildir.” [140]

Enes İbn Şirin (rh.a) dedi ki:

“Allah’tan korkun ey gençler! Bu hadisleri kimden aldığınıza iyi bakın, zira onlar sizin dininizdir.” [141]

Zaide diyor ki:

“Bu ilim dindir, onu kimden aldığınıza iyi bakın.” [27]

eş-Şafiî (rh.a) kimden hadis alınması gerektiğiyle ilgili şunları söyler:

“Muhaddis, sünnette âlim, dininde sika (güvenilir), sözünde sıdk ile ma’ruf, konuşmuş olduğu her şeyde adil, hadisin manalarını neye hamledileceğini bilen, hata yapmaktan uzak veya hadisi aynen duyduğu gibi harfleriyle nakleden, manayla hadis rivayet etmeyenden -zira o, hadisi mana üzere, manâsının taşıyamayacağı bir şeyle ve bunu bilmeden naklederse o bununla bilmeden helali haram üzerine hamledebilir.- Muhaddis, hadisi harfleriyle (harfiyyen) eda ederse, bu durumda hadisin manasının muhalif bir manaya hamledilme cihetinden korkulmaz. Muhaddisin, ayrıca ezberinden rivayet

ettiğini ezberinde tutması ve eğer kitabından naklediyorsa, kitabındakini ezbere bilmiş olması gerekir. Böylece o, kendisiyle karşılaştığı halde kendisinden hadis duymadığı raviden hadis rivayet eden müdellis durumuna veya Nebi’den ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** sika olan ravilerin onun rivayet ettiklerinin hilafına hadis rivayet ettikleri kimse durumuna düşmekten emin olur. Böylece muhaddisin hadislerinin tamamında, mevsul olarak Nebi’ye (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** ulaşıncaya kadar bu yöntemi uygulaması gerekir.

Kimin bir kez dahi olsa ‘tedlis’te bulunduğunu bilirsek, onun bize rivayetlerindeki ayıbı ortaya çıkmış olur. Bu ayıp onun hadisini reddetmemiz gereken bir yalan söyleme olmadığı gibi, -sıdk üzere olmada nasihat ehlinin söz-

lerini kabul ettiğimiz gibi- sıdk hususunda kabul edilmesi gereken bir nasihat da değildir. Bunun üzerine deriz ki; biz, hiçbir müdellisten (semi’tu) ‘ben işittim’ veya (haddeseni) ‘bana hadisi rivayet etti’ ibaresini kullanmadıkça onun hadisini kabul etmeyiz. Muhaddislerden, hadisleri birbirine karıştırması çok olanın -hadis- rivayet ettiğinde sahih bir aslı olan kitabı yoksa, onun hadisini kabul etmeyiz. Biz haber-i vahidi kabul eder ve onu is-ti’mal ederiz. Amel bunu karşılasa da karşılamasa da, o haber hadis olmaya layıktır.”

er-Ramehurmuzî, *el-Muhaddisu'l-Fâsıl*: s.404, 405 (419). Bkz. eş-Şafiî, *er-Risale:* s.379 (1033, 1035)

MUHADDİSLERİN HADİS UYDURANLARA KARŞI ALDIKLARI TAVIR

İslâm, bilginin ve haberlerin doğru bir şekilde rivayet edilmesine büyük bir önem vermiştir. Bu sebeple haberleri nakledenlerin mutlaka güvenilir ve adil olmaları gerekir. Çünkü İslâm sıdk ve adalet üzerine meb-nidir, adalet ve sıdk ise, ancak gerçek bir haber vermekle zuhur eder. İslâm, her bilgi ve hükmü, her haber ve nakli, adalet, zabt ve yakın üzerine bina etmeye azamî gayreti göstermemizi emretmiştir.

Allah Azze ve Celle kitabında şöyle der:

“Ey iman edenler! Size herhangi bir fasık bir haber getirdiğinde, onu araştırın, yoksa bir kavme cehaletle zarar verirsiniz de yaptığınıza pişman olursunuz.”

(Hucurât: 6)

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve sedîd olan söz söyleyin ki O, amellerinizi ıslah etsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah’a ve Rasulü’ne itaat ederse gerçekten o büyük bir başarı elde etmiştir.”

(Ahzab: 70, 71)

“...Söylediğiniz zaman yakınınız da olsa adil olunuz...”

(En’am: 152)

“...Yalan olan sözden sakınınız.”

(Hacc: 30)

Bu konuyla ilgili Prof. Dr. Yaşar Kandemir şöyle diyor:

“Hz. Peygamber’in ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** hadis uyduranlar hakkındaki talimatı gereğince muhaddisler bütün engellere rağmen avının peşini bırakmayan

azimli avcılar gibi yalancıları takip edip yakalamışlardır.’ Kur’an surelerinin fazileti hakkındaki hadisin ravilerini öğrenmek maksadıyla Müemmil İbn İsmail’in (0.206/821) yaptığı araştırma, bunun dikkate değer misallerinden biridir. Bu hadisi ilk defa bir şeyhten duyan Müemmil, ona hadisi kimden aldığını sorar. Bu defa Vasıt’ta bulunan bir üçüncü zatın adım öğrenir. Aynı şekilde Müemmil, Basra’da bulunan bir dördüncü ve nihayet Abadan’da bulunan bir beşinci raviyi bulur. Bu zât onu, mutasavvifeden bir gurup insanın oturmakta olduğu bir eve götürür ve orada bulunan bir şeyhi işaret ederek ‘o hadisi bana işte bu şeyh rivayet etti’ der. Azimli hadisçi sonuncu şeyhten, halkı Kur’an’a teşvik etmek için bunu uydurduğunu öğrenir.

Tespit ettikleri yalancıya karşı muhaddisler çoğu zaman çok sert davranmışlardır. Gerekirse zamanın devlet reisine şikâyet edileceğini söyleyerek; ‘bir kısmına o şehirde bir daha hadis rivayet etmemek üzere yemin ettirmişlerdir.’ Hatta Ahmed İbn Hanbel’in de bizzat yaptığı gibi ‘bazen yalancıların hadislerini gözlerinin önünde yırtıp yakmışlardır.’ Uydurma sözlerin muhaddisler nazarındaki değersizliğini ifade etmek üzere Yahya İbn Main der ki: ‘Yalancılardan hadis yazdığımız oldu, sonra da onları tandıra doldurarak pek nefis ekmekler pişirdik.’

Muhaddisler, yalancı olduğunu anladıkları kimsenin yüzüne karşı ‘sen yalancısın’ diye bağırarak ve hatta onları hırpalayarak İçtimaî itibarlarını sarsmak istemişlerdir. Ebu Nuaym (Ö.323/935) bir toplantıda otururken bir şahsın ‘Ebu Nuaym, İbn Cureyc’den duyduğu şu hadisi bize rivayet etti’ diye söze başladığını görünce derhal müdahele ederek, ‘yalan söylüyor bu deccal, ben İbn Cureyc’den hiçbir şey duymadım’ diye onu susturmuştur.

Şu’be’nin (0.160/776) bu mevzudaki celâdeti doğrusu zikredilmeğe değer. Onun bir merkebe binerek gitmekte olduğunu gören bir muhaddis, nereye gittiğini öğrenmek ister. Şu’be şu cevabı verir: ‘Rasulullah’m ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** söylemediği dört yüz hadisi uyduran Ca’fer İbn Zubeyr’e (0.140/757 hududu) düşmanlığımı ilan etmeye gidiyorum.’ Şu’be’nin, hadis uyduranlara karşı amansız bir kini ve nefreti vardı, onlardan hadis almayı zillet telakki ederdi. Bir defasında Eban İbn Ebi Ayyaş’dan (Ö. 140/757 hududu) hadis rivayet etmek bahis konusu olduğu zaman dedi ki: ‘Bana Eban İbn Ebi Ayyaş rivayet etti demektense, şu kadar defa zina etmeyi’ bir başka sefer de: ‘Ka-nıncaya kadar merkep sidiği içmeyi tercih ederim.’

Muhaddislerin makbul ravilerle görüşmek hususundaki büyük iştiyaklarıyla, yalancı ravilere karşı olan derin nefretlerini ifade etmesi bakımından Abdullah İbn Mübarek’in (Ö. 181/797) şu sözünü iktibas edebiliriz: ‘Cennete girmek veya Abdullah İbn Muharrer (Ö.II/VIII. asır) ile görüşmek şıklarından

birini tercih etmekte muhayyer bırakılsaydım, önce onunla görüşmeyi, sonra da cennete girmeyi isterdim. Fakat İbn Muharrer’i gördüğüm zaman, bir deve pisliği bana ondan daha makbul gelmiştir.’ Hadis uyduranlara karşı fiili taarruza geçmekle kalmayan muhaddisler, ‘onların din karşısındaki

durumlarını’ inceleyip bir hükme bağlamak suretiyle manevî baskılar da yapmışlardır.

Yalan söylemek, dinî hüküm yönünden büyük bir günah sayılmıştır; fakat, sözleri bizzat din olan bir Peygambere (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** karşı söylenilen yalan ise, çok daha farklı mütalaa edilmiştir.

Nitekim Hz. Peygamber ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** şöyle buyurmuştur:

‘Benim adıma yalan söz söylemek, herhangi birinin adına yalan söylemek gibi değildir. Kim bilerek benim adıma yalan söylerse cehennem ateşindeki yerine [girmeye] hazırlansın.’ [144]

Bu açık ihtara rağmen hadis uyduranların veballeri elbette büyük olmalıdır. Alimlerin bir kısmı bu düşünceden hareket ederek, hadisler üzerinde kasden yalan söyleyenleri tekfir etmişlerdir. Ebu Muhammed Abdullah İbn Yusuf el-Cuveynî (Ö.438/1047) ve Nasıruddin Ahmed İbn Muneyyir (Ö.683/1284) bunlardandır. Bu kanaati, ifrat ve mübalağa sayanlar da olmuştur. el-Cüveynî’nin oğlu, İmamu’l-Harameyn diye meşhur olan Ebu’l-Mealî Abdulmelik de (0.478/1085); ‘ashabtan hiç biri böyle düşünmemiştir’ diyerek babasına muhalefet etmiştir.

Ali el-Karî de (Ö.1014/1605) el-Cüveynî ve taraftarlarının görüşlerine iştirak ederek der ki:

‘Hz. Peygamber’in, (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** ‘*benim ağzımdan yalan söylemek, başka birinin ağzından yalan söylemeye benzemez...*’ buyurması ve kendinin söylemediği bir sözü O’na ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** isnad eden adamın, öldürülüp yakılmasını emretmesi de bunu gösterir. Zira FIz. Peygamber’e (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** iftira etmek Allah’a iftira etmektir...’

Müteakiben Ali el-Karî, bu hükmünü desteklemek üzere şu iki ayeti zikretmektedir:

‘Allah’a karşı iftira eden kimseden daha zalim kim olabilir?’

(Yunus: 17, Hud: 18, Ankebut: 68)

‘Ancak, Allah’ın ayetlerine iman etmeyenler yalan ve iftira düzerler.’

(Nahl: 105)” [145]

“Yani Allah’a ve Rasulü’ne ***[sallallahu aleyhi ve sellem)*** yalan nisbet etmek. Allah ve Rasulü’nün ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** dışında birilerine yalan nisbet etmek, bu yalanı nisbet edeni Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaatin icmaına göre imandan çıkarmaz.” [146]

İmam en-Nevevî (rh.a) *Müslim ŞerhTnde* şöyle der:

“Uydurma hadisin uydurma olduğunu bilen ve zannının galebesiyle onun uydurma olduğunu bilen kimseye bunu rivayet etmesi haramdır. Kim bir hadisi rivayet ederken onun uydurma olduğunu açıklamazsa, bu uyarının (kim bilerek benim adıma yalan söylerse) içine girer ve Rasulullah’a ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** yalan isnad edenlerin zümresine dâhil olur.” [28]

en-Nevevî (rh.a) devamla şunları söylüyor:

“O’na ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** yalan isnad etmenin haram oluşu bakımından, ahkâm ile ahkâma dair olmayan; terğib, terhib ve mev’ize ve diğer konular arasında hiçbir fark yoktur. Kendisine uyulan Müslümanların icmaı ile hepsi haramdır ve günahların en büyüklerinden ve kötülüklerin en çirkinlerindendir.” [29]

“el-Ukaylî, *Kitabu’d-Duafa’*da, Hammad İbn Zeyd’in şöyle dediğini rivayet eder:

‘Zındıklar, Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** adına on iki bin hadis uydurmuşlardır.’

el-Hatib, *el-Kifaye'de*, Ca’fer İbn Süleyman’ın, el-Mehdî’den şöyle dediğim rivayet ediyor:

‘Zındıklardan bir adam, insanlar arasında dolaşan dört yüz hadisi uydurduğunu ikrar etti.’

İbn Asakir’in er-Reşid’den (Ö.145-193) rivayetinde şöyle der:

‘O’na bir zındık getirildi, o da onun boynunun vurularak katlini emretti. O adam dedi ki; ey mü’minlerin emiri! Peki, uydurduğum dört bin hadis hakkında ne yapacaksınız? Ben o hadislerde helali haram, haramı helâl kıldım. Hâlbuki Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** o hadislerin bir tek harfini bile söylememiştir. Bunun üzerine er-Reşid ona; peki sen Abdullah İbnu’l-Mubarek ve

Ebu İshak el-Fezarî’yi biliyor musun? O ikisi bu hadisleri harf harf eleyip çıkaracaklardır.” [30]

Prof.Dr. Yaşar Kandemir bu konuyla ilgili tekrar şöyle diyor:

“Hadis uyduran veya uydurulmuş bir hadisi rivayet eden kimseye verilecek maddi ceza hakkında da muhtelif görüşler vardır. Yalnız şurasını belirtmek gerekir ki, bütün âlimler Hz. Peygamber’in ***(sallallahu aleyhi ve sellem)-,*** ‘*Her kim yalan olduğunu bildiği bir sözü, benim sözümmüş gibi rivayet ederse, iki yalancıdan birisidir*’ [31] hadisine bakarak, uydurma haber rivayetini haram olarak kabul etmişler ve böyle bir haberi -ister ahkâm, ister kıssa, isterse terğib ve terhib mevzuunda olsun- uydurma olduğu açıklanmadan rivayet etmemek lazım geldiği hükmünde birleşmişlerdir. Kâdı İyad’ın da (Ö.544/1149) belirttiği gibi, böyle bir haramı işleyen kimse yalancıdır ve ona göre bu kimseye, yalancıya tatbik edilen ceza verilmelidir. Bu hükmü daha da netleşti-ren Buharî (0.256/869); uydurma hadis rivayet eden kimsenin, iyice bir dövülüp uzun müddet hapsedilmesine dair fetva vermiştir. [İJ>1]

Abdullah İbn Mübarek (Ö. 181/797) ile Buharî’nin hocası Abdullah İbn Zübeyr el-Humeydî (0.219/834) ise, hadisler üzerinde yalan söylediği belli olan ravinin, bir daha hiçbir sözünü kabul etmemek suretiyle cezalandırılması görüşünü ileri sürmüşlerdir. Aralarından Ebu Hanife (Ö.150/767), Şu’be İbn Haccac (Ö.160/776), Sufyan es-Sevrî (Ö.161/777), Malik İbn Enes (Ö. 179/795), İmam Şafiî (Ö.204/819) ve Ahmed İbn Hanbel’in de (0.241/855) bulunduğu muhaddislere ve mezhep imamlarına göre; ‘uydurma hadis rivayet eden kimse, başkalarının da ibret alacağı bir şekilde cezalandırılarak rezil edilir, azarlanır, yüzüne bakılıp selam verilmez ve kendisiyle bütün münasebetler kesilir.’ Sufyan İbn Uyeyne (0.198/813),

‘böylesi-nin boynunun vurulması’ lazım geldiğini, Yahya İbn Main de (0.233/847) ‘kanının helâl’ olduğunu söylemişlerdir.

Demek oluyor ki muhaddisler, yalancıların karşısına Allah’ın Rasulü’nün ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Sünneti’nin müdafii olarak tarih sahnesine çıkmışlar, onları sapık yollarından çevirmek ve onları zararsız hale getirmek için bazen maddi mukavemet usullerine bazen de birtakım manevî tehdit vasıtalarına başvurmuşlardır. Şurası muhakkak ki, Sünnet’in müdafaası uğrunda yapılan topyekün mücadelede büyük bir başarı elde edilmiştir.” [152]

İbnû’l-Cevzî çokça hadis rivayet edip bunun sahih olanıyla olmayanını birbirinden ayırmayan âlimler hakkında şunları söylüyor:

“Rivayet ettikleri hadislerin sayısını çoğaltmak için uydurma hadisleri rivayet ettikleri halde, bu hadislerin durumunu açıklamamalarına çok şaşırıyorum. Gerçekten bu çok çirkin, yanlış ve İslâm’a karşı işlenmiş bir cinayettir. Bundan daha da çirkini, yalancı ve hadisleriyle asla delil gösterilemeyecek olan kimselerden hadis rivayet ettikleri halde, onların adlarını, künyelerini, neseblerini değiştirirler veya ravinin adını isnaddan düşürürler yahut da onun adını zikretmelerine rağmen onun nesebinden söz etmezler. Bunun misali; isnaddan Ömer İbn Subh -o hadis uyduranlardandır- Ömer’den deyip onun nesebini söylememek. Böylece Ömer’in kim olduğu bilinmez. Zındıklık üzere öldürülmüş olan yalancı Muhammed İbn Said’in adını tedlisle gizledikleri gibi. ed-Darekutnî (rh.a) derdi ki; ‘en-Nakkaş, Muhammed İbn Yusuf İbn Ya’kub er-Razî’den hadis rivayet ederdi. O ise, yalancının biriydi.’ Bazen; ‘Bize Muhammed İbn Tarif İbn Asım, bazen de, bize Muhammed Nebhan, bazen de bize Muhammed İbn Yusuf, bazen de Muhammed İbn Asım el-Hanefî rivayet etti’ der.” [32]

İbnu’l-Cevzî yalan hadis uyduranlar hakkında âlimlerin görüşlerine değinirken şu nakillere yer veriyor.

“Yahya İbn Said el-Kattan diyor ki; ben, Malik İbn Enes’e, Sufyan es-Sevrî’ye, Şu’be’ye ve Sufyan İbn Uyeyne’ye hadis rivayetinde yalan söyleyen ve vehimde bulunan kimsenin durumunu insanlara açıklayayım mı, dedim. Onlar da; evet, onun durumunu insanlara açıkla dediler. Bundan dolayı, Şu’be şöyle derdi: Gelin ki Allah Azze ve Celle uğruna ğıybet

edelim. Kendinden -yalancıların- durumunu açıklamaktan uzak durması istendiğinde bundan uzak durmak helâl olmaz. Çünkü ‘mesele’ Din (meselesi)dir.

Abdurrahman İbn Mehdî (rh.a) diyor ki:

‘Sufyan es-Sevrî’yle beraber bir adamın yanından geçiyordum, ona bu yalancıdır, vallahi eğer onun hakkında susmam haram olmasaydı susardım, dedi.’

İmam eş-Şafiî (rh.a);

‘İnsan bir hadisi rivayet edenden bir yalan işitince bunun karşısında susması doğru değildir. Bu hiçbir şekilde ğıybet değildir. Çünkü âlimler sarraf gibidirler. Dininde sarraf -gibi- ilim sahibi olanın, sahteyi sahte olmayandan ayırmaması caiz değildir, derdi.” [33]

Muhammed İbn Bendar el-Cürcanî (rh.a) diyor ki:

“Ahmed İbn HanbePe; ey Abdullah’ın babası! Falan yalancı, falan zayıf demek benim ağrıma gidiyor dedim. Dedi ki; sen susunca, ben susunca cahil -insan- sahihi, hastalıklı olandan nasıl ayırıp bilecek ki?” [1v>]

İbnû’l-Cevzî, Ahmed İbn Hanbel’ın bu sözü üzerine şu değerlendirmede bulunur:

“Alimlerimizin bu sözünün anlamı apaçıktır. Zira Rasul (***sallallahu aleyhi ve sellem***); ‘*Benim Sünnetime sarılın* buyurmuştur. O’na (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** söylettirilen O’nun (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Sünneti’nden değildir. Bununla [İmam Ahmed] güvenilir (sika) âlimlerin, sahihi sahih olmayandan ayırmak için bilinmesi -zaruretine- işaret etmiştir. Bilindiği gibi, Hassan’a [İbn Sabit] Rasulullah'ın, ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** ona zarar vermese de, düşmanlarının O’nun ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** hakkında söylediklerine cevap vermesi için minber konuyordu. Çünkü O’nun (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** aleyhine söylenen söz müşrik sözüydü. Müşrikin sözü de dine hiçbir şey katmaz.

Peki, nasıl olurda O’nu ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** savunan bir kimse O’nun ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Şeriatında olmayanı ona katmaya çalışanlara karşı savunmaya geçmez?

Ebu’l-Vefa Ali İbn Akil şöyle demiştir:

Şeyhimiz Ebu’l-Fadl el-Hemedanî şöyle dedi: İslâm’da bid’at ihdas edip hadis uyduranlar, mülhidlerden daha zararlıdırlar. Zira mülhidler dini dışardan ifsad etmeye çalışırlar. Hadis uyduranlar ise, dışardan gelenler gibi -dini içerden- ifsad etmeye çalışırlar. İçeriye girenler kaleyi fethederler. Bunlar İslâm’a karşı şüphe üretenlerden daha şerlidirler.” [34]

1

Bkz. İbnu’l-Cevzî, *Kitabu’l-Mevduat:* s.103, 104 (Thk: Dr. Nuruddin İbn Şukrî İbn Ali Boyacılar)

( ) Muhaddisler bu sebepleri “hadis metnindeki uydurma alametleri” olarak adlandırmışlardır. Yani bu sebepler bulunduğunda bir hadisin metninin uydurma olduğu anlaşılır.

' ’ Bu, rivayet edilen bir hadisin lafzından, Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem)* gibi beliğ bir lisana sahip olan bir insanın sözlerinden olmadığının anlaşılmasıdır. Muhad-dislerin, sürekli olarak Rasulullah’m *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sözleriyle iştiğal etmelerinden ötürü, duydukları bir sözün O’na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ait olmadığım bilmeleri, onların hadisle ilgili melekelerinden kaynaklanmaktadır.

2

İbn Kayyim el-Cevziyye, *el-Menaru’l-Münif fi’s-Sahihî ve’d-Daif:* s.50-108

3

Ebu’l-Hasen Ali İbn Muhammed İbn Arrak el-Kinanî, *Tenzihu ’§-Şeriati’l-Merfua Anı’l-Abbari’ş-Şenîati’l-Mevdua:* c.l, s.5-7, Abdulfettah Ebu Gudde, *Mevzu Hadisler:* s.134-140

4

Aliyyu’l-Karî, *el-Esrar el-Merfua fi’l-Ahbari’l-Mevdua*: s.406-444

Ebu’l-Hasenât Muhammed İbn Abdilhay el-Leknevî, *Zaferu’l-Emanî fî Mubtasari’l-*

Curcanî: s.423-425, İbn Dakik el-İyd, *el-İktirah*: s.234

5

el-Leknevî, *Zaferu'l-Emanî fî Muhtasarı l-Curcanî:* s.425, 426. Bkz. İbn Mace, *es-Sunen*: c.1/422 (1333), İbn Hibban, *Kitabu'd-Duafa ve'l-Mecruhîn:* c.l, s.207, el-Ukaylî, *ed-Duafa el-Kebir:* c.l, s. 176 [(5] Cennetle müjdeleyici ve cehennemle korkutucu hadislerdeki aşırılık ve abartıyı kastediyor.

6

Bkz. el-Hâkim, *Marifetu Ulumi'l-Hadis*: s. 120

7

[n] İbn Kayyim el-Cevziyye (rh.a) *"el-Menar el-Munîf fî's-Sahihi ve'd-Daîf '* adlı kitabını bu soruya cevap vermek için yazmıştır. Kitabını ölümünden üç yıl önce (Ö.749) yazmıştır.

8

Cemaluddin el-Kâsımî, *Kavaidu't-Tahsis*: s. 171, Aliyyu'l-Karî, *el-Esrar el-Merfua fî'l-Ahbari'l-Mevdua:* s.291

9

Cemaluddin el-Kâsımî, *Kavaidu't-Tahsis:* s. 172 *(el-Kevakib*'den naklen)

10

[Ub] Cemaluddin el-Kâsımî, *age.* s. 172

11

Cemaluddin el-Kâsımî, *age.* s. 172

12

[! 5] Buharî, Mervan ve el-Misver İbn Mahrame'nin hadisinden. [I!n] Cemaluddin el-Kâsımî, *Kavaidu't-Tahsis:* s.174

13

İbn Abdilberr, *Camiu Beyani'l-İlmi ve Fadlihi:* c.l, s.76

14

10 Bkz. Mustafa es-Sıbaî, *es-Sunnetu ve Mekânetuha fi't-Teşri' el-İslâmî:* s.105-107

15

l,IN İbn Adiyy, *el-Kâmil fî Duafai'r-Rical:* c.l, s.249, el-Acurrî, *eş-Şerîa:* s.6 (1, 2)

16

İbn Adiyy, *el-Kâmil fî Duafai'r-Rical:* c.l, s.261. s.262'de ise; *"Her rivayet ettiğimiz hadis, Rasulullah'm {sallallahu aleyhi ve sellem) söylemiş olduğu hadistir. Fakat kimisini O'ndan (sallallahu aleyhi ve sellem*), *kimisini de ashabımızdan işittik. Biz -asla- yalan söylemezdik*" lafzıyla.

17

İbn Adiyy, *el-Kâmil fî Duafai'r-Rical:* c.l, s.261

18

İbn Adiyy, *age.* c.l, s.263, 264

19

el-Acurrî, *eş-Şeria:* s.57 (101)

20

" ' İbn Adiyy, *el-Kamil fî Duafai'r-Rical*: c.l, s. 107

21

İbn Adiyy, *el-Kâmil fî Duafai'r-Rical:* c.l, s.93

22

İbn Adiyy, *age.* c.l, s.262

23

Buharî, *Sahih:* c. 1/243 (Kitabu'l-İlm: 109), Ahmed İbn Hanbel, *Müsned:* c.4, s.47

İbn Adiyy, *el-Kamil fî Duafai'r-Rical:* c.l, s. 104

24

12' et-Tirmizî, *es-Sunen:* c.5/2662, İbn Mâce, *es-Sunen:* c.l, s.14

25

İbn Adiyy, *el-Kâmil fî Duafai'r-Rical:* c.l, s.246, 247

26

l2/ İbn Müfiih, *el-Adah eş-Şer'iyye:* c.2, s. 142, 143

27

er-Ramehurmuzî, age. s.416 (445)

el-Bezzar, *Keşfu'l-Estar-.* c. 1/114 (208), Ebu Ya'la el-Mevsilî, *Müsned*: c.2/257 (966) Sadaka İbnu'l-Müsenna'dan, o da dedesi Riyah İbnu'l-Haris'ten. el-Heysemî, *Mecmuu z-Zevaid*: c.1/146, İbn Hacer, *el-Metalibû'l-Aliye:* 3087 (Ebu Ya'la'dan naklen), İbn Adiy, *el-Kamil fî Duafai'r-Rical*: c.l, s.86 (el-Muğire İbnu'l-Şu'be'den)

l4" Prof. Dr. Yaşar Kandemir, *Mevzu Hadisler:* s. 134-136

28

l4/ en-Nevevî, *Şerhu Müslim:* c. 1/71

29

en-Nevevî, *age.* c. 1/71

30

[144] es-Suyûtî, *Tahziru'l-Havas Min Ekazıbi'l-Kussas:* s.213, 214. Thk: Dr. Muhammed Lutfi es-Sabbağ, el-Mektebu’l-İslâmî, Beyrut 1984. Aliyyu’l-Karî, *es-Esrar el-Merfua fi’l-Ahbari’l-Mevdua*: s.40 [1M)] Müslim, *Sahih;* Mukaddime: c.l, s.9, İbn Mace, *es-Sunen*: c.l, s.14, el-Beyhâkî, *Delailun-Nübüvve:* c.l, s.34 (Semure İbn Cundub’dan). Ayrıca bu hadisi Müslim, *Sahih:* (c.l, s.10), et-Tirmizî, *es-Sunen:* c.5, s.35 (2662), İbn Mace, *es-Sunen:* c.l, s. 14 el-Muğire İbn Şu’be hadisinden rivayet etmişlerdir.

31

Buharî, *Sahih:* c.l, s.8, ez-Zehebî, *Mizanu’l-Vtidal:* c.4, s.21, es-Suyûtî, *Tahziru’l-Havâs Min Ekazibi'l-Kussas:* s. 168

Prof. Dr. Yaşar Kandemir, *Mevzu Hadisler*: s. 137-138

32

İbnû’l-Cevzî, *el-Mevduat*: c.l, s.53

33

[1,4] İbnû’l-Cevzî, *el-Mevduat:* c.l, s.50

34

s.51, İbn Hibban, *Kitabu'd-Duafa ve’l-Mecruhîn:* c.l, s.11 '■’[6] İbnû’l-Cevzî, *el-Mevduat:* c.l, s.51

[Lv] Müslim, *Sahih:* c.l, s.76 (Kitabu’l-İman: 80) Abdullah İbn Mes’ud’dan.

Rafi'l-Irtiyabi'l-Ani'l-Mu'telifi ve'l-Muhtelifi Mine'l-Esmaî ve'l-Kuna ve'l-Ensâb'ı, el-Hatib el-Bağdadî'nin *er-Rıhletu fî Talebi'l-Hadis* adlı kitabı bu alanda anılacak en önemli eserlerdendir.

Daha sonra hadis hafızları, Cerh ve Ta'dil ilmi hakkında birçok eserler te'lif etmişlerdir. Bu âlimler ve eserlerini şöyle sıralayabiliriz: Ahmed İbn Ali İbn Şuayb en-Nesâî'nin (H.215-303) *ed-Duafau ve'TMetrukîn'i*, İbn Hibban'ın (H.354) *Kitabu'd-Duafa ve'l-Mecruhîn'i, Kitabu 's-Sıkaf* ı ve *Evhamu Ashabi't-Tevarih'ı,* Muhammed İbn Amr İbn Musa İbn Hammad Ebu Ca'fer el-Ukaylî el-Mekkî'nin (H.277-365) *Kitabu'd-Duafai'l-Kebir'*i, İbn Adiyy'in (H.365) *el-Kamil fî Duafai'r-Rical'*i, İbn Ebi Hatim er-Razi'nin (0.377/938) *el-Cerhu ve't-Ta'dU'i*, Ebu Ya'la el-Halilî'nin (Ö.446) *el-İrşad'*ı, Ebu Bekr Ahmed İbn Ali el-Hatib el-Bağdadî'nin (0.463) *Tarihu Bağdad'*ı, *Tekmiletu'l-Muhtelifi ve'l-Mu telif el-Esmau ve'l-Elkab'ı, el-Esmau el-Mubhemetu fi'l-Enbai'l-Muhkeme'si, Telhisu'l-Muteşabihı fi'r-Resmi fî Esmai'r-Ruvât'* ve *el-Camiu li Ahlaki'r-Ravi ve Adabi's-Samii'*si, Abdulkerim İbn Muhammed es-Sem'anî'nin (H.506-562) *Kitabu'l-Ensab'ı*, Ali İbn Muhammed eş-Şeybanî el-Cezerî'nin (H.555-630) *Kitabu'l-Lubab'*ı, [es-Suyutî, *el-Lubab'ı* bunu *Lubbu'l-Lubab fî Tahriri'l-Ensab* adıyla telhis etmiştir. Bu kitap 1851 yılında Leiden'de basılmıştır.] İbn Asakir'in (Ö.571/1175) *Tarihu Dımeşk'*ı, Abdulğani Ebu Muhammed İbn Abdilvahid el-Makdisî'nin (H.541-600) *el-Kemalu fî Esmai'r-Rical'i*, Muhammed İbn Ahmed İbn Osman ez-Zehebî'nin (Ö.673-748) *Siyeru A'lami'n-Nubela'*sı, *Mizanu'l-İ'tidaTi* ve *el-Muştebihu fî Esmai'r-Rical'* Cemaluddin Yusuf İbn Abdirrahman el-Mızzî el-Dımeşkî'nin (Ö.742) *Tehzibu'l-Kemal fî EsmaVr-Rical'i* (el-Mızzî'nin kitabı ise, Abdulğani Ebu Muhammed İbn Abdilvahid el-Makdisî'nin (H.541-600) iki cilt halinde tasnif ettiği *el-Kemalu fî Esmai'r-Rical* adlı kitabının genişletilmişidir) İmaduddin İsmail İbn Ömer İbn Ke-sir'in (Ö.774) *et-Tekmilu fî Ma'rifeti Sikati ve'd-Duafai ve'l-Mecahil'ı*, Ömer İbn Ali İbn el-Mulakkin'in (Ö.804) *el-Kamilu fî Ma'rifeti'r-Ricari*, İbn Hacer'in (Ö.852/1447) *Lisanu'l-Mizan'ı* ve *Tehzibu't-Tehzib'i*, [bu kitap Cemaluddin Yusuf İbn Abdirrahman el-Mızzî el-Dımeşkî'nin (Ö.742) *Tehzibu'l-Kemal fî Esmai'r-Rical* adlı kitabının özetidir. İbn Hacer *Tehzibu't-Tehzib'*i de, *Takribu't-Tehzib fî Esmai'r-Rical* adıyla iki cilt halinde özetlemiştir.]

Yine İbn Hacer'in ravilerin lakapları hakkında kaleme aldığı *Nuzhetu'l-Elbab fi'l-Elkab'* ve burada daha anamadığımız nice rical kitabı, müdellisleri inceleyen, zayıf ravileri derleyen, cerh ve ta'dil ile ilgili sika ravileri inceleyen ve hadis hafızlarının tabakarıyla tek tek her hadis kaynağının ravilerini ve meşhur fıkıh kaynaklarının hadislerinin tahricini yapan eserleri ise zikretmedik.

[158] el-Ukaylî, *ed-Duafau'l-Kebir:* c.l, s. 11

AKİDE VE ŞERİATIN TAHRİFİNDE MEVZU HADİSLERİN SEBEP OLDUĞU FES AD

Allah Azze ve Celle doğru ile yanlışı, Hakk ile bâtılı, iyi ile kötüyü birbirinden ayırabilmemiz için peygamberlerini gönderdi. Hakkın ve doğrunun, adaletin ve merhametin esaslarını, hudud ve yöntemlerini bu peygamberlere bildirdi. Niyet, söz, davranış ve hükümlerde; insanları adil, sabırlı, içinde yaşadıkları dünyayı idrak edip insan olarak yaratılmalarının gayesine uygun bir hayatı nasıl yaşamaları gerektiğini peygamberlerine vahyetti.

Kur'an'da buyurulduğu gibi; insanlar önceleri "tek bir ümmet"tiler.[ ] Sonradan hevaları ve farklı düşünmeleri sebebiyle, aralarında ihtilaf çıktı. Habil ve Kabil kıssası, bunun en açık örneğidir. Sünnetullah'm gereği ihtilaf başlayınca, insanlar arasında hevaya uyuldu, hevaya uyulunca hased başladı; hasedle beraber yalan, iftira ve zulüm zuhur etti.

Her peygamber, kavmine Allah'tan gelen vahyi tebliğ etti. Onlar da Allah'ın emri ve izniyle, başta kavimleri olmak üzere tüm insanları en doğru ve en güzele çağırdı. İnsanlar arasında, adaleti, iyiliği, merhameti, güzel sözü ve hayırda yarışmayı ve yaymayı emredip; yalan, iftira, hıya-

'[1] *"insanlar bir tek ümmet idi. Sonra Allah, müjdeleyici ve uyarıcı olarak peygamberleri gönderdi, insanlar arasında anlaşmazlığa düştükleri hususlarda hüküm vermeleri için, onlarla Kitabı Hakk ile indirdi. Ancak kendilerine kitap verilenler, apaçık deliller geldikten sonra, aralarındaki kıskançlıktan ötürü dinde anlaşmazlığa düştüler. Bunun üzerine Allah iman edenlere, üzerinde ihtilafa düştükleri gerçeği izniyle gösterdi. Allah dilediğini doğru yola iletir. "*

(Bakara: 213)

net, zulüm, zina, hırsızlık, kötü söz ve amel uğrunda yardımlaşmayı da yasakladı. Her peygamber, Allah'tan insanlara getirdiği emir, yasak ve güzel ahlâka önce kendileri uyuyordu. Yoksa insanlar ne diye onlara iman etsinlerdi ki? Buna rağmen, Nuh'tan (as) itibaren tüm peygamberler yalanlandı. Nefis ve hevalarım ilah edinenler onlara karşı çıktılar. Onlara ve

onlara iman eden temiz ve güzel insanlara, her türlü zulüm ve haksızlığı yapmaktan geri durmadılar. Ancak her şeye rağmen, Allah'ın vahyi ve belâğı insanlar arasında yayıldı. Allah, vahyi ve peygamberlerinin güzel ahlâkı, doğruluğu, dürüstlüğü, adil düşünce ve davranışlarıyla, insanlığın gözlerini, kalplerini ve kulaklarını, doğruya ve güzele açtı. Allah Kur'an'da bunun adına "hidayet" dedi. Hidayeti de; iman, salıh amel, sıdk, adalet, rahmet, istikamet ve güzel olan sözle tamamladı. Allah'tan geleni reddetme, insanların ona iman etmelerine engel olma, onu yalanlama, zulüm, haksızlık, kötü söz ve ahlâka da Allah "küfr" ve "dalâlet" adını verdi.

Hidayet; hayır ve güzel imanın sonucu, dalâlet ve küfür de; bâtıl, yalan, kötü, haksız ve zulüm olanın tabii bir sonucudur. Allah'a iman ve itaat; hidayet, O'na ve Rasullerine isyan ve getirdiklerini reddetmek, küçümsemek, önemsiz görmek yahut da geçersiz görmek de küfür ve dalâlettir. Her peygamberden sonra nasıl ki ümmeti arasında ihtilaflar çıkmış ve Onların (*Allah'ın rahmeti onların üzerine olsun)* adına söylemedikleri söylenmişse; Hz. Muhammed'den (*sallallahu aleyhi ve sellem)* SOnra da O nun (*sallallahu aleyhi ve sellem)* adına, O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem)* hiç söylemediği ve yapmadığı şeyler insanlar arasında yayılmıştır.

Allah'ın Rasulü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* bir hadisinde şöyle der:

"Allah'ın gönderdiği nebilerden hiçbirisi olmasın ki, onun ümmetinden sünnetini alıp, emrine uyan havarileri ve ashabı olmasın. Onlardan sonra kötü bir topluluk gelir, yapmadıklarını söylerler, emrolunmadıklarım yaparlar. Kim, eliyle onlara karşı cihad ederse o mü'mindir. Kim, onlarla diliyle cihad ederse o mü'mindir. Kim, onlarla kalbiyle cihad ederse o mü'mindir. Bundan sonra da imandan hardal tanesi kadar bir şey yoktur." [157] Sahabe döneminde Allah'ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına yalan söylemiş bir tek insan yoktur.

Ancak, Hz. Osman'ın (ra) (Ö.35/655) şebid edilmesinden sonra, siyasi kargaşalar başlayınca, daha önce hiç kimsenin duymadığı sözler

Rasulullah'a (.*sallallahu aleyhi ve sellem*) isnad edilerek rivayet edilmeye başlandı. Abdullah İbn Abbas ve Abdullah İbn Mes'ud, Abdullah İbnu'l-Mubarek (0.181/797), Sufyan es-Sevrî, Sufyan İbn Uyeyne gibi âlim,

muhaddis ve müctehidler; yalan haberler yayılmadan önce insanların rivayet ettiklerine inanıp getirdikleri haberleri doğruluyorlardı. Yalan haberler yayılmaya başlayınca, âlimler rivayette bulunandan, sözünün isnadını zikretmesini istediler. Eğer isnadındaki âlimler; adil, güvenilir ve takva ehli kimseler ise, onların hadislerini aldılar. Hadisin isnadında yalancı ve bid'at ehli kimseler varsa, onların hadislerini almadılar ya da bunlara dikkatli yaklaştılar.

Böylece, hadis ilminde "isnad" diye bildiğimiz, rivayet edilen metnin ve ravilerinin hallerinin tespitine dair İlmî bir yöntem ortaya çıktı. Dolayısıyla hadis âlimleri ve fakihler, Rasulullah'tan (*sallallahu aleyhi ve sellem)* gelen hadislerin geliş yolu, metni ve ravileri hakkında ciddi bir çaba içerisine girdiler.

Önce sahabe ve daha sonraları gelen yüzlerce ve binlerce ilim adamı, hadislerin kaynağı ve geliş yollarıyla ravilerini araştırmak için yolculuklara -rıhle- çıktılar. Bu konuda âlimler çok değerli İlmî çalışmalar yaptılar/ }

Yahya İbn Main'in (H.158-233) *Kitabu't-Tarih ve'l-İlel'*i, *Kitabu Marifeti Ricali,* ve *Kitabu Marifeti'r-Rical Sulatu İbrahim İbnu'l-Cuneyd'i,* Ali İbnu'l-Medinî'nin (H. 161-234) *el-Esmau ve'l-Kuna'*sı, *Kitabu'd-Duafa'*sı, *et-Tabakat'* ı, *Kitabu Men La Yuheccu Bi Hadîsihi'ı, es-Sikatu ve'l-Metrukin'ı* ve *llelu'l-Hadis ve Marifetu Rical'*i, Ebu Bekr İbn Ebi Şeybe'nin (H. 159-235) *Kitabu't-Tarih'*i, Muhammed İbn Sa'd'ın *et-Tabakatu'l-Kubra'*sı, Halife İbn Hayyat'ın (H.P-240) *Tabakatu'r-Ruvat'*ı, Ahmed İbn HanbePin (H.164-241) *İlelu'l-Hadis'*i, Buharî'nin (H.194-256) *et-Tarihu'l-Kebir'i, et-Tarihus-Sağır'ı, et-Tarihu'l-Evsat'ı, Kitabu'd-Duafa es-Sağır'*i, *et-Tarihu fî Marifeti Ruvati'l-Hadisi ve Nekaleti'l-Asari ve's-Suneni ve Temyizi Sikatihim Min Duafaihim ve Tarihi Vefâtihim'ı*, Ahmed İbn Abdiliah İbn Salih el-İclî'nin (H.182-261) *Tarihu s-Sikat'* ve *el-Cerhu ve't-Ta'dil'i*, Müslim İbn Haccac el-Kuşeyrî'nin (H.202-261) *el-Esmau ve'l-Kuna'*sı, *Kitabu't-Tabakat'ı, Kitabu Ricali Urve îbni'z-Zubeyr'i* ve *Kitabu't-Temyiz'*i, Ya'kûb İbn Şeybe es-Sedusî el-Basrî'nin (H. 182-262) *el-Musnedu Muallel'ı*, Ebu Hatim Muhammed İbn İdris er-Razi'nin (H. 195-277) *ed-Duafau ve'l-Kezzabîn ve'l-Metrukîne Min Ashabi'l-Hadis'* (Köprülü, 3/40, s.133, 171), Muhammed İbn İsa et-Tirmizî'nin (H.209-279) *Kitabu'l-İlel'i,* el-Huseyn İbn İdris el-Ensarî'nin (H.310) *et-Tarih'* i,

Muhammed Ebu Bişr İbn Ahmed ed-Dulabî'nin (H.234-320) *el-Esma ve'l-Kuna'sı*, Abdurrahman İbn Ebi Hatim er-Razî'nin (H.240-327) *İlelu'l-Hadis'*i, Ali İbn Ömer ed-Darekutnî'nin (H.306-385) *el-İlelu'l-Varide fi'l-Ehadisin Nebeviyye's* (Daru'l-Kutub el-Mısrıyye'de 394 numarada kayıtlı), Abdulğani İbn Said el-Esedî el-Mısrî'nin (H.332-409) *el-Mu'telifu ve'l-Muhtelifu fî Esmai Nakaleti'l-Hadis'ı* ve *el-Muştebehu fi'n-Nisbe'*si, Ebu Nasr Ali İbn Hibetillah İbn Makûla el-Bağdadî'nin (H.421-486) *el-İkmalu fî*

Muhammed İbn Sirin'den (rh.a) Ebu Ca'fer Muhammed İbnu's-Sabah'ın, İsmail İbn Zekeriyya'dan naklettiği bir sözünde "isnad" hakkında şöyle der:

"Önceleri -Müslümanlar- isnad hakkında araştırmada bulunmazlardı. Fitne meydana gelince dediler ki; bize rivayet ettiğiniz hadislerin ricalinin adlarını veriniz. Bunun için Ehl-i Sünnet'in hadislerine bakıp alınır, bid'at ehlinin hadisine bakılır -fakat- hadisleri alınmaz." [158]

Ubade İbn Saîd et-Tuceybî, Ukbe İbn Nafi' el-Fihrî'nin (H.l-63) oğullarına şöyle vasiyette bulunduğunu rivayet eder:

"Oğullarım! Rasulullah'ın ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** hadisini sika olandan gelmediği sürece almayın." [1]

Ebu'z-Zinad, Abdullah İbn Zekvan el-Kureşî (?-130) derdi ki:

"Ben Medine'de hepsi güvenilir olan yüz kişiye yetiştim. O, hadisin ehli değildir denir ve hadisleri alınmazdı." [2]

Sufyan İbn Uyeyne, Mis'ar'dan rivayet ediyor; Saîd İbn İbrahim'i şöyle derken işittim:

"Rasulullah'tan (***sallallahu aleyhi ve sellem),*** güvenilir olandan başka kimse hadis rivayet edemez." [161]

Mis'ar İbn Kudam'a soruldu:

"Ne kadar da çok şek ediyorsun? Dedi ki; bu yakîni müdafaa etmek içindir." [3]

Malik İbn Enes (rh.a):

“Bu iş, sizin dininizdir. Dininizi kimden aldığınıza çok iyi dikkat ediniz.” [4,5]

İbn Ebi Uveys diyor ki; Malik İbn Enes’i (rh.a) şöyle derken işittim:

“İşte bu ilim varya, o senin etin ve kanındır, kıyamet günü ondan hesaba çekileceksin. Onu kimden aldığına iyi bak.” [6]

Mücahid (rh.a) derdi ki:

“Din ancak din ehli olandan alınır.” [165]

Muhammed İbn Şirin (rh.a) şöyle diyordu:

“Bu ilim dindir, dininizi kimden aldığınıza -iyi- bakın.” [7]

Ebu Hureyre (ra) derdi ki:

“Bu ilim dindir, dininizi kimden aldığınıza dikkat ediniz.” [167] Abdurrahman İbn Mehdî (rh.) dedi ki:

“Uç kişiden ilim alınmaz; yalan söylemekle suçlanan, çok vehimde ve hatada bulunan, heva sahibi ve bid’ata davet eden kimseden.” [168]

Yine şöyle derdi:

“Her işittiğini -hadisi- konuşan kimsenin -ilimde- imam olamayacağı gibi, herkesten hadis alan da imam olamaz.” [169]

Muhammed İbnu’l-Musenna, Abdurrahman İbn Mehdi’den naklediyor:

“Benden öğren ve unutma! İnsanlar üç kimsedir: Onların ilki mutkin (her şeyi iyi bilen ve yapan)dir. Bu, kendisi hakkında ihtilaf olmayan insandır. Diğeri ise ( ) -zaman zaman- vehimde bulunan kimse; onun hadisi çoğunlukla sahihtir, onun hadisi terk edilmez; böylesinin hadisi terk

edilirse, insanların rivayet ettikleri birçok hadis kaybolur. Üçüncüsü ise, hadislerinin çoğunda vehimde bulun kimsenin, hadisi terk edilir." [170]

Ebu Hureyre ve Ebu Umame'nin (r.anhuma) rivayet ettikleri bir hadiste Allah'ın Rasulü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* ümmetinden ilme sahip olacaklar hakkında şöyle demiştir:

"Bu ilmi (Dini), sonradan gelecek olan her hayırlı topluluğun adil olanları yüklenir. -Onlar- aşırı gidenlerin tahriflerini, Hakkı bâtılla iptal etmek isteyip de ilim ehliymiş gibi görünenlerin ve cahillerin te'vilini reddederler." [1 !]

Malik İbn Enes (rh.a) kimden ilim alınıp alınmayacağı hakkında şunları söylerdi:

"İlim dört kişi hariç diğer herkesten alınır: Sefihliğini açıkça ortaya koyan kimseden, velev ki insanların en âlimi bile olsa. Rasulullah'a (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** yalan isnad etmekle suçlanmasa dahi, insanların sözlerini nakletmede yalan söyleyen yalancıdan ve insanları hevasına davet eden heva sahibinden fazilet ve ibadet sahibi de olsa, hadisten anlamayan âlimden." [1/2] İmam Malik (rh.a) şöyle derdi:

"Bu ilim dindir. Onu kimden aldığınıza iyi bakınız. Biz bu mescidde, Rasulullah'm (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** şöyle söylediğini duyduğumuz yetmiş kişiye ulaştık. Onların her birisi eğer beytu'l-mal'e görevli kılınsalardı, beytu'l-mal için güvenilir olup ondan hiç birşey almayacak olan kimselerdi. Fakat onlar bu işin (hadisin) ehli olmadıkları için onlardan hiç birşey almadım. Ancak Muhammed İbn Müslim İbn Şihab ez-Zuhrî geldiğinde, o bizden genç olmasına rağmen, biz onun kapısının önünde ondan ilim almak için kalabalık oluştururduk." [8]

Behz İbn Esed dedi ki:

"Allah'ın dini, adil olanlardan alınmaya daha layıktır." [9] Yine Behz İbn Esed şöyle derdi:

"Haddesena demeyenden hadis alıp rivayet etmeyin." [10] Hadis âlimlerinin hadis rivayet edebiyle ilgili Sufyan es-Sevrî (rh.a) şöyle derdi:

“Kendime din edinmek için bir insandan -hadisini- işitirim, hakkında tevakkuf edip karar vermek için bir insandan hadis işitirim. Kendisinden hadis işittiğim kimseye değer vermememe rağmen, onu tanımak amacıyla ondan hadis işitirim.” [11]

Bu nedenle âlimlerimiz, “isnad” ilmini dinden bilmişlerdir. Cahil insanlar ve hadisin “teşriî” konumunu inkâr edenler, bunu önemli bir delil olarak kabul etmezler. Onlara göre akıllarına ne uyarsa, doğru odur. Hâlbuki Allah’ın yeryüzündeki tüm insanlar üzerinde “emin” bir Rasulü ve Nebisi olan Hz. Muhammed’in *{sallallahu aleyhi ve sellem)* ilmi, ahlâkı ve uygulamaları -yani Sünneti- olmadan, insanların Kur’an’ı doğru anlamaları ve O’na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* İtaat edip O’nun (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ahlâkıyla ahlâklanarak yaşamaları asla mümkün değildir. Çünkü Rasul’ün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Allah’ın kitabına, ondaki hikmet, risalet ve şeriatı, kasas ve işaretleri “tebyin”i demek olan Sünnetini (nübüvveti), Kur’an’m fıkhedılmesinden ayırmış olur. Nebevî Sünnet, akılların en olgunu ve insanların en sadıkmm Rabbanî ilminin bir nurudur. Ondan yüz çevirenin hem kendisi, hem de kendisine uyanların basiretleri kör olur. Çünkü onlar böylece karanlıkta kalmışlar ve Allah’ın nuruna gözlerini kapamışlardır. Onun için “isnad”; sözün sahih bir yolla, sadık olup olmadığının araştırılması ilmidir. Bu yolla yalan doğrudan, Hakk da bâtıldan ayrılır, insanlar güzel ve doğru olanı tanıyıp çirkin ve yalan olandan kaçınırlar.

Abdulfettah Ebu Gudde (rh.a) “isnad” hakkında şunları söyler:

“Ummet-i Muhammed’in ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** en önemli özelliklerinden birisi isnad meselesidir. İsnad vasıtasıyla, temiz Şeriat ve onun ilimleri, seleften halefe tebliğ edilmiştir. Böylece isnad, Şeriat ilimlerinin nakledilmesinin ilk şartı oldu. Hatta sonradan gelenlerin seleften aldıkları bir tek kelimeyi dahi isnadla almışlardır...” [1/7]

İmam eş-Şafiî (rh.a) “isnad” hakkında şunları söyler:

“Hadis (ler)i isnadsız olarak talep edenin durumu, gece odun toplayan kişinin durumuna benzer. Bilmediği halde odunla beraber yılan da toplar.” [1]
8

Ebu Said es-San’anî (rh.a), *Edebul-İnılaî ve’TİstimIa* da “isnad” hakkında şunları söyler:

■‘Rasulullah’m (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** sözlerinin nakledilmesi bir zorunluluktur. Bu hadislerin sıhhati ancak sahih bir isnadla mümkündür. İsnadda sahihlik ise, ancak güvenilir ravinin güvenilir raviden, adilin adilden nakletmesiyle bilinir.” [12]

“Abdullah İbnu’l-Mubarek (rh.); ‘Benim nezdimde isnad dindendir’ derdi. Sufyan es-Sevri (rh.a) ise; ‘İsnad mü’minin silahıdır. Silahı yanında olmayan ne ile savaşır?’ derdi.” [13]

Muhammed [İbn Müslim İbn Ubeydillah İbn Şihab İbn Abdillah İbni’l-Haris] ez-Zuhrî (0.124); hadis rivayet ettiğinde hadisin isnadını verir ve sonra şöyle derdi:

“Binaların sathına merdivensiz olarak çıkmak uygun değildir, der ve bununla isnadı kastederdi.” [14]

Yine İbn Şihab ez-Zuhrî (rh.a) hadis uyduranlar hakkında şöyle derdi:

“Hadis bizim yanımızdan bir karış olarak ayrılır gider ve bize bir kulaç olarak dönerdi.” [182]

ez-Zuhrî bununla hadisin isnadında ziyade yapan veya hadisin metnini bozarak uydurma hale getiren kimselerden söz ediyor.

Ebu Hureyre’nin (ra) rivayet ettiği bir hadiste Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle demiştir:

“Size benden tanıdığınız ve inkâr etmediğiniz bir hadis rivayet edilirse onu doğrulayınız. Ancak size benden hoşlanmadığınız ve hiç tanımadığınız bir hadis söylenirse onu doğrulamayınız.” [1SÎ]

Muhaddisler, Rasulullah’m *[sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti’ni ve bize geliş yollarını korumak için, sahih senedleri tespit ettikleri gibi, zayıf ve mevzu olan senedleri de tespit ediyorlardı.

Yahya İbn Main (rh.a) derdi ki:

“Biz (muhaddisler) otuz cihetle hadis yazmadan onu akledemezdik.” [15]

İbrahim İbn Said el-Cevherî (rh.a) ise şöyle derdi:

“Bendeki her hadis, yüz cihetle yazılmamış ise, ben o hadiste yetim sayılırım.” [16]

Ahmed İbn Hanbel ve Yahya İbn Main arasında San’a’da geçen bir konuşma, muhaddislerin isnad konusunda ne kadar duyarlı olduklarını gösterir:

“Bir gün Ahmed İbn Hanbel, San’a’da bir zaviyede Yahya İbn Main’i, Ma’mer’in Eban’dan onun da Enes’ten rivayet ettiği ‘sahife’yi yazdığım gördü. Birisi onun ne yazdığım görmek için bakınca yazdığını gizliyordu. Dedi ki; bunun üzerine Ahmed İbn Hanbel ona dedi ki; Ma’mer’in Eban’dan onun da Enes’ten rivayet ettiği ‘sahife’nin ‘mevzu’ olduğunu bile bile mi yazıyorsun? Birisi sana; sen hem Eban hakkında -tenkidle- konuşuyorsun, hem de onun hadisini olduğu gibi yazıyorsun derse ne cevap verirsin? O da dedi ki; Allah sana merhamet etsin ey Eba Abdillah! Ben bu ‘sahife’yi Abdurrezzak’m Ma’mer’den, onun Eban’dan, onun Enes’ten senedini yazıyor ve onun hepsini ezbere biliyorum. Onun ‘uydurma’ olduğunu da biliyorum. Ta ki, bir insanın gelip Eban’ın yerine Sabit’i yazarak bunu Ma’mer, Sabit’ten, o da Enes’ten diye -sened uydurup- yazmasın ve ben de ona diyeyim ki; yalan söyledin, bu ‘sahife’ Eban’dan, o da Sabit’ten değil diyeyim.” [17]

Allah, kullarını hem sözlerinden ve hem de amellerinden hesaba çekecektir. İnsan zaten dinim; niyet, söz ve amel üzerine bina eder. Yeryüzünde Allah’ın peygamberlerinden olsun, herhangi bir insandan olsun, gelen söz, haber ve bilginin doğrulanabilme şartlan arasında, hemen hemen fazla bir fark yoktur. Haberin ve bilginin doğrulanabilmesi için, doğru bir nakil, doğru bir tesbit ve doğru bir nakilci gerekir. Allah Kur’an’da adaletli olmayı, doğru şahidlik etmeyi, kelimeyi ve insana söyleneni tahrif etmeden, ona bir şeyler katıp çıkarmadan, kaynağı hakkında ve bu kaynağa veya kaynaklara sadık kalmamızı emretmiş, bir kimseden gelmeyeni ona isnad

etmeyi, söylenmemiş olanı söylemeyi yasaklayıp bunu tüm kullarına haram kılmıştır.

Allahu Teâlâ kitabında şöyle buyurur:

“Sakın bilgin olmayan şeyin peşine düşme. Zira kulak, göz ve kalp, işte onların hepsi ondan hesaba çekileceklerdir.”

(İsra: 36)

“Ey kitap ehli! Dininizde aşırıya gitmeyin ve Allah hakkında ancak Hakk olanı söyleyin..”

(Nisa: 171)

“Ey kitap ehli! Dininizde Hakk olanı bırakıp aşırıya gitmeyin ve daha önce sapıtıp çoklarını da saptıran ve doğru yoldan sapanların hevasına uymayınız.”

(Maide: 77)

“Dediler ki; cennete ancak kim Yahudi veya Nasraniyse o girecek. Bu onların temennileridir. De ki; eğer doğru kimseler iseniz, haydi bürhanmızı getiriniz.”

(Bakara: 111)

“Ey iman edenler! Adaletle Allah için Hakkı ayakta tutan şahidler olun. Sakın bir kavmin kötülüğü sizi adalet yapmaktan alıkoymasın. Adil olunuz, o takvaya daha yakındır ve Allah’tan korkunuz, gerçekten Allah işlemiş olduklarınızı çok iyi bilendir.”

(Maide: 8)

“...Konuştuğunuz zaman adil olun, velev ki (hakkında konuşup şahidlik ettiğiniz) akrabalığı olan kimse de olsa ve Allah’ın ahdine vefa gösterin. İşte Allah size bunu tavsiye eder ki hatırlayasınız.”

(En’am: 152)

Kur’an’da söz, davranış ve adil şahidlik etmenin edebine usûl ve hikmetine değinilmiştir. Bu vesileyle, İslâm’a iman eden insanlardan ne istenmişse, tüm insanlardan da aynı şey istenmiştir; doğru olmak, yalan söylememek, kimseye söylemediğini söyletmemek, şahidliği doğru ve adil bir biçimde yerine getirmek. Bu da demek oluyor ki, İslâm; tüm İnsanî ve fıtrî değerleri tüm ilimleri, tavır ve yöntemleri, Hakk, adalet ve doğruluk ölçüleri ve temelleri üzerine kurmak ister. Bu kaide ve değerler, sadece biz Müslümanları değil tüm insanlığı ilgilendiren gerçek İnsanî değerler-

Allahu Teâlâ kitabında şöyle buyuruyor:

“Ey iman edenler! Sedîd olan sözü söyleyin.”

(Ahzab: 70)

Bu ayetteki “sedîd” kelimesinin anlamı; doğru, adil, eksiği tamamlayan, yanlışı tashih eden ve Hakkı adil olarak ortaya koyan söz demektir. Toplumda yalan, iftira, hased ve zulüm yaygınlaşınca, adalet kalmaz ve insanlar arasında kardeşlik duyguları yerine, kin ve nefret duyguları yayılır. Hakk ile bâtıl, iyi ile kötü birbirine karıştırılır.

Bir toplumda doğru söz hak ettiği değer ve saygıyı koruyorsa, adalet tahakkuk etmiş ve sosyal barış da tesis edilmiş olur. Toplumda doğru söze hak ettiği değer verilmiyorsa, ne adalet, ne sağlıklı bir ekonomi ve ne de ona bağlı olarak sağlıklı İnsanî ilişkiler gelişir. Bu da doğru sözün, doğru İnsanî davranış ve düşünceleri oluşturup geliştirdiğinin en ciddi ispatıdır. Yanlışın, yalanın ve bâtılın tek tedavi yolu, doğru söz ve doğru davranışlardır. İslâm’da bunun adına “hidayet” denir. Zaten, Ahzab Suresi 71. ayetindeki mesaja bir göz attığımızda, *“sedîd olan* söz”ün; insan ve toplum ilişkilerinde ve sağlıklı bir toplumun kurulabilmesindeki önemini hemen anlamış oluruz.

“(Ki) amellerinizi ıslah etsin ve günahlarınızı bağışlasın...”

(Ahzab: 71)

Bu sebeple, doğru sözün insan söz ve davranışları üzerindeki doğru etkileri olduğu gibi, yalanın da insan söz ve davranışları üzerinde olumsuz hatta

yıkıcı etkisini göz ardı edemeyiz.

Yine Kur’an’da Allahu Teâlâ şöyle der:

“...Söyleyince adil (olarak) söyleyin...”

(En’am: 152)

İşte âlimlerimiz bu Kur’anî emirden hareketle, doğru sözün ve adaletin haberlerin kaynağını tesbit etmenin farz olduğunu ve “isnad ilmi”nin de Dinden olduğunu söylemişlerdir. Elbette doğru ve adil söz ve şehadet farz olunca, yalan söz, iftira ve tezvir de haram olacaktır. Hayr, bereket ve insanların iyiliği; doğru, adil ve Hakk olanın hâkim olmasında, fitne, huzursuzluk ve zulüm de; yalan söz, yalan şahidlik ve bâtıldadır. Dolayısıyla hadis âlimlerinin; “İsnad Dindendir” sözü, bid’at ehlinin rivayetleri karşısında gelişigüzel, düşünülmeden, hikmeti ve kaynağı bilinmeden söylenmiş bir söz değildir.

İbn Hibban (rh.a) “isnad ilmi” hakkında şöyle der:

“Eğer isnad ve bu taifenin (hadis âlimleri) isnadı talep etmeleri olmasaydı, bu ümmetin içinde de daha önceki ümmetler arasında da Dinde meydana gelen Dini tebdil etme zuhur ederdi. Bunun da sebebi, hiçbir ümmet bu ümmetin, Nebisi’nin ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Dinini muhafaza ettiği gibi, muhafaza edememiştir. Hatta öyle ki, Rasulullah’m (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Sünne-ti’ne, ne bir ‘elif’ ne de bir ‘vav’ dahi eklenememiştir. Tıpkı Kur’an’a fazladan bir şey eklenemediği gibi... Muhaddisler Müslümanlar için Sünnetleri korumuşlardır. Bunun için onlar, bu Dinin hakikatiyle çok ilgilenmişlerdir. Eğer onlar -Allah’ın izniyle- olmasaydı, dileyen dilediğini söylerdi.” [18]

Allah’ın peygamberlerine gönderdiği “vahiy” ve “ilim” ancak sağlam bir iman, sadık ve halis bir niyet, istikamet üzere kulluk, doğru söz ve salih amelle korunabilir. Çünkü “Din”, ilahi bir vahiy ve doğru bir bilgidir. İnsanın ıslahı ve iyiliği için Allahu Teâlâ dinini Rasullerine vahyiyle öğretmiştir. Doğru, Hakk, adil ve güzel olanı, ancak doğru söz, adil bir İnsanî tavır ve güzel olan ayakta tutabilir. Yalan, iftira ve bâtıl, değil hakkı ve adaleti ayakta tutmak, kendisini bile ayakta tutup koruyamaz. Eğer

bugün bâtıl ve küfür tüm sapkınlığına ve çılgınlığına rağmen ayakta duruyorsa; bu, iman ettiğini söyleyenlerin adalet ve doğruluktan sapmaları sebebiyledir. Yoksa bir yere Hakk gelince, bâtıl orada kendisine barınacak bir yer bulamaz.

Allah Azze ve Celle kitabında şöyle der:

“Allah bir kavmi hidayete erdirdikten sonra, onlara takvayla sakınacakları şey [lerji açık seçik bildirmeden, onları saptırıcı (şaşırtıcı) değildir. Gerçek o ki, Allah her şeyi çok bilicidir.”

(Tevbe: 115)

İlk Müslümanlardan sonra başlayan siyasî ve toplumsal çalkantılarda Müslümanlar arasında baş gösteren ciddi meselelerden biri de, Allah’ın Rasulü’nden (*sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet edilen sahih hadislerle, sahih olmayan hadislerin birbirinden ayırt edilmesiydi. Yalan söylemeyen sahabîler döneminden sonra, Rasul’den (*sallallahu aleyhi ve sellem)* gelen bazı sözler; fırkacılar, zındıklar, bid’at ve heva ehli tarafından, kimi kasıdlı, kimi farkında olunmadan, ya tebdil edildi, ya da hadis olanla olmayan birbirine karıştırıldı. Kimi insanlar da, Allah’ın Rasulü’nden *[sallallahu aleyhi ve sellem)* hiçbir zaman rivayet edilmemiş olan sözler nakledip yaymaya başladılar. Bunların başında da aşırı hizipçiler, [] cahil abidler ve zahidlerle,

Mecusilikten, Yahudilik, Nasranîlik ve Hind dinlerinden İslâm’a girmiş gibi görünüp muzaffer İslâm’ın inanç ve İdarî sistemini içten yıpratmak isteyen zındıklar geliyordu. Hakeza Rafızîler de hadis uydurmada tehlikeli bir rol oynamışlardır.

İbn Ebi’l-Hadid, Şia’nın uydurduğu haberler arasında şu uydurma haberi de zikreder:

“Şia’nın zikrettiği şeni’ (çirkin ve ağır) utanç verici meselelerden birisi de Kunfuz’un Hz. Ömer tarafından gönderilip Fatıma’ya (r.anha) vurduğu ve sırtında bir topağın oluştuğu, Ömer’in Fatıma’yı kapıyla duvar arasında sıkıştırdığı, Ali’nin boynuna ip bağlayıp sürüklettiği ve Fatıma’nm; ‘ey babası neredesin, ey babası neredesin’ dediği, Hasen ve Hüseyn’in bu arada

onların arkasından giderek ağladıkları ve benzeri haberlerin hiçbirisinin aslı yoktur. (......) Bunun bizim ashabımız arasında hiçbir gerçeği yoktur. Onların hiç birisi bunun sabit olduğunu söylemez. Ne hadis ehli bunu rivayet etmiş ve ne de bunu bilirler. Bu haber ancak Şia'nın uydurduğu bir şeydir. Onlar hakeza Muaviye'nin kınanmasıyla ilgili hadisleri de uydurmuşlardır: 'Muaviye'yi benim minberim üzerinde görseniz bile öldürün' uydurma haberi buna bir misaldir." (İzzuddin Ebu Hamid İbn Ebi'l-Hadid, *Şerhu Nehcu'l-Belağa:* c.l, s.158, 159, Prof. Dr. Şa'ban Muhammed İsmail, *el-Medhalu Li Diraseti'l-Kur'ani ve's-Sunneti ve'l-Ulûm el-îslâmiyye*: c.2, s.101)

İbnû'l-Cevzî (rh.a) diyor ki:

"Ali'nin (ra) faziletleri hakkında sahih olan haberler gerçekten çoktur. Ancak Rafızîler buna dahi rıza göstermeyerek, elden geldiği kadar onun kadrini yüceltmek yerine, onun değerini düşüren şeyler uydurmuşlardır." (Ebu'l-Ferec İbnû'l-Cevzî, *el-Munteka Min Minhaci'l-îtidal:* s.480)

Amir eş-Şa'bi derdi ki:

"Bu ümmetin içinde, Ali kadar hakkında yalan söylenmiş olan bir başka kimse yoktur." (ez-Zehebî, *Tezkiretu'l-Huffaz*: c.l, s.77)

Ancak buna mukabil karşıt hizipler de de Ebu Bekr, Ömer, Osman ve Muaviye hakkında, onların faziletlerini dile getiren hadisler uydurulmuştur. eş-Şevkanî kitabında bu uydurma hadislerden bazısına değinmiştir.

Abdullah İbn Ebi Evfa'dan rivayet edildiği söylenen uydurma bir sözde şöyle denir:

"Ben Nebi'yi (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Ali'ye yaslanmışken gördüm. Birde baktım ki, Ebu Bekr ve Ömer gelmekteler. Dedi ki; ey Hasan'ın babası! O ikisini sev. O ikisinin sevgisiyle cennete girersin." (İbn Arrak, T'*enzihu ş-Şerîa:* c.l, s. 159)

Bugün özellikle Farsça'dan yapılan çeviri kitaplar arasında Allah'ın Rasulü'nün *(.sallallahu aleyhi ve sellem)* ashabına, özellikle Ömer'e iftira içeren ve sahabeye hakaretlerle dolu birçok kitap yayınlanmakta. Ne yazık

ki Allah'ın Rasulü'nü (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ve O'nun ashabını sevdiğini söyleyen ilim ehli, Ehl-i Sünnet'e hakaretleri içeren ve hatta sahabenin çoğunu mürted gören ve Ali'yi (ra) sevdiğini iddia edenlere karşı seslerini çıkarmamaktalar. Bu iftira ve yalanların arasında İbn Ebi'l-Hadid'in de işaret ettiği gibi, Hz. Ömer'in Hz. Fatıma'nın karnını tekmelediği ve onun çocuğunu düşürmesine sebep olduğu ve evini yaktırdığını söyleyecek kadar çirkin iftiraları yayan kitaplar hâlâ yayınlanmakta.

Rafızîler Hz. Ali (ra) ve ehl-i beytinin faziletleri hakkında üç yüz binden fazla hadis rivayet etmişlerdir. Şa'ban Muhammed İsmail bu rakamı mübalağalı bulmakla beraber, bu sayıya yakın hadis uydurulmuş olabileceğini de inkâr etmiyor ve devamla şöyle diyor:

"Müslüman bir insan, gerçekten Allah'ın Rasulü'ne ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** karşı gösterilen bu cüretin karşısında onların çoğunun Farisî asıllı oldukları ve İslâm'ın adının ardına gizlenerek İslâm'ın düğümlerini tek tek çözmek istediklerini ve eski dinlerini kolay kolay bırakamadıkları veya onların putperest akletme tarzıyla beraber İslâm'a girince, risalet sahibi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** hakkında yalan söylemenin onlar için hiç önem arzetmediği bilgisi olmasaydı çarpılmışa dönerdi." [188]

Haricîlerin hadis uydurmada diğer fırkalarda gördüğümüz gibi, bir hareketleri olmamıştır. Alimlerimiz en az hadis uyduranların Haricîler olduğunu söylemişlerdir. Haricîler bildiğimiz gibi, Ali (ra) ile Muaviye (ra) arasındaki çekişmenin son bulması için "tahkîm" meselesini reddederek, her ikisini de 'tekfîr' etmiş olanlardır. Onların az hadis uydurmuş olmalarının sebebi; yalanı büyük günah olmasından ötürü "küfr" saymış olmalarıdır. Buna rağmen onların bazı önde gelenleri hadis uydurmaktan kendilerini alamamışlardır. es-Suyutî onların ileri gelenlerinden birinden şu sözü aktarıyor:

"Bu hadisler dindir, dininizi kimden aldığınıza iyi bakınız. Biz, canımız bir şeyi çektiğinde onun hakkında hadis uydururduk." [189]

Ancak Muhammed Şa'ban İsmail, Haricîlerin hadis uydurduklarına dair güçlü bir delil bulunmadığını söyler. Şemsulhak Azîm Abâdî ise; *"Size bir*

hadis geldiğinde onu Allah'ın kitabına arzedin, eğer ona muvafık olursa o hadisi alın" hadisinin aslı yoktur demiştir. [19]

O gün düşmanlık, Hadis'e ve Rasul'e *(sallallahu aleyhi ve sellem)* idi. Bugün buna Kur'an'a düşmanlık, Kur'an'ı hâkim güçler ve sistemlerin verdikleri dünyalık unvanlar için tahrif, tebdil ve hükümlerini iptal etme de katılmıştır. Bu akımın başını Hind kökenli "Kur'aniyyun" (Kur'an'cılar Hareketi) çekmektedir. Bu dalâlet taifesi, kimi zaman Kadiyanî ve kimi zaman da Ahmedîler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dün zındıklar, cahil abid ve zahidler, ya da hizipçi mezhepçiler hadis uyduruyorlardı. Bugün de, Sünnet'in Kur'an'la beraber şer'î bir hüküm koyamayacağını iddia etmeye başlayanlar ise, kendilerini sanki Kur'an'm sahibi yerine koymaktalar, yorum ve te'villerini Sünnet'in ve tüm ümmetin geçmiş müctehid imamlarının sözlerinden daha üstün tutmaktalar. Doğrusu, Kur'an ve Nebevî Sünneti "tahrif" "tebdil" ve de "iptal" hareketi, ilk asırdan günümüze kadar devam etmiş ve hâlâ da devam etmektedir. Hatta arkasına devletin siyasî gücünü ve belli bir medya grubunu alan kimi şöhretli ilahiyatçı zevat, artık "hicab"ın Kur'an'm emri olmayıp bunun bir Arap geleneği olduğunu, Kur'an'dan başka hiçbir şeye itibar etmemek gerektiğini söyleyebiliyorlar. Bu cüretin temelinde yine ilk çağdaki gibi, hevaya uyma ve zındıklık zihniyeti yatmaktadır.

Hâlbuki sahabe ve tabiun, Sünnet-i Nebeviye ile amel ederlerken hiçbir zaman Kur'an'm ilmini, hükmünü, hikmet ve öğütlerini ihmal etmemişler, üstelik Kur'an hakkında onlarca ilim dalı ve disiplini oluşturarak, eşsiz bir "Kur'an Edebiyatı" "Tefsir" "Hadis" "Fıkıh" "Tarih" ilimlerini ve bu ilimlerin usûlünü oluşturmuşlardır. Dün hevalarma uyanlarla, bugün hevalarma uyanlar arasında o kadar çok benzerlikler var ki, Müslümanların siyasî ve itikadî düşünce tarihine bakan bunu çok rahatlıkla görüp farkedebilir.

Müfessirler arasında tefsirle ilgili yapılan nakillerde sahabe ve tabiunun görüşlerine en sadık kalanlar; tefsir, dirayet ve rivayet ilminde daha sağlıklı bir yol izlemişler ve Kur'an'm tefsirinde sahabe döneminin tefsirle ilgili bilgilerini bize aktarmışlardır. Bunun dışında yapılmış olan tefsirlerde zayıf haberler, değerli değersiz birçok şey, su-i kasd niyetiyle olmasa bile haberlerden ibretler çıkarılması kasdıyla nakledilmiştir.

Enbiya kıssaları, siyer ve haberler konusunda İbn Teymiyye şunları söylemektedir:

“es-Sa’lebî, el-Vahidî, el-Mehdevî, ez-Zemahşerî, Abdülcebbar İbn Ahmed, Ali İbn İsa er-Rummanî, Ebu Abdillah İbnu’l-Hatib er-Razî, Ebu Nasr İbnu’l-Kuşeyrî, Ebu’l-Leys es-Semerkandî, Ebu Abdirrahman es-Sulemî ve el-Kevvaşî el-Mevsilî gibi müfessirler sahih hadisi sakîm olandan ayıramaya-cak kimselerdir. Onların ne nakledilmiş olan rivayetler ve ne de rivayeti nakledenlerle ilgili bilgileri yoktur. Bilakis onlar tefsirlerinde sahih ve zayıfı cemederek rivayet ederler ve bu ikisinin arasını ayıramazlar. Bunlar içerisinde bu türlü rivayetlerin hepsini nakledip bundaki sorumluluğu tamamen haberi kendisine nakledene yükleyen es-Sa’lebî gibileri vardır. Bu müfessir-

ler arasında kimi de; ya usûl, ya tasavvuf, ya da fıkıh babında herhangi bir kavli, sahih veya zayıf hadisten delil bulup destekler ve buna muhalif olan birçok sahih ve zayıf hadisi de reddeder.

Fakat amellerin faziletleri, şahıslar, mekânlar, zamanlar ve kabirlerle ilgili meselelerde yalan ve iftira babı çok geniştir. Müfessirlerin ilkleri arasında tıpkı tefsirde imamlığında ittifak edilen Mücahid gibileri de vardır.

Mücahid (rh.a) derdi ki:

‘Ben mushafı evvelinden sonuna kadar İbn Abbas’a arzettim, her ayeti ondan fıkhedip bunun fıkhını ondan sordum.’ es-Sevrî derdi ki:

‘Tefsir Mücahid’den gelmişse, bu sana yeter.’

Buharî ve eş-Şafiî tefsirde onun görüşlerine itimad ederler. Flakeza Tavûs, Said İbn Cubeyr, Ata İbn Rebah ve tabiundan diğerleri, bu ilimde insanların en bilgilileridir. Hakeza İbn Mes’ud’dan ilim alan Alkame, el-Esved ve Abidetu’s-Selmanî ve diğerleri tefsirde güvenilen kimselerdir.

Kimileri de tefsirinde İbn Abbas’tan gelen munkatı’ olan senedler kullanmışlardır. Bunlar haddi zatında güvenilir olan kimselerdir. es-Suddî el-Kebîr ve ed-Dahhak -İbn Abbas’tan hadis işitmemiştir- bunlardandır. es-Suddî tefsirinde tabiundan zikrettiklerini bir araya getirmiştir. Tıpkı İbn

İshak'ın *Siyer'ı*, Ali İbn Ebi Talha el-Valibî -İbn Abbas'tan hadis işitmemiştir- ve Katade -kendi nefsinde güvenilir ve hafızdır- Ma'mer'in ondan rivayeti sahihtir velev ki Malik onun kaderle ilgili meselede görüşlerini inkâr etmiş olsa dahi.

el-Kelbî ve es-Suddî es-Sağir'e gelince, bunların rivayetleri terk edilmiştir. Hakeza Mukatil İbn Hayyan 'sika' olmasına rağmen Mukatıl İbn Süleyman gibidir. İbn Abbas'm yakın arkadaşları onun (Mukatil İbn Hayyan) Kur'an'ı tefsirini ve rivayet ettiği hadisleri nakletmişlerdir. Bunun dışında diğer ilimler, hadis, fıkıh, tefsir ve şerhu'l-ğarib ve daha başka hususlarda, İbn Abbas'm ilmi, yakın arkadaşları olan Said İbn Cubeyr, Tavus İbn Keysân, Mücahid İbn Cebr, İkrime, Amr İbn Dinâr, Cabir İbn Zeyd, Ebu'ş-Şa'sae ve Ubeydullah İbn Abdillah İbn Utbe yoluyla yayılmıştır. Ancak ona nisbet edilen tıpkı Cuveybir İbn Said'in ed-Dahhak yoluyla İbn Abbas'tan rivayet ettiği tefsire gelince, Cuveybir'i, Ali İbnu'l-Medinî ve Yahya İbn Said el-Kattan zayıf görmüşlerdir. Ahmed İbn Hanbel onun hadisiyle uğraşılmaz demiştir. Yahya İbn Said el-Horasanî el-Belhî demiştir ki; ona asla iltifat bile edilmez. Ali İbnu'l-Cuneyd ve ed-Darekutnî; o metruktur demiş ve ed-Dahhak ise, onun ibn Abbas'tan tek bir harf bile rivayet etmediğini söylemiştir. İbn Ab-

bas'tan ed-Dahhak yoluyla Ubeydullah İbn Süleyman'ın rivayet ettiği tefsire gelince, o gevşeklik ve zaafta Cuveybir'den daha aşağı bir mertebededir. İbn Abbas'tan yine Muhammed İbn Said el-Avfî'nin babaları ve Atiyye yoluyla ibn Abbas'tan rivayet ettiği tefsir, âlimlerin Atiyye İbn Said'i tenkid etmeleri sebebiyle zayıftır. Yine İbn Abbas'tan Ali İbn Ebi Talha'nın rivayet ettiği tefsir hakkında Ahmed İbn Hanbel; Ali İbn Talha zayıftır, o İbn Abbas'tan hiç birşey işitmemiştir demiştir. Muhammed İbnu's-Saib el-Kelbî'nin Ebu Salih Bazam yoluyla İbn Abbas'tan rivayet ettiği tefsir el-Kelbî'nin kezzab oluşu nedeniyle kabul edilmemiştir. Bazam, İbn Abbas'tan hiç birşey işitmemiştir. Abdussamed İbn Fadl dedi ki; Ahmed İbn Hanbel'e el-Kelbî'nin tefsiri hakkında soruldu, dedi ki; -tümü-yalandır. Bunun üzerine; peki o tefsire nazar etmek caiz midir denildi; o da hayır dedi. (...)

Tabiundan Katade, Ma'mer, Sufyan es-Sevrî, İbn Ebi Arube ve İbn Cureyc ve tefsir tasnif edenlerin tefsirlerine gelince; onlar bu ilmin usulünde sahabe

ve tabiundan işitmiş olanların işittiklerini zikrederler. Sahabe ve tabiunun ve onlara tabî olanların tefsirleri ile ilgili çok tefsirler yazılmıştır. Onlar tefsirlerinde zikrettikleri lafızları senedleriyle zikrederler. Veki', Abdurrezzak, Abd İbn Humeyd, Adem İbn Ebi İyâs, Ahmed İbn Hanbel, İshak İbn Raheveyhî, Ebu Bekr İbn Ebi Şeybe, Bakıyy İbn Mahled, Senîd, Duheym, İbn Ebi Hatim, İbnu'l-Munzir, İbn Cerir ve Ebu Bekr İbn Ebi Davud'un tefsirleri gibi.

Yukarıda zikrettiğimiz bu müfessirlerin öyleleri vardır ki onlar Mukatil ve el-Kelbî'den hiç birşey zikretmezler." [20]

Burada, mevzu hadisin ve İsrailiyyatın en çok etki ettiği ilim dalları

arasında "tefsir ilmi"ni de zikretmek gerekir. [n] İslâm'ın ilk dönemlerinden itibaren İsrailoğullarmm Müslüman olanlarının ve daha sonra genişleyip büyüyen İslâm devletinin yönetimi altında yaşamak zorunda kalan Yahudiler ve Hıristiyanlardan alınan birçok rivayet, Kur'an tefsirlerine girmiştir. Hatta bu rivayetlerin kimisi en meşhur tefsirlerde bile görüle-bilmiştir. Mesela bu tefsirler arasında İbn Cerir et-Taberî'nin *Camiu'l-Beyan fî Tefsiri'l-Kur'an* adlı kitabı dahi İsrailî rivayetlerin etkisinden kurtulamamıştır.

"Ebu Hureyre (ra) diyor ki; kitap ehli, Tevrat'ı Ibranice okurlar ve onu müslümanlara Arapça tefsir ederlerdi. Bunun üzerine Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** ŞÖyle dedi:

'Kitap ehlini ne tasdik ediniz ne de yalanlayınız. Allah'a, bize indirilene ve size indirilene iman ettik deyin.' [(,)]

Alimlerimiz İsrailiyyattan olan haberlerle ilgili üç görüş ortaya koymuşlardır:

1. Kur'an ve Sünnet'ten sıhhatini bildiğimiz haberler. Bu, Kur'an'm ayetlerine muvafık olan ve Sünnet'in reddetmediği haberlerdir. Rasulullah

(*.sallallahu aleyhi ve sellem*):

‘Bir ayet de olsa benden alıp tebliğ ediniz ve İsrailoğullarmın haberlerinden konuşunuz, bunda herhangi bir sakınca yoktur. Ve kim ki bilerek benim adıma yalan söylerse, cehennemdeki yerine hazırlansın.’ [r)]

2. Kur’an vahyi ve Sünnet’le yalan olduğunu bildiğimiz haberler. Bu daha çok peygamberlerin kıssalarıyla ilgili İsrailoğullarmın peygamberlerin ismetini zedeleyecek şekilde anlatılan kıssalardır. Bu hususta da Rasulullah

{sallallahu aleyhi ve sellem) müslümanları şöyle uyarmıştır:

‘Ey Müslümanların cemaati! [Nasıl olur da Kitap Ehline herhangi bir şey hakkında soru sorarsanız?] Nebinize indirilen kitabınızın hâlâ yeni olup yaşlanmadığı halde onu okumuyor musunuz? [Allah] kitap ehli hakkında; onların Allah’ın kitabını tebdil ettiklerini ve elleriyle kitapta yazdıklarına, ‘bu Allah’ın katındandır’ dediklerini haber verdi. Bilin ki size ilimden gelen, onlardan bir şey sormanızı yasaklamaktadır. Hayır vallahi, biz onlardan sizin üzerinize indirilmiş olandan bir ilim öğrenmek için gelip soran bir tek adam görmedik.’ [( ]]

3. İsrailoğullarından rivayet edildiği halde, hakkında sükût edilmiş haberler. Bu haberlerin ne doğru, ne de yalan olduğu bilinmez:

Ebu Hureyre (ra) diyor ki; kitap ehli Tevrat’ı İbranice okur ve onu Müslümanlara Arapça tefsir ederlerdi. Bunun üzerine Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** şöyle dedi:

‘Kitap ehlini ne tasdik ediniz ne de yalanlayınız. Bize indirilene ve size indirilene iman ettik deyin.’ [n]

Yine Rasulullah ***(sallallahu aleyhi ve sellem)***, onlardan gelen haberlerin sahih veya bâtıl deyip ayırmadan almaya ve onlardan hakikat adına bir şeyler talep etmemizi yasaklayıp şöyle demiştir:

‘Ben size bu haberlerin en akı, en temiziyle geldim. Sakın onlara herhangi bir şey hakkında sormayın. Ola ki size Hakk olan şeyden haber verdikleri halde onları yalanlarsınız veya bâtıl olan bir şeyi haber verirler de siz de onu doğrularsınız. Nefsim elinde olana yemin ederim ki, Musa (as) hayatta olsaydı, bana uymaktan başka bir şeye uymak ona yakışmazdı.” [21]

Muhammed Huseyn ez-Zehebî bu konuya şu açıklığı getirmektedir:

“Ancak burada şunu hatırlatmakta yarar vardır: Sahabe döneminde İsrailiyyatın rivayet edilmiş olması, sahabelerin önlerine gelen her haberi alıp bununla amel ettikleri anlamına gelmez. Bilakis onlar bazı kıssaları açıklığa kavuşturmak ve Kur’an’m mücmel olarak zikrettiği hususlarda onlardan gelebilecek bilgilere karşı ihtiyatlı davranmak için bu haberleri alıyorlar, bu haberleri Rasulullah’ın ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** vasiyeti gereğince duyar duymaz ne doğruluyorlar ve ne de yalanlıyorlardı. Hususan, rivayet edilen haber iki ihtimali de taşıyorsa...” [22]

“Üstelik sahabe, Yahudilerden ve Hıristiyanlardan akideye aykırı veya ahkâma muhalif olan şeyleri sormuyorlardı. Ancak onlardan sorup öğrendikleri, Kur’an’m getirdiğine şahid ve takviye babından olanları soruyorlardı. Hakeza onlar Rasulullah’dan (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** sabit olanı terk edip kitap ehlinden sormuyorlardı.” [194]

Sahabenin, ehl-i kitaptan onları imtihan etmeden ve (onlardan duydukları) haberlerin sıhhatini incelemeden alıp onunla emel ettiklerini söylemek, özellikle sahabeden; Ebu Hureyre, Abdullah İbn Selam hakkında Hakka ve hakikate ters düşenlerin söylemiş oldukları iftiralardandır. Bu ittihamın baş temsilcilerinden Yahudi Macar Müsteşriki Ignaz Goldziher ve Mısır’lı takipçisi Ahmed Emin’i zikredebiliriz.

“Özellikle; Ebu Hureyre’nin Ka’b el-Ahbar (Ö.32/652-653) ve Abdullah İbn Selam’a (0.43/663-664) başvurarak onlardan İsrailiyyattan olan haberler rivayet edip Rasulullah’m (***sallallahu aleyhi ve sellem****)* getirdiklerine muhalif şeylerle amel ettiğini söylemek, onlara iftiradan başka bir şey değildir. Hele İbn Abbas’ın -Kur’an tefsirinde- Ebu’l-Celed Ğaylan İbn Ferve el-Ezdî’ye müracaat ettiğini ve ondan tefsirle ilgili ilim aldığını söylememiz asla doğru değildir. Velev ki İbn Abbas’ın böyle birisiyle ilişkisi doğrulansa bile İbn Ab-bas’ın her şeyde ona müracaat ettiğini söylemek hakikat değildir. Bu olsa olsa cevaz dairesini geçmeyen şeylerde ona sormaktır. Üstelik İbn Abbas’ın ehl-i kitaptan ilim alıp onlara müracaat edenlere karşı olan şiddetli tavrını bildikten sonra.” [195]

Mısır’da İngilizlerin işgalinden sonra başlayan Arap Milliyetçiliğinin etkisinde kalan ve geçmişe yönelik insaf ölçüsünü aşan yaklaşımlar sergileyen Ahmed Emin ve Reşid Rıza, Yahudilere olan düşmanlıklarından kaynaklanan bir kinle Ka’b el-Ahbar’ı, Kur’an tefsirine İsrailiyyatla ilgili birçok asılsız haberleri doldurduğunu iddia etmişlerdir.

Muhammed Huseyn ez-Zehebî *et-Tefsiru ve’l-Mufessirun* adlı kitabında hem Ahmed Emin’in ve Reşid Rıza’nm hem Ka’b el-Ahbar hem de Vehb İbn Münebbih’e yönelik tenkidlerine ayrıntılı cevap vermektedir.[23]

Kalplerinde ve amellerinde hidayet (hüda) eseri kalmayanlar, dün nasıl dine, din adına dışardan, nefislerinin şehvetlerine uyarak bir şeyler katmaya çalışmışlarsa; bugünküler de aynı düşünce ve anlayışla, Nebevî Sünneti yıkma, ya da kökten inkâr etme yoluna sapmışlardır. Bahaneleri de yüz binlerce hadis arasından hangisinin doğru, hangisinin yanlış olduğunu tespit etmenin güçlüğüymüş! Sanki binlerce hadis âlimi ve onların İlmî çabaları bir yalanmış ve bu hadisler doğru yanlış ayırt edilmeden önümüze konmuş gibi, çağdaş zındıklar, Nebevî Hadisler hakkında birçok şüpheler ileriye sürmekteler.

Bugün şunu çok iyi bilmeli ve iman etmeliyiz ki; Nebevî Sünnet hakkında üretilen şüpheler, sonunda küllî bir biçimde hadisi inkâr yolunu açmıştır. Aslında dün gaye buydu ve ne yazık ki, bugün de gaye budur.

Ancak burada, halis bir niyet ve yöntemle, Allah’ın rızasını talep için Rasulullah’tan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelen ilmi, temiz imamlarımızın edep, ictihad ve samimiyeti ile araştırıp bununla İslâm’ın ve Müslümanların izzetini yüceltmek ve Kur’anî bir mesajı daha iyi, daha doğru, daha dürüst ve cesurca insanlığa sunmak isteyen, Rabbani ilim adamlarımızın çaba ve çalışmalarını da bundan müstesna kıldığımızı beyan etmeyi de bir vefa borcu bildiğimizi söyleyelim.

Kalpler hevayla bozulmadıkça, akıllar şehvetle kirlenmedikçe, ne Kur’an’a ve ne de Sünnet’e dil uzatılır. Kimin hayatı, ilim ve ahlâkı, Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve ashabının, onlara iyilikte uyan ilk Müslümanlarınkine benzemekten çıkmaya ve değişmeye başlamışsa, onun hem ilminde ve hem de dininde felaket ve belâ baş gösterir. İşte ümmeti saptıracak olan “dalâlet imamları” da o zaman zuhur eder. Hadis

uyduranlarla, Kur’an’m ve Sünnet’in ilim, ahlâk ve gayesine aykırı söz söyleyenler arasında hiçbir fark göremeyiz. Her iki durumda da Allah’ın dinine heva karıştırılmıştır.

Allahu Teâlâ Kur’an’da onlar hakkında:

“Bunun üzerine zalim olanlar kendilerine söylenen sözü söylenmeyene tebdil ettiler...”

(Bakara: 59)

Allah’ın Rasulü’nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sözünü korumak imandandır. Bu söz korunmazsa Allah’ın ahdine sadık kalınmamış olur.

Üstelik Allah’ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)’*,

“Kim benim adıma söylemediğim -bir- sözü söylerse cehennemdeki yerine hazırlansın” [24] demişken, Allah’tan korkmadan yalan hadis rivayet edip onu insanlar arasında yayanlar, Allah’a ve Rasulü’ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* hem iftira etmişler hem de Allah’ın Dinine ve Rasul’iin (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Risalet’ine karşı, hiyanette bulunmuşlardır.

Ebu Hureyre (ra), Allah’ın Rasulü’nden (*sallallahu aleyhi ve sellem)* bâtıl haberler uydurup bid’atleri ihdas edecek kimselerle ilgili şu hadisi rivayet eder:

“Ahir zaman ümmetimden öyle insanlar çıkacak ve onlar ne sizin ne de babalarınızın asla duymadıkları şeyleri sizlere konuşacaklar. Siz siz olun kendinizi onlardan sakının.” [198]

Bir başka rivayette de Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle der:

“Ahir zamanda deccaller ve yalancılar olacak, size öyle hadisler söyleyecekler ki, onları ne siz duymuşsunuzdur ne de babalarınız. Siz siz olun onlardan sakının, sizi dalâlete düşürmesinler ve fitneye bulaştırmasınlar.” [199]

Zira Allahu Teâlâ kitabında şöyle buyurur:

“Hakkında ilmin olmayan -şeyin- peşini izleme, şüphesiz ki, işitme (kulak), göz ve kalp bunların hepsi bundan sorumlu tutulacaktır.”

(İsra: 36)

Allahu Teâlâ kitabında iman ve ilim ehli olan tüm insanlara kıyamet gününe kadar asalet ve yüceliğini yitirmeyecek olan bir ders vermektedir.

İslâm âlimlerinin Rasulullah’m *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sahih hadislerini, sahih olmayanlardan ayırmak için verdikleri İlmî mücadele, Allah yolunda cihada denk olan bir çalışmadır. Zira onlar, yüzyıllar boyu hadislerin isnadı, metinleri ve fıkhedilmesi üzerinde yaptıkları çalışmayla, hem Allah’ın Rasulü’ne (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ait olan sahih, hasen ve makbul hadisleri, bâtıl ve uydurma olanlarından ayırmışlar, hem de İslâm dışı din ve kültürlerin zararlarından Kur’an ve Sünnet ilmini korumuşlardır.

Bunun için Allah’ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* adına hadis uyduranlar, dolayısıyla Allah’ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ve tüm Müslümanlar adına da yalan söylemiş ve böylece Dinin tahrifi ve tebdiline yol açmışlardır. Kimsenin Allah’ın Rasulü’nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yalan hadisler ve bâtıl sözlerle küçük düşürme hakkı olmadığı gibi, Rasul’ün de (*sallallahu aleyhi ve sellem)* böyle yalan, uydurma ve bâtıl sözlere ihtiyacı yoktur. Çünkü O *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tüm insanlığa tevhidi, ahlâkı ve insan olma bilgi ve hikmetini getirmiş olan bir peygamberdir. O *(sallallahu aleyhi ve sellem),* asla bâtıl söz söylemez. Sözü hayr ve hikmet, davranışları tüm insanlık için Rabbanî ve İnsanî birer ders ve ibrettir. Takiyuddin İbnu’s-Salah, *Ulumi’l-Hadis* adlı kitabında “uydurma hadis”i rivayet etme hakkında şunları söylemiştir:

“Uydurma hadisi, bu hadisin durumunun bilindiği halde hadisin uydurma olduğunun beyan edilmesi, bâtınında doğru olma ihtimali olan zayıf hadislerin dışında haramdır. Zayıf hadislerin de terğib ve terhib konusunda rivayetinin caiz olduğu da bilinmektedir.” [25]

İbnu’l-Mulakkin, *el-Muknî’* adlı kitabında “mevzu hadis” hakkında şöyle der:

“O, uydurulmuş olandır, zayıf hadisin en şerlisidir. Bu hadisin bilinmesi halinde, hangi ma’nâyla olursa olsun rivayeti helâl değildir. Ancak onun mevzu olduğu bilgisinin zikredilmesi bunun hilafı olan zayıf hadislerin bâ-tm[nın]da doğruluğunun muhtemel olması bundan müstesnadır. Bunun terğib ve terhib, öğütler, kıssalar ve amellerin faziletlerinde rivayet edilmesi caizdir. Allah’ın sıfatları ve şeraitin ahkâmında ise, caiz değildir.” [26]

ALLAH’IN RASULU’NUN *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ADINA YALAN HADİS UYDURMANIN HÜKMÜ

Sahabe Allah’ın Rasulü’nün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* hadislerini öğrenmek için, hem ezberliyor hem de yazıyordu. Zira onlar hıfzetmede yetenekli ve güçlü bir zekâya sahiptiler. Üstelik onların iman ve takvaları, Allah’ın Rasulü’nün *{sallallahu aleyhi ve sellem)* sözlerini ezberleyip korumaları ve bunu başkalarına öğretmelerinde önemli bir esas oluşturuyordu.

Rasulullah da (*sallallahu aleyhi ve sellem)* sahabenin O’nun (*sallallahu aleyhi ve sellem)* hadislerini öğrenmelerini ve başkalarına tebliğ ederek öğretmelerini onlara tavsiye etmiştir. Allah’ın Rasulü’nün *(sallallahu aleyhi ve sellem*), önceleri hadislerinin yazılmasını nehyetmesi; hadislerin henüz iniş tarihi yeni ve taze olan Kur’an’la karıştırılması ve aynı yerde yazılması endişesi sebebiyleydi. Bildiğimiz gibi, hadisin yazılmasını nehyeden hadisler daha önce varid olmuştur. Hadislerin yazılmasına izin veren ve emreden hadisler daha sonra varid olduğundan, öncekileri neshedici durumdadır.

Allah’ın Rasulü’nün *(sallallahu aleyhi ve sellem);*

“Kim benden Kur’an’dan başka bir şey yazarsa, onu silsin” [202]

demesi umumi emir değil, hususî bir durumu dile getirmektedir. Eğer umumî ve şer’î bir emir olsaydı, kendisi onlarca (otuzdan daha fazla) mektup ve vasiyeti ashabına yazdırmazdı.

Abdullah İbn Amr (ra) diyor ki:

“Ben Allah’ın Rasulü’nden ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** duyduğum her şeyi yazıyordum. Bununla duyduklarımı ezberlemek istiyordum, ancak Kureyşliler beni yazmaktan alıkoydular. Dediler ki; sen Rasulullah’tan ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** her duyduğunu yazıyorsun, Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** beşerdir, gazab halinde konuştuğu gibi rıza halinde de konuşur. Ben de bunun üzerine yazmaktan vazgeçtim. Sonra bunu Rasulullah’a (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** zikrettim, parmağını ağzına işaret ederek dedi ki; yaz, vallahi nefsim elinde olana kasemde bulunurum ki, bundan Hakk’tan başka bir şey çıkmamıştır.” [27]

Ebu Hureyre (ra) diyor ki:

“Rasulullah’m ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** ashabı içinde, Abdullah İbn Amr İbnu’l-As hariç, beden daha çok hadis bilen bir kimse yoktur. Zira o yazardı, ben ise yazmazdım.” [204]

Rafi’ İbn Hadîc (ra) rivayet ediyor:

“Dedik ki; ey Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Biz, senden birçok şey işitiyor ve bunları yazıyoruz, bunları yazalım mı? Dedi ki; yazın bunda hiçbir sakınca yoktur.” [28]

Hadislerin yazılmasını emreden hadislerin çoğu, sahih ve hasendir. Allah’ın Rasulü’nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* zamanında en az kırk altı kişi hadis yazıyordu. Bu da sahabenin hadisi yazmaya verdikleri önemi göstermek bakımından dikkate değer. Her ne kadar sahabe hadisleri yazdıysa da, Allah’ın onlara verdiği hıfz melekesiyle hadisleri kendi aralarında müzakere ederek hıfzediyorlardı. Sahabeden sonra tabiun da, hadisleri isnad ve hıfz yoluyla alıp insanlara öğretiyorlardı.

Ebu Ali el-Ceyyanî (rh.a) derdi ki:

“Allahu Teâlâ bu ümmete kendisinden önce hiçbir ümmete vermediği bir hususiyeti verdi: İsnad, ensab (neseb bilgisi) ve i’rab..” [29]

Kötü niyetli olanlarla, münafıklar, bu hassas yöntemin uygulanmaya başlamasından bu yana, Rasulullah’m (*sallallahu aleyhi ve sellem)* hadisleriyle uğraşmak ve O’nun *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti’ni

iptal etmek gayesiyle amansız bir şekilde mücadele etmektedirler. Sahabeden sonraki dönemlerde, tabiun ve onlara uyanların döneminde de Rasulullah *(sallallahu aleyhi*

ve sellem) adına, hem hadis ve hem de isnad uydurmaya karşı muhaddisler tarihte eşine rastlanmayacak olan İlmî bir cihad başlattılar. Bu mücadele [de muhaddisler], hem Rasulullah'tan *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelen hadislerin mertebelerini belirliyor, hem sahih olanla olmayanı birbirinden ayırıyor ve hem de sahih, hasen, zayıf ve uydurma olan metinleri ve isnadları da kayda geçirip tesbit ediyorlardı. Böylece, hangi hadisin metni ve isnadının adil, zabt ve diyanet ehli olanların kendisinin emsali olanlardan hadis alıp almadıkları ve bunun müsned ve muttasıl bir senedle Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ulaşıp ulaşmadığı, metni ve senedinde hadisin reddini gerektirecek herhangi bir illetin, şuzuz'un, inkıta'ın irsâl, nekâre veya uydurmanın olup olmadığını tespit etmeye başladılar. Allah'ın Rasulü'nün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* böylece hiç ağzından çıkmamış olan uydurma hadisler de kendiliğinden ortaya çıkmaya başladı.

Muhaddislerin, Sünnet'in ve Hadis'in muhafazası ve onu düşmanlarının ve inkârcıların ifsadı ve iptalinden korumak için, tarihte bir daha misli görülmeyecek olan tedvin, tasnif, tahkik, isnad, cerh ve ta'dille, rical ilmi gibi konularda, akılları hayretlerde bırakan İlmî bir yöntemi tüm naklî ilimlere tatbik etmeye başladılar. [n]

Muhaddisler hadislerin metni ve isnadının sıhhatini tesbit için, sağlam ve sarsılmaz olan kaideler geliştirdiler. Bu kaidelerinde, Şeriatın usûlü ve makasıdına uyumlu bir şekilde tatbikine çalıştılar. Öyle ki hiçbir insanın, bu İlmî çabalar sonucu tarih sahnesine çıkan hadis ilminin bu sağlam kaidelerine rağmen, başka herhangi bir söze; "bu Allah'ın Rasulü'nün *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sözüdür" demesine kıyamete kadar imkân kalmamıştır. Bu, İslâm Şeriatından önce hiçbir şeriat ehline nasip olmamış muazzam bir gayret ve Hakkın, bâtıla ve bâtıl ehline karşı hüccetleriyle üstün gelmesidir. Âlimlerimiz hadislerin tanınması ve bunun mucibince amel edilmesi için hadisleri "isnad" ve "metn"ine göre derecelere ayırmışlardır. Bunun için de hadisleri; 1. Sahih

2. Hasen

3. Zayıf, diye üç dereceye ayırmışlardır. Sahih Hadis: Alimlerimizin ta’rifine göre; Senedi tam bir nakil, “ittisal” [n] “adalet” [r)]“zabt” [( )] yoluyla; “şâz” [(*}], “ayıplayıcı bir illet”ten hâli olarak Rasulullah’a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kadar ulaşan hadistir.

Hasen Hadis: Bu hadis türü, aslı bilinen, ravileri tanınan hadistir. Böyle bir hadisi âlimlerin çoğu kabul etmişlerdir. Fakihlerin de ekserisi bu hadislerle istidlalde bulunmuşlardır. Bir diğer ta’rife göre ise “hasen”, az bir zaafı bulunan ve sahih olma ihtimalini de taşıyan hadistir.

Hasen hadis de kendi içinde; “hasen li zatihi” ve “hasen li ğayrihi” olarak ikiye ayrılır. “Hasen li zatihi”; aslında sahih olan hadis manasına da gelir. Hasen hadisin ravilerinde aranan şartlar, sahih hadisin ravileri için de aranan şartlardır. Ancak sahih hadisi, sahih olmaktan çıkaran sebepler ve illetler, hasen hadisin de sıhhatine zarar verir. “Hasen li ğayrihi”; zayıf bir hadisin yalancı olmayan ve fıska bulaşmamış olan ravilerden gelen rivayet[ler]le güçlenmesidir.

Zayıf Hadis: Bu hadis; “sahih” ve “hasen” olma şartlarını yitirmiş olan hadistir. Yahut sahih ve hasen olmanın en temel şartlarından mahrum olan hadistir de diyebiliriz. Bir hadis, isnadında bir düşüklük olmadan veya bir veya birkaç ravisi suçlanmadan “zayıf” olarak nitelenmez. Bunun da yine hadisteki ayıplara göre kısımları vardır. Hadisin isnadında düşmüş olan ravileri sebebiyle hadisler muhtelif sıfat ve isimler alır.

Muhaddisler, hadislerin isnadındaki düşüklüğün açık olması durumunda hadisleri;

a) Muallâk b) Mürsel c) Mu’dal d) Munkati’ olmak üzere dört sınıfa ayırmışlardır.

Hadisin isnadındaki gizli olan düşüşten ötürü de hadisleri ikiye ayırmışlardır:

1. Mudelles: Bu hadis, isnadında bulunan ayıbın ravi tarafından gizlendiği hadistir. Hadiste “tedlis” yedi kısma ayrılır:

a) Tedlisu’l-Isnad: Bu, müdellis ravinin kendisiyle karşılaştığı ravinin adını kullanarak kendisinden hiç hadis işitmediği bir raviden hadis rivayet etmesidir.

b) Tedlisu’t-Tesviye: Bu, iki sika ravi arasında bulunan zayıf bir raviyi düşürmedir. Tedlisin en zararlısı budur.

c) Tedlisu’l-Atf: Bu, ravinin kendisinden hadis rivayet ettiği iki ravinin de, kendisinden hadis rivayet ettikleri bir raviden hadis rivayet edip bunlardan sadece birisinin adını açıklayıp diğerinden hadis almadığı halde, ondan da öbürüyle beraber hadis almış gibi konuşmasıdır.

d) Tedlisu’s-Sükfıt: Hadisi “haddesena” siğasıyla rivayet ettikten sonra, sükût edip susması ve bununla da onda kesin olarak hadis rivayet ettiğini kasdetmiş olmasıdır.

e) Tedlisu’s-Siyeğ: Müdellis ravinin birisinden hadis rivayet etmediği halde, “ehberena” demesi gibi.

f) Tedlisu’ş-Şüyûh: Müdellisin kendisinden rivayette bulunduğu şeyhini, kendisinde bulunmayan vasıflarla anarak veya onun sahip olmadığı bir künye ve lakapla onun kim olduğunun bilinmemesi için onun adını veya künyesini gizlemeye çalışmasıdır.

g) Tedlisu’l-Buldan: Bu, müdellisin kendisinden hadis aldığı raviyi hadis almadığı bir yeri zikrederek anması veya hadis aldığı yeri başka bir yerin adıyla değiştirerek anmasıdır. Mesela hadis aldığı raviden, hadis aldığı yeri zikretmesine rağmen onunla başka bir yeri kastetmiş olmasıdır.

2. Hafî Mursel [el-Murselu’l-Hafiyy]: Bu, ravinin çağında yaşamış olup da kendisiyle hiç karşılaşmamış olduğu halde, birisinden hadis rivayetinde bulunmuş olmasıdır. Bunda da daima ihtimal ifade eden bir siğa kullanır.

Muhaddisler hadislerin ravilerinin “adalet” cihetiyle tenkidi bakımından da aşağıdaki sebepleri zikretmişlerdir:

1. Yalan: “Yalancı hadisi”nde de belirtildiği gibi Rasulullah’a (*sallallahu aleyhi ve sellem)* yalan nisbet edendir. Bu da “mevzu hadis” olarak

adlandırılmıştır.

2. Yalanla Suçlanmak: Yalanla suçlanana hadis “mustalahı”nda “metruk” denir. Bu da ravinin, hadisi kabul gören usulün dışında ve sikaların hadisine muhalif olarak rivayet etmesidir.

3. Fısk: Ravinin büyük bir günahı işlemiş olması veya bir günahı veya bir kaçını işlemekte ısrar etmiş olmasıdır. Fasıkm rivayet ettiği hadis, “münker” olarak adlandırılır.

4. İhtida’: Bu, Din’de aslı ve misli olmayanı sonradan ihdas etmektir. Bunu ihdas edene “mubtedi” denir. Bid’atın aslı hevaya uymak, Rasulullah’tan *{sallallahu aleyhi ve sellem)* gelen Sünneti terk etmek, ondan gayrisiyle amel etmek ve insanları buna davet etmektir. Bid’at ehli, dini ya eksik gördüğü veya insanın kemalini sağlamadığını zannettiğinden ötürü kendi hevasma uyarak; bir şeyler ihdas eder ve bunu kendisine din ve sünnet edinir. Bid’atı küfür cinsinden olan “mubtedi” tekfir olunur ve hadisi asla alınmaz. Bid’atı kendisini küfre götürmeyen kimsenin ise, yalanı helal görmediği, hadisinin onun bid’atini hoş gösterecek bir hadis olmaması ve bid’atına insanları davet etmemesi halinde hadisi alınır.

5. Ravinin Cehaleti: Yani ravinin kim olduğunun bilinmemesi. Ravinin bilinmemesi üç şekilde ele alınır:

a) Mechuluİ-’Ayn: İsmi zikredildiği halde, kendisinden sadece bir kimsenin rivayette bulunduğu kimse. Böylesini hadis imamları mu’teber görmemişlerdir.

b) Mechulu’l-Hâl: Bu, ismi zikredildiği halde hadis âlimlerince, ne cerh ve ne de ta’dil ile adını alan kimsedir. Buna “mestûr”da denir.

c) Mubhem: Isnad’da adı zikredilmeyen raviye denir.

Hadislerin ravilerinin “zabt” cihetiyle tenkid edilmeleri:

1. Fahiş şekilde hadiste hataların bulunması.

2. Hadis rivayetinde çok gaflette bulunmak.

3. Kötü ezber sahibi olmak.

4. Çok vehm'de bulunmak.

5. Sika (güvenilir) olan ravilere muhalif hadis rivayetinde bulunmak. Muhalefet, ya isnadda olur ya da metinde. Buna hadis âlimlerinin ıstılahında "müdrec" de denir. İsnadda ziyade, "kalb" "ıdtırab" "tashîf" ve "tahrif" de bu cümledendir.

Allah'ın Rasulü'nden *{sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet edilen hadislerin en sağlam ve sağlıklı bir biçimde; O'nun *{sallallahu aleyhi ve sellem)* ilmini, hidayetini ve nübüvvetini bize ve bizden sonra gelecek olan Müslümanlara ulaştırabilmek uğrunda âlimlerimiz, hem metin esasları olan ilmî kaideler koymuşlar ve hem de dinde adaletle isnadda bulunmak ve "söz"ü sahibine nisbet etmek ve bu nisbette Hakk ve adaleti ikame etmek gayesiyle; Allah'ın kitabının ve Rasulü'nün *{sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'nin kıyamete kadar şahidi olmak için büyük ilmi çaba sarfetmişlerdir.

Muhammed İbnu'l-Murteda el-Yemanî, *İsaru'l-Hakk* adlı kitabında mevzu hadislerin zararları hakkında şöyle diyor:

"...Mevzu hadisleri bilmekten mahrum, hadis, siyer ve tarih ilminin imamlarından olmadığı halde, onların hadis tenkidlerine vakıf olmayan ve tahkik ehlinin nezdinde neyin mütevatir olup neyin uydurulmuş olduğunu bilmeyenlerin hastalığının çaresi; bu ilmi bilmek ve onda rüsuh sahibi olmak ve boş iddialarla bu ilmin ehline karşı muhalefette bulunmamaktır. Hadis ilmi, zor bir ilimdir. Tahsili uzun zamana, hadis ilimlerinin bilgisine ve iddiada bulunmada acele etmemeyi gerekli kılar." [207]

Bunun için hadis ravileri ve rivayetleri hakkında daha önce hiçbir ümmete nasip olmayan usul ve kaideler geliştirmişler ve Rasulullah'm *{.sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni tüm insanlığa en sağlıklı ve sağlam bir şekilde tebliğ etmenin gayretini sergilemişlerdir. Zira Rasulullah'tan *{sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet edilen, Allah'ın kitabının; tebyin, tefsir ve te'viliydi. Dolayısıyla bu da insanlara Allah'ın risaletinin tebliğidir. Hadisin sağlam ve sahih bir yolla Rasulullah'a *{sallallahu aleyhi ve sellem)* nisbet edilmesi ve bunun metin olan kaide ve usullere bağlanması, bu Ummet'in

diğer ümmetler arasında en hayırlı bir ümmet olduğunun da bir ayeti ve alametidir.

Eğer Allah Azze ve Celle Kur'an'da bu Ümmete; "Siz insanlar için -insanların- içinden çıkarılmış olan en hayırlı bir ümmetsiniz..." (Al-i Im-ran: 110) demişse, bunun Ümmetin hem imanında, hem ilminde ve hem de ahlâkında zuhur etmesi gerekirdi. İslâm Ümmeti de; Allah'ın kitabı ve O'nun tebyin, tefsir ve te'vili olan Nebevî Sünneti tüm insanlığa, sahih ve sağlam bir şekilde muhafaza ederek ve koruyarak getirmiş olması, Allah'ın bu Ümmet hakkında verdiği müjdenin gerçekleşmesidir.

Bu ilmi ve emaneti bize; Ümmetin muhaddisleri, dünyada eşine rastlanmayan bir İlmî hassasiyet, emanet, sıdk, adalet ve üstün bir akıl ve ahlâkla miras bırakmışlardır.

İmam ed-Darekutnî'nin (rh.a) söyledikleri, bu konuda bize ışık tutucu ve Allah'ın Rasulü'nün *{sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti'ni koruma hususunda Müslümanların gösterdikleri titizliğin ve dirayetin en güzel misalle-rindendir.

"...İşte onlar Müslümanların imamlarıdır. Onlar, fazilet ve dinde vera sahibi olanlardır. Onlar, cerhi mübah kıldılar ve beyanı emrettiler. Ve bunun kesinlikle ğiybet olmadığını haber verdiler. Bu, ma'rifet sahibi olanların ve söz söylemelerinin bağlayıcılığı hakkında bir hükümdür. Bu hususta sükût etmenin mü'minlerden hiç birisi için helal olmadığını, cerhi izhar etmenin, bilenler ve itkan ehli olanlar için daha faziletli olduğunu beyan ettiler.

Eğer o İmamlarımızın ***{Rahimehumullah)*** (Allah'ın izniyle) dinin emri hususunda ve Sünnetleri hıfzetmede gayretleri ve Sünnetlerin isnadını zabt etmeleri, ravileri birbirinden ayırmaları ve onları araştırmaları ve hadisin sahihi ile sakîmini birbirinden ayırmaları olmasaydı, bu ümmette de bizim ümmetimizden önceki ümmetlerde zuhur eden şeyler zuhur ederdi. Bu ümmetin, Nebisinin ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** getirmiş olduğu Dini ve Sünnet'i koruyup muhafaza ettiği gibi, daha önceki nebilerden hiçbirisinin ümmeti, dinlerini ve şeraitlerini bu şekilde koruyamamıştır.

Allah o imamları, bunu zabtetmede ve gayretlerinde muvaffak kıldı. Öyle ki hiçbir sapkın ve bid'at ehli, O'nun ***{sallallahu aleyhi ve sellem)***

Sünneti’nde ne bir

Elifi, ne bir Lam’ı ve ne de bir Vav’ı ziyadeleştirememiştir. Bid’at ehli böyle bir şey yapmaya kalkıştıklarında ise, [bu İmamlar] bunu şiddetle inkâr etmişler ve Müslümanları buna karşı uyarmışlar, bunun doğrusunu yanlışından, Hakk olanını bâtıl olanından, sahihini sahih olmayanından temyiz etmişlerdir. Eğer onlar bunun için kıyam etmiş olmasalar ve Sünnet’i savun-masalardı; sapıklardan dileyen dilediğini söylerdi.” [208]

İşte [böylece] Allah, zikri olan Kur’an’ı koruduğu gibi, umum manada Rasulü’nün de *{sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti’ni korumuş ve O’nu *{sallallahu aleyhi ve sellem)* inkâr edenlerin fitne ve fesadlarını geçersiz kılmıştır. Bu, Allah Azze ve Celle’nin Kur’an’daki va’dinin gerçekleşmesidir:

“Senin için de zikrini yücelttik”

(İnşirah: 4)

“...Ve onlar Allah’ı ve Rasulü’nü üstün kılarlar...”

(Haşr: 8)

ayeti bunun açık bir delilidir. Allah Azze ve Celle, sadece Kur’an’ı hıfzedip Rasulü’nün *{sallallahu aleyhi ve sellem)* nübüvveti, ilmi, hikmeti, edep ve Sünnetini içeren hadislerini korumada ümmetin âlimlerini acz içinde bırakamazdı. Allah onlara dünyanın dört bir yanının kapısını açarken, insanlık karşısında, tüm insanlığa hidayet, hikmet, adalet ve doğruluk rehberi olan kitabının tefsiri ve tebyini olan Nebevî Sünneti Müslümanların elinden herhalde çekip alıvermezdi.

Allah’ın, Rasulü’nün *{sallallahu aleyhi ve sellem)* Sünneti’ni korumadığını veya hadisin korunmadığını; bunun sonradan yazılıp tedvin edildiğini, bu sebeple, hadislere (bir bütün) olarak güvenilemeyeceğini söyleyen; bu sözleriyle aynı zamanda Allah’ın dininin de sağlam bir esasının olmadığını söylemiş olmaktadır.

Müşrikler RasuPe *{sallallahu aleyhi ve sellem)* iman etmedikleri için, O'nu *{sallallahu aleyhi ve sellem)* yalanlıyorlardı. Müşrikler bâtıl dinlerini, cahiliyye gelenek ve benliklerini aşağılanmış gördüklerinden ötürü, risaleti inkârla yalanladılar. Zındıklar ise, İslâm'ı inkâr edip bâtınlarında küfrü gizlediklerinden, doğrudan Rasul'ü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* yalanlamak yerine O'na *{sallallahu aleyhi ve sellem)* İftirada bulunmak, O'nun *{sallallahu aleyhi ve sellem)* söylemediklerini sahabeye ya da tabiuna söyleterek küfürlerini ortaya koymuşlardır.

Zahid ve abidlerle bazı fırka mensuplarının hadis uydurmaları ise, onları hem kâfirler zümresine, hem de münafıklar zümresine dâhil etmiştir. Rasul *{sallallahu aleyhi ve sellem)* adına yalan söylemek, Allah adına yalan söylemektir. Bu, şeytanî bir sıfattır. Çünkü İblis de Hz. Adem (as) ile Havva'ya (as) Allah'ın adıyla kasemde bulunarak yalan söyledi.

"O, ikisine kasemde bulunarak dedi ki; ben, sizin ikinize nasihat edenlerdenim."

(A'raf: 21)

Burada İblis, hem Allah'a iftirada bulunmuş, hem O'nun söylemediğini söylemiş, hem de niyetini gizleyerek doğru söyleyen kimse kılığına bürünerek yalan söylemiştir. Böylece İblis, ilk hadis (söz) uyduran olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yahya İbn Said el-Kattan (rh.a) derdi ki:

"Salih insanların hadiste düştükleri fitneden daha çetin bir fitneye düştüklerini görmedim." [30]

Ebu Asım en-Nebîl ise şöyle derdi:

"Salih bir kimsenin hadiste yalana müptela olduğu kadar başka bir şeyle müptela olduğunu görmedim." [31]

Zahidlerden hadis uyduranların, Müslümanların hayrını arzu etmelerinden ötürü hadis uydurduklarını söylemeleri, İblis'in sözlerine benziyor.

Hıristiyanların Hz. İsa'ya (as) -hâşâ- Allah'ın oğlu demeleri de bu tür bir iftiradır ve dünyada bir Rasul ve Nebiye yapılabilecek en büyük bir iftiradır.

Hadis uyduranlar kendilerini hep temize çıkarmaya çalışırlar.

Allahu Teâlâ Hıristiyanlardan söz ederken şöyle der:

"Nefislerinizi temize çıkaranları görmedi mi? Gerçekte Allah dilediğini temize çıkarır. Onlar bir iplik kadar zulme uğramazlar. Bak, nasıl Allah'a yalan iftirada bulunuyorlar..."

(Nisa: 49, 50)

Allah'ın Rasulü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* adına hadis uyduranlar, müşriklerin Allah'ın Rasulü'ne *{sallallahu aleyhi ve sellem*), Allah'a iftirada bulunma (O'nun *{sallallahu aleyhi ve sellem)* söylemediğini söyleme, razı olmadığını yapma)yı teklif etmişlerdir. Ancak bunu başaramamışlardı. Hadis uyduranlar ise, bunu İslâm'ın ardına sığınarak yapmışlardır. Bunun içindir ki uydurma hadis; Müslümanların dinlerinde şirk kadar ifsad edici olmuştur. Hatta bu hadislerde öyle yalanlar var ki, bunu müşrikler bile Allah'a ve Rasulü'ne *{sallallahu aleyhi ve sellem)* söyletmemişlerdir.

Allah Azze ve Celle kitabında şöyle buyurur:

"Allah'a yalan iftirasında bulunmak, dillerinizin vasıflandırdığı yalan için; bu helaldir bu haramdır, demeyin. Gerçekten yalan iftirada bulunanlar kurtuluşa eremeyeceklerdir."

(Nahl: 116)

"Allah'a yalan -[isnadında bulunarak]- iftira edenden veya O'nun ayetlerini yalancı çıkarmak isteyenden daha zalim kim olabilir? Gerçekten mücrimler kurtuluşa eremeyeceklerdir."

(Yunus: 17)

Selef ve ondan sonra gelen âlimlerin cumhuru (büyük çoğunluğu) Allah'ın Rasulü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* adına hadis uydurmanın, büyük

günahlardan olduğunu söylemişlerdir. Bunu yapan ancak bunu yapmayı helâl görürse tekfir edilir. İmam Muhammed el-Cuveynî (İmamu'l-Harameyn'in babası) hadis uyduranlar hakkında daha sert bir tutum izlemiş ve Allah'ın Rasulü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* adına yalanı kasteden kâfirdir demiştir.

el-Cuveynî'ye bu sözünde, İmam Nasıruddin Ahmed İbn Muhammed İbnu'l-Münir el-Malikî ve bazı Hanbelî âlimleri ve İmam ez-Zehebî, helâl ve haram konusunda hadis uyduranların kâfir oldukları hükmüne katılmışlardır. Ola ki onlar Allahu Teâlâ'nın şu sözüne bakarak böyle söylemişlerdir:

“Ancak yalan yere Allah'ın ayetlerine iman etmeyenler iftira ederler...”

(Nahl: 105)

Ayet-i kerime Allah'a ve Rasulü'ne *{sallallahu aleyhi ve sellem)* yalan yere iftira edenlerin imanını yok saymaktadır.

Rasulullah *{sallallahu aleyhi ve sellem)* adlIia hadİS uydurma; O'nun *{sallallahu aleyhi ve sellem)* söylemediğini O'na *{sallallahu aleyhi ve sellem)* nisbet etmenin yanında, hem akide, hem de muamelat alanında Allah'ın ve Rasulü'nün *{sallallahu aleyhi ve sellem)* söylemediğini, Allah'a ve Rasulü'ne *{sallallahu aleyhi ve sellem)* iftira ederek konuşmaktır ki, kimi zaman imanı şirke, şirki imana, bâtılı Hakka, Hakkı bâtıla, Sünnet'i bid'ate, bid'atı da Sünnet'e, helali harama, haramı da helale dönüştürür. İşte âlimlerimiz bunun için, uydurma hadisleri ortaya atanların davranışlarını Allah'ın dininde ifsada yol açan hareketler olarak değerlendirmişlerdir.

Allah'ın Rasulü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* adına yalan uyduran kim olursa olsun, O'na *{sallallahu aleyhi ve sellem)* söylemediğini söylettirmekle, O'nun *{sallallahu aleyhi ve sellem)* söylediğini ve Rabbinden insanlara “tebliğ” için indirilen kitabı yalanlayan müşriklerin amelinin cinsinden bir ameli ihdas etmiştir. Zira müşrikler O'nun *{sallallahu aleyhi ve sellem)* sıdkını yalanlarken, hadis uyduranlar, sadık ve emin Rasul'e *{sallallahu aleyhi ve sellem)* yalan söy-letmişlerdir. Hem müşrikler hem de yalan hadis uyduranlar, Allah'ın Rasulii'nü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* yalancılıkla suçlamışlardır. Müşrikler O'nun *{sallallahu*

aleyhi ve sellem) getirdiğinin Allah katından olmasını yalanlarken, hadis uyduranlar Allah'ın Rasulü'nün *{sallallahu aleyhi ve sellem)* hadis uyduranlara karşı uyarılarında yalan söylediği iftirasında bulunmuşlardır. Zira onlar Allah'ın dininde yalanın kebairden olduğunu görmezden gelmişler ve Allah'ı yalanlamak demek olan, Rasulü'nü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* yalancı konumuna düşürmüşler ve O'nun *{sallallahu aleyhi ve sellem)* getirdiği dine heva ve heveslerinden ürettikleri yalanı katmışlardır. Allah Azze ve Celle kitabında Rasulü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* için şöyle buyurur:

"O hevadan konuşmaz, O ancak O'na vahyedilen bir vahiydir."

(Necm: 3, 4)

Rasul'ün *{sallallahu aleyhi ve sellem)* hevadan konuşmaması; hem Kur'an'ı tilavetle tebliğine, hem de O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem)* bu kitabı tebyin, tefsir ve ona davetine şamildir. Eğer O *{sallallahu aleyhi ve sellem*), insanlara karşı sadık olmasa idi, hiç kimse, Allah'tan O'na *{sallallahu aleyhi ve sellem)* bir kitabın vahyedildiğine ve O'nun *{sallallahu aleyhi ve sellem*) Allah katındaki dinin habercisi olduğuna inanmazdı. Onun için Allah'tan geleni tebliğde; Rasul'ün *{sallallahu aleyhi ve sellem)* sadık olmasını, insanlara tebliği ettiğinde ve onlarla olan ilişki ve konuşmalarında da sadık olmasını gerekli kılar. Hadis uyduranlar, Rasulullah'ı *{sallallahu aleyhi ve sellem)* Allah'ın kulları nezdinde yalan söyleyen insan konumuna düşürdükleri için; onların sözlerinde yalan söylemiş olmaları, müşriklerin Rasulullah'ı *{sallallahu aleyhi ve sellem)* yalanlamaları cinsinden bir ameldir.

M. İbn Muhammed Ebu Şehbe diyor ki:

"Allah'ın Rasulü ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** adına hadis uydurmak, şeriatı ifsad ve

Din'de iptaldir. Cumhur ulema bir hadiste dahi yalan söyleyenin fasık oldu-

ğunda ittifak etmişler ve onun rivayetini kabul etmemişlerdir. Onun hadisi hüccet olarak alınmaz, velev ki tevbe de etse ve tevbesi hasen de olsa. Bu

görüşe sahip olanların -başında- Ahmed İbn Hanbel, Ebu Bekr el-Humeydî, es-Sayrafî ve es-San'anî gelirler.

Ebu Bekr İbnu's-Sayrafi:

Nakil ehlinden yalanını gördüğümüz kimsenin tevbesi açıkça ortaya çıksa bile onun tevbesinden ötürü onun hadislerini -artık- almayız. Ebu'l-Muzaffer es-San'anî de şöyle derdi: 'Kim bir tek haberde dahi olsa, yalan söylerse, onun geçmiş tüm hadis[lerin]i iskât (düşürürüz) ederiz.' Ancak İmam en-Nevevî bu görüşe muhalefet edip muhtar olan görüşü, hadis uyduranın tevbesinin ve ondan sonra rivayet ettiklerinin tevbesi sahih olunca kabul edilmesidir." [32]

"Doğru olan en-Nevevî'nin söylediğidir. Fakat hadisler için cumhurun görüşü daha ihtiyatlıdır." [33]

Mevzu hadisi rivayet etmek haramdır. Buharî, mevzu hadisi anlatanın şiddetli darba ve uzun hapse müstahak olduğunu söyler. Sufyan es-Sevrî, Habib İbn Ebi Sabit'ten şöyle dediğini rivayet eder:

"Kim yalan olan hadisi rivayet ederse, o yalancıdır. Bunun için el-Hatib el-Bağdadî der ki; muhaddisin uydurma ve bâtıl hadisleri rivayet etmemesi gerekir. Kim bunu yaparsa, apaçık ve çok büyük bir günah işlemiş olur ve yalancıların zümresine katılmış olur." [34]

İmam ez-Zehebî (rh.a) diyor ki:

"Hadis uydurma eğer helâl ve haram meselesinde ise, uyduran, icma ile tekfir olunur. Eğer terğib ve terhib meselesinde ise, cumhura göre tekfir olunmaz." [214]

İbnu'l-Mulakkin mevzu hadisin rivayetiyle ilgili şöyle der:

"Rivayeti bilmekle beraber, hiçbir halde ne ma'nâda olursa olsun, kesinlikle helâl değildir. Ancak, onun uydurma olduğunun beyanının beraber zikredilmesi şartıyla caizdir. Bu, bunun dışında bâtm[ın]da doğruluk ihtimali olan zayıf hadislerin hilafına böyledir. O hadislerin terğib ve terhib, va'z,

kıssalar ve amellerin faziletleri hususunda rivayeti caizdir. Ancak Allah'ın sıfatları ve şeriatın hükümlerinde caiz değildir." [35]

1

[119] İbn Ebi Hatim, *el-Cerhu ve't-Ta'dil:* c.l, s.29

2

Müslim, *Sahih:* c.l, s.15

3

er-Ramehurmuzî, *el-Muhaddisu'l-Fasıl Beyne'r-Ravî ve'l-Mervî ve'l-Vaî:* (742)

4

İbn Adiyy, *el-Kâmil fî Duafai'r-Rical:* c.l, s.255

5

Cerh ve ta'dilinde ihtilaf edilen kimse.

6

er-Ramehurmuzî, *el-Muhaddisu'l-Fasıl Beyne'r-Ravi ve'l-Mervî ve'l-Vaî:* s.416 (444)

7

er-Ramehurmuzî, *age.* s.414 (438, 439), el-Ukaylî, *ed-Duafau'l-Kebir:* s.7 (Mukaddime), İbrahim en-Nehaî, ed-Dahhak İbn Muzahim, el-Hasen el-Basrî ve Ebu Hureyre'den, İbn Hibban, *Kitabu'd-Duafa ve'l-Mecruhîn:* c.l, s.22, İbn Adiyy, *el-Kâmil fî Duafai'r-Rical:* c.l, s.252

8

[1] İbn Müflih, *el-Adab eş-Şer'iyye:* c.2, s. 143

9

İbn Müflih, *age.* c.2, s. 143

10

[17"] İbn Hibban, *Kitabu'd-Duafa ve'l-Mecruhîu:* c.l, s.9

11

[1,6] el-Ukaylî, *ed-Duafau'l-Kebir:* c.l, s. 15 (Mukaddime) Abdulfettah Ebu Ğudde, *el-İsnadu Mine'd-Din:* s.l 1 [1 s] Abdulfettah Ebu Ğudde, *age.* s.20

12

[1/9] Abdulfettah Ebu Gudde, *el-İsnadu Mine'd-Din:* s.21

13

[IMI] İbn Hibban, *Kitabu'd-Duafa ve'l-Mecruhîn:* c.l, s.27, el-Hatib el-Bağdadî, *Şerefu*

14

Ashabi'l-Hadis: s.42, Abdulfettah Ebu Gudde, *el-İsnadu Mine'd-Din:* s. 19 [IM] Abdulfettah Ebu Gudde, *Lemhatun Min Tarihu s-Sunne ve Ulumi'l-Hadis:* s.76 [lh2] İbn Adiyy, *el-Kamilu fî Duafai'r-Rical:* c.l, s.137

15

Kubra: s.288

16

[lf"] Dr. Necm Abdurrahman Halef, *es-Sinaatu'l-Hadisiyyetu fi's-Suneni'l-Kubra:* s.288

17

[1S6] İbn Hibban, *Kitabu'd-Duafa ve'l-Mecrubîn*: c.l, s.31, 32

18

[1X7] İbn Hibban, *Kitabu d-Duafa ve'l-Mecruhin:* c.l, s.25

Aşırı hizipçiliğe bir misal olması için İbn EbıTHadid'in söyledikleri tarihe şahidlik etmesi açısından önemlidir.

İbn Ebi'l-Hadid *Nehcu'l-Belağa'mn* şerhinde der ki:

"Ali'nin faziletleri hakkında uydurulan yalan hadislerin çoğu Şia tarafındandır. Onlar işin başlangıcında Ali hakkında çeşitli hadisler uydurdular. Onları buna, düşmanlarına olan düşmanlıkları itti. Bekriyye fırkası Şia'nın yaptıklarını görünce onlar da buna karşılık Ebu Bekr hakkında hadis uydurmaya başladılar." (İzzuddin Ebu Hamid İbn Ebi'l-Hadid, *Şerhu Nehcu'l-Belağa:* c.3, s.26. Thk. Nuruddin Şerefuddin ve Muhammed Halil ez-Zeyn. Daru'l-Fikr Beyrut.)

[İXX] Prof. Dr. Şa'ban Muhammed İsmail, *el-Medhalu Li Diraseti'l-Kur'ani ve's-Sunneti ve'l-Ulûm el-îslâmiyye:* c.2, s. 101

19

Şemsulhak Azîm Abâdî, *Avnu'l-Ma'bûd Şerhu Süneni Ebi Davûd*: c.4, s.329

İbn Teymiyye, *Telhisu Kitabi'l-İstiğase:* c.l, s.73-77

[( )] İçinde İsrailiyyatın zikredildiği tefsirler arsında; el-Kelbî'nin tefisiri, Abdulmelik İbn Abdulaziz İbn Cureyc'in (Ö.80-150) ve Muhammed İbn Mervan es-Suddî'nin (Muhammed İbn es-Saib el-Kelbî'nin öğrencisidir, onu İsmail İbn Abdirrahman es-Suddî el-Kebir ile karıştırmamak gerekir) tefsirleri ile Mukatil İbn Süleyman'ın (0.150/767) tefsiri, es-Sa'lebî'nin (Ö.427) *el-Keşfu ve'l-Beyan an Tefsiru'l-Kur'an* ve el-Hazin diye meşhur; Alauddin Ebu'l-Hasen Ali İbn Muhammed İbn İbrahim İbn Ömer İbn Halil

eş-Şeyhî el-Bağdadî'nin (Ö. 1279-1340) *Tefsiru'l-Hazin (Lubabu't-Te'vil fî Meani't-Tenziiyi,* kısmen de olsa el-Alusî Ebu Sena Şıhabuddin Muhammed el-Bağdadî'nin (Ö.1802-1854) *Ruhu'l-Meanî fî Tefsiri'l-Kur'ani'l-Azinı ve's-Seb'i'l-Mesânî'smde* İsrailiyyatın eleştirilmiş olmasına rağmen, bazen de hakkında hiçbir açıklama yapılmadan İsrailiyyattan söz edilmektedir. (Bkz. Prof. Dr. Muhammed Huseyn ez-Zehebî, *Tefsir ve Hadiste İsrailiyyat*: Ter: Doç Dr. Enbiya Yıldırım-Asiye Yıldırım)

r) Buharî, *Sahih;* KitabuTİ'tisam bi'l-Kitabî ve's-Sunne: 6928 (") Buharî, *Sahih*: c.4, 136, *Fethu'l-Barî:* c.6, s.388

( ) Bu söz Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sözü değil, Abdullah İbn Abbas'ın sözüdür. (Bkz. Buharî, *Sahih;* Kitabu'l-İ'tisam bi'l-Kitabi ve's-Sunne: 6929)

20

'; Buharî, *Sahih;* Kitabu'l-İ'tisam bi'l-Kitabi ve's-Sunne: 692

21

Prof. Dr. Muhammed İbn Muhammed Ebu Şehbe, *el-İsrailiyatu ve'l-Mevduatu fi't-Tefsîr:* s.106-108 (Bkz. Ahmed İbn Hanbel, *Müsned-,* c.3, s.387)

22

!w' Buharî, *Sahih;* Kitabu't-Tefsir: *Fethu'l-Barî:* c.8, s. 120 (Bkz. Muhammed Huseyn ez-Zehebî, *et-Tefsiru ve'l-Mufessirûn*: c.l, s. 169 -ibare ez-Zehebî'nin tasarrufuyla...)

ısh Muhammed Huseyn ez-Zehebî, *et-Tefsiru ve'l-Mufessirûn-.* c.l, s.173-174

23

Bkz. Muhammed Huseyn ez-Zehebî, *et-Tefsiru ve'l-Mufessirûn-.* c.l, s.187-197 (Ayrıntıya girmek konumuzu uzatacağından biz sadece burada söz

konusu olan bölüme işaretle yetindik.)

24

Buharî, *Sahih*-, c.l, (1315) s.36, Müslim, *Sahih:* c.l, s.10

[194] Müslim, *Sahih;* Mukaddime: c.l, s.12, Ebu Hureyre'den. İbn Hibban, *Sahih*: 6760, el-Hakim, *el-Müstedrek*: c.1/103, İbn Adiyy, *el-Kamil fî Duafai'r-Rical:* c.l, s.l 15

25

İbnu's-Salah, *Ulumi'l-Hadis:* s.89

26

İbnu'l-Mulakkin, *el-Muknî' fî Ulumi'l-Hadis*: Thk. Abdullah İbn Yusuf el-Cedî, Dar Fevvaz. el-İhsa 1992

Müslim, *Sahih*; Şerhu'n-Nevevî: c.l8, s. 129, İbn Abdilberr, *Camiu Beyani'l-İlmi ve*

27

Fadlihi: c.l, s.63

28

ed-Darimî, *es-Sunen:* c.l, s. 125, İbn Abdilberr, *Camiu Beyani'l-İlmi ve Fadlihi:* c.l, s.63

[204] İbn Hacer el-Askalanî, *Fetbu'l-Barî;* c.l, s.217

[2ls] el-Hatîb el-Bağdadî, *Takyîdu'l-İlm:* s.65, 66 ve *el-Camiu lî Ahlâki'r-Ravî:* c.l, s.50

29

mi; hadisin fıkhı, tenkidi, ravilerinin cerh ve ta’dilini, hadisin nasih ve mensuhunu, ğarîbini, hadislerin illetlerini, müşkilini, tedlisi, tedliste bulunanları ve bunun gibi burada daha sayamadığımız birçok ilimleri içerir.

4. Cerh ve Ta’dil İlmi: Bu ilim dalı, ravilerin ahvali, emin olup olmadıkları, onların sika yahut adaletleri, zabtları veya aksi olan yalan, ğaflet veya unutkanlık gibi durumlarını inceler. Cerh ve Ta’dil İlmi aynı zamanda hadislerin senedini yani; isnadı tahkik etme ilmidir. Bu ilmin en önde gelen muhaddis ve âlimleri; Ahmed İbn Hanbel, Yahya İbn Maîn, Ali İbni’l-Medînî, Buharî, Müslim, Ebu Zur’a, Ebu Hatim er-Razî, Ebu Davud es-Sicistanî, Abdullah İbnu’l-Mübarek. (Dr.Nuruddin İbn Şukrî İbn Ali Boyacılar’ın İbnu’l-Cevzî’nin *Kitabu l-Mevduat*’mn Mukaddime’sinden ihtisarla ve iktibasla: c.l, s.87-90)

(5 ittisal: İsnadında hiçbir ravisinin düşmediği hadis.

{ı] Adalet: Ravinin, dininde ve ahlâkında adalet ve mürüvvet üzere olup din ve ahlâkında kendisini ayıltacak olan çirkin ahlâk ve süluktan uzak olması. Bu da onun sahih bir akide, sağlam bir ilim ve din sahibi olması manasına gelir. Diğer bir ifadeyle ravinin fısk, bid’at ve dalâlet ehlinin mezhebi ve dini üzere olmaması demektir.

r) Zabt: Ravinin, rivayet ettiği hadisi, metin ve sened olarak hafızasında yahut da rivayetleri derlediği nüshasında korumasıdır.

(*) Şâz: Sika olan ravinin, kendisinden daha sika olan bir ravinin rivayetine rivayetinde muhalefet etmesidir.

! 1 İllet: Hadisin sıhhatine zarar veren gizli ayıplardır. Hâlbuki bu tür bir hadise bakıldığında, zahiren onda bir ayıp olduğunun farkına varılmaz.

el-Yemanî, *İsaru’l-Hakki Ale’l-Halk:* s.28, (Muhammed Cemaluddin el-Kâsımî, *Kavaidu’t-Tahdis:* s.l70’ten naklen)

es-Suyutî, *Tahzîru’l-Havas*: s. 180-182

İbn Adiyy, *el-Kamil fî Daufai'r-Rical*: c.l, s.246, İbn Müflih, *el-Adab eş-Şer'iyye:* c.2, s. 143, el-Ukaylî, *ed-Duafau'l-Kebir*: c.l, s. 15

31

İbn Adiyy, *el-Kamil fî Daufai'r-Rical:* c.l, s.246

32

Prof. Dr. M. İbn Muhammed Ebu Şehbe, *el-İsrailiyyatu ve'l-Mevduat*: s. 16. Bkz. Ali el-Karî, *Şerhu Şerhi Nuhbeti'l-Fiker*: s.452, 453

33

Prof. Dr. M. İbn Muhammed Ebu Şehbe, *el-İsrailiyyatu ve'l-Mevduat*: s.l

34

[21] ' Şemsuddin Muhammed İbn Abdirrahman es-Sehavî, *Fethu'l-Muğîs*: c.l, s.254

35

[2|>] İbnu'l-Mulakkin, *el-Mukni' fî Ulumi'l-Hadis:* c.l, s.232 (Daru Fevvaz li'n-Neşr: 1. Bsk. el-İhsa 1992)

İbn Hacer (rh.a) der ki:

“Alimler ittifakla, Allah’ın Rasulü’ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kastederek hadis uydurup O’na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nisbet etmek büyük günahlardandır demişlerdir. Ebu Muhammed el-Cuveynî bunda aşırı giderek Nebi’ye *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yalan nisbet edenin kâfir olduğunu söylemiştir. Yani Allah’a ortak koşmaktan sonra gelen büyük günahtır. Bu da terğib ve terhib konusunda hadis uydurmanın hata olduğunun delilidir.” [216]

“en-Nevevî *el-İrşad* ve *et-Takrib’*de, Bedr İbn Cemaa (Ö.733) *el-Menhelu’r-Reviyy'dc*, et-Tayyıbî (Ö.743) (el-Huseyn İbn Muhammed İbn Abdillah) *el-Hulasa**da, Şeyhülislâm Siracuddin el-Bulkinî (Ö.805) *Mehasinu’l-Istılah fî Tadmîni İbni’s-Salâh’*da, Zeynuddin Ebu’l-Fadl el-Irakî *el-Elfiye* ve *Şerh’*inde, ‘uydurma’ hadislerin rivayetinin haram olduğunu kesin bir biçimde beyan etmişlerdir.”[1] Takiyuddin İbn Dakiki’l-İyd (Ö.702) *Şerbu’l-İlmam’da* zayıf hadisin şahidinin olması halinde rivayetine cevaz vermekte. İbn Hacer ise;

“Uydurma hadisin durumunu; ‘***Kim benden bir hadisi yalan olduğunu bilerek rivayet ederse, o yalancılardan biridir’’*** hadisini delil göstererek uydurma hadisle beraber uydurma olduğunu beyan etmeden -âlimler- haram olduğunda ittifak etmişlerdir” [218] demiştir.

İbnû’l-Cevzî bu konuda şöyle der:

“Uydurma hadisi, onu uyduranın durumu belirtilmek şartıyla ancak Cerh ve Ta’dil kitaplarında zikretmek caizdir.” [2]

Muhammed İbnu’l-Abdilhakem Ebu Abdillah [el-Mısrî] (Ö.268) diyor ki; İmam eş-Şafiî’nin şöyle dediğini duydum:

“Bir insan hadis nakleden birisinden bir yalan duyduğunda buna susması ona gerekmez. Onun hakkında konuşması ğiybet de olmaz. Hadis nakidi (tenkidcisi) âlimlerin Din için sahteyi gerçeğinden ayırmaları hususunda eleştiri yapmaması, onun için kabul edilemez bir durumdur.” [3]

Muhtasaru’l-Gurcan?nin şerhinde el-Leknevî “mevzu hadisler”in rivayeti hakkında şöyle der:

“Hiçbir şekilde âlimin mevzu hadisi rivayet etmesi hangi ma’nâ (maksad)yla olursa olsun helâl değildir. Yani, kesin olarak veya zann-ı galiple hadisin mevzu olduğunu bilen kimseye onu rivayet etmesi helâl değildir. Bunun, ahkâm hadislerinde yahut da terğib ve terhible ve diğer konularda olması farketmez. Ancak onun uydurma olduğunu beyan ederek rivayet etmesi bundan müstesnadır. Ne vaaz meclislerinde ve ne de diğer yerlerde, bu hadisin mevzu olduğu söylenmeden nakledilmesi ve anlatılması doğru değildir.” [4]

el-Hasen İbn Muhammed es-Sağânî (H.650/1230) ***ed-Durru’l-Multekat fî Tebyini’l-Galat*** adlı kitabında, el-Kudaî’nin [r)] ***eş-Şihab*** adlı eserini uydurma hadisler içeren eserler arasında zikretmektedir.

Bu uydurma hadislere misal olarak:

“Arkadaşlık rızka engel olur.” “Mutlu, başkasından ibret alan, bedbaht ise, annesinin karnında bedbaht olandır.” “Hacc her zayıfın cihadıdır.” “Cennet cömertlerin yurdudur.” “Mü’min dünyalığı az olandır.” “Mü’minin şerefi gece namazı, izzeti insanlara muhtaç olmamasıdır.” “Yakîn, imanın hepsidir.” “Ölüm her müslümana keffarettir.” “Kişi kardeşiyle çoktur.” “İnsanlar tarağın dişleri gibidir.” “Zenginlik, insanların elinde olandan müstağni olmaktır.” “Bir şeyi sevmen, seni kör ve sağır eder.” “Kadınlara itaat pişmanlıktır.” “Söz iptilayı içinde barındırır.” “Kızları gömmek seçkin ahlâktandır.” “Selam, bizim milletimize saygı, zimmet ehline de emandır.” “Yeşile bakmak gözü güçlendirir.” “Güzel kadına bakmak gözün görmesini artırır.” “Peygamberler önder, fakihler seyyid (yönetici)dirler, onlarla oturmak ecirde ziyadedir.” “Yemekten önce abdest, fakirliği giderir, yemekten sonra ise kötü sözü engeller ve gözün sağlığı için yararlıdır” vb. birçok hadisi bu sadedde zikrediyor.

İçinde “mevzu hadisler” ve “İsrailiyyat” bulunan bazı meşhur kitap-

el-Gazalî’nin *İhya-u Ulumiddin’ı*, Ebu Talib el-Mekkî’nin *Kûtul-Kulûb*, Abdulkadir el-Geylanî’nin *Guny etüt-Talibin'* i, es-Suhreverdî’nin *Avariful-Mearif* i ile *Sıfatut-Tasavvuf* u, es-Semerkandî’nin *Tarihu’l-Umem’i ve’l-*

Muluk'u, el-EIatib el-Bağdadî'nin *Tarihu Bağdad,* İbn Asakîr'in *Tarihu Dımeşk'ı,* İbnu'l-Esir'in *el-Kamilu fi't-Tarih'i,* el-Mesudî'nin *Mumcu z-Zehebî* vb.

Elatta bazı hadis () ve rical kitaplarına dahi "mevzu hadisler" girmiştir. Bunların arasında; Ebu Nuaym'ın *Hilyetul-Evliya'*sı, İbn Adiyy'in *el-Kamilu fi'd-Duafa'sı,* el-Ukaylî'nin *ed-Duafa'* sı, ed-Deylemî'nin *Musnedu'l-Firdevs'i,* el-Hâkim et-Tirmizî'nin *Nevâdirul-Usûl'u* , İbn Arabî'nin *el-Futuhatu'l-Mekkiye'*si, Ahmed es-Serhendî'nin *Mektubaf* ı ve daha adını sayamayacağımız binlerce tasavvuf, menkıbe, tarikat ve çeşitli fırkaların kitapları (şia ve bazı fırkaları) ciltler dolusu "uydurma hadisi" içermektedir.

(1 Prof. Dr. Haşan Muhammed Makbuli el-Ehdelî, ***Mustalahu'l-Hadis ve Ricaluhu:*** s.186, (M. er-Reyyan, 3. bsk. San'a 1993)

^ ei-Hakim et-Tirmizî, ***Hatmu'TVelaye*** adlı kitabında Hatemu'l-Evliva meselesini ilk kez o dile getirmiştir. Hatta onun ahir zamanda Ali'nin, Ebu Bekr, Ömer ve diğerlerinden daha hayırlı olacağını söylemiştir. (Bkz. İbn Teymiyye, ***Mecmuatu'r-Resail ve'l-Mesail***: c.2, s.58. Daru'l-Fikr, 1. bsk. Beyrut 1996)

MEVZU HADİSLER HAKKINDA YAZILMIŞ ESERLER

İslâm âlimlerinin, Allah'ın Rasulü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* adına uydurulmuş olan hadislerin bilinmesi ve ilim ehli olmayanların, cahillerin ve heva ehli kimselerin Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ait olmayan sözleri, O'na *(sallallahu aleyhi ve sellem)* nisbet etmemeleri ve sahih olanı sahih olmayandan ayırabilmemiz için; eşine bir daha rastlanmayacak olan birbirinden değerli eserler te'lif etmişlerdir. Böylece hadis ilminde nasibi olmayan veya Allah'ın Rasulü'ne (*sallallahu aleyhi ve sellem)* fasid olan bir kasıdla yalan nisbet etmeye kalkışanların ve de kalkışacak olanların bâtıl olan niyet ve gayelerinin de önü alınmış oldu. Bugün "sahih" olanla "mevzu" olanı birbirinden ayırabiliyorsak, bunda Muhaddislerin umum manada, hadis tenkid [Cerh ve Ta'dil] ehlinin özel manada; takdire, şükre ve kıyamet gününe kadar kendilerine dua edilmesi hususunda, Müslümanların hepsinin üzerinde hakları vardır. Allah onların

cümlesinden razı olsun ve bizleri de onları da “Cennatu’n-Naîm”de beraber kılsın..

1. ***el-Asar el-Merfua fi’l-Ahbari’l-Mevdua***: Abdulhay İbn Muham med İbn Abdilhâlim, Ebu’l-Hasenat el-Leknevî (Ö. 1304/1886)

2. ***el-Ciddu’l-Hasis fî ma Kîyle Leyse bi Hadis:*** Ahmed İbn Abdilkerim İbn Suudî İbn Necmuddin İbn Bedruddin İbn Radiyuddin el-Amirî el-Gazzî (H. ? -1143). Bekr İbn Abdillah Ebu Zeyd editörlüğünde yayınlandı. Daru’r-Raye er-Riyad, 1. Bsk. 1412/1991

3. ***Cunnetu’l-Murtab bi Nakdi’l-Muğni Ani’l-Htfzı ve’l-Kitabi li İbn Bedr el-Mevsilî***: Ebu İshak el-Huveynî. Daru’l-Kitab el-Arabî, 1. Bsk. Beyrut 1407/1987

4. ***ed-Duafau ve’l-Mensubune İle’l-Bid’ati Mine’l-Muhaddisin:***

Ebu Yahya es-Sacî

5. ***ed-Durer el-Behiyye fî’l-Ekadis el-Mevdua Ala Hayri’l-Beriyye*****:** Yusuf Elattar Muhammed

6. ***ed-Dureru’l-Masnuat fi’l-Ehadisi’l-Mevduat***: [İbnu’l-Cevzî’nin muhtasarıdır] Muhammed İbn Ahmed İbn Salim es-Seffarinî el-Hanbelî (Ö.l 118/1774)

7. ***Edau Ma Vecebe fî Bey anî Vadi’l-Veddaine fî Receb***: Ebu’l-Hattab İbn Dıhye el-Endelusî

8. ***el-Ehadis el-Kudsiyyetu ed-Daifetu ve’l-Mevdua:*** Ebu Abdillah Ahmed el-İsevî. Daru’s-Sahabe lî’t-Turas. Tanta 1413/1993

9. ***Ehadisu’l-Kussas:*** Ahmed İbn Abdilhalim İbn Teymiyye. Yay: Muhammed Lutfi es-Sabbağ. el-Mektebu’l-İslâmî, 1. Bsk. Beyrut 1392/1972 (Dr. Abdurrahman el-Feryevaî, İbn Teymiyye’nin mevzu hadislerle ilgili görüşlerini ***Kitabu’l-Ebatil’***in mukaddimesinde zikretmiştir.)

10. a) ***el-Ebadîs el-Merfua fi'l-Abbari'l-Mevdua:*** Ali İbn Sultan Muhammed el-Herevî el-Karî [Molla Aliyyu'l-Karî] (H. 1014/1605) Thk. Muhammed Lutfi es-Sabbağ. el-Mektebu'l-İslâmî, 2. Bsk. Beyrut 1406/1986

b) ***el-Masnu fî Marifeti'l-Hadisi'l-Mevdu (el-Mevduat es-Suğra):*** Thk: Abdulfettah Ebu Gudde. Muessesetu Risale, 2. Bsk. Beyrut 1397/1978

11. ***el-Ehadis el-Mevduatu fi'l-Abkami'l-Meşrua:*** Zeynuddin Ebu Hafs, Ömer İbn Bedr İbn Saîd el-Varanî [Diyauddin] el-Mevsilî el-Hanefî (Ö.557-622). Thk: Rebi' İbn Muhammed es-Suudî. Mektebetu't-Tarafeyn et-Taif, 1. Bsk. 1412/1991

12. ***el-Ehadis Elletî La Asle Leha fî Kitabi'l-Ihy a:*** Tacuddin, Abdulvehhab İbn Ali İbn Abdilkâfî es-Subkî (H.728/771). Thk: Mahmud Muhammed et-Tannahî ve Abdulfettah Muhammed el-Hulv. Daru İhyai'l-Kutub el-Arabiyye. Kahire ty. (Bu kitap ***Tabakatu'ş-Şafiîyyeti'l-Kubra''***nın altıncı cildi içinde yer alır.)

13. ***Ehadisu'l-Mi'rac el-Mevdua:*** el-Fîşî

14. ***Ebadisu Muhtara Min Mevduati el-Cevzekanî ve İbni'l-Cevzî:*** Muhammed İbn Ahmed İbn Osman ez-Zehebî. Thk: Abdurrahman İbn Abdilcebbar el-Feryevaî. Mektebetu'd-Dar el-Medinetu'l-Munevvere, 1. Bsk. 1404/1984

15. ***Ehadisu Mualletu'n-Zahiruha es-Sıhhatu:*** Ebu Abdirrahman Mukbil İbn Fladi el-Vadiî. Mektebetu İbn Abbas, el-Mansura, 3. Bsk.

16. ***Esna'l-Metalib fî Ehadise Muhtelifeti'l-Meratib:*** Muhammed Derviş el-Hût. Thk: Halil el-Mîys. Daru'l-Kitab el-Arabî, 2. Bsk. Beyrut 1403/1483

17. ***Fedailu İfriktyye fi'l-Asarî ve'l-Ehadisi'l-Mevdua:*** Muhammed el-Arusî el-Matavî et-Tunusî. Daru'l-Ğarb el-İslâmî, Beyrut 1403/1983

18. ***el-Fevaid el-Mecmua fî Beyani'l-Ehadisi'l-Mevdua:*** Şemsuddin Muhammed İbn Yusuf eş-Şamî es-Salihî (Ö.942/1528)

19. ***el-Fevaid el-Mecmua fi'l-Ebadisi'l-Mevdua:*** Muhammed İbn Ali İbn Muhammed İbn Abdillah eş-Şevkanî (el-Kahtanî) (Ö.1250/1832)

20. ***el-Fevaid el-Mevdua fi'l-Ebadisi'l-Mevdua:*** Mer'i İbn Yusuf el-Kermî el-Makdisî (Ö.1033). Thk: Muhammed Lutfi es-Sabbağ. Mecelletu Advai'ş-Şeria, sayı: 6. Riyad 1396, 1397 Daru'l-Kutub el-Arabiyye, Beyrut

21. ***el-Gammazu Ale'l-Lemmaz:*** Nuruddîn Ebu'l-Hasen Ali İbnu'l-Kâdî Afifuddin Ahmed İbn Abdillah İbn Ahmed İbn Ali İbn İsa İbn Muhammed İbn İsa İbn Celaluddin Ebu'l- Hasen es-Semhudî (H.884-911). Thk: Muhammed İshak es- Selefî. Daru'l-Liva 1. Bsk. Riyad 1401/1981

22. ***Hatimetu Sifru's-Seade:*** Mecduddin İbn Muhammed İbn Ya'kub İbn Muhammed İbn Ömer eş-Şirazî Ebu Tahir el-Feyruzâbadî (Ö. 817/1415) Yay: Abdullah İbn İbrahim el-Ensarî. el-Mektebetu'l-Asriyye. Sayda 1405. (Bu kitap el-Feyruzâbadî'nin ***Sifru's-Seade*** adlı siyer kitabının ekidir.)

23. ***Husnu'l-Eser fî ma Fîhi Da'fun ve Ihtilafun Min Hadisin ve Haberin ve Eserin:*** Muhammed el-Hût el-Beyrutî [Yay: Halil el-Miys, Daru'l-Kitab el-Arabî, Beyrut 1403]

24. ***el-İhbar Bimafate mi'n-Ehadisi'l-İ'tibar***: *el-Mevduat* ***fi'l-****İhya'*nın zeylinde yayınlandı. Ali Rıda İbn Abdillah İbn Ali Rıda. Mektebetu Lîne, 1. Bsk. Demenhur 1414/1993

25. ***İtkanu ma Yuhassenu Mine'l-Ahbari'l-Daireti Ale'l-Elsuni***: Necmuddin el-Gazzî el-Amirî (H.977-1061). (Bazı zayıf ve mevzu hadisleri içermektedir) Yay: Halil İbn Muhammed el-Arabî. Daru'l-Faruk el-Hadise li't-Tıbaati ve'n-Neşr, Kahire 1415/1995

26. ***Kalaidu'l-Mercan fi'l-Hadisi'l-Varidî fi'l-Bazincan***: İbrahim İbn Muhammed en-Nacî

27. ***Keşfu'l-Hafa ve Muzîlu'l-İlbasi Ammaştehere Mine'l-Ehadisi Ala Elsinetin-Nas:*** İsmail el-Aclunî (H.1087-1162) Daru İhyai't-TuraseTArabî. 3. Bsk. Beyrut 1351

28. ***el-Keşfu'l-Hasîs Ammen Rumiye Bi Vadi'l-Hadîs:*** Burhanuddin İbn İbrahim İbn Muhammed İbn Halil, Ebu'l-Vefa et-Tarablusî [Sıbt İbnuT-'Acemî] (Ö.841)

29. ***el-Keşfu'l-İlabi An Şedidi'd-Da'fi ve'l-Mevdui ve'l-Vâhî:*** Muhammed İbn Muhammed et-Tırablusî es-Senderusî (0.1177). Thk: Dr. Muhammed Mahmud Bekkar. Mektebetu't-Talib el-Camiî, 1. Bsk. Mekke 1408/1987

30. ***Kitabu'l-Mevduat Mine'l-Ehadisi'l-Merfuat***: el-Huseyn İbn İbrahim, Ebu Abdillah el-Cevzekanî (Ö.543H). (.*Kitabu l-Ebatil ve'l-Menakir ves-Sihahı ve'l-Meşahir* de denir. 1850 haberi fıkıh bablarma göre tasnif etmiştir.)

31. a) ***Kitabu'l-Mevduat Mine'l-Ebadisi'l-Mevdua***: Ebu'l-Ferec İbnu'l-Cevzî. Thk: Abdurrahman Muhammed Osman. Yay: Muhammed Abdulmuhsin. el-Mektebetu's-Selefiyye, 1. Bsk. 1386/1966

b) ***el-İlel el-Mütenahiye fi'l-Ebadisi'l-Vahiye***: Cemaluddin Ebu'l-Ferec Abdurrahman İbn Ebi'l-Hasen, İbn Muhammed İbn Ömer el-Cevzî (Ö.597/1200). (Thk: İrşadu'l-Hak el-Eserî. İdaratu'l-Ulûm el-Eseriyye Faysalabâd, 1. Bsk. Pakistan 1399/1979. İbnû'l-Cevzî bu kitabında zayıf olup olmadığında ihtilaf bulunan hadisleri ele alır.)

32. ***Kitabu Nushet Nebiyt İbn Şarit el-Eşcaî fi'l-Ehadisi'l-Mevdua:*** İnceleme ve tahkik: Mecdî Fethi es-Seyyid. Daru's-Sahabeti li't-Turas, 1. Bsk. Tanta 1410/1989

33. ***el-Kussasu ve'l-Müzekkirûn***: Ebu'l-Ferec İbnu'l-Cevzî. Thk: Muhammed es-Sabbağ. el-Mektebu'l-İslâmî, 1. bsk. Beyrut 1403/1983

34. a) ***el-Leâlî el-Masrıua fi'l-Ehadis el-Mevdua***: Abdurrahman İbn Ebi Bekr İbn Muhammed, Celaluddin Ebu'l-Fadl el-Fiudayrî es-Suyûtî (Ö.911/1505). Daru'l-Ma'rife, 3. Bsk. Beyrut 1401/1981

b) ***Zeylu'l-Leali'l-Masnua:*** (Yayınlayanlar: Mevlevî Muhammed Fîadim Fîuseyn el-Azimâbâdî ve Mevlevî es-Seyyid Muhammed Ma'şukali. el-Matbaatu el-Alevî li Muhammed Ali Bahş Han el-Leknevî, Hindistan 1303.

es-Suyûtî bu kitabında İbnû'l-Cevzî'nin zikretmediği mevzu hadisleri ele almıştır.)

c) ***et-Teakkubat Ale'l-Mevduat***: (Bu kitap es-Suyûtî'nin ***en-Nuketul-Bediat Ale'l-Mevduat*** adlı kitabının ihtisarıdır. es-Suyûtî bu kitabı İbnû'l-Cevzî'nin ***Kitabu'l-Mevduafım*** tenkid gayesiyle kaleme almıştır. Yayınlayanlar: Mevlevî Muhammed Hadim Huseyn el-Azimâbâdî, Mevlevî es-Seyyid Ma'şukali. el-Matbaatu el-Alevî li Muhammed Ali Bahş el-Leknevî. Bsm. Hindistan 1303)

d) ***Risaletun fî Eksami'l-Ehadis el-Mevdua***

e) ***el-Kavlu'l-Hasen fi'z-Zebbi Ani's-Sunen:*** (Bu kitap es-Suyûtî'nin İbnû'l-Cevzî'nin ***el-Mevduat'*** ında, Ahmed İbn Hanbel'in ***Müsned'***inde rivayet ettiği "on beş" hadisin mevzu olmadığını ispat etmek için İbn Hacer'in yazdığı ***el-Kavlu'l-Musedded fi'z-Zebbi Ani's-Sunen*** adlı kitabına yazdığı zeyl'in zeyl'idir.)

f) ***en-Nuket el-Bedîat fi'l-Ehadisi'l-Mevduat***

35. ***el-Lu'luu'l-Mersu' Fîma Kiyle La Asle Lebu Ev Bi Aslibi Mev-duun***: Muhammed İbn Halil İbn İbrahim el-Meşişî, Ebu'l-Mehasin el-Kavukçî (H.1223-1305/1887) Thk: Fevvaz Ahmed Zemerlî. Daru'l-Beşair el-İslâmiyye, 1. Bsk. 1415/1994

36. ***el-Mekâsıdu'l-Hasene fî Bey anî Kesiri'n-Mine'l-Ehadis el-Müştebira Ale'l-Elsine:*** Ebu'l-Hayr, Ebu Abdillah, Muhammed İbn Abdirrahman İbn Muhammed İbn Ebi Bekr Şemsuddin es-Sehavî (H.902/1496). Daru'l-Kutub el-İlmiyye, 1. Bsk. Beyrut 1399/1979

37. ***el-Menaru'l-Munif fi's-Sahihi ve'd-Daif:*** Şemsuddin Ebu Abdillah Mahmud İbn Ebi Bekr İbn Eyyub [İbn Kayyım el-Cevziyye] ez-Zuraî. Thk: Abdulfettah Ebu Gudde. Mektebetu'l-Matbuat el-İslâmiyye, Halep-Beyrut 1402/1982

38. ***el-Mevduat***: Ebu Said Muhammed İbn Ali İbn Amr İbn Mehdî en-Nakkaş, el-Esbehanî el-Hanbelî (Ö.414 H)

39. ***Mevduatu’l-Camiî’s-Sağîr ve Ziyadatuhu:*** Abdurrahman İbn Abdilcebbar el-Feryevaî

40. ***el-Mevduatu fi’l-İhya [el-İ’tibaru fî Hamli’l-Esfar]:*** Muhammed Emin İbn Ali İbn Muhammed Said es-Suveydî el-Irakî Ebu’l-Fevz (Ö.1246). Thk: Ali Rıda İbn Abdillah İbn Ali Rıda, Mektebetu Lîne Demenhur, 1. Bsk. 1414/1993

41. ***el-Mevduatu fi’l-Mesabihi li’l-Beğavî ve Ecvibetu el-Hafızî İbn Haceri’l-Askalanî Anha:*** Sıracuddin Ebu Hafs Ömer İbn Ali el-Kazvinî ***{Mişkatul-Mesabih’*** in Muhammed Nasuruddin el-Elbanî’nin tahkiki olan baskısında: c.3, s.1774, 1791, el-Mektebu’l-İslâmî, Beyrut 1405/1985)

42. ***Mevduatu’l-Mesabîh***: Sıracuddin, Ömer İbn Ali İbn Ömer Ebu Fiafs el-Kazvinî (Ö.750) (el-Mubarekfurî, ***Tuhfetu’l-Abvez***?nin önsözünde bu kitaptan söz etmiştir: c.l, s.291)

43. a) ***Mevduatu Mustedreki’l-Hâkim:*** Şemsuddin Muhammed İbn Ahmed İbn Osman ez-Zehebî (H.748/1374)

b) ***Tertibu’l-Mevduati İbni’l-Cevzî:*** Bir nüshası Kahire’de el-Mektebetu’l-Ezheriyye’de, diğeri de Medine’de el-Camiatu’l-İslâmiyye Kütüphanesinde olmak üzere iki nüshası vardır. (Bkz. Nuruddin Boyacılar, ***Kitabu l-Mevduât,*** İbnu’l-Cevzî: c.l, s.96)

44. ***Mevduatu’s-Sağanî:*** Ebu’l-Fedail el-EIasen İbn Muhammed es-Sağânî. Thk: Necmuddin Abdurrahman Fialef, Daru’l-Me’mun, li’t-Turas, 2. Bsk. Dımeşk 1405/1985

45. ***Mevsuatu’l-Ehadis el-Mevdua:*** Muhammed Afifî

46. ***el-Muğiru Ale’l-Ehadis el-Mevduati fi’l-Cami’s-Sağir:*** Ebu Ahmed İbn Abdillah İbn Ahmed İbn Muhammed İbnu’s-Sıddık el-Ğumarî. Daru’r-Rait el-Arabî, Beyrut 1402/1982

47. ***el-Muğnî Ani’l-Htfzi ve’l-Kitabi bi Kavlihim, Lem Yesihhe Şe’yun fi Haze’l-Bab:*** Zeynuddin Ebu Fiafs, Ömer İbn Bedr İbn

Saîd el-Varanî [Diyauddin] el-Mevsilî el-Hanefî (Ö.557-622). Daru'l-Kitab el-Arabî. 1. Bsk. Beyrut 1403/1987

48. ***Muhtasara Mevduati's-Sağanî:*** Abdurrahman Halef

49. ***Muhtasaru'l-Lealî el-Masnua fî'l-Ehadîsi'l-Mevdua:*** Ebu'l-Hasen, Ali İbn Ahmed el-Hureyşî (el-Malikî) (Ö.1143)

50. ***el-Müşteheru Mine'l-Hadisi'l-Mevdui ve'd-Daifi ve'l-Bedilu's-Sahihu***: Abdulmuteal el-Cebrî. Mektebetu Vehbe, 1. Bsk. Kahire 1407/1997

51. ***en-Nafiletu fi'l-Ehadisi ed-Daifeti ve'l-Bâtıle:*** Ebu İshak el-Huveynî. Daru's-Sahabeti li't-Turas, l.cilt, 1. Bsk. Tanta 1408/1988, 2. cilt 2. Bsk. 1410/1990

52. ***Nasihatu ed-Daiyeti fî İctinabi'l-Ehadisi ed-Daifeti ve'l-Vahiye:*** Heyet. el-Kuveyt, ty.

53. ***en-Nuhbetu'l-Behiyyetu fi'l-Ehadisi el-Mekzubeti 'Ala Hayri'l-Beriyye:*** Muhammed İbn Muhammed İbn Ahmed es-Sinbavî el-Emir el-Kebir el-Malikî (H.1154-1232). Thk: Zuheyr eş-Şavîş. el-Mektebu'l-İslamî, 1. bsk. Beyrut 1409/1988. (el-Emir el-Kebir'in alfabetik sıraya göre zikrettiği hadislerin sayısı dört yüz elli üç hadistir.)

54. ***Risaletun fî Ehadise Daife ve Mevdua:*** Ebu Abdillah, Şemsuddin Muhammed İbn Ahmed İbn Abdilhadî (Ö.744 H) Yay: Mehdî İstanbulî. Ayrıca bu kitabı Halilu'r-Rahman el-Pakistanî tahkik etmiştir. Bu risalenin aslı İbn Teymiyye'nin ***Minhacu's-Sunne'***de zayıf ve mevzu hadislerle ilgili yazdığı bir bölümün şerhidir. (Bkz. Dr. Nuruddin İbn Şukrî İbn Ali Boyacılar, İbnu'l-Cevzî'nin ***Kitabu l-Mevduatı'mn*** tahkiki: c.l, s.96. Advau's-Selef, 1. Bsk. Riyad 1997)

55. a) ***Risaletun fi'l-Ebadisi'l-Mevdua:*** Ahmed İbn Abdilhâlim İbn Abdisselam İbn Muhammed, Takiyuddin Ebu'l-Abbas İbn Teymiyye (Ö.728/1328)

ez-Zehebî, İbn Teymiyye'yi Cerh ve Ta'dıl ilminde otorite görür. Onu hadis ilminde "sika" görmeseydi cerh ve ta'dil'de onun sözlerini şahid göstermezdi. ('***Tarihu'l-İslâm:*** s.144, H.351-380 yılları vefiyatında.)

b) ***Risaletun fi'l-Ehadis el-Leti Yerviyha el-Kussas:***

(***Mecmuatur-Resail el-Kubra*** içinde)

56. a) ***Risaletun fi'l-Ebadisi'l-Mevdua***

b) ***ed-Durru'l-Multekat fi Tebyini'l-Galat ve Nefyi'l-Lağat:*** Thk: Ebu'l-Fida Abdullah el-Kâdi. Daru'l-Kutub el-İlmiyye, 1. Bsk. Beyrut 1405/1985

c) ***Risaletun fi'l-Hadis el-Mevdua fî Fedaili'l-Kur'an:*** [Ebu Umame'den her sure hakkında] el-Eîasen İbn Muhammed İbn Elasen İbn Haydar İbn Ali İbn İsmail, Radiyuddin Ebu'l-Fadai'l-el-Hindî es-Sağânî (Ö.650/1252)

57. ***Silsiletu'l-Ehadis ed-Daife ve'l-Mevdua ve Eseruba es-Seyyiu fi'l-Umme:*** Muhammed Nasuruddin el-Elbanî. Mektebetu'l-Mearif, 1. Bsk. Riyad 1412/1992

58. ***Silsiletu el-Ebadis ed-Daife ve'l-Mevdua:*** Muhammed Nasuruddin el-Elbanî

59. ***et-Tahdisu Binta Kîle la Yesıbbu fîbi Hadisun***: Bekr İbn Abdillah Ebu Zeyd. Daru'l-Hicreti li'n-Neşri ve't-Tevziî, 1. Bsk. Riyad 1412/1991

60. a) ***Tahricu Ebadisi'l-İbya:*** Zeynuddin İbn Abdirrahim el-Irakî (Ö.806/1403)

b) ***el-Baisu Âle'l-Halas Min Ebadisi'l-Kussas*** (es-Suyûtî bu ikitabı ***Tabzirul-Havass Min Ekazibi'l-Kussas*** adıyla ihtisar etmiştir)

61. ***Tabziru'l-Havass min Ekazibi'l-Kussas***: Celaluddin es-Suyûtî. Thk: Muhammed es-Sabbağ. el-Mektebu'l-İslâmî, Beyrut 1392/1972

62. ***Tabziru'l-Muslimin Mine'l-Ebadisi'l-Mevdua Ala Seyydi'l-Murselin:*** Muhammed İbn el-Beşir Zafir el-Ezherî (Ö. 1329/1907 yılından

sonra ölmüştür). Tashih ve Yayın: Muhyiddin Misto. Daru İbn Kesir, 1. Bsk. 1405/1985

63. ***Tebyinu'l-Aceb Bima Verede fî Şebri Receb:*** Ebu'l-Fadl Ahmed İbn Ali İbn Muhammed İbn Hacer el-Askalanî (Ö.852). Thk: Tarık İbn Avadillah ed-Dar'ammî. Muessesetu Kurtuba, Mısır

64. ***et-Tebanî fi't-Teakkubi Ala Mevduati es-Sağânî:*** Ebu'l-Yusr Abdulaziz İbnu's-Sıddîk el-Gumarî. Daru'l-İmam en-Nevevî, 1. Bsk. Amman 1415/1995

65. ***Tekmilu'n-Nefi Bima Lem Yesbut Bibi Vakfu'n-Vela Raf un:*** Muhammed Amr Abdullatif. Mektebetu et-Teziye el-İslâmiyye

1. Bsk. Kahire 1410/1989

66. ***Temyîzu't-Tayyibi Mine'l-Habisi Fîma Yeduru Ala Elsineti'n-Nasî Mine'l-Hadis:*** Abdurrahman İbn Ali İbn Muhammed İbn Ömer İbn Ali İbn Yusuf İbn Ahmed İbn Ömer İbn ed-Deyba' eş-Şeybanî ez-Zebidî eş-Şafiî (Ö.866-944)

67. ***et-Tenkîtu ve'l-Ifadetu fî Tahrici Ebadisi Hatimeti Sıfrı's-Seade:*** Şemsuddin Ebu Abdillah Muhammed İbn Eiasen İbn Flemmat ed-Dımeşkî (El.1091-1175). Thk: Ahmed el-Bezre. Daru'l-Me'mun li't-Turas. 1. Bsk. Dımeşk-Beyrut 1407/1987

68. ***Tenzibu'ş-Şeriati'l-Merfua Ani'l-Abbari'ş-Şeniati'l-Mevdua:*** Ali İbn Muhammed İbn Ali İbn Arrak [el-FIicazî] (Ö.963/1556) Thk: Abdulvehhab Abdullatif ve Abdullah Muhammed es-Sıddîk. Daru'l-Kutub el-İlmiyye 1. Bsk. 1399/1979. (İbn Arrak bu eserini İbn Cevziyye'nin ***el-Mevduafı*** ve onu eleştiri maksadıyla, es-Suyûtî'nin kaleme aldığı ***el-Leâlf*** siyle, ***en-Nuket el-Bediaf*** ında bulunmayan uydurma hadisleri derlediği ***Zeylul-Le al***i' den ihtisar etmiştir.)

69. ***Telbısu Ebâtıli'l-Cevrekânî* [Cevzekânî]:** Muhammed İbn Ahmed İbn Osman ez-Zehebî. Thk: Dr. Abdurrahman el-Eeryevahî

70. ***Telhisu'l-Mevduât:*** Celaluddin İbrahim İbn Osman İdris İbn Dirbas

71. ***Tertibu'l-Mevduat lî lbni'l-Cevzî:*** Muhammed İbn Ahmed İbn Osman ez-Zehebî. Yay: Kemal İbn Besyunî Zağlûl. Daru'l-Kutub el-İlmiyye, 1. Bsk. Beyrut 1415/1994

72. ***Tezkiretu'l-Huffaz:*** Muhammed İbn Tahir İbn Ali İbn Ahmed el-Kayseranî eş-Şeybanî (Ebu'l-Fadl) el-Makdisî (Ö.507/1113) Thk: Eîamdî Abdulmecîd es-Selefî. (İbn Hibban'ın ***Kitabu'l-Mecruhîn'mde*** bulunan hadislerin tamamlanması için telif edilmiştir.)

73. ***Tezkiretu'l-Mevduat:*** Muhammed İbn Tahir İbn Ali İbn Ahmed el-Kayseranî eş-Şeybanî (Ebu'l-Fadl) el-Makdisî (Ö.507/1113)

74. a) ***T ezkiretu'l-Mevduat fi'l-Eb adisi'l-Merfuat:*** Muhammed İbn Tahir İbn Ali es-Sıddıkî, Cemaluddin el-Fettenî el-Hindî (Ö.986/1578) (el-Fettenî, İbnû'l-Cevzî'nin ve es-Sağânî'nin uydurma sayılamayacak hadislere de uydurma demelerinden ötürü bu eserini yazmıştır.)

b) ***Kanunu'l-Mevduat ve'd-Duafa:*** (Bu kitabında el-Fettenî, eleştirdiği hadisleri alfabetik sıraya göre ele almıştır)

75. ***T ezkiretu'l-Mevduat el-Kubra ve's-Suğra***: el-Flibat ve's-Seniyyat

76. ***el-Vad'u fi'l-Hadis:*** (Doktora risalesi, Camiatu'l-Ezher Kulliyetu Usulu'd-Dîn) Doç. Dr. Ömer Flasen Fellate. Mektebetu'l-Gazalî, Dımeşk ve Muessesetu Menahili'l-İrfan, Beyrut 1401/1981

77. ***ez-Zebiyratu fi'l-Ehadisi'd-Daife ve'l-Mevdua:*** Muhammed İbn Tahir İbn Ahmed eş-Şeybanî Ebu'l-Fadl el-Makdisî (Ö.507/1113)

UYDURMA HADİSLER İÇEREN BAZI KİTAPLAR

1. ***Acaibu'l-Kur'an***: Mahmud İbn Hamza el-Kirmanî (es-Suyûtî, ***el-Itkan'da*** bu kitapta birçok münker söz olduğunu söyler.)

2. ***Hz. Ali'nin Cenkleri*** adı altında yayınlanmış olan birçok kitapta aslı olmayan hadis ve haberler vardır.

3. ***Araisu'l-Mecalis fî Kasasi'l-Enbiya*** [Bu tefsire ***Nefaisu'l-Arais*** ve ***el-Keşfu ve'l-Beyanu an Tefsiri'l-Kur'an*** da denilmiştir.]: Ebu İshak Ahmed

İbn Muhammed İbn İbrahim es-Sa’lebî (Ö.427) İçinde birçok uydurma hadis vardır. es-Suyutî onun okunmasının haram olduğuna fetva vermiştir. es-Sa’lebî selefin tefsirlerinden naklettiği haberlerin sahihliğini incelemez. Surelerin faziletleriyle ilgili uydurma hadisler rivayet eder. es-Sa’lebî hadis ilminde güvenilir bir âlim olmadığı için, hadisin sahihi ile mevzuunu birbirinden ayırmadan rivayet eder. (ez-Zehebî, ***et-Tefsıru ve’l-Mufessirun***: c.l, s.233, Prof. Dr. İsmail Cerrahoğlu, ***Tefsir Tarihi***: c.2, s. 166) el-Beğavî es-Sa’lebî’nin tefsirini ***Meâlimu t-Tenzil*** adıyla ihtisar etmiştir.

4. ***Avârifu’l-Mearif:*** Şihabuddin Ebu Eiafs Ebu Abdillah Ömer İbn Muhammed İbn Abdillah İbn Muhammed İbn Ammuye (Ö.632/1234H.) (Bu kitapta otuz bir adet asılsız çok zayıf ve bi linmeyen hadis vardır)

5. ***Babu’n-Nebi:*** Ebu’d-Derda’dan rivayet edildiği söylenen uydurma hadis içeren bir cüzdür. Yine Ebu’d-Derda’dan rivayet edildiği söylenen ***Hutbetu’l-Veda*** da uydurmadır. Ayrıca Abdullah İbn Selam’ın Nebi’yi (*sallallahu aleyhi ve sellem*) imtihan ettiğine dair rivayet edilen bir hadis nüshası vardır ki, o tamamen uydurmadır. Yine Ebu Hureyre ve İbn Abbas’tan rivayet edildiği söylenen uzun bir hutbe vardır. Bu hutbeyi Meysere İbn Abdi Rabbihi’nm rivayet ettiği söylenir. Aliyyu’l-Karî; “Allah’ın katında ona hiçbir bereket verilmesin” demiştir. (Bkz. Aliyyu’l-Karî, ***el-Esrar el-Merfua fi’l-Abbari’l-Mevdua:*** s.391, el-Kermî, ***el-Fevaid***: No: 25)

6. ***el-Basîtu fi’t-Tefsir, [el-Vecizû fî Tefsiri’l-Kitabi’l-Azîz, el-Vasîtu fî Tefsiri’ l-Kitabi’l-Mecîd]:*** Ebu’l-Hasen Ali İbn Ahmed el-Vahidî (Ö.386-487) el-Vahidî tefsir ve usûl ilminde muteahhir bir âlimdi. Lüğat ve Usûl ilmini çok iyi bilirdi. Ancak onun büyük tefsiri ***el-Basitu fi’t-Tefsir’de*** surelerin faziletleriyle ilgili mevzu hadisler rivayet etmesinden ötürü eleştirilmiştir.

el-Kittanî ***er-Risaletu l-Mustetrafe’***de (s.59) onun ve hocası es-Sa’lebî’nın hadis ilimlerinde derin bilgileri olmadığı için hata ettiklerini söylemiştir.

7. ***Bedaiu’z-Zubur fî Vakayi’i’d-Dubûr fî Abbari’l-Enbiya***: İbn İyas. İçinde bâtıl haberler, hurafe ve İsrailiyyat vardır.

8. ***el-Beyanu fî Şerbi JJkudi Ebli'l-İman***: Ebu Ali el-Hasen İbn Ali İbn İbrahim İbn Yezdad İbn Hürmüz el-Ehvazî'nin bir diğer kitabıdır. Mevzu hadis ve haberler içerir. (İbn Asakir ve ez-Zehebî, bu kitabın içinde birçok uydurma hadis olduğunu söylemişlerdir.) el-Ehvazî'nin ***Sıfatu Ehli't-Tasavvuf*** adlı bir kitabı daha vardır.

9. ***el-Camiu's-Sağîr***: es-Suyûtî. es-Suyûtî ***el-Leâlı*** yi te'lif ettikten sonra bu kitabın içindeki mevzu hadislerden söz etmiştir.

10. ***el-Cevşenu'l-Kebir*** adıyla meşhur dua mecmuası. Bu duanın Cibril (as) tarafından Rasulullah'a *{sallallahu aleyhi ve sellem)* vahyedildiği iddiası doğru değildir. Sahih mânalar içerse dahi Nebi'ye *(sallallahu aleyhi ve sellem)* isnadı bakımından Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat İmamları nezdinde kabul edilmemiştir.

11. ***Delailu'l-Hayrat ve Şevariku'l-Envar fî Zikri s-Selâti Ale'n-Nebiyyi'l-Mubtar*** [n]: Ebu Abdillah Muhammed İbn Süleyman el-Cezûlî (Ö.870) tarafından derlenmiş olan ve çoğu hiçbir sahih hadis kitabında bulunmayan salâvatlar içerir. Dua hususunda aşı-

Muhammed İbn Süleyman el-Cezûlî, ***Delailu'l-Hayrat:*** Semerkand Yayınları İstanbul 2005 rı, ilim ve dua adabından uzak birçok dua lafzı içeren bu kitapta, hiçbir hadis kitabında bulunmayan ve uydurma olan hadisler vardır. Aynı zamanda, bid'at olan tevessül ve istiğase elfazı ihtiva eder. Salâvatlarla ilgili zikrettiği hadislerin kaynağını zikretmez. Rasulullah'a (*sallallahu aleyhi ve sellem)* getirilen bazı salâvatlardan, bir kanadı şarkta ve bir kanadı garpta olan bir meleğin yaratılacağını söyleyen uydurma hadisleri nakleden el-Cezûlî, kitabını buna benzer uydurmalarla doldurmuştur. Yine bu kitapta Rasulullah'a *{sallallahu aleyhi ve sellem)* getirilen bir salâvat sebebiyle "Allah'ın bir kuş yarattığı ve kuşun her telesinde yetmiş bin tüy bulunduğu, her tüyde de yetmiş bin vecih ve her vecihte de yetmiş bin lisan bulunduğunu ve her lisanın Allah'ı yetmiş dille teşbih ettiği" uydurma hadisine de yer verilir. (Mukaddime: s.10, 11) Mesela "bazı mü'minlerin huşû sahibi olduklarını, bazılarını olmadıklarını görüyoruz, bunun sebebi nedir, diye sorulduğunda Rasulullah'm da (*sallallahu aleyhi ve sellem*); kim imanı için bir tatlılık görürse ve korkarsa o korkar, kim de bunun hissetmezse, korkmaz" gibi uydurma hadisler vardır (Mukaddime: s. 18)

Bu kitapta ilginç dualar vardır. Bunlardan birkaç misal verelim: “Allah’ım! Efendimiz Muhammed’e (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ve efendimiz Muhammed’in (*sallallahu aleyhi ve sellem)* âline salâvattaıı hiçbir şey kalmaymcaya kadar salâvatta bulun.” “...Rahmetten bir şey kalmaymcaya kadar O’na rahmette bulun.” “Bereketten hiçbir şey kalmaymcaya kadar O’na bereket ver.” “Selamdan hiçbir şey kalmaymcaya kadar O’na selamda bulun.” (Pazartesi virdi içinde: s.57, 58) “İlminin kuşattığı şeylerin iki katı O’na sa-lâtta bulun” (s.64) “İsrafil’in alnında yazılı olan isimlerin hakkı için Sen’den istiyorum” (s. 178), “Arşın etrafında yazılı olan isimler hakkına Sen’den istiyorum” (s. 178), “Kursî’nin etrafında yazılı olan isimler hakkına Sen’den istiyorum” (s. 178) gibi bâtıl, anlamsız ve Rasulullah’m (*sallallahu aleyhi ve sellem)* öğrettiği dua adabına aykırı olan aşırı dualar vardır. Arapçası zayıf ve ibareleri çirkin ve hadislerin ibarelerinden fersah fersah uzaktır. el-Cezûlî sahih olan dua ve salâvatlarla yetinseydi; hem kendisine, hem de kitabını okuyacak olanlara daha çok hayrı dokunurdu. Ne yazık ki o kadar nefes tüketmesine rağmen, kitabının okunması için zikrettiği uydurma sözler yüzünden, bu ecrin tamamından mahrum kalma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.

12. ***ed-Diyât:*** Halid İbn Yezid İbn Abdirrahman İbn Malik ed-Dımeşkî.

13. ***ed-Duau’l-Mustecab:*** Ahmed Abdulcevad tarafından te’lif edilen küçük bir dua kitabıdır. Aslı sabit olmayan hadisler içerir.

14. ***ed-Durer el-Muntesiretu fi’l-Ebadisi’l-Müştehire***: Celaluddin es-Suyûtî (Ö.911) (İçinde zayıf ve mevzu hadisler de vardır.)

15. ***ed-Durru’l-Hisan fi’l-Ba’si ve Naîmi’l-Cinan:*** es-Suyûtî. Bu kitap hakkında lüzumsuz ve değersiz hikâyeler ve rivayetler içerir.

16. ***Durretu’n-Nasihîrı:*** en-Nahubî

17. ***Durretu’n-Nasibîn:*** Osman İbn Hasen el-Hobevî. (İstanbul eski vaizlerinden Abdullah Aydın tarafından tercüme edilmiştir. İçinde aslı olmayan birçok hadis vardır.)

18. ***Ebu Hureyre***: Abdulhuseyn Şerefuddin el-Musevî. Ebu Hureyre’ye kin ve iftirayla dolu bir kitapçıktır. Ondan rivayet edilmeyen şeyleri ona

nispet eder. Şia Mezhebini terviç için yazılmıştır. Mustafa es-Sıbaî ile yaptığı tartışmadan sonra kitabı yayınlamayacağını söyleyen Abdulhuseyn, buna rağmen kitabı bir şekilde Beyrut'ta çıkan bir dergide başka bir isim altında yayınlatır.

19. ***el-Eğanî:*** Ebu'l-Ferec Ali İbn Muhammed İbnu'l-Huseyn İbn Muhammed el-Katib el-Esbehanî (Ö.427). el-Bağdadî; onun insanların en yalancısı olduğunu söyler. (***Tarihu Bağdad:*** c.ll, s.399) İbn Teymiyye onu zayıf görürdü. Sahabe ve birçok salih insan hakkında kınayıcı haberler nakleder. ez-Zehebî, ***Mizanul-İ'tidarde***; "Garîb haberleri, 'haddesena' ve 'ehberena' siğasıyla zikreder" diyor.

20. ***Ehadis İbn Nestur er-Rumî:*** Cafer İbn Nestur. Bu yalancı, Tebuk gazvesinde Rasulullah'la (*sallallahu aleyhi ve sellem)* beraber olduğunu iddia etmiş ve bu gazvede Rasulullah'm *{sallallahu aleyhi ve sellem)* elinden düşen kırbacını alıp kendisine verdiğini iddia etmiştir. O, Nebi'den (*sallallahu aleyhi ve sellem)* sonra üç yüz yirmi yıl yaşadığım iddia etmiştir. (Bkz. ez-Zehebî, ***Mizanul-İ'tidal:*** c.l, s.419, Aliyyu'l-Karî, ***el-Esrar el-Merfua fi'l-Ahbari'l-Mevdua:*** s.390)

21. ***Enisu'l-Celîs:*** et-Tabersî

22. ***Envaru't-Tenzil ve Esraru't-Te'vil***: Abdullah İbn Ömer İbn Muhammed İbn Ali Ebu'l-Hayr (Ebu Said) Nasuruddin el-Beydavî (Ö.685/1286 veya 691/1319)

23. ***el-Erbaîu fî Kadai'l-Havaic:*** Abdurrahman İbn Davud el-Vaiz.

24. ***el-Erbaun el-Ved'aniyye***: Ebu Nasr, Muhammed İbn Ali İbn Ved'an el-Mevsilî, İbn Ved'an (Eî.494/1101) Thk: Ali Hasen Ali Abdulhamid. el-Mektebu'l-İslâmî, 1. bsk. 1407/1987 (Yemen'de ***el-Buseylika*** diye meşhur olan bir kitaptır. İbn Ved'an bu kitabındaki sözleri Zeyd İbn Rifaa'dan çalmıştır. Zeyd İbn Rifaa'nm İhvanu's-Safa risalelerini yazdığı iddia edilir. (Aliyyu'l-Karî, ***el-Esrar el-Merfua fi'l-Abbari'l-Mevdua***: s.389) es-Suyûtî ***Zeylu'l-Leali'***de, ***el-Ved'aniyye***'de bir tek merfu sahih hadisin bulunmadığını söylemiştir. Ancak onda bazı lafızların sahih olduğuna işaret etmiştir. Alimlerce denirdi ki: "O, Allah'ın yarattıklarının sözü en yalan olanı, en hayâsızı ve yalan söylemeye en çok cüret edenlerinden birisiydi."

25. ***Esabhu'l-Meğazî:*** Musa İbn Ukbe

26. ***Esna'l-Metalib fî Ebadise Muhtelif eti'l-Meratib:*** Muhammed Derviş el-Hût. Thk: Halil el-Mîys. Daru'l-Kitab el-Arabî, 2. Bsk. Beyrut 1403/1483

27. ***el-Farııku fi's-Sifat***: Ebu İsmail Abdullah İbn Muhammed el-Herevî (Ö.841). Kitabının içinde bâtıl hadisler vardır. Bu kitabın sahibi büyük bir muhaddis ve hafızdır. ez-Zehebî, onun bu kitabında olanlardan ötürü üzüntüsünü belirtmiş ve "o, sünnet ilminde kökü derinlerde olan birisiydi, asla sarsılmaz ve gevşeklik göstermezdi. Bir de kitabı, ***el-Faruk***'ta olanlar olmasaydı." ***[Siyer:*** c.l8, s.509)

28. ***Fecru'l-İslâm:*** Ahmed Emin (M. 1940). Mu'tezile ve Müsteşriklerin etkisinde kalmış ve onların birçok bâtıl ve Sünnet'i küçümseyici ve inkâr edici düşüncelerini kendi düşünceleriymiş gibi kaleme alıp Sünnet'in Şeriat'taki konumunu zayıflatmaya ve sahabenin adaleti hakkında zihinleri bulandırıcı iddia ve fikirler ileri sürmüştür.

29. ***Fedailu'n-Nebi ve Keramatu'l-Evliya:*** İbn Seb'

30. ***el-Fethu'r-Rabbanî:*** Abdulkadir İbn Ebi Salih Abdullah İbn Cengidost Ebu Muhammed Muhyiddin el-Cîlanî (Ö.561/1165)

31. ***Fetva İbni's-Salah fî Salâti'r-Reğaib***: İbnu's-Salah'ın bir fetvasıdır. Bu fetva daha önce kılınmasını yasakladığı Reğaib namazının meşru olduğuna dair bir risaledir. İzzuddin İbn Abdissselam, İbnu's-Salah'ın bu risalesine reddiye yazmış ve onun delillerini iptal etmiştir. İmam Ebu Şame el-Makdisî "***el-İnsafu Lima Vaka'a fî Salâti'r-Reğaibi Mine'l-İhtilaf***' adlı kitabında İz İbn Abdisselam'ı haklı çıkarır. İmam en-Nevevî bu konuda İmam Ebu Muhammed Abdurrahman İbn İsmail el-Makdisî'nin Reğaib ve Şaban'm yarısında kılman namazın bâtıl olduğuna dair bir risale te'lif ettiğini ve bunda güzel ilmi delililer ortaya koyup Hakkı açıkladığını söylemiştir (***el-Mecmu*:*** c.4, s.56). Hakeza fetvalarında en-Nevevî bu namazların ***Kûtul-Kulûb*** ve ***Ibya-u Ulumiddin'dt*** zikredilmiş olmasına aldanılmaması gerektiğini zira bu namazların bâtıl olduğunu söylemiştir. (***el-Fetava***: s.26)

32. ***el-Fevaidu fi’s-Sılati ve’l-Avaid***: eş-Şercî el-Yemenî. Kitabı yalan, bâtıl ve hurafelerle doludur.

33. ***el-Ftkbı’l-Ekber:*** Bu kitabı İmam Ebu Hanife (rh.a) te’lif etmemiştir. Bu kitapta anlatılan meselelerin çoğu onun döneminde tartışılmayan ve konuşulmayan konulardı. İmam ez-Zehebî, ***el-Uluvvu li’l-Aliyyi’l-Gaffar*** (s. 101) adlı kitabında; bu kitabın Ebu Muti’ el-Hakem İbn Abdillah el-Belhî’ye ait olduğunu söyler. ez-Zehebî, ***Tarihul-Islâm*** adlı kitabında, H. 191-200 vefeyatında, (s. 158) Ebu Muti’in tercüme-i halinde “***el-Fıkhul-Ekber***” sahibinin Ebu Hanife’den ilim alıp ondan rivayette bulunduğunu kaydeder. (Bkz. Ebu Ubeyde meşhur İbn Hasen Al-i Selman, ***Kutubun Hazzere Minba el-Ulema:*** c.2, s.292, 293)

34. ***Fususu’l-Hikem:*** İbn Arabî bu kitabında Tevhid Akidesini iptal edici ve insanın vücudunun Allah’ın vücudunun bir sureti, hatta bütün âlemlerin O’nun sureti olduğunu, âlemlerin O’nun vücudunun ‘ayn’ı olduğunu söyler. Daha kitabının başında Allah’ın Rasulü’nü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* yalan, dalâlet ve küfrüne şahid tutmaktan utanmayan bu İsmailîleşmiş ve Batınîleşmiş bid’at ve dalâlet önderi, kitabında tüm peygamberleri yalanlayıcı ve hatta Kur’an’ı tekzib edici meselelere değinir. Bunun için yüzlerce müctehid, fakih, muhaddis, usulcü ve ilim ehli onu tekfir etmişlerdir. Bunun için ayrıntılı bilgi almak isteyenler, İbn Teymiyye’nin ***Mecmuu l-Fetava, İktidau’s-Sırat el-Mustakîm***, Burhanuddin el-Bikaî’nin, ***Tenbîbu’l-Gabiyyi İla Tekfiri İbn Ara-bî*** ile Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi’nin ***Mevkıful-Akli ve’l-İlmi ve’l-Alimi Min Rabbi’l-Alemîn ve İbadibi el-Murselîn*** (c.3, 190-274. Daru İhyai’t-Turas el-Arabi, 3. Bsk. 1413/1992) adlı eserine başvurabilirler. ( )

35. ***el-Futubat el-Mekkiyye***: Muhyiddin Ebu Abdillah Muhammed İbn Ali İbn Muhammed İbn Ahmed İbn Ali et-Tai el-Hâtemî el-Endelusî el-Mursî (Ö.638/1240) Bu kitap sayısız uydurma hadis içermekle beraber İslâm akidesine birçok bâtıl, bâtınî ve şirk unsurları taşıyan meseleleri içerdiği gibi, hem Kur’an’m ayetlerini, hem de Allah’ın Rasulü’nün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* hadislerini tahrif edici yorumlar ve te’viller içermektedir. Mesela bu kitabında: “...İnsanı; küllî akıl ilkesinin kendisinde en yüksek derecede tezahür ettiği ve kendisine ‘Allah’ın Halifesi, Allah’ın Sure-

Burhanuddin el-Bikaî, *Tenbihu'l-Gabiyyi İla Tekfiri İbn Arabî* adlı kitabında İbn Arabi'nin bu inancı yüzünden; Zeynuddin el-Irakî ve oğlu Ebu Zur'a Velivuddin Ahmed İbn Zeynuddin, İmam el-Mizzî (H.654-724) [Yusuf İbnu'z-Zekî Abdurrahman İbn Abdilmelik Ebu'l-Haccac Cemaluddin], İmam Ebu Ali İbn Halîl es-Sekutî, İz İbn Abdusselam, İbn Ebi'l-Kâsım es-Sulemî, Şihabuddin Ahmed İbn Yahya İbn Ebi Hacle et-Telemsanî el-Hanefî, Bedruddin Huseyn İbnu'l-Ehdel Seyfuddin İbn Abdullatif İbn Balaban es-Suudî es-Sufî (H.650-736), Takıyuddin Ebu'l-Feth Muhammed İbn Ali el-Kuşeyrî İbn Dakîk el-İyd (H.625-702), Ebu'l-Eeth el-Ya'murî, es-Salah Halîl es-Safdî, Ebu'l-Ferh İbn Seyyidi'n-Nas, Muhammed İbn Muhammed İbn Ali İbn Yusuf [İbnu'l-Cezirî] eş-Şafiî (H.751-814), İmaduddin İsmail İbn Kesir, Takiyuddin Ebu'l-Hasen Ali İbn Abdi'l-Kâfî es-Subkî (H.683-756), Kutbuddîn İbnu'l-Kastallanî, İmaduddin İbn Ahmed İbn İbrahim el-Vasıtî (H.657-711), Burhanuddin İbrahim İbn Mu'dad el-Cu'berî (Ö.687), Zeynuddin Ömer İbn Ebi'l-Harem el-Kittanî eş-Şafiî (H.653-738), Müfessir Ebu Hayyan Muhammed İbn Yusuf el-Endelusî (H.654-?), et-Takiyy el-Hısnî, Takiyuddin el-Fasî, Bahauddin es-Subkî, Allame Şemsuddin Muhammed el-Ayzerî eş-Şafiî, Şerefuddin İsa İbn Mes'ud ez-Zevavî el-Malikî, İmam Nuruddin Ali İbn Ya'kub el Bekrî eş-Şafiî, Allame Necmuddin Muhammed İbn Akîl el-Balisî eş-Şafiî (H.660-726), Cemaluddin Abdullah Yusuf İbn Hişam (H.708-761), Lisanuddin Muhibb İbnu'l-Hatîb el-Endelusî el-Malikî, Şemsuddin Ebu Abdillah Muhammed el-Mevsılî eş-Şafiî, Şemsuddin Muhammed İbn Ahmed el-Bisatî el-Malikî (Mısır Kadısı) İmam Şihabuddin Ebu'l-Fadl Ahmed İbn İbn Hacer ve onun hocası Şeyhülislâm Siracuddin Ömer İbn Reslan el-Bulkînî (H.805-?), Allame Burhanuddin es-Sefakisî, İmam Şemsuddin Muhammed İbn Ahmed İbn Osman ez-Zehebî, Seyfuddin İbnu'l-Mecd Ali el-Harirî, Ebu'l-Abbas Ahmed İbn Teymiyye (H.661-728), et-Tâc el-Baranbaranî, İbrahim er-Rakkî, Ebu Zeyd Abdurrahman İbn Muhammed el-Hudarî İbn Haldun, İmam Radiyuddin Ebu Bekr İbn Muhammed İbn Salih el-Cibliyy [İbnu'l-Hayyat eş-Şafiî], Kadı Şihabuddin Ahmed İbn Ali en-Naşırî ve Alauddin Muhammed İbn Muhammed el-Buharî el-Hanefî gibi İmam ve miictehidler tarafından tekfir edildiğini zikreder. (Bkz: Burhanuddin el-Bikaî, *Tenbibu'l-Gabiyyi İla Tekfîri İbn Arabî*: s.135-183)

ti, Küçük Alem' (el-kevnu'l-câmi'), Allah'ın bütün sıfat ve yetkinliklerini yansıtan ayna, hatta Allah'ın kendisi denmeye layık bir varlık (<***el-Futubat***

el-Mekkiye: c.3, s.219, 230) olarak gördüğünün altını çizmeliyiz. Yani o ‘insan’ kelimesiyle kendi tasavvufî düşüncesinde ‘kâmil insan’ adını verdiği ancak ona yüklediği özellikleriyle artık bir insanı ya da bir sûreti değil, küllî ilkeyi, Allah’ın kendisini kasdetmektedir. Ona göre çeşitli ayet ve hadislerde Allah’ın kendisine isnad ettiği ‘işitme, yürüme, göz, ayak, el, acıkma, susama, gülme, sevinme, unutma, öfkelenme’ gibi kavramlar hep aynı amaca hizmet etmektedir. Nitekim bu noktadaki ilginç cümlelerden biri şöyledir: ‘Kamil insan Allah’ın gözüyle bakar, Allah’ın gülüşü ve gülümseyişiyle gülümser, Allah’ın sevinişiyle sevinir, O’nun öfkelenişiyle öfkelenir ve Allah’ın unu-tuşuyla unutur.” (Bkz. Dr. Muhittin Uysal, ***Tasavvuf Kültüründe Hadis***: s.204, 205)

36. ***Futûbu’ş-Şam***: Muhammed İbn Ömer İbn Vakid el-Medinî (H.110, 112-207) Bağdat kadılığı yapmıştır. Meşhur ***el-Meğazî*** isimli siyer kitabının sahibidir. İmam Malik ve eş-Şafiî onun kitabında asılsız şeyler olduğunu söylemişlerdir. Bu kitap el-Vakidî adına uydurularak ona nispet edilmiştir. Bu kitabın el-Vakidî adına uydurulduğunu; Şeyh Kalyubî eş-Şafiî, ***Haşiye ‘Ala Şerhi’l-Muallâ Ala Minhaci’t-Talibîn:*** c.2, s.77’de el-Vakidî’ye nispet edilen bu kitabın ve ***Kısasul-Enbiya ve Hikayatubum*** adlı kitapların okunmasının haram olduğunu söylemiştir.

Hakeza Alevî es-Sekkaf ***Mubtasaru Fevaid el-Mekkiye'*** de ***Futubu’ş-Şam'm*** okunmasının caiz olmadığını, zira bundaki haberlerin çoğunun uydurma ve kendilerine güvenilmeyen kimselerden alındığını söylemiştir. (Bkz. Ebu Ubeyde Meşhur İbn Hasen Al-i Selman, ***Kutubun-Hazzera Minha el-Ulema***: c.2, s.285) Hakeza Alevi es-Sekkaf, ***el-Menbelul-Latîf fî Abkâmî el-Hadis ed-Daif*** adlı kitabında (s.29) ***Futubu’ş-Şam'm*** mevzu hadisler içerdiğini söylemiştir. Muhammedu’l-Arabî et-Tıbbanî, ***İfadetul-Abyar bi Beraeti’l-Ebrar*** adlı kitabında (c.l, s.35) ***Futubu’ş-Şam'm*** el-Vakidî’ye ait olmadığını söylemiştir. Onun ***Fetbu’l-Yemen*** adlı bir kitabı, ‘tabakat’ ve ‘fıkıh’la ilgili eserleri vardır.

el-Vakıdî derdi ki; “Benden başka herkesin kitabı, hıfzından çoktur, benim ise hıfzım, kitaplarımdan daha çoktur.” (ez-Zehebî,

Siyeru A’lami’n-Nubela: (c.9, s.454-469)’da el-Vakidî’nin hadisleri zayıftır. ***Kutub-i Sitte’***de sadece İbn Mace’de bir hadisi vardır. en-Nesaî, “onun hadis uydurduğunu söylerdi” der. Ancak ez-Zehebî onu hadis

uydurmakla suçlamaz. Onun yine ***el-İhtilafu ve'l-Icma'*** adlı bir eseri de vardır.

37. ***el-Gummazu Ale'l-Lummaz:*** Nuruddîn Ebu'l-Hasen Ali İbnu'l-Kâdî Afifuddin Ahmed İbn Abdillah İbn Ahmed İbn Ali İbn İsa İbn Muhammed İbn İsa İbn Celaluddin Ebu'l-Hasen es-Semhudî (H.884-911). Thk: Muhammed İshak es-Selefî. Daru'l-Liva 1. Bsk. Riyad 1401/1981

38. ***Harîdetu'l-Acaib ve Feridetu'l-Ğaraib:*** İbnu'l-Verdî. Bu kitapta bâtıl haberler ve doğrulanması imkânsız hadisler vardır. Abdullah İbn Selam'ın ***MesaiV***i bu kitapta zikredilir. (el-Ezherî, ***Tahziru'l-Muslimin:*** s.39)

39. ***Hayatu'l-Hayevan:*** ed-Dumeyrî

40. ***Hazinetu'l-Esrar bî Celileti'l-Ezkâr:*** Uydurma hadislerle doludur.

41. ***Hilyetu'l-Evliya:*** Ebu Nuaym el-İsfehanî.

Sahabe hakkında zayıf ve münker olan haberler rivayet eder. Hâlbuki o, hadis ilminde imam olan birisidir. Ebu Nuaym bu zayıf ve münker hadisleri rivayet etmesini şöyle anlatır: "Ben benden başkasının zikrettiği şeyleri naklettim. Bunda sorumluluk, nakledenin değil konuşanındır." (İbn Teymiyye, ***Minbacu's-Sunne en-Nebeviyye***: c.4, s.4)

Ebu Nuaym kimi zaman âlimlerin ittifakıyla zayıf ve mevzu olan hadisleri rivayet eder. (***Minbacu's-Sunne en-Nebeviyye***: c.4, s.5)

İmam ez-Zehebî, Ahmed İbn Hanbel'in hayatını anlatırken, ondan naklediyor: ***"HHye'***nin sahibi insanın zikretmekten utanacağı şeyler anlatır." ***(Siyeru A'lami'n-Nubela:*** c.ll, s.255)

Yine ez-Zehebî, onun hakkında şöyle der: "Allah onu affetsin, onun eserlerinde mevzu hadis rivayet etmesinden başka bir günahını bilmiyorum. Hem bunları zikreder hem de bunları zayıf göstermezdi." ***(Siyeru A'lamin-Nubela:*** c.17, s. 461)

42. ***Husnu'l-Eser fî ma Fîbi Da'fun ve îbtilafun Min Hadisin ve Haberin ve Eserin:*** Muhammed el-Hût el-Beyrutî [Yay: Halil el-Miys,

Daru'l-Kitab el-Arabî, Beyrut 1403]

43. ***İhya-u Ulumiddin:*** el-Gazalî

44. ***el-İmametu ve's-Siyase:*** Bu kitap İbn Kuteybe'ye nispet edilir. Fakat onun adı kullanılarak te'lif edilmiş bir kitaptır. Ebu Bekr İbnu'l-Arabî, ***el-Avasimu Mine'l-Kavasım*** adlı kitabın (s.3 60-362)'da bu kitaptan sakınılması gerektiğini söylemiştir. Zira bu kitapta sahabeyi ve selef-i salihini aşağılayıcı olan hadisler vardır. Muhammedu'l-Arabî et-Tıbbanî ise ***İfadetu'l-Abyar bî Beraeti'l-Ebrar*** (c.l, s.39)'da; bu kitabın sahabe hakkında bâtıl haberlerle dolu olduğunu söylemiştir.

45. ***İrşadu el-Akli's-Selim ila Mezaya el-Kitabi'l-Kerim***: Ebu's-Suud Muhammed İbn Muhammed İbn Mustafa el-İskilibî el-İmadî (Ö.982-1574)

46. ***İtkan uma Yahsunu Min Beyani'l-Ebbari ed-Daireti Ale'l-Elsun:*** Muhammed İbn Muhammed İbn Muferric el-Gazzî el-Amirî (Ö.1061)

47. ***İydahu'd-Delâleti fî Semai'l-Alât:*** Abdulğani en-Nablusî bu kitabı müzik aletlerinin mübah olduğu hakkında te'lif etmiştir. el-Alusî ***Ruhu'l-Meanfde*** (c.28, s. 106) bu risaleyi eleştirmiştir ve tasavvuf ehliyle raks ehlinin bu aletleri kullanmasının mefsedetlerine işaret etmiştir.

48. ***el-Kebair***: ez-Zehebî'nin adı kullanılarak yayınlanan uydurma bir kitaptır. Bunu ilk kez Muhammed Abdurrezzak Hamza yayınladı. Ancak ez-Zehebî'ye ait olan asıl kitabı bazı eksikler içerse de Muhyiddin Misto yayınladı.

49. ***el-Keşfu An Mucavezeti Hazibi'l-Ümmeti el-Elfe***: Celaluddin es-Suyutî; bu kitapta yirmi üç adet hadis zikreder. Bunların hiçbirisi sahih değildir. Kıyametle ilgili hadisleri içerir. Çoğu İsrailiyattandır. es-San'anî onu ***el-Izaâ'*** da eleştirmiştir. es-Suyutî'nin zikrettiği hadislere göre, kıyamet hicri 1463 yılında vuku bulacaktır.

Mer'î el-Kermî, ***Behcetu'n-Nazırîn' de*** es-Suyutî'nin yazdıklarının merdud olduğunu söyler.

50. ***Keşfu'l-Hafa ve Muzîlu'l-Ilbasi Ammaştehere Mine'l-Ebadisi Ala Elsineti'n-Nas:*** İsmail el-Aclunî (H. 108 7-1162) Daru İhyai't-Turas el-Arabî. 3. Bsk. Beyrut 1351 (Bazı mevzu ve zayıf hadisleri de içermektedir. Müellif, tasavvufî bir meyle sahip olduğundan, tasavvuf ehlinin bazı inançlarını desteklemek için kimi hadisler hakkında tesahülde bulunur ve keşfle hadisin tashih edilebileceğine kaildir)

51. ***Keşfu'l-Mahcub***: Ebu'l-Hasen Ali İbn Osman İbn Ebi Ali el-Cullabî el-Hucvirî el-Ğaznevî (Ö.465/1073) (Yaklaşık yirmi yedi asılsız ve çok zayıf hadisler içermektedir. Bu kitapta elli dört civarında asılsız, çok zayıf ve bilinmeyen hadisler vardır.)

52. ***el-Keşşaf:*** Carullah Mahmud İbn Ömer ez-Zemahşerî (Ö.494-1101): ez-Zemahşerî her surenin sonunda o sureyle ilgili mevzu hadisler rivayet eder.

53. ***Kitabu'l-Akl:*** Davud el-Muhabber. İbn Kayyim el-Cevziyye, el-Hatib el-Bağdadî'den şöyle rivayet eder: "Bize es-Sûrî dedi ki; ben Hafız Abdulğanî [İbn Said Ebu Muhammed el-Ezdî el-Mısrî]'yi şöyle derken işittim: ed-Darekutnî'nin bize haber verdiğine göre; sanki ***Kitabu 1-AkV *** dört kişi yazmış gibi geliyor bana. Onların ilki; Meysere İbn Abdi Rabbihi'dir. Sonra Davud İbn Muhabber ondan bu kitabı çaldı. Bu kitapta Meysere'ye ait olmayan isnadları da getirip ekledi. Ondan da Abdulaziz İbn Ebi Reca bu kitabı çalıp metinlerine başka isnadlar ekledi. Sonra bu kitabı Süleyman İbn İsa es-Seczî çalıp yepyeni isnadlarla ortaya sürdü." Aliyyu'l-Karî der ki; İbn Kayyim el-Cevziyye'nin burada kasdettiği kitap el-Ezdî denen iftiracı yalancının ***el-Akl*** adlı kitabıdır. Ebu'l-Feth el-Ezdî dedi ki: "Akl hakkında hiçbir sahih hadis yoktur." Hakeza Ebu Ca'fer el-Ukaylî ve Ebu Hatim İbn Hibban da aynı sözü söylemişlerdir. Allah daha iyi bilir. (Aliyyu'l-Karî, ***el-Esrar el-Merfua fi'l-Abbari'l-Mevdua***: s.421-422)

54. ***Kitabu'l-Arûs:*** Ebu'l-Fadl Ca'fer es-Sadık'a nispet edilir. ed-Deylemî bunun hadislerinin uydurma ve münker olduğunu söyler. Kitabın sahibi, kitabını meşhur kılmak için Ca'fer es-Sadık'a isnad etmiştir (el-Ezherî, ***Tabziru'l-Muslimin***: s.39). Onun ***Kitabu'l-Libas fi'l-Hadis*** ve ***Kitabu Ebvali Yevmi'l-Kıyame*** adlı iki kitabı daha bu kitabın müellifine nispet edilir. Bunlar da mevzu hadisler içerir.

55. ***Kitabu'l-Bereke fî Fadli's-Sa'yi ve'l-Hareke:*** Sem'an İbn Mehdî

56. ***Kitabu'l-Cifr:*** Hz. Ali'ye nisbet edilen bir kitaptır. Bâtılla doludur. Bunu Harun İbn Said el-İclî'nin (Zeydiye liderlerinden) Ca'fer es-Sadık'tan yazdığı iddia edilir. 1971'de Kahire'de el-Matbaatu'l-Ezheriyye tarafından basılmıştır.)

İbn Teymiyye, bunun Ca'fer es-Sadık'a nisbetinin yalan ve bâtıl olduğunu söyler. [5]

Dr. İbrahim Zeyd el-Keylanî de; bunun Hz. Ali'ye nisbetinin yalan olduğunu söyler.[6]

[Meşhur İbn Hasen Âl-i Selman, ***Kutubun Hazzere Minba el-Ulema***: c.l, s.108-119]

İmam İbn Kuteybe ***Te'vilu Muhtelifi'l-Hadis'***de (s.49) Batınî tefsir yöntemini reddederken bunun bâtıl ve uydurma olduğunu söylemiştir.

57. ***Kitabu'l-Ehvali ve'l-Ktyame***: ez-Zehebî bu kitabın tamamı yalandır demiştir.

58. ***Kitabu Fadli'l-İlmi:*** Şerefuddin el-Belhî

59. ***Kitabu Fedaili'l-A'mal:*** Muhammed İbn Serî el-Belhî (Ö.206/822)

60. a) ***Kitabu Tafdili'l-Akl***: Süleyman İbn İsa İbn Nuceyh es-Seczî. ed-Darekutnî; "Onun 'Akl' hakkındaki kitabının hepsi uydurmadır" der. Davud İbnu'l-Muhabber'in kitabındaki yirmiden fazla hadisin onun tarafından uydurulduğu söylenir. (Aliyyu'l-Karî, ***el-Esrar el-Merfua fi'l-Ahbari'l-Mevdua***: s.394)

b) ***er-Risaletu'l-Usfuriyye:*** Müellif bu kitabında kırk hadisten söz eder. Bu hadislerin sadece üçü sahih, diğerleri uydurmadır. (el-Ezherî, ***Tahsiru'l-Müslimîn***: s.39)

61. ***Kûtu'l-Kulûb***: Ebu Talib el-Mekkî

62. ***Li*** M ***aza Ehtertu Mezbebe'ş-Şîa:*** Muhammed el-Emin el-Antakî'nin yazdığı bir kitaptır. H.1380 yılında basılmıştır. Meçhul bir kimsedir. Önceleri Ehl-i Sünnet'ten Şafiî mezhebinden olduğunu, sonra da Şia mezhebini seçtiğini söylemiştir. Yazar kendisini Halepli gösteriyor. Hâlbuki Haleb'in ileri gelen âlimlerinden hiçbirisi onu tanımamaktadır.

63. ***el-Lubabu fi'l-Hadis***: Birçok uydurma hadis içerir.

64. ***Mecmuatu'l-Ahzab*** adıyla meşhur olan dua kitaplarında da mevzu hadisler ve İsrailiyyat içeren dualar vardır. Bu mecmualardan

en meşhuru İbn Arabî ve Muhammed Bahauddîn Nakşibend'e ait olanlardır.

65. ***Mekarimu'l-Ahlâk:*** et-Tabersî. es-Suyûtî bu kitapta birçok bâtıl ve münker haberler olduğunu söyler.

66. ***el-Mektuhât:*** Ahmed İbn Abdilehad İbn Zeyni'l-Abidin İbn Abdilhay el-Farukî es-Serhendî (Ö. 1034/1624) [Bu mektuplarda otuz beş asılsız hadis, iki çok zayıf ve hiç bulunamayan üç hadis vardır. Bu hadislerden bazıları şunlardır: "Nefsini bilen Rabbini bilir." (***Mektubat:*** c.l, s.213, 273). "Ey Muhammed! Ben ve sen varız, senin dışındakileri senin için yarattım." "Ben gizli bir hazine idim." ***(Mektubat:*** c.2, s. 15). "Ben Allah'ın nurundan yaratıldım, mü'minler de benim nurumdan yaratıldılar." ***(Mektubat:*** c.3, s. 174). "Ali'ye bakmak ibadettir." ***(Mektubat:*** c.2, s. 17, c.3, s. 171) (Bkz. Dr. Muhittin Uysal, ***Tasavvuf Kültüründe Hadis:*** s.209-217]

67. M***eğazi el-Vakidî:*** Muhammed İbn Ömer İbn Vakid es-Sehmî el-Eslemî el-Medenî (Ö.207) eş-Şafiî (rh.a) onun kitaplarının yalanla dolu olduğunu söylerdi.

68. ***el-Mekasidu'l-Hasene fî Bey anî Kesir i'n-Mine'l-Eh adisi'l-Müştebire Ale'l-Elsineti:*** Muhammed İbn Abdirrahman es-Sehavî (Ö.902)

69. ***Melabim Kitapları:*** Ahmed İbn Eîanbel; "Üç tür kitap vardır ki, bunların aslı yoktur derdi: Meğazî, melahim ve tefsir kitapları." (Aliyyu'l-Kari, ***el-Esrar el-Merfua fi'l-Ahbanl-Mevdua:*** s.382 Thk: Dr. Muhammed Lutfi es-Sabbağ.)

70. ***Mesailu Abdillah İbn Selam:*** (Ö.43): Bu kitap güya Abdullah İbn Selam'ın Rasulullah'ı (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** imtihan etmek için kendisine sorduğu bin soruyu içerir. ez-Zehebî'nin el-Beyhâkî'den naklettiğine göre, meşhur hadis uydurmacılarından Ahmed İbn Abdillah el-Cuveybarî; ***Mesailu Abdillah İbn Selam\,*** Muhammed İbn Abdillah el-Filistinî yoluyla Cubeyr'den, o da ed-Dehhak'tan, o da İbn Abbas yoluyla rivayet eder. el-Filistinî bilinmeyen birisidir. Cubeyr ise, hadisi terk edilmiştir. ed-Dahhak ise İbn Abbas'ı görmemiştir. (İzmirli İsmail Hakkı, ***Hadis Tarihi,*** Tenkidli Neşir, İbrahim Hatiboğlu: s. 139-140)

71. ***el-Mubtede':*** İshak İbn Bişr İbn Muhammed Ebu Huzeyfe el-Buharî. (Ö.206) ez-Zehebî, onun âlim ve kıssacı olduğunu söyler. ***(Siyeru A'lami'n-Nubela:*** c.9, s.477) Kitabında birçok mevzu hadis rivayet eder.

72. ***el-Mübtede':*** Abdulmunim İbn İdris el-Yemanî. (Ö.228)

İbnu'n-Nedim ***el-Fibrisf*** de (s.108) onun yalan uydurmakla suçlandığını zikreder. Buharî, onun hadislerinin alınmadığını söylemiştir. Onun babasından, onun da Vehb İbn Münebbih'ten ve onun İbn Abbas'tan Rasulullah'm (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** vefatıyla ilgili uzun bir haberi vardır. İbn Hibban, onun babası adına hadis uydurduğunu söylemiştir. (İbn Hacer, ***Lisanu'l-Mizan***: c. 4, s.73, 74)

73. ***Muellefu'n fî Butlanî Salâtî Men Rafea Yedeybi Fîha:*** Bu kitabı Kıvamuddin Emir Katib İbn Emir Ömer el-Etkanî (Ö.758); "namazda rükûda ve kıyamda el kaldıranların namazlarının bâtıl olduğu" hakkında yazmıştır. Bu kişi H.747'de Şam'a geldiğini ve Ramazan'ın 27. gecesi bir akşam namazını cemaatle eda ettiğinde, imamın ve cemaatin rükûa giderken ve rükûdan kıyama geçerken ellerini kaldırdıklarını görünce, namazını iade ettiğini söyler. el-Leknevî (rh.a); "onun yazdığı kitabın çok çirkin olduğunu söylemiştir. Zira sahabe zamanında hem el kaldıranların, hem de kaldırmayanların olduğunu söyler. el-Leknevî kısaca âlimlerimizden (Hanefî ulemasını kastederek) hiç kimsenin bu şekilde katı davranıp namazın fesada uğradığına dair fetva veren olmamıştır. Alimlerimiz namazın fesada uğrayacağına dair rivayete itibar etmemişlerdir" açıklamasında (el-Leknevî, ***et-Ta'likatu's-Seniyye:*** s.50) bulunur.

74. M***uhtasaru el-Mekasidi’l-Hasene***: Muhammed İbn Abdilbaki ez-Zurkanî (Ö.1122)

75. ***el-Musned:*** Ebu Ali el-Hasen İbn Ali İbn İbrahim İbn Yezdad İbn Hürmüz el-Ehvazî (Ö.446). ez-Zehebî onun, kitabını bâtıllarla doldurduğunu söylemiştir. ***(Siyeru A’lami’n-Nubela:*** c.18, s.15)

76. M***usnedu Enes İbn Malik el-Basrî:*** Uydurma bir kitaptır. “Üç yüz” kadar uydurma hadis içerir. Bu kitabı Sem’an İbn Meh-dî’nin te’lif ettiğini ez-Zehebî, ***(el-Mizan:*** c.2, s.234, c.3, s.l64)’de ve İbn Hacer, ***Lisanu’l-Mizan’***da çoğu metinlerinin uydurma olduğunu söylemişlerdir. es-Sağânî, ***el-Mevduat’ta*** (s. 14) bunun Ca’fer İbn Harun el-Vasılî yoluyla Sem’an’dan rivayet edildiğini söyler. es-Suyûtî ***Zeylu’l-Lealf de***, onun Enes’ten rivayet ettiği hiçbir hadis bilinmez demiştir. İbn Eîacer ***Lisanu’l-Mizan'da*** bu kitabın Muhammed İbn Mukatil er-Razî’nin, Cafer İbn Harun, onun da Sem’an’dan rivayet ettiğini söyler. Metinlerinin çoğu uydurmadır. (Aliyyu’l-Karî, ***el-Esrar el-Merfua fıl-Ahbanl-Mevdua***: s.390)

77. ***Musnedu’l-Firdevs***: Şehriyar ed-Deylemî tarafından yazılmıştır. İbn Teymiyye onda çok uydurma hadis olduğunu kaydeder. (***Mecmuul-Fetava***: c.l, s.261)

78. ***el-Mustetrad:*** Labşihî

79. ***en-Nasibatu ez-Zebebîyye***: Bekr Abdullah Ebu Zeyd, Muhammed İbn İbrahim eş-Şeybanî’nin bu risalenin İmam ez-Zehebî’ye ait olma iddiasını iptal ettiği ***et-Tavdibul-Celiyy fi’r-Reddi Ale’n-Nasihati ez-Zebebîyyeti en-Menhuleti Ale’l-İmam ez-Zebebî*** (s.7) adlı kitabının mukaddimesinde İmam ez-Zehebî’nin dinine, takvasına, ahlâkına yakışmayacak bâtıl ibarelerin bulunduğunu söylemiştir. Bu kitabın bâtıl olduğunun en açık delillerinden birisi, bu risalenin İbn Teymiyye’nin azılı düşmanı olan İbn Kâdi Şuhbe’nin hattıyla yazılmış olmasıdır. Bu risale uydurma bir risale olup İmam Zehebî’ye nispet edilmiş ve içinde İmam Şeyhülislâm İbn Teymiyye’ye iftiralar vardır. Meşhur İbn Hasen bu risalenin asla İmam ez-Zehebîye ait olmadığını söylüyor. Zira ez-Zehebî, ölümüne kadar hocası İbn Teymiyye’den ayrılmamıştır. İmam ez-Zehebî itibar edilen bütün kitaplarında hocasını sevgi ve muhabbetle anar. Bütün bunlara rağmen kalkıp hocası hakkında yazdıklarını iptal edecek tezvir dolu şeyler yazamaz.

Bugüne kadar bu nasihat risalesinin ez-Zehebî'ye ait olduğuna dair sahih ve sağlam bir sened ortaya konamamıştır. Üstelik İbn Kâdi Şuhbe'nin çağdaşı es-Sehavî'den (rh.a) başka kimsenin bunu ez-Zehebî'ye nispet ettiğini görmedik. Buna rağmen o, mutemed ve muvassak bir sened ortaya koyamamıştır. Onun İbn Şuhbe'nin görüşüne katılması İbn Teymiyye'ye olan karşıtlığmdandır.

Prof. Dr. Zekeriyya Âli Yusuf, ez-Zehebî'nin ***el-Mubezzebu fî İbtisans-Suneni'l-Kebir*** (c.l, s.4-7)'de bu risalenin ez-Zehebî adına uydurulmuş olduğunu söyler. Bu nasihat risalesinde güya İmam ez-Zehebî, İbn Teymiyye'ye yönelik nasihatlerde bulunmakta ve onun izlediği yoldan, dalâlet ve sapkınlığından vazgeçmesi tavsiyesinde bulunmaktadır. Meşhur İbn Hasen bu risalenin el-Kevserî'nin ta'likiyle onun talebesi, Şeyh Husamuddin el-Kudsî tarafından yayınladığını söyler. (.***Kutubun-Hazere Min-ha el-Ulema***: c.2, s.308-311 ve c.2, s.239)

80. ***Nebiyt İbn Şerît el-Eşcaî'nin Nüsbası***: İsnad yönüyle uydurma olan bir kitaptır. Hadislerine gelince Buharî, Müslim ve Sami'lerden hadisler içerir. Nebiyt İbn Şerit İbn Enes el-Eşcaî sahabîdir, oğlu Seleme bu hadisleri kendisinden rivayet etmiştir. Bu tek nüshayı Ahmed İbn İshak İbn İbrahim İbn Nebiyt İbn Şerît rivayet etmiştir, o yalancının biridir, hadisleri alınmaz.

81. ***Nuru'l-Ebsar fî Menakibi Al-i Beyti'n-Nebiyyi'l-Mubtar:*** İçinde birçok uydurma hadis vardır.

82. ***Nuzbetu'l-Mecalis ve Muntebabu'n-Nefais:*** Abdurrahman es-Safûrî (Ö.894). Burhanuddîn el-Halebî ve es-Suyûtî bu kitap hakkında uyarıda bulunmuşlar, içinde bazı makbul hadisler olmakla beraber, çoğu hadisler mevzudur demişlerdir. Muhammed Reşid Rıza, o kitabın içinde uydurma hadisler olduğunu zikretmiştir. ***(Feteva Mubammed Reşid Rıza***: c.3, s. 171) Bu kitapta şu meşhur uyduma hadis zikredilir: "***Kim kırmızı gülü koklar da bana salât getirmezse, bana haksızlık etmiştir***." es-Suyûtî ***el-Hâvf*** de (s. 183, 192, 208) ve ***Zeylu'l-Leali'de*** (s.85-86) bu hadisin Mağribliler tarafından uydurulduğunu söylemiştir. (Bkz. Meşhur İbn Hasen Al-i Selman, ***Kutubun Hazzere Minha el-Ulema***: c.2, s.20 ve ***Min Kısasi'l-Ma'diyyîn:*** s.8 ve ***el-Fîecru fi'l-Kitabi'n-ve's-Sunne:*** s.183) "Gülün Rasulullah'm ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** terinden veya Burâk'm terinden yaratıldığına dair hadislerin hepsi uydurmadır. Bunu İbn Asakir, en-Nevevî,

Aliyyu’l-Karî, es-Suyutî ve daha birçok ilim ehli böyle söylemişlerdir. Ancak es-Sehavî, ***el-Mekâsıdu’l-Flasene’***de (s.261) Ebu’l-Huseyn İbn Faris’in, Hişam İbn Urve İbnu’z-Zubeyr’den, onun da Aişe’den (r.anha) rivayet ettiği; “Kim benim kokumu hissetmek istiyorsa, kırmızı gülü koklasın” hadisinin manasıyla “merfu” olarak rivayet edildiğini söyler.

83. ***er-Rahmetu fi’t-Tıbbi ve’l-Hikmeti***: Taşköprüzade, ***Keşfuz-Zunûn*** adlı eserinde bu kitabın Şeyh Mehdi İbn İbrahim es-Subeyrî’ye ait olduğunu, bunun boş yere es-Suyûtî’ye nispet edildiğini söyler. Kitap birçok şirk, dalâlet ve sihr türünden bilgiyi içermektedir. İçinde tılsıma benzer şeyler anlatılmaktadır.

84. ***er-RavduT-Faik fi’l-Mevaiz ve’r-Rekaik***: Ebu Medîn Şuayb İbn Abdillah İbn Sa’d el-EIureyfiş (Ö.801)

85. ***Ravdu’r-Reyahîn fî Hikayâti’s-Salibin***: Ebu’s-Seadât [ona Ebu Muhammed de denir] Abdullah İbn Es’ad Ali İbn Süleyman İbn Felah el-Yafiî el-Yemenî (Ö.697-768). Salihlerin rüyaları ve sufilerin hikâyeleriyle doldurulmuş bâtıl bir kitaptır. Bu kitapta anlatılan uydurma bir haberde; Allah’ın el-Gazalî’yle, Musa (as) ile İsa’ya (as) karşı övündüğü anlatılır. el-Yafiî’nin diğer eserleri şunlardır: 1. ***Miratul-Cinan ve İbretul-Yakazan fî Ma’rifeti Fîa-vadisi'z-Zeman*** 2. ***Tubfetul-Kulûb*** 3. ***el-İrşadu ve’t-Tatriz fî Fadli Zikrillabi ve Tilaveti Kitabibi’l-Aziz 4. Merbemul-İlel el-Mudile fî Usuli’d-Din 5. Divanu’ş-Şi’r*** 6. ***Kifayetul-Mutekıd ve Nekayetu’l-Muntekid*** [.***Neşru’l-Mebasin el-Galiye]***

86. ***er-Risaletu’l-Kuşeyriyye:*** Ebu’l-Kâsım Abdulkerim İbn Fîevazin İbn Abdulmelik İbn Talha el-Kuşeyrî el-Horasanî en-Nisaburî (Ö.465/1073H.) (Bu risalede aslı olmayan hadisler vardır.)

87. ***Sifru’s-Seade***: Mecduddin Muhammed İbn Ya’kub el-Feyrûzâbadî (Ö.817) içinde “mevzu” hadisler olduğu halde el-Feyrûzâbadî bunlara işaret etmemiştir.

88. ***es-Siyretu’l-Kubra***: İbn Hacer onun okunmasının caiz olmadığını söylerdi.

89. ***Summmebtedeytu:*** Dr. Muhammed et-Tiycanî es-Semavî. Bâtıl ve iftiralarla dolu bir kitaptır. Ehl-i Sünnet'e hakaretleri içerir.

Yine et-Tiycanî'nin ***Li Ekune Mine's-Sadtkîn, eş-Şiatu Hum Eblu's-Sunne, Ves'elu Eble'z-Zikri*** adlı kitapları vardır.

90. ***Şemsu'l-Mearif***: Ahmed İbn Ali el-Bunî (Ö.622). Bu kitap hurafeler, yalanlar ve bâtıllarla doludur. Çoğu bâtıl, hurafeler ve kâhinlerin yaptığı sihri içerir. Bu kitabı daha çok cinciler ve sihirbazlar kullanır. Bu kitapta geleceğe yönelik gaybî haberler verilmektedir. Bu kitapta her harfe bir meleğin hizmetçi kılındığına dair sözler vardır. Bu kitapta, harikulade hadiselerin insanların eliyle cereyan edebilmesi için, sihir türünden Allah'ın ayetlerini, şeytanî maksadlar için istismar edici dua ve ibadet tavsiyeleri vardır.

Mesela bu kitapta Arkuş, Kelhuş, Batathuş, Kemtehluş, Behuş, Ganuş, Rukail ve Mehyail gibi melek isimlerinden söz edilir. Kitabın müellifi ilmini Ebu'l-Hasen el-Basrî'den ondan da Habib el-Acemî'nin, ondan da Davud el-Cilî'nin, ondan da Ma'ruf el-Kerhî'nin, ondan da Seriy es-Sekatî'nin, ondan da Cuneyd el-Bağdadî'nin, ondan da Hammad ed-Dinurî'nin, ondan da Ahmed el-Esved'in, ondan da el-Gazalî'nin aldığı söylenen uzun bir uydurma senedden söz eder. Bu da yetmiyormuş gibi, Şafiî ulemasından Muhammed İzzuddin İbn Cemaa'dan ve benzeri âlimlerden kitabındaki rivayetleri aldığı iftirasında bulunur. Onun yine ***el-Lem'atu'l-Nurarıiyye, Mevakifu el-Gayat fî Esrari'r-Riyadat, es-Silku z-Zahir, Şemsu'l-Mearif el-Vusta*** ve ***Şemsu'l-Mearif es-Suğra*** ve ism-i a'zam hakkında risaleleri vardır.

91. ***eş-Şezretu fi'l-Ehadisi'l-Müştehire***: Muhammed İbn Tolon es-Salihî (Ö.953) (Kimi zayıf ve mevzu hadisleri de ihtiva etmektedir.)

92. ***Şifau's-Sudûr***: Ebu'l-Hattab Ömer İbnu'l-Hasen el-Endelusî ez-Zahirî. Bu kitabın çoğu yalan ve iftiradır. el-Hatib el-Bağdadî; "O, ***Şifau's-Sudûr*** değil ***Şekaku s-Sudûr'*** dur" derdi. (el-Ezherî, ***Tabziru'l-Muslimin***: s.39.)

93. ***eş-Şibabu fi'l-Hikemi ve'l-Emsali ve'l-Adab***: Muhammed İbn Seleme İbn Cafer el-Kudaî eş-Şafiî (Ö.454). el-Kudaî bu kitabında hikem ve

vasiyetler türünde çok kısa isnadlarla bin iki yüz hadisten söz eder. Aliyyu’l-Karî bu kitap hakkında ***Musnedu Kitabi’ş-Şibab*** adlı bir kitap yazarak, onun kitabının isnadlarmı düzeltmeye çalışmıştır. es-Suyûtî bunun bir özetini çıkarmış el-Munavî ise, bu kitabın özetine ***İs’afu’l-Tullab bi Tertibi’l-Şibab*** adını vermiştir. es-Sağânî ***ed-Durru’l-Multekafta,*** onda birçok uydurma hadisler olduğunu zikreder.

94. Ebu Amr Osman İbn Ma’bed İbn Osman’ın (Ö.444) kitapları.

95. ***et-Tacu’l-Camiu li’l-Usûl***: Mansur Ali Nasıf. Muhammed Nasuruddin el-Elbanî, kitabın hatalarla dolu olduğunu söylemiştir.

Bekr İbn Abdillah Ebu Zeyd diyor ki: “Bid’at ehli olan, akide sapkınlığının kendisine dokunduğu, her yönden kendisini hurafe bulutlarının sardığı, hevayı hakem kılıp bunu ‘akl’ olarak adlandıran ve nass’tan yüz çeviren Ebu Cehl’den sakının. Acaba ‘akl’ ‘nass’tan farklı bir şey mi ki, o zayıf olana yapışıyor ve sahih olandan yüz çeviriyor? Onlara şüphe ve heva ehli denir. Abdullah İbnu’l-Mubarek bid’at ehlini ‘esağir’ (küçükler) olarak adlandırmıştır. (Dr. İbrahim İbn Amir er-Ruhaylî, ***Mevkifu Ehli’s-Sunneti ve’l-Cemaa Min Ehli’l-Ehvai ve’l-Bida’:*** (c.2, s.690) Bekr İbn Abdillah İbn Ebu Zeyd’in ***Hilyetu Talibi’l-İlm*** adlı kitabından naklen. Mektebetu’l-Ulûm ve’l-Hikem. 1. bsk. Medine)

96. ***Tarihu’l-İslâm es-Siyasî ve’d-Dini ve’s-Sekafî***: Hasen İbrahim Hasen. Geniş bir şöhrete sahip olan bir kitaptır. Hasen İbrahim Thomas Arnold’un öğrencisidir. Kur’an’da zikredilen kıssaların yorumunda müsteşriklerin görüşlerinden etkilenmiştir. Mesela Sebe’ kavminin Seddi’nin barajının yıkılmasını Kur’an’m haber verdiği gibi değil, (Sebe’: 16, 17) ihmale bağlar.

Bir diğer misal; Ahzab günü Hendek Gazvesi’nde Allah’ın Müs-lümanlara yardımını, tabiatın işi olarak görüyor. ***(Tarihul-İslâm:*** s.120)

Arnold’un kitabını çeviren Hasen İbrahim Hasen, ne Sebe’in Şeddi meselesinde ve ne de Arnold’un Rasulullah’m ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** Şam seyahatinde, İslâm Şeriatı’nın esaslarını oluşturacak şekilde Ehl-i Kitap’tan müteessir olduğuna itiraz etmektedir. ('***Tarihul-İslâm:*** s. 103)

Arnold, Kur’an’ı Rasulullah’m ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** te’lif ettiği ve İslâm’la Yahudilik arasında mahiyet itibariyle bir farklılık olmadığı kanaatindedir. Arnold’a göre İslâm, birçok Mecusi unsuru içinde barındırmaktadır. ***(ed-Da’vetu İle’l-İslâm:*** s.237, 238)

97. ***Tarihu’t-Temeddun el-İslâmî:*** Corci Zeydan.

Nakillerinde, yalan, tedlis ve hiyanet vardır. Asıl gayesi, Müslümanlar arasına fitne ve ihtilaf tohumları ekmektir.

İslâm Medeniyeti ve tarihi ile Osmanlılar hakkında birçok kitap yazmıştır. Bütün gayesi müsteşriklerin düşüncelerini Arapçaya tercüme etmek, Müslümanların arasına yalan ve uydurma haberlerle düşmanlık sokmak ve ırkî fitneler çıkarmaktı. Nihayet bunu da başaranlardan biri oldu. Müslümanların topraklarının Batıkların bir sömürgesi haline gelmesinde, Hıristiyan Arapların Arap Milliyetçiliğini savunmalarına ve Arapların tarihlerindeki en büyük yanılgıya düşmelerine önayak olmuşlardır.

98. ***Tarihu’l-Ya’kubî:*** Ahmed İbn İshak el-Ya’kubî (Ö.284)

99. ***Tasavvufî Tefsirler:*** a) Ebu Abdirrahman Muhammed İbnu’l-Huseyn İbn Musa el-Ezdî es-Sulemî’nin (Ö.330-412) ***Hakaîku’t-***

Tefsir'i: es-Suyûtî onun tefsirini şiddetle eleştirir ve onun bid’at ehlinin tefsiri olduğunu söyler.

ez-Zehebî ise, onun kitabında birçok tahriflerin ve Karmatîliğin olduğunu söylemiştir. es-Suyûtî, ***Tabakatu’l-Müfessirîn***: s.31’de ve es-Subkî, ***Tabakatu’ş-Şafiîyyeti’l-Kubra:*** c.3, s.61’de, onun tefsiri işârî tefsirler türündendir, lafızların zahirî manaları üzerinde durmaz demişlerdir. Muhammed Huseyn ez-Zehebî, İmam Zehebî’nin görüşüne katılmaz ve onun Batmîlik ve Karmatîlikle doğrudan hiçbir ilgisinin olmadığını söyler. Ancak İbn Teymiyye’nin şu görüşüne katılır: “Ca’fer’den [es-Sadık] gelen rivayetlerin tamamı yalandır. Bu hadisleri Şia, İmam Ca’fer’in adını kullanarak uydurmuşlardır. Bilmiyorum es-Sulemî gibi hadis âlimi birisinin; bu uydurulmuş olan hadislere nasıl itibar etmiştir?” ***et-Tefsiru ve’l-Mufessirûn***: c.2, s.387)

b) İsmail Hakkı Bursevî’nin (Ö. 1653-1725) ***Rubu’l-Beyan fî Tefsiri’ l-Kur’an***'ı: Tefsiri hem İşârî hem de Batınî özellikler taşımaktadır. İbn Arabî’nin vahdet-i vücud felsefesinin şiddetli savu-nucularmdandır. Bursevî, “evde ondan başka yurt tutan yoktur” görüşünde olmayan hiçbir peygamber ve velilin bulunmadığı görüşündedir. (***Silsile-i Celvetiyye:*** s.29)

Bursevî isnad ve rivayetin dışında keşf yoluyla hadislerin tashih edileceğine inanır ve bunu savunur. Ona göre, hadislerin sahih olması için isnadının sahih olması gerekmez. Ona göre, “keşf” sahihse hadis de sahihtir (***Kenz-i Mahfî***: s.2). Rasulullah’m

{sallallahu aleyhi ve sellem) lehine hadis uydurulmasından yanadır. Rasulullah’m ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** adına yalan uydurmanın O’nun ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** aleyhine yalan uydurmak olmadığını söyler.

Tevbe Suresi’nin sonunda söyledikleri buna delâlet eder. Hatta O’nun ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** lehine ve O’nun ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** dinine destek ve yardımcı olacak yalan haberler uydurmanın vacib olduğunu söyler (***Rubu’l-Beyan***: c.3, s.548, bkz. Dr. Seyit Avcı, ***Sûfilerin Hadis Anlayışı Bursevî Örneği***: s.63-64). Ancak Abdulfettah Ebu Gudde, el-Leknevî’nin ***el-Ecvibetu’l-Fasile***'de (s.133-135, Abdulfettah Ebu Gudde’nin dipnotu); onu eleştirdiğini ve bu sözlerini tasavvuf taassubu nedeniyle söylediğini kaydetmiştir. Bkz. Dr. Seyit Avcı, ***age.*** s.66)

c) Ebu Muhammed Ruzbihan İbn Ebi Nasr el-Baklî eş-Şirazî es-Sûfî (Ö.666), ***Araisu’l-Beyan fî Hakaiku’l-Kur’an***: Bu, İşârî bir tefsirdir. Ona göre tefsir bilgisi Allah’ın ilmi kadar ezelî bir bilgidir. Kur’an, bâtını ve zahiri olan bir kitaptır. Eler harfinin altında esrar nehirleri ve esrar denizleri gizlidir. O, kitabında yazdıklarının kendisine doğrudan doğruya Allah’tan tecelli eden işaretler olduğunu söyler ve buna rağmen kitabının Allah’ın muradına ve Rasul’ün (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Sünneti’ne uygun olduğunu iddia eder. Hâlbuki kitabı birçok bâtıl te’viller ile doludur. Hz. Süleyman’ın (as) Hüdhüd’ünü kalbinin kuşu olarak zikreder. (Bkz. Muhammed Huseyn ez-Zehebî, ***et-Tefsıru ve’l-Mufessirûn:*** c.2, s.390-393)

d) Necmuddin [Ahmed İbn Ömer] Ebu Bekr İbn Abdillah İbn Muhammed İbn Şahdar el-Esedî er-Razî’nin (Ö.654) [onun

H.618 yılında öldüğünü de söyleyenler olmuştur.] ***et-Te'vilatu'n-Necmiyye'***si: Necmuddin Dâye diye meşhurdur. Tefsirini tamamlamadan ölmüştür. O öldükten sonra Alau'd-Devle es-Semnanî [Ahmed İbn Muhammed İbn Ahmed] el-Beyanankî tamamlamıştır. O, Alau'd-Devle ve Rukniddin (Ö.659-736) diye meşhurdur. Necmuddin Dâye Kur'an'm hem zahirine hem de batınına önem vermiş ve genelde İşârî tefsir türünde açıklamalarda bulunmuştur. es-Semnanî'nin yazdığı kısım ise, anlaşılması güç, felsefi ve nazarî ifadeler içerir. Ona göre de her ayetin yedi tane bâtını vardır ve her mana diğerinden farklıdır. Bu yedi bâtın, yedi tefsir demektir. Hatta daha da ileri giderek, her ayetin yetmişten yedi yüze kadar bâtını olduğunu söyler. İmam ez-Zehebî onun bilgili, çok Kur'an okuduğunu ve insanlar üzerinde etkili olduğunu nakledip İbn Arabî'yi de tekfir ettiğini söyler.

e) İbn Arabî'nin Tefsiri; ***Te'vilatu'l-Kur'an:*** Bu tefsir gerçekte Muhyiddin İbn Arabî'nin değil, Batınî mezhebine mensup Kemaluddin Ebu'l-Ganaim Abdurrezzak Cemaluddin el-Kaşanî (el-Kaşî) es-Semerkandî'ye (Ö.730) aittir. Bu tefsir hem tasavvu-fî, hem İşârî, hem de Batınî özellikler içerir. Tefsirinde vahdet-i vücûd nazariyesini sık sık işler, Kur'an ayetlerini zahirî manalarının dışında "Batınî" bir anlayışla yorumlar. Ancak Muhammed Huseyn ez-Zehebî onun Batınî olmadığını söyler. Her halükârda bu tefsirde küfr olan yüzlerce te'vil ve açıklama vardır. (Bkz.

Muhammed Huseyn ez-Zehebî ***et-Tefsıru ve'l-Mufessirûn***: c.2, s.400-406)

100. ***Tefsir İbn Abbas***: el-Kelbî yoluyla gelmiştir. Hakeza, Musa İbn Abdirrahman es-San'anî, İbn Abbas adına tefsir uydurmuştur. İbn Hibban onun deccallardan bir deccal olduğunu söylerdi. Ayrıca Ali İbn Ebi Talha'nın İbn Abbas adına uydurduğu bir tefsir daha bulunmaktadır. Camiatu Ummu'l-Kura'dan, Dr. Ahmed İbn Ayyaş el-Anî (1989) bu kitap hakkında master tezi çalışması yapmıştır.

101. ***Tefsiru'l-Kelbî:*** Muhammed İbnu's-Saib el-Kelbî (Ö.146). Âlimler onu yalanlamışlardır. ez-Zehebî ***el-Mizan'***da (c.3, s.558) onun hakkında âlimlerin birçok suçlamalarını zikretmiştir. el-Kelbî Yahudilere temayülü olan birisiydi. Yahudi Abdullah İbni's-Sebe'in etbamdandı. İbn Hibban, onun şöyle dediğini yazar: "Ali ölmemiştir, bir gün yeryüzüne inecek, daha

önce yeryüzü zulümle dolu olduğu gibi, bu sefer yeryüzünü adaletle dolduracak, diyen Sebeiyye Fırkasına mensup birisiydi. Bunlar bir bulut gördükleri zaman; 'mü'minlerin emiri içindedir' derler." (ez-Zehebî, ***Mizanu'l-İ'tidal:*** c.3, s.558) el-Halebî Nşr. Ebu Avane derdi ki: "el-Kelbî'den şunu dinledim: Cibril (as), vahyi Hz. Peygamber'e bildiriyordu, Hz. Peygamber helâya gitmek istediğinde ise, Hz. Ali'ye yazdırmaya başlardı." (ez-Zehebî, ***Mizanu'l-İ'tidal***: c.3, s.558, İbn Hallikan, ***Vefyâtû'l-A'yan***: c.3, s.437) el-Kelbî, tefsirinde çok münker ve bâtıl şeyler rivayet ederdi.

102. ***Tefsıru Mukatil İbn Süleyman*** (Ö.150): Abdullah İbnu'l-Mubarek onun tefsiri hakkında şöyle derdi: "Eğer o sika (güvenilir) olsaydı, tefsiri güzel bir tefsir olurdu." Ahmed İbn Hanbel ise şöyle derdi: "Mukatil'den bir şey rivayet etmek hiç hoşuma gitmez." İsmail Hakkı İzmirli, onun tefsirinin el-Kelbî'nin tefsirine yakın olduğunu söyler. (Bkz. ***Hadis Tarihi***: s.141)

103. ***Temyizu't-Tayyibi Mine'l-Habisiî fî ma Yeduru Ala*** Elsineti'n-Nâsî Mine'l-Hadis: Abdurrahman İbn Ali eş-Şeybanî el-Eserî (Bazı zayıf ve mevzu hadisleri de içermektedir)

104. ***a)Tenbibu'l-Ğafilin*** b) ***Kurretu'l-Uyûn*** c) ***Ferahu'l-Kalbi'l-Mahzun:*** Nasr İbn Muhammed İbn İbrahim el-Leys es-Semerkandî (Ö.375/H.)

105. ***Tenekkulatu'l-Envar:*** Ahmed İbn Abdillah el-Bekrî. Bugüne kadar Allah'ın Rasulü'ne (.***sallallahu aleyhi ve sellem)*** ve ashabına nisbet edilen en çirkin haberleri içermektedir. ***Yedi Kale Cengi, Heddam İbn Cebbaf, Hadisu'd-Dehr, Devin Başı, Gulendece*** gibi kıssaları tamamen o uydurmuştur. Kitabında Allah'ın Rasulü'nün ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** hadislerine muhalif ve icmaa aykırı ve tevatürle rivayet edilen haberlere uymayan hikâyeler vardır. Sözleri daha çok Nusayri zındıkların sözleri gibidir. (İbn Teymiyye, ***İlmû'l-Hadis:*** s.4 91-493)

106. T***enbibu'l-Ğafilin:*** Abdulkadir el-Geylanî'ye (H.561/1165) nispet edilir. Mevzu hadisler içerir.

107. ***et-Terbibu ve’t-Terğib:*** Ebu’l-Kâsım es-Esfehanî (el-Munzirî; “İçinde uydurulmuş olduğu kesin olan hadisler vardır” demiştir.)

108. ***et-Tezkiretu fi’l-Ehadisi’l-Müştebire:*** Bedruddin Ebu Abdillah ez-Zerkeşî (0.745) (İçinde zayıf ve mevzu hadisler de bulunmaktadır.)

109. ***Tubfetu’l-Ibvan fî Kıraati’l-Mevlid fî Recebe ve Şa’bane ve Ramadane:*** el-Feşenî

110. Ülkemizde ***“Uç Aylar”*** üzerine yazılan birçok kitapta, bazı takvimlerde ve Evliyanın Kerametlerini anlatan kitapların hemen hemen tamamında, uydurma hadis ve haberlere sıkça rastlanır.

111. Rasulullah’m ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** türbedarı olduğu iddia edilen Şeyh Ahmed’e nisbet edilen ***‘Vasiyet.’*** Bu vasiyet, daha öncede değindiğimiz gibi tamamen bâtıl ve şeytanın vahyine dayanan bir uydurmadır.

112. ***Vesikatu’l-Medine:*** [Medine Vesikası] Bu vesikada Rasulullah ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** ile Yahudiler arasında ki anlaşmadan söz edilir. Bu vesikaya ***Muvadaa, Düsturu’l-Medine*** ve ***Sabifetu’l-Medine*** gibi adlar verilmiştir. Bu vesikaya Dr. Salih Ahmed el-Alî, ***Tanzimatu’r-Rasul el-İdariyye fi’l-Medine***, Dr. Abdulaziz ed-Durî, ***en-Nuzum el-îslâmiyye*** ve Prof. Dr. Muhammed Hamidullah, ***Mecmuatu’l-Vesaik es-Siyasîyye’de*** (s.39-41) yer vermişlerdir. Prof. Dr. Yusuf el-Uşş bu vesikanın mevzu olduğuna hüküm vermiştir. Doğru olan onun “uydurma” değil “zayıf” olduğudur.

113. ***Vasiyyetu’n-Nebi li Ali:*** Muhammed İbn İbrahim es-Semerkandî el-Kissaî. [ez-Zehebî ***Mizanu’l-İ’tidal' dt*** (c.3, s.449), es-Sağânî ***el-Mevduaf***ta (No: 8, 9) ve eş-Şevkanî ***el-Fev aidul-Mecmua'***da (s.434) bu vasiyetten söz etmişlerdir. es-Suyûtî, ***Vasaya Ali'nin*** mevzu olduğunu söylemiş ve bu vasiyeti uydurmaktan ötürü, vasiyeti yazdığı sanılan Hammad İbn Amr en-Nusaybî’yi suçlamıştır. Buharî onun hadislerinin münker olduğunu, en-Nesâî ise, hadislerinin metruk olduğunu söylemiştir. ez-Zehebî ***Mizanu’l-İ’tidal:*** (c.l, s.598)’de ondan söz etmiştir. Hakeza Abdullah İbn Ziyad İbn Sem’an’ın veya onun şeyhinin yazmış oldukları ***Vasiyet*** de uydurmadır. [Bkz. Aliyyu’l-Karî, ***el-Esrar el-Merfua fi’l-Ahbanl-Mevdua:*** s.388]

114. ***Zebairu'l-Ukba fî Menakıbi Zevi'l-Kurba:*** el-Muhb et-Taberî. İçinde birçok münker ve mevzu hadis vardır.

115. ***Vesiletu'l-Muteabbidîn***: Şeyh Ömer Molla el-Mevsilî. Kitabı mevzu ve zayıf hadislerle doludur.

Mehmet Emin AKIN Ekim 2000

EL-FEVAİD EL-MECMÛA Fİ'L-EHADÎS EL-MEVDÛA

EŞ-ŞEVKÂNÎ

1

es-Suyûtî, *Tahziru'l-Havas:* s.133, 134

2

es-Suyûtî, age. s. 139

3

es-Suyûtî, ***Tahziru'THavas:*** s.184

4

el-Leknevî, ***Zaferu'l-Emanî fî Muhtasarı l-Curcanh*** s.423 (Thk. Dr. Takıyuddin en-Nedvî, Daru'l-Kalem, 1. Bsk. Dubaî 1995)

[n] el-Kudaî, ***Musnedu'ş-Şihab:*** Oğlu Ebu Mansur ed-Deylemî üzerine ziyadede bulunarak adına ***Musnedu'l-Firdevs*** adını verdi. Bunun da hadislerini İbn Hacer el-Askalanî ***Tesdidu'l-Kavs Bi Tertibi Ehadisi Musnedi'l-Firdevs*** adıyla düzenledi. Bunu da ***Zehru'l-Firdevs*** adıyla şerhetti. Yazma nüshası Yeni Cami Kütüphanesindedir. (Subhı es-Samerraî)

5

[122] İbn Teymiyye, ***Mecmeu'l-Fetava***: c.4, s.78, 79, Reşid Rıza, ***Fetava-.*** c.4, s. 1307 (515)

6

[22>] ***Cerideti' Duştur el-Urduniyye:*** Perşembe: 29.11.1990

EŞ-ŞEVKANÎ'NİN ÖNSÖZÜ

Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'adır. O'ndan yardım dileriz. Salât ve selam O'nun emin olan Rasulü'nün (.***sallallahu aleyhi ve sellem)*** ve temiz ashabının üzerine olsun.

Allah'ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** adına rivayet edilmiş olan hadisler içinde "mevzu" olanları sahih olanlardan ayırmak, ilimlerin en yücesidir ve birçok yönden de sayılmayacak kadar yararı vardır. Bu ilim, sadece ilim sahiplerini uyarmak için, Allah'ın Rasulü (.***sallallahu aleyhi ve sellem)*** adına uydurulmuş olan hadislerden kaçınmak için olsa dahi, böyle hadislerin getirdiklerine, fıkıh kitaplarında ve birçok hadis kitabındaki mevzu hadislere karşı insanları uyarmak ve içindeki yanlış şeylere inanmayı gidermek için de olsa yararı çok büyüktür. Özellikle vaizler, ibadetle daha çok meşgul olanlar ve zühd hakkında kitap yazan insanların birçoğu, bu konuda ne yazık ki çok dikkat etmiyorlar.

Bu sebeple bu kesimden olan insanlara karşı böyle hadislerin durumunu beyan etmek, Allah'ın -âlim- kullarına vacip kıldığı bir görevdir ve ibadeti Allah'a halis kılmaya dâhildir. Zira bu açıklama, onların ilimlerinde yalan söyleme durumuna düşmelerine engel olur.

Özellikle bu konuda hadis ilminin ehlinden olmayan insanların, hadis ilmi hakkında ileri geri şeyler yazmalarına da engel olunur. Âlimlerimiz, C***Allah onlardan razı olsun)*** hadis uyduran yalancıların durumunu açıklamışlar ve onların hakikatini insanların öğrenmesini sağlamışlardır. Dolayısıyla bu çabalarıyla Allah'ın Rasulü'nün (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** hadisini iptal edici uydurmaların ve aşırı gidenlerin tahrifinden ve iftiracıların iftiralarından ayıklamışlardır.

Bu âlimlerimiz, çalışmalarını iki grupta ele almışlardır; bir kısmı çalışmalarını yalancı ravilerle zayıf ravilerin eserlerine tahsis ettiler. Çalışmalarında onların rivayet ettikleri uydurma veya zayıf hadisleri açıklamışlar ve onların kimliklerini de beyan etmişlerdir. Bunlar arasında İbn Hibban'nın ***ed-Duafau ve'l-Mecruhin'i,*** el-Ukaylî'nin ***Kitabu d-Duafa el-Kebir'ı***, el-Ezdî'nin ***ed-Duafa'***sı, ed-Darekutnî'nin ***el-Efrad'***ı, el-Hatib'in ***Taribu Bağdad'ı***, el-Hâkim'in ***Tarihu Nisabur'u***, İbn Adiyy'in ***el-***

Kamil'[1] i ez-Zehebî'nin ***Mizanû'l-İ'tidal'i*** zikredilebilir. Diğer kısım âlimler ise, eserlerini özellikle "mevzu" olan hadislere tahsis etmişlerdir. İbnû'l-Cevzî'nin ***el-Mevduat'ı,*** es-Sağânî'nin ***el-Mevduat'***ı, el-Cevzekanî'nin ***Kitabu el-Ebâtıl ve'l-Menakîr'i*** ve el-Kazvinî'nin ***el-Mevduaf*** ı gibi...

Bu eserler arasında sayabileceğimiz kitaplar şunlardır:

- ***Mubtasarul-Mecd***: ez-Zebidî

- ***el-Mekâsıdu'l-Hasene:*** es-Sehavî

- ***Temyizu't-Tayyibi Mine'l-Habîs:*** İbnu'd-Deybe'

- ***ez-Zeylu Ala Mevduati Îbni'l-Cevzv.*** es-Suyûtî

- ***el-Veciz:*** es-Suyûtî

- ***el-Leâlî el-Masnua fi'l-Ehadisi'l-Mevdua:*** es-Suyûtî

- ***Tahricu Ebadisi'TİbyaA:*** el-Irakî

- ***et-Tezkire***: İbn Tahir el-Fettenî

Ben, Allah'ın izni ve yardımıyla bu kitabımı adı geçen "mevzu hadis" kitaplarından seçerek derledim. Ben bu kitabımda, zaman zaman mevzu olmadığı halde -bazı hadislere- "mevzu" adını vermiş olabilirim. Bunda da sebep ve gaye, o hadislerin çok ciddi bir şekilde zayıf olmasındandır. Bazen de bu hadis zayıf olabilir. Bundan daha iyi bir derecede de olabilir. Bu söylediğimize bizi yönlendiren şey, İbnû'l-Cevzî ve onun gibi bazı musanniflerin; "sahih" "zayıf" veya "hasen" olduğu halde, bazı hadislere mevzu demiş olmalarıdır. es-Suyûtî, bu konuda daha fazla açıklamaya gerek bırakmayacak bir şekilde açıklamalarda bulunmuştur. Bu kitabımda buna işaret ettim. Kimi zaman onun adını, kimi zaman da onun kitaplarına işaret ederek zikrettim. Kimi zaman da hadisleri özetleyerek zikrettim. Ancak bunu, anlamı bozmayacak şekilde yaptım. Kendisinde yarar olmayan şeyi zikretmedim. Kitabımı da ***el-Fevaidul-Mecmua fi'l-Ehadisi l-Mevdua*** olarak adlandırdım. Kimde bu kitap bulunuyorsa, o daha önce âlimlerin

“mevzu hadis” konusunda yazmış olduğu kitaplara ihtiyaç duymaz. Buna ek olarak, “cerh” ve “ta’dil” kitaplarına başvurdum. Hadisleri rivayet edenlerin hal tercümelerini inceledim. Kaynaklarda geçen hadislerin tesbitini yapmış olan eserlere de başvurdum. Bu konuda kitap yazan âlimlerin kitaplarını inceledim. Bunu şu konudaki hadis diye eğer yalan yere Allah’ın Rasulü’ne (.***sallallahu aleyhi ve sellem)*** nisbet edilmişse bunu ayıkladım. Eğer bunu rivayet eden ravi bunu sahabeye nisbet etmişse, “falan-canın sözü” diye bunu açıklığa kavuşturarak tanıttım. Daha sonra, bu sözü rivayet eden musannifleri “cerh” ve “ta’dil” kaynaklarında adları geçiyorsa, kendilerinden söz ettim. Eğer hadisi rivayet eden kimseyi araştırmam sonucu bulamamışsam, bunu kim kitabında zikretmişse ondan söz ettim.

Bu kitabın hayrının tamama erdirilmesini Allah’tan dilerim. Allah’tan bu ameli selamet diyarı cennete erdirecek olan amellerden kılmasını temenni ederim.

Kitabımda önce fıkhî meselelerde uydurulmuş olan hadisleri zikrettim. Bunu da fıkhî babları gözeterek yaptım. Ondan sonra da diğer “mevzu” hadisleri zikrettim.

Kitabımın sonunda “Dört Halife’nin Menakıbı”nı zikrederken yararlı olacak bilgilere yer verdim ve ondan sonrakilere de yer verdim. Daha sonra hadis uydurmada meşhur olanlara ve hadis uydurmanın sebeplerine değindim. En sonunda da tefsir kitaplarında “Kur’an’ın Faziletleri”ne dair uydurulmuş olan hadislere değindim. Buna ihtiyaç duyan, yerinde bunu inceleyebilir. Allah, bu amelimi -beni- cennete erdiren ve iyi bir zannla ölmeme vesile olan bir amelden kılsın.

BİRİNCİ BÖLÜM TAHARET KİTABI

1. “Eşeğin ve eti yenen hayvanların idrarından bir zarar gelmez.”

Bunu el-Hatib, ***Tarih***’inde “merfu” olarak Ali’den (ra) rivayet etmiştir. İsnadında “meçhul” olan iki kimse vardır. Bu hadis “mevzu”dur. Bu hadisi uydurmakla suçlanan kimse İshak İbn Muhammed İbn Eban en-Nehaî’dir. ***n***

2. “Dirhem miktarı olan kan yıkanır ve bundan dolayı namaz iade edilir.”

Bu hadisi el-Hatib, Ebu Hureyre’nin hadisinden “merfu” olarak rivayet etmiştir. “Mevzu”dur. Bu rivayetten dolayı suçlanan, Nuh İbn Ebi Meryem’dir.

3. (Abdullah) İbn Amr İbnu’l-Âs’ın sözü:

“Deniz suyu cenabeti temizlemez, ondan abdest de alınmaz. Çünkü denizin altında ateş vardır. Ateşin altında da deniz vardır. Öyle ki yedi deniz ve yedi ateş saydı.”

el-Cevzekanî dedi ki; bu haber bâtıldır. Bunu Muhammed İbnu’l-Muhacir tek başına rivayet etti. O hadis uyduruyordu. es-Suyûtî araştırarak bunu, İbn Ebi Şeybe’nin ***Musannef*** inde isnadında Muhammed İbnu’l-Muhacir olmadan rivayet etmiştir. Yine el-Beyhâkî de, adı geçen ravi ol-

(,) ***el-Mizan*** ve ***el-Lisan'***da, ***Tarihu Bağdad***: c.5/288. İki asılda da “Musa” olarak geçiyor.

madan bu hadisi rivayet etmiştir. ed-Deylemî de “mevkuf” olarak rivayet etmiştir.

4. Ebu Hureyre’nin (ra) sözü:

“iki su vardır ki, onunla cenabetten yıkansa bile kurtulamaz; deniz suyu ve hamam suyu.”

el-Cevzekanî; “bu haber ‘bâtıl’dır” dedi. Bu haberi rivayet etmede yine, Muhammed İbnu’l-Muhacir tek başına kalmıştır. O, hadis uydururdu. es-Suyûtî’nin tespitine göre İbn Ebi Şeybe, isnadında Muhammed İbnu’l-Muhacir olmadan bu haberi rivayet eder. Bu haberi ayrıca Abdurrezzak Abdullah İbn Amr İbnu’l-As’tan rivayet etmiştir. [1]

5. “Su kırk kulaca vardığında pislik taşımaz.”

İbn Adiy, Cabir’den “merfu” olarak rivayet eder. Sonra dedi ki: “Bu sahih değildir. Bunu rivayet eden el-Kâsım İbn Abdillah el-Umerî hata yapmıştır.” es-Suyûtî bunu tespit etmiş ve şöyle demiştir: “Bunun Cabir’den başka bir yolu vardır.” ed-Derekutnî ***Sunen’inde*** rivayet etmiştir.[2]

6. “Kapları temizlemek ve avluyu temizlemek sonunda zenginlik getirir.”

el-Hatib, Enes’ten “merfu” olarak rivayet ederek dedi ki: “Bunu ancak, Ebu’l-Hasen ez-Zührî’nin hadisinden yazdım. O da yalancının birisidir.” ez-Zehebî ***el-Mizan***'da bu hadisi, Ali İbn Muhammed ez-Zührî’nin uydurduğunu söyler.

7. “Allah’ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Cibril’i karşıladı ve elini ona doğru uzattı. Cibril, onun elini tutmayı reddetti. Dedi ki; ey Cibril! Elimi tutmana engel olan nedir? O da dedi ki; sen bir Yahudinin elini tuttun. Ben de elimin bir kâfirin eline değen bir eli tutmasından hoşlanmadım. Bunun üzerine su istedi ve abdest aldı sonra elini uzattı -Cibril-bunun üzerine onun elini tuttu.”

Bu hadisi el-Ukaylî, ez-Zübeyr’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Amr İbn Ebi Amr el-Abdî vardır. O, metruktur. [3]

8. “Kim bir Yahudi veya Nasranînin elini sıkarsa abdest alsın, elini yıkasın.”

Bu haberi İbn Adiy, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiş ve “sahih değildir” demiştir. Üstelik isnadında İbrahim İbn Hani vardır, bâtıl olan hadisleri rivayet eder.

9. “Güneşte ısınmış suyla abdest almayınız. Zira o alacanın (sedef) bulaşmasına neden olur.”

el-Ukaylî, bunu Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiş ve şunu söylemiştir:

“Güneşte kalmış su hakkında rivayet edilen hiçbir şey sahih değildir. Ancak bu konuda, Ömer İbnu’l-Hattab’ın sözünden rivayet vardır. Bunun da isnadında Sevade vardır. O da meçhuldür.” [4]

10. “Güneşte Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** için su ısıttım. Dedi ki; ey Hümeyra! Bunu yapma. Çünkü o sedef hastalığına sebep o-lur.”

Bu hadisi Ebu Nuaym kitabının tıp bölümünde Aişe’den “merfu” olarak rivayet edip ve dedi ki: “İsnadında Halid İbn İsmail vardır, onunla da hiçbir hüccet sabit olmaz. -Onun sözü hüccet değildir.-”

ed-Darekutnî dedi ki: “O, hadisleri metruk olan bir kişidir.”

ed-Darekutnî bu hadisi bir başka yoldan el-Heysem İbn Adiy’den de rivayet eder. O ise “kezzab” (yalancı)dır. İbn Hibban, senedinde Vehb İbn Vehb’in bulunduğunu rivayetinde zikreder. Hâlbuki o “kezzab”tır. Bu hadisin birçok yolları vardır hepsi de, ya bir yalancıyla ya bir meçhulle malûldür.

11. “Hamama girişin haram kılınışı, peştamalsız oluşundan ötürüdür.”

Bu hadisi İbnû’l-Cevzî, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiş ve onun “mevzu” olduğunu söylemiştir. Senedinde birçok “meçhul” kimseler vardır.

12. “Mazmaza ve istinşakı üç kez yapmak cünub için farzdır.”

Bu hadisi İbn Adiy, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbn Hibban ve ed-Darekutnî dediler ki: “Bu hadisi Bereke İbn Muhammed el-Halebî uydurmuştur.”

13. “Allah Rasulü’ne (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedik ki; biz abdestsiz olarak Kur’an’a el sürebilir miyiz? Evet dedi. Ancak cünüp olmamak kaydıyla. Dedik ki; ey Allah’ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** (O meknun bir kitaptır. Temizlenmiş olanlardan başka kimse O’na el süremez)

(Vakıa: 79). Dedi ki; yani şirkten ve şeytandan uzak olma anlamındadır. O'na ancak temizlenmiş olanlar el sürebilir. Ancak O'nun sevabım mü'minler elde edebilir."

Bunu el-Cevzekanî, Muaz'dan (Muaz İbn Cebel) "merfu" olarak rivayet etmiş ve onun; mevzu, bâtıl ve hiçbir aslının olmadığını söylemiştir.

14. Rivayet edildiğine göre Ebu Bekr (ra):

"Allah'ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Hz. Aişe ile beraber uyurlarken evlerine gelir. Sonra Ebu Bekr (ra) kapıyı eli ile açıp odaya girer. Bu esnada Allah'ın Nebisi'nin (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** bacakları Hz. Aişe'nin bacaklarıyla birbirinin üstündeydi. Birden Aişe gözlerini açtı ve babasının ayakta durduğunu gördü; babacığım neyin var dedi ve ağlamaya başladı. Gözlerinden akan yaş Allah'ın Rasulü'nün ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** yüzüne damladı. Bunun üzerine Nebi ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** uyandı ve dedi ki; ağlaman niye? Bu arada Ebu Bekr (ra) kalktı, Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki; ne oluyor sana, seni böyle telaşlı görüyorum. Dedi ki: ey Allah'ın Rasulü! Güneş ortalığı aydınlattı, namaz vakti geçti. Bunun üzerine Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** uykusundan kalktı ve gusledip namaz için abdest almaya yeltendi. Bunun üzerine Cibril gelip dedi ki; gusletme, teyemmüm et ve namaz kıl. Zira o caizdir."

Bu hadisi el-Cevzekanî, Muaz'dan "merfu" olarak rivayet etmiş ve şöyle demiştir: "Bu hadis mevzudur ve aslı yoktur." İbn Mende, bu hadisin reddedilmesi ve uydurulmuş olduğunun keyfiyeti hakkında müstakil bir risale (cüz) yazmıştır.

15. "Kim helâl bir ilişkiden sonra cünüblükten yıkanırsa, Allah ona beyaz inciden yapılmış yüz köşk verir. Ve bedeninden akan her damla suya bin şehid sevabı verir."

İbnû'l-Cevzî, bu hadisi Enes'ten "merfu" olarak rivayet eder ve bunu Dinar'ın uydurduğunu söylemiştir.

16. "Kim bir ölüyü yıkar ve onun ayıplarını örter ve emanetini yerine getirirse; Allah da onun kırk büyük günahını bağışlar ve kim de bir ölüyü giydirirse; Allah onu cennetin ipek elbise ve kumaşlarından

giydirir. Kim de, ölüye bir kabir kazarsa; sanki birisini bir eve karşılıksız yerleştirmiş gibidir. Bu sevap Allah'ın kabirde olanları diriltmesine kadar devam eder."

ed-Darekutnî, bu hadisi Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet edip şöyle demiştir: "Bu hadisi yalnızca Yusuf İbn Atiyye rivayet etmiştir ve onun da hiçbir değeri yoktur." İbn Hibban da onun hakkında: "O haberleri birbirine karıştırır. Uydurma olan metinleri sahih olan isnadlara ekleyerek hadis rivayet eder" der. es-Suyûtî buna ilaveten şunları söyler: "Bu hadisi el-Beyhâkî başka bir senedle rivayet eder. Hakeza İbn Mace de bu hadisin baş tarafını başka bir yoldan rivayet eder." [5]

17. "Sizlerden birisi ömrünün yarısı bekleyip namaz kılmaz."

es-Sehavî ***el-Mekâsıd'***da bu hadisin bu lafızla aslı olmadığını söylemiştir. en-Nevevî de bâtıl olduğunu ve aslının olmadığını söyler.

18. "Yerin temizliği kurumasıdır, bir lafızda da yerin kuruması onun temizlenmesidir."

İbn Tahir et-Fettenî, ***Tezkiratu'l-Mevduaf***da; "Merfu olan haberler arasında aslına rastlanmamıştır" der.

19. "Yeryüzü bir idrardan ancak kırk gün sonra necis olmuş olur."

es-Suyûtî, ***ez-ZeyV***de dedi ki: "Bu rivayette hadis uydurucusu Davud vardır." [6]

20. "Misvak ne güzel şeydir. Kişinin güzel konuşmasını sağlar." es-Sağânî dedi ki: "Uydurma olduğu apaçıktır."

21. "Ümmetimden sakallarını hilalleyenler ne güzeldir."

es-Sağânî, yine bu hadisin de "mevzu" olduğunu söylemiştir. Hakeza abdestten ve yemekten sonra parmakları hilalleme hadisinin -bu lafızla- uydurma olduğunu söylemiştir.

22. “Misvakla kılınan bir namaz, misvaksız kılman yetmiş namazdan hayırlıdır.”

İbn Main dedi ki: “Bu hadis bâtıldır.” el-Beyhâkî ise; “Bu hadisin başka yolları ve birbirini güçlendiren şahidleri vardır” demiştir.

23. “Parmaklarınızı hilalleyiniz ki, kıyamet günü cehennem ateşi aralarına girmesin.”

İbn Tahir dedi ki: “Ebu Hureyre’den çok zayıf, Aişe’den de zayıf bir yolla rivayet edilmiştir.”

24. “Allah’ın Nebisi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* misvakı yanlamasına kullanır ve suyu ise süzerek içerdi.”

el-Feyruzabadî, ***el-Muhtasar***’da dedi ki: “Bu hadis zayıftır.”

25. “Abdest üzerine abdest nurdur.”

el-Irakî, ***Tahricu’l-İhycC***da; “Bu hadise hiç rastlamadım” demiştir.

26. “Kim temiz olduğu halde abdest alırsa, Allah ona on hasene yazar.”

et-Tirmizî, bu hadisin isnadının “zayıf” olduğunu söylemiştir.

27. “Din temizlik üzerine kurulmuştur.”

Gazalî bunu ***İhya***'da rivayet etmiştir. el-Irakî ise ***(İhya’nm*** hadislerinin tahricinde) bu hadisi bulamadım demiştir.

28. “Denildi ki; testiden mi abdest almak, yoksa Müslümanların ellerinin bereketinden istifade etmek için insanların kendisinden temizlenmek için abdest aldıkları bu şadırvanlardan mı abdest almak senin daha çok hoşuna gider.” [7]

29. “Enseyi meshetmek aldanmaya karşı güvencedir.”

en-Nevevî dedi ki: “Bu hadis uydurmadır.” İbn Hacer’in ***et-Telhis***'inde bunun mevzu olmadığına dair bir sözü vardır.

30. “Kim kardeşine abdest almak için ıbrığmı sunarsa, sanki ona bir at hediye etmiş gibidir. Abdest aldığınız suya değer veriniz.”

İbn Teymiyye bu hadisin uydurma olduğunu söylemiştir.

31. “Kim abdestinde besmele çekerse bu abdestini bozuncaya kadar iki melek ona iyilik yazarlar.”

İbn Tahir dedi ki: “Bu hadisin isnadında hadis uydurmada meşhur olan İbn Ulvan vardır.” [8]

32. “Ey Ebu Hureyre! Abdest aldığında; Bismillahi Velhamdülillah, de. Zira senin koruyucu meleklerin, sen abdestini bozuncaya kadar sana hasenat yazarlar.” [9]

33. “Ey Enes! Sana abdestin ölçülerini öğreteyim. Ben de ona yaklaştım. İki elini yıkayınca; Bismillahi velhamdülillahi ve la havle ve la kuvvete illa billah dedi. Istinca edince de; Allah’ım! Benim fercimi koru ve işimi kolaylaştır. Mazmaza ve iştinşak edince de; Allah’ım! Bana hüccetimi ver ve beni cennetin kokusundan mahrum etme. Yüzünü yıkayınca da; Allah’ım! Yüzlerin ağardığı gün benim yüzümü beyazlat dedi. İki kolunu yıkayınca da; Allah’ım! Kitabımı sağımdan ver dedi. Eliyle başını mesh edince de; Allah’ım! Bizi rahmetinle kuşat ve bizi azabından sakındır. İki ayağını yıkadığında da; ayakların kaydığı gün benim ayaklarımı sabit kıl dedi.”

Bu hadisin isnadından Abbad İbn Süheyb vardır. Buharî ve en-Nesâî onun hadisinin kabul edilmeyip terk edildiğini söylemişlerdir. Bu hadisin isnadında Ahmed İbn Haşim vardır. ed-Darekutnî onu suçlamıştır. en-Nevevî; “Bu hadis bâtıldır, aslı yoktur” demiştir ve İbn Hacer de onu izlemiştir. Bu hadisin bir benzeri Ali’den (İbn Ebi Talib) rivayet edilmiştir. İsnadında Harice İbn Mus’ab vardır. Hadis âlimlerinin cumhuru onu terk etmişlerdir. İbn Main de onun yalancı olduğunu söylemiştir.

34. “Abdest bir müd (16 okka) iledir. Gusül abdesti de bir Sa’ (64 okka) iledir. Benden sonra öyle topluluklar gelecek ki, bunu az görecekler. İşte onlar benim sünnetimin ehline aykırı davrananlardır. Benim sünnetime sarılan kutsal sığınaktadır.” [10]

İbn Tahir el-Fettenî, ***et-Tezkire’de*** bu hadisin isnadında “mecruh” yani tenkid edilmiş bir ravi vardır demiştir. Şu da bilinen bir gerçektir ki, bir kimsenin tenkid edilmesiyle hadis uydurma arasında zorunlu bir sebep sonuç ilişkisi yoktur. Velev ki, bu rivayette hadis bilgisi olanlara göre lafzî ayrılık olsa da.

35. “Helada abdest almayınız. Zira mü’minin abdesti hasenatıyla beraber tartılacaktır.” [234]

el-Fettenî, ***et-Tezkire’de;*** “Bunu Yahya İbn Anbese uydurmuştur” der.

36. “Nebi *{sallallahu aleyhi ve sellem)* misvaklanınca; Allah’ım! Misvakımı benden razı olmana vesile kıl ve onu temizleyici armdırıcı kıl. Dişlerimi onunla beyazlattığın gibi yüzümü de onunla beyazlat.” [235]

et-Tezkire’de denildi ki: “İsnadında hadis uydurmakla bilinen bir kimse vardır.”

37. “İdrardan bir kez, gaitten (büyük abdesti gidermek) iki kez, cü-nüplükten üç kez abdest alınır.” [11]

38. “Gök ile yer arasında öyle bir şeytan vardır ki, kendisiyle beraber Adem’in çocuklarının sekiz katı askerler vardır. Onun hinzeb denilen bir de halifesi vardır.”

İbnû’l-Cevzî bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemiştir.

39. “Suyun bir tası bir dinar da olsa, Cuma günü guslediniz.”

Senedinde Vehb İbn Vehb el-Kâdî (Ebu’l-Bahterî) vardır ve o da hadis uydurucularmdandır.

40. “Kim Cuma günü (iyi) bir niyetle ve (sevabım Allah’tan) umarak cünüp olmadığı halde temizlenmek için guslederse, başından sakalından ve bütün bedeninden ıslatılmış olduğu her kıl için Allah dünyada iken bir nur yazar.” Uzunca bir hadisi rivayet eder.

Bu hadisi uydurmakla suçlanan kimse, Amb İbn Subh’dur.

dişleri kabul edilmeyen ve rivayetleri bâtıl olan bir kişidir. Müellifin bu hadisleri ***ez-ZeyV*** de görmediği ve ***el-Mizan'd*** a da bunu okumadığı anlaşılıyor.”

ikinci bolum

NAMAZ KİTABI

1. “Kim fecr namazını aydınlıkta kılarsa, Allah onun kalbini ve kabrini aydınlatır ve namazı kabul olunur...”

ed-Darekutnî bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu rivayeti sadece Süleyman İbn Amr ve Ebu Davud, en-Nehaî rivayet etmiştir. O da yalancıdır.

2. “Gölge, bir buçuk kulaçtan iki kulaca ulaştığında, öğle namazını kılınız.”

İbn Adiy bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında el-Asram İbn Havşeb vardır. Hadis uydurur.

3. “Allah’ın Şemhail adında bir meleği vardır. Allah’tan, namaz kılanların kılman her namaz için beraatlarım alır. Mü’minler sabahlayıp abdest alıp sabah namazını kılınca, onlar için ilk beraatı alır ve o beraata şu yazılırdı; benim erkek ve kadın kullarım! Artık benim korumamdası-mz. Sizi zimmetim ve korumama aldım. Sonra her namaz için olan beraattan söz etti ve hadisi uzunca zikretti.”

Bu “uydurma” bir hadistir. İsnadında suçlanan kimseler vardır.

4. “Kim bir mazereti olmadan iki namazın arasını birleştirirse (iki namazı birlikte kılarsa) büyük günahlara açılan bir kapı açmıştır.”

İsnadında Huseyn İbn Kays vardır. Ahmed İbn Hanbel, onun yalancı olduğunu söylemiştir. et-Tirmizî bu hadisi ***Sünen***'inde zikretmiş ve Huseyn’in Ahmed İbn Hanbel’in zayıf bir kimse olarak bulduğunu söylemiştir. Amel ise bu hadise göredir.

5. “Kişi yatsı namazını kılmadan önce uyuyunca, iki melek onu uyandırır ve ona şöyle der; haydi namaza, derler. Sonra ondan ayrılıp

hüsrana uğrayan uyudu derler.”

el-Hatib el-Bağdadî bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis “uydurma”dır.

6. “Adamın biri dedi ki; ey Allah’ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Ben namazı terk ettim. Dedi ki; terk ettiğini kaza et. Dedi ki; nasıl kaza edeyim? Dedi ki; (her namazla beraber) onun misli olan bir namaz kıl. Dedi ki; önce mi, sonra mı? Hayır, bilakis önce dedi.” [12]

Bu hadis “uydurma”dır. Onu uydurmaktan dolayı suçlanan ise, Zahid Seleme İbn Abdan’dır.

7. “Allah’ın Nebisi’nin *{sallallahu aleyhi ve sellem)* bir müezzini vardı, şarkı söyler gibi ezan okurdu. Allah’ın Nebisi *{sallallahu aleyhi ve sellem)* ona dedi ki; ezan rahat ve kolaydır. Eğer okuyacağın ezan kolay ve rahat olacaksa oku, yoksa ezan okuma.”

İbn Hibban bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Dedi ki: “Bunun aslı yoktur.” İshak İbn Ebi Yahya el-Ka’bi kendisinden -hadis- rivayeti helâl olmayan birisidir. es-Suyûtî dedi ki: “İbn Hibban bu görüşünden vazgeçip onu güvenilir kişilerden zikretti.” ed-Darekutnî, bu hadisi ***Sünen***'inde rivayet etmiştir.

8. “Ha’yı idğamlı okuyan size ezan okumasın.”

Bu hadisi ed-Darekutnî, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak zikretmiştir. Dedi ki: “Bu hadisi uydurmakla suçlanan, Ali İbn Cemil er-Rakkî’dir. Güvenilir insanlar adına hadis uydurur.”

9. “Müezzinler ve telbiye getirenler, kabirlerinden ezan okuyarak ve telbiye getirerek kalkarlar. Müezzin için sesinin ulaştığı yere kadar bağışlanma vardır. Onun sesini işiten, taş, çamur, yaş, kuru ne varsa ona şahidlik ederler ve ona kendisiyle beraber mescidde namaz kılan insanlar sayısınca sevap ve iyilikleri kadar iyilik yazılır. Bu, o insanların ecrinden bir şey eksiltmez.”

Uzun bir hadistir. Ondan iyi amellere teşvik edici şeyler zikredilmiştir. İbn Şahin onun bütün uzunluğu ile zikretmiştir. Bu uydurma bir hadistir. İsnadında Selam et-Tavîl ve Abbad İbn Kesir vardır. Her ikisi de uydurma haber rivayet ederler.

10. “Kıyamet günü gelince yakut ve inci ile süslenmiş ve istebrakla döşenmiş koltuklar kurulur. Sonra üzerine nurdan kubbeler vurulup seslenilir; müezzinler nerede?...”

el-Hatib bunu, Ebu Said’den “merfu” olarak rivayet etmiştir ve dedi ki: “Bu gerçekten garip bir haberdir. Bunu sadece İsmail İbn Yahya rivayet etmiştir. O durumu çok kötü olan zayıf bir ravidir.”

11. “Kıyamet günü Bilal örtüsü altında olan ve yuları da inci yakuttan olan bir deve üzerinde gelir. Müezzinleri cennete koyuncaya kadar, müezzinler onu takip ederler. Sadece kırk gün Allah’ın rızasını isteyerek ezan okuyanlar da cennete girer.”

ed-Darekutnî bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet eder. Bu hadisi yalnızca İbn İsmail rivayet etmiştir. İbn Adiy dedi ki: “O güvenilir insanlar adına hadis uydurur.”

12. “Müezzin, *Allahu Ekber, Allahu Ekber* deyince cehennemin kapıları kapatılır. *Eşhedü En La İlahe İllallah* deyince de, cennetin kapıları açılır.” [13]

el-Hâkim, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir ve devamla dedi ki: “el-Kâsım İbn Muhammed İbn Abdillah el-Ferganî çok çirkin bir şekilde hadis uyduruyordu.”

13. “Hangi şehirde ezan çok olursa oranın soğuğu az olur.”

el-Ezdî bunu, Ali’den “merfu” olarak rivayet etmiştir ve onun “uydurma” olduğunu söylemiştir. Bu hadisi uydurmakla suçlanan Amr İbn Cemi’dir.

14. “Kim ikameti tek tek yaparsa bizden değildir.”

Bunu el-Cevzekanî, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet etmiştir ve uydurma olduğunu söylemiştir. Senedindeki ravilerin birçoğu ya meçhul, ya da mecruhdur (tenkid edilmiştir).

15. "Bilal, Allah'ın Rasulü'ne *{sallallahu aleyhi ve sellem)* ikişerli ezan okudu ve ikamet getirdi." [2,9 240]

İbn Hibban dedi ki: "Bu hadis bâtıldır. Ziyad İbn Abdillah el-Bekkaî çok fahiş hataları olan bir kişiydi." es-Suyûtî dedi ki: "O güvenilir bir insandır. Buharî ve Müslim ondan hadis rivayet etmişlerdir, ancak bu hadis onun 'münker' olan hadislerinden sayılmıştır." et-Taberanî, bunu ***el-Mu'cemu'l-Evsafta*** başka ravi yoluyla rivayet etmiştir.

16. "Her iki ezan (ezanla ikamet) arasında akşam namazı hariç, kılınacak bir namaz vardır." [14]

el-Bezzar, Bureyde'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. Bu hadisi yalnızca Hayyan İbn Ubeydillah [15] rivayet etmiştir. Basra'lıdır, tanınmış birisidir. Ayıplanacak bir tarafı yoktur. İbnû'l-Cevzî dedi ki: "el-Fellas onun yalancı olduğunu söylemiştir." es-Suyûtî ise; "el-Fellas'ın yalancı gösterdiği kimse başkasıdır" demiştir. Ebu Hatim ise, onun "saduk" olduğunu söylemiştir. İbn Hibban ise, onu güvenilir olan kimselerden zikretmiştir. [16] Fakat o rivayette geçen fazlalığın nedenini araştırmamıştır.[17] Allah'ın Nebisi'nden *{sallallahu aleyhi ve sellem)* sahih olarak rivayet edildiğine göre: "***Akşamın iki ezanı arasında bir namaz vardır. Sonra üçüncü kezinde dedi ki, dileyen için***.''[1245]

17. "Bilal dedi ki; çok şiddetli, soğuk bir gecede ezan okudum. Fakat hiç kimse gelmedi. Sonra ikinci kez ezan okudum, yine kimse gelmedi. Sonra üçüncü kez ezan okudum. Bu kez de kimse gelmedi. Bunun üzerine Allah'ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki; onlara ne oluyor? Ey Bilal! Dedi (m)ki; soğuk onları engelledi. Bunun üzerine -Rasulullah ***{sallallahu aleyhi ve sellem)-*** dedi ki; Allah'ım onların üzerinde ki soğuğu kır."

el-Ukaylî, Cabir'den "merfu" olarak bu hadisi rivayet etmiş ve onun aslı yok demiştir. İsnadında Eyyub İbn Seyyar vardır. O yalancıdır.

18. “Müezzin Eşhedü Enne Muhammeden Rasulullah dediğinde, iki şehadet parmağı ile gözleri meshetmek.”

Hadisi ed-Deylemî, ***Musnedul-Firdevs’te*** Ebu Bekr’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbn Tahir, ***et-Tezkire’de*** dedi ki: “Bu hadis sahih değildir.” [18]

19. “Kim Eşhedü Enne Muhammeden Rasulullah sözünü işitince; merhaba sevgilim ve gözümün aydınlığı Abdullah oğlu Muhammed der ve iki başparmağını öperek gözlerinin üzerine sürerse, ne kör olur, ne de gözleri göz iltihabı görür.”

İbn Tahir, ***et-Tezkire’de*** bunun “sahih olmadığını” söylemiştir. [19]

20. “Ezan ve ikametin arasında yemek yiyenin bitirmesi kadar bir süre bırak.”

el-Mesabih’in sahibi, bunun “zayıf” olduğunu söylemiştir. el-Kazvinî ise; “Bu hadis uydurmadır, ancak baş tarafı uydurma değildir” der. [248]

21. “Eğer gökteki meleklerin yeryüzüne inmeleri söz konusu olsaydı, ezanı duyunca kimse onlara yetişemezdi. Ezanın çağrısına uymak için insanlara galebe çalarlardı.”

İsnadında İshak İbn Vehb ve Ömer İbn Subh vardır. Her ikisi de yalancıdır.

22. “Kim namaza çağıran müezzini duyunca; doğru söyleyenlere merhaba, dost olarak namaza merhaba, derse, Allah ona iki milyon sevap yazar.”

et-Tezkire'de bu hadisin “uydurma” olduğu zikredilmiştir. [20]

23. “Evlerinizde ezam açıktan okuyunuz. Bunu kadınlarınıza da emredin, çünkü ezan şeytanı kovucu ve rızkı artırıcıdır.”

İsnadında “yalancılar” vardır.

24. “Müezzin ezan okumaya başlayınca Allah elini, onun başının üzerine kor.”

İsnadında Ömer İbn Subh vardır. O da “hadis uydurucusu”dur.

25. “Kim bir sene sadık bir niyetle ezan okursa, kıyamet günü haşr olduğunda cennetin kapısında durdurulur ve ona; dilediğine şefaat et, denilir.”

İsnadında “hadis uydurucu” bir kimse vardır.

26. “Bilal’in Medine’den çıkıp sonra rüyasında Rasulullah’a ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** ezan okuyup sonra Medine’ye dönmesi ve Medine’nin titremesi hakkında Enes’ten gelen rivayet.”

Bunun aslı yoktur. [21]

27. “Mescide komşu olan kimsenin, ancak mescidde namaz kılması gerekir. (Mescidde kılmamışsa namazı yoktur.)”

İbn Elibban, bunu Aişe’den “merfu” olarak rivayet etmiştir ve dedi ki: “Senedindeki Ömer İbn Raşid ancak eleştirilerek adından söz edilebilir.” es-Suyûtî, el-İcli’nin ve diğerlerinin o kimseyi güvenilir gördükleri söylemiştir. et-Tirmizî ve İbn Mace, ondan hadis rivayet etmişlerdir. Bu' haberin Cabir, Ebu Hureyre ve Ali’den başka rivayet yolları yoktur. ed-Darekutnî de ***Sünen***'inde bunu, Cabir’den rivayet etmiştir. el-Beyhâkî, ***el-Ma’rife'*** de isnadında “zayıf” olduğunu söylemiştir. Abdurrezzak, ***Musannef*** inde Ali İbn Ebi Talib’in sözü olarak nakleder. es-Sağânî ise, bunun “uydurma” olduğunu, el-Feyruzabadî’de, ***el-Muhtasar***'da bunun “zayıf” olduğunu söylemiştir. [22]

28. “Allah’ın Nebisi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Haşan ve Huseyn’in işedikleri yerde namaz kılıyordu. Aişe ona; sana odada bundan daha temiz bir yer ayırsak olmaz mı, dedi. Dedi ki; ey Humeyra! Bir kul bir yerde secde ettiğinde, Allah o yeri yedi kat yerin altına kadar temizler.”

İbn Adiy bunu, Aişe’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadisi tek başına Buzey’ İbn Hassan, Ebu Halil rivayet etmiştir. Onun rivayetleri

alınmamış, terk edilmiştir.

İbn Hibban dedi ki: "O güvenilir olan kimselerin adıyla hadis uydurur. Sanki onun bunda bir kasdı var gibi." et-Taberanî, başka bir yoldan rivayet ederek bu rivayetin zayıf olduğunu söylemiştir. [23]

29. "Kıyamet günü her yer helak olup gider. Ancak mescidler bundan müstesnadır. Zira onların bazısı bazısına eklenir."

İbn Adiy bunu, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Esram İbn Havşeb vardır. O yalancının biridir.

30. "Namaz ikame edileceği zaman nalınlarınızı giyiniz."

İbn Adiy, Muaz'dan "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Muhammed İbn Haccac el-Lahmî vardır. O da, hadis rivayetinde suçlanan birisidir.

31. "Namazın süsünü edininiz. Dediler ki; namazın süsü nedir? Dedi ki; nalınlarınızı giyiniz ve onlarla namaz kılınız."

Bunu İbn Adiy, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında yalancı Muhammed İbnu'l-Fadl vardır. Ebu Şeyh bunu başka yollardan rivayet etmiştir. el-Ukaylî, Abbad İbn Cüveyriye yoluyla rivayet etmiştir. O da yalancıdır. [Senedinde zayıflık vardır.]

el-Hatib ve İbn Merdeveyhî bunu, bu iki yalancıdan başkasının yoluyla rivayet etmişlerdir. Sabit ve sahih olan hadislerden otuzdan fazla sahabîden gelen rivayetlere göre, nalınlarla namaz kılmaya delâlet vardır. Bunun için yalancıların hadislerine gerek yoktur. [24]

Bu hadislerden biri: "***Nalınlarınızla namaz kılmak suretiyle Yahudile-re muhalefet ediniz***." Bunu Ebu Davud tahric etmiş, el-Hâkim ise ona sahih demiştir. [25]

32. "Kim mescidde dünya kelamı konuşursa, Allah onun amelini boşa çıkarır."

es-Sağânî, bu hadisin "uydurma" olduğunu söylemiştir.

33. “Mescidde konuşmak, hayvanın otları yediği gibi iyilikleri yer.”

el-Feyruzabadî böyle bir hadisin bulunmadığını söyler.

34. “Mescid, -içine atılan- sümükten daralır.”

et-Tezkire''de böyle bir hadisin bulunmadığı zikredilir.

35. “Hiçbir gece olmasın ki, bir münadi (seslenici) kabir ehline; ey kabir ehli! Kime imreniyorsunuz, diye sorduğunda onlar da; mesciddeki insanlara, demesinler.”

et-Tezkire’de böyle bir hadisin olmadığı söylenir.

36. “Mescidlerinizi süslediğiniz ve Kur’an’larınızı yaldızladığınızda helakiniz yakındır.”

“Merfu” olarak rivayeti doğru değildir.

37. “Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Medine’deki mescidi inşa etmek istediğinde, Cibril kendisine gelir ve der ki; yukarıya doğru yedi kulaç yüksekliğinde inşa et. Süslü ve nakışlı olmasın.”

el-Feyruzabadî ***el-Muhtasar' da*** böyle bir hadisin bulunmadığını söylemiştir.

38. “Çocuklarınızı mescidlerden uzak tutunuz.”

es-Sehavî, ***el-Mekâsıd***.'da zayıf olmakla beraber bunun şahidleri olduğunu söylemiştir. Ancak isnadlarının hepsinde de zayıflık vardır.

39. “Allah, kullarının çocuklarını onların mescidlerine musallat etmesi, onlara olan gazabındandır. Onları sakındırmak isterler, fakat onlar mescidlerden çıkmazlar.”

Bu hadis kabul edilmeyen bir hadistir.

40. “Kim bir mescide bir kandil asarsa, melekler ve arşı taşıyan melekler, o mescidde o kandilden bir aydınlık durduğu sürece onun bağışlanması için

-dua- ederler.”

el-Mekâsıd'da “zayıf” olduğu söylenir.

41. “Kim bir mescide bir kandil asarsa yetmiş bin melek o kandil sönünceye kadar ona dua ederler. Kim de bir hasır sererse, o hasır eskiyinceye kadar yetmiş bin melek ona dua eder.”

İsnadında Ömer İbn Subh vardır, yalan hadis uydurur.

42. “Kim abdestini güzelce alır sonrada evinden mescide gitmek için çıkar; Bismillah, beni yaratan Allah beni hidayete erdirir, derse, Allah o ayette olan ne varsa onu ona verir.”

İsnadında Selem İbn Müslim vardır. Hadis ilminde hiçbir değeri yoktur.

43. “Kul mescide tükürmek istediğinde mescidin direkleri titrer ve ateşteki derinin birbirinin üzerine buruşup toplandığı gibi toplanır. Eğer o tükürüğünü yutarsa, Allah ondan yetmiş iki hastalığı çıkarır ve ona bin iyilik yazar.” [255]

44. “Bu mescidleri kireçlemeyi, içine kandil asmayı ve güzel kokularla kokulandırmayı ve ramazanda ailenize yemek, yiyecek ve elbise vermeyi alışkanlık haline getiriniz.”

İsnadında el-Hüseyn İbn Ulvan vardır, hadis uydurur.

45. “Kim Allah’ın evlerinden bir evi süpürürse, Allah sanki ona, dört yüz haccetmiş, dört yüz insan azat etmiş, dört yüz gün oruç tutmuş ve dört yüz gazveye çıkmış gibi sevap yazar.”

İsnadında Ebu Seleme vardır. Güvenilir insanların adını zikrederek onlardan gelmeyen hadisleri zikreder. Bu hadisin uydurma olduğu her haliyle bellidir. [256]

46. “Ey Berire! Perşembe günü mescidi temizle. Zira kim mescitten göze batacak çöp kadar bir pisliği çıkarırsa, bu onun için bin köle azad etmeye denktir.”

İsnadında el-Huseyn İbn Ulvan vardır. O da hadis uyduran bir kimsedir.

47. “Allah’ın Rasulü’nü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* namaz kıldığında gören, onu ruhu olmayan bir ceset zannederdi.”

İbn Hibban; “bunun aslı yoktur” der.

48. “Benim ümmetimden iki kişi namaza kalkarlar. O ikisinin rükû-ları ve secdeleri birdir. Ancak ikisinin namazları arasında gök ile yer arasındaki mesafe kadar bir fark vardır.”

el-Muhtasar’da bu hadisin “uydurma” olduğu zikredilir.

49. “Namaz dinin direğidir. Kim onu terkederse dinini yıkmış olur.”

el-Feyruzabadî ***el-Mubtasar***'da bu hadisi “zayıf” görmüştür. Hakeza es-Sehavî de bunun “zayıf” olduğunu söylemiştir.

50. “Kim namazı terkedene bir lokma ile yardımda bulunursa, sanki bütün peygamberlerin öldürülmesinde -katillerine- yardım etmiş gibidir.”

es-Suyûtî, ***ez-ZeyV*** de bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir.

51. “Allah’ın Nebisi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** tek rekât namaz kılmaktan alıkoydu.”

(es-Sehavî) ***el-Mekâsıd'***da: “Kendisine vehim arız olan kimseler vardır.” en-Nevevî; “Zayıf ve mürsel bir hadistir” der.

52. “Tekbir cezmi’dir.” (Yani kesin namaza girmektir.)

el-Mekâsıd’’da “merfu” haberlerde bunun aslının olmadığını söylemiştir. Bu ancak en-Nehaî’ye ait olan sözdür.

53. “Gündüz namazı yarımdır.” (İki rekâttır.)

ed-Darekutnî dedi ki: “Bu ancak bazı fakihlerin sözlerindendir.” en-Nevevî bunun bâtıl olduğun aslının olmadığını söylemiştir.

54. “Allah’ın Nebisi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** namaz kılarken birisi onun yanma gelip oturmak istediğinde, o, namazını çabucak kılar ve ona döner; bir ihtiyacın var mı, diye sorardı. O kimsenin ihtiyacını giderince tekrar namazına dönerdi.”

el-Muhtasar' da aslının olmadığını söylemiştir.

55. “Hırsız, insanların elbiselerini çalan kimse değildir. Ancak hırsız, namazından çalan kimsedir. Namazını kuşun yerden tane topladığı gibi kılar.”

es-Suyûtî, ***ez-Zeyl'*** de “uydurma” olduğunu söyler.

56. “Eğer insanlar ilk safta ve ezanda olanla, insanlara yolculukta -hizmet- etmekte olan sevabı bilselerdi, bunun için aralarında kura çekerlerdi.”

ez-Zeyl' de, İshak el-Malatî’in bâtıl sözlerinden olduğu söylenir.

57. “Kim bir farzı yerine getirirse, onun, Allah katında kabul edilen bir duası vardır.”

Bu hadis “uydurma”dır.

58. “Kim bir namaz kılar ve onda erkek ve kadın mü’minlere dua etmiyorsa, onun namazı sahih değildir.”

İsnadında Nuh İbn Zekvan vardır. O hadis ilminde bir şey değildir. İsnadında aynı zamanda hadisleri terk edilen bir kimse vardır.

59. “Ben Allah’ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem),*** Ebu Bekr ve Ömer ile namaz kıldım. Ellerini namaza başlamaktan başka -hiçbir- yerde kaldırmıyorlardı.”

el-Hâkim, İbn Mes’ud’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. “Uydurma” bir haberdir. Bunu uydurmakla suçlanan Muhammed İbn Cabir el-Yemamî’dir.

es-Suyûtî, ***el-Leâlî’*** de başka yolları olduğunu söylemiştir. Bunu Ebu Davud rivayet etmiştir. et-Tirmizî de bunu rivayet ederek “hasen” olduğunu

söylemiştir. İbn Hazm ise, onun “sahih” olduğunu söylemiştir. (Abdullah) İbnu’l-Mubarek bunu “zayıf” görmüştür. Aynı zamanda Ahmed (İbn Hanbel) ve Buharî de bunu “zayıf” görmüşlerdir.

en-Nevevî, ***el-Hülasa’d***a bu hadisin “zayıf” olduğunu ittifak etmişlerdir. Yaklaşık yirmi sahabeden gelen mütevatir bir hadis buna muhalefet etmektedir. İspat edici olan kimsenin sözü, inkâr edici kimsenin sözüne takdim edilir.

Bu hadisin kabul edilmeye uygun olduğunu farz etsek bile, ancak -ne olup olmadığına- bakmak için rivayet edilip anlatılabilir. Hâlbuki bu rivayetin de ne olduğu ortadadır.

60. “Kim namazda ellerini kaldırırsa namazı yoktur.”

el-Cevzekanî, bunu Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu “uydurma” bir hadistir. Bunu uydurmakla suçlanan kimse, Me’mun İbn Ahmed es-Sulemî’dir.

61. “Kim ellerini rükûda kaldırırsa onun namazı yoktur.”

el-Cevzekanî bunu Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. O “uydurma” bir hadistir. Bunu uydurmakla suçlanan kimse Muhammed İbn Ukaşe el-Kirmanî’dir.

62. “Kevser Suresi inince Allah’ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem);* ey Cibril! Rabbimizin bize emrettiği bu kurban nedir, dedi. Dedi ki; o kurban değildir. Fakat o sana namaza girince tekbir getirince ellerini kaldırmanı, rükû edince ellerini kaldırmanı, başını rükûdan kaldırınca ellerini kaldırmanı emrediyor...”

Bunu İbn Hibban, Ali’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu “uydurma” bir hadistir. Hiçbir şeye değmez. es-Suyûtî dedi ki: “el-Hâkim, ***el-Müstedrek***’te rivayet etmiştir.” Bunu el-Beyhâkî de rivayet edenlerdendir. İbn Hacer isnadının çok zayıf olduğunu söylemiştir. [257]

CEMAAT NAMAZI

63. “Allah’ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kendisinden hoşnut olmayan bir topluluğa imamlık edene lanet etti. Kocası kendisinden razı olmayan kadına lanet etti ve Hayye AleT-Felah sözünü duyup namaza gelmeyen kimseye lanet etti.” [2,8]

et-Tirmizî bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet edip sahih olmadığını söyledi.

Ahmed (İbn Hanbel) dedi ki: “Muhammed İbnu’l-Kâsım’ın hadisleri uydurmadır. Hiçbir değeri yoktur. Onun hadislerini attık kabul etmedik.”

es-Suyûtî ***el-Leâlf*** de, onu, İbn Main’in güvenilir gördüğünü söyler.[2,9] Hadisin Ebu Davud’da ve İbn Mace’de, İbn Amr’dan sahih şahidleri vardır. Yine, İbn Huzeyme’de Enes’ten ve İbn Mace’de İbn Abbas’tan ve et-Tirmizî de Ebu Umame’den -et-Tirmizî bu hadise hasen der- şahidleri vardır. et-Tirmizî bunun hasen olduğunu söylemiştir. ed-Diya [el-Makdisî] ***el-Muhtare***’de bunun sahih görmüştür. Ayrıca et-Taberanî’de Talha İbn Ubeydullah’tan, İbn Ebi Şeybe’de Selman’dan, el-Hâkim’de İbn Ömer’den ve diğerlerinden hadisin şahidleri vardır.

64. “Bir topluluğa yüzü en güzel olanları imamlık eder.”

[2,8] Bu hadisi yalanlama birçok vecihle Ahmed’den [İbn Hanbel] sabit olmuştur. Bunu Buharî ve diğerleri de söyledi. Ebu Davud ve diğerleri de İbnu’l-Kâsım’ı yalanladılar. İbn Ebi Hayseme, İbn Main’den rivayetle dedi ki: “Güvenilirdir ondan hadis yazdım. Bu İbn Main’in âdetidir. Bir âlimin sözüne ve durumuna bakar da, o onun hoşuna giderse ve hadisi düzgün olursa, onun güvenilir olduğunu söyler.” Alimler ise, ondan sakınırlar ve korkarlardı. Hadisi bilerek karıştıranlardan bazısı İbn Main’le karşılaşınca ona düzgün olan hadisleri okur. Oradan ayrılınca yine hadisleri karıştırmaya başlardı. Bunun için İbn Main’in güvenilir dediği halde, başka âlimlerin şiddetle yalanladığı birçok kimse ile karşılaşıyoruz. Burada zahir olan bu türden bir şey olsa gerek. İbn Main’in ona güvenilir demesi onun zayıflığını daha da artırır.

~ [9] Bu hadisin birinci cümlesi olan; “*Kim ki kendisinden hoşnut olmayan bir kavme imamlık ederse, hakkında şahid vardır*” bazı rivayetlerde ikinci cümlede zikredilir.

el-Cevzekanî, Aişe’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında el-Hudarî vardır. O bilinmeyen bir kimsedir. Muhammed İbn Mervan es-Suddî ise yalancıdır.

65. Aişe’nin sözü (r.anha):

“Size, Kur’an’ı en iyi bileniniz imamlık etsin, eğer olmazsa yüzü en güzel olanınız olsun.”

Ebu Ubeyd, ***el-Garîb’***de Aişe’den (ra) “merfu” olarak rivayet eder. Ahmed (İbn Hanbel) “sahih değil” dedi.

Ebu Hatim dedi ki: “Abdullah İbn Ferruh Aişe’den rivayet ediyor. O da bilinmeyen bir insandır. ***el-Leâlî'***de Müslim ve Ebu Davud’un ondan

rivayetleri olduğu söylenir. ***d-Mizan'***da onun saduk olduğu kaydedi-

”260

İbn Asakir de, Aişe’den (ra) “merfu” olarak rivayet etmiştir. [261] Dedi ki: “***Allah’ın Rasulü*** (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ***size yüzü en güzel, olanınız namaz kıldırsın. Onun en güzel ahlâklı olması uygundur***.”

Bu hadisi aynı zamanda ed-Deylemî de rivayet etmiştir. [262] el-Beyhâkî, Ebu’l-Yezid el-Ensarî’den rivayet ederek şöyle der: ***“Uç kişilerse, onlara Allah’ın kitabını en iyi okuyanı imamlık eder. Eğer okumada da denklerse, yaşı büyük olan, eğer yaşta da denklerse, yüzü en güzel olan onlara imamlık etsin.”*** İsnadında Abdulaziz İbn Muaviye vardır. Ebu Ahmed el-Hâkim onu bu hadisten dolayı kınamıştır. [263]

66. “Mü’min cemaatle namaz kılınca, bu yaprakların dağıldığı gibi onun günahları da dağılıp gider.”

Bu hadis de “bâtıP’dır.

67. “Kim cemaatle sabah namazı kılarsa, sanki Âdem’le (as) beraber elli hac yapmış gibidir.”

Bu haber de “bâtıP’dır.

68. “İki ve daha yukarısı cemaattir.”

el-Mekâsıd’da; “İsnadında er-Rebi İbn Bedr vardır” denir. O zayıf bir ravidir. Fakat onun rivayetinin şahidi vardır.

69. “Namazda hayırlılarınızı öne geçirin ki namazlarınız tertemiz olsun.”

Bu hadis; “***Eğer namazlarınızın kabul edilmesini istiyorsanız, hayırlılarınız size imamlık etsin, âlimleriniz sizinle Rabbiniz arasındaki elçileri-nizdir***” ve “***Kim takva bir âlimin ardında namaz kılarsa, sanki o bir peygamberin arkasında namaz kılmış gibidir***” şeklinde de rivayet edilmiştir.

Bu rivayetlerin hiç birisi sahih değildir.

70. “Kim, kırk gece sabah namazından bir rekât bile kaçırmazsa, cennetteki yerini görmeden ölmez.”

Senedinde bilinmeyen kimse vardır. Bu hadisi uydurmakla suçlanır.

71. “İmamın arkasında olmak hariç, içinde Fatiha okunmayan namaz sahih değildir.”

İsnadında Muhammed İbn Eşres vardır. Eladisleri alınmayan bir kimsedir.

72. “Namaz başlayınca ancak farz olan namaz kılınır. Sabahın iki rekâtı bundan müstesnadır.”

el-Beyhâkî’ye göre bu ziyadenin aslı yoktur. Bunun isnadında Haccac İbn Nusayr ve Abbad İbn Kesir vardır. İkisi de hadisleri zayıf kimselerdir.

73. “Kim Cuma günü namaz kılar, o gün oruç tutar, bir hasta ziyaret eder, bir cenazeye şahid olur, bir köle azad eder ve sadaka verirse, o gün cennet ona vacip olmuştur.”

el-Beyhâkî bu hadisin “zayıf” olduğunu söylemiştir.

NAFİLE NAMAZLAR

BİRİNCİ FASIL: Gece Namazı

74. “Mü’minin şerefi gece namazıdır. Onun izzeti de insanların elinde olandan kaçınmasıdır.”

el-Ukaylî buna; “Ebu Hureyre’den ‘merfu’ olarak rivayet edilmiştir, bu hadis ‘uydurma’dır” demiştir.

Bu hadisi uydurmaktan ötürü suçlanan kimse, Davud İbn Osman es-Suğrî’dir. ***el-LeâlV***de bu hadisin şahidleri olduğu zikredilmiştir. [264]

75. “Cibril (as) Allah’ın Nebisi’ne *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelip Olla dedi ki; ey Muhammed! Dilediğin kadar yaşa, sen öleceksin. Dilediğin kimseyi dilediğin kadar sev, sen ondan mutlaka ayrılacaksın. Dilediğin ameli işle, sen mutlaka ondan dolayı karşılığını göreceksin. Bil ki, mü’minin şerefi, gece namazına kalkmasıdır. Onun izzeti insanlardan sakınmasıdır.”

el-Hatib, bu hadisi Sehl İbn Sa’d’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Muhammed İbn Humeyd vardır. Ebu Zur’a, onun yalancı olduğunu söylemiştir. Bu hadisi Zafir İbn Süleyman rivayet etmiştir. O ise rivayeti “zayıf” olan biridir.

el-Leâlfde denir ki: “el-Hâkim ***el-Müstedrek’te,*** İsa İbn Sabih o da Zafir’den rivayet etmiş, bunun ‘sahih’ olduğunu söylemiştir.” İbn Hacer, ***el-EmâJ***?de Zafir’in onu rivayette tek başına kaldığını, o doğru ancak hafızası zayıf, vehmi çok olan biri olduğunu söyler. İsnadında Muhammed İbn Uyeyne vardır. Onun hakkında söz söylenmiştir. Hadis “zayıf’tır. el-Hâkim’in söylediği gibi, “sahih değildir” ve İbnû’l-Cevzî’nin söylediği gibi, “uydurma” değildir. Zira bu hadisin şahidleri vardır. Fakat ***“bil ki”*** ifadesi olmadan. [265]

76. “Allah’ın Nebisi (.***sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki; Süleyman İbn Davud’un annesi, ona dedi ki; ey oğlum! Geceleyin çok uyuma. Zira gece çok uyumak insanı kıyamet günü fakir bırakır.”

İbnû’l-Cevzî, Cabir’den “merfu” olarak bu hadisi rivayet etmiştir. Dedi ki: “Bu hadis sahih değildir. İsnadında Yusuf İbn Muhammed İbnu’l-Munkedir vardır. Onun hadisi terk edip alınmamıştır.” ***el-Leâlî***’de denildi ki: “Ebu Zur’a onun hakkında hadisi sahihtir.” [266] İbn Adiy dedi ki: “Dilerim onun hiçbir şeyi yoktur.” [267] İbn Mace bu hadisi onun yoluyla rivayet etmiştir. Flakeza et-Taberanî ve el-Beyhâkî de ***Şuabu’l-İmân’da.*** rivayet etmiştir.

77. “Biriniz gece uyumak istediğinde ve içinden gece kalkıp namaz kılmak geçiyorsa, yanma bir avuç toprak koysun. Uyandığında, onu sağ eliyle alsın ve onu sol yanma savursun.”

İbn Hibban bu hadisin “bâtıl” olduğunu söylemiştir.

78. “Kimin gece namazı çok olursa, gündüz yüzü güzel olur.”

el-Ukaylî dedi ki: “Bu hadisin aslı yoktur, bâtıldır.” es-Suyûtî, ***el-Leâlf***de bu hadisin bazı yollarını rivayet etmiştir. Bu yolların hiçbirisi “yalancı” ve “meçhul” kimseden hali değildir. Bu hadisi uyduran, onun hadisi aldığı âlime güvenerek almış olması, onu uydurma olmaktan çıkarmaz.

el-Mekâsıd’’da aslının olmadığı söylenir. es-Sağânî onun “uydurma” olduğunu söyler.

İKİNCİ FASIL: Duha Namazı

79. “Kim, Duha (kuşluk) namazına bir hastalığı olmadan devam edip kesmezse, o ve ben -kıyamet günü- nur denizindeki bir nur kayığında âlemlerin Rabbini ziyaret ederiz.”

İbn Hibban bunu Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında Zekeriya el-Kindî vardır. O, hadis uyduruyordu.

80. “Kim Cuma günü dört rekât Duha namazı kılar; her rekâtta on kez Fatiha, on kez Felak, on kez Nas ve İhlâs Suresi’ni ve Kâfirun Sure-si’ni on kez okur ve selam verince, yetmiş kez; Sübhanallahi Ve’l-hamdulillahi ve La İlahe İllallahu Vallahu Ekber ve La Havle ve La Kuvvete İlla Billah der, sonra da Estağfirullah Ellezî Lailahe İlla Huve, derse...” İlh...

Bu hadis “bâtıl” ve “uydurma” bir hadistir. İsnadında bilinmeyen kimseler vardır.

81. “Kim, iki rekât Duha Namazı kılarsa, Allah ona bin kere bin sevap yazar.”

ez-Zeyl'de bu hadisin “uydurma” olduğu söylenir. İsnadında yalancı ve hadis uyduran Nuh İbn Ebi Meryem vardır.

82. “Kim, iki rekât Duha namazını iman ve ecrini Allah katından bekleyerek kılarsa; kendisine iki yüz hasene yazılır, iki yüz günahı silinir, kendisi için iki yüz derece yükseltilir, geçmiş ve gelecek günahlarının hepsi bağışlanır. Ancak kısas bundan müstesnadır...” İlh...

Bu hadisin “uydurma” ve isnadının da karanlık olduğunu İbn Hacer söylemiştir.

ÜÇÜNCÜ FASIL: Teşbih Namazı

83. “Ey Abbas, ey amcam! Sana vermeyeyim mi, sana ikramda bulunmayayım mı, sana bağışta bulunmayayım mı, sana on güzel hasleti haber vermeyeyim mi? Eğer sen bunları yaparsan; Allah, günahlarının, ilkini ve sonuncusunu, hatayla yaptığınla, bilerek yaptığını, küçüğünü ve büyüğünü, gizlisi ve açığını bağışlar.

O, on haslet şunlardır; dört rekât namaz kılıp her rekâtta, Fatiha’yla beraber bir sure okursun. Birinci rekâtta okuyuşunu bitirince ve daha sen ayaktayken, on beş kez Subhanallahi ve’l-Hamdullillahi ve La İlahe Illallahu Vallahu Ekber, der, sonra rukûa gidince, bunu rukûdayken on kez söylersin, sonra başını rukûdan kaldırır ve o halde on kez söylersin, sonra secdeye gidersin ve sen secdedeyken de bunu on kez söylersin, sonra başını secdeden kaldırır ve bunu on kez söylersin, sonra secdeye gider on kez de secdede söylersin, sonra başını secdeden kaldırır ve on kez de öyle söylersin. Bu, her rekâtta yetmiş beştir. Bunu dört rekâtta da böyle yaparsın. Eğer bu namazı her gün bir kez kılabilirsen kıl. Eğer yapamazsan her Cuma’da bir kez kıl, eğer yapamazsan her ay da bir kez kıl, eğer yapamazsan yılda bir kez kıl. Eğer onu da yapamazsan, ömründe bir kez kıl.”

ed-Darekutnî bu hadisi, Abbas’tan (ra) “merfu” olarak (oğlu Abdullah yoluyla) rivayet etmiştir.

Ebu Rafi yoluyla da Allah’ın Nebisi’nden (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ed-Darekutnî, aynı şekilde başka yollardan İbnû’d-Deylemî yoluyla İbn Abbas’tan rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî “teşbih namazı” hadisini “uydurma” hadislerden saymıştır. es-Suyûtî, ***el-Leâlf*** de özetle onları söylemiştir: İbn Abbas’ın hadisini Ebu Davud, İbn Mace, el-Hâkim rivayet etmişlerdir. Ebu Rafi’nin hadisini ise, et-Tirmizî ve İbn Mace rivayet etmişlerdir.

İbn Hacer, İbn Abbas’ın isnadında bir şey yok demiştir. Bu “hasen” hadisin şartlarındandır. Bu hadisi güçlendiren şahidleri vardır. İbnû’l-Cevzî bu -hadisi- uydurma hadislerden zikretmekle iyi olmayan bir şey yapmıştır.

Ayrıca Ebu Davud, bunu zararı olmayan bir isnadla İbn Amr’dan rivayet eder. el-Hâkim de İbn Ömer’in hadisinden olarak rivayet eder.

Emali el-Ezkaf da dedi ki: “Teşbih Namazı, Abdullah İbn Abbas ve kardeşi el-Fadl, babaları Abbas, Abdullah İbn Ömer, Ebu Rafi, Ali İbn Ebi Talib, kardeşi Ca’fer, Ummü Seleme, Ensar’dan bir kimseden rivayet edilmiştir. Sonra her birinin senedini tek tek çıkardı ve şunu söyledi; ‘Bu hadisi ‘sahih’ veya ‘hasen’ görenler arasında İbn Mende, el-Acurrî, el-Hatib, Ebu Sa’d es-Sem’anî, Ebu Musa el-Medenî, Ebu’l-Hasen İbnu’l-Fadl, el-Munzirî, İbnu’s-Salah, en-Nevevî, es-Subkî ve diğerleri vardır.”

el-Leâlî’de es-Suyûtî dedi ki: “Hafız el-Alaî o hadisinin ‘sahih’ veya ‘hasen’ olduğunu söylemiştir.” ***et-Tedrib’de*** Şeyh Siracuddin ve ez-Zerkeşî de aynı şekilde demiştir. el-Ukaylî: “Teşbih namazıyla ilgili sabit olan bir hadis yoktur.” Ebu Bekr İbnu’l-Arabî: “Teşbih namazı ile ilgili ne sahih ne de hasen hiç bir hadis yoktur.” Yine ***el-Leâlî’***de; “Doğrusu bu hadisin yollarının hepsi zayıftır” denir. İbn Abbas’m hadisi ise, “hasen” olmak şartına yaklaşmaktadır. Ancak “ferd bir hadis” olması nedeniyle ve mutabaat yoluyla desteklenmesi ve şahidinin olmayışından ötürü muteber bir hadis değildir. Ayrıca kılınış biçimi farz olan namazın biçimine aykırıdır.

DÖRDÜNCÜ FASIL: Hacet Namazı

84. “Kimin Allah’tan bir ihtiyacı veya insanlardan herhangi bir kimseye ihtiyacı olursa, güzelce abdest alsın sonra iki rekât namaz kılsın. Sonra Allah’ı övsün ve Allah’ın Nebisi’ne de (*sallallabu aleyhi ve sellem)* salâvat getirsin. Sonrada şöyle desin; La İlahe İllallahi el-Hadimu’l-Kerim Subhanallahi zi’l-Arşi’l-Azimi, Elhamdullilahi Rabbil Alemin, rahmetinin tecellilerini, mağfiretinin vesilelerini ve her iyi amelden, bir nasip her kötülükten selamette olmayı bana vermeni dilerim. Hiçbir günahım olmasın ki, sen onu bağışlamayasm, hangi sıkıntım olmasın ki, sen onu gidermeyesin, kendisinde rızan olan her haceti ancak sen giderirsin, ya merhametlilerin en merhametlisi.”

et-Tirmizî, Abdullah İbn Ebi Evfa’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Dedi ki: “Bu garîb bir hadistir. Senedindeki Faid (İbn Abdirrahman Ebu’l-Vereka) hadisi ‘zayıf’ olan bir kimsedir. Ahmed (İbn Hanbel) onun hadisinin terk edildiğini söylemiştir.”

el-Leâlrde es-Suyûtî, el-Hâkim ***el-Müstedrek***’te bunu rivayet ettiğini söyleyerek (Ebu’l-Vereka’nm) Faid’in hadisinin düzgün olduğunu kaydetmiştir. [268] İbnu’n-Neccar bunu ***Tarihu Bağdad'd***a da, senedinde Faid olmadan rivayet etmiştir. İbn Hacer, ***Emalis****inde; “Bu hadisin Enes’in hadisinden şahid buldum, fakat çok zayıftır” der.

et-Taberanî, bunu tahric etmiştir. İsnadında Ebu Ma’mer Abbad İbn Abdissamed vardır. Hadisi cidden “zayıftır.” [26] et-Taberanî bu hadisin Enes’ten başka bir yolla olduğunu söyler. ***Musnedu’l-Firdevs’te***, isnadında Ebu Haşim [Kesir İbn] [270] Abdillah vardır. O da zayıflıkta Ebu Ma’mer gibidir, hatta daha da zayıftır. Ahmed [İbn Hanbel] özet olarak, bunu “sahih” bir isnadla Ebu’d-Derda’dan rivayet etmiştir: “***Dedi ki; Rasulullak’ı*** *(.sallallahu aleyhi ve sellem)* ***şöyle derken işittim; kim güzel bir abdest alır, sonra tam olarak iki rekât namaz kılarsa, Allah er veya geç de olsa istediğini ona verecektir***Buharî de ***Tarih'***[1] inde bir başka vecihle bunu rivayet etmiş-

BEŞİNCİ FASIL: Hıfz Namazı

85. “Ey Allah’ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Kur’an benim göğsümde durmuyor, çözülüp gidiyor. Dedi ki; sana öğrettiğimde Allah’ın

kendisiyle sana fayda vereceği ve öğrettiği kimse ya da fayda sağlayacak olan bazı sözleri sana öğreteyim mi? Dedi ki; evet. Anam, babam sana feda olsun ya Rasulullah ***{sallallahu aleyhi ve sellem)]..*** Dedi ki; Cuma gecesi dört rekât namaz kıl. Birinci rekâtta Fatiha ve Yasin'i, ikinci rekâtta Fatiha ve Duhan Suresi'ni, üçüncü rekâtta Fatiha ve Secde Suresi'ni, dördüncü rekâtta Fatiha ve Tebareke'yi oku. Teşehhüdü bitirince, Allah'u Teâlâ'ya hamd et..." İlh...

Bu hadisi ed-Darekutnî, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet etmiştir. Bu hadisi Hişam İbn Ammar, el-Velid İbn Müslim'den tek başına rivayet etmiştir.

İbnû'l-Cevzî dedi ki: "el-Velid tesviye tedlisinde bulunur, bu konuda en-Nakkaş Muhammed İbnu'l-Hasen İbn Muhammed el-Mukarrî'yi [ed-Darekutnî'nin hocası] suçluyorum."

İbn Hacer dedi ki: "Bu söz saçmalıktır. en-Nakkaş bundan beridir. Zira et-Tirmizî, ***el-Camf***de (***es-Sunen)*** bu hadisi, el-Velid yoluyla rivayet etmiştir."

el-Leâlf de (es-Suyûtî) dedi ki: "el-Hâkim bu hadisi Ebu'n-Nadr (Fa-kih) ve Ebu'l-Hasen'den rivayet etmiştir; [Ahmed İbn Muhammed İbn Seleme], bize bunu Osman İbn Said ed-Darimî rivayet etti. el-Hâkim de dedi ki; Ebu Bekr Muhammed İbn Ca'fer el-Müzekkî, o da dedi ki; Muhammed İbn İbrahim el-Abdî, o ikisi de dedi ki; bize Ebu Eyyub Süleyman İbn Abdurrahman ed-Dimeşkî'den rivayet etti. [272] Bize, el-Velid İbn Müslim, o da dedi ki; bize İbn Cüreyc Ata'dan, İkrime'den ve İbn Abbas'tan bu hadisi anlattı. el-Hâkim dedi ki: "Bu hadis Buharî ve Müslim'in şartına göre sahihtir." İnsanın kalbi, el-Hâkim'in söylediklerine pek meyletmiyor. Öyleyse, hadis 'sahih' olmak şöyle dursun, 'hasen' olmakta bile kusuru vardır. Lafızlarında 'münker'likler vardır." [27]

Başlangıç cümlesi; ***"Ey ibn Abbas! Sana Cibril'in bana hediye ettiğini öğreteyim mi***?" diye başlayan 'hıfz' duası uydurmadır.

ALTINCI FASIL: Furkan Namazı

86. "Kim iki rekât namaz kılar ve bir rekâtında Furkan Suresi'nde gökte burçları yaratan Allah ne kadar bereketlidir, ayetini sonuna kadar okur,

ikinci rekâtta, Mu’minun Suresi’nin başından, yaratıcıların en güzeli Allah ne kadar bereketlidir. Sonra rükûunda, üç kez, Subhanellahi’l-Azimi Ve Bihamdihi der, bunun aynısını da secdesinde söylerse Allah ona yirmi haslet verir.”

“Bize Hişam İbn Ammar, bize el-Velid İbn Müslim İbn Cureyc’den, Ata’dan ve İbn Abbas’dan rivayet etti. en-Nakkaş’ın hiçbir şey olmadığını zikretti.” “Ammar, bize Muhammed İbn İbrahim el-Kureşi (dedi ki); bize Ebu Salih, İkrime’den ve İbn Abbas’dan rivayet etti.” İbnû’l-Cevzî dedi ki: “Muhammed İbn İbrahim ‘mecruh’tur. Ebu Salih, İshak İbn Nuceyh, hadisi terk edilen birisidir. Bundan anlaşılan, Hişam İbn Ammar, haberi rivayet etmiştir, fakat bu isnad çok bozuktur. Ama el-Velid, İbn Cureyc yoluyla yaptığı rivayet ise Hişam’dan sabit olmadı. Bu rivayet ancak Süleyman’dan sabit olmuştur.”

ez-Zehebî ('*Telhisu’l-Müstedrek)\e* “Bu münker ve şaz bir hadistir” demiştir. “Korkuyorum ki, o hadis uydurma değildir. Doğrusunu Allah bilir. Senedi beni hayrette bıraktı.” İbnû’l-Cevzî onu illetli gördü. Zira el-Velid “tesviye tedlisi” yapıyordu. Ola ki, İbn Cureyc bunu bir adam yoluyla Ata’dan ve İkrime’den rivayet etti. el-Velid’i senedden düşürerek, hadisi Ata ve İkrime’den rivayet etti. Bela da bu adamdan dolayıdır. ez-Zehebî *el-Mizan*'da Süleyman’ı tanıtırken, Ebu Hatim’in sözünü naklederek: “O sadıktır, hadisi düzgündür. Fakat o zayıf ve meçhul olan kimselerden çok hadis rivayet edenlerdendir. Bana göre, birisi onun adına bir hadis uy-dursa bile bunu bilmezdi. ez-Zehebî, önce onu savundu. Sonra da hadisi zikretti, o senedinin temiz olmasına rağmen, münkerdir. Ola ki Süleyman şüpheli göründü ve hadisi onun saydı. Tıpkı, Ebu Hatim’in dediği gibi, birisi onun adına hadis uydursa bunu anlamaz.”

et-Tehzib’de: “Ya’kûb İbn Sufyan dedi ki; onun yazısı sahihti. Ancak o hadis rivayet ederken tahvilde bulunurdu. Eğer onda bir değişiklik olmuşsa bu rivayettendir. Yazdıklarının aslı sahihtir. Fakat o bunları bazı cüzlerde yazdığı hadislerden seçer. Sonra seçtiği bu cüzlerden hadislerini anlatır. Onun hatası bu hadisin kaynağından nakilde meydana gelmiştir. Bu haberin tüm belası da buradadır.” Sonra Süleyman’ın asıl kitabında başka bir haber vardır: “el-Velid bize İbn Cureyc anlattı ona göre, bu haber başka bir yolla, İbn Cureyc’den haberi nakletmede, gözü birinci haberin senedinden ikinci

senede kaymış ve haber de böylece bu senede monte etmiştir. Sanki bu durum en sonunda onun farkında olduğu bir şey olmuştur. Buharî, Ebu Zur’a ve Ebu Hatim gibi güçlü imamlar, ondan bu cüzü duymadılar. Eğer onlardan birisi bu cüzü ondan duymuş olsalardı, aslına bakılması için bu konuda uyarıda bulunurlardı.”

İsnadında, Yağnum İbn Sâlim vardır, o hadis uydurmakla suçlanmıştır.

YEDİNCİ FASIL: Haftanın Belli Günleri ve Geceleri Kılınan Namazlar

87. “Kim Cumartesi günü, dört rek’at namaz kılar ve her rek’atta bir kez Fatiha ve yirmi beş kez de İhlâs Suresi’ni okursa, Allah onun cesedini cehenneme haram kılar.”

el-Cevzekanî bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis uydurmadır. Senedindeki insanların kimi meçhul kimi de hadisi terk edilmiştir.

88. “Kim Cumartesi günü, kuşluk vaktinde dört rek’at namaz kılar ve her rek’atta, Fatiha’yı ve on beş kez İhlâs Suresi’ni okursa Allah ona her rek’at karşılık olarak, inci ve yakutlarla bezenmiş altından bir köşk verir.”

Bu hadis uydurmadır.

89. “Kim Cumartesi günü dört rekât namaz kılar ve her rekâtta bir kez Fatiha’yı ve üç kez de Kâfirun ve üç kez de İhlâs Suresi’ni okursa...”

Hadis “uydurma”dır. el-Cevzekanî, bunu Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir.

90. “Kim Pazar gecesi dört rekât namaz kılar, her rekâtta bir kez Fatiha Suresi’ni ve on beş kez de İhlâs Suresi’ni okursa, Allah kıyamet günü, ona on kez Kur’an okumuş kimsenin sevabını verir.”

Bu hadis “uydurma”dır, isnadındaki insanlar bilinmeyen “meçhul” kimselerdir.

91. “Kim Pazar gecesi dört rekât namaz kılar ve her rekâtta bir kez Fatiha Suresi’ni ve elli kez de İhlâs Suresi’ni okursa...”

Bu hadis “uydurma”dır.

92. “Kim Pazar günü, tek selamla dört rekât namaz kılar ve her rekâtında bir kere Fatiha’yı ve bir kere de Amene’r-Rasulü’yü sonuna kadar okursa...”

el-Cevzekanî bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Hadis “uydurma”dır.

93. “Kim Pazartesi günü dört rekât namaz kılar ve her rekâtta bir kez Fatiha Suresi’ni ve Ayete’l-Kursi okursa...” İlh...

el-Cevzekanî bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet etmiştir.

94. “Kim Pazartesi gecesi, yirmi kez İhlâs’la altı rekât namaz kılarsa...”

Bu hadis “uydurma”dır.

95. “Kim Sah gecesi, on beş kez İhlâs ve Muavvizeteyn Surelerini okursa...”

Bu hadis “uydurma”dır.

96. “Kim Sah günü, bir kez Ayete’l-Kursi ve üç kez İhlâs ile on rek’at namaz kılar ise...”

Bu hadis “uydurma”dır.

97. “Kim Çarşamba gecesi, altı rekât namaz kılarsa...”

Bu hadis “uydurma”dır.

98. “Kim Çarşamba günü on iki rekât namazı, Ayete’l-Kursi, İhlâs ve üçer kez de Muavvizeteyn Surelerini okursa...”

Bu hadis “uydurma”dır.

99. “Kim Perşembe gecesi, beşer kez Ayete’l-Kursi, İhlâs ve Muavvizeteyn Sureleri ile iki rekât namaz kılarsa...”

Bu hadis “uydurma”dır.

100. “Kim Perşembe günü, ilk rekâtında yüz Ayete’l-Kursi’yle, ikinci rekâtında yüz İhlâs’la iki rekât namaz kılarsa...”

Bu hadis “uydurma”dır.

101. “Kim Cuma gecesi, on iki rekât namaz kılar ve her rekâtta on kez İhlâs Suresi okursa...”

Bu hadis “uydurma”dır. Hakeza on rekât da, iki rekât da uydurmadır.

102. “Kim Cuma günü iki rekât namaz kılarsa...”

Bu hadis “uydurma”dır. Hakeza “***dört rek’at***” ***“sekiz rek’at***” ve “***on iki rek’at”\a*** ilgili hadisler de uydurmadır. ***el-Muhtasaf*** da hafta namazları ile ilgili hadislerin hiçbirisi sahih değildir denilmiştir.

SEKİZİNCİ FASIL: Aylar ve O Aylardaki Bazı Geceler Hakkında Özel Namazlar

103. “Kim Aşure Günü öğle ile ikindi arası, dört rekât namaz kılar ve her rekâtta bir kez Fatiha, on kez Ayete’l-Kursi, on bir kez Ihlâs ve beş kez Muavvizeteyn Surelerini okuyup selam verdikten sonra, yetmiş kez Allah’a istiğfarda bulunursa, Allah ona Firdevs Cenneti’nde beyaz kubbeli bir köşk verir.”

el-Cevzakanî, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. “Uydurma” bir hadistir, ravileri bilinmez.

104. “Kim Receb’in ilk gecesi akşam namazı kılar, ondan sonra yirmi rekât namaz kılar ve her rekâtta, Fatiha ve bir kez de İhlâs’ı okur ve onda on selam verirse bilir misiniz sevabı ne kadardır.”

el-Cevzakanî bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu rivayet uydurmadır, ravilerin çoğu bilinmez.

105. “Kim Receb’de bir gün oruç tutar ve o günde dört rekât namaz kılar ve ilk rekâtta yüz defa Ayete’l-Kursi ikinci rek’atında yüz kez Ihlâs okursa, cennette makamını görünceye ve ona gösterilinceye kadar ölmez.”

Bu hadis “uydurma”dır. Ravilerin çoğu bilinmez.

106. “Receb Allah’ın ayıdır. Şa’ban benim ayımdır. Ramazan ümmetimin ayıdır. Denildi ki; ey Allah’ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Receb Allah’ın ayıdır sözünün anlamı nedir? Dedi ki; o ay mağfirete mahsus bir aydır.”

Sonra uzun bir hadis rivayet etti ve orucu teşvik etti. Sonra dedi ki; Receb’in ilk gecesinde gafil olmayınız. O Meleklerin Reğaib diye adlandırdığı gecedir. Sonra şöyle dedi; kim Receb’in ilk Perşembesi oruç tutar, sonra akşam ile yatsı namazı arasında -yani Cuma gecesi- on iki rekât namaz kılar ve her rekâtta bir kez Fatiha, Kadr Suresi’ni üç kez, Ihlâs’ı on iki kez okur, sonra her iki rekât arasını bir selamla ayırır ve namazını bitirince bana yetmiş kez salâvat getirir, sonra da; Allah’ım! Ümmi olan Nebi Muhammed’e ve âline salâtta bulun, der, sonra secde eder ve secdesinde Subbuhun Kuddusun Rabbu’l-Melaiketi ve’r-Ruh der ve başını kaldırır yetmiş kez de; Rabbim bağışla ve merhamet et, bildiğin günahlarımı affet. Çünkü sen yüce olansın der ve ikinci secde de birinci secdede söylediği gibi söylerse ve Allah’tan ihtiyacını dilerse o ihtiyacı görülür.”

Bu hadis “uydurma”dır. Ravileri bilinmez. Meşhur “Reğaib Namazı” budur.

Hadis hafızlarının hepsi, bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemişlerdir. Bu konuda da eserler yazdılar. el-Hatib’in bu namaz hakkındaki sözünün yanlış olduğunu söylediler.

Onun çağdaşlarından, ona ilk cevap veren İbn Abdusselam’dır. Bu namazın uydurma olduğu el-Hatib gibi insanlara gizli kalmaz. Onun bu sözü neden söylediğini Allah bilir. Hafızların bu “uydurma namaz” hakkında uzunca konuşmalarının sebebi el-Hatib’in sözüdür. Bu uydurma hadis el-Hatib’in onunla uğraşmayacağı kadar önemsizdir. Bu hadisin uydurma olduğunu, hadis ilminden en küçük ilmi olan dahi anlar.

el-Feyruzabadî, ***el-Muhtasar'da-,*** "O hadisin uydurma olduğu ittifakla kabul edilmiştir" der. Hakeza el-Makdisî de aynı şeyi söyler ve bu konuda konuşulması gereken yeterince uzun söz söylenmiştir. Bu hadisi, Rezin İbn Muaviye el-Abderî'nin nereden derlediği belli olmayan uydurma haberleri, İslâm diyarlarına karıştırarak yazdığı kitaba, bu hadisi koyması Müslümanlara yaptığı -açık- hıyanettir. [274] İbnu'l-Esir, ***Camiu'l-UsuVdt*** apaçık bir hata işlemiştir. Bunun sahih olmadığı hakkında çok az bir biçimde açıklamıştır. Tıpkı bu namazı zikretmesinden sonra şu sözü gibi: "Bu hadis Rezin'in kitabında bulduğum hadislerdendir. Onu ***Kutub-i Sit-te'nin*** hiç birisinde bulamadım. Dolayısıyla hadis cerh edilmiştir."

107. "Kim Receb'in on beşinde, on dört rekât namaz kılar ve her rekâtta bir kez Fatiha ve yirmi kez İhlâs ve üçer kez Felak ve Nas Surelerini okur, namazını tamamlayınca da, bana on kez salâvat getirir, sonra otuz kez Allah'ı 'teşbih', otuz kez 'tahmid', otuz kez Allah'ı 'tekbir' ve 'tehliP ederse (Allah), ona bin melek gönderir."

el-Cevzekanî bunu, Enes'ten "merfu" olarak rivayet etmiştir. Hadis uydurmadır ve isnadında bilinmeyen kimseler vardır. Bu hadisin tamamı uydurma olan ikinci ve üçüncü bir yoldan rivayet edilmiştir. Ravilerinin tamamı meçhuldür. ***el-Muhtasar'***da denildi ki: "Şa'ban'ın on beşinci gecesi namazı bâtıldır."

108. "Ey Ali! Kim Şa'ban'ın on beşinci gecesinde yüz rekât namaz kılar ve her rekâtta Fatiha ve on kez İhlâs Suresi'ni okursa, Allah onun tüm ihtiyaçlarını giderir."

Bu hadis "uydurma"dır. İçerdiği sevap bakımından aklı olan herkesin bunun uydurma olduğunu bilmemesi mümkün değildir. Senedindeki ravileri bilinmeyen kimselerdir.

İbn Hibban'ın Ali'den rivayet ettiği hadiste: "***Şa'ban'ırı on beşinci gecesi olunca, gecesini namazla, gündüzünü oruçla geçirsin***."

Bu hadis de zayıftır. ***el-Leâlfde:*** "***Şa'ban'ın yarısında on kez İhlâs'la, yüz rekât namaz kılmak."''*** [275] ed-Deylemî de bunu rivayet etmiştir. Hadis "uydurma"dır. Ravilerinin tamamı üç yoldan da bilinmeyen kimselerdir ve

zayıftırlar. Dedi ki: ***“On iki rekât namazı, otuz İhlâs’la kılarsa***...” “Uy-durma”dır. On dört rekâtla ilgili rivayet de “uydurma”dır.

Gazalî ve diğerleri gibi fakihlerden bir çoğu bu hadise aldanmışlardır. Hakeza müfessirlerden bazıları da bu aldanışa katılmışlardır. Bu gece hakkında, Şa’ban’ın yarı gecesi konusunda rivayet edilen hadislerin birçoğu, birçok yönüyle bâtıl ve uydurmadır. Bu, et-Tirmizî’nin Aişe’den yaptığı rivayete aykırı değildir. O hadiste Rasulullah’m (*sallallaku aleyhi ve sellem)* Baki Mezarlığına gittiği vardır. O hadiste Allah’ın yakın semaya indiğinden söz edilir. “O ***gece Kelb Kabilesinin koyunlarının kılları kadar günahları bağışlanır***.” Bu geceyle ilgili olarak Aişe’den rivayet edilen hadis “uydurma”dır. Senedinde zayıflık ve kopukluk vardır. Hakeza bu konuda Ali’den rivayet edilen hadis de bu namazın uydurma olmasına bir engel teşkil etmez. Zikrettiğimiz gibi hadis zayıftır.

109. “Beni Hak ile Nebi olarak gönderene kasem olsun ki, Cibril bana İsrafil yoluyla Allah’tan haber getirdi. Kim ki, Fıtr Gecesi yüz rekât namaz kılar ve her rekâtta bir kez Fatiha, on kez İhlâs Suresi’ni okur, secde ve rukuunda on kez, Subhanallahi ve’l-Hamdülillahi Vela İlahe Illallahi Valluhu Ekber der ve namazından çıkınca da yüz kez istiğfarda bulunur, sonra secdeye gider, ya Hayyu ya Kayyum ya Zelcelali ve’l-İkram ya Rahmane’d-Dünya ve’l-Ahireti ve Rahimehumâ ya Erhamerrahimin ya İlahe’l-Evveline ve’l-Ahirin günahlarımı bağışla, orucum ve namazımı kabul et derse, beni Hak ile gönderene kasem olsun ki, başını daha secdeden kaldırmadan, Allah onun günahlarını bağışlar ve Ramazan orucunu kabul eder.”

Bu hadis “uydurma”dır. Ravileri bilinmemektedir.

110. “Kim Ramazan Bayramı günü bayram namazını kıldıktan sonra, dört rekât namaz kılar ve ilk rekâtta Fatiha ve el-A’lâ Suresi’ni, ikinci rekâtta da eş-Şems, üçüncü rekâtta da ed-Duha, dördüncü rekâtta da Ih-lâs Suresi’ni okursa, sanki Allah’ın tüm peygamberlerine inmiş kitapları okumuş gibidir...” Ilh...

Bu “uydurma” bir hadistir, ravilerinde bilinmeyen kimseler vardır.

111. “Ramazan Bayramı namazından sonra on iki rekât ve Kurban Bayramı’ndan sonra da altı rekât namaz kılmak sünnettendir.”

el-Mubtasar’da bunun aslının olmadığı söylenir.

112. “Kim bayram gecesini namazla ihya ederse kalbi ölmez.”

Bunu İbn Mace rivayet etmiştir. ***el-Muhtasar’da*** “zayıf” olduğu söylenmiştir.

113. “Kim Arefe günü öğle ile ikindi namazı arasında dört rekât namaz kılar ve her rekâtta Fatiha’yı bir kez, elli kez Ihlâs Suresi’ni okursa, Allah ona bin kere bin defa hasene yazar.”

Bu hadis “uydurma”dır. Ravileri bilinmez, diğerleri de zayıftır.

114. “Kim Arefe günü iki rekât namaz kılar, her rekâtta üç kez Fati-ha’yı, sonra da üç kez Kâfirun Suresi’ni ve yüz kez de Ihlâs Suresi’ni okursa...” İlh...

Bu hadis “uydurma”dır.

115. “Kim Kurban gecesi iki rekât namaz kılar, her rekâtta on beş kez Fatiha, on beş kez Ihlâs, on beş kez Felak ve on beş kez Nas Suresi’ni okur, selam verdikten sonra üç kez Ayete’l-Kursi’yi okur ve on beş kez istiğfar ederse, Allah onun adını cennet ashabından yazar.”

İsnadında Ahmed İbn Muhammed İbn Galib vardır. O, Halil’in hizmetçisidir ve çok hadis uyduran birisidir.

116. “Kim bayram gecesi altı rekât namaz kılarsa, cehennemlik oldukları kesin olan ailesinin hepsine şefaatçi kılınır.”

ez-ZeyVde: “İsnadında yalancı olan bir ravi vardır.”

117. “Kim Ramazan’ın son Cuma’sında gündüz ve gece beş vakit namaz kılarsa, o yıl içinde eksik kıldığı namazlarının yerine geçer.”

Bu hadisin “uydurma” olduğunda hiçbir şüphe yoktur. Mevzu hadislerle ilgili kitap yazanların hiçbirisinin kitabında bu hadise rastlamadım. Fakat bu hadis çağımızdaki bazı Sân’a fakihleri tarafından nakledilmektedir. Böylece onların çoğu bunu yaptılar. Bu hadisin kimin uydurduğunu bilmiyorum. Allah yalancıları kahretsin!

1

Bu haber her halükârda “mevkuf”tur. Abdullah İbn Amr’dan gelen senedinde bir sorun yoktur.

2

[22’] es-Suyûtî, ***el-Leâlî el-Mesnua:*** c.2/3. Sonra ed-Darekutnî rivayetinde dedi ki; Muhammed İbn Bukeyr el-Hadremî’den, o da Cabir’den sonra şöyle dedi: “el-Kâsım böyle rivayet etmiştir. Bu, garip bir hatadır. ed-Derekutnî’nin ***Sünen***'inde (s. 10) Muhammed İbn Bukeyr el-Hadremî dedi ki; bize el-Kâsım İbn Abdullah el-Umerî, Muhammed İbnu’l-Munkedir’den, o da Cabir’den...” “Hakeza el-Kâsım da öyle rivayet etti.” Bu rivayet el-Kâsım’a dayanıyor. Muhammed İbn Bukayr H.220 yılından sonra öldü.

3

[2U] Matbu olan nüshada bu şekilde yazılmıştır. Doğru olan da budur. Asıl nüshada;

“Amr İbn Ebi Amr” şeklinde geçmiştir.

4

Yani haberin isnadı Enes’tendir. Bkz. ***Lisanu’l-Mizan:*** c.3, s.127

5

Bu hadis Ebu Rafi’den rivayet edilmiştir. *Sünen el-Beyhâkî*'de (c.3/395) Ebu Abdurrahman Abdullah İbn Yezid el-Mukrî yoluyla: “Bize Said İbn Ebi Eyyub, o da dedi ki; bana Şurahbil İbn Şerik Ali İbn Rebah el-Lahmî

rivayetle dedi ki; ben Ebu Rafi'nin Allah'ın Rasulü'nden (*sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayetle şöyle dediğini işittim; *-Kırk kez-"* es-Suyûtî, *el-Leâlî'*de -*kırk büyük günah*- ibaresiyle. *Kenzu'l-Ummal'da* (c.8/82); -*Kırk kez*-. el-Hakim *el-Müstedrek'*te (c. 1/354) el-Mükrî'den diğer bir şekilde rivayet etti ve senedinde... Ali İbn Rebah el-Lahmî Ebu Rafi'den; "Ve onun ifadesinde de -*kırk kez*- denir." Bunun benzeri *Telhisu'l-Müstedrek'ıe* vardır. el-Hakim dedi ki: "Bu, Müslim'in şartına göre sahihtir, bunu ez-Zehebî de onaylamıştır." *Kenzu'l-Ummal'da., el-Müstedrek* ve et-Taberanî'nin *el-Mu'cemul el-Kebir'*inden naklen "*kırk günah*" lafzıyla. Bu, *Mecmau'z-Zevaid'*de (c.3/21) söylendiği gibi et-Taberanî'nin lafzıdır. Fakat o metni kısaltarak ravilerine *Sahih'*in ravileri demiştir. Bu hadisi nakledenler Kıptî bir sahabî olan Ebu Rafi'den rivayet ettikleri akla gelen ilk şeydir. Fakat yine de Ali İbn Rebah'ın ondan hadis işitmediğine dikkat edilmelidir.

6

Asıl nüshada bu şekildedir. Ancak bu tahriftir. *ez-ZeyV*de olan; "*Yeryüzü sünnet olmamış kimsenin idrarından'*"" ibaresiyle zikredilir. Hakeza bu hadisi uydurmakla suçlanan Davud İbn Süleyman el-Cürcanî, el-Gazi'nin *el-Mizan* ve *el-Lisan'*daki ter-cüme-i halinde de böyledir.

7

2.0 et-Taberanî ***el-Evsaf*** ta bu hadisi Hassan İbn İbrahim el-Kirmanî, Abdulaziz İbn Ebi Revvad, Nafi İbn Ömer'den buna yakın bir lafızla rivayet eder. "Hassan hata eden dürüst bir kimsedir. Abdulaziz ise abid ve sadık bir kimsedir. Rivayetlerinde vehm vardır. ***et-Takrib, et-Telhis*** ve ***el-Habir***'de söylendiği gibi. Benim görüşüme göre bu hadis münkerdir."

8

2.1 İbn Ulvan, el-Hüseyin İbn Ulvan'dır. Bu hadisin aslında es-Suyûtî'nin ***ez-ZeyV*** inde olması, İbn Tahir el-Fettenî'nin kitabında olmasından daha uygundur.

9

[2.2] İbn Tahir, ***et-Tezkire***'de bu hadisin "münker" olduğunu söylemiştir.

10

[2.3] Bu haber ***ez-ZeyV*** de, ed-Deylemî'den nakledilir. Senedinde Anbese İbn Abdurrahman Muhammed İbn Zazan'dan kaydı vardır. Her ikisi de telef olmuş kimselerdendir. Anbese diğerlerinden daha çok hadis uyduran birisidir.

11

[2,6] Bu rivayette ***ez-ZeyV*** de zikredilmiştir ve şöyle denir: "İbn Adiy dedi ki; bu hadisi Amr İbn Faid'den başka kimsenin rivayet ettiğini bilmiyorum. Onun hadisi kabul edilmez." ez-Zehebî ise: "Hayır, aksine onun rivayet ettiği hadisler bâtıldır." ***el-Mizan*** ve ***el-Lisan'da*** Amr'ın tercüme-i hali İbn Adiy'de şöyle nakledilir: "O, ha-

12

es-Suyûtî, ***el-Leâlî el-Masnua***: c.2/13

13

[2's] Bu hadis *el-Leâlî*, *el-Mizan* ve *el-Lisan'*da böyledir. İki asıl nüshada "*fahiş*" kelimesi yerine "*habis*" kelimesi kullanılır.

14

Bu hadiste hoş görülmeyen söz, "*akşam namazı*" sözüdür. İleride de geleceği gibi, hata bu hadisin senedinde meydana gelmiştir.

15

İki asılda "Habban İbn Abdillah" şeklinde hata ile yazılmış.

16

[24'] Fakat o, ömrünün sonunda bilgilerini karıştırmaya başlamıştır.

17

Bu hadisi güvenilir kimseler, İbn Bureyde'den, o da Abdullah İbn Mugaffel'den "merfu" olarak; "*Her iki ezan arasında bir namaz vardır*" ifadesiyle rivayet etmişlerdir. Buradaki Hayyan, Bureyde ve babasından "merfu" olarak rivayet edip "*akşam hariç*" fazlalığıyla rivayet eder. *(el-Leâlî:* c.2/8)

18

Bunu ve bir sonraki hadisi, es-Sehavî *el-Makasıd'*da zikretti. "Sahih değildir" kelimesi ancak kuvveti olmayan hadis için söylenir. Ama bu rivayete gelince, Sünnet ilmine sahip olan kimsenin, bunun bâtıl olduğu hakkında hiçbir kuşkusu olmaz. Bu konuda Hindistan'da bir adam benimle tartıştı ve bana bir hikâye anlattı. Ona dedim ki; "Din tecrübe ile sabit olmaz. Putlara tapanlara sor. Onların birçok tecrübelerinin olduğunu göreceksin" ve ona İbn Mes'ud ile karısının kıssanı anlattım.

19

el-Mekâsıd' d a es-Sehavî şöyle demiştir: "Bu hadisi tasavvufçularm bazıları kitaplarında anlatmışlardır. Senedi hem kopuk, hem de ravileri arasında bilinmeyen kimseler vardır."

20

Bu hadisin uydurma olduğunu, es-Suyûtî *ez-Zeyl'de* söylemiştir. İbn Tahir ise, oradan almıştır. Haber, *L'ısanu l-Mizan'*dadır (c.6/200). İbn Hacer bu habere bâtıl demiştir.

21

*el-Lisan"*da (c. 1/108); "Bu uydurulmuş olduğu apaçık olan bir hikâyedir" denir. *ez-ZeyV*de bu nakledilmiştir.

22

Ömer İbn Raşid ismi, birçok kimsenin ortak ismidir. Bunların en meşhurları; Ömer İbn Raşid İbn Şecere el-Yemanî'dir. et-Tirmizî ve İbn Mace ondan hadis rivayet etmişlerdir. Onun tercüme-i halinde İbn Hibban'da ondan rivayette bulunmuştur. (*el-Leâlr*de) İbnû'l-Cevzî ve ondan sonra gelenler de bu kanaattedirler.

23

Buna göre bir hatadır. Bu haberin ravisi Ömer İbn Raşid el-Cari el-Medenî'dir. Haber ise Ömer İbn Raşid ve İbn Ebi Zi'b'tir. İbn Ebi Zi'b'ten rivayet eden el-Cari'dir. İbn Ebi Hatib'in kitabı ve *et-Tehzib'*de olduğu gibi. el-Yemami ise, İbn Ebi Zi'b'in tabakasındandır. Yani el-Cari'nin hocalarının tabakası. Her ikisi de birer hiçtirler.

Onların en değersiz olanı el-Cari'dir. Hadisleri saçmalık ve uydurmalarla doludur. Haberin Cabir ve Ebu Hureyre'den rivayetine gelince; bu ed-Darekutnî'nin *Sünen'*indedir (s. 161). Her ikisinin de senedi çok zayıftır. Hakeza ed-Darekutnî, Ali'nin sözünden bunu rivayet etmiştir. Onun senedi çok zayıftır. Fakat onu Ebu Hayyan et-Taymi'den bir cemaatten rivayet etmiştir. Bazıları onun Ali'den rivayetini sahih zannetmişlerdir. Gerçeği ise, bunun böyle olmadığıdır. Zira Said İbn Hayyan Ali'ye erişememiştir. Doğrusu böyle bir hadisin olmadığıdır. Buharî *Tarihimde* (c.2/1/423) Said'i anlatırken; "Önce Ali'yi, sonra Şureyh'i ve el-Haris İbn Süveyd'i işitmiştir" der. Bununla beraber Said'den ancak oğlu rivayet eder. Onu el-Ucelî ve İbn Hibban'dan başka kimse güvenilir görmemiştir. İbn Hibban'dan bu konudaki yöntemi (kaide) bellidir. Ben el-Uceli'nin güvenilir gördüğü kimseyi inceledim. Onun yönteminin İbn Hibban'ın yöntemine benzediğini gördüm.

[2,2] Senedinde el-Leys'in kâtibi Abdullah İbn Salih vardır. Onun hakkında çok şeyler söylenmiştir. Onun rivayeti, Zühre İbn Ma'bed, onun babasından ve Aişe'dendir. Ma'bed'den oğlundan başka kimse bir şey rivayet etmemiş ve kimse de ona güvenilir dememiştir. Ancak İbn Hibban onu güvenilirlerden saymıştır. Onun lafzı Aişe'dendir. *"...Eve yaklaşınca namaz kılıyordu, dedim ki; ey Allah'ın Rasulü! {.sallallahu aleyhi ve sellem) Sen hayzlı kadın (ları)ın yürüdükleri yerde namaz kılıyorsun?...'"* Bu rivayette *"idrar"* lafzı yoktur.

24

[2vl] *Tarihu Bağdad:* c. 14/287, ravisi olan Ya'kûb İbn İshak ed-Dea'nın tercüme-i halinde el-Hatib, Ya'kûb hakkında ne bir şey dedi ve ne de onu övdü. Ancak o bu hadisi zikretti. Onun şeyhini tanımıyorum. O Katade yoluyla "anane" ile Enes'den rivayet ediliyor.

25

[2,4] Bu haber Mervan İbn Muaviye el-Fezarî yoluyla Hilal İbn Meymune er-Remli ve babasından "merfu" olarak rivayet edilir. Mervan güvenilirdir. Ancak âlimlerin ismini birbirine karıştırıyordu. Burada bunun alameti görünmüyor. Fakat İbn Hacer, *Tabakatü'l-Müdellis*'*mde* onun "tedlis"le meşhur olduğunu söylerdi. Çünkü âlimlerin adını birbirine karıştırıyordu. ed-Darekutnî de böyle demiştir. Yahya İbn Main; "Hilal güvenilirdir" demiştir. en-Nesâî onun dürüst birisi olduğunu söylerdi. Ebu Hatim dedi ki: "Güçlü değildir. Ancak onun hadisi yazılır." İbn Hacer *et-Tehzib'de* ona "saduk" demekle yetinmiştir. Ya'la için İbn Sad; "İnşaallah güvenilir birisiydi" demiştir. İbn Hibban onu güvenilir kimselerden saymıştır.

el-Hâkim, bu rivayeti sahih görmemiştir. ez-Zehebî de bunu söylemiştir.

Fakat bu haberi kimin ondan rivayet ettiğini bilmiyoruz. *el-Leâlî*'deki haber, Ebu Ubeyd'in *el-Garîb*'inde Abdullah İbn Ferruh'tandır. Ebu Ubeyde ile İbn Ferruh arasında üç kişi veya dört kişi vardır.

el-LeâlV de senedi hakkında "miitabaa" zikredilmiştir. Senedinde, haklarında konuşulmuş ve bilinmeyen kimseler vardır. Sonra bunun İbn Abbas'tan şahidini zikretti. Sonra Semure Ebu Asım'dan şahidlik zikretti. Diğer şahid ise Hasan-ı Basri'dendir.

İki şahidi vardır. Cabir, senedi zayıftır. Diğeri el-Hasan İbn Ali'den bilinmez.

et-Tehzib'de el-Hakim (Ebu Ahmed) Faid'in hadisinin düzgün olmadığını söyler. es-Saci, el-Ukaylî ve ed-Darekutnî onun hadisinin "zayıf" olduğunu söylemiştir. Hâkim dedi ki: "O (Faid) İbn Ebi Evfa'nm adım kullanarak

uydurma hadisler rivayet eder...” Her halükârda Faid “halik”tir. Hadis rivayetinde fena bir insandır. Ebu Hatim onun rivayet ettiği hadislerin önemi olmadığını söyler. İbn Ebi Evfa’dan gelen hadislerin hepsi bâtıldır. Hiç birinin aslı yoktur. İnsanlardan biri onun hadislerinin hepsinin yalan olduğunu yemin etse, ona keffaret gerekmez.

26

*el-Leâlî’*de Abbad’ın fena bir insan olduğu söylenir. Onun Enes’ten rivayet ettiği bir nüshası vardır. İbn Hibban, hepsinin uydurma olduğunu söyler.

[2/2] Aslında ibare düşüklüğü vardır. Bunu *el-Müstedrek\t* (c. 1/316) bu kesimini de *el-Leâir*den tamamladık.

27

Bu hadisi et-Tirmizî, Ahmed İbnu’l-Hasen İbn Cuneydib (hafız) Süleyman’dan, o da Velidi’den rivayet etti. el-Hakim ise, Osman ed-Darimî ve Muhammed İbn İbrahim el-Abdi yoluyla Süleyman’dan ve el-Velid’den rivayet etmiştir. ez-Zehebî’nin dediği gibi, (*Telhisu’l-Müstedrek*) (onu kesinlikle Süleyman rivayet ederek anlattı.) ed-Darekutnî, en-Nakkaş’dan, o da el-Fadl İbn Muhammed el-Attar’dan dedi ki:

[2/4] Rezin tanınan birisidir ve kitabı da meşhurdur. Ben onun kitabını görmediğim gibi, onun hadis rivayet yöntemi ve hadis için koştuğu şartları da bilmiyorum. *Keşfu’z-Zünûn*'da söylediği kadarıyla o, kitabını *Tecridus-Sibah es-Sitte* olarak adlandırmış. *(Muvatta,* Buharî, Müslim, Ebu Davud, en-Nesâî, et-Tirmizî, İbnu’l-Esir’in *Camiu’l-UsuVü*n önsözünden anlaşıldığına göre Rezin, hadislerini bu kitaplara nisbet etmemiştir. Aksine ondan olan hadisi olduğu gibi zikreder.

Rezin birinden olan hadisi, kitapların hepsine nisbet eder. Hadis konusunda onun kitabından yararlanılmaz...

[27>] *el-Leâlfde* (c.2/31) ...İbn Ömer’den “merfu” olarak: *“Kim Şabanın on beşinci gecesi yüz rekat namaz kılıp onda bir kez ihlâs okursa...*”

Bu hadisin senedinde, İbrahim İbn Yezid İbn Kadid vardır. Bunu, Sa’d İbn Abdulhamid ondan rivayet etmiştir. Ondan da el-Evzaî, Yahya İbn Ebi Kesir’den, Ebu Seleme’den ve Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Buharî, İbrahim’i, *Tarih’mde* (c. 1/1/336) bu hadisi zikretti. Sonra, Buharî dedi ki: “Bunun aslı yoktur.” *el-Mizan’*da İbrahim tercüme-i halinde de bu hadis zikredilir. İbn Adiy dedi ki: “Bu hadis bu isnadla ‘münker’ olan bir hadistir. el-Evzaî’den rivayet edilmiştir.” *el-Lisan'*da denildi ki: “el-Ukaylî, İbrahim’i anlatırken onun hadisinde vehim ve karışıklıklar vardır” deyip sonra hadisi zikretti.

İbnû’l-Cevzî bu hadisi *el-Mevduaf* ta, el-Ezdi’den zikretmiştir. İbrahim hakkında onun “münker” olan hadisleri rivayet ettiğini zikrettikten sonra; “Onun aslı yoktur” der. es-Suyûtî, *el-Leâlfde* bunu izleyerek (c.2/24) dedi ki: “İbn Hacer, *Lisanu’l-Mizan’d*a İbn Hibban’ın İbrahim’i güvenilir ravilerden saydığını söyler.” Sonra bunun şahidlerini zikretti. *İhya’nm* şarihi de böyle yapmıştır, (c.3/465) *el-Lisan’*daki ibarenin devamında dedi ki: “(İbn Hibban) Said’den başkasının ondan rivayetleri muteberdir.” İbn Adiy dedi ki: “Bundan başka onun hadisini hatırlamıyorum, ondan rivayet eden Said İbn Abdilcebbar’dır.” İbn Mace ondan hadis rivayet etmiştir. Ebu Ahmed dedi ki: “O yalan haberleri rivayet eder, afet de ondandır.”

Bu hadis el-Velid İbn Müslim yoluyla el-Evzaî’den, o da Osman İbn Ebi Sevde’den,

o da Allah’ın Nebisi’nden *(sallallahu aleyhi ve sellem).* el-Velid “müdellis”tir. Tesviye tedlisi yapan Osman İbn Ebi Şevde tabiîdir. Bazıları onu “sika” görmüşlerdir. İbnu’l-Kattan bununla ikna olmamış ve; “Onun hali bilinmez” demiştir. Bu haber “mürsel”dir. (...)

Bunu Bişr İbn Ubeyd, Ebu Yusuf’tan rivayet etmiştir. O da el-Muhtar İbn Fulful’dan ve Enes’ten rivayet etmiştir. İbn Adiy de, Bişr’in hadislerinin kabul edilmediğini söyler. es-Suyûtî *el-LeâlVdt*, Ebu Yusuf’un Elbu Hanife’nin öğrencisi olduğunu söyler. *el-LisarC*da İbn Hıbban’ın onu güvenilir gördüğü zikredilir. İbn Hibban’ın müsamahalı olduğu bilinir. Süleyman İbn Amr ve Ebu Davud en-Nehaî el-Muhtar’dan rivayet ederler. Süleyman uydurmacıdır. Yine es-Sakr İbn Abdirrahman İbn Id-ris’ten, o da el-Muhtar’dan rivayet eder. İbn Ebi Hatim, babasından onun (Sakr)

hakkında konuşulmadığını rivayet eder. Ardından Hafız Mutayyin’in “Sakr yalancıdır” sözünün babasından nakleder. “*Sadakayı erkenden veriniz*” hadisinin Abdu’l-A’la el-xMuhtar’dan rivayet eder. Sakr da, İbn İdris yoluyla el-Muhtar’dan rivayet eder. Abdul-A’la yalancıdır...

DOKUZUNCU FASIL: Tevbe Namazı

118. “Ey Allah’ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Günahkâr kimse günahlarından nasıl tevbe etmesi gerekir? Dedi ki; Pazartesi gecesi vitr namazından sonra gusleder ve iki rekât namaz kılar ve her rekâtta birer kez Fatiha ve Kâfirun Suresi’ni ve on kez İhlâs Suresi’ni okur, sonra kalkar ve dört rekât namaz kılar, selam verir ve secdeye vararak, secdesinde bir kere Ayete’l-Kursi’yi okur, sonra başını kaldırır ve yüz kez tevbe eder ve yüz kez; La Havle Vela Kuvvete İlla Billahi der ve ertesi gün de oruçlu olarak kalkar ve iftar vaktinde iki rekât namaz kılar ve her rekâtta bir kez Fatiha, elli kez İhlâs Suresi’ni okur ve ey kalpleri çeviren (Allah)! Tevbemi kabul et, tıpkı Nebin Davud’un tevbesini kabul ettiğin gibi. Yahya İbn Zekeriya’yı koruduğun gibi beni koru. Salih, veli kullarını ıslah ettiğin gibi, beni de ıslah et. Allah’ım! Ben yaptıklarıma pişmanım, beni koru ki sana isyan etmeyeyim. Sonra pişman olarak kalkar. Zira pişmanın sermayesi tevbedir. Kim, bunu yaparsa Allah onun tevbesini kabul eder.”

Bu hadis “uydurma”dır, isnadında “meçhul” olan kimseler vardır.

119. “Ey Allah’ın Rasulü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* Ben Rabbime isyan ettim ve namazı terk ettim, çarem nedir? Dedi ki; senin çaren yaptıklarına tevbe eder ve pişman olur ve Cuma gecesi sekiz rekât namaz kılar ve her rekâtta bir kez Fatiha’yı okur ve on beş kez İhlâs Suresi’ni okur, namazını bitirince selamdan sonra, bin kez ümmi olan Nebi’ye salât ve selam getirirsen, Allah bunu senin namazının keffareti kılar, hatta iki yüz yıllık namazı terk etsen bile.”

Bu hadis “uydurma”dır.

ONUNCU FASIL: Eve Girerken

120. “Biriniz evine girince rükû etmeden oturmasın.”

el-Ezdî dedi ki: “Bunun hiç aslı yoktur.” el-Beyhâkî bunu, Ebu Hureyre’nin hadisinden: ***“Biriniz mescide girince, iki rekât kılmadan oturmasın ve evine girince iki rekât namaz kılıncaya kadar oturmasın. Zira Allah evinde kıldığı o iki rekâtta ona hayır verecektir***.” [276]

el-Bezzar, ***Müsned***'inde bunu Ebu Hureyre’nin hadisinde rivayet etmiştir. ***“Evine girince iki rekât namaz kıl, bu seni kötü girişten korur. Oturduğun yerden çıkınca iki rekât namaz kıl, bu seni çıkışın kötülüğünden korur.”*** [277]

Mecmau’z-Zevaid'de ravilerinin güvenilir oldukları zikredilir. [278]

Said İbn Mansur, Allah’ın Rasulü’nden (*.sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet eder: “***Evvabin Namazı, Ebrar Namazı, evine girdiğinde, evinden çıktığında iki rekâttır***.” [279]

ON BİRİNCİ FASIL: İşrak, Revatib ve Vitr Namazı

121. “Kim sabah namazını cemaatle kılar, sonra güneş doğuncaya kadar i’tikafa girer ve sonra da dört rekât namaz kılar, ilk rekâtta üç kez Ayete’l-Kursi ile İhlâs’ı, ikinci rekâtta eş-Şems, üçüncü rekâtta, et-Târık ve dördüncü de, üçer kez Ayete’l-Kursi ve Ihlâs’ı okursa...” İlh...

(es-Suyûtî) ***ez-ZeyV***de dedi ki: “İsnadında Nuh İbn Ebi Meryem vardır, hadis uydurmakla meşhurdur.”

122. “Kim mescidinde sabah namazını kılar, sonra güneş doğuncaya kadar Allah’ı zikrederse, güneş doğunca da Allah’a hamd eder ve kalkar iki rekât namaz kılarsa...” İlh...

(es-Suyûtî) ***ez-ZeyTde*** dedi ki: “Senedinde İbrahim İbn Hibban vardır. Onun rivayetleri düşüktür, zayıftır, güvenilir ravilerden ‘uydurma’ haberler nakleder.”

123. “Kim akşam namazının (sünnetinden) sonra iki rek’at namaz kılar bir Fatiha ve on beş kez İhlâs Suresi’ni okursa...” İlh...

İbn Hacer dedi ki: “Bu metin uydurmadır.”

124. “Yatsıdan sonra iki rekât yirmişer İhlâs’la...”

İsnadında “yalancı” bir ravi vardır.

125. “Akşamdan sonra iki rekât, ilk rekâtta yirmi beş kez ve İkincisinde de otuz beş İhlâs okursa...”

İsnadında ittiham edilen bir ravi vardır.

126. “Kim öğleden önce dört rekâtı sürekli kılmazsa şefaatıma eremez.”

en-Nevevî dedi ki: “Aslı yoktur.”

127. “Gecenin ilki şeytanı küçültür. Sahur yemeği yemek Allah’ı razı eder.”

“Uydurma”dır, bunu Eban İbn Cafer el-Basrî uydurmuştur.

128. “Gecenin karanlığında dört rekât kılıp bir İhlâs, bir kez Kâfirûn Suresi ve birer kez Felak ve Nas Suresi okumak.”

Bu hadis “uydurma”dır.

129. “Akşamdan sonra on rek’at kılıp her rekâtta kırk kez ihlâs okumak.”

“Sahih değildir.”

ON İKİNCİ FASIL: Rasulullah’ı (*sallallahu aleyhi ve sellem)* **Görme**

Namazı

130. “Cuma gecesi iki rekât namaz kılıp her rekâtta yirmi beş İhlâs okur ve selamdan sonra bin kez Allah’ın Rasulü’ne ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** salât ve selam getirirse.”

Sahih değildir, isnadında “meçhul” olan kimseler vardır.

131. “Cuma gecesi gusletme ve iki rekât namaz”

İsnadında bir yalancı vardır.

ON ÜÇÜNCÜ FASIL: Borçları Ödeme, Nefsi, Malı ve Çocuğu

Koruma Namazı

132. “Kimin borcu olursa, abdest alsın, güneş batıya doğru salınınca dört rekât namaz kılsın ve her rekâtta Fatiha, İhlâs ve Ayete’l-Kursi okusun, selam verince de; ey mülkün maliki Allah’ım der ve hesapsızca ya kadar okur, sonra; ey kederi gideren, ey gamı kaldıran, ey zor durumda kalanların duasına icabet eden, ey dünyanın ve ahiretin Rahman ve Ra-lıim’iî Bana geniş bir rahmetle merhamet et ki, Senin merhametinden başkasının merhametine ihtiyacım olmasın, borcumu öde derse, Allah onun borcunu öder.”

İsnadında “yalancı” vardır.

133. “Nefsini malını ve çocuğunu koruma namazı...”

“Uydurma”dır.

UÇUNCU BOLUM **ZEKÂT, NAFİLE, HEDİYE VE ZİYAFET KİTABI**

1. “Zekât veriniz ve verirken ilim ehlini arayınız. Çünkü o iyilik ve takva olarak daha iyidir.”

Bu hadisi, Hibetullah İbnu’l-Mubarek es-Sakatî, Aişe’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. “Bâtıl” olan bir hadistir, uydurulmuştur. İsnadının çoğu meçhullerden oluşur.

2. “Rikaz’da onda bir -zekât- vardır.”

İbn Hibban, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet etmiştir.

Devamla bunun “bâtıl” olduğunu söyledi. İsnadında Abdullah İbn Nafi vardır. Onun hadisleri alınmaz. Bu rivayeti Yezid İbn İyad, Nafi’den bir rivayetle takip etmiştir. O da hadisi terk edilen birisidir.

3. “Mü’min üzerinde haraç ile ‘onda bir’ (öşür) bir araya gelmez.”

el-Hatib bunu, İbn Mes’ud’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbn Adiy ve İbn Hibban bunun “bâtıl” olduğunu söylediler. Bunu yalnız Yahya İbn Anbese rivayet etmiştir. O ise Deccal gibi insandır. Bunu Ebu Ha-nife, Hammad, İbrahim yoluyla rivayet etti. Yahya onu “mevsul” olarak rivayet etti. el-Beyhâkî de böyle söyledi.

4. “Sadaka-i Fıtr, küçük büyük, erkek kadın, Yahudi ve Nasranî, hür veya köle için yarım sa hurmadır veya bir sa hurmadır.”

ed-Darekutnî, İbn Abbas’tan bunu “merfu” olarak rivayet etmiştir. “Yahudi veya Nasranî” ibaresi fazladandır ve “uydurma”dır. Bunu yalnızca, Selam et-Tavîl rivayet etmiştir. O ise hadisi terk edilen bir kimsedir.

5. “Ziynette zekât yoktur.”

el-Beyhâkî bunun bâtıl olup aslının olmadığını söylemiştir.

6. “Her şeyin bir zekâtı vardır. Evin zekâtı da misafir odasıdır.”

es-Suyûtî, ***ez-ZeyV***de, Ahmed İbn Osman veya onun hocasının bunu uydurduğunu söyler.

7. “Sadakayı erkenden veriniz. Zira bela sadakayı geçemez.”

İbn Adiy bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında hadis uyduran ve “yalancı” olan kimseler vardır. [280]

et-Taberanî bu hadisi, senedinde bulunan bir zayıflıkla beraber farklı bir isnadla Ali’nin hadisinden tahric etmiştir.

8. “Fakirler zenginlerin mendilleridirler, onlarla günahlarım silerler.”

el-Ukaylî, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında bir nüsha (kitaptan) alınmıştır, “uydurma”dır.

9. “Dilenciyi üç kez çevirdiyseniz onu daha da artırmanda bir sakınca yoktur.”

ed-Darekutnî, İbn Abbas’tan rivayet edip şöyle der: “Bunu yalnızca el-Velid, İbnu’l-Fadl el-Anzî rivayet etmiştir.” İbn Hibban dedi ki: “O uydurma olduğunda hiç şüphe olmayan münker hadisler rivayet eder.” el-Beyhâkî de onun rivayet ettiği yoldan başka bir yolla rivayet eder. [281]

10. “Sahabeden bir cemaat Allah’ın Rasulü’ne ***[sallallahu aleyhi ve sellem)*** sormak için giderler, O da (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** der ki; bana hayırların kimin hakkı olduğunu sormaya (mı) geldiniz? Hayır, ancak şerefi ve dini olanın hakkıdır. Siz -yine- bana zayıfın cihadından (mı) sormaya geldiniz? O da Hac ve Umredir. Siz bana kadının cihadından (mı) sormaya geldiniz? Kadının cihadı kocasıyla güzel ilişkiler kurmaktır. Rızıkların nereden olduğunu sormaya (mı) geldiniz? Allah, ancak kulunu, bilmediği yerden rızıklandırmaya hüküm vermiştir.”

İbn Hibban, Cafer İbn Ahmed’in, babasından, dedesinden “merfu” olarak rivayet eder. “Uydurma” bir hadistir. Bunun afeti, Ahmed İbn Davud İbn Abdilgaffar’dır.

el-Hâkim, ***Tarih***’inde Ebu Hureyre’den rivayet eder. Devamla dedi ki: “Bu, isnadı ve metni ‘garîb’ olan bir hadistir.” el-Beyhâkî, Alı İbnu’l-Huseyn ve babasından, o da Ali’den Ahmed İbn Davud’un yolundan başka bir yolla dedi ki: “Onu ezberimde ancak bu isnadla tutmuyorum... O da çok zayıftır...” [282] İbn Abdilberr onu ilk biçimiyle ***Temhid'de*** rivayet etmiştir.

11. “Kim aç kalır veya ihtiyacı olduğunda onu gizler ve onu Allah’a arz ederse, Allah ona bir yıllık helâl rızık verir.”

İbn Hibban, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etti. Dedi ki: “Bâtıldır, afeti de İsmail İbn Reca el-Hısnî’dir.”

el-Leâlî'de (es-Suyûtî) dedi ki: “el-Beyhâkî, ***Şuabu’Tİmârı***'da bu yolla nakletti. Dedi ki: İsmail İbn Reca (Musa İbn Ayn’dan) tek başına bu hadisi rivayet etti, o da zayıftır.” el-Hatib, ***el-Müttefik ve’TMüfterik'de*** nakledip garîb olduğunu söylemiştir.

İbn Hacer ***Lisanu’l-Mizan'***da, el-Ucelî ve el-Hâkim’den İsmail’in güvenilir olduğunu, Ebu Hatim’den nakleder. Onun sadık olduğunu söyler.[283]

12. “Kim miskine buyur derse, cennet ona vacib olur.”

İbn Adiy, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder: “Bu hadis ‘bâtıl’dır” dedi. Senedindeki Abdulmelik İbn Harun İbn Antere “yalan-cı”dır.

13. “Miskinler sadık olsalardı, onları geri çevirenler iflah olmazlardı.”

el-Ukaylî, İbn Amr’dan rivayet edip sahih olmadığını söylemiştir. Abdu’l-A’la İbn Huseyn İbn Zekvan el-Muallim, hadisi kabul edilmeyen birisidir.

el-Lisari*da İbn Hibban onun güvenilir olduğunu söyler. İbn Adıy’de bunu isnadında “metruk” kimseler yoluyla Ebu Umame hadisinden rivayet eder. Bunu aynı zamanda et-Taberanî başka bir yolla rivayet etmiştir. el-Ukaylî, Aişe’den rivayet ederek; “Abdulmelik İbn Abdulmelik, hadisi kabul edilmeyen bir kimsedir” dedi.

el-Beyhâkî, ***Şuabu'l-İmân'da*** rivayet eder. Aynı şekilde el-Ukaylî de bunu, isnadında Bişr İbnu'l-Huseyn el-Esbehanî yoluyla rivayet eder. Buharî bu tartışılır demiştir. (Yine Abdulmelik İbn Abdulmelik yoluyla.)

14. "Dilenciye, at üzerinde bile gelse veriniz."

el-Kazvinî, "uydurma" olduğunu söylemiştir. (Bu, ***el-Muvatta***'da "mürsel" olarak rivayet edilir.)

15. "Dilenci sana bir at üzerinde bile gelip ellerini açmışsa, bir hurmanın yarısıyla da olsa onun hakkı vacib olmuştur."

ez-Zeyl ve ***el-Veciz***'de zikredilmiştir. el-Irakî, Ahmed'in (İbn Hanbel) onu ***Müsned"***inde; "el-Huseyn İbn Ali'den iyi bir senedle rivayet etmiştir" der. Ebu Davud da bunu Ali'den (ra) rivayet etmiştir.

16. "insanlardan dilenmek fevahiştendir. Fevahiş olarak ondan başkasını bulamıyorum."

el-Muhtasar'da, böyle bir hadisin bulunmadığı söylenir.

17. "Kimin yanında verecek bir sadakası yoksa Yahudileri lanetlesin. Çünkü bu sadakası sayılır."

el-Hatib bunu, Ebu Hureyre'den rivayet etmiştir. İsnadında "metruk" olan iki kişi vardır. el-Hatib yine "merfu" olarak bunu Aişe'den rivayet etmiştir. (Yahya İbn Main dedi ki:) "Yalan ve bâtıl bir hadistir, akıl sahibi hiç kimse böyle bir şey söylemez." [1]

İbn Adiy de Hz. Aişe'den rivayet edip buna "bâtıldır" dedi. [28~'>]

18. "Fazileti (hayır ve yardımı) kullarımın merhametli olanlarından dileyin, o zaman onların korumasında yaşarsınız. Çünkü ben rahmeti onların üzerine yazdım. Fazileti kalpleri katı olanlardan istemeyin, çünkü ben lanetimi onların üzerine yazdım."

el-Ukaylî bunu, Ebu Said'den "merfu" olarak rivayet edip dedi ki: "Hiçbir cihetle doğru (sahih) değildir. İsnadında meçhul bir kimse vardır." [286]

el-Hâkim, ***el-Müstedrek***'te Ali’den nakleder, dedi ki:

“Allah’ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki; iyiliği ümmetimin merhametlilerinden isteyin ki, onların güvencesinde yaşayasınız. Katı kalpli olanlardan istemeyiniz, çünkü onların üzerine lanet iner.”

el-Hâkim bunun isnadının “sahih” olduğunu söyler.

el-Irakî, ***İhya***’nın tahricinde der ki: “Mesele onun dediği gibi değildir, es-Sağânî bu hadisin uydurma olduğunu söyler.”

19. “Rasulullah’a ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** zenginlik nedir diye soruldu, dedi ki; insanların elinde olandan ümit kesmek...”

et-Taberanî bunu, İbn Mes’ud’dan “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında “metruk” olan bir kimse vardır. O ise, İbrahim İbn Ziyad el-Ucelî’dir.

20. “Hayrı güzel yüzlü olanların yanında arayın.”

el-Ukaylî bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet eder. el-Hatib yine şu lafızla rivayet eder: ***“Hayrı yüzleri nurlu olanlardan isteyiniz***.”

İsnadında, Ahmed İbn Seleme el-Medainî vardır. Güvenilir kimselerden “bâtıl” olan hadisler rivayet eder. Bir başka bir isnadla daha rivayet eder. İsnadında İbn Selam et-Temimî vardır. Yahya onu “zayıf” görür. İbnu’l-Medinî ve Ebu Davud da aynı görüştedirler. el-Ukaylî; “İsnadında İsmet İbn Muhammed el-Ensarî vardır. Yalancının birisidir, hadis uydurur” demiştir.

Bu hadisi, et-Tirmizî ve et-Taberanî de rivayet etmişlerdir. [2]

Bunu yine Abd İbn Humeyd, İbn Ömer hadisinden rivayet eder.

Hakeza İbn Hibban, onun hadisinden el-Kudeymî’nin olduğu bir isnadla rivayet eder. O uydurmacıdır. et-Taberanî de ondan rivayet eder. et-Taberanî yine Cabir’den, Muhammed İbn Zekeriya yoluyla rivayet e-der. O da hadis uydurur.

el-Hatib, Enes’in hadisinden, isnadında Muhammed İbn Muhammed et-Tirazî olduğu halde rivayet etmiştir. O hadis uydururdu.

el-Ukaylî, Ebu Hureyre hadisinden rivayet eder. İsnadında, Abdurrahman İbn İbrahim vardır. O hiçbir şey değildir. Muhammed İbn Ezher el-Becelî yalancılardan hadis rivayet eder.

ed-Darekutnî onun hadisinden, Abdullah İbn İbrahim el-Gifarî [3] yoluyla rivayet eder, o da hadis uydurur.

el-Ukaylî, Hz. Aişe'den, isnadında metruk biri yoluyla rivayet eder. İbn Adiy de Hz. Aişe'den, isnadında bir yalancı olduğu halde rivayet eder. Buharî de ***Tarih'm&t*** Abdurrahman İbn Ebi Bekr el-Muleykî yoluyla, o da "metruk" tur. (es-Suyûtî) ***el-Leâlî***'de dedi ki: "et-Tirmizî ve İbn Mace onun hadisini rivayet ettiler, et-Tirmizî 'mutabaat' yoluyla onun iki şahidini rivayet etti." [289]

21. "İhtiyaçlarımızın başarılarak yerine getirilmesi için gizlilikten yararlanın, çünkü her nimet sahibi kıskanılır."

el-Ukaylî bu hadisi, Muaz'dan (ra) "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Said İbn Selam el-Attar vardır. Buharî dedi ki: "O hadis uydurmakla anılır." İbn Adiy'de isnadında Huseyn İbn Ulvan vardır. Hadis uydururdu. el-Hatib: İsnadında el-Huseyn İbn Abdillah el-Ebzarî vardır,

o, bu hadisi uydurmakla suçlanandır. Ahmed (İbn Hanbel) ve İbn Main bu hadis "uydurma"dır dediler. [4]

22. "İyilik ancak şeref ve din sahibinin yanında yapılır. Nasıl ki, ikram da ancak seçkin olan insana yapılırsa..."

el-Ukaylî bunu, Hz. Aişe'den (r.anha) "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Yahya İbn Haşim vardır. O hadis uydururdu [es-Suyûtî] onu ***el-Leâlr***de -buna ait- iki mutabaat zikretmiştir.

23. "Kıyamet günü gelince, Allah ilk insanlara ve son insanlara bir seslenici ile seslenir; dünyadayken kim Müslümanlara hizmet ediyorsa ayağa kalksın ve sıratın üzerinden korkmadan güven içinde geçsin."

Ebu Nuaym ***el-Hilye***'de bunu, el-Feryanânî'nin de olduğu bir isnadla rivayet etmiştir. O çok hadis uyduran biridir.

24. “Kıyamet gününde Allah kullarından bir kulu çağırır, onu huzurunda durdurur ve ona malından sorduğu gibi, makamından da ona so-___»

rar.

İbn Hibban bunu, Ömer’den “merfu” olarak rivayet eder. Devamla dedi ki: “Bu hadisin aslı yoktur.” [5] et-Taberanî de bunu ***el-Mucemus-Sağif*** de zikretmiştir. el-Hatib de, bunun bir benzeri rivayeti, isnadında “münker” [6] olan birisi yoluyla Ali’den rivayet etmiştir.

25. “Cennette öyle bir köşk vardır ki, ona Daru’l-Ferah denir. Ona çocukları sevindirenden başka kimse girmez.”

ibn Adiy, bunu rivayet ederek aslının olmadığını söylemiştir.

İbnu’n-Neccar ***Tarihu Bağdad[1] da,*** Ukbe İbn Amir hadisinden rivayet eder. ed-Deylemî de İbn Abbas hadisinden rivayet etmiştir.

26. “Yetimi ağlattığınızda onun gözyaşları, er-Rahman olan (Allah’ın) avucuna düşer. Allah şöyle der; kim bu yetimi ağlatırsa, onun annesini ve babasını şu toprağın altına koyarım. Kim de onun ağlamasını durdurursa, ona cennet vardır.”

el-Hatib bunu, Enes’ten (ra) “merfu” olarak rivayet eder. Dedi ki: “Bu gerçekten ‘münker’ olan bir hadistir. Ravileri; Musa İbn İsa el-Bağdadî hariç güvenilirdirler. O ise ‘mechul’dür.”

Ebu Nuaym, ***el-Hilye***'de bunu Ömer’den rivayet eder. [7]

27. “Yetimin yemek tabağından yediği kavmin tabağına şeytan yaklaşmaz.”

el-Haris ***Müsned'***inde, Ebu Musa’dan (ra) “merfu” olarak rivayet edip “bu hadis bâtıldır” dedi. [294]

28. “Kim suya sahip olduğu yerde -insanlara- bundan su içirirse, onların içtikleri her yudum için iyi olsun veya facir olsun, on hasene vardır.”

el-Hatib bunu, Enes'ten (ra) "merfu" olarak rivayet etmiştir.

İsnadında Salih İbn Beyan el-Enbarî es-Sekafî vardır, hadis uydu-

295

rur.

İbn Adiy, Aişe'nin (r.anha) hadisinden rivayet etmiştir:

"Kim bir Müslümana suyun bulunduğu yerden su içirirse, sanki bir köle azad etmiş gibidir. Eğer ona suyun bulunmadığı bir yerde su içirirse, sanki mü'min bir canı diriltmiş gibidir."

Senedinde "ittiham" edilen ve hadisi terk edilen biri vardır. Bunu, Abd İbn Humeyd isnadında meçhul olan birisi olduğu halde rivayet eder... [296]

29. "Kim zor durumda olan birine yardım ederse, Allah ona yetmiş üç mağfiret yazar. Onun bir tanesinde işlerinin hepsinin iyiliği vardır. Yetmiş ikisinde ise, kıyamet gününün dereceleri vardır."

Bunu el-Ukaylî, Enes'ten "merfu" olarak rivayet eder. Bu hadisi uydurmakla suçlanan kimse Ziyad İbn Ebi Hassan'dır. Aynı yolla el-Beyhâkî de bu hadisi rivayet etmektedir. Dedi ki: "O yalnız bu haberi rivayet etmiştir." [297]

İbn Asakir ise, onun rivayet ettiğinden başka bir yolla bunu rivayet etmiştir.

30. "Kim bir müslümanın dünya ihtiyaçlarından bir ihtiyacım görürse, Allah da onun yetmiş iki ihtiyacım görür. Bunun en kolayı mağfirettir."

el-Hatib bunu, Enes'ten rivayet eder. İsnadında Dinar vardır. Ebu Nuaym bunu Sevban'dan benzer yolla rivayet eder. İsnadında Ferkad vardır. [8]

31. "Kim bir kardeşinden gelen aşırı bir isteğe karşılık verirse, onun günahları bağışlanır."

Bunu el-Ukaylî, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. Bu hadis uydurmadır. İsnadında "metruk" olan birisi vardır. el-Bezzar, et-Taberanî ve

el-Beyhâkî bunu; “***Kim Müslüman kardeşinin ihtiyaç duyduğu bir şeyi ona yedirirse, Allah onu cehenneme haram kılar***” lafzıyla rivayet etmiştir. Yine; “***Kim kardeşine nefsinin çektiğiyle lezzet olmasına yardım ederse, Allah ona bin kere bin kez... iyilik yazar***” lafzıyla rivayet edilmiştir. Ahmed İbn Hanbel, bunun “bâtıl” olduğunu söyler. Senedindeki Muhammed İbn Nuaym yalancıdır.

et-Taberanî bunu, Cabir’den:

“Kim kardeşine doyuncaya kadar ekmek yedirirse ve kanıncaya kadar su içirirse, Allah onu yetmiş hendek cehennemden uzaklaştırır. Her hendeğin genişliği beş yüz yıldır.”

İbn Hibban; “bu hadis mevzudur” dedi.

İbn Hacer dedi ki: el-Hâkim ***el-Müstedrek'***te bunu rivayet etmiştir. Dedi ki: “Bunun isnadı sahihtir.” ez-Zehebî ise, ***Telhisu’l-Müstedrek'tt*** bunun sahihliği hakkında susmuştur. Hâlbuki isnadında Reca İbn Ebi Ata el-Meafirî vardır.

el-Hâkim, ***Tarih'***inde onun uydurma hadisler rivayet ettiğini zikreder. İbn Hibban’da öyle demiştir.

32. “Aç olan ciğeri doyurmaktan daha iyi bir amel yoktur.”

İsnadında hadisi inkâr edilen bir kimse vardır.

33. “Kim bir Müslüman kardeşinin ihtiyacını görmek için yürürse; Allah onun attığı her adımda ona yetmiş iyilik yazar ve onun yetmiş günahını siler. Bu o işten dönünceye kadar devam eder.”

Bunu, et-Tirmizî ve İbn Mace, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmişlerdir. İsnadında Abdurrahim İbn Zeyd el-Ammî vardır. Babasından rivayette bulunur. O ikisi de bir şeye değmezler.

34. “Kim bir köre kırk kulaç -yardım eder de- götürürse Allah onu cennete koyar.”

İbn Adiy bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Abdullah İbn Eban es-Sakafî dedi ki: “Güvenilir olan kimselerden kabul edilmez hadisler rivayet eder. O ‘meçhul’ olan bir kimsedir.” [9]

Bu hadis bir diğer isnadla, iki yalancıdan İbn Ömer’in hadisinden rivayet edilir. Ayrıca kendileriyle hüccet sabit olmayacak kimselerden de rivayet edilir.

35. “Kim bir çocuğu La İlahe İllallah deyinceye kadar büyütürse, Allah onu hesaba çekmez.”

İbn Adiy bunu, Aişe’den (r.anha) “merfu” olarak rivayet etmiştir. Devamla dedi ki: “Ola ki bu rivayetteki problem, Ebu Umeyr Abdulkebir İbn Muhammed’dendir. O da es-Şazekunî’den bunu rivayet eder.”

36. “Ey Zubeyr! Rızkın kapısı arştan yerin en derin yerine kadar açıktır. Allah, her kulunu himmetine göre rızıklandırır. Ey Zubeyr! Allah velev ki bir hurmanın yarısıyla da olsa cömertliği sever, cesareti de sever, velev ki bu bir yılan ve akrebi öldürmekle de olsa.”

İbn Adiy bunu, Esma Binti Ebi Bekr’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Senedinde Abdullah İbn Muhammed İbn Yahya İbn Urve İbnu’z-Zubeyr vardır. Güvenilir olanlardan “uydurma” haberler rivayet eder.

37. “Allah’ın velisi ancak cömertlik ve güzel ahlâk üzerine yaratılmıştır.”

ed-Darekutnî bunu, Aişe’den (r.anha) “merfu” olarak rivayet eder. Yusuf İbn es-Sefer dedi ki: “O, yalan söyler, böyle bir hadis sabit değildir.”

38. “Cömert, insanlara yakındır, Allah’a yakındır, cennete yakındır, cehenneme uzaktır. Cimri, Allah’tan uzaktır, insanlardan uzaktır, cennete uzaktır, cehenneme yakındır. Cömert olan facir, cimri olan âbidden Allah’a daha yakındır.”

el-Ukaylî bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder. Bu hadisin aslı yoktur. ***el-Leâl?***de bunu et-Tirmizî’nin rivayet ettiği söylenir. İbn Hibban ***Ravdâtu’l-Ukala’***da, el-Beyhâkî ***Şuabu’l-İmân’da,*** el-Hatib ***Kitabu’l-Buhalâ’*** da rivayet eder. İbn Hibban dedi ki: “Bu hadis ‘garîb’dir.”

el-Beyhâkî; “Bunu yalnızca Said İbn Muhammed el-Verrak rivayet etmiştir” der. O ise, rivayeti zayıf olan bir kimsedir. İbn Main dedi ki: “O, hiçbir şeydir.” [10]

Bu hadis, Enes’ten sağlıklı olan hiçbir yolla rivayet edilmez. Aynı zamanda İbn Abbas, Aişe ve Cabir’den farklı lafızlarla rivayet edilir. Senedinde: “***Cahil olan cömert, cimri olan âbidden Allah’a daha yakındır***.” Yine rivayette; “***Cömert serseri genç, Allah’a, cimri olan âbidden daha yakındır***” lafzıyla.

39. “Cömertlik, cennet ağaçlarından bir ağaçtır. Dalları yere doğru sarkıktır. Kim bir dalma yapışırsa, bu dal onu cennete götürür. Cimrilik, cehennem ağaçlarından bir ağaçtır, dalları dünyaya doğru sarkıktır, kim o ağacın bazı dallarını tutarsa, o dal onu cehennem ateşine götürür.”

el-Beyhâkî bunu, Cafer İbn Muhammed’den babası ve dedesi yoluyla “merfu” olarak rivayet eder. Dedi ki: “Telid İbn Süleyman İbn Muhammed ve Said İbn Mesleme zayıf ravilerdir.”

el-Hatib bunu, Cabir’den isnadında bir yalancı olduğu halde rivayet eder.

ibn Adiy ise, Ebu Hureyre’den senedinde zayıf bir ravi olan Davud Ibnu’l-Husayn yoluyla rivayet eder. İbn Hibban ise, isnadında “metruk” ve hadis uyduran kimseler olduğu halde rivayet eder.

el-Beyhâkî:

“Cömertlik, cennette biten bir ağaçtır, cennete ancak cömert olan girer. Cimrilik, cehennemde biten bir ağaçtır. Cehenneme de ancak cimri olan kimseler girer.” el-Beyhâkî; “Bu hadisin isnadı zayıftır” dedi. [,()1]

40. “Cömerdin günahını görmezlikten geliniz. Zira Allah, her tökezlediğinde onun elinden tutar.”

Bunu ed-Darekutnî, İbn Mes’ud’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Devamla şöyle dedi: “Bunu Abdurrahim İbn Hammad el-Basrî, el-A’meş’den tek başına rivayet etmiştir. O kendi başına, rivayeti olmayan hadislerden söz ederdi.”

[es-Suyûtî] ***el-Leâlf*** de, el-Beyhâkî'nin bu yolla hadisi rivayet ettiğini söyler, "isnadı zayıftır" dedi. et-Taberanî ise, onun rivayet ettiği yoldan başka bir yolla rivayet etmiştir. U)2

İbn Asakir bunu, Ebu Hureyre'nin hadisinden rivayet eder. el-Hatib ise, bunu İbn Abbas'm hadisinden rivayet eder.

[01] Aksine güvenilirdir. Burada problem, ondan sonra gelenlerdedir. Senedinde, Abdulaziz İbn İmran vardır, o çok kötü birisidir. İbrahim İbn İsmail İbn Ebi Elabibe vardır. O ise zayıftır.

'[02] Bişr İbn Ubeydullah ed-Darisî yoluyla, o çok fena bir kimsedir. Muhammed İbn Humeyd el-Ateki'den; "Böyle birisi yoktur" der. (O da el-Ameş'den) rivayet ediyor. et-Taberanî dedi ki: "el-A'meş'den ancak Muhammed İbn Humeyd rivayette bulundu."

(b Muhammed İbn Kesir, el-Evzaî yoluyla. Eğer -Muhammed- es-Sakafî ise, o San'a'lıdır. Hadisi gevşektir ve çok hata yapardı. Eğer o Şamlı el-Fiherî ise, o metruktur.

41. "Cennet, cömertlerin yurdudur."

Bunu İbn Adiy, Hz. Aişe'nin (r.anha) hadisinden "merfu" olarak rivayet eder. ed-Darekutnî, bunun sahih olmadığını söyler. Bunu ed-Darekutnî ve et-Taberanî de rivayet etmişlerdir. el-Hatib, isnadından metruk bir kimse olduğu halde "merfu" olarak Enes'ten rivayet eder.

42. "Eğer senden razı olduğu halde Allah'la karşılaşmak istiyorsan, sana rızk olarak verileni saklama ve senden bir şey isteyeni engelleme."

İsnadında hadis uyduran bir kimse vardır.

43. "Cömert bendendir, ben de ondanım. Ben cömertten kabir azabını kaldırırım."

Bu rivayet ***el-Arus'***un bir niishasındandır. Onun hadisleri münker hadislerdir.

44. “Allah’ı yakînen bilen kimse, sadakada da cömertçe davranır.”

es-Sağânî bu hadisin “uydurma” olduğunu söyler.

45. “Allah’ın öyle kulları vardır ki, onları kullara yardımcı olsunlar diye onlara nimetler verir. Kim kendisine verilen nimeti, cimrilik yapıp kullardan saklarsa, Allah onu ondan alıp başkasına verir.”

el-Mekâsıd’’da “zayıf” olduğu söylenir.

46. “Cömerdin yemeği şifa, cimrinin yemeği ise derttir.”

el-Muhtasar’ da bunun “münker” olduğu zikredilir. ez-Zehebî, bunun yalan olduğunu söyler. İbn Adiy, “bâtıldır” dedi. ***el-Mekâsıd’***da ricalinin güvenilir kimseler olduğu söylenir.

47. “Kim, insanların kendisine olan ihtiyaçlarının artmasına rağmen buna tahammül etmezse, bu nimeti yok olmaya yüz tutar.”

el-Muhtasar’da şöyle denilir: “Bu rivayetler hiçbir cihetle mahfuz değildir.”

48. “Mü’minin korkak ve cimri olması gerekmez.”

el-Mekâsıd’da bu hadisin bulunmadığı söylenir.

49. “Allah, azametine kasemde bulunarak dedi ki; cimri cennete giremez.”

Bu hadisin de, ***el-Mekâsıd’***da bulunmadığı söylenir.

50. “Mayayı esirgemek fakirlik getirir. Tuzu esirgemek derde sebep olur. Suyu esirgemek aşağılık ahlâka sebep olur. Ateşi esirgemek nifaka sebep olur.”

Bu hadis “uydurma”dır.

51. “Eğer bir Yahudinin Ebu Cehil’e ihtiyacı olsa da bana gelse, ben -onun ihtiyacını görmek için- ona yüz kez giderim.”

Bu hadis “uydurma”dır.

52. “İbrahim (as) Kabe’yi bina edince her köşesinde bin rekât [namaz] kıldı. Bunun üzerine Allah ona şöyle vahyetti; ey İbrahim! Sanki sen gizli bir avreti örttün veya bir açlığı giderdin.”

ez-ZeyVde, İbn Teymiyye’nin “bu hadis uydurmadır” dediği söylenir.

53. “Kim bir açlığı giderir ve bir avreti örterse, cenneti onun için temin ederim.”

54. “Kim bir takva sahibinin yemeğini yerse, Allah da onun kalbini temizler.”

Bu hadis “uydurma”dır. Bu Ebu Hudbe’ıın Enes’ten rivayet ettiği nüshadandır.

55. “Kalpler kendisine iyilik edenin sevgisi ve kendisine kötülük edene nefret üzerine yaratılmıştır.”

el-Mekâsıd'da “bâtıl” olduğu söylenir.

56. “Kim iyilik sahibi bir kimseye iyilik yaparsa, onu kendine köle yapmış (gibi)dir.”

ez-ZeyV de senedinde “meçhul” kişilerin olduğu söylenir.

57. “iyiliği iyilik sahibi olana da olmayana da yapınız. Eğer ecrine ulaşmamışsa sen onun ehlisin.”

ez-ZeyV de denildi ki: “Bu hadis uydurmadır ve o Abdullah İbn Ahmed’in [104] nüshasındandır.”

58. “Kendisine iyilik ettiğin kimsenin şerrinden sakın.” ***el-Mekâsıd’***da böyle bir hadisin bilinmediği söylenir.

59. “Kim bir kardeşinin ihtiyacının görülmesi için yürürse, bu onun için yirmi yılın itikâfından daha hayırlıdır.”

el-Muhtasar*da “zayıf” olduğu söylenir. [11]

60. “Kim Müslümanların işleriyle ilgilenmezse, o onlardan değildir.”

el-Muhtasar’’da “zayıf” olduğu söylenir. [306]

61. “Allah’a en hoş gelen amellerden birisi de, mü’minin kalbine sevinç koymaktır.”

el-Muhtasaf da “zayıf” olduğu söylenir.

62. “Allah, mü’min kardeşinin ihtiyaçlarını gidermeye çalışana bunun karşılığını, nefsinde ve çocuklarında verir.”

el-Hatib bunun “bâtıl” bir hadis olduğunu söyler.

63. “Kim bir kardeşinin ihtiyacını görmek için gayret ederse, onun geçmiş ve gelecek günahları bağışlanır.”

ez-ZeyVde “uydurma” olduğu söylenir.

64. “Kim sıkıntıda olan bir kimsenin elinden tutarsa, Allah da onun elinden tutar.”

el-Mizan'da bunun “yalan” olduğu söylenir. Hadisi uydurmaktan dolayı suçlanan kimse, Ahmed Ibnu’l-Huseyn’dir.

65. “Hediyeleşin ki birbirinizi sevesiniz.”

el-Muhtasar’da “zayıf” olduğu söylenir.

66. “Kim bir toplulukta iken ona bir hediye verilmişse, o topluluk o hediyeye ortaktırlar.”

el-Ukaylî dedi ki: “Bu konuda sahih olan hiçbir hadis yoktur. Buharî de öyle demiştir.” Bunu İbn Hibban, et-Taberanî ve el-Beyhâkî rivayet etmişlerdir. İbn Hacer; “Mevkuf olduğu daha doğrudur” der. ***el-Veciz’***de, senedinde uydurma hadis rivayet eden Abdusselam İbn Abdulkuddus vardır.

67. “İhtiyaç anında hediye ne güzeldir.”

ed-Darekutnî “bâtıl” olduğunu söyler.

68. “ihtiyaç esnasında hediye, ihtiyacın giderilmesi için ne güzel bir anahtardır.”

İsnadında hadis uyduran ve yalan söyleyen Amr İbn Halid vardır.

69. “iffetle verilen karz-ı hasen, sadakadan daha hayırlıdır.”

ed-Deylemî, ***Müsned’inde,*** İbn Mes’ud’dan “merfu” olarak rivayet eder.

70. “Kim zor durumda olan bir borçluya süre tanırsa, her gün onun kadar kendisine sadaka yazılır.”

İsnadı “zayıf’tır. Bu hadis İbn Mace’nin ***Sünen***'inde [Nefi’, Ebu Davud el-A’ma’dan] bu hadisi el-Hâkim rivayet eder. Buharî ve Müslim’in şartına göre “sahih” olduğunu söylemiştir. ’[07]

71. “Kim ümmetimden borcunu vermekte zorlanana şiddetli davranırsa, Allah da, kabrinde ona şiddetli davranır.”

ez-Zeyl'de, bu hadisi uyduran et-Tayekanî vardır. Onun hadis aldığı hocası yalancıdır.

72. “Velime yemeği verenin davetine icabet edin. Zira o, yardıma ihtiyacı olandır.”

Bu hadis sahih değildir.

73. “Kim bir topluluğa misafir olarak gitmişse, onların izni olmadan nafile oruç tutmasın.”

es-Sağânî bu hadisin “uydurma” olduğunu söyler.

74. “Ben ve ümmetimin takva sahipleri tekellüften beriyiz.”

en-Nevevî; “Bu hadis sabit değildir” der.

el-Mekâsıd'da; “Bu anlamda zayıf senedle bir hadis rivayet etmiştir” denir.

75. “Kimse, misafirine gücü yetmeyen şeye katlanmaya kalkmasın.”

el-Mekâsıd'da “zayıf” olduğu söylenir.

76. “Kim davet edilmediği bir yemeği yemeye giderse, fasık olarak gitmiş olur ve haram yemiş olur.”

el-Mekâsıd'da “zayıf” olduğu söylenir.

Bunu Ebu Davud: “***Kim başkasının evine davetsiz olarak girerse, hırsız olarak girmiş olur, yağmacı olarak çıkmış olur"*** lafzıyla rivayet eder. Senedi “zayıf’tır.

el-Müstedrek: c.2/29, Süleyman İbn Bureyde’den, o da babasından. O, Buharî’nin şartına göre değildir. Buharî, Süleyman’dan hadis rivayet etmemiştir. Onun babasından duymadığını zikreder...

DÖRDÜNCÜ BOLUM **ORUÇ KİTABI**

1. “Allah benim ümmetime otuz gün oruç tutmayı farz kıldı. Diğer ümmetlere de az veya çok -aynı- şekilde oruç tutmayı farz kıldı. Çünkü Adem ağaçtan yeyince [yedikleri] karnında otuz gün kaldı. Allah onun tevbesini kabul edince, otuz gün gece gündüz oruç tutmasını emretti. Benim ümmetime de gündüzleri oruç tutmayı emretti. Gece yediğiniz ise Allah’tan bize bir lütuftur.”

el-Hatib, Enes’ten “merfu” olarak bunu rivayet etmektedir. Dedi ki: “Muhammed İbn Nasr el-Bağdadî güvenilir değildir. O güvenilir kimselerden münker olan hadisler rivayet eder.”

2. “Ramazan demeyiniz. Çünkü Ramazan Allah’ın isimlerinden bir isimdir. Fakat Şehr-u Ramazan (Ramazan ayı) deyiniz.”

İbn Adiy, Ebu Hureyre’den bunu “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Muhammed İbn Ebi Ma’şer vardır. Temmam ***Fevaid’***inde, Ebu Ma’şer yolundan başka bir yolla İbn Ömer’den bunu rivayet etmiştir. Bunu İbnu’n-Neccar Aişe (r.anha) yoluyla bu hadisi rivayet etmiştir.

3. “Eğer hilal şafaktan önce kaybolursa, o bir geceliktir. Eğer şafaktan sonra kaybolursa, o iki geceliktir.”

İbn Hibban bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet etmiş ve “aslı yoktur” demiştir.

4. “Ramazan’ın ilk gecesi olduğunda el-Celil olan Allah cennetlerin bekçisi olan Rıdvan’a seslenir. Der ki; Lebbeyke ve Sadeyke emrindeyim yardımını dilerim...”

Bu rivayette: “***Cennetin (kapısını) açmayı da ona emreder. Malik de cehennemin kapısını kapatmayı emreder***.” Bu hadisin aslı daha uzundur - aslı yoktur- “uydurma”dır. İsnadında Esram İbn Elavşeb vardır. O, yalancıdır.

5. “Ramazan girince Rasulullah ***{sallallahu aleyhi ve sellem),*** Ramazan hilalini görünce şöyle dedi: Eğer kullar, Ramazan’da ne olduğunu bilselerdi, benim ümmetim Ramazan’ın bir yıl olmasını temenni ederdi.”

Bunu Ebu Ya’la, İbn Mes’ud’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis “uydurma”dır. Bunun sebebi de Cerir İbn Eyyub’dur. Bu hadisin ve bundan önceki hadisin siyakı [na bakıldığında], akıl ikisinin de uydurma olduğuna şahidlik etmektedir. Bu hadis hakkında es-Suyûtî’nin İbnû’l-Cevzî’ye istidrakinin bir anlamı yoktur. Diyor ki: “Kendisinin rivayet ettiği iki kişi, İbnû’l-Cevzî’nin kendilerinden rivayet ettiği iki kişiden farklıdır. Mevzu (uydurma) olan hadisi ravilerin rivayet etmiş olmaları, onu uydurma olmaktan çıkarmaz.”

6. “Ramazan’ın ilk gecesi olduğunda, Allah oruç tutan kullarına bakar. Allah kullarına bakınca onlara azap etmez.”

Aynı rivayette: ***“On beşinci gecesi olduğunda, yirmi beşinci gecesi olduğunda...”*** İlh...

Bu hadis “uydurma”dır, isnadında bilinmeyen kimseler vardır. Bunu uydurmakla suçlanan Osman İbn Abdillah el-Kureşî’dir.

7. “Allah Tebareke ve Teâlâ Müslümanlardan hiç kimseyi Rama-zan’ın ilk sabahı affetmeden bırakmaz.”

el-Hatib bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Sahih bir hadis değildir. İsnadında yalancı vardır. Bu hadis terk edilmiştir. el-Beyhâkî, bunu bir başka yolla rivayet etmiştir.[12]

8. “Allah Tebareke ve Teâlâ’mn Ramazan’ın her gecesinde iftar vaktinde, bin kere bin cehennem ateşinden azad edilen kulu vardır.”

İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet edilişi ondan sabit olmamıştır.

Yine bunu İbn Hibban, Enes’ten, “***altı yüz bin***” lafzıyla rivayet ettikten sonra, bunun “bâtıl” olduğunu söyler. Aslı yoktur.

el-Beyhâkî bunu, bir başka yolla el-Hasen’den rivayet eder. el-Hasen bu hadisi rivayet ederken; “***Rasulullab*** (*.sallallahu aleyhi ve sellem*) ***dedi ki”*** diye rivayetine başlamıştır. el-Beyhâkî; “İşte böylece bu hadis ‘mürsel’ olarak rivayet edilmiştir” der.

el-Beyhâkî yine bunu, Ebu Umame’den “***Allah’ın her iftarda affedilen kulları vardır***” lafzıyla rivayet etmiştir. Bunun çok “garîb” olduğunu söyledi. [13]

Ayrıca bunu, İbn Mes’ud’dan: ***“Allah’ın Ramazan ayında her iftarda ve her gecede bağışlanan altmış bin kulu vardır. Bayram günü olunca ayın tamamında bağışladığı kadar insan bağışlar***.”

ed-Deylemî, bunu ilk lafızla rivayet eder.

9. “Eğer Allah göklerin ve yerin ehlinin konuşmalarına izin verseydi, Ramazan’da oruç tutanları cennetle müjdelerlerdi.”

el-Ukaylî bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Dedi ki: “İsnadında ‘meçhul’ birisi vardır. Bilinmeyen bir hadistir. Hakeza, Ebu Hureyre’den isnadında ‘metruk’ olan birisi vardır.”

10. “Oruç tutun, sıhhat bulursunuz.”

es-Sağânî, “uydurma” olduğunu söyler. ***el-Muhtasaf***da ise, “zayıf” olduğu söylenir.

11. “Her şeyin zekâtı vardır. Cesedin zekâtı da oruçtur.”

el-Hulasa**da bunun “zayıf” olduğu söylenir.

12. “Oruçlunun bedenindeki her kıl [Allah’ı] teşbih eder. Kıyamet günü oruçlu erkekler ve oruçlu kadınlar için kıyamet günü arşın altına altından bir sofra konur.” İlh...

İsnadında Ebu İsmet vardır, hadis uydurur.

13. “Uç kişi vardır ki, yeme içme nimetinden sorulmazlar; iftar eden, sahur yiyen, misafiri olan. Üç kişi vardır ki, kötü ahlâktan sorulmazlar; hasta, oruçlu, adil yönetici.”

ez-ZeyV de denildi ki: “isnadında Mucâşî vardır, o hadis uydurur.”

14. “Enes oruçlu iken dolu yer. Sonra dedi ki; o yemek değildi. Allah Rasulü de *(sallallahu aleyhi ve sellem)* onun dediğini onayladı.”

ez-ZeyVde denildi ki: “İsnadında Abdullah İbnu’l-Huseyn vardır, hadis çalar.” [310]

15. “Ramazan, günahları kavurduğu için Ramazan olarak adlandırılmıştır. Onda üç -önemli- gece vardır. On yedinci gece, on dokuzuncu gece, yirmi birinci gece. Kim bu geceleri kaçırırsa, çok hayır kaçırmıştır. Bir kimseye Ramazan’da mağfiret edilmemiş ise, ona hangi ayda mağfiret edilir ki?”

ez-ZeyV de denildi ki: “İsnadında Ziyad İbn Meymun vardır, yalancıdır.”

16. “Ammar (ra) dedi ki; kim şüpheli günde oruç tutarsa, Ebu’l-Kâsım’a isyan etmiştir.”

İbn Tahir ***Tezkiretu’l-Mevduat’ta***, ***Hulasa*** sahibi de bunu zikretti. Bu, gereksiz olan söz söylemektir. Bunu ***Sünen*** sahipleri; Ahmed İbn Hanbel, sonra Buharî ta’likiyle rivayet etti. et-Tirmizî “sahihtir” dedi. İbn Hibban ve el-Hâkim’de “sahih” olduğunu söyledi.

17. “Âdemoğlunun bedeninin, beyaz günlerin orucuyla beyazlanması...”

Hulasa’nın sahibi; “Bu uydurmadır” dedi.

18. “Kim bir gün nafile olarak oruç tutarsa, yeryüzü dolusu kendisine altın da verilse onun sevabını karşılamaz.”

İsnadında iki “yalancı” vardır.

19. “Kim helalden bir oruçluya yemek yedirir ve içirirse, melekler ona dua eder.”

İbn Adiy bunu, Selman’dan “merfu” olarak rivayet eder. İbn Hibban, bunun aslının olmadığını söyler. İbn Adiy; “İsnadında terk edilen iki kimse vardır” demiştir. İbn Hibban’ın isnadında da terk edilen bir kimse vardır. el-Beyhâkî de bunu rivayet eder.

20. “Allah hafaza meleklerine vahyeder: Kullarımın oruçlu olanlarına ikindiden sonra hiçbir günah yazmayın, der.”

el-Hatib bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. ed-Darekutnî, dedi ki: “İbrahim İbn Abdillah el-Mervezî güvenilir değildir. Güvenilir kimselerin adını zikrederek bâtıl hadisler rivayet eder, bu hadis de onlardan biridir.”

21. “Cuma günü selametle geçerse, diğer günler de selametle geçer. Ramazan selametle geçerse, sene de selametle geçer.”

ed-Darekutnî bunu, Aişe’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Abdulaziz İbn Eban vardır. O yalancıdır. el-Beyhâkî, ***Şuabu’l-Imân’da*** onun yoluyla rivayet eder. Ebu Nuaym, ***el-Hilye’de*** onun yoluyla başka bir isnadla rivayet eder. İsnadında Ahmed İbn Cumhur vardır, o yalancılıkla suçlanmıştır.

22. “Kim helâl bir hurmayla iftar ederse, bir namazına dört yüz namaz eklenerek yazılır.”

Temmam ***Fevaid’***inde bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Musa et-Tavîl vardır. Hadis uydururdu.

23. “Denildi ki; oruçlu misvaklanır mı? Evet, dedi. Dedim ki; yaş misvakla da olsa, kuru misvakla da olsa mı? Evet, dedi. Dedim ki; günün başında ve sonunda da mı? Dedi ki; evet. Dedim ki; bunu kimden -rivayet-ediyorsun? Dedi ki; Rasulullah’tan *(sallallahu aleyhi ve sellem)*

Bunu Temmam, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. İbn Hibban, aslının olmadığını söyler.

İsnadında İbrahim İbn Beytar el-Havarizmî vardır, Asım el-Ahvel’den münker olan haberler rivayet eder.

[es-Suyûtî] ***el-Leâlfde*** dedi ki: “en-Nesâî bunu ***el-Kûna’***da rivayet etmiştir.” el-Beyhâkî de ***Sünen’***inde rivayet eder. Sonra dedi ki: “Bunu yalnızca İbrahim [el-Havarizmî] rivayet eder. Onun hadisleri kabul edilmez.”

İbn Hacer ***et-Telhis’***de; “Bu hadisin Muaz’ın hadisinden şahidi vardır” der. et-Taberanî, onu Abdurrahman İbn Ganem hadisinden rivayet eder: “***Dedi ki; Muaz a sordum; sen oruçlu iken misvak kullanıyor musun***? O ***da; evet dedi. Gündüzün hangi vaktinde dedim? Günün hangi vakti olursa, istersem sabahleyin istersem akşamleyin.”*** [14]

24. “Kim bir kadını oruçluyken elbisesinin dışından, o kadının kemiklerini, hacmini belli olacak kadar dikkatlice hayal ederse, o iftar etmiştir.”

İbn Adiy bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu uydurma bir hadistir. İsnadında iki yalancı vardır.

[es-Suyûtî] ***el-Leâl?***de; “Bu, ancak Huzeyfe’den rivayet edilir” der. Dedi ki: “***Kim bir kadının bedenini elbisesinin dışından bakarak hayal ederse, orucunu iptal etmiştir***.”

25. “Beş şey vardır ki, oruçlunun orucunu ve abdesti bozar; yalan, söz taşımak, ğıybet, şehvetle bakma, yalan yemin.”

el-Leâlr de; “Said (İbn Anbese) tarafından uydurulmuştur” denir. O yalancıdır. Ondan önceki üç ravisi ise eleştirilmiştir.

26. “Kim Ramazan’da iftar vermek isterse bir deve kessin, eğer bulamazsa otuz avuç hurmayı yoksullara dağıtsın.”

ed- Darekutnî, Cabir’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Mukatil İbn Süleyman vardır, “yalancı”dır. el-Haris İbn Ubeyde el-Kelaî ise zayıf birisidir.

27. “Kim, Ramazan’da ruhsatsız ve özürsüz olarak bir gün iftar ederse, otuz gün oruç tutması gerekir. Kim böylece iki gün iftar ederse, altmış gün, kim böylece üç gün iftar ederse, doksan gün oruç tutması gerekir.”

ed-Darekutnî, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Dedi ki: “Bu hadis sabit değildir. Ömer İbn Eyyub el-Mevsilî, hadiste sözüne itibar edilecek bir kimse değildir. Muhammed İbn Sabîh ise hiçbir şeydir.” ed-Darekutnî, bunu başka bir isnadla daha rivayet etmiştir. Senedinde Mendel İbn Ali vardır. O, zayıf birisidir. İbn Asakir de bunu rivayet et-

- 31?

mıştır.

28. “Beyaz günlerin orucunu tut. İlk günü üç bin yıla denktir, ikinci gün on seneye denktir, üçüncü gün yirmi bin yıla denktir.”

Bunu İbn Şahin, Muhammed İbn Ali İbnu’l-Huseyn’den, babası ve dedesinden “merfu” olarak rivayet etmiştir.

Bu hadis uydurmadır. İsnadında hem yalancı hem de hadis uyduran vardır.

İbn Sasarî, ***Emalis'***inde bilinmeyen bir kimse yoluyla bunu Enes’ten rivayet eder; “***Birinci gün için on yıl, ikinci gün için yüz bin yıl, üçüncü gün için üç yüz bin yıl gün***” demiştir.

29. “Şarkı söyleyen bir genç vardır. Zilhicce hilali görününce oruç tutardı. Allah’ın Rasulü ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** ona birisini göndererek; bu günlerde senin oruç tutmana sebep nedir, diye sordurttu. Dedi ki; annem

?P Rivayetlerin hepsi, Abdulvaris el-Ensarî'nin Enes'ten rivayeti etrafında dönmektedir.

babam sana feda olsun ey Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem)* O günler meşair ve hac günleridir, umarım ki Allah beni de onların dualarına ortak kılar. Bunun üzerine dedi ki; bugünlerden her birinin karşılığı olarak -sana ecir olarak- yüz köle azad etme -ecri- vardır."

İbn Adiy bunu, Aişe'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. Bu sahih değildir. İsnadında "yalancı" vardır. [15]

30. "Kim -Zilhicce'nin- ilk on günü oruç tutarsa, kendisine her gün için bir ay ecri vardır. Terviye günü oruç tutmasına karşı bir yıl, Arefe günü -orucu- için iki yıl ecri vardır."

İbn Adiy, Aişe'den "merfu" olarak rivayet etmiştir, sahih değildir. İsnadında yalancı olan el-Kelbî vardır. Ebu'ş-Şeyh [***Kitabu's Sevab***\ta bunu rivayet etmiştir. İbnu'n-Neccar ***Tarihimde,*** Cabir'den rivayet etmiştir.

31. "Kim Zilhicce'nin son gününde ve Muharrem ayının ilk günü oruç tutmuşsa, geçmiş seneyi mühürlemiş ve gelecek seneyi de Allah'ın kendisine elli yıl keffaret kılacak bir oruçla açmıştır."

Bunu İbn Mace, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında iki yalancı vardır.

32. "Kim Muharrem'in başında dokuz gün oruç tutarsa, Allah ona havada bir mile bir mil genişliğinde bir çadır bina eder." İlh...

Ebu Nuaym bunu, Enes'ten "merfu" olarak rivayet eder. Bu hadis uydurmadır. Bunun sebebi de Musa et-Tavîl'dir.

33. "Kim Aşure günü oruç tutarsa, kendisine on bin meleğin sevabı verilir."

el-Leâlfde, uzun bir şekilde İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet edildiği söylenir. Bu hadis "uydurma"dır.

34. “Allah Israiloğullarına, yılın sadece bir gününün orucunu farz kılmıştır, o da Aşure günü, Muharrem’in onuncu günüdür. O gün oruç tutunuz ve ailenize bollukla davranın. Çünkü o gün, Allah’ın Adem’in tevbesini kabul ettiği gündür.” İlh...

Bunu İbn Nasır, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir, ***el-Leâlî***'de daha uzun olarak anlatılır. Bu hadiste, Allah’a ve Rasul’e (*sallallahu aleyhi ve sellem)* yalan isnadı vardır. Bundan insanın tüyleri ürperir. Allah yalancılara lanet etsin. Bu hadis şüphe yok ki, “uydurma” bir hadistir.

35. “Nebi *{sallallalm aleyhi ve sellem)* dedi ki; Surad kuşu, Aşure günü ilk oruç tutan kuştur.”

el-Hatib bunu, Ebu Ğaliz’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Sahabe arasında bu adla bilinen hiçbir kimse yoktur.

Senedindeki Abdullah İbn Muaviye’nin hadisi kabul edilmez. [16] el-Hâkim et-Tirmizî de, Ebu Galiz yoluyla Ebu Hureyre’den rivayet etmiştir. Dedi ki: “***Surad ilk oruç tutan kuştur***.” [17]

Ebu Nuaym ***el-Hilye’***de bunu, Kays İbn Abbad’tan rivayet etmiştir. Dedi ki: “***Vahşi hayvanlar Aşure günü oruç tutuyorlar***.”

36. “Kim, Aşure günü gözüne sürme çekerse, ebedi olarak göz ağrısı görmez.”

el-Hâkim bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Cuveybir vardır. el-Hâkim, Cuveybir hakkında dedi ki: “Ben onun sorumluluğundan (dostluğundan) Allah’a sığınırım.” ***el-Leâlr de,*** el-Beyhâkî’niıı bunu rivayet ettiği söylenir. Devamla dedi ki: “İsnadı çok zayıftır.” İbnu’n-Neccar ***Tarih”***inde, bunu Ebu Hureyre’den rivayet eder. İsnadında İsmail İbn Muammer İbn Kays vardır. ***el-Mizan’***da, onun güvenilir olmadığı söylenir.

37. “Kim, Aşure günü ailesine cömertçe davranırsa, Allah da ona yılın tamamında cömertçe davranır.”

Bunu et-Taberanî, Enes'ten "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında el-Heysam İbn Şeddah vardır, bilinmeyen bir kimsedir.

el-Ukaylî bunu, Ebu Hureyre'den rivayet etmiştir. Dedi ki: "Süleyman İbn Ebi Abdillah bilinmeyen bir kimsedir. Hadis, bilinmeyen ve 'mahfuz olmayan' bir hadistir."

el-Leâlî' de [es-Suyûtî] der ki: "el-Hafız, Ebu'l-Fadl el-Irakî ***Emalis'***inde dedi ki; birçok yoldan Ebu Hureyre'den gelmiştir. Bir kısmını Ebu'l-Fadl İbn Nasır doğrulamıştır." lİbnû'l-Cevzî ***el-Mevduat'ta***, İbn Teymiyye ise ***Fetvalar***'mda bu rivayet hakkında konuşmuşlardır. Her ikisi de bu hadisin "uydurma" olduğunu söylemiştir.] Doğrusu da onların söylediğidir. [18]

Adı geçen Süleyman'ı, İbn Hibban ***es-Sikat*** adlı kitabında zikretmiştir. Hadis ona göre "hasen"dir. el-Beyhâkî'de ***ŞuabuTİmân*** da Ebu Said'in hadisinden rivayet etmiştir. ed-Darekutnî'de ***el-Efrad'd***a, İbn Ömer'den rivayet eder. [317]

el-Beyhâkî de Cabir'den rivayet eder. [es-Suyûtî] ***el-Leâlî***'de onun hakkında, onun rivayet yollarının bazısının bazısını güçlendirdiğini uzunca anlatır. [318]

38. "Receb Allah'ın ayıdır, Şa'ban benim ayımdır. Ramazan ümmetimin ayıdır. Kim Receb ayında iki gün oruç tutarsa, kendisine iki kat ecir vardır. Her katın ağırlığı, dünya dağlarının ağırlığı kadardır. Sonra dört gün oruç tutmanın, altı gün tutanın, yedi gün tutanın ve sekiz gün tutanın ecrinden söz etti. Ta ki böylece on beş güne ulaşıncaya kadar..."

Bu hadis "uydurma"dır. İsnadında Ebu Bekr İbnu'l-Hasen en-Nakkaş vardır, o suçlanmıştır. el-Kissaî ise "meçhul" olan bir kimsedir. es-Suyûtî bunu, Ebu Said el-Hudrî'den rivayet etmiştir.

39. "Kim Receb ayında üç gün oruç tutarsa, Allah ona bir ay oruç tutmanın ecrini yazar. Kim Receb ayından yedi gün oruç tutarsa, Allah ona cehennemin yedi kapısını da kapatır. Kim Receb ayından sekiz gün oruç tutarsa, Allah ona cennetin sekiz kapısını açar. Kim de Şa'ban ayının yarısını oruçla geçirirse, Allah onu çok kolay olan bir hesapla hesaba çeker."

[es-Suyûtî] ***el-Leâlî'***de, E,ban'dan ve Enes'ten "merfu" olarak rivayet ettikten sonra, bunun "sahih olmadığı"nı söylemiştir. Eban ise, hadisi terk edilip alınmayan bir kimsedir. Amr İbnu'l-F2zher ise, hadis uyduran birisidir. Sonra dedi ki: "Ebu'ş-Şeyh bu hadisi İbn Ulvan'dan, o da Eban'dan rivayet eder, İbn Ulvan hadis uydurur."

40. "Receb ayı çok büyük bir aydır. Kim onda bir gün oruç tutarsa, Allah ona bin günün orucunun ecrini yazar."

İbn Şahin Ali'den, "merfu" olarak rivayet eder. ***el-Leâlf***de "sahih olmadığı" söylenir. Harun İbn Antere münkir olan hadisleri rivayet eder.

41. "Kim Receb ayından bir gün oruç tutarsa, bu bir ay oruca denk düşer."

el-Hatib bunu, Ebu Zer'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında el-Furat İbnu's-Saib vardır, o ise hadisleri terk edilen, alınmayan birisidir.

İbn Hacer, ***Emalis'***inde dedi ki: "Bunun Furat İbnu's-Saib'den rivayetinde Ruşdeyn İbn Said ve el-Hakem İbn Mervan vardır, o ikisi zayıftırlar. Bu zayıf bir sözdür." el-Beyhâkî ise, bunu ***Şuabu'l-İmân''***da Enes'in hadisinden rivayet eder: "***Kim Receb'ten bir gün oruç tutarsa, bir yıl oruç tutmuş gibidir***." Sonra uzunca bir hadis rivayet etti. İsnadı hakkında tartışılır. [319]

42. "Kim Receb ayında, bir geceyi ibadetle geçirirse ve bir gün de oruç tutarsa, Allah ona cennetin meyvelerinden yedirir." İlh...

[es-Suyûtî] ***el-Leâlf*** de, el-Huseyn İbn Ali'den "merfu" olarak rivayet edip bunun uydurma olduğunu söyler. Bunun sebebi de Hafs ibn Muharik'tir. Bununla ilgili daha geniş açıklama, "Mekânların ve Zamanların Faziletleriyle İlgili Bölüm"de Receb ayı hakkında geniş bilgi gelecektir. ^

beşinci bolum

HAC KİTABI

1. "Kim, kendisini Allah'ın evine ulaştıracak yol azığı ve binite sahip olduğu halde haccetmezse, isterse Yahudi veya isterse Nasranî olarak ölsün

fark etmez."

et-Tirmizî bu hadisi, "merfu" olarak Ali'den rivayet etmiştir. İbn Adiy, Ebu Hureyre'den, Ebu Ya'la, Ebu Umame'den rivayet eder. et-Tirmizî'nin isnadında Hilal İbn Abdillah vardır. O, Rebia İbn Amr'm ve el-Haris el-A'ver'in kölesidir.

et-Tirmizî dedi ki: "Birincisi meçhul, İkincisi ise yalancıdır." [320]

İbn Adiy'in isnadında; "Abdurrahman el-Katamî ve Ebuİ-Mehzem vardır" der. Her ikisinin de hadisi alınmaz. Ebu Ya'la'nm isnadında Ammar İbn Matar ve el-Muğire İbn Abdirrahman vardır. Onların da hadisleri alınmaz.

İbnû'l-Cevzî, hadisin bu metinle "uydurma" olduğu hükmüne varmıştır. İbn Hacer ise ***et-Telhis'***de, bilinen şekliyle bunu reddetmiştir. [321]

2. "Allah kuluna haccı, ancak razı olunca kolaylaştırır. Ondan razı olunca ona haccın yolunu açar."

el-Hatib bunu, el-Mikdad İbnu'l-Esved'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında Said İbn Abdirrahman vardır. Güvenilir [sika] kimselerin adını kullanarak uydurma hadisler rivayet eder.

3. "Kim, Haccetmeden önce evlenirse, günahla işe başlamıştır."

İbn Adiy bunu, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Ahmed İbn Cumhur el-Karkasanî ve Muhammed İbn Eyyub vardır. Birincisi uydurma hadisler rivayet eder, diğeri ise yalancılıkla suçlanmıştır.

4. "Arefe gecesi, erkek ve kadın kim on kelimeden ibaret olan şu duayı; (sılayı rahimi koparmak ve günah işlemek hariç) Subhanallahillezi fi's-Semai Arşuhu (arşı semadan olana teşbih tenzih ederim) derse, Allah'tan ne dilerse onu verir."

el-Ukaylî bunu, İbn Mes'ud'dan "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Azre İbn Kays el-Yahmudî vardır. el-Ukaylî, onun zayıf olduğunu ve hadislerine uyulmayacağım söyler.

[es-Suyûtî] ***el-Leâlf*** de: “Bu bunun uydurma olduğunu gerektirmez.”[19]

et-Taberanî ve el -Beyhakî ***ed-Deavaf*** ta bunu rivayet etmişlerdir.

5. “Hac, her zayıfın cihadıdır.”

es-Sağânî bunun “uydurma” olduğunu söyler.

6. “Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Arefe gecesi konuştu ve şöyle dedi; ey insanlar! Allah bu makamda size baktı, iyi olanlarından kabul etti, iyilik sahibi olanlarınıza dilediğini verdi. Kötülerinizi iyileriniz için bağışladı. Ancak aranızdaki düşmanlığı bağışlamadı. Allah’ın adını bolca söyleyiniz. ikinci gün ise dedi ki; aranızdaki çekişmeleri de kendi katında gidereceğine teminat verdi.”

Ebu Nuaym, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet edip bu hadisin “garîb” olduğunu söyledi. Bu hadisi Abdulaziz İbn Ebi Revvad, Nafi’den tek başına rivayet etti. O hadisi desteleyecek bir hadisi rivayet edeni de zikretmedi.

İbn Hibban, Malik İbn Enes yoluyla Nafi’den, İbn Ömer’den rivayet eder. Abdullah İbn [Ahmed İbn Hanbel] ***Ziyadetu’l-Müsned’de,*** el-Abbas İbn Mirdas es-Sulemî’den rivayet etti ki: “***Allah’ın Rasulü*** (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ***Arefe gecesi ümmetimin bağışlanması için dua etti ve onun duası da kabul edildi***.”

Abdurrezzak [es-Sanânî] *el-Musannef* te Ubade İbnu’s-Samit’in hadisi olarak birinci lafızdaki gibi rivayet etti. Ebu Nuaym’ın isnadında yine Abdurrahim İbn Harun vardır. Onun hadisi alınmaz. Beşşar İbn Bukeyr ise bilinmez. İbn Hibban’ın isnadında, hadis uyduran Yahya İbn Anbese vardır.

Abdullah İbn Ahmed’in isnadında, Kinane İbn Abbas İbn Mirdas vardır. Hadisleri şiddetle inkâr edilen birisidir. Abdurrezak’m isnadında ise, Hallas İbn Amr vardır, rivayette hiçbir şeydir. [20]

İbnû’l-Cevzî, bu hadislerin hepsinin “uydurma” olduğuna hüküm vermiştir. İbn Hacer de *Kuvvetu’l-Hicaci fî Umumi’ l-Mağfir eti’l-Huccac* olarak adlandırdığı eseriyle cevap vermiştir. Bununla ilgili olarak bu hadisin

ricalini cerhetmeyle ilgili olarak muhalefet etti. Dedi ki: “Ebu Davud *Sünen*'inde, el-Abbas İbn Mirdas’m hadisini rivayet edip hakkında sustu.

O, ona göre sahih bir kimsedir. Dedi ki: Bu hadis et-Tirmizî’ye göre ‘hasen’ sınıfına girer.” Bunu ayrıca İbn Mace ve ed-Diya, *el Mııhtare’*de rivayet etmişlerdir. O ise, ondan ancak sahih olan hadisleri zikretti. Bunun da sahih olduğunu söyledi.

el-Beyhâkî, *Şuabu’l-Imân’da* bunu rivayetinden sonra şöyle dedi: “Bunu birçok şahidi vardır.” Sonra devamla şöyle dedi: “Bu, Enes’in hadisinden olarak gelmiştir. Ebu Ya’la da bunu rivayet etmiştir. Abdurrahman İbn Abdillah İbn Zeyd’in dedesinden de rivayet olunur.” İbn Mende, *Kitabu s-Sahabe'*de bunu rivayet etti. İbn Hibban ise, Ebu Hureyre’nin hadisinden rivayet etmiştir. Bu hadis bâtıldır demiştir. ed-Darekutnî de böyle demiştir.

7. “Kim, Kâbe’yi (Beyt’i) bir hafta tavaf eder, makamın gerisinde iki rekât namaz kılar ve zemzem suyundan içerse, günahları ne kadar olursa bağışlanır.”

İbn Tahir *Tezkiretu’l-Mevduafta*. bunu zikretti. es-Sehavî’den rivayetle *el-Mekâsıd*'da zikredildiğine göre, bunu el~Vahidî ve ed-Deylemî’ye ve diğerlerine nispet eder. Sonra dedi ki: “Bu sahih değildir. Halkın çoğu bunu hararetle rivayet ederler. Bu hadise şüpheler, rüyalar yoluyla sarılıp ve Nebevî hadislerin sabit olmayacağı yollarla bağlandılar.”

8. “Kim, Kâbe’yi bir hafta yağmurda tavaf ederse, geçmiş günahları bağışlanır.”

es-Sağânî; “Bu hadis bâtıldır, aslı yoktur” dedi.

9. “Kim, Kâbe’yi yağmurlu bir günde tavaf ederse, kendisine değen her damla için iyilik vardır, öbürüyle de kötülüğü silinir.”

Bu hadis de önceki gibi “bâtıl”dır.

10. “Kim, Kâbe’yi tek başına bir hafta tavaf ederse, bu onun için bir köle azad etmek gibidir.”

İhya'da olmasına rağmen, bu tür hadislere itibar edilmez. Çünkü *İhya'* nın sahibi, sahih ile uydurma hadislerin arasını -pek- ayırmaz.

11. “Allah, bu eve her yıl altı yüz bin kişinin gelip onu tavaf etmesine söz vermiştir. Eğer eksik olurlarsa, Allah bunu meleklerle tamamlar. Kabe -kıyamet günü- süslü gelin gibi haşrolunur. Onun o gün örtülerine, her hacceden yapışır. Tabi ki o cennete girinceye kadar, bunlarda onunla beraber cennete girerler.”

*el-Muhtasar'*da aslının olmadığı söylenir.

12. “Ancak -şeytan taşlamada attığı- çakıl taşı kaldırılmış (yükseltilmiş) olanın Haccı kabul olunmuştur.”

*el-Mekâsıd'*da, “merfu” olarak İbn Ömer’den rivayet edilir. İbn Tahir de *Tezkiretu l-Mevduat'*ta bunu zikreder.

13. “Allah bir hacla üç kimseyi cennete koyar; ölü, hac eden ve haccettiren.”

İbn Adiy, Cabir’den “merfu” olarak bunu rivayet eder. *el-Leâlî'*de “sahih olmadığı” söylenir. el-Beyhâkî, *es-Sunen'de* bunu rivayet ederek, “zayıf” olduğunu söylemekle yetinmiştir. [124]

ed-Darekutnî ise, Enes’in hadislerinden olarak rivayet eder: “*Dedi ki; Allah’ın Rasulü* (*sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle dedi: Kendisi için haccedilene bir hac, hacceden için bir hac, vasiyet eden için bir hac.* ”

14. “Ümmetimden, ümmetim adına haccedenin misali; Musa’ya emziren annesinin misali gibidir. Onu hem emzirir, hem de Firavun’dan bunun kirasını alırdı.”

İbn Adiy bunu, Muaz’dan “merfu” olarak rivayet eder, uydurma bir hadistir.

15. “Arafat’ta vakfede bu duadan daha faziletli bir söz ve amel yoktur. Allah’ın kendisine ilk baktığı kimse, bu duayı yapan kimsedir. -Hacı-

’[24] İbnû’l-Cevzî, bu hadisi senediyle İshak İbn Beşir’e ulaşacak şekilde İbn Adiy’den nakleder. Dedi ki: “Bize Ebu Ma’şer, Muhammed İbnu’l-Münkedir’den, o da Cabir’den rivayet eder. Sonra, bunun sahih olmadığını söyledi. Çünkü İshak hadis uyduran bir kimsedir.” el-Beyhâkî, ***Sünen***'de (c.5/181) başka bir senedle rivayet eder.

Arafat’ta vakfe yapınca, (Mescid-i) Haram’a karşı yüzün dönerek, dua edenin dua edişi biçimiyle elini açar. Sonra üç kez ‘telbiye’ ve üç kez ‘tekbir’ getirdikten sonra yüz kez şöyle der:

La İlahe İllallahu Vahdehu La Şerike Leh, Lehulmülkü ve Lehulhamdu Yuhyi ve Yumiytn Biyedihilhayru.”

Bunu yüz kez söyler. Bu çok uzun bir duadır. Bunun büyük bir kısmını zikretti. İbn Nasır bu duayı, Ali ve İbn Mes’ud yoluyla “merfu” olarak rivayet etti. Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında Abdurrahim İbn Zeyd vardır. O, yalancı bir kimsedir. Muhammed İbnu’l-Münzir ise, kendisinden rivayet helâl olmayan bir kimsedir.

Bu hadis başka lafızlarla, Cabir’den rivayet edilir. el-Beyhâkî, bunu *Şuabu’l-Imân’da* rivayet edip metnine “garîb” demiştir. İbn Hacer bunu, *Emalis*’inde zikretti ve dedi ki: “Ravilerinin et-Talhî hariç, hepsi güvenilir kimselerdir. O ‘meçhul’ bir insandır.”

16. “İbrahim (as), insanları hacca davet edince: Bir kez telbiye getiren insanlar bir kez haccederler, iki kez telbiye getirenler iki kez haccederler.” İlh...

ez-ZeyV de bunun, Muhammed İbnu’l-Eş’as’ın nüshasından olduğu söylenir. Onun rivayetlerinin geneli kabul edilmez.

17. “Biriniz ihrama girince, duasına âmin desin. Zira onun duası kabul edilir.”

ez-ZeyV de; “Bu hadisin isnadında, bir yalancı ve cerh edilen iki kimse vardır” denir.

18. “Kim İslâm’ın haccını yapar, sonra kabrimi ziyaret eder, bir gazveye çıkar ve Beytu’l-Makdis’te bana salâvat getirirse, Allah farz kıldıklarını ona sormaz.”

ez-ZeyV de “bâtıl” olduğu söylenir.

19. “Hacca giden, evinden çıkınca İlah’m korumasındadır. Haccını eda etmeden ölürse, geçmiş ve gelecek günahları bağışlanır. Bu yolda bir dirhem infak etmesi, başka yerde infak ettiği kırk milyon dirheme denktir.”

İbn Hacer bunun “uydurma” olduğunu söyler.

20. “Eğer insanlar, hacceden kimsenin kendilerine karşı olan üstünlüğünü bilselerdi, gelip onun ayaklarını suyla yıkarlardı.”

İbn Tahir bunu, *et-Tezkire*’de zikretti ve onu tanımadığını söyledi. Dedi ki: “Ancak onun isnadında İsmail İbn Ayyaş vardır. O da, çok hata yapan birisidir. Bunu kimlerin rivayet ettiğini zikretmediği için, isnadında kimlerin olduğunu bilemiyoruz.”

21. “Kim hacca gelirken, hacı olsun, umreci olsun, bu yolda ölürse, ne cehennem ateşine arzolunur ve ne de hesaba çekilir, kendisine cennete gir denilir.”

el-Hatib bunu, Hz. Aişe’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. es-Sanânî, bunun uydurma hadis olduğunu söylemiştir. İsnadında Mukettib vardır, “zayıf” birisidir.

el-Leâlfde bu hadis, Ebu Ya’la, el-Ukaylî, İbn Adiy ve Ebu Nuaym’m *el-Hilye'de*, el-Beyhâkî’nin de *Şuabu’l-İmân*’da adı geçen Aiz yoluyla rivayet ettikleri söylenir. el-Ukaylî, İbn Main’den şöyle dediğini rivayet eder: “Aiz İbn Nuseyr’in ayıplı bir tarafı yoktur.” [21]

Bunun benzeri İbn Adiy’in Cabir’den naklettiği hadistir. İsnadında ishak İbn Bişr el-Kâhilî vardır. Onun yalancı olduğunu söylemiştir.

Fakat el-Haris, *Müsned*’inde onu başka bir yolla rivayet etmiştir. İbn Mende ise bunu, *Ahbaru İsfehan’da*., İbn Ömer’in hadislerinden olarak rivayet

eder. [22]

Hakeza bunu Ebu’ş-Şeyh hadislerinde ve Buharî *Tarih’inde* de rivayet eder.

22. “Hacının -haccı ile- eski olsun yeni olsun borçları ödenir.”

İsnadında Vehb İbn Vehb el-Kâdî (Ebu’l-Bahterî) vardır. O yalancının birisidir.

23. “Kim, hacca giden bir kimseyi kırk adım uğurlar, sonra onu kucaklarsa, ikisi ayrılmadan günahları bağışlanır.”

İsnadında hadis uyduran birisi vardır.

24. “Rüknü Yemani’ye geldim, her seferde Cebrail’i orada ayakta şöyle derken görürdüm; ey Muhammed! Istilam’da bulun ve şöyle de: Ey

Allah’ım! Dar kabirden, fakirlikten, dünya ve ahirette aşağı mertebelere düşmekten sana sığınırım.” İlh...

ez-ZeyV de isnadında “yalancı” olduğu söylenir.

25. “Kim güzelce bir abdest alır, Safa ve Merve arasında sa’y ederse, Allah ona, her ayakta yetmiş bin derece yazar.”

İsnadında “yalancı” biri ve iki eleştirilen ravi vardır. [es-Suyûtî] *ez-ZeyV* de öyle demiştir.

26. “Zemzem suyuyla cehennem ateşi, bir kimsenin içinde ebedi olarak bir araya gelmez. Kâbe’yi tavaf eden hiçbir kimse olmasın ki, Allah ona her adımda yüz bin iyilik yazmasın.”

İsnadında “yalancı” vardır. (*ez-Zeyl)*

27. “Abdulmuttalib zemzem kuyusunu kazarken bir leğen bulur, leğenin dört tarafında dört rüknün adı yazılır. Her rükünde de dört satır yazılıdır.”

İsnadında Dinar vardır. Enes'ten rivayet edilir. İbn Hibban dedi ki: "Dinar, Enes'ten 'uydurma' hadisler rivayet eder."

28. "Zemzem, ne için içilirse ona yarar."

İbn Mace, Cabir'den "zayıf" bir senedle rivayet eder. es-Suyûtî dedi ki: "Fakat bu İbn Abbas'tan 'merfu' ve 'mevkuf' olarak rivayet edilmiştir. Muaviye'den 'mevkuf' olarak gelir." en-Nevevî bunu "zayıf" olarak bulur. ed-Dimyatî ve el-Munzirî bunu "sahih" görmüşlerdir. Bu hadis aynı zamanda Safiyye ve İbn Ömer'in hadislerinden rivayet edilir. *el-Muhtasar'da* el-Hâkim'in, bunu "sahih" gördüğü anlatılır. *Sabih'de* (Buharî) Ebu Zer'in hadislerinden olarak nakledilir: "*Zemzem için; o doyurucu bir yiyecek ve her hastalığa şifadır.* "

29. "Hacun ve Baki her iki tarafıyla bir araya getirilir ve cennette yeniden yaratılır. O ikisi, Mekke ve Medine'deki kabirlerdir."

el-Keşşaf m sahibi bunu zikretti. *Tahric* sahibi de bunun hakkında not düştü.

30. "Mekke'nin delileri cennetin boş yerlerini dolduracaktır."

es-Sehavî, *el-Mekâsıd'*da: "Hocamız dedi ki; (İbn Hacer) bu hadis hakkında bilgim yok."

31. "Kim iki Haremden birinde ölürse, şefaatıma hak kazanmıştır ve kıyamet gününde emin olanlardan olarak gelir."

İbn Şahin bunu, Selman el-Farisî'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında, Abdulğafur İbn Said el-Vasıtî vardır. Hadis uydurur. Aynı zamanda Cabir'den, Musa İbn Abdirrahman denen kimsenin bulunduğu isnadla rivayet edilir. O hadis uydurur. (es-Suyûtî) *el-Leâlf* de, İbnû'l-Cevzî'nin bu iki hadisi uydurma hadislerden olarak ele almasını ifrat olarak görür.

el-Beyhâkî, *Şuahu^-İmân'da.* bu iki hadisi rivayet etti. Sadece, bu iki hadisin "zayıf" olduğunu söylemekle yetindi. Cabir'in hadisinin isnadı Selman'ın hadisinin isnadından daha güzeldir. Benim bu hadis hakkmdaki hükmüm (Allah'tan dileğim) metnin "hasen" olduğudur. Bunun da sebebi,

şahidlerinin çok oluşudur. et-Tayalisî *Müsned'*inde bunu, Ömer İbnu'l-Hattab'm hadislerinden olarak rivayet eder. el-Beyhâkî, İbn Ömer ve Enes'ten rivayet eder. el-Cenedî ise, *Mekke'nin Faziletleri (Fedailu Mekke)'*de bu iki hadisi rivayet eder. el-Beyhâkî, Hatib'in hadisinden rivayet eder. el-Cenedî yine bunu Muhammed İbn Kays, bunu İbn Mahre-me'den rivayet eder.

İbnû'l-Cevzî bunun "uydurma" olduğunu söyler. Sebebi de isnadında iki yalancının olmasıdır. Buna, hadisin başka yollardan rivayet edilmesi bir zarar vermez.

Özellikle, bu iki yoldan herhangi birisinde ise; ...Bir kimse eğer, herhangi bir şekilde sahabeye yakın isnad ediyorsa, bir başka yoldan -yine-sahabeye yalan haber isnad etmesinde ona engel olacak bir şey yoktur. Bunu, Allah'a istiharede bulunup bu hadisin Allah'ın Rasulü'nden (***sallallahu aleyhi ve sellem****)* rivayet edilmediği gibi, metninin sahih ve hasen olmadığına hükmediyorum. Ta ki bu konuda isnadının doğru olduğunu ispat edecek bir bürhan ortaya çıkıncaya kadar. Hadis uyduranların hadisleri birbirini desteklemekte ne kadar çok olursa olsun, hiçbirisine "hasen" denilemez.

(es-Suyûtî) bu hadisin metninin tüm yolları, ya hadis uyduranla veya hadisi terk edilen kimseden hâlî olmadığını itiraf etmiştir. Bunu *el-Vaiz* adlı eserinde bu hadisin rivayet yollarını zikrettikten sonra söyler.

32. "Kim Medine'ye Yesrib derse, üç kez Allah'a istiğfarda bulunsun."

ed-Darekutnî bunu, el-Bera'dan "merfu" olarak rivayet eder. İbnû'l-Cevzî bunun "uydurma" hadislerden olduğunu söyler. İsnadında Yezid İbn Ebi Ziyad vardır, onun hadisi alınmaz. Ahmed İbn Hanbel *Müsned"*inde, onun yoluyla tahric etmiştir.

İbn Hacer *el-Kavlu'l-Musedded'*de, İbnû'l-Cevzî'nin hata ettiğini söyler. Yezid'i bazıları zayıf görseler bile, her hadisinin uydurma olduğunu söylemek gerekmez. Buna Buharî'nin *Sahih'*inde, Ebu Hureyre'den rivayet ettiği hadis şahidlik eder: "*Tüm şehirleri yiyecek olan bir şehre -hicretle-emrolundum. Ona Yesrib derler, o Medine'dir*

Abdurrezzak *el-Musannef* te bunu, İbn Cureyc'den rivayet ederek şöyle der: "Bana Yezid İbn Ebi Ziyad'dan, o da Abdurrahman İbn Ebi Leyla'dan nakletti ki; Nebi (<***sallallahu aleyhi ve sellem****)* dedi ki: Kim Medine'ye Yesrib derse, üç kez Estağfirullah desin. O Taybe'dir, o Taybe'dir, o Taybe'dir."

Şüphesiz ki bu hadisin isnadında, Yezid İbn Ebi Ziyad'm olmasından dolayı "uydurma" demesi ifrattır. Müslim ve Buharî *Sahih'inde,* "talikle" ondan hadis rivayet ederler. Dört *Sünen* sahibi de ondan rivayetlerde bulunurlar. Bu hadisin uydurma olduğuna hüküm verilmesi, ola ki metninde nahoşluktan (nekare) olsa gerek. İbn Hacer'in dedi gibi, Ebu Hureyre'nin hadisini şahid getirmek yeterli değildir.

1

[2S4] el-Hatib bu hadisi, Ya'kûb İbn Muhammed ez-Zuhrî'yi anlatırken nakleder. İbn Main'den rivayet ederek dedi ki: "...Ya'kûb... 'saduk'tur. Fakat kimden hadis aldığını önemsemez. Hişam İbn Urve ve babası yoluyla Hz. Aişe'den (r.anha). Allah'ın Nebisi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dediğini söyler: *'Kimin yanında -verecek bir- sadaka yoksa Yahudileri lanetlesin.'* Bu, yalandır. Bununla Ya'kûb'un zayıf ve metruklardan rivayette bulunduğunu kastediyor. Bazı kimseler yoluyla Hişam İbn

2

[28/] İbn Abbas hadisinden: "...Abdullah İbnu'l-Avvam, Mucahid'den, İbn Abbas'dan..." Abdullah, İbn Hıras İbn Havşeb'dir. *[Mecmau'z-Zevaid:* (c.8/195)] Dedi ki: "İbn Hibban onu güvenilir görür. Belki hata etmiştir. Başkaları onu zayıf gördü." İbn Ömer'in hadisinin senedinde Muhammed İbn Abdirrahman İbnu'l-Mücebbir vardır. Gerçekten telef olan biridir.

3

el-Gıfarî, Yezid İbn Abdilmelik'ten, en-Nevfelî de rivayet eder. el-Gıfarî'den başkaları onu Yezid'den rivayet ettiler. O da hiçbir şeye değmez...

4

el-Leâlr de, el-Haraiti bunu Ali İbn Harb, Habis İbn Mahmud, İbn Cureyc'den, Ata'dan ve Ömer'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. Habis İbn Mahmud'un kim olduğunu bulamadım. Bu haber -bile- onun helak olan bir kimse olduğunu ortaya koyar. Ata, Ömer'e yetişmemiştir. Bunu el-Hal'i'den onun senediyle, Ali İbn Talib'den nakleder. Senedinde tanımadığım biri vardır. Ahmed İbn Abdillah İbn Abdirrahman onlardandır. Onun tabakasında, Ahmed İbn Abdillah Ebu Abdirrahman el-Feryanânî vardır. O, hadiste bir hiçtir. (*Lisanu'l-Mizan*: c.1/194) Eğer onun künyesini zikretmemişse o meçhuldür. Bunun şahidi de yoktur. Bu hadisin şahidi olduğunu söylemek doğru değildir.

5

İbn Hibban bunu Yusuf İbn Yunus sebebiyle "illet"li görmüştür. Dedi ki: "Süleyman'dan onun hadisi olmayan hadisleri rivayet eder. İbnû'l-Cevzî ve ed-Darekutnî onu güvenilir görmüştür." ez-Zehebî bunu *el-Mizan'A* a zikreder, diğer bir "münker" hadisi de bununla beraber nakletti. İbnû'l-Cevzî dedi ki: "Bu iki haber gibi haberler nakleden ne güvenilir, ne de bilgi sahibidir." *el-Lisan'*da, en-Nesâî diğer hadisi inkâr etmiştir.

6

Yani hadisi kabul edilmez. O kimse, Muhammed İbnu'l-Abbas'dır. İbnu'n-Nahvi olarak meşhurdur.

7

[29]' *el-Leâlî*'de bu kitabın aslında "İbn Ömer'den" denir. Senedinde bilmediğim kimse var. Senedinde el-Hasen İbn Ebi Cafer vardır. Ali İbn Ced'an zayıf biridir.

[2V6] *el-Leâl*?de Abd İbn Humeyd'in rivayeti zikredilmez. Onun yerine İbn Mace'nin, Ali İbn Gurab'dan rivayeti zikredilir. Müdellis bir şiîdir. Zuhayr İbn Merzuk'tan, o da "mechul"dur. Ali İbn Zeyd'den zayıftır.

8

[29s] O, Ferkad es-Sebhî'dir, abid biridir. Rivayet ilminde bir şey sayılmaz. Senedinde Yezid İbn Ebi Ziyad vardır, zayıftır. Ondan bundan hadis alır. Senedinde yine bilmediğimiz bir kimse vardır. Ebu Nuaym bunu Ferkad'ın "garîb" hadislerinden sayar. Bunu ancak bu vecihle yazdık der.

9

*el-LeâlT*de Abdullah İbn Ömer yoluyla, İbn Abbas'tan ve Cabir'den iki yolla, Ebu Hureyre'den. Lafızlarının tamamında ihtilaf vardır.

10

el-Hakim, yanlışlıkla ona güvenilir der. İbn Hibban onu, gafil davranıp *es-Sıkaf* ta zikreder. Said, bu haberde karışıklığa sebep olmuştur. Ondan Yahya İbn Said el-Ensarî, el-A'rec'den, o da Ebu Hureyre'den...

11

'[04] x\bdullah İbn Ahmed İbn Amir et-Taî, babasından rivayet ettiği bir nüshası vardır.

■'[(b] el-Heysemi, *Mecmau'z-Zevaid:* c.8/192 sonundaki fazlalıkla... Dedi ki: "et-Taberanî, *el-Evsaf* ta iyi bir senedle rivayet etmiştir. Aynı zamanda, *Mecmau'l-Bahreyn fî Zevaidi'l-Müsnedeyn*'de (el-Heysemî) Ahmed İbn Halid el-Hallal'dan..." Ebu Hatim, senedindeki Bişr İbn Müslim'in güvenilir olmadığını, hadislerinin kabul görmediğini söyler.

12

[>lix] Bu, Amr İbn Hamza İbn Esed, o da Halef Ebu'r-Rebi'den. Buharî'nin *et-Tarih'inde:* c.2/177, (Halef Ebu'r-Rebi'... Ramazan'm fazileti hakkında. Bu din metindir. Bu rivayeti ondan, Amr İbn Hazma el-Kaysî işitmiştir. Ebu Abdullah (Buharî) Amr'm bu hadisi izlenmez demiştir. Hakeza el-Ukaylî, Amr hakkında aynı sözü söylemiştir. ed-Darekutnî de; o zayıftır der.

13

<w Senedinde Naşib İbn Amr vardır. Onun hadisleri kabul edilmez. Buharı de böyle söylemiştir.

14

İbn Hacer'in bunu zikretmesine gerek yoktu. Zira bu hadis, Bekr İbn Huneys yoluyla gelmiştir. O, abid bir insandır. Rivayet ilminde bir yeri yoktur. O da, Abdirrahman [Muhammed İbn SaidJ'den, o, yalancı deccalin biridir. Zındıklığından ötürü asılmıştır.

15

O yalancı kimse, Muhammed el-Muharrem'dir. İbn Adiy'in hocası da yalancıdır. Senedinde durumları bilinmeyen iki kimse daha vardır.

16

'[14] Bu İbnû'l-Cevzî'nin evhamıdır. Kendisine hadisi kabul edilmez denilen, Abdullah İbn Muaviye İbn Asım İbnu'l-Munzir İbnu'z-Zubeyr İbnu'l-Avvam el-Esedî'dir. Senedde yazılı olan, onu Cumahi olduğudur. O da Abdullah İbn Muaviye'dir. O ise, İbn Muaz İbn Ebi Galiz el-Cumahi'dir, güvenilirdir. Eladisteki bela ondan başkasın-dandır...

17

el-Hakim, Sufyan İbn Veki'den rivayet ederek dedi ki; bize İbn Mehdi, Kurre İbn Halid'den, Musa İbn Ebi Ğaliz'den, Ebu Hureyre'den rivayet etmiştir: "*Dedi ki; Surad ilk oruç tutan kuştur*." Bu hadis "mevkuf" bir hadistir. Buharî'ye ve Ebu Ha-tim'e göre, Musa, Ebu Hureyre'den rivayet etmiştir. Ondan da Kurre İbn Halid rivayet etmiştir...

18

'[16] Köşeli parantez arasındaki ibare *el-Leâlfde* yoktur.

'[19] İsnadında Abdulğafur Ebu's-Sabbah el-Ensarî vardır. İbn Hibban, onun hadis uyduranlardan olduğunu söyler.

[1] ' Receb ayıyla ilgili açıklama müellifin işaret ettiği yerde değil, “Bazı Aylarda Yapılan Dua ve ibadetler” bölümündedir. Muhtemeldir ki baskıda sehven bu hata yapılmıştır.

19

’[22] İbn Main, Azre’nin zayıf olduğunu söyler. Buharı dedi ki: “Hadislerine uyulmaz, Abdulmelik İbn Mervan’m hizmetli kölesi UmmuTFayd’dan rivayet etmiştir. Ummu’l-Fayd bilinmez. Haber, senedi ve metniyle münkerdir.”

20

Bilakis, o güvenilirdir. Fakat haberin iki illeti vardır. Birincisi, Ma’mer’den ve Katade’den. İkincisi, Hallas sahabeye yetişenlerden “irsal” yoluyla rivayet eder.

21

[ns] Bu kişinin doğru adı, Aiz İbn Nuseyr’dir. *Tarihu’l-Buharî*: c.4, s.61 (No: 276), İbn Ebi Hatim, *İlelu’l-Hadis:* c.3, s. 17 (No: 82), Yahya İbn Main bir kez ona “zayıf”, bir kez de durumunda bir şey yok demiştir. Fakat “münker” olan hadisler rivayet eder.

’[26] el-Haris, bu hadisi Davud el-Muhabber’den rivayet eder. Davud, hadisi alınmayan bir kimsedir. el-Haris bunu, onun *el-Akl* adlı kitabından rivayet etmiştir.

22

İsnadında Ali İbn Garın vardır, o da yalancı ve habis birisidir, hadis uydurur. *el-Leâlfde* onu görmedim, onun da yine Ali İbn Garin’den olduğunu sanıyorum. Daha öncede geçtiği gibi Buharî onu *Tarih*’inde, Aiz İbn Nuseyr’den geldiğini zikretmiştir.

33. “Kim bir genişlik bulur da bana gelmezse, bana eziyet -cefa- etmiştir.”

İbn Adiy ve ed-Darekutnî, Malik’in “garîb” hadislerinden olarak zikreder. İbn Hibban bunu *ed-Duafa’*da zikreder. İbnû’l-Cevzî bunu *el-Mevduaf* ta zikreder.

34. “...Kim beni devesinin yuları elinde olarak ziyaret ederse...”

*el-Mekâsıd”*da (es-Sehavî) dedi ki: “İbn Hacer bunun, bu lafızla hiç aslı olmadığını söyler.”

35. “Kim benim kabrimi ziyaret ederse, benim şefaatim ona vacib olur.”

*el-Mekâsıd'*da İbn Huzeyme’nin bu hadisin “zayıf” olduğunu söylediğini zikreder. el-Beyhâkî; “*Kim hayatımda iken ziyaret ederse*” lafzıyla rivayet eder ve “zayıf” olduğunu zikreder. Dedi ki: “Tüm yolları gevşektir. Fakat bazısı diğer bazısını güçlendirir.”

Bu hadis şu lafızlarda rivayet edilmiştir: “*Kim kabrimi ziyaret ederse ben ona şefaatçi olurum. Kim beni ve babam İbrahim’i bir yılda ziyaret ederse cennete girer."*

İbn Teymiyye ve en-Nevevî, bunun “uydurma” -bir hadis- olup aslı olmadığını söylemişlerdir. es-Suyûtî *ez-ZeyV* de, hakeza; “*Kim beni ziyaret etmezse, bana cefa etmiştir*[1] lafzının da aslı yoktur. es-Sağânî bu hadisin “uydurma” olduğunu söyler. Hakeza; *“Kim hacceder de beni ziyaret etmezse, bana cefa etmiş olur*” lafzıyla gelen hadis de uydurmadır. es-Sağânî bunun da “uydurma” olduğunu söylemiştir. ez-Zerkeşî ve İbnû’l-Cevzî de buna aynen katılmıştır.

36. “Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Eris kuyusuna tükürdü.” *el-Muhtasar’dâ* böyle bir hadisin ilim adamlarınca bilinmediği söyle

nir.

ALTINCI BÖLÜM NİKÂH KİTABI

1. “Eğer kadınlar olmasaydı, Allah’a hakkıyla ibadet edilirdi.”

İbn Adiy, Ömer'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında terk edilen iki kimse ve hadisi kabul edilmeyen bir kimse vardır. İbn Adiy dedi ki: "Bu hadis 'münker'dir. Onu ancak bu yolla tanıyoruz."

(es-Suyûtî) *el-Leâlf* de şöyle demiştir: "Onun es-Sekafî'nin *es-Sekafiyat*'ında Enes'in hadisinde şahidi vardır." *"Kadın olmasaydı, erkek cennete girerdi."* İsnadında Bişr İbnu'l-Huseyn vardır. Onun hadisleri terk edilmiştir.

2. "Bir kadın Allah'ın Rasulü'nün *{sallallahu aleyhi ve sellem)* yanına O'na bir şey sormak için gelir, bir süre oturduktan sonra kalkar. Bir adam o kadının kalktığı yere oturmak ister. Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* onu o yere oturmaktan alıkoy ar. Ta ki yeri soğusun da ondan sonra oraya otursun."

ed-Darekutnî bunu, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında Şuayb İbn Mübeşşir vardır. Güvenilir (sika) kimselerden, onlardan gelmeyen hadisleri rivayet eder. *el-Mizan'd*a onun hadislerinin "hasen" olduğu söylenir.

3. "Bedevinin birisi Rasulullah'a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelip ona aşırı derecede cinsel ihtiyaç ve açlıktan şikâyetçi oldu. Rasulullah da *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ona rastladığı ilk kocasız kadınla evlenmesini emreder."

Bu hadisi, Abd İbn Humeyd, Abdullah İbn Ebi Evfa'dan "merfu" olarak rivayet eder. Bu hadis "uydurma"dır. Sebebi de Abdurrahim İbn Harun el-Vasıtî'dir. *el-Leâlfde* bunu, et-Tirmizî'nin de rivayet ettiği zikredilir. [1]

4. "Evlinin kıldığı iki rekât namaz, bekârın kıldığı yetmiş rekâttan daha faziletlidir."

el-Ukaylî bunu, Enes'ten "merfu" olarak rivayet eder. Dedi ki: "Mücaşî'nin hadisi bilinmez. Hadisleri alınmayan bir kimsedir." Temmam *Fevaid'mde* Enes'in hadislerinden olarak; "*Evlinin kıldığı iki rekât namaz, bekârın kıldığı seksen iki rekâttan daha faziletlidir*" lafzıyla bunu rivayet etmiştir.

Senedinde Mes’ud İbn Amr vardır. ez-Zehebî, *el-Mizan’*da; “Onu tanımam haberi bâtıldır” der. ed-Diya (el-Makdisî), Bakiyye yoluyla bu hadisi rivayet eder. İbn Eîacer, *el-Etraf* adlı eserinde bunu incelemiştir. Dedi ki: “Bu hadis münkerdir. Bunu rivayet etmesinin hiçbir anlamı yoktur. Ebu Eîureyre’nin hadislerinden olarak ilk lafızla rivayet edildi.” İbn Adiy bunun “uydurma” olduğunu söyledi. Sebebi de Yusuf İbn es-Sefer’dir.

5. “En şerlileriniz bekârlarınızdır.”

İbn Adiy, bu -hadisi- Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Halid İbn İsmail vardır. Bu kişi, hadis uydurur. [2] İbn Hacer, *el-Metalibu’l-Aliye’de* bu hadisin “münker” olduğunu söyler. *el-Leâlfde* (es-Suyûtî) bunun başka bir yolunu zikretti. Ebu Ya’la, bunu Akkaf İbn Vedea el-Hilalî’den rivayet eder. Yine bir başka yoldan Ebu Zer’den rivayet edilmiştir. [3] ed-Deylemî ise, İbn Abbas’m hadisinden rivayet eder.

6. “Bekârın yatağı cehennem ateşindedir.”

İbn Teymiyye, bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemiştir.

7. “Ümmetimin hayırlılarının ilkleri evliler, sonuncuları bekârlardır. Ben, yüz seksen bir yol geçtikten sonra, ruhbanlığı helâl kılıyorum.” İlh...

ez-ZeyV de, isnadında el-Belevî vardır, o da “yalancı”dır.

8. “Kim, bir kadınla şerefinden ötürü evlenirse, Allah ona ancak zillet verir. Kim, bir kadınla malı için evlenirse, Allah ona ancak fakirlik verir. Kim de, bir kadınla güzelliği için evlenirse, Allah ona alçaklıktan başka bir şey vermez. Kim de, bir kadınla gözünü sakınmak ve cinsel organını korumak ve sılah-i rahmi yerine getirmek için evlenirse Allah onun için o kadını bereketlendirir.”

İbn Hibban bunu, Enes’ten rivayet eder. İsnadında Abdusselam İbn Abdulkuddus vardır. Yalan haberler rivayet eder. Amr İbn Osman ise, hadisleri alınmayan bir kimsedir. İbn Mace, İbn Abdulkuddus’tan rivayette bulunmuştur. *Sahih*'de; “*Kadınla; malı, soyu -şerefi- ve güzelliği için evlenilir*” şeklinde sabit olmuştur.

9. “Kimin bir iyiliği yoksa Cuheyne -kabilesin-den bir kadınla evlensin.”

İbn Hibban bu hadisi, Amr İbn Murre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Zabya İbn Muhammed İbn Zabyan vardır, babası ve dedesinden rivayette bulunur. Çok garip olan şeyler rivayet eder. *el-Mizan*'da, bu hadisin yalan olduğu söylenir.

10. “Esir alınan kadınlarla evlenin. Zira onların rahimleri bereketlidir.”

et-Taberanî *el-Evsaf*ta, Ebu’d-Derda’dan “merfu” olarak rivayet eder. Hakeza el-Ukaylî de ondan rivayet eder ve şu cümleyi ekler: “*Çünkü onlar daha doğurgandırlar*.” İsnadında Muhammed İbn Alase vardır. Güvenilir kimselerden “uydurma” hadisler rivayet eder. Osman İbn Ata ise, hiçbir şekilde hüccet gösterilmez. Amr İbnu’l-Husayn ise, hiçbir şeydir. Diğerinin isnadında, Hafs İbn Amr vardır, hadisleri alınmaz. *el-Leâlf de* birinci hadis, el-Hâkim’in *el-Müstedrek*'inde rivayet ettiği zikredilmektedir. İkincisi ise, birincinin şahididir. Bunun başka bir şahidi de vardır.

İbn Ebi Amr, *Müsned’*inde şöyle diyor; Bize Bişr İbnu’s-Seriy, o da dedi ki; bize ez-Zubeyr İbn Said el-Haşimî, ona da Ben-i Haşim’den amcasının bir oğlu anlatmış, Allah’ın Rasulü *[sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki: *“Esir kadınlarla evlenin. Çünkü onların rahimleri bereketlidir*.”

İbn Hacer *el-Metalibu’l-Aliye’de*, isnadının kötü olmadığını, “mürsel” olduğunu söyler. Ebu Davud da bunu *el-Merasil* adlı kitabında rivayet eder. Fakat o, İbn Hacer’in dediğini tamamlamaz. Zira onun isnadında herhangi bir problem yoktur. İsnadında adı geçen “meçhul” birisi vardır. Bu, en büyük ayıptır. Ancak, el-Hâkim’in bunu, Ebu’d-Derda’dan rivayet etmesine gelince: “Eğer bu, ‘uydurma’ hadisi nakleden kimse yoluyla ve kendisiyle delil getirilmeyecek ve hiçbir şey olan kimselerden rivayet ediyorsa, onun bu konuda bulmaya çalıştığı destek kendisine geri çevrilir, kabul edilmez. Eğer başka bir yoldan rivayet ediliyorsa, buna bakılır.” Bu hadisi İbnû’l-Cevzî *Mevduaf* ında zikretmiştir.

(es-Suyûtî) bunu başka bir yolla, Abdullah İbnu’l-Haris’ten ve Ali Ibnu’l-Huseyn’den rivayet etmektedir. Dedi ki; Rasulullah *{sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dedi: *“Yabancı kadınlardan çocuk edinmeyi arayın, çünkü*

onların rahimlerinde bereket vardır.” Bunu, Ebu Zekeriye el-Buharî *Fevaid*’inde zikretmiştir. [4]

11. “Kim kızını bir fasıkla evlendirirse, onun rahmini koparmıştır.”

İbn Hibban bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Dedi ki: “el-Hasen İbn Muhammed el-Belhî ‘uydurma’ hadisler rivayet eder. Ancak bu söz, eş-Şa’bî’nin sözüdür. Merfu olduğu iddiası bâtıldır.” ez-Zehebî de böyle söylemiştir.

12. “Allah’ın Rasulü *{sallallahu aleyhi ve sellem)* ümmetinin çirkin kadınlarının rızıklarınm bol olması için dua etti.”

el-Ukaylî bunu, Abdullah İbn Amr’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Ancak bu hadis “uydurma”dır.

13. “Kim, Allah’la temiz ve temizlenmiş olarak karşılaşmak istiyorsa, hür olan kadınlarla evlensin.”

İbn Adiy bunu, Ali ve İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında beş yalancı ravi vardır. İbn Mace bunu, Enes’in hadislerinden olarak rivayet etmiştir.

14. “Biriniz bir kadınla evleneceğinde, onun saçı hakkında bilgi edinsin. Çünkü saç, iki güzellikten birisidir.”

ed-Darekutnî, Ebu Hureyre’den rivayet etmiştir. İsnadında el-Hasen ibn Ali İbn Zekeriya el-Adevî vardır. Bu hadisten dolayı suçlanan odur. isnadında yine İbn Allase vardır, “uydurma” hadisler rivayet eder. ed-Deylemî bunu Ali’nin hadislerinden olarak rivayet eder. İsnadında İs-hak İbn Bişr el-Kahilî vardır, yalancının birisidir.

15. “Kim bir kadınla evlenirse, ona bir şey vermeden yanma gitmesin. Hiçbir şey bulamazsa iki terliğinden birisini versin.”

el-Ukaylî bu hadisi, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Dedi ki: “Bunun aslı yoktur.” ez-Zehebî: “Bu, Şu’be hakkında bir yalandır.” el-Ukaylî dedi ki: “Şu’be’nin, Asım İbn Ubeydullah, onunda Abdullah İbn

Amr İbn Rebia'dan, onun da babasından bilinen rivayet şudur: *Fezare'den bir kadın iki terliğe evlendi. Allah'ın Nebisi (sallallahu aleyhi ve sellem) ona dedi ki; kendin için ve malın için iki terliğe razı oldun mu?"*

16. "Kadınlarla ancak denk olanlar evlensin. Onları ancak velileri evlendirir. On dirhemden aşağı da mehir olmaz."

el-Ukaylî bunu, Cabir'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında Mübeşşir İbn Ubeyd vardır. Ahmed (İbn Hanbel) onun yalancı olduğunu söyler. O, hadis uydururdu. ed-Darekutnî, *Sünen'*inde bunu rivayet ederek dedi ki: "Mübeşşir, hadisi terk edilen birisidir." el-Beyhâkî de onun yolundan rivayet etti.

17. "Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** hanımlarından biri ile evlendiğinde, başının üzerine acve hurması saçtılar."

el-Hatib bunu, Aişe'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Said İbn Selam adlı "yalancı" vardır. Bu hadis bâtıldır.

18. "Rasulullah ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Ensar'dan birinin evlenmesinde bulunmuştu. Evlenen kimsenin başına meyve ve şeker saçıldı. Rasulullah da ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** bunu kapışmayı onlara emretti. Sonra dedi ki; ben size askerlerin yağmaladığı gibi yağmalamayı yasakladım."

el-Ukaylî bunu, Aişe'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Bişr İbn İbrahim el-Ensarî vardır, "uydurma" hadisler rivayet eder. et-Taberanî bunu, *el-Evsat'ta* rivayet eder. el-Beyhâkî *Sünen'inde* buna işaret etmiştir. Dedi ki: "İsnadı bilinmemektedir."

19. "Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** ashabından birinin düğününe gitti. Orada def çalındı ve evlenen kişinin başının üzerine, üzerinde meyve ve şeker olan tabaklar saçıldı."

Sonra ilk hadisteki gibi rivayeti sürdürdü.

et-Taberanî, Muaz'dan "merfu" olarak bunu rivayet etmektedir. İsnadında bilinmeyen iki kişi vardır. Ebu Nuaym bunu, Enes'm hadislerinden alarak

benzeri bir şekilde rivayet eder. İsnadında Halid İbn İsmail el-Ensarî vardır. Hadis uydurur. (ez-Zehebî) *el-Mizan'*da bu hadisi naklettikten sonra şöyle dedi: "Yalan ancak böyle olur."

20. "Bu nikâhı ilan edin ve onu mescidlerde kıyın ve onu -ilan- için de def çalın."

et-Tirmizî bunu rivayet ederek "zayıf" olduğunu söyledi*, el-Mekâsıd"*da ise şöyle denildi: "Fakat o hadisin başka rivayet yolları vardır, İbn Mace ve diğerlerinde olduğu gibi."

21. "Kim fakirlik korkusuyla evlenmeyi terk ederse, o bizden değildir."

*el-Muhtasar'*da "zayıf" olduğu söylenir ve onun şahidi vardır.

22. "Dine yardım konusunda kadın ne güzel bir nimettir."

*el-Muhtasar'*da böyle bir hadisin olmadığı söylenmiştir.

23. "Dünyanızdan bana; kadınlar, güzel koku ve gözlerimin sevinci olan namaz sevdirildi."

el-Ukaylî bunu "zayıf" görmüştür. en-Nesâî bunu -üç- lafzı ondan rivayet etmiştir. *İhya'*da ve *el-Keşşaf* ta olduğu gibi *el-Mekâsıd"*da da; "Bu -üç- lafız üzerinde durmadık" denilir. Ancak, iki yerde geçer, *ihya'*da ve *el-Keşşaf ta.* Al-i İmran Suresi'nin tefsirinde. el-Ukaylî dedi ki: "Bu hadis kitaplarının hiçbirisinde yoktur." ez-Zerkeşî de böyle demiştir. İbn Hacer, *el-Keşşaf* ın hadislerinin tahricinde bu rivayet hakkında konuştu.

24. "Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem***) Aişe ile evlenmeden önce, onu, babasının ve annesinin evinde gördü."

İbn Adiy bunu, İbn Ömer'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında el-Kâsım İbn Abdillah İbn Ömer İbn Abdillah İbn Dinar vardır. O ise, yalancının birisidir.

25. "Islâm'daki ilk aşk, Nebi'nin ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** Aişe'ye olan aşkıdır."

ed-Darekutnî bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında iki yalancı vardır.

26. “Ey Ali! Gelin evine girdiğinde, onun iki terliğini oturacağın zamanda çıkar ve onun ayaklarını suyla yıkayarak o suyu evinin kapısına dök.” İlh...

İbn Hibban bu hadisi, Ebu Said’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Sonra uzun bir hadis rivayet etti. (Yaklaşık iki sayfa) bu hadis “uydur-ma”dır. Sebebi de Abdullah İbn Vehb (en-Nesevî)’dir.

27. “Onları odalara yerleştirmeyin, onlara yazı yazmayı öğretmeyin, onlara yün eğirmeyi ve Nur Suresi’ni öğretin.”

el-Hatib bunu, Aişe’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Muhammed İbn İbrahim eş-Şamî vardır. O, hadis uydururdu. el-Hâkim *el-Müstedrek’te* onun yolundan başka bir yolla rivayet etmiştir. İsnadının sahih olduğunu söyler. İbn Hacer *el-Etraf* adlı kitabında bunun geliş yolları hakkında “ta’lik”de bulundu. Sonra dedi ki: “el-Hâkim’in isnadında Abdulvehhab İbnu’d-Dehhak vardır. O, hadisleri terk edilip alınmayan birisidir.”

Said İbn Mansur, bunu Mücahid’den rivayet etmiştir. Dedi ki; Allah’ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dedi: *“Erkeklerinize Maide Suresi’ni, kadınlarınıza da Nur Suresi’ni öğretin*.”

el-Beyhâkî bunu *Şuabu’l-imân’*da, Ömer İbnu’l-Hattab’dan yazdığını rivayet eder. “*Berae Suresini öğrenin ve kadınlarınıza Nur Suresi’ni öğretin.”* İbn Adiy bu hadisi, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir: *“Kadınlarınıza yazı yazmayı öğretmeyin ve onları yüksek evlere yerleştirmeyin. Dedi ki; mü’minin en hayır eğlencesi yün eğirmektir.”* İsnadında Cafer İbn Mansur vardır. Güvenilir insanlardan “bâtıl” olan haberler rivayet eder. Ebu Nuaym bunu, Enes’in hadisleri arasında rivayet eder: *“Kadın için eğlence olarak yün eğirmek ne güzeldir.”*

28. “Hile ve aldatmaca ancak nikâhlanmada uygun olan bir şeydir.”

el-Ezdî bunu, Aişe’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Ali İbn Urve vardır. İbn Hibban, onun hadis uydurduğunu söyler.

29. “Koku satan bir kadın vardı. Ona Havlae denirdi. Aişe’ye gelerek dedi ki; ey Mü’minlerin annesi! Nefsim sana feda olsun! Ben kendimi her gece, sanki ben daha yeni gelin oluyormuşum gibi kocam için süslüyorum...”

Diyen bir kadına Allah’ın Rasulü’nün (*sallallahu aleyhi ve sellem)* cevap verdiğini rivayet eden hadis...

el-Hatib bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmektedir. ed-Darekutnî dedi ki: “Bu hadis bâtıldır.” Abdurrahman İbn Mehdî, Ziyad İbn Meymun’a (ravisi) gider ve onun bu hadisi rivayet edişine karşı çıkar. O da der ki: “Şahid olun ben ondan vazgeçtim.” Ziyad, yalancıdır. et-Taberanî *el-Evsat’*ta onun yoluyla bunu rivayet etti.

30. “Biriniz karısı veya cariyesivle cima ettiğinde, fercine bakmasın. Zira bu körlüğe sebep olur.”

İbn Adiy bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet eder. İbn Hibban “bu hadis uydurmadır” demiştir. Hakeza İbn Ebi Hatim *el-İlel’de* bunu babasından rivayet eder. İbnû’l-Cevzî, bunu “uydurma” hadislerden sayar. İbnu’s-Salah buna muhalefet ederek, hadisin isnadının iyi olduğunu söyler.

el-Beyhâkî bunu, *Sünen’*inde rivayet eder. Hadis hakkmdaki ihtilafın sebebi şudur: İbn Adiy’in isnadı; Kuteybe, Hişam İbn Halid, Bakiyye, İbn Cüreyc’den, Ata’dan, İbn Abbas’tan şeklindedir. İbn Hibban dedi ki: “Bakiyye yalancılardan rivayet yapardı. Aynı zamanda ‘tedlis’ yapardı. Onun arkadaşlarından bazıları zayıf olan ravileri sonradan çıkarıyorlardı.”

İbn Hacer dedi ki: “Fakat İbnu’l-Kattan *Ahkamu’n-Nazar* adlı kitabında şöyle demiştir: Bakiy İbn Mahled, bunu Hişam İbn Halid yoluyla Bakiyye’den rivayet etmiştir. Dedi ki; bize İbn Cüreyc söyledi; bu, Bakiyye tarafından hadis rivayeti hakkında açıklamadır. O, hadis almadan söz ederse doğrudur. Zira o güvenilirdir. İsnadın diğer kısmının ravileri güvenilirdir. Bundan ötürü İbnu’s-Salah hadisin isnadına ‘iyi’dir, demiştir.”

el-Ezdî bunu, Ebu Hureyre’nin hadislerinden olarak rivayet eder. Dedi ki; Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dedi: “*Biriniz cima ettiğinde ferce bakmasın, zira o körlüğe sebep olur. Çok da konuşmasın, bu da dilsizliğe sebep olur.”* el-Ezdî dedi ki: “İbrahim İbn Muhammed İbn Yusuf

et-Firyabî, düşük birisidir.” [5] (es-Suyûtî) *el-Leâlf de* dedi ki: “İbn Mace ondan hadis rivayet etmiştir.” *el-Mizan’*da denildi: “Ebu Hatim onun ‘sadık’ olduğunu söyledi.” Sadece el-Ezdî onun düşük olduğunu söylemiştir.

31. “Benim karım dokunanın elini geri çevirmez. Dedi ki; onu boşa. Dedi ki; ben onu seviyorum. Dedi ki; -öyleyse- ondan lezzet al.”

el-Hallal bunu, Ebu’z-Zubeyr’den (Cabir)’den; “*Bir adam Allah’ın Nebisi’ne* (*sallallahu aleyhi ve sellem) geldi...*” dedi. İbnû’l-Cevzî; “aslı yoktur” deyip bunu “uydurma” saymıştır. İbn Hacer’e bu hadis hakkında sorulunca; “O, hasen sahih bir hadistir” dedi. İbn Hacer bunda isabetli tespit yapmamıştır. Zira bu hadis “uydurma”dır. Ebu Davud ve en-Nesâî, Skeçlerinde bunu rivayet etmişlerdir. el-Munzirî, *Muhtasaru s-Suneri*de* dedi ki: “Buharî ve Müslim’de, isnadındaki kişiler, kimi zaman ittifak, kimi zaman da infiradla kendileriyle hüccet ortaya konulmuştur. Genelde bu hadisin ‘uydurma’ hadisler arasında sayılması aşırı bir harekettir.”

32. “Kadına itaat etmek pişmanlıktır.”

ibn Adiy, Zeyd İbn Sabit’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Anbese İbn Abdurrahim vardır. O -rivayette- bir şey değildir. Osman İbn Abdurrahman et-Tarifî ile hüccet getirilmez. el-Ukaylî de Aişe’den, o da Nebi’den *{sallallahu aleyhi ve sellem)* rivayet etmiştir: “*Kadınlara itaat pişmanlıktır*.” Yine, isnadında Muhammed İbn Süleyman İbn Ebi Kerime vardır.

el-Ukaylî dedi ki: “O, Hişam’dan bâtıl olan haberler rivayet eder, hiç aslı yoktur. Bu hadis o tür hadislerdendir.” Ebu Ali el-Haddad *Mucem’*inde, ondan başka bir yolla rivayet etmiştir. İbnu’n-Neccar da bu hadisi *Tarihimde* zikreder. [6] İbn Asakir’in *Tarihimde,* Cabir hadisinden bunu rivayet eder. Aynı zamanda, Bekkar İbn Abdülaziz İbn Ebi Bekre babasından, o da dedesinden rivayet eder: “*Erkekler kadınlara itaat ettikleri zaman helak olmuşlardır. Çünkü bereket onlara muhalefet etmektedir*.” el-Taberanî bunu rivayet etmiş, el-Hâkim ise buna “sahih” demiştir.[333]

*el-Mekâsıd'*da denildi ki: “*Onlara danışınız ve onlara aykırı davranın,* hadisinin merfu olduğu doğru değildir. Fakat Ömer’den; *Kadınlara muhalefet edin. Çünkü onlara aykırı davranmakta bereket vardır’* Enes’ten

‘merfu’ olarak rivayet edilmiştir.” “*Biriniz istişare etmeden bir iş yapmasın. Eğer istişare edecek kimse bulamazsa, karısıyla istişarede bulunsun. -Fakat- sonra ona aykırı davransın, çünkü bereket, onlara aykırı davranmaktadır*.” İsnadında İsa (İbn İbrahim el-Haşimî) vardır. Çok “zayıf” bir ravidir. Üstelik bu hadis “münkati”dir.

33. “Ali’nin nasıl cima edeceğine dair vasiyyet...”

ez-Zeyl’ de denildi ki: “Bu, İshak el-Malatî’nin bâtıl haberlerinden-dir.”

34. “Erkek cima ettiğinde, sanki bir oğlu Allah yolunda savaşmışta, sonra ölmüş gibi kendisine ecir yazılır.”

el-Muhtasar’da böyle bir hadisin bulunmadığı söylenir.

35. “Siz siz olun yeşil güzel kadından sakının. O nedir dediler, dedi ki; kötülüğün bittiği yerdeki güzel kadın.”

el-Muhtasar’da “zayıf” olduğu zikredilir. *el-Mekâsıd’da* el-Vakidî’nin bunu tek başına rivayet ettiği söylenir. ed-Darekutnî ise; “Hiçbir şekilde bu hadis sahih değildir” demiştir.

36. “Nesliniz için (evleneceğiniz kadınlar) seçiniz. Denk olanları bir-biriyle evlendiriniz. Kadınlarınızı da denk olan erkeklerle evlendiriniz.”

el-Muhtasar'da bu hadisin aslı “zayıf” olan ravilerdendir.

37. Ömer’in sözü:

“Nikâhlanacağınız kadınları seçiniz ve kalçaları geniş olan kadınları tercih ediniz. Çünkü onlar daha çok doğurgandır.”

*el-Muhtasar'*da bunun “sahih olmadığı” söylenir.

38. Ömer’in sözü:

“Çocuğu nasıl bir ölçeğe koyduğuna iyi bak. Çünkü damar -soya çekmede- esastır.”

el-Muhtasar' da “zayıf” olduğu söylenir.

39. “Yakın akrabalarla nikâhlanmayınız. Zira bundan doğacak olan çocuk cılız olur.”

*el-Muhtasar'd*a bu hadisin “merfu bile olmadığı” zikredilir.

40. “Hür kadınlar evin salâhı, cariye kadınlar evin helakidir.”

el-Muhtasar'da isnadında “metruk” ve “meçhul raviler” vardır.

41. “Ahmak kadınla evlenmeyin. Çünkü onunla beraberlik beladır, çocuğu da yitiktir.”

ez-Zeyl' de; “İsnadında yalancı vardır” denilir.

42. “Kadınlarla yakınlıklarından dolayı evlenmeyiniz. Çünkü bunda çocuk olmama ihtimali vardır.”

*ez-Zeyl'*de denir ki: “İsnadında Sehl vardır.” el-Hâkim onun yalancı olduğunu söylemiştir.

43. “Denk olan herkes şeref sahibidir. Terzi ve kan alan (haccam) hariç.”

*ez-Zeyl'*de bunun “garîb” hadis olduğu söylenir. Garîb bir hadistir, isnadında suçlanan birisi vardır.

44. “Cuma gününde öyle bir vakit vardır ki, kendisine, kocasının kızdığı kadından başka, dua eden herkesin duasına Allah karşılık verir.”

İbn Adiy, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet eder. Dedi ki: “Bu isnadla bu hadis bâtıldır. Sebebi de İsmail İbn Yahya’dır.”

45. “Kadın hamile kalınca, ona Allah yolunda cihad edip oruç tutan kimsenin ecri yazılır. Doğum sancısı ona gelmeye başladığında, yaratılmışlardan hiçbir kimse ona ne kadar ecir verileceğini bilemez. Çocuğunu emzirince, her damla süt emzirmede bir can diriltiyormuş gibi kendisine ecir yazılır. Çocuğu emzirmeden kesince, melek gelip onun omzuna vurur ve der ki; tekrar başla.”

(es-Suyûtî) *el-Leâlf* de böyle zikretti. Ola ki İbnû'l-Cevzî de bunu *el-Mevduaf*ta zikretmiştir. et-Taberanî, *el-Evsaf* ta Enes'in hadislerinden olarak bazı fazlalıklarla rivayet eder. İsnadında, Enes'ten Amr İbn Said vardır.

İbn Hibban dedi ki: "Bu uydurma hadisleri o rivayet eder. Amr İbn Said denen adamı, hiçbir kitapta ilim sahiplerine ibret olmasından başka zikretmek doğru olmaz." *el-Leâlf* de (es-Suyûtî) dedi ki: "Bunu el-Hasen İbn Sufyan *Müsned'*inde Hişam İbn Ammar yoluyla rivayet eder. Hişam İbn Ammar bunu Ammar İbn Nasr'dan, o da Amr İbn Said'den rivayet eder. Başka bir kitapta bu hadis uydurucunun yoluyla rivayet etmenin hiçbir faydası yoktur."

46. "Kimin bir kızı varsa onun yükü ağırlaşmıştır. Kimin de iki kızı varsa, ona hac etmek gerekmez. Kimin de üç kızı varsa, ona sadaka vermek ve misafir ağırlamak düşmez. Kimin de dört kızı varsa, ey Allah'ın kulları ona yardım ediniz, ona yardım ediniz, ona karz-ı hasen veriniz, ona karz-ı hasen veriniz."

el-Hâkim bunu, Ubade İbnu's-Samit'ten "merfu" olarak rivayet eder. İbnû'l-Cevzî bunu *el-Mevduaf ta* rivayet eder. (es-Suyûtî) *el-Leâlf de,* et-Taberanî'nin bunu Ebu'l-Mucebbir'den rivayet eder. Allah'ın Rasulü ***(.sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki: "*Kim iki kıza veya iki kız kardeşe veya iki halaya veya iki teyzeye veya iki nineye bakarsa, şu iki parmağımın yakınlığı gibi benimle cennettedir... Eğer üç...iseler..."* İlh...

47. "Bir kimsenin kız çocuğu olur da, bundan dolayı Allah'a karşı hoşnutsuzluk göstermezse, gökten onun üzerine iki yeşil kanatlı bir melek iner."

en-Nakkaş bunu, Ali'den "merfu" olarak rivayet eder. Bu hadisi, Mansur İbnu'l-Muvaffak uydurmuştur.

48. "Genç kadının erken evlendirilmesi onun bereketindendir."

el-Haraitî bunu, Vâsile İbnu'l-Eska'dan "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında el-Ala İbn Kesir ed-Dımeşkî vardır. "Uydurma" hadisler rivayet eder.

İsnadında metruk bir ravi vardır. İbn Merdeveyhî *Tefsir'*inde bunu rivayet eder. Ebu'ş-Şeyh ise bunu Aişe'den rivayet eder.

49. "Kim pazardan ilk çıkan meyveyi çocuğuna götürürse, tıpkı sadaka taşıyan kimse gibidir. Önce kız çocuklarından başlayın."

İbn Adiy bunu, Enes'ten "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında Hammad İbn Amr en-Nusaybî vardır, çok hadis uydurur. Senedindeki diğer iki kişi, hadisleri alınmayan kimselerdir. el-Irakî *Tahricul-lhya'*da bunun zayıf olduğunu söyler.

50. "Birinizin yüz elli dört yılından sonra bir köpek yavrusu beslemesi, soyundan olan bir çocuğu beslemesinden, onun için daha hayırlıdır."

Temmam, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet eder. el-Heysemî, bu hadisin "uydurma" olduğunu söyler. Ebu Nuaym ise bunu *el-Hilye'*de rivayet etmiştir. el-Hâkim *Tarihimde,* Enes'in hadisinden olarak rivayet eder, lafzı şöyledir: "*İnsanların üzerine öyle bir zaman gelir ki, sizden birinizin* -o *zamanda- bir köpek eniği beslemesi, soyundan olan bir çocuğu beslemesinden (terbiyesinden) daha hayırlıdır*." el-Hâkim, aynı zamanda bunu *el-Müstedrek'*te rivayet etmiştir. Dediğine göre, bu hadisi sadece Seyf İbn Miskin rivayet etmiştir. O da çok gevşek olan bir ravidir. Muntasır İbn Umara İbn Ebi Zer ise babasıyla beraber bilinmeyen kimselerdendir.

51. "Kim, bir kadının kötü ahlâkına sabrederse, kendisine Firavun'un kadını Asiye'nin ecri vardır."

*el-Muhtasar'*da aslının olmadığı zikredilir.

52. "Birinizin hayvanı kendisine zorluk çıkarır ya da karısı veya halkından herhangi birisi kötü ahlâklı olursa, kulağına ezan okusun."

el-Muhtasar'da bunun "zayıf" olduğu söylenir.

53. "Karısına kul olan mutsuz olsun."

el-Muhtasar'da aslının olmadığı zikredilmiştir.

54. “Kadınlarınıza zarar vermeyecek kadar -onları- aç bırakın, çok olmayacak kadar onları elbisesiz bırakın.” İlh...

Aslı yoktur. Hakeza; “*Kadınları çıplak bırakın ki evlere kapansınlar*” hadisinin aslı yoktur. “*Kadınlara karşı onları elbisesiz bırakarak güç alınız.*”

55. “Saliha olan kadının kadınlar arasında örneği, yüz karga arasında karnı beyaz olan karga gibidir.”

*el-Muhtasar’*da “zayıf” olduğu söylenir, bunun hasen olan bir şahidi vardır.

56. “Saliha olan dul kadın, gökte şehid olarak adlandırılmıştır.”

ez-Zeyl’ de denildi ki: “Bu hadis, bu isnadla çok zayıftır.”

57. “Kadın kocasının evinden izni olmadan çıkınca, üzerine güneş ve ay doğan her şey onu lanetler. Ancak kocasının bundan razı olması müstesnadır.”

ez-Zeyl’de denildi ki: “Bu hadis, Ebu Hudbe’nin nüshasmdandır. Enes’ten ‘merfu’ olarak rivayet edilmiştir.”

58. “Kadınla kocası evde çekiştiklerinde, şeytan buna alkış tutar. Der ki; Allah beni sevindireni sevindirsin.”

Bu “uydurma” hadis yine Ebu Hudbe’nin nüshasmdandır.

59. “Kadınların şehveti erkeklerin şehvetinden daha fazladır.”

*el-Mekâsıd’*da zikredilmiştir. et-Taberanî bunu, İbn Amr’dan: “*Allah kadınlan doksan dokuz lezzetle erkeklere üstün kılmıştır. Fakat onların üzerine hayâ -elbisesi- atmıştır*.”

60. “Çocuk babasının sırrıdır.”

*el-Mekâsıd’d*a aslının olmadığı söylenir.

61. “Kırbacı, ev halkının görebileceği bir yere asınız. Bu, onları edeplendirmek için daha iyidir.”

*el-Mekâsıd’*da senedinde “zayıf” olan biri vardır denilir.

62. “Erkek çocuklarınıza yüzme ve ok atmayı öğretin. Mü’min kadın için yün eğirmek ne güzeldir. Baban ve annen seni çağırdığında annene cevap ver.”

el-Mekâsıd’da şahidi olduğu söylenmekle beraber, “zayıf” olduğu kaydedilir.

63. “Kimi hayır ıslah etmezse, onu şer ıslah eder.”

*el-Mekâsıd’*da öncekilerin sözü olarak nakledilir.

64. “Kişinin çocuğunu terbiye etmesi, bir avuç dolusu sadaka vermesinden daha hayırlıdır.”

es-Sağânî “uydurma” olduğunu zikretmiştir.

65. “Ağlamalarından ötürü çocuklarınızı dövmeyiniz.”

İbn Hacer bu hadisin “uydurma” olduğunu söyler.

66. “Bir adam çocuklarının azlığından şikâyette bulundu. (Rasül) ona yumurta ve soğan yemesini emretti.”

Bu hadis “uydurma”dır.

67. “Kimse ehlinin cahilliğinden daha büyük bir günahla Allah’ın huzuruna gelmez.”

el-Mubtasaf d a aslının olmadığı söylenir.

68. “Kim ehliyle bir yerde oturur ve ‘Rabbinizi istiğfar edin O bağışlayıcıdır’ ayetini sonunu kadar okursa, Allah ona bununla bir çocuk verir ve onun malını artırır ve onun rızkını genişletir.”

İsnadında hadis uyduran bir ravi vardır.

69. “Ümmetimden; kim öldükten sonra, onun geride bıraktığı namazını kılan ve onun makamına geçen kimse ölmemiştir.”

İsnadında “yalancı” vardır.

70. “Kızları seviniz, çünkü ben kız babasıyım.”

ez-ZeyV de “zayıf” olduğu söylenir.

71. “Kim, oğlunu ve kızını evlendirmek için harcamada bulunursa, Allah ona her dirhem karşılığında on iki şehir verir.”

İsnadında hadis uyduran bir ravi vardır.

72. “Çocukların azlığı iki kolaylıktan birisi, çokluğu ise, iki fakirlikten birisidir.”

el-Mekâsıd' da bunun *İhya’* da olduğu zikredilir. Birinci kısmı, el-Kudaî ve ed-Deylemî’dedir. Her ikisi de “zayıf” bir senedle gelmiştir.

73. “Kendisinden çocuk yaratılacak olan meni damlasından ötürü tüm organları titretir.”

İsnadında “yalancı” vardır.

74. “Çocuklarınıza lakap verilmeden önce onlara künyelerini veriniz.”

el-Veciz’de denildi ki: “Senedinde Hubeyş İbn Dinar vardır.”

1. “Evlenin, fakat boşanmayın. Çünkü boşanmaya karşı arş titrer.”

el-Hatib bu hadisi, Ali’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Amr İbn Cemi vardır. Güvenilir kimselerin adını kullanarak “uydurma hadisler” rivayet eder.

2. “Ensar’dan bir adam Nebi’ye ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** gelir ve ey Allah’ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Kardeşim benimle

konuşursa, karısını boşayacağına yemin etti. Ona bir yol buluyor musun? Dedi ki; nasıl yemin etti? Dedi ki; seninle konuşursam karım üç talakla boş olsun. Dedi ki; onu nasıl olur da karısına zulmedecek hale getirdin? Dedi ki; ben onun karısına zulmetmesine sebep olmadım. Dedi ki; nasıl onun, ona zulmetmesine sebep oldun? Dedi ki; ben buna sebep olmadım. Dedi ki; iddeti üç hayzı bitecek kadar onu serbest bırakır, sonra kardeşinle konuşursun. O karısıyla yeniden, yeni bir mehirle nişanlansın. Böylece onun yanında iki talak olmuş olur."

el-Hatib bunu, Cabir'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında Muhammed İbn Abdulmelik el-Ensarî vardır, o çok hadis uydururdu.

3. "Kim, iki kişinin, Allah aralarını birleştirinceye kadar onları evlendirmek için gayret ederse, Allah ona her adımında ve bu iş için konuştuğu her kelimede bir yıllık ibadetin, gündüzünün orucuyla, gecesinin kıyamının ecrini verir. Kim de, iki kişinin arasına ayırmak için gayret eder de onların arasını açarsa, kıyamet günü Allah için, onun başına cehennem ateşinden bin kaya vurması hak olur."

el-Hatib bunu, Ebu Hureyre ve İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet eder. Bu hadis "uydurma"dır. ed-Darekutnî de bunu İbn Abbas ın hadisinden rivayet eder. Dedi ki; Allah Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dedi: *"Kim, bir karı kocanın arasını ayırmaya çalışırsa, dünya ve ahirette Allah'ın gazabına ve lanetine uğrarlar ve yine Allah için, kıyamet günü onun başına cehennem ateşinden bir kaya vurması haktır. Ancak tevbe etmesi bundan müstesnadır*."

ed-Darekutnî dedi ki: "Bunu, yalnız el-Kâsım İbn Behram rivayet etmiştir." İbn Hibban dedi ki: "Bu hadisle hiçbir delil ileri sürülemez."

1. "Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** tüccar bir topluluğun yanma geldi. Dedi ki; ey tacirler topluluğu! Bunun üzerine ona dönüp boyunlarını uzattılar. Dedi ki; Allah kıyamet günü sizi facirler olarak haşredecektir. Ancak; doğru olan, namaz kılan ve emaneti yerine getiren müstesna."

İbn Hibban; "Bu hadisin hiçbir aslı yoktur" dedi. el-Makdisî *el-Muhtara'da* rivayet etmiştir. Ahmed İbn Hanbel bunu rivayet etmiştir. el-Hâkim de buna "sahih" demiştir: "*Tacirler facir olan kimselerdir. Dediler ki; ey Allah'ın*

Rasulü (.***sallallahu aleyhi ve sellem)!*** *Allah ticareti helâl kılıp faizi haram kılmadı mı? Evet dedi, fakat onlar yemin edip günaha giriyorlar, konuşunca da yalan söylüyorlar"* lafzıyla.

2. “İnsanların en kötüsü tacirler ve çiftçilerdir.”

el-Cevzekanî *Mevduat'*mda, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Rivayetin başı; *“Bilin ki tacir facirdir, bilin ki tacir facirdir"* lafzıyla... el-Cevzekanî, bunun “bâtıl” olduğunu söyler. İsnadında birden çok bilinmeyen kimse vardır. İbn Adiy, İbn Abbas’tan ve Ebu Nuaym benzerini “merfu” olarak rivayet etmişlerdir. İbn Adiy’in isnadında “metruk” olan birisi vardır.

3. “Allah rızıkları bedenlerden iki bin yıl önce yarattı. Bunu gökle yer arasına yaydı ve rüzgâr buna vurdu. Bunun üzerine rızık doğuya ve batıya saçıldı. Kiminin rızkı iki bin yere, kiminin rızkı bin yere, kiminin de rızkı kapısının önüne düşer, sabah akşam o, rızkını elde eder eceli gelinceye kadar.”

el-Hâkim, Enes’in hadisinden “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında “zayıf” ve “meçhul” raviler vardır. *el-Leâlr*de, başka bir yolla bunu ed-Deylemî’nin rivayet ettiği kayıtlıdır. Sonra o rivayeti bundan daha uzun olarak zikretti.

4. “Medine’de fiyatlar yükselmişti. Rasul’ün (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** ashabı ona gidip; fiyatlar yükseldi, fiyatları belirle dediler. O da dedi ki; veren ve alan Allah’tır. Allah’ın meleği vardır, adı Ammare’dir. Yakut taşından bir at üzerindedir, boyu gözünün eriştiği yerin büyüklüğündedir. Tüm beldeleri gezer, pazarlarda durup şöyle seslenir; fiyatlar şöyle yükselsin ya da şöyle ucuz olsun.”

ed-Darekutnî bunu, Ali’den “merfu” olarak rivayet eder. İbnû’l-Cevzî, bunu *el-Mevduaf* ta zikretmiştir. İbn Hacer dedi ki: “İbnû’l-Cevzî, bu hadisi *el-Mevduafmda.* Ali’den rivayet etmesi çok gariptir. Zira bu sahih olmayan bir hadistir.”

Ebu Davud, et-Tirmizî, İbn Mace, ed-Darimî, el-Bezzar, Ebu Ya’la, Hammad İbn [Ebi] Seleme, Sabit ve başkası yoluyla Enes’ten rivayet

etmişlerdir. İsnadı Müslim'in şartına göredir. İbn Hibban ve et-Tirmizî, isnadı sahih görmüşlerdir.

İbn Mace ve el-Bezzar benzerini, Ebu Said'den "hasen" olarak rivayet etmişlerdir. et-Taberanî'nin *es-Sağir**inde İbn Abbas'tan, *el-Kebir'de* Ebu Cuhayfe'nin hadisinden. Ahmed, Ebu Davud, Ebu Hureyre'nin hadislerinden olarak rivayet ederler. Lafzı şöyledir: "*Bir kişi Rasulullah'a* ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** *gelerek fiyat belirle dedi. O da dedi ki; belki dua ederim. Sonra başkası geldi. Dedi ki; ey Allah'ın Rasulü {**sallallahu aleyhi ve sellem)!** Fiyat belirle. O da dedi ki; gerçekte -fiyatları- düşüren ve yükselten Allah'tır."* Bunun isnadı "hasen"dir. İbnû'l-Cevzî'nin, Ali'nin hadisi olarak bunu zikredip "uydurma" olduğunu söylemesi, başkasının hadisi olarak sabit olmasına aykırı değildir. Hadis ilmine ait kurallarda bilindiği gibi.

5. "Pahalılık ve ucuzluk Allah'ın askerlerinden birer askerdir. Birinin adı rağbet, diğerininki rehbettir (korku). Allah -fiyatları- yükseltmek istediğinde tacirlerin kalbine korkuyu atar, onlar da ellerinde olanı çıkarırlar."

el-Ukaylî, -bu hadisi- Enes'ten "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında, el-Abbas İbn Bekkar ed-Dabbî vardır. el-Ukaylî dedi ki: "Onun hadislerine 'vehm' ve 'münker'lik galip gelmiştir. (ed-Dabbî, yalancının birisidir.)" *el-LeâW*de, el-Hatib'in bunu bir başka vecihle rivayet ettiği söyle

nir.

6. "Kim, benim ümmetime karşı bir gece dahi fiyatları yükseltmeyi temenni ederse, Allah onun kırk yıllık amelini boşa çıkarır."

el-Hatib bunu, İbn Ömer'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında Süleyman İbn İsa es-Seczî vardır. O yalancı birisidir. *el-Leâlfde* İbn Asakir'in ondan başka bir yolla rivayet ettiği söylenir.

7. "Allah'ım! Aramızda ne tacir ve ne de yolcuya itaat ettirme. Çünkü tacir pahalılığı sever, yolcu ise yağmurdan hoşlanmaz."

el-Hatib bu -hadisi-, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında Ebu İsmet vardır, o ise yalancıdır. Yahya İbn Ubeyd İbn Vehb İbn Mevhib hiçbir şeydir. [334]

8. "Mal gizleyip pahalanmasını bekleyenler ile insan öldürenler, cehennemde aynı derecede yaratılırlar."

İbn Adiy bunu, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Bakiyye İbnu'l-Velid vardır. Zayıf ve terk edilmiş olan raviler adına "tedlis"te bulunur. Bu hadis ise "uydurma" sayılacak hadislerden değildir.

9. "Kim, bir yiyeceği kırk gün hapsederse, sonrada onu çıkarır ve onu öğütür ekmek yapar ve sonrada sadaka olarak verirse, Allah bunu kabul etmez."

el-Hatib bunu, Enes'ten "merfu" olarak rivayet etmiştir. Bu hadis "uydurma"dır. Hadisi uydurmakla suçlanan Dinar'dır. Bu, Enes adına uydurma hadis rivayet eden bir kimsedir. Bu hadisi aynı zamanda İbn Asakir, Muaz'ın hadisinden rivayet eder, ed-Deylemî Ali'nin hadisinden rivayet eder.

10. "Kim bir yiyeceği kırk gün saklarsa, Allah'tan beri olmuş, Allah da ondan beri olmuştur. Bir beldede bulunan insanlar arasında bir kimse aç olarak sabahlarsa, Allah onlardan zimmetini kaldırmıştır."

Ahmed bunu *Müsned'*inde, İbn Ömer'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında Esbağ İbn Zeyd vardır. Hiçbir şekilde ondan bir şey alınmaz. *el-Leâlî*'de denildi ki: "Bu hadisi el-Hâkim, *el-Müstedrek'te* rivayet etmiştir." ez-Zehebî bu hadisi inceleyerek şöyle demiştir: "İsnadında Amr İbnu'l-Huseyn vardır, terk edilmiş bir kimsedir. Esbağ gevşek bir ravidir... Her halükarda, İbnû'l-Cevzî bunu 'uydurma hadisler' arasında göstermekle aşırı davranmıştır." Ahmed, İbn Main, en-Nesâî, Esbağ'ı güvenilir görmüşlerdir. İbn Ebi Şeybe ve el-Bezzar ve Ebu Ya'la da bunu rivayet etmişlerdir.

11. "Mal celbeden (mal temin eden tacir) rızıklandınlmıştır, ihtikâr yapan ise lanetlenmiştir."

el-Mevduat' ta zikredilmiştir.

12. “Fiyatlar artınca Rasulullah’a ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** dediler ki; fiyatlar arttı ey Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)'.*** Bize bir fiyat belirle. O da dedi ki; fiyat koyan Allah’tır.”

13. “Allah meslek sahibini sever.”

el-Muhtasar’da bunun “zayıf” olduğu söylenir.

14. “Allah kulunun helâl kazanç elde etmek için çabalamasını sever.”

el-Muhtasar’da. bunun da “zayıf” olduğu söylenir.

15. “Helâl kazanmayı istemek farz üzerine farzdır.”

el-Muhtasar’da “zayıf” olduğu söylenir. Bu hadisi et-Taberanî de rivayet etmiştir.

16. “Allah’ın bir meleği vardır, her gündüz ve gecede Beytü’l-Makdis’te şöyle nida eder: Kim haram yerse, onun ne nafile ve ne de farzları kabul olunmaz.”

el-Muhtasar’ da bunun aslının bulunmadığı söylenir.

17. “Haram bir dinarı reddetmek, Allah katında yetmiş hacca denktir.”

İsnadında yalancı vardır. es-Sağânî buna “uydurma” demiştir.

18. “Kim, bir malı helâl haram demeden elde etmişse, Allah onu gereksiz olan yerlerde yok eder.”

el-Mekâsıd’da bu hadisin “zayıf” olduğu söylenir. et-Takiy (el-Hindî) dedi ki: “Bu hadis sahih değildir. Anlamı; kim bir malı helâl olmayan şekilde kazanırsa, Allah onun malını helak eder, demektir.”

19. “Kim, haram yoldan bir mal elde edip onunla sıla-i rahmine yardım eder veya sadaka verir yahut Allah yolunda cihad ederse, bunun hepsi birbirinin üstüne getirilir ve cehennemin ateşine atılır.”

İsnadında hadis uyduran bir kimse vardır.

20. “Kim, geçimi için çalışmıyorsa, o kimse dinin işleri için de çalışmaz.”

İsnadında Eyyub İbn Süleyman vardır. Onun hadisi hüccet alınmaz.

21. “Kullarımdan hiçbir kul, helalden hayâ etmiş olmasın ki, Allah onu harama mübtela kılmasın.”

Bu hadis, hem “metn”i hem de “sened”i kabul edilemeyecek derecede “münker”dir.

22. “Kim, bir lokma haram yerse, kırk gece onun namazı kabul edilmez. Kırk sabah da duası kabul edilmez. Haramdan biten her et, ancak cehennem ateşine layıktır. Eğer dünya, pıhtılaşmış bir kan olsaydı, mü’minin, ondan olacak olan rızkı helâl olurdu.”

İbn Teymiyye bu hadisin “uydurma” olduğunu söyler. İbn Tahin de İbn Teymiyye’yi doğrulamıştır.

23. “Allah çalışmayan, tembel insandan hoşlanmaz.”

ez-Zerkeşî -böyle- bir hadisi bulamadığını söyler.

24. “Allah çalışmayan boş gence gazap eder.”

*el-Muhtasar’*da böyle bir hadisin olmadığı söylenir.

25. “Allah, gevşekliği tembellikle evlendirdi, ikisinden fakirlik doğdu.”

el-Leâlfde bu hadisin “sahih olmadığı” söylenir. Ancak bu, Amr İbnu’l-As’ın sözüdür.

26. “En hayırlı ticaretiniz kumaş ticareti ve en hayırlı sanatınız ziraatçılıktır.”

el-Muhtasar da, bunun aslının olmadığı söylenir. el-Firdevs, *Müsned’mdt* olan bundan müstesnadır: “*Cennet ehli ticaret yapmak isteselerdi, ticaret yaparlardı*.” Bu hadisi “zayıf”tır.

27. “Aldatılmış kimse, ne övülmüş ve ne de ecir sahibi olmuştur.”

el-Hâkim ve et-Tirmizî bu hadisi rivayet etmişlerdir. ez-Zehebî “münker” olduğunu söyler.

28. “Müsamahalı ol ki, sana da müsamahalı olunsun.”

es-Sağânî, bunun “uydurma” olduğunu söyler. es-Sehavî, *el-Mekâsıd’ da* ravilerinin güvenilir olduğunu söyledi. el-Irakî bunun “hasen” olduğunu söylemiştir.

29. “Bir kimse görmediği bir şeyi satın alırsa, görünce seçenek sahibidir.”

İsnadında İbrahim el-Kurdî vardır. Bu hadisi uydurmakla suçlanan odur. Denildi ki: “Bu, İbn Sirin’in sözüdür.” en-Nevevî, bunun “uydurma” olduğunda ittifak olduğunu söylemiştir.

30. Güzel yazı öğrenmeye bakın. Çünkü güzel yazı yazmak rızkın anahtarıdır.”

es-Sağânî, bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemiştir.

31. “Bereket üç şeydedir; taksitle satmak, kredi vermek, satış için olmamak kaydıyla arpayla buğdayı karıştırmak.”

el-Ukaylî bu hadisi, Suheyb’den “merfu” olarak rivayet eder. Bir lafızda da; “*Ev için olurda, satış için olmazsa*” denilir. *el-Leâlr*de bu hadisin “uydurma” olduğu söylenir. İsnadında “meçhul” iki kişi vardır.

İbn Mace de *Sünen'*[1] inde, bunu bilinmeyen iki kimsenin birisinden rivayet etmiştir. ez-Zehebî, bunun çok gevşek bir hadis olduğunu söylemiştir.

32. “Seftecat [bir beldede yaşayan bir kimsenin, kendi beldesinde malı bulunan bir yabancıya, yol emniyetinden istifade etmek için, onun o malı kendi beldesinde kendisine teslim etmesini istemesi] haramdır.”

İbn Adiy, Cabir İbn Semure’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında hadis uyduran Amr İbn Musa vardır.

33. “Kim bir köleyi (esiri) satın alırsa, Allah’a hamdetsin ve ona ilk yedirdiği şey helva olsun. Zira o onun nefsi için daha iyidir.”

Denildi ki: “Bu hadis uydurmadır. Başka yoldan da rivayet edilmiştir.” *el-Muhtasar’da* “zayıf” olduğu zikredilir.

34. “Allah’ın Rasulü ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** av köpeğinin parasına (alımp-satılmasına) izin verdi.”

ez-ZeyV de, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet edildiği söylenir. İsnadında Ahmed İbn Abdullah el-Kindî vardır. O, hadisleri inkâr edilen bir kimsedir. Abdulhak, bu hadisin “bâtıl” olduğunu söyler.

35. “Borç tasasından başka tasa, göz ağrısından (daha zor) bir ağrı yoktur.”

İbn Adiy -hadisi- Cabir’den “merfu” olarak rivayet etmektedir. Bunun hem isnadının hem de metninin “bâtıl” olduğunu söyler. el-Ezdî, isnadında yalancı Sehl İbn Karî’nin olduğunu söylemiştir.

(es-Suyûtî) *el-Leâlr* de bu hadisi, Ebu Nuaym ve el-Beyhâkî’nin Şuab’dan rivayet ettiklerini söyler. Dedi ki: “Bu hadisin isnadı münkerdir. Bu hadisi rivayet etmenin hiçbir yararı yoktur. Ancak ‘makbul’ bir isnadla rivayet edilmesi bundan müstesnadır.” ez-Zehebî, *el-Mizan' da* bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir.

36. “Faiz yetmiş kapıdır. En küçüğü kişinin annesiyle nikâhlanması gibidir.”

el-Ukaylî bunu, Abdullah İbn Selam’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbn Hibban ise, İbn Abbas’m hadisinden: “*Kim faizden bir dirhem yerse, o, otuz üç zina gibidir. Kimin eti haramdan bitmişse, ateş ona daha layıktır*İbn Adiy, Enes’in hadisinden bunu rivayet etmektedir. ed-Darekutnî, onun hadisinden ilk lafızda ki şekliyle rivayet etmiştir. Ebu Nuaym ve el-Ukaylî de Aişe’den rivayet etmişlerdir.

Ahmed (İbn Hanbel) *Müsned*’inde bunu, Abdullah İbn Hanzala’nın hadisinden rivayet eder. Dedi ki; Allah’ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve***

sellem) dedi ki: “*Kişinin faizden bilerek yediği bir dirhem, otuz altı zinadan daha kötüdür*İsnadında, Huseyn İbn Muhammed İbn Behram vardır. Ebu Hatim dedi ki: “Ben onu gördüm, ama ondan hadis işitmedim.” Ahmed, Ka’b’ın sözü olarak “mevkuf” bir senedle rivayet etmiştir. ed-Darekutnî dedi ki: “Bu, merfudan daha sahihtir...” İbnû’l-Cevzî bunu *el-Mevduaf* ta zikretmekle doğru bir şey yapmamıştır. Adı geçen Huseyn’in hadisini sahih sahipleri hüccet olarak almışlardır. Onu, bir kısım ilim adamı da güvenilir görmüşlerdir.

Bu hadis sahabeden bir cemaattan da rivayet edilmiştir. [Bazılarının daha önce adı geçti.] et-Taberanî’de onlardan el-Bera’dan rivayet etmiştir. el-Hâkim de *el-Müstedrek*'te, İbn Mes’ud’dan rivayet eder. Dedi ki: “Buharî ve Müslim’in şartına göre sahihtir.” [335]

37. “Kim, bir zimmîyle ortaklık yaparsa, ona karşı mütevazı davransın. Kıyamet günü olunca da her ikisinin arasında cehennem ateşinden bir vadi konur. Müslüman olan ortağa denir ki; bu vadiden karşıya geçte ortağınla hesaplaş.”

el-Hatib, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet eder. Dedi ki: “O hadis münkerdir. Ondan ancak bu isnadla rivayet ettim (yazdım).”

38. “Kim haramdan bir dirhemi yememek için terk ederse, Allah onu cehennemden azad eder. Kim bir dirhemi -haramlık- şüphesiyle terk ederse, Allah ona peygamberlerden bir peygamberin sevabını verir. Kim, yalan söylemeyi bırakırsa, hayatı boyunca hataları yazılmaz ve cennete hesapsız olarak girer.”

el-Leâlfde “uydurma” olduğu söylenir. Sebebi de el-Burkî’dir. el-Hâkim dedi ki: “Güvenilir kimseler adına sayılamayacak kadar hadis uydurmuştur.”

39. “Dirhem, tasa evi olduğu için Dirhem olarak adlandırılmıştır. Dinar da dar-nar [ateş yurdu] olduğu için Dinar olarak adlandırılmıştır.”

İbn Hibban, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. O hadis “uy-durma”dır. Sebebi de Abdullah İbn Ebi Allac’dır.

40. “Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Sa’da İbn Muaz’a dedi ki; bu nedir? Bunu elinle mi kazandın? Dedi ki; ey Allah’ın Rasulü (.***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Parlatılmış taşa vuruyorum sonra onu aileme harcıyorum. Nebi ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki; bu cehennemin dokunacağı bir eldir.”

el-Hatib bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Dedi ki: “Bu hadis bâtıldır.”

41. “Ümmetimden iyilerin mesleği terziliktir. Kadınların iyilerinin ameli yün eğirmektir.”

İsnadında Ebu Davud en-Nehaî vardır. O “yalancı”dır. Temman bunu *FevaicP*inde, isnadında Musa İbn İbrahim olduğu halde rivayet etmiştir, hâlbuki o metruktur.

42. “Cibril (as) Nebi’ye (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki; ey Muhammed! Allah sana selam söylüyor ve diyor ki; kasaba selam verme. Sonra ona başka bir gün dedi ki; Allah sana selam söylüyor ve sana diyor ki; kasaba selam ver.”

İbn Adiy bu hadisi, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. İbaresi daha uzundur. Hadis “uydurma”dır.

43. “Ben kullarıma karşı dört hususta üstünüm. Hayvanları taneye musallat ettim. Eğer böyle olmasaydı krallar taneyi, altını ve gümüşü biriktirdikleri gibi onu biriktirirlerdi. Kokuşmayı cesetlerin üzerine attım. Eğer böyle olmasaydı, dost dostu nasıl olur da gömebilirdi. Teselliyi hüzne musallat ettim. Eğer bu olmasaydı nesiller kesilirdi. Eceli genişlettim ve ameli uzattım. Eğer böyle olmasaydı, dünya harap olurdu.”

el-Hatib bunu, *el-Bera'da* “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Muhammed İbn Yahya el-Eşnaî vardır, yalancıdır.

İbn Asakir ve ed-Deylemî onun yolundan başka bir yolla rivayet eder. Zeyd İbn Erkam’dan rivayet ederler. İbn Ebi Hatim, tefsirinde İkrime’den rivayet eder.

44. “Günün evvelindeki uyku, rızka engel olur.”

İbn Adiy, Osman İbn Afvan’dan “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Ebu Ferve vardır. O ise hadisi terk edilendir. es-Suyutî *el-Leâlî*'de bunun §evahidini zikrederek, bunu Abdullah İbn Ahmed’in *Ziyadatü’l-Mesned*'de, el-Beyhâkî’nin *Şuabu’l-İmân*'da ve Ebu Nuaym’m *el-Hilye*'de rivayet ettiğini söylemiştir.

a) ed-Deylemî’nin, Enes’ten rivayet ettiği; Allah’ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem****)* dedi ki: “*Rızkınızı talep edecekken sabah namazı ile güneşin doğması arası uyumayın*.” Dedi ki: “Malik’e, bu hadis hakkında kendisine sorulunca dedi ki: Teşbih, tekbir getirir ve yetmiş kez istiğfarda bulunur. İşte bu esnada rızk iner.”

b) Fatıma’nın (r.anha) hadisi, el-Beyhâkî bunu rivayet etmiştir. Dedi ki: “*Allah’ın Rasulü* ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** *sabah namazını kıldıktan sonra yanıma geldi. Ben yanım üzeri yatıyordum. Beni ayağıyla kımıldattı, dedi ki; kızcağızım, kalk ve Rabbinin rızkına şahid ol, gafillerden olma. Allah kullarının rızkını fecirden güneşin doğuşuna kadar taksim eder”*

el-Beyhâkî; “bu hadisin isnadı zayıftır” dedi. Bir diğer lafızda da: *“Sabah namazını kılınca, Rabbinizin rızkını talep edecekken uyumayınız*.”

Bir lafızda da: “*Yeryüzü, dökülmesi haram olan bir kandan veya zinadan sonra gusletmeden veya güneşin doğmasından önce üzerinde kalmaya kızdığı gibi hiçbir şeye kızmaz*.”

45. “Biriniz pazardan bir şey satın aldığında, onun üzerini örtsün. Ola ki, Müslüman kardeşi ona rastlar, onu gördüğü halde onu satın almayacak olabilir.”

*el-Mizan’*da bu hadisin “bâtıl” olduğu zikredilir. ed-Deylemî, İbn Abbas’tan ve Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder.

46. “Kim, bir şey satın alır da onu çocuklarına eliyle taşırsa, onun yetmiş yıllık günahı üzerinden alınır.”

*ez-Zeyl'*de; “İsnadında hadis uyduran birisi vardır” denildi. İbn Hacer; “Bu bâtıl bir hadistir” demiştir.

47. “Ümmetimin cimrileri terzilerdir.”

el-Muhtasar'da böyle bir hadisin olmadığı söylenmiştir.

48. “Terzilerle ve öğreticilerle istişare etmeyin. Çünkü Allah onların akıllarını çekip almış ve kazançlarından bereketi çekmiştir.”

el-Muhtasar’da bu hadisin “uydurma” olduğu zikredilir. Bu hadis ayrıca; “*Sizden kim, terzilerin ilim öğrenmek istediği bir zaman yetişirse, oradan kaçsın, oradan kaçsın. Sonra dedi ki; kim bir terzinin evine haberi olmadan bakarsa, aklı hafifler*” lafzıyla da rivayet edilmiştir.

“Deccal çıktığında yetmiş bin terzi de kendisiyle beraber çıkar.”

“Terziler ve haccamlarla istişare etmeyin ve onlara selam da demeyin” lafzıyla rivayet edilen hadislerin hepsi “uydurma”dır.

49. “Hain olan terzi, üzerinde diktiği veya hıyanet ettiği gömlekle haşr olunur.”

İsnadı karanlıktır.

50. “Üç kişiden rahmet çekilip alınmıştır; avcı, kasap ve hayvan satıcısı...”

Bu hadis “uydurma” hadislerin olduğu bir el yazma nüshadadır.

51. “İki şey vardır ki, Allah hem dünyada hem de ahirette ikisine değer vermiştir; altın ve gümüş. O ikisini dünyadayken, dünya ehlinin şerefi ve ahiret ehline de ahiretlerine süs olarak vermiştir.”

*ez-Zeyl’*de bunun “zayıf” olduğu söylenir.

52. “Dinar ve dirhemin kırılarak ondan altın ve gümüş elde edilmesinin yasaklanması...”

*el-Muhtasar’*da, İbn Hibban’m bunu “zayıf” gördüğü söylenir.

53. “Dinar ve dirhem, Allah’ın arzındaki mühürleridir. Kim Allah’ın mührüyle gelirse, Allah onun ihtiyacını görür.”

(es-Sehavî) *el-Mekâsıd’*da bunu, et-Taberî’nin naklettiğini zikreder.

54. “Hayâ rızka engel olur.”

es-Sağânî, bu hadisin “uydurma” olduğunu söyler.

DOKUZUNCU BOLUM YİYECEKLER VE İÇECEKLER KİTABI

1. “Mide bedenin havuzudur, damarlar ona çıkar. Eğer mide sağlıklı olursa, damarlar da oradan sağlıklı olarak çıkar. Mide hastalanınca, damarlar oradan hastalıklı çıkar.”

el-Ukaylî, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Dedi ki: “Bu bâtıl bir haberdir, aslı yoktur.” *el-Leâlfde* bunu, et-Taberanî’nin *el-Evsaf* ta İbnu’s-Sunnî’nin ve *et-Tıb’*da Ebu Nuaym’m, *Şuabu’l-Imân'*da el-Beyhâkî’nin rivayet ettikleri söylenir. Sonra dedi ki: “(es-Suyûtî) isnadında zayıflık vardır.” *el-Mizan’*da bunun “münker” olduğu söylenir.” [j36]

2. “Yemekten önce abdest almak fakirliği giderir. Yemekten sonra ise, tasayı giderir.”

Yine; “*Yemekten önce ve sonra fakirliği giderir*.” “*Yemeğin bereketi, yemekten önce ve sonra abdest almaktır*” lafızlarıyla rivayet edilmiştir.

el-Muhtasar da hepsinin “zayıf” olduğu söylenir. es-Sağânî, “uydurma” olduğunu söyler.

3. “Yemek yediğinde bir içecek içtiğinde; gökte ve yerde hiçbir şeyin zarar veremeyeceği Allah’ın adıyla ya Hayyum ya Kayyum, de.”

İsnadında terk edilen “metruk” bir ravi vardır.

,[6] Bu ancak, Said İbn Ebcer el-Mutabbib’in sözüdür. Onu İbrahim İbn Cureyc’den işitmiştir, o aptalın biriydi. Duyduğunun aslı yoktur. O hadisi

Ali’ye rivayet etmiştir. İsnadı ve metnindeki problem için ***Lisanu’l-Mizan'a*** bakınız.

4. “Kim yemeğine başlarken, Bismillah demeyi unutmuşsa, yemeğini yiyince İhlâs Suresi’ni okusun.”

İbn Adiy, Cabir’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. *el-Leâlf* de bu haberin “uydurma” olduğunu söylenir. Bunun sebebi de Hamza en-Nusaybî’dir. et-Tirmizî, ondan hadis rivayet etmiştir. Ebu Nuaym, *el-Hilye”*de rivayet ettiği gibi İbnu’s-Sunnî de bunu rivayet etmiştir.

5. “Yemekleri azalan bir ev halkının evleri aydınlanır.”

el-Ukaylî bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Abdullah İbn Muttalib vardır, o bilinmeyen birisidir. Ahmed el-Hasen İbn Zekvan dedi ki: “Onun hadisleri bâtıl hadislerdir.”

6. “Hiçbir topluluk tok yatmasın ki, ahlâkları güzelleşmesin ve hiçbir topluluk da aç yatmasın ki, onların ahlâkı bozulmasın. Kimin yemesi azalırsa, hasedi de azalır.”

İsnadında “yalancı” bir ravi vardır.

7. “Yemeğinizi Allah’ın zikriyle eritiniz. Üzerine uyumayınız ki, kalpleriniz katılaşmasın.”

İbn Adiy, Aişe’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Esram İbn Havşeb vardır ki, o yalancıdır. Bunun İbn Adiy’de diğer bir isnadı daha vardır. Burada, Ebu’l-Halil “metruk” biridir. Hadis uydurandır. *el-Leâlf de* bu hadisi et-Taberanî’nin *Evsafta*, İbnu’s-Sunnî’nin *Amelul-Yevmi ve’l-Leyle’*de, Ebu Nuaym’ın *et-Tıb’d*a, el-Beyhâkî’nin *Şuabu’l-Imân”*da (Buzay’) yoluyla rivayet ettikleri söylenir. İbnu’s-Sunnî *et-Tıb*'da bunu Esram yoluyla rivayet etmiştir... Bu hadisi araştırmak bile gerekmez.

8. “Yemeğe üflemek bereketi götürür.”

Bu hadisi en-Nakkaş, Aişe’den (r.anha) “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bunu, Abdullah İbn Haris es-San’anî uydurmuştur. *el-Leâlf* de denildi ki:

“Ahmed İbn Hanbel *Müsned*’inde şöyle demiştir: Abdurrahman İbn Mehdi bunu İsrail’den, o da Abdulkerim’den, o da İkrime’den, o da İbn Abbas’tan rivayet etti. Dedi ki: “*Rasulullah* (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** *yemeğe ve içeceğe üflemeyi yasakladı*.” Ahmed İbn Hanbel’in bu hadisi bu metinle rivayet etmiş olması ilk hadisin “uydurma” olmasına engel teşkil etmez.

9. “Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** avucunun tamamıyla yemek yiyordu.”

Bunu (es-Suyûtî) *el-Leâlf de* hanımından ve onun babasından rivayet etti. O ikisi de “meçhul” kimselerdir... Dedi ki: “Bu kadın, amcası Mu-hammed İbn Müslim ez-Zehrî (Meşhur İmam)’ın karısıdır. el-Beyhâkî, bunu *Şuab'd*a böyle açıklamıştır.”

10. “Akşam yemeğiyle yatsı bir araya gelirse, akşam yemeğinden başlayınız.”

el-Irakî, *Şerhu’t-Tirmizf* de bu lafızla bunun aslının olmadığını söyledi.

11. “Bir avuç da olsa, akşam yemeği yeyiniz. Çünkü akşam yemeği terk etmek yaşlılığa yol açar.”

et-Tirmizî bunu, Enes’in hadislerinden “merfu” olarak rivayet eder. Dedi ki: “Bu ‘münker’ bir hadistir. Bunu ancak bu vecihle biliyoruz. Senedindeki (Anbese) hadiste ‘zayıf’ biridir. Abdulmelik İbn Allak ise ‘mechul’dür.” İbn Mace bunu Cabir’in hadisinden rivayet eder.

12. “Kim lağım suyunun aktığı yerden bir lokma veya ekmek parçası alır da, onun üzerinde pisliği suyla temizce yıkar, sonra da onu yerse, o daha karnına girmeden onun günahları bağışlanır.”

Ebu Ya’la bunu, Hz. Fatıma’dan (r.anha) “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu “uydurma” bir hadistir. İsnadında Vehb İbn Vehb el-Kâdî Ebu’l-Bahterî vardır, hadis uyduran bir yalancıdır. Yine ed-Deylemî, bunu İbn Mes’ud’dan rivayet etmiştir. İsnadında -bu kez de- başka bir yalancı vardır.

13. “Çarşıda -pazarda- yemek yemek aşağılıktır.”

ed-Deylemî, Ebu Hureyre’den bu hadisi “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Muhammed İbnu’l-Furat vardır, yalancının biridir. el-Hatib, isnadında el-Heysem İbn Sehl olarak rivayet etmiştir. O ise “zayıf” bir ravidir. İbn Adiy ise, onu Ebu Umame’nin hadisleri arasında rivayet etmiştir. İsnadında iki eleştirilmiş (cerh edilmiş) ravi vardır. el-Ukaylî; “Bu hususta -hadis olarak- sabit olan hiçbir şey yoktur” demiştir.

14. “...Günahları bağışlanmış olan biriyle yemek yiyen kimse...”

İbn Hacer bunun “uydurma” olduğunu söyler.

15. “Allah’ın Rasulü ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** şeker kamışı ve Âs (Mersin ağacının meyvesin)den sirke yapılmasını yasakladı.”

İbn Adiy bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Muhammed İbn Abdulmelik el-Ensarî vardır. O metruk bir kimsedir. el-Ukaylî bunu bir başka isnadla rivayet etmiştir. Ancak senedinde hadis uyduran bir kimse vardır. [7] Ayrıca bunu İbnu’s-Sunnî de rivayet etmiştir. Bu hadisin başka yolları da vardır. es-Suyûtî, *(el-Leâlî)’*de bunu zikretmiştir.

16. “Birinize bir yemek sunulduğunda, afiyet (henien) olsun demesin. Çünkü hena (afiyet) cennet ehli içindir. Fakat Allah bize ve size temizini ikram etti, desin.”

ed-Darekutnî bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında terk edilen iki ravi vardır.

17. “Sizin şu narlarınızdan her biri ancak cennet narlarından aşılanmıştır.”

İbn Adiy bu hadisi, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında hadis uyduran bir kimse vardır. *el-Mizan’d*a bu hadisin, Muhammed İbnu’l-Velid İbn Eban’ın “bâtıl” hadislerinden olduğu zikredilir. İbnu’s-Sunnî ve Ebu Nuaym da onun yoluyla rivayet etmişlerdir. (es-Suyûtî) bu hadisin şahidleri olduğunu zikretmiştir.

18. “Karpuzun suyu rahmettir, tadı cennet tatlılığındadır.”

İsnadında “meçhul” kimseler vardır. İbnû’l-Cevzî dedi ki: “Karpuzun faziletleri hakkında hiçbir hadis sahih değildir. Ancak Rasulullah ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** karpuzu yemiştir.”

19. “Üzümde beş özellik vardır; üzüm olarak onu yersiniz, şerbet olarak içersiniz, ekşimediği sürece ondan kuru üzüm elde edersiniz, ondan peksimet (ruban) ve sirke elde edersiniz.”

el-Ukaylî bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında İshak İbn Vehb el-Allaf vardır, o yalancıdır. Senedinde yine bilinmeyen bir kimse vardır.

20. “Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** üzümü tanelerini sıyırarak yiyordu.”

İbn Adiy, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Huseyn İbn Kays vardır, o bir hiçtir. Senedinde Kâdih denen birisi vardır, yalancıdır. el-Ukaylî bunu, İbn Abbas’tan rivayet eder. Dedi ki: “*Ben Rasulullah’m* ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** *üzümü sıyırarak yediğini gördüm*.” el-Ukaylî dedi ki: “Bunun aslı yoktur.” Davud İbn Abdilcebbar el-Kufî hiçbir şeydir. *el-Leâlfde,* et-Taberanî’nin bu hadisi bu yolla rivayet ettiği zikredilir. el-Beyhâkî, bu hadisi *Şuabu’l-İmân’*da iki yoldan rivayet eder.

Sonra şöyle dedi: “İsnadında güçlü olan kimse bulunmamaktadır demenin hiçbir yararı yoktur.”

21. “Merazime’ye dikkat edin. Merazime nedir denilince; ekmeği üzümle yemektir, dedi. Meyvelerin en hayırlısı üzüm, yemeğinizin en hayırlısı ekmektir.”

İbn Adiy, Aişe’den (r.anha) “merfu” olarak rivayet eder, bu hadis “uydurma”dır.

22. “Ey Ali! Tuz yemeye bak. Çünkü o, yetmiş hastalığın bazısına şifadır.”

Bu hadis “uydurma”dır. el-Beyhâkî benzerini Ali’den rivayet etmiş-

j-jj. 338

23. “Mercimek yemeye bakınız çünkü o mübarektir. Zira o kalbi yumuşatır ve kanı artırır.”

Bir lafızda: “*Mercimek yetmiş Nebinin diliyle takdis edilmiştir*.”

Bu hadis “uydurma”dır.

24. “Kabak yiyiniz, zira o aklı artırır ve beyni büyütür.”

İsnadında kendisiyle hüccet getirilmeyecek olan birisi vardır.

25. “Allah’ım! Bize Islâm’ın ve ekmeğin lezzetini tattır.”

Denildi ki: “Bu hadis uydurmadır. Çok garîb olduğu söylenmiştir. Zayıf olduğu rivayet edilmiştir.”

26. “Ekmeğe değer veriniz. Çünkü Allah, ona gökten bereket indirmiştir ve ona yerden bereket vermiştir.”

İsnadında “metruk” bir ravi vardır. et-Taberanî de bir benzerini rivayet etmiştir. el-Gallabi dedi ki: “Yahya İbn Main dedi ki; bu hadisin başı ‘gerçek’tir. Sonu ise ‘bâtıl’dır.” el-Fellas dedi ki: “İsnadında yalancı biri vardır.” ed-Darekutnî bunu, “merfu” olarak Ebu Hureyre’den rivayet eder: “*Rasulullah* (*sallallahu aleyhi ve sellem) ekmeği kesmemizi yasakladı. Bir cemaat, ekmeğe değer veriniz,* hadisini hüccet olmayacak isnadlarla rivayet etmişlerdir.”

el-Hâkim, *el-Mü st e dr ek'* te bunu rivayet edip “sahih” der. ez-Zehebî bunu incelemiş ve “sahih” olduğunu söylemiştir. İsnadı şudur: “Ebu Yahya Ahmed İbn Muhammed el-Kâsım es-Semerkandî bize haber verdi. O da dedi ki; Ebu Abdillah Muhammed İbn Nasr, ona da Muhammed İbn

Bu, İsa İbnu’l-Eş’as yoluyladır. “MechuP’dür. Cüvevbir’den rivayet eder. O ise çok “zayıf’tır.

Muhammed İbn Merzuk, ona da Bişr İbn Mübarek el-Abdî, ona da Galib el-Kattan, ona da Kerime Bintu Haşim et-Taiye, Hz. Aişe’den, o da Ne-bi’den

(sallallahu aleyhi ve sellem) dedi ki: “*Ekmeğe ikramda bulununuz*.”

el-Hatib bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Alimler, ekmeğin hakkını değersiz gören bir kavim olmasın ki, Allah onları açlıkla imtihan etmesin. Bu hadisi uydurmakla İshak İbn Nuceyh el-Malatî’yi suçlamışlardır.

27. “Kim baklayı kabuğuyla yerse, Allah ondan onun misli bir hastalığı çıkarır.”

et-Taberanî bunu, Aişe’den (r.anha) “merfu” olarak rivayet eder. Ancak sahih değildir. İsnadında Abdussamed İbn Matir vardır. O ise “met-ruk”tur.

28. “Kim acuru etle yerse, cüzzamdan kurtulur.”

İbn Adiy, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Dedi ki: “Bu hadisi Halid İbn Da’lec tek başına rivayet etmiştir. Bela umulur ki, onu ondan rivayet edendedir.” *el-Mizan’*da bunun “uydurma” olduğu söylenir.

29. “Pirinç bendendir ve ben de pirinçtenim.”

es-Sağânî “uydurma” olduğunu söylemiştir. Bu konuda diğer bir uydurma hadis de; “*Yemekler arasında pirinç, bir topluluğun efendisi gibidir*” hadisiyle; “*Pirinç ne güzel bir ilaçtır*” hadisidir.

30. “Peynir derttir, ceviz derttir. İkisi bir araya geldiğinde şifa olur.”

el-Hâkim bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Dedi ki: “Bu hadis ‘münker’dir. Bu hadisin birçok yolları vardır. Hiç birisi de hüccet olacak kadar güçlü değildir.”

31. “Eğer insanlar hilbede (çemen tohumu) ne olduğunu bilselerdi, ağırlığınca altınla onu satın alırlardı.”

İbn Adiy, Muaz’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbnu’s-Sunnî de ondan rivayet etmiştir. Yine İbn Adiy, Aişe’den bunu “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında hem hadis uyduran, hem metruk ve hem de kendisiyle hüccet iddiasında bulunulmayacak olan kimseler vardır.

32. “Sofralarınızda bakla bulundurun, zira o besmeleyle beraber şeytanları kovar.”

İbn Hibban bu hadisi, Ebu Umame’den “merfu” olarak rivayet eder, isnadında el-Ala’ İbn Seleme vardır. O hadis uyduran bir kimsedir.

33. “Menekşenin diğer çiçeklere olan üstünlüğü, İslâm’ın diğer dinlere olan üstünlüğü gibidir. Hiçbir hindiba yaprağı olmasın ki, üzerinde cennet suyundan bir damla olmasın.”

İsnadında Ömer İbn Hafs el-Mazenî vardır. Ahmed İbn Hanbel, onun rivayet ettiği hadisleri yakmıştır. İsnadında “zayıf” olan raviler vardır. [8]

et-Taberanî, bunu isnadında bilinmeyen bir kimse yoluyla Aişe’den rivayet etmektedir. İbn Adiy rivayetinde, sadece hindibadan söz etti. İsnadında “metruk” olarak birisi vardır. [9]

34. “Rasulullah (*.sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki; roka baklasını gündüz yiyiniz, gece ondan uzak durunuz.”

İbn Adiy, Atiyye İbn Busr hadisinden bunu “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis “uydurma”dır. İsnadındaki kişilerin çoğu bilinmeyen kimselerdir. [10]

35. “Pırasanın baklaya olan üstünlüğü, ekmeğin diğer şeylere olan üstünlüğü gibidir.”

Bu uzun bir hadistir. Aynı hadiste ceviz, hindiba, keme (mantar), roka yukarıdaki şekilde zikredilir. Hakeza et de bu hadiste zikredilmiştir. Yine bu rivayet de şöyle denilir: “*Ondan bir tek çiğnem mideye düşmesin ki, orada bir hastalığa sebep olmasın ve yine oradan şifadan bir kısmını çıkarmasın*.”

Bu “uydurma” bir hadistir.

36. “Patlıcanı bir lokma yedi ve sonra dedi ki; patlıcan her derde şifadır.”

Bu hadis “uydurma”dır.

37. “Cennet ehlinin yemeklerinin efendisi ettir.”

İbn Hibban bunu, Ebu’d-Derda’dan “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Süleyman İbn Ata vardır. Uydurma hadisler rivayet eder. Onun şeyhi (Mesleme İbn Abdillah el-Cuhenî’den)

İbn Hacer dedi ki: “Bu hadisin metninin ‘uydurma’ olduğu hakkın-daki hüküm kesinleşmemiştir. Mesleme ‘mecruh’ (cerhedılmiş) bir kimse değildir. Süleyman İbn Ata ise, zayıf bir kimsedir.” [11]

Bu hadisi el-Ukaylî, Rebia İbn Ka’b’dan “merfu” olarak rivayet eder: *“Dünya ve abiretin en üstün yemeği ettir*” ve sonra dedi ki; bu hadis bilinmeyen bir hadistir.” İbn Hibban, hadisin isnadındaki Amr İbn Bekr’in güvenilir insanların adını kullanarak hiçte hoş olmayan haberler rivayet ettiğini söyler. el-Beyhâkî, *Şuabu’l-İmân'da* Abdullah İbn Bureyde ve babasından bunu rivayet eder. Ebu Nuaym ise, Hz. Ali’nin hadislerinden olarak, o da Enes’ten rivayet eder. Bu yolların hiçbirisinde, hadisin “uydurma” olduğuna hükmetmeyi gerektirecek şey yoktur.

1

[127] ed-Darekutnî, onun hadisinin alınmadığını, onun yalancı olduğunu söyler. Dolayısıyla bu söze itibar edilmez.

2

’[28] Bu kimse, Halid İbn İsmail İbnu’l-Velid’dir. Bunu, Ubeydullah İbn Ömer’den rivayet eder.

3

’[29] Bu hadis “münker”dir. Çünkü o, Mekhul’ün, Ebu Zer’den rivayetidir. O, Ebu Zer’i görmemiştir.

4

Senedinde, Ebu Sabit, İmran îbn Abdulaziz vardır, az rivayette bulunmakla beraber, onun hadisleri kabul edilmez.

5

U İbrahim saduktur. Senedindeki hocası, Muhammed İbn Abdurrahman el-Kuşeyrî ise helak olmuş bir insandır. Ebu Hatim, onun yalan söyleyip, yalan hadis uydurduğunu söyler. Burada bela el-Kuşeyrî'dir. el-Halilî de böyle demiştir.

6

”2 Senedinde, Halef İbn İsmail el-Buharî vardır. el-FIayyam diye bilinir, düşük birisidir.

,i4 ***el-Leâlî'***de, ed-Deylemî'nin bunu Ya'la İbnu'l-Eşdak, Abdullah İbn Cerad'dan rivayet ettiği söylenir. Bu düşük bir seneddir.

>3,> Senedinde, Muhammed İbn Galib et-Temtami vardır. Vehim sahibidir. İbn Mes'ud'dan rivayet edilen bu hadis, ancak ondan gelir.

7

Bu kimse Muhammed İbn Abdülmelik el-Ensarî'dir.

8

3,9 el-Mazenî, Ömer İbn Hafs mı, yoksa Hafs İbn Ömer mi olduğu bilinmez. İmam Ahmed'in hadislerini yaktığı kimse "el-Abdî" olarak tanınan birisidir. Hayatı hakkında ***el-Lisan***'da açıklama vardır.

9

Bu, Mesade İbn Cafer İbn Muhammed yoluyla gelmiştir. O İbnu'l-Yesa'dır. Ahmed İbn Hanbel; "Onun hadisini çoktan yaktık" diyor. Davud onu yalanlamıştır.

10

'41 Bu hadisi, Ahmed İbn Ebi İmran, Musa İbn İsa el-Cürcanî uydurmuştur. en-Nekkaş ve el-Hakim onu suçlamışlardır (***el-Lisan***: c.2/235 No: 741).

Onun babası Muhammed İbn Abdilmü'min'dir. İsnadında, İsmail İbn Ebi Ziyad da vardır. Hadis uydurur.

11

[142] Süleyman, Mesleme'den, o da Ebu Meşcea'dan, o da Ebu'd-Derda'dan. Ebu Meşcea

ve Mesleme, ne cerh edilmişlerdir ne de "tevsik" edilmişlerdir. Buharî, Süleyman

için; "Eladislerinde münker rivayetler vardır" der. Ebu Zur'a da onun hadislerinin

kabul edilmeyeceğini söylemiştir.

38. “Eti yemeyin.”

İbn Tahir dedi ki: “İsnadı karanlıktır. İsnadında iki yalancı vardır.”

39. “Katığınızın efendisi tuzdur.”

İsnadı “zayıf’tır.

40. “Eti bıçakla kesmeyiniz, zira bu Acemlerin yaptıkları şeylerdendir.”

Ahmed İbn Hanbel bunun “sahih olmadığı”nı söylemiştir. Çünkü Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem)* koyunun etini bıçakla keserdi. İsnadında Ebu Ma’şer vardır. O hiçbir şeydir. *el-Leâlf* de, bunu Ebu Davud’un Said İbn Mansur’dan rivayet ettiği, ondan da Ebu Ma’şer’den bunu rivayet ettiği söylenir. el-Beyhâkî, bunu *Şuabu’l-İmân’da* rivayet edip şöyle der: “Bu hadisi yalnızca Ebu Ma’şer el-Medenî rivayet etmiştir. O güçlü birisi değildir. Hadiste de uydurma olduğuna delil olacak bir durum yoktur.”

41. “Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** cinlerin kestiğinden yememizi yasakladı.”

İbn Hibban bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Abdullah İbn Uzeyne vardır. Sevr İbn Yediz’den rivayet etmiştir.

İbn Hibban dedi ki: “Abdullah, Sevr’den onun olmayan hadisi zikreder.” el-Beyhâkî, *Sünen’*inde bunu ez^Zührî’den rivayet eder. Hadis “mürsel” olmasına rağmen onu “merfu” göstermiştir.

42. “Kalbin, et yeme sırasında bir sevinci vardır. Bir kimse de sevinçli olduğu sürece şer ve zulüm işler.”

İbn Adiy bu hadisi, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Abdullah İbnu’l-Muğire vardır. Aslı olmayan hadisler rivayet eder. İbn Hibban bu hadisi *ed-Duafa* adlı kitabında rivayet eder. İbnu’s-Sunnî de bunu rivayet etmiştir. Ebu Nuaym *et-Tıb’*da, el-Beyhâkî de *Şuabu’l-İmân’*da onun yoluyla rivayet eder. el-Beyhâkî, Süleyman’dan onun yolundan başka bir yolla “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadisin başka yolları da vardır. (Tüm yolların da eleştirilmiş olanlar vardır.)

43. “Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** zenginlere koyun edinmelerini, fakirlere ise tavuk edinmelerini emretti.”

İbn Adiy bu hadisi, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. el-Ukaylî; “Bu sahih bir hadis değildir” der. İsnadında Ali İbn Urve vardır, hadis uydurur. [1] *el-Leâlî’*de bunun başka rivayet yollarının da olduğundan söz edilir.

İbn Mace dedi ki: “Bize Muhammed İbn İsmail, o da dedi ki; bize Osman İbn Abdurrahman el-Harranî, o da dedi ki; bize Ali İbn Urve el-Makburî’den, o da Ebu Hureyre’den diyerek bu hadisin kendilerine ulaştığını söz etmişlerdir. Rivayette şunu da zikretti: ‘*Zenginlerin tavuk beslemeleri zamanında fakirler helak olur’* Bu doğru bir ‘istidrak’ değildir.” İbn Mace bu hadisi, hadis uyduran Ali İbn Urve yoluyla zikretmiştir.

44. “Öküze saygıda bulunun, zira o hayvanların efendisidir. Buzağıya tapınılmasından bu yana bir kez -dahi- başını göğe kaldırmamıştır.”

İbn Adiy bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Bu hadis “uy-durma”dır. Hadisi uydurmakla suçlanan kişi Abdullah İbn Vehb en-Nesevî’dir, o çok hadis uyduran birisidir.

45. “Kimin evinde bir koyun varsa, onun evinde bereket vardır.”

ez-ZeyV de, isnadında iki bilinmeyen, bir de “metruk” ravi vardır.

46. “Horoza sövmeyin, zira o benim arkadaşım ben onun arkadaşıyım. Onun düşmanı benim düşmanımdır. Beni hak ile gönderene yemin **ederim ki, eğer insanoğulları onun sesinde olanları bilselerdi, onun tüyünü ve etini altın ve gümüşle satın alırlardı. O, sesinin ulaştığı yere kadar cinleri kovar.”**

İbn Hibban bunu rivayet etti. Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında Ruşdeyn vardır. Abdullah İbn Salih de onun gibi zayıftır. Yine Enes’in hadisinden “merfu” olarak rivayet edilmiştir: “*Kim evinde bir horoz edinirse, ne şeytan ne de sihirbazlar ona yaklaşamazlar*.” İsnadında Yahya İbn Anbese vardır, yalancıdır. Bu hadisi Ebu Bekr er-Rakkî de; “*Beyaz horoz benim arkadaşımdır*” lafzıyla rivayet eder. İsnadında hadis uyduran ravi vardır.

el-Ukaylî de bu hadisi: “*Beyaz horoz benim dostumdur*.” Bu hadis “uydurma”dır. İbn Hacer dedi ki: “Bunun uydurma olduğuna dair gerçek bir bilgi ortaya çıkmamıştır. Bu hadis, birçok yoldan farklı lafızlarla rivayet edilmiştir. Daha çok; ‘*büyük beyaz horoz*’ lafzıyla rivayet edilir. Dolayısıyla hadis ‘uydurma’ değil ‘zayıf’ olur.” [2]

47. “Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kırmızı güvercine bakmayı severdi.”

İbn Hibban bunu, Ali’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. el-Hâkim’in Aişe’den rivayetinin lafzı: “*Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) yeşilliğe, portakala ve kırmızı güvercine bakmayı severdi*.” Bir rivayette de: “*Evlerinizde güvercin besleyiniz, zira o çocuklarınıza karşı cinleri meşgul eder.* ”

Bu hadis “uydurma”dır. Sebebi de, Muhammed İbn Yezid (el-Meymunî)’dir. İbn Adiy, Ali’den rivayet ediyor: *“O, Rasulullah’a (sallallahu aleyhi ve sellem) yalnızlıktan şikâyette bulundu. Dedi ki; iki güvercin edinsen ya, hem sana arkadaşlık eder hem de yavrularından faydalanırsın. ”*

Bu hadisin isnadında iki yalancı vardır. [3] el-Hatib bunun benzerini, İbn Abbas’tan “merfu” olarak Muhammed İbn Ziyad yoluyla rivayet eder. et-Taberanî bunu, Ubade İbnu’s-Samit’ten “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında es-Salt İbnu’l-Haccac vardır. Onun hadisleri kabul edilmez. İbn Hibban onu *es-Sikat* adlı kitabında zikreder. Bu hadisin başka rivayet yolları da vardır.[4]

48. “Yarış; ancak devede, atta, ok veya güvercinde olur.”

el-Hatib bunu rivayet etti. Hadis âlimleri -*kanat*- kelimesini de zikrettiler. Bunu Giyas İbn İbrahim uydurup metne yerleştirmiştir. Bu kişinin Abbasî halifesi ile arasında geçen kıssası meşhurdur.

49. “Rasulullah (*.sallallahu aleyhi ve sellem)* güvercin uçuruyordu.”

el-Hatib bunu rivayet etmiştir. Bunu Ebu’l-Bahterî uydurmuştur. (Vehb İbn Vehb) onun da Harun er-Raşid’le kıssası meşhurdur.

50. “Rasulullah *{sallallahu aleyhi ve sellem)* çekirgelerin aleyhine dua ediyordu: Allah’ım! Onun büyüğünü öldür, küçüğünü helak et, yumurtalarını boz, onların soyunu kes, rızkımızı yememeleri için ağızlarını bağla. Sen duayı işitirsin. Adamın biri dedi ki; ey Allah’ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*! Sen Allah’ın askerlerinden olan bir askerin yok olması için mi dua ediyorsun? Dedi ki; çekirgeyi denizin büyük balıklarından biri karaya dağıtmıştır.”

el-Hatib bunu, Cabir ve Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Ancak “uydurma”dır. İsnadında Musa İbn Muhammed İbn İbrahim et-Teymî vardır. Onun hadisleri alınmaz. *el-Leâlf* de, İbn Mace’nin adı geçen isnadla rivayet ettiği zikredilir.

51. “Bütün kuşları yemede herhangi bir sakınca yoktur. Baykuş ve kartal hariç.”

el-Cevzekanî bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Abdullah İbn Ziyad İbn Sem’an vardır. O yalancıdır.

52. “Balık, yemek kıskançlığı giderir.”

Bir rivayet de: *“Cesedi eritir*.”

el-Hâkim bunu, Ebu Umame’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında eleştirilen kimseler vardır. Yine senedinde güvenilir raviler üzerine yalan haberler rivayet edenler vardır.

53. “Bir adam Nebi’ye *(sallallahu aleyhi ve sellem)* geldi ve çocuklarının açlığından şikâyette bulundu. O da *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ona yumurta ve soğan yemesini emretti.”

İbn Hibban bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet eder. Dedi ki: “Şüphesiz ki bu hadis uydurmadır.” [5] *el-Leâlf* de denildi ki: “(es-Suyûtî) bunu İbnu’s-Sunnî *et-Tıb’*da, Ali’den (ra) ‘merfu’ olarak rivayet etmiştir. Sadece ‘*yumurta*’ kelimesini zikretti. İsnadında el-Feyd İbn

Vesik vardır.” İbn Main dedi ki: “O pis bir yalancıdır.” ez-Zehebî der ki: “Ondan Ebu Zur’a rivayet etmiştir. Ebu Hatim, orta halli bir insandır

inşaallah.” İbn Mende bunu, Abdurrahman İbn Dulhum’dan rivayet etmiştir. Dedi ki: “O hadisi alınmayan bir kimsedir.”

el-Beyhâkî *Şuabu’l-İmân’*da bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet eder ve şöyle der: “*Nebilerden bir Nebi Allah Azze ve Celle’ye zayıflığından şikâyet etti. Allah ona yumurta yemesini emretti*.” İbn Ezher bunu Ebi Rebia’dan tek olarak rivayet etti.

54. Muaz İbn Cebel’den:

“Dedi ki; ey Allah’ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Sen hiç cennetten bir yemek getirdin mi? Dedi ki; evet, ben cennetten bir şeyi getirdim ve onu yedim. Bunun üzerine kuvvetim kırk erkek kuvveti verdi. Nikâhım da (cinsel gücüm) kırk nikâha denktir.”

el-Ukaylî dedi ki: “Bu hadisi Muhammed İbnu’l-Haccac el-Ahmî uydurmuştur, değirmen sahibiydi.” Bunu el-Hatib, Ebu Nuyam *et-Tıb’*da ve el-Ukaylî de onun senedinden rivayet etmiştir.

İbn Adiy bir başka yoldan, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Nehşel vardır. O ise, “yalancı”dır. Selam İbn Süleyman ise, hadisi alınmayan bir kimsedir. Herhalde o, bu hadisi Muhammed İbnu’l-Haccac’dan almıştır. Bu hadisin birçok yolları vardır. Hiçbiri sahih değildir.

55. “Mü’min tatlıdır tatlıyı sever.”

el-Hatib bunu, Ebu Musa’dan “merfu” olarak rivayet eder. Dedi ki: “Ravileri güvenilirdir, ancak Muhammed İbn Abbas İbn Sehl (hariç) bu hadisi uyduran odur.”

el-Beyhâkî *Şuabu’l-İmân’da*, (el-Hatib)’in yolundan başka bir yolla bu hadisi, Ebu Umame’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Dedi ki: “Hadisin metni ‘münker’dir. İsnadında ‘meçhul’ olan birisi vardır.” İbn Hibban da bu hadisi, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir: *“Birinizin önüne helva konduğunda ondan yesin, onu geri çevirmesin*.” Dedi ki: “Bu hadis sahih değildir. Fadale İbn Husayn güvenilir kimselerden, onlara ait olmayan hadisleri rivayet eder.” el-Beyhâkî, *Şuabu’l-İmân'*da bunu zikrettikten sonra; “Fadale İbn Husayn el-Attar tek başına hadisi (teferrüt)le rivayet

etmiştir” der. Bu hadisi uydurmakla o suçlanıyordu. et-Taberanî onun yoluyla bu hadisi rivayet eder. İbn Hacer *el-Lisan’*da Fedale’nin Attar olduğunu ve hadis uydurduğunu söyler. Bu hadisi de uydurmakla suçlanan odur.

56. “O’na (*sallallahu aleyhi ve sellem)* içinde süt ve bal bulunan bir kap getirildi. Dedi ki; bir içecekte iki içecek mi deyip onu haram kılınmamasına rağmen içmeyip geri çevirdi.”

ed-Darekutnî bunu, Hz. Aişe’den (r.anha) “merfu” olarak rivayet etmiştir, hadis uzundur. Dedi ki: “Bunu yalnızca Nuaym İbn Muverra rivayet etmiştir, o ise güvenilir değildir.”

*el-Leâlf*de bunu, et-Taberanî’nin bu yolla *el-Evsaf*ta rivayet ettiği zikredilir. Bunun şahidini et-Taberanî *el-Evsaf ta*, Enes İbn Malik’ten “merfu” olarak zikreder. Bunun daha başka yolları da vardır.[6]

57. “Kim bir köle satın alırsa, Allah’a hamd etsin ve ilk yedireceği şey tatlı olsun. O, onun nefsi için daha hoştur.”

İbn Adiy bu hadisi, Aişe’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Dedi ki: “Bu hadis uydurmadır. Senedindeki el-Hakem İbn Abdillah İbn Hittan yalancıdır.” *el-Leâlfde* bunun başka yoldan da geldiği söylenir. (es-Suyûtî) sonra el-Haraitî’den isnadıyla Muaz’a kadar zikretti.

58. “Yeryüzünde kaldırılan ilk rahmet ‘vefa’dır. Yeryüzünden kaldırılacak ilk nimet de baldır.”

İbn Hibban, bu hadisi rivayet ederek aslının olmadığını söylemiştir. Senedindeki Ali İbn Urve hadis uydurur.

59. “Bal yemeye gayret et. Nefsim elinde olana yemin ederim ki, bir evde bal bulunsun da o evin melekleri o ev -halkına- istiğfarda bulunmasınlar. Eğer insan onu içerse, kanına bin türlü deva girer ve ondan bin türlü dert çıkar. Eğer bal onun karnındayken ölürse, cehennem onun cildini yakmaz.”

el-İsmailî, *Mu cenf 'mde* Selman'dan bu hadisi "merfu" olarak rivayet eder. Dedi ki: "Onun hadisleri gerçekten 'münker'dir." İbnû'l-Cevzî dedi ki: "Bu hadis uydurmadır, ravilerinin hiçbirisi bilinmez."

60. "Cibril Nebi'ye (.*sallallahu aleyhi ve sellem)* gelip dedi ki; senin ümmetine yeryüzü açılacak ve dünya onların üzerine akıtılacak. Öyle ki, Faluzec bile yiyecekler. Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki; Faluzec nedir? Dedi ki; balla yağı karıştırırlar... Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bunu duyunca hıçkırık da geçirdi."

İbn Ebi'd-Dünya, İbn Abbas'tan bunu "merfu" olarak rivayet eder, hiçbir aslı yoktur.

61. "Cibril bana geldi ve bana bir hurma gösterdi. Dedi ki; yeryüzünde buna ne ad verirsiniz? Dedim ki; buna burni hurması deriz. Dedi ki; onu ye, çünkü onda yedi hususiyet vardır."

İbn Adiy buna "bâtıl" dedi. İbn Adiy yine bunu "merfu" olarak Ali'den rivayet etmektedir: "*Sizin en hayırlı hurmanız 'burni'dir. Hastalığı çıkarır, ondan hastalık yoktur*." İsnadında İshak el-Fervî vardır, hadisleri alınmaz.

Ebu Nuaym *et-Tıb'da* onu başka bir yoldan rivayet etti. Bu hadisin başka yolları vardır, "uydurma"dır. el-Hâkim, *el-Müstedrek*'te bunu rivayet etti ve dedi ki: "Bu Enes'ten gelen sahih bir hadistir." ez-Zehebî, *Telhisle* bunu incelemiş ve yollarını araştırmıştır. Sonra dedi ki: "Osman İbn Abdillah el-Abdî bilinmez. Bu hadis, kabul edilmeyen bir hadistir."

İbn Hibban dedi ki: "Ukbe İbn Abdullah el-Esam meşhurlardan 'münker' hadis rivayet eder." *el-Leâlf de* de et-Tirmizî'nin ondan hadis rivayet ettiği zikredilir. Buharî bu hadisi *et-Tarih'*inde, el-Beyhâkî de *Şuabu'l-imân'da* rivayet etmiştir. el-Makdisî bunun sahih olduğunu söylemiştir. Bunu Ebu Said'in hadislerinden alarak rivayet etmiştir. Ayrıca *et-Tıb'*da Ebu Nuaym ve *el-Müstedrek'te* el-Hâkim bu hadisi rivayet etmişlerdir. Bu hadisin uydurma olduğunu söylemek lüzumsuz bir tavırdır. [7]

62. "Hurmayı suyun üzerine yiyiniz."

İbn Adiy bunu, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet ediyor. İsnadında İsmet İbn Muhammed vardır, o da yalancıdır.

63. "Taze hurmayı kuru hurma ile yiyiniz. Zira şeytan bunu görünce gazaba gelir. Ve der ki; Ademoğlu yeniyi eskiyle değiştirinceye kadar yaşadı."

Bu hadisi Ebu Bekr eş-Şafiî, Aişe'den "merfu" olarak rivayet etti. ed-Darekutnî dedi ki: "Zukeyr bunu Hişam'dan rivayet etti. el-Ukaylî, bu hadisin ardına takılıp izlenmez" dedi. Yani kendisine itibar edilecek bir durumu yoktur ve ancak bu hadis bu raviyle bilinir. İbn Hibban, aslının olmadığını söyler. İbnû'l-Cevzî dedi ki: "Müslim, Ebu Zukeyr'den bu hadisi rivayet etmiştir. Hadisteki hata ola ki, Muhammed İbn Şeddad el-Mesmeî'dendir." *el-Leâlf de,* en-Nesâî, İbn Mace ve *el-Müstedrek'* te el-Hâkim'in bunu rivayet ettikleri söylenir. ez-Zehebî, *el-Muhtasar'da* bunu "münker" hadis olarak belirtmiştir. [8]

64. "Kadınlarınıza nifas halinde hurma yediriniz. Zira o Meryem'in İsa'yı (as) doğurduğundaki yemeğidir. Eğer Allah hurmadan daha hayırlı bir yemek olduğunu bilseydi, onu ona yedirirdi."

el-Hatib bunu, Müslim İbn Kays'tan "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında Süleyman en-Nehaî ve Davud İbn Süleyman vardır, ikisi de yalancıdır.

65. "Ya Aişe! Taze hurma geldiğinde onu afiyetle ye."

Bunu Ebu Bekr eş-Şafiî, Aişe'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında hadisleri izlenmeyen kimseler vardır. el-Ezdî de bunu, Aişe'den "merfu" olarak rivayet eder ve der ki: "*Eğer insanlar benim taze hurmadan aldığım lezzeti (şevkimi) bilselerdi, o kaybolup gittiğinde, bana baş-sağlığında bulunurlardı.*" İsnadında zayıflık ile yalancılık arasında suçlanan kimseler vardır.

66. "Bir kimse kardeşine ne şerrinden korktuğundan ve de hayrını dilemekten korkmadığı halde bir lokma tatlı yedirirse, Allah kıyamet günü yetmiş belayı ondan savar."

el-Hatib bu hadisi, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Dedi ki: “Bu gerçekten aşırı derecede ‘münker’ bir hadistir. İsnadı ise sahihtir.”[3"1] Ebu Nuaym *et-Tıb’*da bunu rivayet etmiştir. İsnadında Yezid er-Rakkaşî vardır. O ise “metruk”tur. Halid (el-Abd) ise hadis uydururdu. İbn Şahin bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında iki “zayıf” ve bir “metruk” ravi vardır.

67. “Her iştahını çeken şeyi yemek israftır.”

ed-Darekutnî bu hadisi, Enes’ten “merfu” olarak rivayet ediyor. Denildi ki: “Bu hadis sahih değildir. İsnadında Yahya İbn Osman vardır. O, hadisleri inkâr edilen bir kimsedir. Hakeza Nuh İbn Zekvan da vardır.” *el-Leâlfde* denildi ki: “Yahya bu hadis konusunda suçsuzdur.” İbn Mace, bunu rivayet etmiştir. Dedi ki: “Bize Hişam İbn Ammar, Yahya İbn Said,

İbn Kesir İbn Dinar el-Hımsî bize söyledi, ikisi de dedi ki; bize Bakiyye anlattı, dedi ki; Bakiyye dedi ki; bize Yunus İbn Ebi Kesir, Nuh İbn Zekvan, o da el-Hasen’den, Enes’ten...”

Ama el-Kazvinî’nin *Emalis’*inde, Aişe’den “merfu” olarak rivayet ettiği: “Nefislerinizi tatlı olan yemeklerden mahrum ediniz. Çünkü şeytanın gücü onunla damarlarda hareket eder.”

el-Leâlf de denildi ki: “Bu hadis uydurmadır. Sebebi de Buzey İbn Hassan, Ebu’l-Halil el-Hassaf’tır.”

68. “Allahu Teâlâ Adem’i çamurdan yarattı. Bunun için de, onun zürriyetine çamur yemeyi haram kıldı.”

İbn Adiy bunu, Cabir’den “merfu” olarak rivayet etti. İsnadında hadis uyduran birisi vardır.

et-Taberanî bunu, Selman’dan “merfu” olarak rivayet eder; “*Kim çamuru yerse, o ancak kendini öldürmeye yardım etmiştir*.” İbn Adiy bunu, Ebu Hureyre’den rivayet eder. İsnadında Abdulmelik İbn Mehran vardır, meçhul olduğu söylenmiştir.

ed-Darekutnî bunu, yalancı Yahya İbn Yezid rivayet etmiştir, o “mechul”dür. *el-Lisan”*da, İbn Hibban’m onu *es-Sikaf*ta zikrettiğini söyledi. İbnu’s-Sunnî ve Ebu Nuaym *et-Tıb’*da rivayet ettiler. el-Beyhâkî, *es-Sunen’*de bunu rivayet etti. el-Ukaylî, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında meçhul olan iki kimse vardır.[9]

İbn Adiy de bu hadisi Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir: “*Kim çamuru yerse, o domuz etini yemiş gibidir*Yine bir rivayette: *“Allah onun Yahudi veya Nasranî olarak ölmesine hiç bakmaz*.” Ondan başka yollarla rivayet edilmiştir. İbn Adiy, ikisinin de “bâtıl” olduğunu söylemiştir.

İbn Adiy yine bunu Enes’ten “merfu” olarak şu lafızla rivayet etmiştir; “*Çamur yemek her müslümana haramdır. Kim ölür de kalbinde zerre kadar çamur varsa, Allah onu kıyamet günü yüzükoyun cehenneme atar.”* Dedi ki: “Bu hadis ‘bâtıl’dır. Bu hadisin birçok rivayet yollarının olması ise, bunun bir aslının olduğunu ortaya koyar.”

69. “Farenin artığı, biti canlı iken atmak, durgun suya idrar yapmak ve elma yemek unutkanlık yapar.”

İbn Adiy bunu, Aişe’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis “uydurma”dır. Sebebi de Abdulhakem İbn Abdillah’tır.

70. “Biriniz bir yemeğe davet edilir ve onu reddetmezse, afiyet olsun demesin. Çünkü afiyet cennet ehli içindir. Fakat Allah bize ve size temiz olan yemekler yedirsin desin.”

ed-Darekutnî bunu rivayet etmiştir. İsnadında terk edilen iki kimse vardır.

71. “Kişinin kardeşinin artığından içmesi, alçak gönüllülüğünden-dir.”

Bu hadisi ed-Darekutnî rivayet etmiştir, isnadı “metruk”tur.

72. “içtiği zaman üç nefeste içer ve ‘afiyet ve şifa olsun’ derdi.”

el-Muhtasar'da zikredilmiştir. el-Hâkim bunu rivayet etmiş ve “sahih” demiştir. *“Biriniz içince bir nefeste içsin”*

73. “Lokma üzerine su içmek yağ yapar.”

İsnadında Asım İbn Süleyman vardır, hadis uydurur.

74. “Kim suyun bulunduğu bir yerde Müslüman’a bir yudum su içirirse, sanki bir köle azad etmiş olur. Suyun bulunmadığı bir yerde ona su içirirse, sanki ölmüş olan bir mü’min canı diriltmiş gibidir.”

İbn Adiy dedi ki: “Bu hadis ‘uydurma’dır.”

75. “Sıcak yaz gününde su üstüne su içir ki; günahların, şiddetli rüzgâr karşısında ağaçtan düşüp dağıldığı gibi dağılsın.”

ez-Zeyl'de bunun hem isnadının hem de metninin “münker” olduğu söylenir.

76. “Bir adam ve bir çocuk su isterlerse ve su veren de çocuktan önce adama su verirse, su kaynaklarından bir kaynak kurur.”

ez-Zeyl'de denildi ki: “İsnadında Ebu’l-Bahterî ve Ebu’l-Hayr vardır, ikisi de yalancıdır.”

ONUNCU BOLUM GİYİM VE YÜZÜK TAKMA KİTABI

1. “Rasulullah’m (*sallallahu aleyhi ve sellem*) üç kalpağı vardı; kalıpla yapılmış kalpak, çizgili kalpak ve seferde giydiği kulaklı kalpak. Çoğu kez namaz kılarken önüne koyardı.”

el-Muhtasar’da “zayıf” olduğu söylenmiştir.

2. “O, (*sallallahu aleyhi ve sellem*) beline kuşak bağlardı.”

el-Muhtasar’da zikredilmiştir. İbn Tahir dedi ki: “Bize onun beline kuşak bağladığı ulaşmamıştır.”

3. “Sarıkla kılınan bir namaz yirmi beş namaza, sarıkla kılınan bir cuma namazı yetmiş cuma namazına denktir.”

el-Mekâsıd’da “uydurma” olduğu zikredilir.

4. “Sarıklar Arapların tacıdır, bağdaş kurma duvarları, mü’minlerin mescidde oturuşları ise, Ribat’tır.”

el-Mekâsıd’ d a “zayıf” olduğu zikredilir. el-Beyhâkî, bu anlamda bir hadisi ez-Zührî’den rivayet eder.

5. “Sarık sarmaya çalışınız. Zira o meleklerin simasıdır. Onu, omuzlarınızın gerisine sarkıtınız.”

İbn Adiy ve el-Beyhâkî bunu rivayet etmişlerdir. ***el-Mekâsıd’***da (es-Sehavî) bundan söz etmiştir. İbn Tahir de ***Mevduat’***ında buna yer vermiştir.

6. “Sarık sarınız ki, hilminiz artsın.”

el-Hülasa’da bu hadisin “uydurma” olduğu söylenmiştir. ***el-Leâlî’de*** “sahih olmadığı” söylenir. Devamla dedi ki: “Bu hadisin İbn Abbas’tan

başka yolları vardır. el-Hâkim bunu *el-Müstedrek*>**te rivayet etmiştir.” Ebu Davud da bunu Rükane’nin hadisleri arasında rivayet etmiştir: “***Bizimle müşrikler arasındaki fark, kalpak üzerine sarık sarmaktır*

el-Beyhâkî bunu, Halid İbn Mi’dan’ın “mürsel” hadisleri arasında zikretmiştir: Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* **dedi ki: “***Sarık sarın, sizden önceki ümmetlere muhalefet edin*.”

7. İbn Ömer’in sözü: “Ey oğulcuğum! Sarığı sev. Ey oğulcuğum! Sarık sar yücelirsin ve sana ikram olunur ve vakarlı olursun. Şeytan seni nerede görürse kaçar. Ben Rasulullah’ı (*sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle derken işittim; sarıkla namaz kılmak yetmiş beş namaza ve sarıkla bir Cuma namazı kılmak, sarıksız kılman yetmiş namaza denktir. Melekler Cuma namazına sarıklı olarak gelip hazır olurlar ve o gün güneş batıncaya kadar sarıklı olanlara dua ederler.”

İbn Hacer bunun “uydurma” olduğunu söyledi.

8. “Sarığın sargısı üzerinde namaz kılanın sevabı, Allah yolunda gazveye denktir.”

Hadis “uydurma”dır.

9. “Sarıkla kılman namazın ecri on bin hasenedir.”

İsnadında suçlanan vardır. *el-Mekâsıd”***da “uydurma” olduğu söylendi.**

10. “Kumaşın katlanması, giyimde -örtüyü- arttırır.”

Bir lafızda: “*Elbisenin katlanması rahattır***.”**

Bir başka lafızda: “*Elbiselerinizi kıvrımlı yapın ki rükû ona dönsün***.”**
“Elbiselerinizi katlayın ki cinler onu giymesin.”

Bu lafızların hepsi “gevşek”tir. İbn Tahir bunu *Mevduat’***ında zikretmiştir.**

11. “Ali (ra) şöyle dedi: Ben Bâki’de sisli ve yağmurlu bir günde Nebi’nin ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** **yanında oturuyordum. O anda oradan yanında meyveli hurma dalları olan bir kadın eşekle geçiyordu. Eşeğin ayağı yerde bir çukura girdi ve kadın yere düştü. Nebi (*****sallallahu aleyhi ve sellem)*** **hemen yüzünü kadından -öbür yana- çevirdi. Dediler ki; ey Allah’ın Rasulü** ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** **O kadının şalvarı var. Dedi ki; Allah’ım! Ümmetimden şalvarlı olan kadınları bağışla. Ey insanlar! Şalvar** giyiniz. Zira o, sizin tesettüre (setre) en uygun olan elbisenizdir. Kadınlarınız dışarı çıkınca özellikle onu giymelerini sağlayınız.”

el-Leâlî’de (es-Suyûtî); “Bu -hadis- uydurmadır” dedi. Hadisi uydurmakla suçlanan, İbrahim İbn Zekeriya’dır.

İbn Adiy dedi ki: “O, güvenilir kimselerin adını kullanarak -rivayet etmedikleri halde- bâtıl olan haberler rivayet eder. Fakat bu isnadda olan kimse, İbrahim İbn Zekeriya el-Ucelî el-Basrî’dir.”

İbn Hibban onu, *es-Sikat* adlı kitabında zikretmiştir. İbn Adiy’in sözünü ettiği kişi ise, İbrahim İbn Zekeriya el-Vasitî’dir. İbn Hacer de *el-Lisan*’da böyle ifade etmiştir. Bazı yollarını es-Suyûtî *el-Leâlî*’de zikretti: “Bazısının da kıssasını anlattı. Rivayetlerin bazısında ise, sadece şalvar giyen kadınlar

hakkında övgü ve merhamet (dua) vardır. Sonra dedi ki; bu hadis tüm yollarının bir araya gelmesiyle 'hasen' olmaktadır."[10]

12. Ebu Hureyre hadisi: "Günlerden bir gün Rasulullah'la ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** beraber çarşıya çıktım. Kumaş satanların yanma oturdu ve dört dirheme şalvar(lar) aldı. O sırada pazar ehline tartıda bulunan bir tartıcı vardı. Allah'ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** ona dedi ki; tart ve tartıda fazla tart. Vezzan (tartıcı-ölçücü) dedi ki; bu kelimeyi daha önce hiç kimseden duymadım. Bunun üzerine Ebu Hureyre dedi ki; ona şöyle dedim: Cefa ve gevşeklik olarak Nebi'ni ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** tanımaman sana yeter! Böyle deyince adam teraziyi attı ve sıçrayarak Nebi'nin ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** ellerini Öpmek İstedi. RaSUİUİlah da ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** elini -hemen- geri çekti. Dedi ki; bunu ancak yabancılar (Acem-Persler) krallarına karşı yaparlar. Ben ancak sizden bir adamım. Tart ve tartıyı bolca yap dedi ve şalvarları aldı. Ebu Hureyre dedi ki; ben şalvarları almaya çalıştım. Dedi ki; (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** bir şeyin sahibi onu taşımaya daha layıktır, ancak bunu taşımaya gücü yetmiyorsa da bir Müslüman ona yardım ederse, bu bundan müstesnadır. Dedim ki; ey Allah'ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Sen hem yolculukta hem de mukimken şalvar giyiyorsun. Evet, dedi, gece ve gündüz de giyiyorum. Zira ben tesettürle emrolundum."

İbn Hibban bunu, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. ed-Darekutnî bunu *el-Efrad*'da rivayet etti. Bundan suçlanan Yusuf İbn Ziyad'dır. Zira o, "bâtıl" haberleri rivayet etmekle meşhurdur. el-Ifrikî'den -bunu- ondan başka kimse rivayet etmemiştir. İbn Hibban dedi ki: "el-Ifrikî güvenilir insanların adını kullanarak 'uydurma hadisler' rivayet etmektedir. Bu hadisin isnadında zikredilen kimse, Abdurrahman İbn Ziyad İbn En'am el-Ifrikî'dir. Hadis uydurmakla suçlanmış değildir. Onun hakkında söylenenler bilinmektedir. Ondan Ebu Davud ve başkaları rivayette bulunmuşlardır." [11]

13. "Cibril, Nebi'ye *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şalvar ve kuşakla indi."

el-Hatib bunu rivayet etti. Bu -hadis- "uydurma"dır. Bunu Vehb İbn Vehb el-Kâdî (Ebu'l-Bahterî) -Harune'r-Reşid'in kadısı- meşhur olan kıssadan

uydurmuştur.

14. “Yün giymeye çalışın, ahirette onunla bilinirsiniz.”

el-Hatib bunu, Ebu Umame’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında, Muhammed İbn Yunus el-Kudeymî vardır. O, hadis uydurur.

İbn Adiy bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak -şu lafızla- rivayet eder: *“Kim imanının tadını bulmak (almak) istiyorsa, yün giysin.”*

Bu hadis “uydurma”dır, birçok lafız ve yolu vardır, hiçbirisi sahih değildir.[12]

15. “Meleklerin elbiseleri bacaklarının yarısına kadardır.”

el-Ukaylî bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis “uydurma”dır. *el-Leâlf de* (es-Suyûtî) dedi ki: “Bunun Bureyde ve İbn Amr’ın hadislerinden şahidi vardır.”

16. “Kulların Allah tarafından en çok gazap olunanları, iki elbisesi amelinden daha hayırlı olanlardır. Bu da elbisesinin peygamberlerin elbisesi olup amelinin cebbar (zorba)larm ameli olmasındandır.”

Bu hadis de “uydurma”dır.

17. “Ey Aişe! Bu iki burdeyi yıka. Dedi ki; annem babam sana feda olsun ey Allah’ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)*\ Daha dün yıkadım onları. Dedi ki; sen elbisenin teşbih ettiğini bilmiyorsun, elbise kirlenince teşbihi kesilir.”

el-Hatib bunun “münker” olduğunu söyler.

18. “Bir kimsenin kokusu güzel oldukça tasası azalır. Bir kulun da elbisesi temiz oldukça tasası azalır.”

Bu hadis “uydurma”dır.

19. “Münafığın alameti şalvarını uzatmasıdır.”

“Uydurma”dır.

20. “Kim sarı nalın giyerse, tasası azalır.”

Bir rivayette de: “*Sevinci gitmez (daima mutlu olur).”*

Bu hadis “uydurma”dır.

21. “Yüzükle kılınan bir namaz, yüzüksüz kılınan yetmiş namazdan daha üstündür.”

*el-Mekâsıd”*da “uydurma” olduğu söylenir.

22. “Zümrütten yüzük edinin, zira o kendisinden zorluk olan değil kolaylık olandır.”

İbn Hacer buna “uydurmadır” dedi.

23. “Kim akikten yüzük edinirse, daima hayır görür.”

İbn Hibban bunu, Rasulullah’ın ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** kızı Fatıma’dan “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Ebu Bekr İbn Şuayb’dan, Malik İbn Enes vardır. O kendisinden olmayanı rivayet eder.

24. “Akikten yüzük edinin, zira o berekettir.”

el-Ukaylî bunu, Aişe’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında, Ya’kub İbnu’l-Velid el-Medenî vardır, hadis uydurur.

Yine: “*Kim akikten yüzük edinirse, ancak onun istediği ona verilir*.” Bu da “uydurma”dır. Bir lafızda da: “*Cennet ehlinin teşbihleri (boncukları) akiktendir*.” İsnadında yalancı vardır. Bir rivayette de: “*Akikten yüzük edinin, zira fakirliği kovar. ”*

İbn Adiy bunun “bâtıl” olduğunu söylemiştir. Bir başka lafızda da: *“Akikten yüzük edinin, zira o, işlerin başarılı olması için daha iyidir. Sağ el ziynete daha layıktır*.” İbn Hacer bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir.

25. “Yakuttan yüzük edinin, zira o fakirliği giderir.”

İsnadında hadis uyduran vardır.

Bir başka rivayette de: *“Kim, taşı yakuttan olan bir yüzük edinirse, Allah ondan fakirliği giderir.”*

İbn Adiy ve İbn Hibban bunun “bâtıl” olduğunu söylemişlerdir.

ON BIRINCI BOLUM

HİDAB (KINA YAKMA) KİTABI

(Güzel Koku, Tırnaklan Kesme, Bıyık Kesme, Saç Tarama

ve Sünnet Olma)

1. “Kim kınalı olarak kabre girerse, nekir ve münker ona soru sormaz.”

Bu hadis “uydurma”dır. Bir lafızda: “***Kına Allah’ın ve Rasulü’nün*** *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ***Sünneti’dir” “Kına; erkek, kadın ve çocuk herkese sürülür. Kınayla kılınan iki rekât namaz, yirmi dört rekât namaza denktir***.”

İsnadında iki “yalancı” vardır. Bir lafızda: “***Beyazlıklarınızı kına ile boyayınız. Zira o yüzünüzün parlaklığı için daha iyi ve gücünüzün sürekli olması için daha iyidir***.” Bir başka lafızda: ***“Kına yakınız***.” Diğer bir lafızda da: ***“Kınalı olana göklerdeki melekler dua eder”*** Bu konuda sahih olan bir şey yoktur. Bir rivayette de şöyle denir: ***“Cennet reyhanlarının efendisi kınadır***.”

İsnadında, kendisi hüccet kabul edilmeyen kimse vardır. et-Taberanî bunu, ***el-Evsaf***ta, Ebu Nuaym ***et-Tıb’***da, el-Beyhâkî ***Şuabu’l-İmân'***da bunu rivayet etmiştir.

Bir lafızda şöyle denir: “***Allah yolunda harcanan bir dirhemin karşılığında yedi yüz sevap, kınalı olarak harcanan bir dirhemin karşılığında yedi bin sevap vardır.*** ”

Bu hadis de “uydurma”dır.

Diğer bir rivayette de: “***Kına yakınız, zira hem Allah, hem melekleri, hem Rasulü (.****sallallahu aleyhi ve sellem*) ***hatta denizlerdeki balıklar ve yuvalarındaki kuşlar dahi kına (saç ve sakala) yakanlara dua ederler***.”

Bu hadis “uydurma”dır.

2. “Birinize bir koku getirildiğinde ondan sürünsün, kendisine tatlı getirilince de ondan yesin.”

İsnadında suçlanan bir ravi vardır.

3. “Nergisi koklayın, velev ki günde bir kez de olsa, velev ki ayda bir kez de olsa, velev ki bir yılda bir kez de olsa, velev ki ömürde bir kez de olsa.”

Bu hadis “uydurma”dır, farklı yolları ve lafızları vardır.

4. “Isra’ya götürüldüğüm gece, terimden yere bir damla düştü ve gül oldu.”

İbn Adiy bu hadisi, Ali’den “merfu” olarak rivayet eder. Bu hadis “uydurma”dır. Bir rivayette de: ***“Beyaz gül, Miraç Gecesi benim terimden yaratıldı. Kırmızı gül, Cibril’in terinden yaratılmıştır. Sarı gül ise, Burak’ın terinden yaratılmıştır.”***

Bu hadis “uydurma”dır. Bir diğer rivayette ise şöyle denir: “***Kim benim kokumu duymak isterse, kırmızı gülü koklasın.”*** Bunun daha başka lafızları vardır, hepsi de “uydurma”dır. el-Ukaylî; “Bâtıldır, bunun aslı yoktur” der.

5. “Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** oturuyordu. Bir adam elinde bir demet reyhan olduğu halde geldi ve O’nun (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** önüne bıraktı. O ise ona elini sürmedi. Sonra İkincisini bıraktı, ona da dokunmadı. Sonra üçüncü demeti bırakınca, onu alıp sonra da onu kokladı. Dedi ki; reyhan Arş’ın altında biten bir bitkidir. Onun suyu göze şifadır.”

el-Ukaylî; “Bu hadis bâtıldır ve aslı yoktur” dedi.

Bir rivayette ise şöyle denir: “***Nebi’ye*** *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ***birçok reyhan hediye edildi, hepsini geri çevirdi ancak Merzecuş adlı reyhanı***

seçti”

el-Hatib bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir.

6. “Menekşenin kokulara üstünlüğü, Islâm’ın diğer dinlere olan üstünlüğü gibidir.”

“Yemek Kitabı”nda sözü geçti. Hadis “uydurma”dır. ***el-Leâlf*** de diğer yollarından söz edilir.

7. “Kundur benim ve meleklerin kokusudur.”

Hadis “uydurma”dır.

8. “Cennet ehlinin kokusu ‘hayrî’dir.”

Bu “uydurma”dır.

9. “Ud, sandal, misk, amber, kâfur Adem’in (as) cennetten indiğindeki libasıdır.”

Bu hadis “uydurma”dır.

10. “Kim Cumartesi günü tırnaklarını keserse, ondan dert çıkar ve ona şifa girer. Kim, tırnaklarını Pazar günü keserse, ondan fakirlik çıkar ve ona zenginlik gelir. Kim de, Pazartesi günü tırnaklarını keserse, ondan hastalık çıkar ve bedenine sağlık gelir. Kim de, Sah günü tırnaklarını keserse, ondan hastalıklar çıkar ve bedenine afiyet girer. Kim de, Çarşamba günü tırnaklarını keserse, ondan vesvese [korku] uzaklaşır ve kalbine güven ve sağlık girer. Kim de, tırnaklarını Perşembe günü keserse, ondan cüzzam çıkar, bedenine afiyet gelir. Kim de, tırnaklarını Cuma günü keserse, onun bedenine rahmet girer ve günahlar ondan çıkar.”

Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında iki hadis uyduran ve “meçhul” kimseler vardır. Allah yalancıları lanetlesin ve onların düşük, yapmacık ve bozuk kelimelerini lanetlesin.

es-Sehavî ***el-Mekâsıd’’***da dedi ki: “Tırnak kesme hakkında, bunun keyfiyeti hakkında ve ne de günüyle ilgili Hz. Ali (ra) yoluyla Rasulullah’tan

{sallallahu aleyhi ve sellem) sabit olarak rivayet edilen herhangi bir hadis yoktur.” Bu “bâtıP’dır.

11. “Kim dünya hayatında bıyıklarını uzatırsa, kıyamet günü çok uzun bir pişmanlık yaşar ve bıyığının her kılı için iki şeytan musallat edilir. Eğer bu durumda ölürse, hiçbir duası kabul edilmez ve üzerine rahmet inmez.” İlh...

Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında bir hadis uyduran ve “meçhul” olan kimseler vardır.

12. “Kim her gece saçını ve sakalını tararsa, birçok beladan korunur ve ömrü bereketlenir.”

İbn Hibban bunu, Ubey İbn Kâ’b’dan “merfu” olarak rivayet etti ve bu hadis “uydurma”dır dedi. Ebu Nuaym ise ***Tarihu Esbeban'da.*** rivayet edip dedi ki: “Bu münker bir hadistir.” ed-Darekutnî bunu, ***Garâibi Malik'de*** rivayet eder ve “uydurma” olduğunu söyler. İbn Adiy de bu hadisi Aişe’den “merfu” olarak rivayet eder: “***Kim ayakta taranırsa borcu artar”***

Bu hadis “uydurma”dır. İbn Hibban bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet eder: “föra ***kaşlarını tarakla tararsa beladan emin olur”*** “Bu hadis uydurmadır” dedi. el-Hatib’in lafzı ise şöyledir: “***Hiçbiriniz sakalının uzunluğundan almasın. Fakat iki şakağından alsın.”*** Bunun isnadında bir yalancı ravi vardır. O kimse de, İbrahim İbnu’l-Heysem el-Beledî’dir. ***el-Mizan'***da, ez-Zehebî dedi ki: “O, güvenilirdir. Onu ed-Darekutnî ve el-Hatib de (el-Bağdadî) güvenilir görmüşlerdir.”

13. “İnsanın cünüpken saçını, tırnaklarını kesmesi ve koltuk altlarını alması ve kaşlarını alması yasaklanmıştır.”

İbn Asakir; “Bu hadis çok ciddi bir münker hadistir” der.

14. “Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* **saçım sık sık yağlardı ve sakalını tarardı.”**

Bu “zayıf” bir hadistir.

15. “Ne ikamet halinde ve ne de sefer halinde yanında tarak eksik olmazdı.”

el-Sehavî’nin dediğine göre, bu hadis “zayıf’tır. Bir rivayette şöyle denir: “ ***Her gün sakalını iki kez tarardı”***

Bunu Gazalî’den başka kimse zikretmedi. Gazalî’nin (I^ytf’sında) bilindiği gibi aslı olmayan çok hadis vardır.

16. “Çocuklarınızı yedinci gününde sünnet ediniz. Zira bu etin gelişmesi ve kalbin rahatlaması için daha iyidir.”

Bu hadis “uydurma”dır.

17. “Sünneti gizli yapın ve nikâhı ilan ediniz.”

Şahidleri vardır.

18. “Taş, sünnet olmamış bir kimsenin idrarından kırk sabah necis olur.”

Bu hadis “uydurma”dır.

1. “Bir kimse için verdiğin hüküm, bir topluluk hakkında verdiğin hükümdür.”

el-Irakî, ***Tahricu’l-BeydâvV***de dedi ki: “Bunun aslı yoktur. Usûl sahibi âlimler kitaplarında bunu zikretmişler, hakkında delil getirmişler ve hata etmişlerdir. Anlamına bakılırsa, onun bir aslı vardır: “***Benim bir kadının bey’atını kabul etmem, yüz kadının bey’atını kabul etmem gibidir***.”

Bu hadis et-Tirmizî’nin Sz^^’indedir.

2. “Biz zahire (göre) hükmederiz.”

Usûl âlimleri, bunu delil gösterirler. Fakat aslı yoktur. Bu anlamda Rasulullah’ın *{sallallahu aleyhi ve sellem)* Bedir günü söylediği; “***Senin zahir durumun bizim aleyhimizeydi***” hadisi rivayet edilmiştir.

3. “Kim bir kardeşine yemin vermek istediğinde ve onun da yalancı olduğunu bildiği halde, Allah’ın adını (onun yemininden dolayı) yüceltirse, cennet ona vacip olur.”

el-Mekâsıd'da bunu (es-Sehavî) zikretti. Bunu İbn Tahir de ***Mevduatımda.*** rivayet etmiştir.

4. “Şahidlere ikramda bulununuz, zira Allah onların vasıtasıyla hakları ortaya çıkarır ve onlarla haksızlığı giderir.”

es-Sağânî bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir.

5. “Âlimler peygamberlerle, kadılar (yargıçlar) padişahlarla haşrolurlar.”

Bu hadis “uydurma”dır.

6. “Bir taş bağırarak Allah’a seslendi. Dedi ki; ey Seyyidim! Sana bunca yıl ibadette bulundum. Sonra Sen de beni bu helanın temeline koydun. (Allah) dedi ki; seni yargıçların meclisinden alıp oraya koymamdan razı değil misin?”

ez-ZeyV de denildi ki: “(Temmam dedi ki) bu hadis ‘münker’dir. Bu hadisin ‘uydurma’ olduğundan hiçbir şüphe yoktur.”

7. “Kirli, pis kokan yerler Allah’a şikâyette bulundu ve ona denildi ki; sus, kadıların yeri seninkinden daha pis kokuludur.

Hadisi de “uydurma”dır.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM HADLER KİTABI

1. “Makam sahiplerinin hatalarım gideriniz, ancak hadler hariç.”

el-Mesabih'te bunun “uydurma” olduğu zikredilir.[357]

2. “Mühür, arşın direklerine bağlıdır. Haram kılınan şeyler işlenince, Allah mührü gönderir, kalplerde olanlardan ötürü kalpleri mühürler.”

el-Muhtasar'da bunun “münker” olduğu söylenir.

3. “Kadın dininden dönünce onu öldürmeyin.”

İsnadında hadis uyduran bir ravi vardır.

4. “Zina etmeyiniz, yoksa kadınlarınızın lezzeti gider. Siz iffetli olun ki, kadınlarınız da iffetli olsun. Falanca oğulları zina ettiler de, kadınları da ondan sonra zina etmeye başladılar.”

el-Leâlrde “sahih olmadığı” söylendi. Bunun el-Hâkim’de şahidleri vardır: “***Bir kul zina edip zinayı alışkanlık haline getirmedikçe, [kendi] ailesinde zinaya müptela olmaz”***

İsnadında “yalancı” bir ravi vardır.

Bir rivayette de şu lafızla rivayet olunmuştur: “***Babalarınızı temiz kılınız ki, sizin oğullarınız da sizi temiz kılsınlar. İffetli olun ki, kadınlarınız da iffetli olsunlar.”***

İsnadında “yalancı” vardır. [358]

5. “Kim Yahudi bir kadın veya Nasranî bir kadınla zina ederse, Allah onu kabrinde yakar.”

Ebu Zur’a bunun “bâtıl” ve “uydurma” olduğunu söyledi.

6. “Ömer, Ebu Şahme künyeli bir oğlunu öldükten sonra, üzerine had cezası uyguladı.”

Bu uzun kıssada anlatılır. Bu haber “uydurma”dır. Rivayet edildiğine göre: “Abdurrahman el-Evsat, Ömer’in çocuklarındandır. Künyesi Ebu Şahme’dir. Mısır’da gazveye çıkmıştı. Orada şarap içti, sonra Amr İbnu’l-As’a geldi ve dedi ki; hadi bana haddi uygula, o da kaçındı. Öyleyse ben de babamın yanına gider ve ona haber veririm. O da onun evinde ona had uyguladı. Ömer -bunu duyunca- ona bir mektup yazdı ve yaptığından ötürü onu kınadı. Bunu Müslümanların arasında yapsaydın ya? O, Ömer’e gelince

Ömer ona had uyguladı. Onun bu hadden hastalanarak öldüğünde ittifak edilmiştir.”

7. “Kim zina ederse, onun ehli ile de zina edilir, velev ki evinin duvarıyla da olsa.”

ez-ZeyVde denildi ki: “İsnadında güvenilmeyen (Kâsım İbn İbrahim el-Malatî) bir kimse vardır.”

8. “Bir kul zinaya bir dirhem harcarsa, nereye gittiğini bilmeyeceği altı yüz dinar harcar.”

İsnadında “yalancı” vardır.

9. “Zinadan olan çocuklar, kıyamet günü maymun ve domuzlar suretinde haşrolurlar.”

Bu hadis “uydurma”dır.

10. “Anne ve babasına haksızlık eden, söz taşıyan, mürted, zina çocuğu ve kendisine haram olan kadınla zina eden cennete giremez.”

Bunun aslı yoktur. Rivayetinin bazı lafızlarında şöyle denir: “***Veled-i zina ve onun soyundan yedi babaya kadar kimse cennete giremez***.” Bir lafızda da: ***“Veled-i zina cennete giremez***.” İbnû’l-Cevzî bunun “uydurma” olduğunu söyler.

11. “Sürekli şarap içen, zinada ısrar eden, söz taşıyan ve deyyus cennete giremez.”

Bu haber “uydurma”dır.

12. “Erkek erkekle zina ederse arş titrer. Gökler der ki; bize emret onun başına taş yağdıralım. Yer de der ki; emret onu yutalım.”

Bu hadis “uydurma”dır.

13. “Livata yapan kimse tevbe etmeden ölmüşse, kabrinde domuza döndürülür.”

Bunun “aslı yoktur.”

14. “Kime dübüründen yedi kez gelinirse, Allah onun şehvetini önünden ardına çevirir.”

Bu “uydurma”dır.

15. “Livata yaptırandan daha hayâsız birisi yoktur.”

Bu haber “bâtıl”dır.

16. “Bir kimse, bir çocuğu şehvetle öperse, Allah ona lanet eder. Eğer onunla şehvetle el sıkışırsa, hiçbir namazı kabul olmaz. Eğer onu şehvetle kucaklarsa, kendisine cehennem ateşinden bir kırbaçla vurulur. Eğer onunla fısk işlerse, Allah onu cehennem ateşine koyar.”

Bu “uydurma” bir hadistir.

17. “Hırsız, Allah’ın ve Rasulü’nün düşmanıdır. Onu öldürünüz, eğer bir günah varsa benim üzerime olsun.”

Bu hadis “uydurma”dır.

18. “Kim bir zımmîye zina isnad ederse, kıyamet günü cehennem ateşinden bir kırbaçla kendisine had uygulanır.”

İsnadında hadis uyduran birisi vardır.

19. “Allah kölelerin ve zimmet ehlinin (Müslümanlarla ahid imzalamış Kitap Ehli) haddini kıyamet gününe ertelemiştir.”

Bunun “aslı” yoktur.

20. “Kim (şarabı) içerse, Allah’a ortak koşmuştur.”

İsnadında “hadisi terk edilen” bir kimse vardır.

21. “Kim hoşuna giden bir kadın görür de -ona bakmamak için-başına semaya (göğe) kaldırırsa, gözünü döndürünceye kadar günahları

bağışlanır.”

İsnadında “yalancı” vardır.

22. “Kim bir Müslüman kardeşinin avret yerine isteyerek bakarsa, Allah kırk gün onun namazını kabul etmez.”

İsnadında “yalancı” vardır.

23. “Zenginlerin çocuklarıyla oturmayınız, zira onların fitnesi, bakire kızların fitnesinden daha şiddetlidir.”

Bir başka rivayette şöyle denir: *uMeliklerin çocuklarına bakarak gözlerinizi doldurmayın. Zira nefisler güzel genç kızlara duyduğu şevkten daha çok onlara şevk duyar.”*

Bu “uydurma”dır.

Başka bir lafızda: *“Meliklerin (kralların) çocuklarıyla oturmayın. Zat a nefisler özgür cariyelere duymadığı zevki onlara duyar.”*

İsnadında “yalancı” vardır.

24. “Gözünü (bakışını) kendisine izin vermeyen bir kavmin evine diken kimseye, onunla görevli olan melek şöyle der; yazıklar olsun sana, eziyet verdin ve isyan ettin. Sonra kıyamet gününe kadar üzerine ateş yakılır.”

İsnadında “yalancı” vardır.

25. “Kays oğulları Nebi’ye *{sallallahu aleyhi ve sellem)* geldiler. Aralarında güzel yüzlü bir delikanlı vardı. Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem)* onun sırtım kendi sırtına dönük olacak şekilde onu oturttu. Dedi ki; Davud’un günahı bakmaktandı.”

Bunun aslı yoktur. İsnadında “meçhul” kimseler vardır.

26. “Aşk ehliyle istişarede bulunmayın. Zira onların aklı yoktur. Çünkü onların kalpleri yanmış ve akılları alınmıştır.”

Bu “uydurma” bir hadistir.

27. “Kim gözünü haramla doldurursa, Allah da onun gözünü cehennem ateşiyle doldurur.”

Bunun “aslı” yoktur.

28. “Kim satranç oynarsa o lanetlenmiştir.”

“Sahih değildir.”

29. “Satranç oynayan domuz etinden yemiş gibidir. Satranç oynayana bakan ise, elini domuzun etine daldırmış gibidir.”

İsnadında hadis uyduran bir kimse vardır.

30. “Kim satranç oynarsa, şirk işlemiştir.”

İsnadında “yalancı” vardır. Bu konuda sabit olan hiçbir şey yoktur.

ON DÖRDÜNCÜ BOLUM CİHAD KİTABI

(Zalim Yöneticiler Hakkında)

1. “Kim Allah yolunda savaşmak için bir miğfer edinirse, onun günahları bağışlanır. Kim bir zırh edinirse, Allah kıyamet günü onun yüzünü aydınlatır. Kim de bir kalkan edinirse, bu kıyamet günü cehennem ateşine karşı ona kalkan olur.”

el-Hatib bunu, el-Hasen el-Rasrî’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. el-Hatib, bunun “mürsel” olmasına rağmen aşırı derecede “münker” olduğunu söyler.

2. “Gazinin kılıcının askısı boynunda olduğu sürece, melekler ona

dua ederler.”

el-Hatib bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Yahya ibn Anbese el-Kureşî vardır, o yalancının biridir.

3. “Kişinin kılıcını kuşanmış olarak kıldığı namaz, kılıçsız kıldığı namazdan yedi yüz kez daha hayırlıdır.”

el-Hatib bunu, Ali’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Dirar İbn Amr vardır. O ise “metruk” bir kimsedir.

4. “Kim nefsinin cehenneme gireceğinden korkuyorsa, kırk gün sahilde nöbet tutsun.”

İbn Hibban bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir, isnadında yalancı bir ravi vardır.

5. “Kim Allah yolunda bir gün oruç tutarsa, Allah kıyamet günü cehennemin yakıtını yirmi yıl onun üzerinden hafifletir.”

el-Hatib bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Ancak bu hadis “uydurma”dır.

6. “Kim, Allah yolunda bir tek tekbir bile getirirse, kıyamet günü mizanda yedi göklerden daha ağır bir kaya gibi olur.”

İbn Hibban bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Sonra şöyle dedi: “Bunun aslı yoktur.”

7. “Yolcu şehiddir.”

İbn Adiy bunu, Cabir’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında yalancı bir ravi vardır. İbn Abbas’tan da “merfu” olarak rivayet edilir. ***“Garibin ölümü şehidliktir***.” İsnadında “metruk” iki kimse vardır. Bunu ayrıca İbn Mace ve et-Taberanî rivayet etmişlerdir. İbn Mace’nin isnadında zayıflık vardır. Bu hadisin uydurma olduğunu iddia edenlerin iddialarını bertaraf eden yolları vardır. [359]

8. “Allah yaratacaklarını yarattığı zaman güney rüzgârına dedi ki: Ben, senden öyle mahlûklar yaratacağım ki, onu dostlarına izzet, düşmanlarına zillet olarak kılacağım...” İlh...

el-Hâkim bunu, Ali'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. Bu hadis uydurmadır. Denildi ki: "Bunun şahidleri vardır." [360]

9. "Sultan, Allah'ın yeryüzünde gölgesi ve mızrağıdır."

el-Mekâsıd'da (es-Sehavî), bunu ed-Deylemî'ye nispet etti. Bir başka rivayette de şöyle denilmiştir: ***"Zalim, Allah'ın yeryüzündeki adaletidir. Onunla intikam alır, sonra da ondan intikam alır" el-Mekâsıd' da*** isnadsız olarak zikredilir.

10. "Nasıl olursanız ona göre başınıza yönetici getirilir veya emir olarak üzerinize getirilir."

isnadında "hadis uyduran" vardır. Senedinde "kesiklik" (inkıta) vardır.

[09] Bunu (Abdullah İbn Eyyub, İbrahim İbn Bekr'den) rivayet eder. Onların ikisi de metruktur.

[60] Bu hadis aşırı derecede inkâr edilir. es-Suyûtî, bunun şahidini zikretmedi. Ibnû'l-Cevzî bunu, el-Hasen İbn Zeyd İbnu'l-Hasen, İbn Ali, İbn Ebi Talib'den dolayı illetli görmüştür. İbnû'l-Cevzî bunda hata etmiştir. el-Hasen bundan beridir ve bunun benzerinden beridir. Bela Muhammed İbn Eşras'tandır.

11. "İnsanlar, yöneticilerinin dini üzeredirler."

el-Mekâsıd'da (es-Sehavî) bunu hadis olarak bilmediğini söylemiştir. et-Taberanî bunu "merfu" olarak rivayet etmiştir: "***Her zamanın meliki (kralı) vardır. Allah, kalbi ona layık olanların üzerine onu gönderir. Onların salahını istiyorsa, onların üzerine salih olan birini gönderir. Onların helakini dileyince de, onların üzerine de sapkınlarını -melik- gönderir***."

12. "Allah birilerini hilafet için yaratmak istediği zaman, sağ eliyle onun alnını mesh eder."

el-Veciz'de bunun, Ebu Hureyre, Enes ve Ka'b'dan rivayet edildiği zikredilir. Sonra hepsinden gelen yolların illetli olduğunu söyledi. el-Hâkim

bunu ***el-Müstedrek'***te, İbn Abbas'tan rivayet etmiştir. (Ancak bunun sahih olduğunu söylemedi. Çünkü senedi çok düşüktür.)

13. “Ahir zamanda zalim emirler olacak; kim onların kılıçlarından ve kırbaçlarından korkarsa, ne onlara emretsin ve ne de onları nehyetsin.”

İsnadında “yalancı” vardır.

14. “Emirinin arslanlardan bir arslan, yöneticisini parçalayıcı kurt, tacirinin yırtıcı bir köpek ve mü'minin koyun gibi olduğu zaman ne yaparsınız?”

el-Mizan'da bu hadisin “bâtıl” olduğu söylenmiştir.

15. “Ey Ebu Hureyre! Valileri lanetleme, zira Allah bir kavmi valilerini (yöneticilerini) lanetlemekten ötürü cehenneme koydu.”

İsnadında “hadis uyduran” vardır.

16. “Kim zalim için dua ederse, yeryüzünde Allah'a isyan edilmesini sevmiştir.”

(es-Suyûtî) ***el-Leâlı*** de dedi ki: “Bu, el-Hasen el-Basrî'nin sözüdür.” ***el-Muhtasar'***da bunun ancak el-Hasen'in sözü olduğu söylenir.

17. “Kim bir bid'at sahibine saygı duyarsa, İslâm'ın yıkımı için dua etmiştir.”

İsnadı “zayıf'tır. İbnû'l-Cevzî, bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir.

18. “Allah'ım! Facir kimseye benim katımda salahiyet verme.”

Bunu İbn Merdeveyhî ve ed-Deylemî rivayet etmişlerdir. İsnadı “zayıf” tır.

19. “Mazlum, zalimin aleyhine dua ettikçe onunla ödeşir, sonra üzerinde zalime bir de hak kalır.”

el-Muhtasar'da bunun hadis olarak bilinmediği söylenir. et-Tirmizî ve başkaları, Aişe'den bunu “merfu” olarak rivayet etmişlerdir: “***Kim***

kendisine zulmeden kimsenin aleyhine dua etmişse, ona karşı üstün gelmiştir

20. “Mazlumlar, zalimlerden çok olmadıkları sürece dualarına karşılık verilir. Onlardan daha çok olduklarında duaları kabul edilmez.”

İsnadında “hadis uyduran” biri vardır.

21. “Kim bir zalime yardım ederse, Allah da onu kendisine musallat eder.”

İsnadında “hadis uyduran” bir kişi vardır.

22. “Allah’tan başka kendisine yardım edecek bir kimsesi olmayana zulmedene, Allah şiddetli şekilde gazap eder.”

İsnadında “yalancı” vardır.

23. “Kâbe’yi taş taş yıkmak, bir müslümanı öldürmekten daha hafiftir.”

el-Mekâsıd'da hadis olarak bulunmadığı zikredilir. Ancak anlamı “merfu”dur: “***Kim haksız yere bir müslümana eziyet ederse, sanki Allah’ın evini yıkmış gibidir."***

24. “Bir dağ başka bir dağa saldırı da bulunsa, azgın olan paramparça edilir.”

İbn Abbas’tan “mevkuf” ve “merfu” olarak rivayet edilir. “Mevkuf” olan rivayet daha doğrudur.

25. “Ümmetim, şerlileri ile ayakta kalır.”

İsnadında iki bilinmeyen kimse vardır. Bunu teyid eden hadis vardır: ***“Allah, bu dini facir olan kimse ile destekler."***

26. “Kişinin ırzını kendisiyle koruduğu şey onun için sadakadır.”

el-Muhtasar’da “zayıf” olduğu söylenir.

27. “Eğer ömrün uzun olursa, sabah akşam Allah’ın lanetini hak etmiş olanları göreceksin. Ellerinde öküzlerin kuyrukları gibi -şeyler-vardır.”

İbnû’l-Cevzî bunun “uydurma” hadislerden olduğunu söyler. İbn Hacer dedi ki: “Bu hadis Müslim’in ***Sahih’***inde vardır. Bu İbnû’l-Cevzî’nin büyük bir gafletidir.”

28. “Cennete girdiğimde orada bir kurt gördüm. Dedim ki; cennette bir kurt ha!?... Dedi ki; ben bir polisin (şurti) bir oğlunu yedim.”

Bu hadis “uydurma”dır.

29. “Jandarmalar ve polis, zalimlerin yardımcıları olur. Onlar cehennemin köpekleridir.”

Bu hadis “sahih değildir.”

30. “Firavunlar, tüm halklar içinde on iki kişidir. Onların yedisi benim ümmetimin içindedirler.”

Bu “uydurma” bir hadistir.

31. “Kim bir zımmîye eziyet ederse, kıyamet günü onun hasmı ben olacağım.”

Denildi ki: “Bu uydurma bir hadistir. el-Irakî bunun başka yollarının da olduğunu söylemiştir.”

32. “Süheyl Yemen’de öşür topluyordu. Sonra Allah onu yıldırıma dönüştürdü ve onu gördüğünüz biçime soktu.”

Denildi ki: “Bu uydurma bir hadistir. Ayrıca, uydurma değil ‘zayıf olduğu söylenmiştir.” [361]

33. “Eğer bir Aşşar’a (öşür toplayana) rastlarsanız onu öldürünüz.”

el-Leâlrde bunu, Ahmed İbn HanbePin naklettiği söylenir. İsnadında hadisi zayıf olan İbn Lehiy’a vardır. ***el-Vec'ız***'de denildi ki: İsnadında “meçhul”

kimseler var. “Bunu, Buharî ***Tarih***[7]inde ve et-Taberanî de nak-letmiştir. Müslim ve İbn Lehiy’a’dan hadis rivayet etmiştir.” [362] Hadisin

[j6‘] Bunun uydurma olduğundan hiçbir şüphe yoktur. İbn Ömer’den (ra) “merfu” olarak rivayet edildiği söylenir. Senedinde Bakiyye, İbn Mübeşşir, İbn Ubeyd’den, Mü-beşşir metruktur, hadis uydurur. Bakiyye helak olmuş kimselerden hadis çarptırarak nakleder. Bunu Mübeşşir’den daha şerli kimselerden “tedlis’İe rivayet etmiş olabilir. en-Nesâî, İbnu’l-Cüneyd ve Ahmed İbn Hanbel senedindeki, İbrahim İbn Yezid el-Huzî’nin halik (değersiz) bir kimse olduğunu söylemişlerdir. Ebu Zur’a, Ebu Hâ-tim ve ed-Darekutnî onun hadislerinin “münker” olduğunu söylemişlerdir. Buharı ise onun hakkında bazılarının sustuğunu söylemiştir. Bu tabir, Buharî’nın en sert “cerh” ifadelerindendir. el-Berki, onun yalancılıkla suçlandığını söyler. İbn Hibban da onun münker haberler yazdığını söylemiştir.

[’62] Bu kabul edilemez bir sözdür. Zira Müslim, bunu İbn Vehb’den gelen iki isnadda haber olarak zikretmiştir. Müslim haberi duyduğu gibi -hikâye-sigasıyla nakletmiş-tir. Bunda Amr İbnu’l-Haris’e itimat etmiştir. O da güvenilirdir. Buharı ve en-Nesâî de bunu İbn Lehiy’a künyesini zikrederek rivayet etmişlerdir. Buharı ona “diğeri”, en-Nesâî ise ona “diğeri şöyle zikretti” diye ondan söz ederler. Hâlbuki İbn Lehiy’a hadis uydurmayı asla kasdetmemiş bir kimsedir. Kitapları yandıktan sonra ona ait

diğer ravileri bilinen kimselerdir. es-Suyûtî dedi ki: “Doğrusu bu, 'hasen’ bir hadistir.” [363]

“Meks (öşür) sahibi cennete giremez” lafzıyla da rivayet etmiştir.

Bunu, Ebu Davud ve Ahmed İbn Hanbel tahric etmiş, İbn Huzeyme ise ona “sahih” demiştir.

34. “İnsanların üzerine öyle bir zaman gelecek ki, o zamanda kurtlar olacak, kim o gün kurt olmazsa kurtlar onu yer.”

et-Taberanî bunu rivayet etmiştir. ***el-Mekâsıd***'da zikredilir. İsnadında “metruk” bir ravi vardır.

olmayan rivayetler de ona aitmiş gibi gösterildi. Bu hadisler toplanıp ona okunurdu. Burada ona ait olmayan hadislerde olurdu.

[365] Bu söz çok gariptir. Haber; Cüzam kabilesinden olan bir adamdan diye rivayet edilir. Onun kim olduğu bilinmez. Yine isnadında Tahiys İbn Zebyan vardır. O da “mechuP’dür. Yine İsnadında Abdurrahman İbn Ebi Hassan vardır. (Yahut Abdurrahman İbn Hassan) o da bilinmez. Bu da Malik, İbn Atahiye yoluyla gelir. Dedi ki: “Allah’ın Nebisi’ni işittim, ***el-İsabe***’’de Yahya İbn Bukeyr’den...” Diyorlar ki: “Malik İbn Atahiye Nebi’den işitti... Bu doğru değildir.”

ON BEŞINCI BOLUM

EDEB KİTABI (Edeb, Zühd, Tıb, Hasta Ziyareti)

1. “Kim ikindiden sonra uyur da aklı başından alınırsa, kendinden başka kimseyi kınamasın.”

İbn Hibban bunu, Hz. Aişe’den (r.anha) “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Halid İbnu’l-Kâsım vardır, yalancıdır. İbn Adiy bunu başka bir yoldan rivayet etmiştir. (Abdullah İbn Amr) hadisinden... Onunda isnadında İbn Lehıy’a vardır. Onda zayıflık vardır. İbnu’s-Sunnî yine, Hz. Aişe hadisinden olarak bunu başka bir isnadla rivayet etmiştir. Senedindeki Halid’i, İbn Main güvenilir görmüştür. Hadisin uydurma olduğu iddiası doğru değildir. [364]

2. “Kim kapısının eşiğinde uyur da başına bir şey gelirse, kendisinden başka bir kimseyi kınamasın.”

Bu “uydurma” hadislerin olduğu bir defterdendir.

3. “Kadınlara rüyaları anlatmayı yasakladı.”

el-Ukaylî bunun “aslının olmadığı”nı söyledi.

4. “Rüya, yorumlanmadıkça kuşun ayağına bağlıdır, yorumlanınca düşer.”

es-Suyûtî'nin de dediği gibi, İbn Main onu güvenilir görmemiştir. Ancak, onun sözünde Halid'in önceden iyi birisi olduğu, sonra ayıplarının ortaya çıktığı söylenir. Halid'in yalanı bellidir. İbnu's-Sunni'nin rivayeti Amr İbnu'l-Husayn yoluyladır. Amr ise hadisi alınmayan bir kimsedir.

el-Mekâsıd'da zikredilir. et-Tirmizî bunu rivayet edip sahih olduğunu söyledi... İbn Tahir'in yaptığı gibi uydurma hadis kitaplarında bunu zikretmeye gerek yoktur.

5. "Sütü içmek saf imandır. Kim rüyasında süt içerse, o, iman ve fıtrat üzerinedir."

İsnadında bir "yalancı" ve "cerh" edilmiş iki kimse vardır.

6. "Güneş doğuncaya kadar rüyanın anlatılmasının yasaklanması."

İsnadında hem "yalan söyleyen" hem de "bilinmeyen" bir kimse vardır.

7. "Kim gözlerine iyilikte bulunmak istiyorsa, ikindiden sonra yazmasın."

el-Mekâsıd'da merfu hadisler arasında olmadığı söylenir.

8. "Yeşile bakmak gözü güçlendirir. Güzel kadına bakmak gözü güçlendirir."

es-Sağânî "uydurma" olduğunu söylemiştir.

9. "Üç şey gözü parlatır; yeşile bakmak, akan suya bakmak ve güzel yüze bakmak."

İsnadında "yalancı" vardır. Başka yollardan da rivayet edilmiştir. Yemek Bölümü'nde anlatıldı: "***Yeşile bakmak, portakala bakmak, kırmızı güvercine bakmak."***

10. "Tatlı yüzlere ve siyah göze dikkat edin. Zira Allah güzel (hoş) olan yüze azap etmekten hayâ eder."

İbn Adiy, Enes'ten "merfu" olarak rivayet eder. Hâlbuki bu hadis "uydurma"dır. İsnadında hadis uyduran biri vardır.

11. “Allah bir insanın ahlâkını ve yaratılışını güzelleştirdikten sonra, onu cehennemde yakmaz.”

İsnadında Asım İbn Ali vardır. O hiçbir şeydir. Denildiğine göre Buharî’nin, ***Sahih’***inde ondan hadis rivayet ettiği söylenir. İnsanların bazıları da onu güvenilir görmüşlerdir. Onun bu sözü Ebu Hureyre ve Enes’ten gelen hadis olarak rivayet edilir. Bu iki yoldan gelen hadisin isnadına yönelik eleştiri vardır. Bir hadis hasen olmayınca, zayıf kabul edilir, fakat bu hadis uydurma değildir. [365]

,(" İbn Hacer ***el-Lisan’d***a dedi ki: “Amr İbn Feyruz, Asım İbn Ali’den (Buharî’nin Şeyhi) uydurma bir haber rivayet eder. Bu haberin afeti de, o olsa gerek.” ***el-Leâlf*** de (c.l, s. 16) es-Suyûtî: Amr İbn Feyruz, el-Hasen İbn Ali el-Adevî’nin haberini işitip

12. “Bana postacı (haberci) gönderdiğinizde, yüzü güzel ve adı güzel olanları gönderiniz.”

et-Taberanî ve el-Ukaylî, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet ederler. İsnadında Ömer İbn Raşid vardır. Denildi ki: “O hiçbir şeydir. Bir topluluğun onu güvenilir gördüğü de nakledilmiştir.” el-Bezzar onu, sahih olan bir isnadla Bureyde’den rivayet etmiştir. el-Heysemî, ***Mecmau’z-Zevad’***de böyle demiştir. İbnu’n-Neccar bu hadisi Hz. Ali’den “merfu” olarak şu lafızla rivayet etmiştir: “***isteklerinizi güzel yüzlü olanların yanında arayınız. Bana bir haberci gönderince de***...” Başka yolları da vardır.

13. “Kime Allah güzel bir yüz, güzel bir isim vermiş ve ayıplı olmayan bir yere koymuşsa, o, Allah’ın seçkin kütlarındandır.”

İsnadında “metruk” olan bir kimse vardır. Hadis daha sonraları zikredilecektir.

14. “Cennet ehlinin dili Arapçadır. Sema ve mevkıf (mahşer) ehlinin de dili Arapçadır.”

İbn Hibban bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet eder. Bu hadis “uydurma”dır.

15. “Kim Farsça konuşursa; bu, onun namını artırır ve mürüvvetini eksiltir.”

İbn Adiy bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Denildi ki; “Bu hadis uydurmadır.” ed-Darekutnî dedi ki: “Bunu yalnız Talha İbn Zeyd er-Rakkî rivayet etmiştir. Onun hadisi inkâr edilip kabul edilmez.” el-Hâkim bunu ***el-Müstedrek’***te rivayet etmiştir. ez-Zehebî de bunun senedini takip edip sahih olmadığını söylemiştir. İsnadı çok zayıftır. Bunun İbn Ömer’den bir şahidi vardır:

“Sizden kim güzel Arapça konuşabiliyorsa konuşsun, Farsça konuşmasın. Zira o nifaka sebep olur.” el-Hâkim bunu rivayet etmiştir. İsnadında Ömer İbn Harun vardır. ez-Zehebî, İbn Main’in onu yalanladığını söyler.

bunu kasıtlı olarak veya hatayla Asım’ın hadisiymiş gibi rivayet etmiştir. Bu haber el-Adevî’nin mevzu haberleri arasındadır.

Enes’ten gelen rivayette yalancılar vardır. el-Adevî bunu Harraş’tan rivayet eder. Ebu Hureyre’den de, Ebu Gassan, Muhammed İbn Mutarrif rivayet eder, o da Davud İbn Ferahic’den, o da Ebu Hureyre’den... İbnû’l-Cevzî, Davud İbn Ferahic’in zayıf olduğunu söylemiştir. Şu’be ve Yahya da ona zayıf dediler. Aslında o sadık birisidir. Fakat, ömrünün sonunda değişti. (......)

16. “Kim hilali gördüğünde Allah’ı hamd eder, O’nu över ve yedi kez Fatiha’yı okursa, Allah ona o ay göz ağrısı göstermez.”

el-Hatib bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında “yalancı” vardır. Çokça hadis uyduran biri vardır.

17. “Nebi (*sallallaku aleyhi ve sellem)* bir şeyi unutacağından endişe ettiğinde, onu hatırlatmak için eline ip bağlardı.”

ed-Darekutnî bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Salim İbn Abdi’l-A’la vardır. el-Ukaylî; “Bu hadis ancak onunla bilinir” der. “Onun hadisi izlenmez” dedi.

ed-Darekutnî bunu, Vasile İbnu’l-Eska’dan “merfu” olarak rivayet eder. Hakeza bunu Rafi’ İbn Hadîc’den de “merfu” olarak rivayet etmiştir. Hakeza bunu İbn Adiy de rivayet eder. İbn Şahin ise, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Bu hadislerin hiçbirinin aslı yoktur.

18. “Kim evine geldiğinde, Fatiha ve Ihlâs okursa, Allah ondan fakirliği giderir, evinin hayrı artar, öyle ki komşularına bile taşar.”

ed-Darekutnî, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Denildi ki: “Sahih değildir. Bunu yalnız başına Muhammed İbn Salim rivayet eder. O da bir şey değildir.” ***el-Leâlî’de*** denildi ki: “O, et-Tirmizî’nin ricalindendir. Hadis uydurmakla suçlanmadı. Hadisin şahidi vardır.” el-Beyhâkî onu İbn Abbas’tan ***Şuabu’l-İmân'***da rivayet etmiştir. [566]

19. “Kim hapşırır ve tıksırırsa veya bir aksırmayı ve tıksırmayı duyarsa, onda; her halükârda ‘Elhamdülillah’ derse, en hafifi cüzzam olan yetmiş hastalığı ondan giderir.”

el-Hatib, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet etti. İsnadında “metruk” bir ravi vardır. O da Muhammed İbn Kesir İbn Mervan el-Fiherî’dir.

Hz. Ali’den “merfu” olarak rivayet edilmiştir: “***Kul hapşırınca her hale rağmen ‘Elhamdülillah’ derse, kulak ağrıları ve diş ağrıları ona uğramaz***el-Halî bunu ***Fevaid’***inde rivayet eder. İbn Ebi Şeybe ***Musannef*** te Hz. Ali’ye varan bir isnadla rivayet eder: ***“Kim her hapşırma duyduğunda her şeye rağmen ‘âlemlerin Rahbine hamd olsun' derse, diş (azı) ve kulak ağrısı hissetmez***.”

el-Hatib bunu, Ebu Eyyub el-Ensarî’den rivayet etmiştir: “***Adamın biri Nebi’nin*** (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ***yanında hapşırdı. Bir adam ondan önce***

,bh İmamlar onun hakkında ağır konuşmuşlardır. es-Saci dedi ki: “Ahmed (Muhammed ibn Salim)’in hadislerini reddetti, dedi ki; onun hadisleri uydurmadır.”

Elhamdülillah dedi. Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ***dedi ki; kim hapşırana Allah’ı hatırlatırsa, hastalıkların acısından ve vebadan afiyet***

bulur.”

İsnadında bir hadis uyduran, bir de metruk olan kimse vardır. İbn Asakir, bunu İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet eder: ***“Kim hapşıran-dan önce ‘Elhamdülillah’ derse, Allah onu bel (böğür) ağrısından korur. Dünyayı terk edinceye kadar onda hoşlanılmayan bir şey görmez***.”

et-Taberanî ***el-Evsaf*** ta, Ali’den “merfu” olarak rivayet eder. el-Hâkim et-Tirmizî, bunu Vasile İbnu’l-Eska’dan “merfu” olarak rivayet eder.

20. “Birinizin kulağı çınladığında, bana salâvat getirsin ve şöyle desin: Allah beni hayırla zikredeni hayırla zikretsin.”

el-Ukaylî bunu, Ebu Rafi’den “merfu” olarak rivayet etmiş ve bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir. İbnu’s-Sunnî bunun benzerini; ***Amelul-Yevmi ve-Leyle’***de, el-Hevaitî de ***Mekarimu’l-Ahlâk’***ta rivayet etmişlerdir.

21. “Kim bir konuşma yaparken hapşırırsa, söylediği söz doğrudur.”

İbn Şahin, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Denildi ki: “Bu bâtıl bir hadistir. Bunu yalnız Muaviye İbn Yahya rivayet etmiştir. O da hiçbir şeydir.” ***el-Leâlf de*** (es-Suyûtî) şöyle dedi: “Bunu el-Hâkim et-Tirmizî, Ebu Ya’la, İbn Adiy, et-Taberanî ***el-Evsaf*** ta, el-Beyhâkî ***Şuabu’l-İmân’***da rivayet etmiştir. (Adı geçen Muaviye) yoluyla benzerini et-Taberanî, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. en-Nevevî, Ebu Hureyre’nin hadisini “hasen” görmüştür. [367]

22. “es-Selam, Allah’ın isimlerinden bir isimdir. Onun dinimizin ehli için bir takdir ve zimmetimiz altında olanlar için de eman -güvence- olarak koydu.”

et-Taberanî bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında bir “yalancı” vardır. Bu aynı zamanda Ebu Umame, Enes, İbn Mes’ud ve diğerlerinin hadislerinden rivayet edilmiştir. (es-Suyûtî) ***el-Leâlf de*** böyle demiştir. [368]

'[6] en-Nevevî tüm isnadının güvenilir kimselerden olduğunu söylemiştir. Ancak Bakiyy öyle değildir. Hadisi kabul etmeyenler, onun ravilerini en-

Nevevî’den daha iyi bilen kimselerdir. es-Suyûtî ***el-Leâlf*** de böyle söyler. Diğer bir rivayette de el-Hakim et-Tirmizî’den çok zayıf olarak gelmiştir. (Ömer ve Ebu Rahm es-Sem’î’den ve Ata’dan)

[lt,s] Ebu Umame’den bunu et-Taberanî ve onun yoluyla da el-Beyhâkî rivayet etmiştir. ed-Diya lel-Makdisî] ise bunu, ***el-Muhtare***'de rivayet etmiştir. Senedinde Bekr İbn

23. “Mü’min, mü’minle el sıkışınca ikisinin üzerine yüz rahmet iner. Doksan dokuz rahmet onların daha güleç yüzlü ve arkadaşım iyi karşılayanın üzerine iner.”

el-Hatib bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında, Muhammed İbn Abdillah el-Eşnanî vardır, o hadis uydururdu. el-Beyhâkî bunu ***Şuabu’TÎmân’da*** Ömer’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. [369]

24. “Hapşırıp da ‘Elhamdülillah’ diyen hiçbir Müslüman olmasın ki, Allah onun hapşırmasından kıyamet gününe kadar Allah’a hamd edecek bir melek yaratmasın.”

İsnadında “hadis uydurmakla” suçlanan birisi vardır.

25. “Üç şey vardır ki, kimse ondan kurtulamaz; zan, uğura inanmak ve hased.”

el-Mekâsıd'[1] da zayıf olduğu söylenmiştir.

26. “Allah cennette bana bir nehir verdi. Ona, Kevser denir. Kulağına parmağını tıkayan her insan onun şırıltısını duyar.”

el-Mekâsıd"da zikredilmiştir.

27. “insanlar, tarağın dişleri gibi birbirlerine denktirler. Ancak birbirlerine üstünlükleri sıhhatledir. İnsan kardeşiyle çoktur. Onunla arkadaşlık eder, onu giydirir ve onu taşır (katlanır) senin kendisi için gördüğünü, senin için görmeyen kimseyle arkadaşlıkta hayır yoktur.”

ibn Adiy bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiş, Süleyman İbn Ömer ise buna “zayıf” demiştir. ***el-Leâlf*** de bu hadisi, el-Hasen İbn Sufyan’m ***Müsned***’’inde rivayet ettiği söylenir. Bunun Sehl İbn Sa’d’m hadisinden olduğunu zikreder. [570]

28. “Güzel ahlâk, sahibinin boynunda Allah tarafından rızasının bir halkasıdır. Bu halka Allah’ın rahmetine ulaşan bir zincire bağlıdır. Bir tanesi de cennetin kapılarından bir kapıya bağlıdır. Güzel ahlâk nereye giderse, zincir kendisini oraya çeker. Kötü ahlâk, Allah’tan kulun boynunda bir lanet halkasıdır. Bunun zinciri de cehennem kapılarından bir kapıya bağlıdır. Kötü ahlâk nereye giderse, onu kendine çeker.”

Sehl vardır. (ed-Dimyatî) en-Nesâî onun zayıf olduğunu söylemiştir. Çok hataları vardır. ***el-Leâlî***’de yanlışlıkla Ebu Bekr İbn Sehl olarak zikredilmiştir.

Senedinde Ömer İbn Amir vardır. (et-Temmar) Ebu Hafs es-Sa’di (et-Temmar) el-Basrî olarak bilinir. Ebu Kilabe ve Muhammed İbn Merzuk ondan bâtıl olan bir hadis rivayet etmişlerdir.

Senedinde Bekkar İbn Şuayb vardır. Onun hiçbir önemi yoktur.

İsnadında Abdurrahman İbn Muhammed İbnu’l-Hasen el-Belhî vardır, “hadis uydurur.”

29. “Farisîler mektup yazdıklarında, önce büyüklerini anarak mektup yazarlar, sizden birisi mektup yazınca kendi nefsinden başlasın.”

el-Ukaylî bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder. Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında bilinmeyen bir ravi vardır. Adı; Muhammed İbn Abdirrahman el-Kuşeyrî’dir.

et-Taberanî, ***el-Evsaf***ta bir başka yoldan şu lafızla rivayet etmiştir: ***“Biriniz bir insana mektup yazdığı zaman, önce kendinden başlasın. Mektubunu yazınca toprağa sürsün. Bu, başarılı olması için daha iyidir***.” [571]

et-Taberanî yine ***el-Kebir’de***, en-Nu’man İbn Beşir’den rivayet eder. Ebu Davud ve İbn Ebi Şeybe de bunu rivayet etmişlerdir. el-Ala İbnu’l-

Hadremî, Bahreyn’de Nebi’nin (*.sallallahu aleyhi ve sellem**)*** görevli memuruydu. Ona yazdığı zaman kendisinden başlardı. Bu, hem sahabînin ve hem de onlardan sonrakilerin hallerinden bilinen bir şeydir.

30. “Mektubun cevabım yazmak, selama selamla karşılık vermek kadar haktır.”

İbn Aaiy bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Bu hadis uydurmadır. İbn Ebi Şeybe ***Musannef*** inde, İbn Abbas’tan rivayet etmiştir. Dedi ki: “***Ben mektubun cevabının verilmesini, sela?nın cevabının verilmesi kadar bir hak olarak görüyorum***.”

31. “Kim kardeşinin izni olmadan kitabına bakarsa, o ancak cehennem ateşine bakıyor demektir.”

Bütün yolları “zayıf’tır.

32. “Kim bir günahtan ötürü kardeşini ayıplarsa, o günahı işlemeden ölmez.”

İsnadında “yalancı” vardır. et-Tirmizî bunu rivayet edip “hasen” olduğunu söylemiştir. Bunu uydurma hadisler arasında zikretmeye gerek yoktur. [372]

33. “Cahillere karşı hayırla davranın, zira onlar sellerin açtığı yarıklan kapatırlar, hendekleri kazıp yangını söndürürler.”

İsnadında el-Habairî vardır. (el-Ukaşî’den) Onların ikisi birbirinden yalancıdır. Senedinde yalancı biri oian bir hadisin hasen olduğunu söylemenin ne gereği olabilir ki? ez-Zehebî, et-Tirmizî’nin hadise hasen demesinin iyi olmadığım söylemiştir. ***el-Leâlf*** de Salih el-Merri’den, el-Hasen’den; ***“...kendisi hakkında diyorlar ki***...” ifadesini kullanır. Salih “metruk”tur.

İbn Hibban bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Hadis “uydurma”dır. Sebebi de Muhammed İbnu’l-Halil Zuhelı’dir.

34. “Bela, insanının konuşmasına bağlıdır. Eğer bir insan birisine bir köpekten emdiğini ispat etmeye kalksa, onu ispat eder.”

el-Hatib, İbn Mes'ud'dan "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında Nasr İbn Bab vardır, "yalancı"dır. el-Hatib, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak şu lafızla rivayet eder: "***Bela söze bağlıdır. Bir kul bir kimseye ᶜhayır vallahi bunu ebedi olarak yapmam' dediğinde, şeytan her işi bırakıp ondan sadır olan bu amelle meşgul olur."***

İsnadında "yalancı" vardır. el-Beyhâkî bunu, ***Şuabu'l-İmân'da*** rivayet eder. 373

35. "Eğer ben anne ve babamdan birisine yetişseydim ve ben de yatsı namazında olsam dahi ve Fatiha'yı bile okumuş olsaydım, ya Muhammed diye çağırsaydı, buyur derdim."

Bu hadis "uydurma"dır. Sebebi de Yasin İbn Muaz'dır.

36. "Kul anne ve babasına dua etmeyi terk ettiğinde, dünyada çocuktan ve rızıktan kesilir."

el-Hâkim, Enes'ten "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında Ahmed İbn Halıd el-Cuvaybarî vardır, eleştirilmiş bir kimsedir.

37. "Kim annesinin iki gözünün arasını öperse, bu ona cehennem ateşine karşı perde olur."

Bunu İbn Adiy, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet eder. Dedi ki: "Hem isnadı, hem de metni 'münker'dir."

38. "Kendisine ölüm geldiği halde, La İlahe İllallah diyemeyen ve annesine zulmeden gencin annesini Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* çağırdı. O da razı olunca, o genç La İlahe İllallah diyebildi."

el-Ukaylî bunu, Abdullah İbn Ebi Evfa'dan "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında "metruk" ve "yalancı" olan raviler vardır. Bu hadisin başka yolları da vardır. [3/4]

39. "Yakınlarınızı ziyaret edin. Ama onlarla komşu olmayın. Zira komşuluk kine sebep olur."

Senedinde Muhammed İbn Ebi’z-Zuayzia vardır. Halik (değersiz ve bir hiçtir) birisidir.

' [4] Sebebi de Faid İbn Abdurrahman Ebui-Verka el-Attar el-Kâfî vardır. Halik (değersiz ve bir hiçtir) birisidir. Ebu Hatim, onun hadisi yazılmaz der.

el-Ukaylî bunu, Ebu Musa’dan “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında “meclıul” ve “zayıf” raviler vardır.

40. “Bir adam Rasulullah’a *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gelip elbisesinin olmadığım şikâyette bulundu. Dedi ki; senin komşun var mı? O da; evet, dedi. Onlardan iki elbisesi olan var mı? Yine; evet, dedi. Senin elbisenin olmadığını biliyor mu? Yine; evet, dedi. Buna rağmen sana bir elbiseni vermiyor öyle mi? Evet vermiyor, dedi. O halde o senin kardeşin değildir, dedi.”

İsnadında “hadis uyduran” bir ravi vardır.

41. “İhtiyaçtan önce hediye ne güzeldir.”

ed-Darekutnî, Garaibî İbn Malik de bunu Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Dedi ki: “Bu hadis bâtıldır. Bunun başka yolları vardır.”

42. “Birinize bir hediye getirildiğinde, onunla beraber oturanlar onda ortaktırlar.”

el-Hatib bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında “yalancı” vardır.

Ebu Nuaym ***el-Hilye***'de onun yolundan başka bir yolla rivayet eder. el-Beyhâkî de ***Sünen*** inde rivayet etmiştir. Buharî de ***Sahih***'inde “ta’lik” yoluyla rivayet etmiştir. [375]

43. “Haram bir ‘dânik’i (para birimi) reddetmek, Allah katında yetmiş hacca bedeldir.” Bir başka lafızda da: ***“Yetmiş hacca."***

Bu hadis “uydurma”dır.

44. “Kıyamet günü insanların cennete konması emrolunur. Onlar cennete yaklaşınca ve ona bakıp onun kokusunu alınca ve Allah’ın cennet ehline hazırladığını görünce kendilerine seslenir; onları cennetten geriye çeviriniz, onların orada nasibi yoktur. Onlar böylece kimsenin duymadığı bir pişmanlıkla geri dönerler.”

el-Hasen İbn Sufyan, Adiy İbn Hatim’den “merfu” olarak rivayet eder. İbn Hibban bunun “bâtıl” olup aslının olmadığını söyler. İsnadında Ebu Cunade Huseyn İbnu’l-Muharik vardır, hadis uydurur. el-Beyhâkî, ***Şuabul- İman'da*** onun senedinden başka bir yolla rivayet eder. [376]

Buharî dedi ki: “*Kime bir hediye verildiğinde yanında oturanlar varsa, o hediyeye daha layıktır*, lafzıyla, İbn Abbas’tan ‘*oturanlar onda ortaktırlar*’ ifadesi sahih değildir.”

’[76] Aksine aynı yoldan rivayet eder. Ondan başka yoldan ancak İbnu’n-Neccar rivayet eder.

45. “Biriniz kardeşi hakkında ğiybette bulunduğunda, onun için istiğfarda bulunsun. O, kendisi için keffarettir.”

İbn Adiy bunu, Sehl İbn Sa’d’dan “merfu” olarak rivayet eder: “Bunu Süleyman İbn Amr uydurmuştur.” İbn Ebi’d-Dünya bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Anbese İbn Abdirrahman el-Kureşî vardır. O, hadisleri terk edilen birisidir.

el-Beyhâkî ***Şuabu’l-İmân'dâ*** onun yoluyla rivayet eder. İsnadı zayıftır. Hakeza el-Irakî, ***İhya***’nın tahricinde “zayıf” olduğunu söylemiştir.

ed-Darekutnî, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet eder. Bu, Hafs İbn Ömer el-Ubullî yalnız başına rivayet etmiştir. Oysa o zayıftır.

46. “Kıyamet günü olunca, tevbe en güzel surette, en güzel kokuyla getirilir. Mü’minden başkası onun kokusunu duyamaz.”

Bunu Ebu Nuaym, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet eder. Hadis “uydurma”dır.

47. “Ensar’dan bir adam vardı, kendisine Salebe İbn Abdirrahman denirdi. Rasulullah’a ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** hizmet ederdi... Sonra onun günah ve tevbesi hakkında uzun bir hadisi zikretti.”

Ebu Nuaym bunu uzunluğuyla rivayet etti. Hadis “uydurma”dır.

48. “Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Usame’ye dedi ki; cennetin yolunu tut. Sakın ondan başka bir yol tutmayasın. Dedi ki; ey Allah’ın Rasulü

(.sallallahu aleyhi ve sellem) Bu yol en kısa olarak nasıl alınır? Dedi ki; sıcak havalarda susuz kalarak.”

el-Hatib bunu, uzun bir metinle Said İbn Zeyd’den rivayet eder. Bu “uydurma”dır. İsnadındaki ravilerin çoğu bilinmez.

49. “Allah ve melekleri, günahlarını itiraf edenlere rahmet dilerler.”

İsnadında Bişr İbn İbrahim vardır, “hadis uydurur.”

50. “Kul, Allah’a istiğfar ve tevbede bulunurum dedikten sonra, tekrar bundan dönerse; sonra tekrar bunu söylerse, sonra tekrar döner ve tekrar söyler, sonra tekrar döner ve tekrar söylerse, sonra tekrar dönerse Allah onu dördüncüsünde yalancılardan yazar.”

İsnadında el-Fadl İbn İsa vardır, “yalancı”dır.

51. “Dört şey nasipten mahrum olmaktır; göz kuruluğu, kalp katılığı, dünyaya karşı hırslı olmak ve uzun emel sahibi olmak.”

İsnadında “hadis uyduran” iki kişi vardır.

52. “Birisini öven kimseye adamı boğazından kestin, Allah da seni kessin.”

el-Muhtasar’da, böyle bir hadisin bulunmadığı söylenir.

53. “Bir kimse bir kimsenin üstüne keskin bir bıçakla gitse, onu yüzüne karşı övmekten onun için daha hayırlıdır.”

el-Muhtasar'd a, bu hadisin bulunmadığı söylenir.

54. “Kim sabah namazını cemaatle kıldıktan sonra, mecsidden çıkar ve on kişiye selam verir de, sonra o gün ölürse günahları bağışlanır.”

İsnadında “yalancı” biri vardır.

55. “Kim Cuma günü, Cuma'dan çıkarken kardeşine, Allah bizden ve sizden kabul buyursun. Zira o Rabbinize karşı eda ettiğiniz bir farzdır.”

İsnadında “yalancı” vardır.

56. “Kimin şeyi artarsa, işi de artar. Kimin de işi artarsa, hırsı artar, kimin hırsı artarsa kederi artar, kederi artan Rabbini unutur.”

el-Hatib bunu, Hz. Ali'den “merfu” olarak rivayet eder. Dedi ki: “Bu ‘münker’ bir hadistir. Bunun isnadında yalnız başına Ali İbn Muhammed es-Saiğ vardır, o ise çok zayıftır, en-Nesâî'den rivayet eder. O ise, bilinmeyen bir kimsedir.” ez-Zehebî ***el-Mizan'***da, ed-Darekutnî ***Garâibu Ma-lik'de;*** “Bu -hadis- bâtıldır” dedi.

57. “Sizden zengin-fakir hiçbir kimse olmasın ki, kıyamet günü dünyadan yediği sadece kendisine yetecek kadar olmuş olmasını temenni

edecektir.”

ibn Hibban, Enes'ten “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Nufey' Enes'ten denir, Nufey' ise “metruk”tur.

el-Leâlî'de denildi ki: “Ahmed bunu ***Müsrıed'***inde rivayet eder.” İbn Mace de bu yolla rivayet eder. Bunun İbn Mes'ud'dan şahidi vardır.

el-Hatib bunu şu lafızla rivayet eder: “***Sizden hiç kimse olmasın ki, kıyamet günü dünyada yediğinin sadece kendisine yetecek kadarı olmuş olmasını temenni etmiş olmasın***

58. “Eğer senden razı olarak Allah ile karşılaşmayı istiyorsan, sana rızık olarak verileni saklama ve senden isteneni de vermemezlik etme.”

el-Hatıb bunu, Bilal'dan "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Ömer İbn Raşid vardır. O ise hadis uydururdu. et-Taberanî bunu, İbn Mes'ud'dan "merfu" olarak rivayet rivayet eder. el-Bezzar ise, Ebu

Hureyre'den "merfu" olarak rivayet eder: "***Nebi Bilal'a dedi ki; ey Bilal! infak et! Arşın sahibi olan Allah'ın azaltacağından korkma***

İbn Hacer, ***Zevaid'***de; "İsnadı 'hasen'dir" dedi.

59. "Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Ensar'dan bir adama dedi ki: Dünya sana karşı sevgi besleyen insandan daha sevgili ise, nasıl felaha erersin?"

el-Hatib bunu, Cabir'den "merfu" olarak rivayet etti. İsnadında Davud İbn Süleyman İbn Cendel el-Hemedanî vardır. Bu hadisin uydurulmasında suçlanan kimse odur.

60. "Kim sabahladığında tasası ancak dünya ise, onun yaptığı hiçbir şey Allah için değildir."

el-Hatib bunu, Huzeyfe'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında İshak İbn Bişr vardır. O ise, hadis uydururdu.

el-Hâkim, onun yoluyla rivayet eder. ez-Zehebî de o hadisi kendi rivayetiyle tamamladı.

61. "Eğer bir kul dünyada Allah'ın kendisine farz kıldıklarının tamamını eda ettiği halde dünyayı sevenlerden ise, kıyamet günü bir sesle-nici ona şöyle seslenir; bilin ki falan kimse, Allah'ın gazap ettiğini sevmiştir."

el-Hatib bunu, Cabir'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. en-Nakkaş dedi ki: "Bu hadis 'uydurma'dır, yalandır."

62. "Kim, dünyalığına üzüntü duyarak uyanmışsa, Rabbine karşı alay ederek uyanmıştır. Kim, sabahleyin uyandığında başına gelen bir musibetten şikâyette bulunuyorsa; o ancak Rabbini şikâyet ediyordur. Kim, bir zenginin yanma girince, zenginliğinden ötürü ona karşı tevazu

gösterirse, dininin üçte biri gider. Kim de, Kur’an okuduğu halde cehennem ateşine girmişse, o, Allah’ın ayetlerini alaya almış olan bir kimsedir.”

el-Hatib bunu, İbn Mes’ud’dan “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Muhammed İbnu’l-Kâsım et-Talekanî vardır. O, hadis uydurur. Bu hadis birçok yollardan rivayet edilmiştir.

63. “Kim sıla-i rahimini yapmak ve kendisine verilen emaneti yerine getirmek için ve Rabbinin yarattıklarına muhtaç olmamak için mal biriktirmiyorsa, onda hayır yoktur.”

İbn Hibban, bunu Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında el-Ala İbn Mesleme vardır, o kimse hadis uydurur. el-Beyhâkî bunu, ***Şuabu’l-Imân”***da rivayet eder.

64. “Allah dünyaya şöyle vahyetti: Bana hizmet edene hizmet et. Sana hizmet edeni ise yor.”

el-Hatib bunu, İbn Mes’ud’dan rivayet eder. İsnadında el-Huseyn İbn Davud el-Belhî vardır. O ise, hadis uyduran bir kimseydi.

65. “insanlar üç derecedirler. Kim, Allah katında olanı dilerse, gökyüzü ona gölge, yeryüzü yaygı (yatak) olur. Dünya işlerinden olan herhangi bir şey için tasa çekmez, nefsini Allah için hizmete ayırır. O ekmek yemek için ekmez, meyve yemek için ağaç dikmez...” diye uzun bir hadis rivayet etti.

İbn Hibban bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Dedi ki: “Bu hadisi İbrahim İbn Ömer es-Seksekî uydurmuştur.”

66. “Hangi insan, iştihasının çektiği bir şeyi isterse, bu konudaki iştihasını reddederse ve nefsinin isteğini yapmazsa, günahları bağışlanır.”

ed-Darekutnî bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet eder. Bu hadis “uydurma”dır. Bu hadisi uydurmakla suçlanan kişi, Amr İbn Halid (Ebu Halid) el-Vasıtî’dir.

67. “Allah katında ve göğün altında kendisine uyulan hevadan daha büyük bir ilah yoktur.”

el-Haraitî, Ebu Umame’den “merfu” olarak rivayet eder. Hadis “uydurma”dır.

68. “Bir zengine karşı malından ötürü tevazu gösteren fakire, Allah lanet etmiştir.”

el-Ezdî bunu, Ebu Zer’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu “uydurma” bir hadistir.

69. “Eğer bana erken kavuşmanın seni mutlu etmesini istiyorsan, zenginlere karışma ve elbiseni yamayıncaya kadar değiştirme.”

İbn Adiy, Hz. Aişe’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Salih İbn Hassan vardır. Hadisi terk edilen bir insandır. ***el-Leâlf*** de bu hadisi; et-Tirmizî’nin onun yoluyla rivayet ettiği söylenir. O ise zayıftır. Fakat yalancılıkla suçlanmamıştır. Bu hadisi ayrıca, el-Hâkim rivayet edip ona “sahih” demiştir. el-Beyhâkî ise bunu, ***Şuabu’l-İmân***'da rivayet etmiştir. et-Tahavî de ***Müşkilû’l-Asâr***'da rivayet eder. [377]

el-Hakim’in bunu sahih görmesi hüccet değildir.

70. “Ne oluyor ki bir topluluğa, şımarık zenginleri şerefli görüyor, ağabeydleri küçümsüyor ve Kur’an’dan hevalarına uygun olanla amel ediyor?”

et-Taberanî bunu, İbn Mes’ud’dan “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Ömer İbn Yezid er-Reffa vardır, onun hadisleri terk edilmiştir.

71. “Her ümmetin bir anahtarı vardır. Cennetin anahtarı, yoksulluk ve fakirlik içinde olanlardır. Fakirler ise, kıyamet günü Allah’ın meclisinin oturanlarıdırlar.”

İbn Hibban bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet eder. Dedi ki: “Bu hadis uydurmadır.”

72. “Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* duasında şöyle derdi: Allah’ım! Beni miskin olarak dirilt, miskin olarak öldür ve beni miskinler topluluğundan olarak yaşat.”

ed-Darekutnî bunu, Ebu Said’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Yezid İbn Sinan vardır. Ebu’l-Mübarek’ten rivayette bulunur. Birinci adam “metruk”, İkincisi ise “mechuP’dür.

el-LeâWde (es-Suyûtî) bunu, İbn Mace’nin Ebu Bekr İbn Ebi Şeybe’den, Abdullah İbn Said’den rivayet ettiğini söyler.

Dediler ki: “Bize Halid el-Ahmer, Yezid İbn Sinan’dan, onun yoluyla dedi ki; Yezid İbn Sinan hakkında Ebu Hatim şöyle dedi; o sıdk makamına sahip birisidir.”

ez-Zerkeşî, ***Tabricu Ehâdisi’r-Rafifde*** dedi ki: “İbnû’l-Cevzî bunu uydurma hadisler arasında zikretmekle kötü bir şey yapmıştır. Benim görüşüm ancak, es-Suyûtî, Ebu’l-Mübarek’in bilinemezliğini ortadan kaldıracak hiçbir şey zikretmemiştir.”

el-Hâkim bunu, ***el-Müstedrek***>te o ikisinin yolu dışında, Ebu Said’in yoluyla rivayet etmiştir. Devamla dedi ki: “İsnadı sahihtir.” ez-Zehebî de, bunu kabul edip ikrar etmiştir. el-Beyhâkî ***Sünen***'inde bu ve benzeri bir şekilde zikreder. [378]

„s el-Hakim de; *“Beni miskin olarak öldür*” sözü olmadığı gibi; “*Beni miskin olarak yaşat (dirilt)”* ifadesi de yoktur. “*Beni miskin olarak yaşat*” sözü el-Beyhâkî’nin rivayetinde vardır. Her ikisinin rivayetinin başında ve sonunda ziyade vardır. el-Hakim ve el-Beyhâkî’nin haberi Halid İbn Yezid İbn Ebi Malik, Ata’dan, o da Ebu Said’dendir, haberi onlardandır. Halid ise çok zayıftır. İbnu Main onu yalancılıkla suçlamıştır. Babasında da zayıflık vardır.

et-Tirmizî ***Sünen'***inde, Enes’in hadisinden rivayet eder: “el-Haris (el-Haris İbnu’n-Numan) hadisi kabul edilmeyen birisidir.” ***el-Leâlf de*** denildi ki: “Bu, hadisin uydurma olmasını gerektirmez.”

Yine bu hadisi Temam, ***Fevaid'***inde Ubade’nin hadislerinden olarak zikreder. Onu İbn Asakir, ***Tarih'***inde rivayet etmiştir. et-Taberanî ve el-Beyhâkî (***es-Sunen***) ve ed-Diya ***el-Muhtara'da*** (sahih) deyip tahric etmiştir. eş-Şirazî de ***el-Elkab'***da, İbn Abbas hadisinden rivayet eder. İbn Hacer, ***Telhis'de*** bu hadisi et-Tirmizî’nin Enes’ten zayıf bir isnadla rivayet ettiğini

söylemiştir. İbn Mace ise, yine zayıf bir senedle Ebu Said'den rivayet etmiştir.

Bu hadisin yine ***el-Müstedrek'***te Atâ'nın hadisinden rivayetinin başka yolu vardır. el-Beyhâkî ise, Ubade İbnu's-Samit hadisinden rivayet etmiştir.

İbnû'l-Cevzî bunu uydurma hadis olarak zikretmekle aşırı bir söz söylemiştir. O, Nebi'nin (*sallallahu aleyhi ve sellem)* vefatındaki haline bunu aykırı bulduğu için bunu söylemiştir. Çünkü O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem)* o zaman durumu iyiydi. el-Beyhâkî diyor ki: "Bu hadisin anlamı, o tevazu ve sadelik anlamına gelen miskinlikten söz etmiştir."

73. "Gevşeklik tembellikle evlendirilmiş, onlardan fakirlik doğmuştur."

el-Hatib bunu, Enes'ten "merfu" olarak rivayet etmiştir. Merfu olarak rivayeti sahih değildir. Bu, ancak Amr İbnu'l-As'm sözü olarak bilinir.

74. "Hiçbir mü'min, erkek-kadın olmasın ki cennette bir vekili olmasın. Kur'an okuyunca ona orada bir köşk inşa eder, teşbih ederse ona orada ağaçlar diker, eğer bir şey yapmazsa o da bir şey yapmaz."

el-Hâkim bunu, Enes'ten "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında hadis uyduran birisi vardır. [380]

75. "Bir saat düşünmek, altmış yıllık ibadetten daha hayırlıdır."

Ebu'ş-Şeyh bunu, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında Osman İbn Abdillah el-Kureşî ve İshak İbn Nüceyh el-Malatî vardır. Her ikisi de "yalancı"dır ve bu hadisten dolayı suçlanan onlardan birisidir. ed-Deylemî bunu, Enes'ten başka bir vecihle rivayet etmiştir.

Onun hadisinin kabul edilmediğini (münker) söyleyen Buharî'dir. Bu onun en sert eleştiri ibaresidir.

[,!i0] O kişi el-Cuveybarî'dir. ***el-LeâlT***de, el-Hakim'den başka bir yolu zikredilir. O yolda Sehl İbn Ammar vardır. O da yalancıdır.

76. “Kim kırk gün dünyaya karşı zühd ile muamele eder, ihlâsla orada ibadette bulunursa, Allah kalbinden diline hikmet pınarlarım akıtır.”

İbn Adiy “merfu” olarak Ebu Musa’dan rivayet edip buna “münker” demiştir. İsnadında “meçhul” bir ravi vardır. İbn Ebi Şeybe ***Musannef*** inde bunu Mekhul’den rivayet eder. Dedi ki; “Allah’ın Rasulü *{sallallahu aleyhi ve sellem)...*” deyip hadisi zikretti. [181]

ed-Deylemî bunu Ebu Zer’in hadisinden rivayet eder. [382]

77. “Mü’minin firasetinden korkunuz, zira o Allah’ın nuruyla bakar.”

İbn Arafa bunu, Ebu Said’den rivayet eder. İsnadında Muhammed İbn Kesir el-Kufî vardır. O ise çok zayıf birisidir. İbnu’l-Kayyım bunu ***el-Mevduaf***mda, isnadında iki metruk olduğu halde İbn Ömer’in hadisinden rivayet eder. et-Taberanî bunu, Ebu Umame hadisinden rivayet eder.

el-Leâlf de (es-Suyûtî) bu hadise “hasen sahih” demiştir.

İbn Ömer’in hadisine gelince, İbn Cerir onu ***Tefsir*** inde zikretmiştir. Ebu Said’in hadisini ise, Buharî ***Tarih’***inde zikreder. et-Tirmizî de, Muhammed İbn Kesir’in yolunun dışında bir yolla bu -hadisi- rivayet eder. Ebu Umame’nin hadisinin isnadı “hasen”dir. Bu, es-Suyûtî’nin sözünün anlamıdır. Bana göre hadis “hasen liğayrihi”dir. Sahih olmasına gelince, sahih değildir. Bu hadisin şahidlerine gelince; İbn Cerir’in ***Tefsir’mdt*** Sevban’dan rivayet ettiği hadistir. Yine İbn Cerir, el-Bezzar, İbnu’s-Sunnî ve Ebu Nuaym ***et-Tıb’***da, Enes’in hadisinden benzerini rivayet etmişlerdir.

78. “Benim ümmetimin her yüzyılda en hayırlıları, beş yüz kişidir. Onlardan abdallar kırk kişidir. Ne bu beş yüz -kişi ve ne de- kırk kişi -hiç- eksilmezler. Bunlardan her bir kişi öldükçe, Allah onun yerine bu beş yüz kişiden birini getirir.”

et-Taberanî bunu rivayet etti. Denildi ki: “Sahih değildir.” İsnadında bilinmeyen vardır. [383] İbn Hibban bunu Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder: “***Yeryüzü İbrahim Fîalilürrahman gibi olan otuz kişiden hiç***

',H1 Haccac İbn Artat'dan, Mekhul'den denildi ki: "Haccac, Mehkul'den hadis duymamıştır. Duysa bile Haccac 'müdelles'tir."

,h2 Beşir İbn Zazan yoluyla, o çok gevşektir. Ömer İbn Subh yalancıdır.

O kimse, Abdullah İbn Harun es-Surî'dir.

boş kalmaz. Onlara tevessül edilerek yardım istenir, onların hatırına insanlara rızık verilir, onların hatırına insanlara yağmur verilir

İsnadında "hadis uyduran" bir kimse vardır. ,[84] et-Taberanî bunu, İbn Mes'ud'dan "merfu" olarak rivayet ediyor: "***Allah'ın kulları arasında üç yüz kulu vardır; kalpleri Adem'in (as) kalbi üzerindedir. Allah'ın kullan arasında öyle kırk kişi vardır ki, kalpleri Musa'nın (as) kalbi üzeredir. Allah'ın kulları arasında öyle yedi kulu vardır ki, kalpleri İbrahim'in (as) kalbi üzeredir. Allah'ın kulları arasında öyle beş kişi vardır ki, kalpleri Cibril'in (as) kalbi üzeredir. Allah'ın kulları arasında öyle üç kişi vardır ki, kalpleri Mikail'in (as) kalbi üzeredir. Allah'ın kulları arasında öyle bir kimse vardır ki, kalbi İsrafil'in (as) kalbi üzeredir. Onlar bu tek kişi ölünce yerini o üç kişiden biriyle doldurur. Sonra diğer sayılan böyle devam e-der***

İsnadında bilinmeyen "meçhul" kimseler vardır. İbn Adiy bunu Enes'ten "merfu" olarak rivayet eder. "***Abdalların yirmi ikisi Şam'da, on sekizi İrak'tadır***Bu uydurma bir nüshadandır. ^ Bu hadisi başka yollardan et-Taberanî, el-Hallal, İbn Asakir ve Ebu Nuaym, Enes'ten rivayet etmişlerdir. 'S6

(es-Suyûtî) ***el-Leâlf***de diyor ki: "EbdâPin zikri Hz. Ali'den gelen ve senedi hasen olan bir hadiste geçer. [387] Hakeza yine Ubade İbnu's-Samit'ten 'hasen' senedle gelen bir hadiste ve et-Taberanî'nin Avf İbn Malik'ten rivayet ettiği bir hadiste de zikri geçer."

Ebu Abdirrahman es-Sulemî, ***Kitabu Sunenu's-Sufiye'de***, Muazin (ra) hadisinden tahricde bulunmuştur.

el-Hâkim et-Tirmizî, ***Nev âdiru'l-UsûVdt*** Ebu'd-Derda'dan rivayet eder.[388] İbn Hibban (***ed-Duafa*** adlı ve el-Hallal) ***Kerametu'l-Evliya*** kita-

’[84] O, Abdurrahman İbn Merzuk (Ebu Avf) İbn Hibban onun hadis uydurduğunu söyler.

,:v' Bu Abdurrahim İbn Yahya el-Ademî yoluyla gelir.

!!,f' Bu nüsha, eI-A!a İbn ZeydePindir. Ona İbn Zeyd de ve İbn Yezid de denir. Hadisi alınmaz. Yalancı bir kimsedir. İbn Asakir ve Ebu Nuaym’ın İbn Mes’ud’dan gelen hadisleri ***el-Leâlf***deki gibidir. Senedini zikretmez. ***Mecmua’z-Zevaid***’de Sabit İbn Ayyaş el-Ehdab yoluyla Ebu Reca el-Kelbî’den gelir. îs7 Şurayh İbn Ubeyd el-Hadremî, eş-Şamî’den dedi ki: “Şam ehli bunu Ali’nin yanında zikrettiler.” İbn Asakir (c.l/278)de; bunun senedinin kopuk olduğunu söyler. Ali ile Şureyh arasında kopukluk vardır. Doğru olan budur.

,xs ***el-Leâlf*** de sahih denilmesi kabul edilemez. İmam Ahmed, ***Müsned***’inde bunun “münker” olduğunu söyler. Hakeza ***el-Leâlf*** de de böyledir. Denir ki es-Suyûtî,

bında bu hadisi Ebu Hureyre’den rivayet etmişlerdir. İbn Asakir ***Tarihimde*** bunu Ömer İbnu’l-Hattab’m hadisinden olarak rivayet eder. Yine el-Hâkim et-Tirmizî ***Nevâdiru’l-Usûr***de, Huzeyfe’den rivayet eder. Ahmed (İbn Hanbel) ***ez-Zühd*** adlı kitabında İbn Abbas’tan “mevkuf” olarak rivayet eder. el-Fetenî, ***Mevduat***’ında bu hadisin “sahih” olduğunu söyledi. O sahihtir belki miitevatirdir. (İbarenin aslı ***en-Nukef*** te es-Suyûtî’ye aittir).

79. “Birinizin Müslüman kardeşini şevklendirmek için; namazım, orucunu, sadakasını, cihadını ve haccını zikrederek; ben oruçluyum, ben gece şöyle namaza kalkıyorum ve ben hacca gidiyorum, Islâm’ın farzını yerine getirdim ve ben Allah yolunda cihad ediciyim, demesinde hiçbir günah yoktur.”

İbn Şahin bu hadisi Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Bu hadis “uydurma”dır.

80. “Biz, amel etmekten daha çok, amelimizi konuşmaktan korkarız. Denildi ki; ey Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Bu nasıldır? Dedi ki; ümmetimden bir kimse gizli olarak bir amel işler, onu insanlara söyleyince gizli olmaktan açığa çıkar. Eğer o ameliyle kendini beğenirse,

açıklıktan riyaya dönüşür ve kabul olunmaz. Allah'tan korkun ve amellerinizi iptal etmeyin."

el-Hatib bunu, Enes'ten "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında "yalancı" vardır.

el-Leâlf de bunun, el-Beyhâkî'nin ***Şuabu'l-İmân'da*** Ebu'd-Derda'dan rivayet ettiği bir şahidi vardır. [389] Dedi ki: "Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dedi ve benzerini zikretti." Hakeza onu ed-Deylemî de rivayet etmiştir.

1

'[4Î] Alı İbn Urve, İbn Adiy'in senedindedir. el-Ukaylî'nin senedinde ise, Giyas İbn İbrahim vardır. Talha İbn Amr'dan rivayet eder. Gıyas hadis uyduran, Talha ise metruktur.

2

'[44] İbn Hacer, bu rivayeti savunmuştur. Savunmasının sebebi, ravilerinden eleştirilenlerin durumu, hadislerin uydurma olduğunu ortaya koyacak kadar zayıf olmadığı içindir.

3

Yahya İbn Meymun ve İbn Ata el-Haris el-A'ver.

4

İbn Adiy, Cabir'den, senedinde "metruk" kimseler vardır. İbnu's-Sunni'nin senedinde birkaç hadis uyduran vardır.

5

Sebebi; Muhammed İbn Yahya İbn Dırar'dır.

6

’4S Birisi, ***Nevadiru’l-Usur***de senedsiz olarak, diğeri ise el-Müstağfiri yoluyla İbn Neccar’dan.

7

’49 Aslında bu söz gereksizdir. Zira bu çok ihtilaflı olan bir haberdir. Bu hadisin metninde bile uydurma olduğuna dair birçok delil vardır. Buharî’nin ***Tarih’inde*** bu hadisten söz etmesi bir şey değiştirmez. Bilakis zarar verir. Zira Buharî bir hadisi ***Tarih'*** inde ancak “gevşek” olduğuna delil olsun diye zikreder.

8

',M) Hadisin Ebu Zukeyr’den geldiği sabittir. O, Basralıdır, âmâdır. Alimler onu zayıf görmüşlerdir. Hiç kimse ona güvenilir dememiştir. ***et-Takrib***'de halinin iyi olduğu söylenir. Saduktur çok hata eder. Müslim ondan bir tek hadis rivayet etmiştir. Bunu başka yolla mütabaat ile rivayet etmiştir. Bu hadis; ***“Münafığın alameti üçtür***” diye başlayan hadistir.

■’M el-Hatib daha sonra, bu hadisin senedinin “munkatı” olduğunu beyan etmiştir. Bu senedden düşük olan kimse, bunu uyduran, Muhammed İbn Ferhan’dır.

9

Bu iki kimse, Sehl ve Abdülmelik’tir.

10

'4 İbnû’l-Cevzî, el-Hatib’in bir başka rivayet yolunu zikretti. Senedinde el-Hatib’in de dediği gibi, birden çok meçhul kimse vardır. Bu hadis “münker”dir.

11

i'-’5 İbn Hibban, onun hadis uydurduğunu söylememiştir. Ancak; “Güvenilir kimselerden uydurma rivayetler yapar” demiştir. Bu da çok hata yapmaya yorulur.

12

İbnû’l-Cevzî bunun üç rivayetini zikreder: Birincisi; el-Cuveybarî’dendir, o hadis uydururdu. İkincisi; Hennad ve Mukatıl’dir, ikisi de yalancıdırlar ve bilinmezler. Uçüncüsü; Süleyman İbn Erkam ise metruktur. es-Suyûtî, buna bir rivayet daha eklemiştir. Ebu Nuaym bunu zikretmiştir. Senedinde, el-Kâsım İbn Abdullah el-Umeri vardır, o ise yalancıdır. Bunu, Zeyd İbn Ata yoluyla Ebu Hureyre’den rivayet eder.

en-Nukef te buna sahihtir demiştir. Bu her iki görüşte merduddur. İmam Ahmed ***Müsned***'inde bu haberin senedinin ve metninin bir kısmını zikretmiştir. Sonra dedi ki: "Bu haber hakkında bundan başka şeylerde söylenmiştir. Bu haber münkerdir. Bu haber el-Hasen İbn Zekevan'dan, Abdulvahid İbn Kays yoluyla Ubade'den gelir." ***et-Tehzib***''de İbn Hacer, el-Hasen ve Abdulvahid hakkında şiddetli sözler söylemiştir. Buharî mutabaa yoluyla sedece bir hadis rivayet etmiştir. Zira o başkasının haberinden de sabit olmuştur. (...) el-Hasen şiddetli tedliste bulunan birisidir. Yalancıları rivayetinde kullanarak, güvenilir kimselerin adına hadis rivayet eder. Sonra bu güvenilirin ismini zikrederek, yalancının ismini düşürür. (...) [S'] ***el-Leâir***de el-Beyhâkî'nin senedi zikredilmemiştir. es-Suyûtî, ed-Deylemî'nin senedini verir ise de çok gevşektir.

81. "Allah (gökleri ve yeri yaratmadan önce) yedi melek yaratmıştır. Her göğün bir meleği vardır. Sonra dedi ki, hafaza melekleri kulun amelini yüceltirlerken yedi melekten ilki der ki; o dünya semasında olandır; bu ameli sahibinin yüzüne vur ve ona Allah seni bağışlamasın, ben gaybla mükellef olan meleğim; kim insanların ğiybetini yaparsa, onun ameli beni geçip başkasına ulaşamaz."

Sonra uzun bir hadis zikretti.

el-Hâkim bunu, Muaz'dan "merfu" olarak rivayet etmiştir. Bu hadis "uydurma"dır.

82. "Bana niyetlerinizle gelin, amellerinizle değil."

İbn Teymiyye "uydurma" olduğunu söylemiştir.

83. "Mü'minin niyeti, amelinden daha hayırlıdır.

İbn Dıhye dedi ki: "Bu sahih değildir." el-Beyhâkî isnadının "zayıf" olduğunu söylemiştir. Şahidleri vardır.

84. "Günahtan tevbe eden, günah işlememiş gibidir."

el-Mekâsıd'da, ravilerinin güvenilir olduğu söylenir. Hocamız bu hadisi şahidlerinden dolayı “hasen” görmüştür.

85. “iyilerin hasenatı, yakın olanların günahlarıdır.”

ez-Zeyl'de bunun, Ebu Said el-Harraz’m sözü olduğu söylenir. İbn Asakir, onun hayatını anlatırken rivayet eder.

86. “Kim Allah’tan korkarsa, her şey ondan korkar.”

ez-Zeyl'de; “Bir cemaatın ayrı ayrı rivayetleriyle güçlenmekte” denir.

87. “Günahların küçüklüğüne bakma, kime isyan ettiğinin büyüklüğüne bak.”

İsnadında “hadis uyduran” vardır.

88. “Melekler, kulların kendi nefislerinin günahlarından dolayı, seher vakitlerinde ağlayıp sızlamalarından daha iyi bir şeyle yükseİmemiş-îerdir.”

isnadında Ebu İsmet Nuh İbn Nasr vardır. Hadislerinde inkâr edilecek şeyler vardır.

89. “Kim dünyadaki günahına ağlarsa, Allah onun yüzünün derisini cehenneme haram kılar.”

Bu hadis, uydurma hadislerin olduğu bir defterdendir.

90. “Kul kırk yaşına geldiği halde, hâlâ tevbe etmemişse, şeytan onun yüzünü eliyle sıvazlar. -Allah- felaha ermeyen bir yüzü reddeder, der.”

el-Muhtasar'da, böyle bir hadisin bulunmadığı söylenir.

91. “Rabbim şehveti olmayan genci beğenir.”

İsnadında İbn Lehiy’a vardır.

92. “Her şeyin bir madeni vardır. Takvanın madeni (kaynağı) de ariflerin kalpleridir.”

es-Sağânî, bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir.

93. “Suçlanma mekânlarından sakınınız.”

el-Muhtasar'da böyle bir hadisin olmadığı söylenir.

94. “Bir saat düşünmek, bir yıllık ibadetten daha hayırlıdır.”

İbnûİ-Cevzı bunu “uydurma” hadislerden sayar. İbn Hibban’m bir rivayetinde “***altmış yıl"*** denir.

ed-Deylemî’nin rivayetinde “***seksen yıl"*** denir. Bir lafızda da “***bin yıl***” denir.

95. “işlerin en hayırlısı orta olandır.”

el-Beyhâkî, bunu “mu’dal” olarak rivayet etmiştir.

96. “Kul için yapılan övgüler, doğuyla batı arasını dolduracak şekilde yayılır. Fakat Allah katında bir sineğin kanadına değmez.”

el-Muhtasar'da, böyle bir hadisin bulunmadığı söylenir. Fakat Buharî ve Müslim’de bu anlamda rivayet vardır.

97. “Allah’ı hakkıyla yüceltmek ve bilmek demek, herhangi bir açıdan O’na şikâyette bulunmamak ve başına geleni söylememektir.”

el-Muhtasar'da “bulunmadığı” söylenir.

98. “Ben Allah’ım, Benden başka ilah yoktur. Kim Benim verdiğim belaya sabretmez, kazama razı olmaz ve Benim nimetime şükretmezse, Benden başka bir Rab edinsin.”

el-Muhtasar'd a “zayıf” olduğu söylenir.

99. “Allah, mü’min kulunu hiç bilmediği yerden rızıklandırmaya karar vermiştir.”

es-Sağânî bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir. İbnû’l-Cevzî bunu ***el-Mevduat'ta.*** zikretmiştir.

100. “Kapların kırılmasına kızmayın. Zira onların da hayvanların eceli gibi ecelleri vardır.”

İsnadı “zayıf’tır. Onun şahidleri vardır.

101. “Zühd ve vera, kalpte her gece dolaşıp dururlar. Eğer içinde iman ve hayâ olan bir kalbe rastlarsa orada ikamet ederler. Yoksa oradan göçerler.”

el-Muhtasar’d a böyle bir hadisin olmadığı zikredilir.

102. “Ümmetimin en hayırlıları sert olanlardır.”

Bir rivayette şu ziyade ile rivayet edilir: “***Kızdıklarında hemen bundan vazgeçerler.”***

el-Muhtasar’da “zayıf’tır. Bir rivayette: “***Sertlik (keskinlik) benim ümmetimin hayırlılarına bulaşır.”***

el-Mekâsıd’da denildi ki: “Senedinde Selam İbn Selam vardır. Hadisi alınmaz. Bu hadisin birçok yolunu ve lafzını zikretti.”

Yine denildi ki: “***Mümin çabuk kızar ve çabuk razı olur.”*** Gazalî bunu ***Ibya’da*** zikretmiştir. el-Irakî böyle bir hadisin olmadığını söylemiştir. (T***ahucul-ihya)***

103. “Hizmetçi ile beraber yemek yemek tevazudandır. Kim onunla yemek yerse, cennet ona şevk duyar.”

ez-Zeyl’de denildi ki: “O ***Kitabul-Aruz’dandır.*** Senedleri çok zayıftır.”

104. “Kul tevazu gösterince Allah onu yedinci kat semaya çıkarır.”

el-Muhtasar’da “zayıf” olduğu söylenir. Bir rivayette de şöyle denir: ***“Tevazu kula ancak yücelik kazandırır. Allah size rahmet etsin, tevazu ile davranın.”***

Bu rivayet de “zayıf”tır.

Bir diğer rivayet ise: “***Ümmetimden alçak gönüllülerini görünce, siz de alçak gönüllü olun. Kibirlenenleri görünce, onlara karşı da büyüklenin. Bu onlar için zillet ve aşağılıktır. ”***

Bu rivayet “garîb”tir.

105. “Kötü ahlâk uğursuzluktur.”

el-Muhtasar’da “sahih olmadığı” söylenir.

106. “Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem)* sûfîlerine bilinen şekliyle hırka giydirdi.”

Bu “bâtıP’dır aslı yoktur. İbn Hacer dedi ki: “Ne sahih, ne hasen, ne de zayıf, hiçbir haber de gelmemiştir.”

“Nebi *{sallallahu aleyhi ve sellem)* ***sûfîler arasında bilinen şekliyle ashabından birine hırka giydirdi. Fakat ashabından hiç birisine bunu giymesini emretmedi***.” Bu konuda rivayet edilen ne kadar haber varsa hepsi “bâ-tıl”dır. Bu iftirayı yapanlar; Hz. Ali’nin el-Hasen el-Basrî’ye hırka giydirdiğini söylemişlerdir. Hâlbuki hadis imamları el-Hasen’in Hz. Ali’den hadis duyduğunu söylememişlerdir. Bu böyle olunca Hz. Ali nasıl oluyor da, Haşan el-Basrî’ye hırka giydirmiş olsun?

ed-Dimyatî, ez-Zehebî, İbn Hibban, el-A’laî, el-Irakî ve İbn Nasır gibi âlimler İbn Hacer’in dediği gibi söylemişlerdir.

107. “Allah’ın kullarından öyleleri vardır ki, yemin etseler Allah onların yeminlerini doğru çıkarır.”

Bu hadis “uydurma”dır. Fakat benzeri; “***Kim Rubeyy’ın ön iki dişinin kırılmayacağına kasemde bulunursa***...” başka bir hadiste rivayet edilmiştir.[390]

108. “Kim bir kavme benzerse, o da onlardandır.”

el-Mekâsıd'da zikredilmiştir. ***Ebu Davud****da ve başka kaynaklarda da geçer.

109. “Salihlerin anılması zamanında rahmet iner.”

el-Irakî ve İbn Hacer “aslının olmadığı”nı söyledi.

110. “Şarkı ve eğlence kalpte nifaka sebep olur, ikisi suyun ot bitirdiği gibi, kalpte nifakı bitirir.”

Bunu ed-Deylemî rivayet etmiştir. en-Nevevî “sahih değildir” demişin. “Ebu Mahzure, Nebi’nin *{sallallahu aleyhi ve sellem***)** yanında şiir okudu, öyle ki Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem)* duyduğu vecdden sarsıldı ve burde-i şerifeleri iki omzundan yere düştü.”

İbn Teymiyye, ilim ehlinin ittifakıyla “yalan” olduğunu söylemiştir.

112. “Nebi *{sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dedi: Allah şarkıyı ve şarkıcıyı lanetledi.”

en-Nevevî; “Sahih değildir” dedi.

,[0] Bilakis o bu lafızla, ***Sahihi Buharî***'nin muhtelif yerlerinde rivayet edilmiştir. Bakara Suresi’nin tefsirinde olduğu gibi. Aynı manada Müslim’de Harise İbn Vehb ve Ebu Hureyre hadisinde rivayet edilir. (...) Bu anlamda Müslim’de de rivayet vardır.

113. “Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şarkı söyleyen bir kadının şöyle söylediğini duydu: Yazıklar olsun! Ben utançtan oynarsam bir günahım var mı? Bunun üzerine Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* güldü ve inşaallah hiçbir ayıbı yoktur, dedi.”

İsnadı “metruk”tur. Ebu Nuaym onun yolunun dışında bir yolla rivayet eder.

114. “Kim aşık olur, bunu takdir eder ve iffetli olursa ve bunu gizler ve sonradan ölürse, o şehiddir.”

Suveyd İbn Said bunu inkâr etmiştir. Başka bir yolla da rivayet edilmiştir. ***el-Muhtasar’dâ-,*** “Bu haber tartışılmıştır” denir.

115. “Bir şeye olan sevgin, kör ve sağır eder.”

İbnû’l-Cevzî ve es-Sağânî ***el-Mevduaf*** ta zikrettiler. Bu hadis “zayıf” bir isnadla Ebu Davud’un ***Sünen'***indedir. Senedinde Bakiyye ve İbn Ebi Meryem vardır. Her ikisi de zayıftır. Ama onlar hadis uyduranlardan değildir. el-Irakî bunun uydurma olduğunu söyleyenlerin görüşünü eleştirmiştir. Dedi ki: “Zayıflığı şiddetli değildir. Bu hadis ‘hasen’dir.”

116. “Hiçbir meclis, birbirlerini sevenlere dar gelmez.”

ed-Deylemî bunu, Enes’ten isnadsız olarak rivayet etmiştir.

117. “Sevdiğin kimseyi yavaşça sev, ola ki bir gün o, kızdığın kimse olur.”

es-Sağânî bunun “uydurma” olduğunu söyler. [391]

118. “insanlar uykudadırlar, ölünce uyanırlar.”

el-Muhtasar'da sadece Ali İbn Ebi Talib’den rivayet edilir.

119. “Mutlu insan başkalarından ibret alandır. Mutsuz ise, annesinin karnında mutsuz olandır.”

İsnadında iki “zayıf” ravi vardır.

İbnû’l-Cevzî, bu hadisin sabit olmadığını söyledi. es-Sağânî, “uydurma” olduğunu söyledi. el-Irakî ve İbn Hacer; “O sahihtir ve ona itibar edilir” demişlerdir.

120. “Hakkı talep etmek gurbettir.”

Ancak sûfiler yoluyla “müselsel” olarak rivayet edilir.

et-Tirmizî, bunu rivayet etti ve “zayıf” olduğunu söyledi.

121. “Sanki hak bizden başkasına vacip sanki ölüm bizden başkasının üzerine yazılmış...”

es-Sağânî “uydurma” olduğunu söyledi.

122. “Ne mutlu, insanların ayıbını bırakıp kendi ayıplarıyla uğraşana.”

es-Sağânî, bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir.

123. “İnsanların hepsi ölüdür, ancak âlimler. Âlimlerin hepsi ölüdür, ancak amel edenler. Amel edenlerin hepsi ölüdür, ancak ihlâs sahipleri hariç.”

Bir rivayette *“**ölü"*** yerine, ***“helak olmuşlardır"*** ibaresi kullanılır.

es-Sağânî; “Bu hadis uydurmadır” der.

124. “İstediğin kadar yaşa, öleceksin. Dilediğini sev, sen ondan ayrılacaksın, istediğini yap sen bundan dolayı karşılığını göreceksin.”

es-Sağânî, bu hadisin “uydurma” olduğunu söyler.

125. “Anne babaya iyilik; namazdan, oruçtan, hacdan, umreden ve Allah yolunda cihaddarı daha faziletlidir.”

el-Muhtasar'da, böyle bir hadisin olmadığını söylenmiştir.

126. “Biriniz sadaka vereceğinizde bunu anne ve babasına -eğer Müslümanlarsa- vermesinde hiçbir günah yoktur.”

el-Muhtasar'da, et-Taberanî’nin rivayet ettiği söylenir.

127. “Çocuğuna iyiliğinde yardım eden babaya Allah rahmet etsin.”

el-Muhtasar'da, “zayıf” ve “mürsel” olduğu söylenir.

128. “Kim annesinin iki gözünün arasını öperse, bu onun için cehennem ateşine karşı perde olur.”

İsnadında, kendilerinden hadis rivayeti caiz olmayan kimseler vardır. Daha önce zikri geçti.

129. “Anne babasına haksızlık eden, ne kadar amel ederse etsin cennete girmeyecektir. İyilik yapan da amel ettiği sürece cehenneme girmeyecektir.”

İsnadında “yalancı” vardır.

130. “Anne ve babalarınıza iyi davranın ki, çocuklarınız da sizlere iyi davransınlar.”

el-Veciz’de isnadında “hadis uyduran” biri olduğu söylenir. Bunun Ebu Hureyre’nin hadisinden şahidi vardır. el-Hâkim bunu “sahih” görmüştür.

131. “Bir kadın anne veya babasından birisi kendilerine haksızlık ettikten sonra ölürler de, o da onların arkasından daima onlara dua ve istiğfarda bulunursa, Allah katında iyi olarak yazılır.”

İsnadında “yalancı” biri vardır. Bunun başka bir yolu daha vardır. Onda da zayıflık vardır. Bunun üçüncü bir yolu “mürsel sahih”tir.

132. “Kim bana bir şeyi garanti ederse, ben de ona dört şeyi garanti ederim: Sıla-i rahimi yapınca ehli onu sever, rızkı genişler, eceli artar ve cennete girer.”

ez-ZeyVde, bunun “uydurma bir nüsha”dan olduğu söylenir.

133. “Büyük kardeşlerin küçük kardeşlerin üzerinde hakkı, babanın oğlu üzerindeki hakkı gibidir.”

el-Muhtasaf da bunun “zayıf” olduğu söylenmiştir.

134. “Komşular üç kimsedir; bir hakkı olan komşu, iki hakkı olan komşu...” İlh...

el-Muhtasaf da “zayıf” olduğu söylenir.

135. “insanlardan su-i zanla korunun.”

el-MekâsıcTda söylendiğine göre bu, Mutarrıf İbn Abdillah’ın sözüdür. Enes’ten “merfu” olarak rivayet edildiği söylenmektedir. İbn Ab-bas’tan: “***Kim insanlar karşı husn-ü zannını kullanırsa, pişmanlığı artar***.” Bu aynı

zamanda, Hz. Ali’den; “***Ciddiyet su-i zandır”*** şeklinde rivayet edilir. Bu hadis aynı zamanda “mürsel merfu” olarak rivayet edilmiştir. Rivayetlerin hepsi “zayıf’tır. Dedi ki: “Bazısı bazısını güçlendirir.”

Ben bunu bir cüzde (risale) topladım. Bu hadisle “zannın çoğundan sakınınız” ayeti arasındaki anlam birliği olup olmadığını açıkladım.

“Kim kardeşi hakkında su-i zan ederse, o kimse Rabbi hakkında su-i zan etmiştir.”

136. “Sına, şerrinden korunursun.”

el-Mekâsıd’da denildi ki: “Tüm yolları zayıftır.”

Buharı ve Müslim’deki hadis buna şahidlik eder: “***İnsanlar su devesi gibidir, içinde binecek deve bulamazsın***.”

es-Sağânî bunun “uydurma” olduğunu söyler.

137. “İnsanlar tarağın dişleri gibidir.”

es-Sehavî “uydurma” olduğunu söylemiştir. (Daha önce geçti.)

138. “Unutmak insanın tabiatıdır.”

el-Mekâsıd’da bu lafızla bilinmediği söylenir.

139. “Kim suçlama yolunu tutarsa suçlanır.”

Bir rivayette: “***Bir kimse kendisini suçlama makamına koyarsa, kendisi hakkında su-i zanda bulunanları kınamasın.”***

el-Mekâsıd’da, el-Haraitî’ye nispet edilir. Dilde yaygın olan şekliyle: ***“Kim suçlanma yerlerinden kaçınmazsa, kendinden başka kimseyi kınamasın.”***

140. “Kim razı edilmek istendiği halde razı olmazsa, o, şeytandır.”

el-Mekâsıd’da “merfu olmadığı” söylenir. Aslında eş-Şafiî’den; “***Kim kızdırılmak istendiğinde kızmazsa, o, eşektir”*** ziyadesiyle rivayet edilmış-

141. “Âdeti terk etmek düşmanlıktır.”

“Aslı yoktur” fakat anlam eş-Şafiî’den gelir. ***el-Mekâsıd’***da denildiği

gibi.

142. “Erkeğin (kişinin) güzelliği güzel konuşmasıdır.”

İsnadında “yalancı” vardır.

143. “Hilm sahibi, ancak hata sahibi olandır. Hikmet sahibi de, ancak tecrübeli olandır.”

Bu hadis “uydurma”dır. [392]

144. “Kişi sevdiğinin dini üzeredir. Sizden biriniz kimi dost edindiğine dikkat etsin.”

İbnû’l-Cevzî bu hadisin “uydurma” olduğunu söyledi. ***el-Mekâsıd’***da bu hadisin yollarını izledi. Dedi ki: “Bunu Ebu Davud ve et-Tirmizî rivayet etmiştir.”

145. “Kişi kardeşiyle çoktur.”

es-Sağânî “uydurma” olduğunu söylemiştir.

146. “Zenginlik, insanların elinde olanlardan ümidini kesmektir.”

es-Sağânî buna “uydurma” demiştir.

’[9]~ et-Tirmizî bunu zayıf bir vecihle rivayet eder. Hasen garibtir demiştir.

147. “Kendisi için hak olarak gördüğünü, senin için de hak görmeyen arkadaşlarında hiçbir hayır yoktur.”

es-Sağânî bunun “uydurma” olduğunu söyler. Daha öncede geçmişti.

148. “Ara sıra ziyaret et ki, sevgin artsın”

es-Sağânî bunun “uydurma” olduğunu söyler. (")

149. “Kim işini gizlemeye malik olursa, işine malik olur.”

el-Mekâsıd’’da; “Merfu hadisler arasında yoktur” denir. Fakat bu, eş-Şafiî’nin sözüdür.

150. “İhtiyaçlarınızı gidermek için susmakla başarılı olmayı arayın. Zira her nimet sahibi kıskanılır.”

el-Veciz’de, Muaz İbn CebePden rivayet edilir. Senedinde “metruk” olan Said İbn Sâlim vardır. İbn Abbas’tan gelir. Senedinde “hadis uyduran” bir kimse vardır. es-Sağânî “uydurma” olduğunu söylemiştir.

151. “Kimin konuşması çok olursa, hatası da çok olur. Hatası çok olanın günahı çoğalır, günahı çoğalana cehennem ateşi daha layıktır.”

es-Sağânî “uydurma” olduğunu söylemiştir.

152. “Dilinden sadır olanı ıslah edene Allah merhamet etsin.”

es-Sağânî “uydurma” olduğunu söylemiştir.

153. “Seni aşağılayanı sen de aşağıla, velev ki bu kimse Kureyş’ten de olsa. Sana ikramda bulunana, sen de ikramda bulun, velev ki bu kimse Habeşli bir köle de olsa.”

ez-Zeyl'de, isnadında “yalancı” biri vardır.

154. “Bir kimseyi, velev ki günün bir bölümünde de olsa, arkadaş edinenin arkadaşlığından Allah kıyamet günü soracaktır.”

İsnadında “yalancı” biri vardır.

155. “Bir kimse kardeşinin yüzünden bir şey alırsa, bu onun için hasenedir. Eğer bunu ona gösterirse bu iki hasenedir.”

İsnadında “yalancı” vardır.

156. “Müslüman kardeşinin sana karşı olan sevgisini temiz kılan şey, ona karşı ardından, yanında olduğundan daha hayırlı olmandır.”

ez-ZeyV de; “Bu hadis bâtıldır” denir.

Doğrusu bu, eski bir hikmetli sözdür. Bunu Ubeyd İbn Umeyre, ayrılığından ötürü Aişe’ye söylemiştir.

157. ‘‘Hastalık birden iner, şifa ise azar azar iner.”

el-Mekâsıd'da. “bâtıl” olduğu söylenir.

158. “Hastaymış gibi görünmeyin, hasta olursunuz. Kabirlerinizi de önceden kazmayın, ölürsünüz.”

Ebu Hatim, bunun “münker” olduğunu söylemiştir.

159. “Hastanın inlemesi teşbih, bağırması tekbir, nefes alması sadaka, uykusu ibadet, bir yandan bir yana dönmesi Allah yolunda cihaddır.”

İbn Hacer bunun hadis olarak “sabit olmadığı”nı söyler.

160. “Hastalıklar Allah’tan hediyedir. Kulların Allah katında en sevimli olanları hediyeleri en çok olanlarıdır.”

İsnadında “yalancı” ve “metruk” biri vardır.

161. “Kim gecelediğinde vay vay sesleriyle (bana yazık oldu anlamında) akşamlamaz, sabahladığında da Allah’a hamd ederse, onun günahları dökülür, tıpkı ağacın yapraklarının döküldüğü gibi.”

ez-ZeyV de denildi ki: “Bu, Ebu Hudbe’nin Enes’ten gelen nüshasm-dandır. Bu nüsha defter ‘uydurma’ hadislerle doludur.”

162. “Şişmanlık hastalıkların aslıdır. Sıcaklık (dağlama) devanın aslıdır. Her beden neye alışıksa ona alıştırın.”

el-Muhtasar* d a, böyle bir hadisin bulunmadığı söylenir. ***el-Mekâsıd’***da; “Bunun ‘merfu’ olduğu doğru değildir” denir.

163. “Allah dünyada kimin gözünü almışsa, o kimsenin iki gözünün cehennem ateşini görmemesi, Allah’ın üzerine bir haktır.”

İsnadında bir “yalancı” vardır. Buna, Buharî’de manası yönüyle yakın bir hadis şahidlik eder.

164. “Dört şeyden nefret etmeyin, zira o dört şey, dört şey içindir: Ramed’den nefret etmeyin, çünkü o körlük damarını keser. Nezle olmaktan da nefret etmeyin, zira o cüzzamın damarını keser. Burun akıntısından nefret etmeyin, zira o faluç damarını keser. Termeden nefret etmeyin, zira o sedef hastalığının damarını keser.”

İsnadında hadis uyduran Yahya İbn Zühdüm vardır.

165. “Göz değmesi (nazar) haktır, o, deveyi tencereye, insanı kabre koyar.”

el-Mekâsıd’da “mevsul” olduğunu söyleyen “zayıf bir ravi” vardır. Başı sahihtir. (Buharî)

166. “Başın arkasına hacamat yapmak, unutmaya sebep olur.”

İsnadında hadis uydurmakla suçlanan biri vardır.

Hakeza; ***“Başa hacamat yapmak deliliğe, ciizzama ve sedef hastalığından emandır***” hadisiyle; “***Hacamatın vaktini tayin***” hadisi de bâtıldır.

Hakeza belli vakitlerde; ***“Salı ve Cuma hariç hacamatın yasaklanması”*** yla ilgili hadisler de bâtıldır.

167. “Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem)* her gece gözüne sürme sürüyordu, her ay hacamat yaptırıyordu ve her sene ilaç içiyordu.”

İsnadında hadis uyduran biri vardır.

168. “Mü’minin abdest aldığı sudan içmek, yetmiş hastalığa şifadır.”

İsnadında hadis uyduran biri vardır.

169. “Kim bir ilacı başka bir ilaçla karıştırır ve bununla insanlara yarar sağlarsa, Allah Azze ve Celle de ona dünyada infak ettiğini verdiği gibi, cennet nimetlerini de verir.”

İsnadında hadisi terk edilen biri vardır.

170. “Sadakayı gizlemek, şekvayı (şikâyeti) ketmetmek ve başa gelen belayı açığa vurmamak, iyiliğin hazinelerindendir.”

İsnadında hiçbir şey olan bir kimse vardır.

171. “Cennette bir ağaç vardır ki, ona Belva ağacı denir.”

İsnadında hadisi alınmayan iki kişi vardır.

172. “Dünyada afiyette olanlar, ahirette keşke etleri koparılsaydı diye isteyeceklerdi.”

İsnadında Abdurrahman İbn Miğra vardır. Hiçbir şeydir. Fakat et-Tirmizî ve el-Beyhâkî onun yoluyla bu hadisi rivayet etmişlerdir. ez-Zehebî, o zararsız birisidir der.[393]

173. “Hasta, ancak üç gün sonra ziyaret edilir.”

İsnadında hadisi alınmayan vardır.

174. “Kim varisinden bir mirası saklarsa, Allah da onun cennetteki mirasını saklar.”

“Sahih değildir.”

Abdurrahman, el-A’meş’den, o da Ebu Ziibeyr’den, o da Cabir’den “merfu” olarak rivayet eder. et-Tirmizî buna “garîb” demiştir.

175. “Kıyamet günü şehidlerle beraber başkaları da olacak mı, denilince, Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** evet dedi. Kim günde ölümü yirmi kez anarsa.”

el-Muhtasar’da; “Böyle bir hadis yoktur” denir.

176. “Kulumun ruhunu almakta tereddüt ettiğim kadar başka şeyde tereddüt etmedim. O ölümden hoşlanmaz, Ben de ona zarar vermekten. Fakat onun ölümü de kaçınılmazdır.” [394]

İsnadı hakkında konuşanlar vardır.

177. “Şayet ölüm acısından bir damla yeryüzünün üzerine konsaydı hepsi erirdi.”

el-Muhtasar'da, böyle bir hadisin bulunmadığı söylenir.

178. “Ölüm meleğinin öyle zehirli bir mızrağı vardır ki, onun bir tarafı doğuda, bir tarafı da batıdadır. Onunla hayatın damarlarını keser, ölüm acısını çekmek bin kılıç darbesine bedeldir.”

“Sahih değildir.”

179. “Kardeşine başına gelenden dolayı sevindiğini izhar etme, yoksa Allah ona şifa verir, seni ona müptela eder.”

ez-Zeyl’de “sahih olmadığı” söylenmektedir.

es-Sağânî “uydurma” olduğunu söyler.

el-Veciz’de, bunun Vasile İbnu’l-Eska’nın hadisinden olduğu söylenir. Senedinde Ömer İbn İsmail vardır, “yalancı”dır. el-Beyhâkî, onun yoluyla rivayet eder. Bunun senedini Ümeyye İbnu’l-Kâsım, Hafs İbn Giyas’tan itibaren araştırmıştır.

et-Tirmizî buna; “hasen garîb” der. Bunun İbn Ömer’den şahidi vardır. Bir rivayette de şu lafızla gelir: “***Allah onun yerine afiyet vererek merhamet eder.”*** [395]

180. “Kim başına bir bela gelene ‘geçmiş olsun’ derse, ona onun ecrinin benzeri vardır.”

es-Sağânî “uydurma” olduğunu söyledi.

[394] Bu bilinen meşhur hadisin bir parçasıdır.

[195] Ömer İbn İsmail haliktir. Yani hiçbir değeri yoktur. Ümeyye İbnuTKâsım ise, “sadık” bir adamdır. İbn Hibban onun güvenilir kimselerin adını kullanarak “münker” hadis rivayet ettiğini söyler. Bu sözün, Nebi’den ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** gelen hiçbir aslı yoktur. İbn Hacer ise; “Ebu Zur’a ve Ebu Hatim’in sadık olduğuna dair şahidleri daha önemlidir” der.

el-Veciz'de bunu yalnız Ali İbn Asım’ın, Muhammed İbn Suveka’dan rivayet ettiği söylenir. et-Tirmizî ve İbn Mace bu vecihle tahric etmiştir. et-Tirmizî dedi ki: “Ali İbn Asım, en çok bu hadisle başı belaya girmişti.” Bunun et-Tirmizî tarafından “hasen” olarak görülen bir şahidi vardır. ***“Hiçbir mümin kardeşinin başına gelen musibetten dolayı teselli etmiş olmasın ki, Allah da ona keramet hüllesi giydirmesin***:"[396]

181. “Kızları gömmek onlara ikramdandır.”

“Sahih değildir.” İbn Hacer “bâtıP’dır dedi.

182. “Kadının iki örtüsü vardır: Kabir ve koca.”

“Uydurma”dır.

183. “Kabir ne güzel damattır.”

Bazı âlimler dediler ki: “Böyle bir hadis yoktur. ***Müsnedul-Firdevs'***te isnadsız olarak rivayet edilir.”

184. “Mü’minlerin çocukları, cennette bir dağdadırlar. Onları İbrahim ve Sare üstlenir. Ta ki kıyamet günü babalarına verilinceye kadar.”

Denildi ki: “Bu es-Sevrî’nin sözüdür.” el-Hâkim ***el-Müstedrek”***te bunu “merfu” olarak rivayet etmiş ve Buharî ile Müslim’in şartına göre “sahih” demiştir. Aslı Buharî’dedir. (Mirac’ta)

185. “Allah bir kulun bir beldede ölmesini dilemişse, onun orada bir ihtiyacını var eder.”

Bu, “hasen garîb” bir hadistir.

186. “Ölü, kötü olan komşusundan eziyet görür. Tıpkı canlının kötü komşudan eziyet gördüğü gibi.”

İsnadında hadis uydurmakla suçlanan bir kimse vardır.

187. “Ölüyü üç şeyde izleyin; alm terlediğinde, gözleri yaşla dolduğu anda, dudakları kuruduğunda. İşte bu onun üzerine inen rahmettendir. Boğulan insanın sesi gibi ses çıkardığında, rengi kızardığında, dudakları köpürdüğünde ise, bu kabir ona bir azaptandır.”

el-Mubtasar’da “zayıf” olduğu söylenir.

188. “Bir adamdan boş sözünün duyulması...”

Bu hadis et-Tirmizî’de yoktur. Ancak İbn Mace’nin ***Efrad’’***ındandır. O da, Kays Ebu Umare’nin, Abdullah İbn Ebi Bekr İbn Muhammed İbn Amr İbn Hazm’dan, babası yoluyla dedesinden “merfu” olarak. Buharı; “Kays tartışmalıdır” der. el-Ukaylî onu zayıflardan zikreder.

Ebu Bekr dedi ki: “Bu Hıdır’dır.” en-Nevevî böyle bir söz hadis kitaplarında yoktur. et-Taberanî ise zayıf bir senedle rivayet eder. Orada Hıdır’ı (Hızır) zikreder. (Kitabın sonunda zikri gelecek.)

189. “Kim ölmüşse, onun kıyameti kopmuştur.”

el-Muhtasar’da bunu, İbn Ebi’d-Dünya’nın rivayet ettiği söylenir. İsnadı zayıftır. Bu el-Fudayl İbn İyad’m (rh.a) sözüdür.

190. “Ölüye definden sonra telkin verilmesi...”

Hadis hafızlarından bazıları bunu “zayıf” gördüler. ed-Diya ise bunu güçlü gördü. İbn Hacer de bazı kitaplarında bunun şahidlerinin olduğunu söyler. ***Telhis*** [el-Habirj’de buna geniş yer vermiştir.

191. “Mü’minin ruhu alınınca, Allah katında olan rahmet ehli onu karşılarlar.”

el-Muhtasar’da zikredildi.

192. “Ölüm, her Müslümana keffarettir.”

İbnû’l-Cevzî bunu zikretti. ***el-Mekâsıd’***da İbnu’l-Arabî’nin (Ebu Bekr) bunun sahih olduğunu zikrettiğini söyler. el-Irakî der ki: “Bu hadis ‘hasen’ sayılabilecek yollardan gelmiştir.” İbnû’l-Cevzî bunu uydurma hadisler arasına almakla doğru bir şey yapmamıştır. es-Sağânî ise bu hadise “uydurma” der. İbn Hacer; “Bu yollarla beraber bu hadise uydurma demek mümkün olmamaktadır” der. Dedi ki: “Bu özel bir ölümle ilgilidir. Şayet hadis sabit olursa...”

193. “Gurbet ölümü şehadettir.”

isnadında hadisi alınmayan iki kişi vardır. Başka bir yolla şu lafızla rivayet edilir: “***Kim garip olarak ölürse, şehid olarak ölür.”***

194. “Ümmetimin yaşı altmış ile yetmiş arasıdır. Onların çok azı bunu geçer.”

İbnû’l-Cevzî bunu uydurma hadislerden zikretmekle doğru yapmamıştır. İbn Hibban ve el-Hâkim bunu “sahih” görmüşlerdir. et-Tirmizî ise, ona “hasen” demiştir. Başka rivayet yolları da vardır.

195. “Kötü amellerinizle ölülerinizin gizli yanlarını açığa çıkarmayın. Zira bu sizin kabir ehlinden olan dostlarınıza arz olunur.”

el-Mekâsıd’da senedinin “zayıf” olduğu söylenir.

196. “Kabir, ya cennet bahçelerinden bir bahçe veya cehennem çukurlarından bir çukurdur.”

Bunu uydurma hadislerden yapanlar doğru yapmamıştır. Bunu et-Tirmizî ve et-Taberanî rivayet etmişlerdir. İsnadında “zayıf”lık vardır.

197. “Kim bir cenaze defnedilinceye kadar kendisiyle ilgilenirse, Allah onun üzerinden kırk büyük günahı kaldırır.”

İsnadında iki “yalancı” vardır. Bunun Enes’ten iki şahidi vardır. Onun da isnadında iki “zayıf” ravi vardır.

198. “Ölen mü’mine ilk verilecek armağan, onun cenazesine gelenlerin hepsinin bağışlanmasıdır.”

Denildi ki: “Bu sahih değildir.” Sahabeden bir topluluktan rivayet edilir, tüm yolları ihtilaflıdır.

199. “Ölülerinizin kefenlerini güzelleştirin. Zira onlar kabirlerinde birbirlerini ziyaret ederler.”

Denildi ki: “Bu sahih değildir.” ***el-Leâlf*** de bunun “hasen sahih” olduğu kayıtlıdır. Bunun çok şahidi (destekleyici hadisler) ve yolları vardır.[397]

200. “Fatıma (r.anha) kendisini ölümden önce yıkadığı ve kefenini giydiğini ve Hz. Ali’nin de bununla yetindiği...”

Sahih bir haber değildir, yani “uydurma”dır.

201. “Kim bir Müslümanın cenazesini yıkar ve onun ayıbını setrederse, o kimse, kırk kez bağışlanır.”

İsnadında Yusuf İbn Atiyye vardır. Denildi ki: “O bir hiçtir.”

el-Leâlf de, el-Hâkim’in buna; “Müslim’in şartına göre sahih” dediği söylenir. ez-Zehebî de bunu onaylamıştır.

202. “Cuma günü kim annesi ve babasının yahut onlardan birisinin kabrini ziyaret ederse, bağışlanır.”

İsnadında hadis uyduran vardır. Zayıf isnadla bir şahidi vardır.

Yine: “***Kim annesinin, babasının yahut teyzesi veya halasının ya da akrabalarından birinin kabrini ziyaret ederse, onun için kabul edilmiş bir hac sevabı yazılır***.” Aslı yoktur, “uydurma”dır.

İbnû’l-Cevzî bu haberi “merfu” olarak Ebu Hureyre’ye nisbet eder. Senedinde Süleyman İbn Erkam vardır. Hadisleri alınmaz. Ayrıca senedinde Ahmed İbn Salih el-Mekkî vardır ki, o bir hiçtir.

203. “Hayvanların hepsi; pireden, bitten ve çekirgedendir. Atların, katırların ve hayvanların hepsinin ecelleri ‘tesbih’tir. Teşbihleri bitince Allah ruhlarını alır. Ölüm meleğinin bunda yaptığı hiçbir şey yoktur.”

Bu hadis “uydurma”dır.

ON ALTINCI BOLUM FAZİLETLER KİTABI

BİRİNCİ FASIL

İlmin Faziletleri ve Bu Konuda Sahih Olmadığı Halde Rivayet

Edilen Hadisler

1. “İlim Çin’de de olsa arayın. Zira ilmi talep etmek her müslümana farzdır.”

el-Ukaylî bunu rivayet etmiştir. İbn Adiy, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. İbn Hibban dedi ki: “Bu bâtıldır, aslı yoktur.” İsnadında Ebu Atike vardır. O hadisi kabul edilmeyen bir kimsedir. Devamla dedi ki: “et-Tirmizî ondan hadis rivayet etti.” el-Beyhâkî bu hadisi, ***Şuabu’l-İmân'da*** rivayet etmiştir. İbn Abdilberr ise ***Kitabu'l-İlm’de*** bunu rivayet etti.

el-Muhtasar'da. bunu, İbn Mace ve Ahmed’in rivayet ettiği söylenir. el-Beyhâkî (onun lafzı meşhurdur) rivayet etmiştir.

Bütün isnadları “zayıf’tır, İbnû’l-Cevzî bunu ***el-Mevduaf***ta rivayet eder.

2. “Kim benden bir ilmi veya hadisi yazarsa, o ilim veya hadis baki kaldığı sürece ona ecir yazılır.”

el-Hâkim bunu, Ebu Bekr es-Sıddık’tan (ra) “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbn Adiy ise, el-Kâsım İbn Muhammed’den “merfu-mürsel” olarak rivayet etmiştir: “***Kim benden bir ilim ve onunla beraber bana bir sa-lât yazarsa, bu yazdığı okundukça veya bu ilimle amel edildikçe ona ecir vardır.*** ”

İsnadında Ebu Davud en-Nehaî vardır, o “yalancı”dır. et-Taberanî de benzerini ***el-Evsaf*** ta, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir.

İsnadında İshak İbn Vehb el-Allaf vardır. Denildi ki: “O, yalancıdır.” (es-Suyûtî) ***el-Leâlf*** de: “Ancak o, ne yalancıdır ne de zayıftır.”

İsnadında Bişr İbn Ubeyd el-Farisî vardır. ez-Zehebî bunu zikrederek o kişi hakkında bilgi verirken bu hadisin “uydurma” olduğunu söyledi. el-Ezdî, Bişr’i yalanladı. ***el-Lisan***’da İbn Hibban’ın bunu, ***es-Sikat*** adlı kitabında zikrettiği kaydedilir. [n]

3. “Size cömert iki kimsenin en cömertinden haber vereyim mi? Dediler ki; evet ya Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Dendi ki; Allah iki cömertin en cömertidir. Ben ise Adem’in oğullarının en cömertiyim. Bundan sonra gelecek olanların en cömertiyse, bir ilmi öğrenip de o ilmini yayan kimsedir. O kişi kıyamet günü, tek başına bir ümmet olarak diriltilir, tıpkı bir nebinin tek başına bir ümmet olarak diriltildiği gibi...”

İbn Hibban bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiş ve hadisin “münker bâtıl” olduğunu söylemiştir.

4. “Kıyamet günü olunca, altın minberler konur, kubbeleri gümüşten, inci, yakut, zümrüt taşlarıyla süslenmiş, dibac, sündüs ve ibrişimli ipekle etrafı süslenmiş olarak konulur. Sonra Rahman’ın katından bir münadi seslenerek şöyle der: Nerede o Muhammed’in ümmetine benim rızam için ilim taşıyanlar? O minberlerin üzerine oturunuz. Sonra cennete girin.”

ed-Darekutnî bu hadisi, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında bir “yalancı” vardır.

5. “Kim Allah için ilim talep ederse, o ilimden her öğrendiği baba karşılık, kendi nefsinde küçülür ve insanlara da tevazu gösterir ve Allah’tan korkar.”

İbn Merdeveyhî bunu, Hz. Ali’den (ra) “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında biri vardır.

6. “Ey kardeşlerim! İlimde birbirinize nasihatta bulununuz. Bazınız diğer bazınızdan ilmi saklamasın. Zira kişinin ilminde hiyanet etmesi, malında hiyanetinden daha şiddetlidir.”

İsnadında “hadis uyduran” biri vardır.

Bu sözün hiçbir yararı yoktur. İbn Adiy ona; “Hadisi inkâr edilir. İmamlardan çok zayıf yollarla hadis rivayet eder” der.

7. “İnciyi köpeklerin ağzına atmayın, yani ilmi.”

Bir rivayette de şöyle denilir: “***inciyi domuzların boynuna takmayınız.*** ”

el-Hatib bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbn Hibban bunun isnadında Yahya İbn Ukbe İbn Ebi’l-Ayzar vardır. O, uydurma hadisler rivayet eder. ed-Darekutnî, onlar için; “Sika (güvenilir) değildir” demiştir.

İbn Mace, ***Sünen'***inde bu hadisi, Yahya’nın dışındaki yolla şu lafızla rivayet eder: “***ilmi talep etmek her müslümana farzdır. İlmi ehli olmayan kimselere vermek, tıpkı domuzların boynuna cevahir, inci ve altın takmak gibidir.*** ”

el-Halilî onun yolundan başka bir yolla rivayet etmiştir. Hepsi Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. el-Hatib, Ka’b’dan şu lafızla rivayet eder: “***ilmi talep edin, sonra da tevazulu olun ve onu ehline öğretiniz. Zira peygamberlerin bazıları şöyle demişlerdir; incinizi domuzların ağızlarına atmayın***.” Özetle söyleyecek olursak hadis uydurma değildir. Kim bu hadisi “uydurma” hadislerden saymışsa hata etmiştir. [398]

8. “İlmi, genç yaştan olanlara veriniz.”

el-Hatib bunu, Zeyd İbn Sabit’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu “uydurma” bir hadistir.

9. “Üzerime doğan günde ben ilmimi artıramamışsam, o günün doğuşu bana bereketli kılınmasın.”

et-Taberanî bunu, ***el-Evsaf***ta Hz. Aişe’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında hadis uyduran biri vardır.

10. “Dört şey dört şeye doymaz; toprak yağmura, kadın erkeğe, göz bakmaya, âlim ilime.”

Bunu Ebu Nuaym ve el-Ukaylî, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet etmişlerdir. "Bu hadis 'uydurma'dır" denildi.

11. "Allah'a itaat eden yalınayak insan, evine hiç üzerinde Allah'ın ona soracağı günah olmadan girer."

İbn Şahin bunu, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında bir hadis uyduran ve bir de "metruk" olan biri vardır.

[l9S] Bu hadisin isnadları arasında bunun uydurma olduğuna yarayacak bir şey yoktur. Metni münkerdir. Velev ki Ka'b el-Ahbar'ın kıssalarından bunu aslı olsa da. Çeviri: Bu Hz. İsa'ya nisbet edilen bir sözdür.

et-Taberanî de bunu, isnadında hadis uyduran birisi olduğu halde rivayet etmiştir. el-Hâkim'in de rivayetinde ve isnadında hadis uyduran biri vardır.

12. "Kim, henüz gençken ilim öğrenirse, bu taşa kazılmış bir yazı (resim) gibidir."

İbn Abbas'tan sahih olmayan yollardan rivayet edilmiştir.

13. "İlim talebi hariç, yağcılık mü'minin ahlâkından değildir."

İbn Adiy bunu, Muaz'dan "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında yalancı vardır. Güvenilir insanlardan uydurma hadis rivayet eder. Bunun yolları vardır.

14. "İnsanların en hayırlıları öğreticilerdir. Zikir unutuldukça onu hatırlatırlar. Onlara verin, sakın onları ücretle tutup onları mahcup etmeyin. Zira öğretici çocuğa Bismillahirrahmanirrahim deyip çocuk da Bismillahirrahmanirrahim derse; Allah hem çocuğa, hem anne ve babasına, hem öğreticiye cehennem ateşinden beraat yazar."

Bu hadis "uydurına"dır.

15. "Allah'ım! Öğretenleri bağışla, ömürlerini uzat, kazançlarını bereketli kıl."

el-Hatib bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Ancak “uydurma”dır.

16. “En kötüleriniz öğreticilerinizdir. Onlar yetime merhameti en az, miskine karşı büyüklük taslayanlardır.”

İbn Adiy bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet eder. Bu hadis “uydurma”dır.

17. “Allah’ım! Öğreticileri bağışla ki, Kur’an ortadan kalkmasın, âlimleri de aziz kıl ki, din kaybolmasın.”

Bu hadis “uydurma”dır.

18. “Terzilerle ve öğreticilerle istişarede bulunmayın. Zira Allah, onların akıllarını almış ve karınlarından bereketi çekip atmıştır.”

Bu hadis “uydurma”dır.

19. “insanın ilim meclislerinde bulunması, bin cenazenin namazını kılıp kaldırmaktan daha hayırlıdır.”

Bu hadis “uydurma”dır.

20. “Kim Bismillahirrahmanirrahim yazsa ve Allah lafzında olan ‘he’ yi kör olarak yazmazsa, Allah ona bin hasene yazar, onun üzerinden bin kötülüğü örter ve onu bin derece yükseltir.”

İbn Hibban dedi ki: “Cahil bile bunun ‘uydurma’ olduğunu bilir. Senedindeki el-Abbas İbnu’d-Dahhak el-Belhî deccaldir. Böyle bir hadisi ancak Din ile alay etmek isteyen birisi uydurabilir. Allah yalancılara lanet etsin.”

21. “Kim, içinde Bismillahirrahmanirrahim olan bir kâğıdı yerden Allah’a saygı için kaldırırsa, Allah katında sıddıklardan olarak yazılır. Anne ve babası müşrik bile olsa onların azapları hafifletilir.”

İbn Adiy bunu, “merfu” olarak Enes’ten rivayet eder. İsnadında hem “yalancı” hem de “metruk” kimseler vardır.

Birçok yol ve lafızla rivayet edilmiştir. Uydurma olduğu alametleri açıktır.

22. “Bir yazı (mektup) yazdığınızda Bismillahirrahmanirrahimi güzel yazınız ki, ihtiyaçlarınız yerine getirilsin.”

Bu hadis “uydurma”dır.

23. “Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* öğreticinin medresesine uğrayıp şöyle dedi; çocukların odunundan, ince ekmekten ve Allah’ın kitabını öğretmek için şart koşmaktan kaçın.”

Bu hadis “uydurma”dır.

24. “Öğreticilerin ve müezzinlerin aldıkları ücret haramdır.”

Bu “uydurma” bir hadistir.

25. “Üç kimseye merhamet ediniz; bir kavmin düşmüş olan efendisine, bir kavmin fakir düşmüş olan zenginine, çocukların kendisiyle oynadığı âlime.”

İbn Adiy bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. el-Hatib de Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiş, ancak “***çocukların***” yerine “***cahiller***” lafzını kullanır. İbn Hibban rivayetinde; “***Cahiller arasında kalmış âlim***” der. ed-Deylemî de bunu rivayet etmiştir. “Uydurma”dır. İsnadında “yalancı” ve “meçhul” kimseler vardır.

26. “Dünyanın en zahid insanları kimdir denilince, Allah’ın Rasulü

(sallallahu aleyhi ve sellem) evinin halkım söyledi.”

İbn Adiy bunu, Cabir’den “merfu” olarak rivayet eder. Ebu Nuaym, Ebu’d-Derda’dan “merfu” olarak “***dünyanın en zahidleri, ailesi***” lafzıyla.

ed-Deylemî aynı konuda, Üsame İbn Zeyd’den ve Ebu Hureyre’den rivayet vardır. İsnadında el-Münzir İbn Ziyad vardır. O “yalancı”dır.

27. “Her âlimle oturmayınız, ancak sizi beş şeyden beş şeye çağıran âlim hariç; şekten yakîne, düşmanlıktan nasihata, kibirden tevazuya, riyadan

ihlâsa, dünyalığı isteme yerine zühde."

Ebu Nuaym bunu, Cabir'den "merfu" olarak rivayet eder. Hadis "uydurma"dır.

Ebu Nuaym dedi ki: "Şakik İbn İbrahim arkadaşlarına vaaz ederdi. Bazı raviler onun hakkında vehimde bulunmuşlardır." es-Suyûtî bunu ***el-Leâlf de*** bunun yollarını zikretti.

28. "Benden Hakka uygun olan bir hadisten söz ettiğinizde, onu alınız, onu söylemiş olsam da olmasam da."

el-Ukaylî bunu, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet etmektedir. Dedi ki: "İsnadı sahih değildir." [199]

(es-Suyûtî) ***el-Leâlf de*** dedi ki: "Buna Ahmed (İbn Hanbel)'in ***Müsnedf*** inde rivayet ettiği hadis buna şahidlik etmektedir."

Halef İbnu'l-Velid, İbn Mübarek, Muhammed İbn Aclan'dan, Rebia'dan, el-A'rec'den, Ebu Hureyre'den: "***Allah'ın Rasulü*** *{sallallahu aleyhi ve sellem)* ***dedi ki; hiç birinizi benden kendisine bir hadis geldiğinde, divanına (koltuğuna) yaslanıp bana Kur'an dan bir şahid okuyun dediğini görmeyeyim, demiş olayım veya olmayayım***, ***benden size bir hayr hakkında bir şey geldiğinde onu alınız. Çünkü ben onu söylerim. Eğer benden size şer olan bir haber gelirse, onu almayınız. Zira ben şerri söylemem***." [1]

İbn Mace, ***Sünen*** inde dedi ki: "Ali İbn Münzir İbn Fudayl el-Makburî'den, dedesinden, Ebu Hureyre'den, Nebi'den *{sallallahu aleyhi ve sellem):* ***"Hiçbirinizi koltuğuna yaslanmış olarak benden hadis naklettiğini görmeyeyim, ben Kur'an okurum ve söylenmiş olan güzel bir söz varsa onu ben söylemişim dediğini görmeyeyim."***

el-Hatib, Ebu Hureyre'den, o da Allah'ın Nebisi'nden ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** rivayet ediyor. Dedi ki: ***"Size kalplerinizin inkâr ettiği bir hadis söylenirse, onu yalanlayınız***." [2]

Bunun gayesi Allah Rasulü'nden ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** gelen hayır bir sözle amel etmenin caiz olduğunun vurgulanmasıdır. Bununla beraber, onun sahih olup olmadığı hakkında bir araştırma yapmaya da gerek yoktur.

Bunun Rasulullah'tan ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** rivayetinin caiz olduğuna gelince, bu asla doğru değildir. Allah'ın Rasulü'nden ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** sahih olarak rivayet edilen hadis şudur: "***Kim bir hadis rivayet eder ve onun yalan olduğunu bilirse, o yalancılardan biridir***." Dolayısıyla Allah'ın kullarına böyle şeyler öğretmek, kitaplara yazmak ve meselelerin hükmünü elde etmede kullanmak helâl (mübah) olmaz. Özetle söylemek gerekirse, şahidleri olmasına rağmen kalbim bu hadisin sahih olduğuna yatmıyor. Hâlbuki ne Ahmed'in ve ne de İbn Mace'nin isnadında hadis uyduran bir kimse yoktur (Allah daha iyi bilir). Ben öyle zannediyorum ki, İbnû'l-Cevzî bunu uydurma hadisler arasında zikretmekle isabetli davranmıştı. Bunanla beraber Ahmed onu ***Müsned***'inde rivayet tahric etmiştir. Onun bu isnadı içinde Buharî'nin şartına uygundur denilmiştir: "***Bir hadisi duyduğunuzda onu kalpleriniz iyi (ma'ruf) görüyor ve ona karşı saçlarınız ve derileriniz yumuşuyorsa, onu söylemeye ben sizden daha layıkım. Eğer benden bir hadis işitir de, kalpleriniz onu inkâr eder ve ondan saçlarınız ve derileriniz nefret ederse, ben ondan sizin uzak olmanızdan daha uzağım***." [3]

Diyorum ki, her ne kadar bu hadisin şahidleri varsa da kalbim, saçlarım ve derilerim bu hadisi kabul edemiyor; öyle inanıyorum ki, o Allah'ın Rasulü'nden ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** UZaktir.

İbn Hacer birinci hadis hakkında şunu söyler: O hadis sözden (eleştiriden) hâli olmayan bir yolla gelmiştir. Bunun ed-Darekutnî tarafından İbn Ömer'den "merfu" olarak gelen şu hadisle desteklenmesi doğru değildir: "***Kime Allah'tan yaptığında karşılığında ecir alacağı bir amelin fazileti hakkında kendisine bir şey gelir de, o da bu sevaba nail olmak gayesiyle onunla amel ederse, Allah da bu sevabı verir. Hatta kendisine ulaşan haber doğru olmasa bile.***" Bu hadis "uydurma"dır, zira isnadında İsmail İbn Yahya vardır, o da "yalancı"dır.

Hakeza, el-Hasen İbn Arafe'nın, Cabir'den "merfu" olarak rivayet ettiği bir önceki hadis de böyledir. Zira onun da isnadında "yalancı" vardır.

Hakeza İbn Hibban'ın, Enes'ten "merfu" olarak rivayet ettiği; "***Kime Allah'tan ve Nebisi'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) bir fazilet ulaşır, benden olsa da olmasa da sevabı için onunla amel ederse, Allah onun sevabını ona verir"*** hadisinin isnadında da iki "metruk" kimse vardır. el-Beğavî bu anlamda olan bir hadis rivayet etmiştir.

İbn Abdilberr ***Kitabu'Tİlim'de*** şu lafızla rivayet eder: "***Kim bir farzı eda eder ve insanlara hayrı öğretirse, onun abid ve mücahid insana karşı olan fazileti, benim sizden herhangi bir insana karşı olan faziletim gibidir. Kime de, Allah'tan bir fazilet ulaşır ve o da bu faziletle amel ederse, Allah ona ulaşan şeyin karşılığını ona verir, velev ki ona söylenen yalan da olsa."***

İbn Abdilberr dedi ki: "Bu hadisin isnadı 'zayıftır. Zira Ebu Ma'mer Abbad İbn Abdillah bunu tek başına rivayet etti. O ise 'metruk'tur. İlim ehli buna rağmen faziletler babında kolaycı davranarak herkesten rivayette bulunurlar. 'Ahkâm hadisleri'nde ise daha şiddetli (dikkatli) davranırlar. Ben derim ki; zira şer'î hükümler kıymet olarak eşit değerdedirler. Birbirleriyle farkları yoktur. Hükümler hakkında ispat edilmiş bir hüccet olmadıkça, bu konuda hadis rivayet edilmez. Yoksa bununla Allah hakkında hiç söylememiş olduğu şey söylenmiş olur. Bu konuda da şer'î olan ceza bulunmaktadır. İnsanın kalbi bu konuda rivayet edilen bu hadislerin bâtıl olduğunu şahidlik ediyor. Allah dahi iyi bilir."

29. "Kim, bir köleye Allah'ın kitabından bir ayet öğretirse, o, artık onun kölesidir."

ibn Teymiyye bunun "uydurma" olduğunu söyler. et-Taberanî bunu rivayet etmiştir.

30. "Nebiler önder, fakihler seyyiddirler. Onların mescidlerinde oturmak ziyadedir. (Hayrın artmasıdır.)"

es-Sağânî bunun "uydurma" olduğunu söyler.

31. "İlim iki ilimdir; beden ilmi, din ilmi."

es-Sağânî "uydurma" dedi.

32. “Birisi Nebi’ye (*sallallahu aleyhi ve sellem)* bâtın ilminin ne olduğunu sordu. Dedi ki; bunun hakkında Cibril’e sordum, dedi ki; o, benimle dostlarım, sevdiklerim ve seçtiklerim arasında bir sırdır. Onu onların kalplerine koyarım. Kimse onun farkına varmaz. Ne mukarreb olan melek ve ne de bir peygamber.”

ez-Zeyl’de, Huzeyfe’den “merfu” olarak nakledildiği zikredilir. İbn Hacer bunun “uydurma” olduğunu söyler.

33. “Kim, ilim elde etmek için yola çıkarsa, melekler kanatlarıyla onu kuşatır, gökteki kuşlar ve denizdeki balıklar ona dua eder ve gökyüzünde yetmiş şehidin menziline iner.”

İsnadında “yalancı” vardır.

34. “Kim, bir ilmi öğrenir de, sonra Allah’ın rızasını elde etmek için onu insanlara öğretirse, Allah ona yetmiş peygamberin ecrini verir.”

İsnadında “metruk” vardır.

35. “Cennettekiler cennette âlimlere muhtaç olacaktır.”

el-Mizan’da “uydurma” olduğu söylenir.

36. “Bir saat ilim talep etmek, gece namazı kılmaktan daha hayırlıdır. Bir gün de olsa ilim talep etmek, üç ay oruç tutmaktan daha hayırlıdır.”

İsnadında “yalancı” vardır.

37. “Öğrenci âlimin önünde oturunca, Allah ona hayrın yetmiş kapısını açar.”

Bu hadis “uydurma”dır.

38. “Allah bir kulu rezil etmek isterse, onu ilim ve edepten mahrum bırakır.”

el-Mizan’da “bâtıl” olduğu zikredilir.

39. “Kim, âlimleri ziyaret ederse, beni ziyaret etmiştir. Kim, âlimlerle el sıkışırsa, sanki benimle el sıkışmıştır. Kim, âlimlerin meclisinde oturursa, sanki benimle oturmuş gibidir. Kim de, benimle dünyada oturmuşsa, ben de kıyamet günü onunla otururum.”

40. “Ey Ali! Kendine demirden iki ayakkabı edin ve onları ilim talep etme yolunda eskit.”

İbn Teymiyye bunun “uydurma” olduğun söyler.

41. “Allah’a, dininde fıkıh sahibi olmaktan daha iyi bir şeyle ibadet edilmemiştir. Bir fakih, şeytana karşı bin abidden daha şiddetlidir. Her şeyin bir direği vardır, bu dinin direği de fıkıhdır.”

el-Muhtasaf da “zayıf” olduğu zikredilir. ***el-Mekâsıd’***da benzer bir lafızla; “***Bir fakih, şeytana karşı bin abidden daha şiddetlidir***” lafzıyla rivayet edilir. İsnadlarının hepsi “zayıf’tır. Fakat birbirini kuvvetlendirmektedir.

42. “İlim adamının meclisinde bulunmak, bin abidin namazından (nafile) hayırlıdır.”

İbnû’l-Cevzî bunu “uydurma” hadislerden sayar.

43. “Kim bildiğiyle amel ederse, Allah ona bilmediğinin ilmini öğretir.”

Ebu Nuaym bunu rivayet edip “zayıf”tır dedi.

44. “Âlim, ilmiyle Allah’ın rızasını dilerse her şey ondan korkar.”

el-Muhtasar’da “mu’dal” olduğu söylenir. Ebu Şeyh şu lafızla rivayet eder: “***Kim Allah’tan korkarsa her şey ondan korkar, kim de Allah’tan korkmazsa Allah onu her şeyle korkutur***.” Bu rivayet de “münker”dir.

45. “Kim, Allah’ın kendisine, ilmi, ilim tahsil etmeden vermesini ve hidayette olmadan hidayete ermek istiyorsa, dünyada zühd sahibi olsun.”

el-Muhtasar’da böyle bir hadisin bulunmadığı söylenir.

46. “İlim adamının kavminin arasındaki yeri, bir peygamberin ümmeti içindeki yeri gibidir.”

İbn Hacer ve birçok âlim bunun “uydurma” olduğunu söylemişlerdir.

47. “Ümmetimin âlimleri, İsrailoğullarının peygamberleri gibidirler.”

İbn Hacer ve ez-Zerkeşî bunun aslının olmadığını söylemişlerdir. Zayıf bir senedle rivayet edilir ki: “***Nübüvvetin derecesine insanların en yakın olanı, ilim ve cihad ehlidir***.”

48. “Alimin arkasında kılınan bir namaz, dört bin dört yüz kırk namaza bedeldir.”

Bu “bâtıl” bir hadistir.

49. “Eğer âlimler benim evliyam değillerse, benim hiçbir veli (kulum) yoktur.”

el-Mekâsıd'da böyle bir hadisin bilinmediği söylenir. “***Eğer fakihler Allah’ın velileri değillerse, ahirette Allah’ın hiçbir dostu (velisi) yoktur***” lafzıyla da rivayet edilmiş tir.

50. “Bir âlim ölünce, Islâm’da bir çatlak açılır ve kıyamete kadar onu kapatacak bir şey bulunmaz.”

Hz. Ali’nin (ra) sözü olduğu rivayet edilmiştir.

51. “Her yıl daha da aşağılanırsınız.”

Bu el-Hasen el-Basrî’den rivayet edilen bir sözdür. Buharî’de bunun anlamında rivayet edilen bir hadis vardır: “***Bundan sonra sizin üzerinize gelecek zamanın ardından gelecek zaman, ondan daha şerli olacak, bu Rabbinize kavuşuncaya kadar böyle sürer."***

Bu, İbn Mes’ud’un sözlerinden olarak rivayet edilir.

52. “Alimin yüzüne bakmak ibadettir.”

ed-Deylemî bunu, senedsiz olarak Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder.

53. “Alimlerin mürekkebi, şehidlerin kanından daha faziletlidir.”

el-Mekâsıd'da, bunun el-Hasan el-Basrî’nin sözü olduğu söylenir.

İbn Abdilberr bunu, Ebu’d-Derda’dan “merfu” olarak şu lafızla rivayet eder: ***“Kıyamet günü âlimlerin mürekkebi, şehidlerin kanıyla tartılır***.”

el-Hatib bunu, İbn Ömer’den şöyle rivayet eder: “***Alimlerin mürekkebi, şehidlerin kanıyla tartılır ve âlimin kanı ondan ağır gelir."*** İsnadında hadis uydurmakla suçlanan biri vardır. ***ez-ZeyT***de bu hadis “uydurma”dır denilmiştir. (}

Alimin divitinden damlayan bir nokta, yüz şehidin elbisesinin terinden Allah’a daha sevimlidir.

54. “Hadisleri yazarken kalemlerin çıkardığı hışırtı, Allah katında tekbir getirmeye denktir.”

el-Mizan'dâ bunun “bâtıl” olduğu söylenir.

55. “İnsanların azabı en şiddetli olacak olanı, ilminin kendine yarar vermediği âlimdir.”

Senedinde İsmail İbn Muhammed İbn Ziyad vardır. O İsmail İbn Müslim’dir. Musul Kâdısı’dır, yalancıdır.

et-Taberanî ve el-Beyhâkî bunu rivayet etmiştir. ***el-Muhtasar'***da bunun “zayıf” olduğu söylenir.

56. “Kimin ilmi arttığı halde hidayeti artmamışsa, o ancak Allah’tan uzaklaşır.”

el-Muhtasar'da “zayıf” olduğu söylenir.

57. “Alimin fitneye kapılmasının alameti, konuşmanın dinlemekten daha çok onun hoşuna gitmesidir.”

Bu “uydurma” bir hadistir.

58. “Ümmetimin helâkı; facir âlim, cahil abid (ler)dir. Şerlilerin en şerlisi, âlimlerin şerli olanlarıdır. İnsanların en hayırlısıysa, âlimlerin hayırlılarıdır.”

Böyle bir hadis yoktur.

59. “Bu ümmetin en büyük münafıkları, (Kur’an) okuyanlarıdır.”

Ahmed ve et-Taberanî rivayet etmişlerdir.

60. “Alimlerin en kötüleri, emirlerin kapılarına gidenlerdir. Emirlerin en hayırlılarıysa âlimlere gidenlerdir.”

Birinci kısmını İbn Mace zayıf bir isnadla rivayet etmiştir. Şöyle rivayet edilmiştir: “***Alimler Sultanla iç içe olmadıkları sürece, peygamberlerin Allah’ın kulları üzerinde eminleridir. Eğer bunu yaparlarsa Rasullere hiyanet etmişlerdir. Onlardan sakının ve onları terk ediniz***.” Denildi ki: “Bu uydurma bir hadistir.”

İsnadında “meçhul” ve “metruk” kimseler vardır. Bu anlamda sahih olmayan birçok şey rivayet edilmiştir.

61. “Alimlerin bazısının diğer bazısına karşı şahidlikleri geçerli değildir.”

İsnadı “sahih değildir.” Sahih olmayan birçok lafızları vardır.

62. “Allah, yağlı kilolu olan âlimden hoşlanmaz.”

el-Beyhâkî buna; “eş-Şafiî’den nakledilen bir sözdür” der.

63. “Ahir zamanda cahil abidler, fasık âlimler olacak.”

el-Hâkim bunu “zayıf” bir isnadla rivayet eder.

64. “Ahir zamanda bazı âlimler olacak, insanları ahiret için teşvik edeceklerdir. Fakat kendileri ahireti istemeyecekler, insanları dünyada

zahidliğe davet ederlerken, kendileri zahid olmazlar. Zenginlerin yanında sevimli davranıp fakirlerin yanında sıkılacaklar. Emirlerin yanma gitmeyi engelleyecek, fakat kendileri bundan kaçınmayacaklar. İşte onlar Allah katında cebbar kimseler olarak Rahman'ın katma geleceklerdir."

İsnadında Nuh İbn Ebi Meryem vardır. Yalan söylemekle meşhur olan bir kimsedir.

65. "İnsanların kıyamet günü en çok pişman olanı, dünyada ilim talep etme imkânı olduğu halde ilim talep etmeyen, diğeri de kendisinden başka herkesin ilimden yararlandığı kimsedir."

Abbas bunun "mümkün" yerine İbn Asakir bunu "münker" olduğunu söylemiştir.

66. "Kim, cahil birine nasihatte bulunursa, o, kendisine düşmanlık

eder."

Merfu haber olarak yoktur. Selef âlimlerinden bazılarının sözüdür.

67. "Kim, cehaletle Allah'a ibadet ederse, ifsad ettiği, ıslah ettiğinden daha fazla olur."

Merfu olarak rivayeti yoktur. Selef âlimlerinden bazılarının sözüdür.

68. "Fıkıhsız olarak ibadet eden kimse, tıpkı değirmen eşeği gibidir. Allah hiçbir cahili dost edinmemiştir, eğer onu dost edinseydi ona fıkıh öğretirdi."

İbn Hacer; "Sabit bir hadis değildir" der.

69. "Kim ümmetim için kırk hadisi ezberlerse, kıyamet günü fakih ve âlim olarak Allah'ın huzuruna çıkar."

İbn Abdilberr rivayet edip "zayıf" olduğunu söyler. ***ez-Zeyl'*** de; "İs-hak el-Malatî'nin 'bâtıl' haberlerindendir" denir. ***el-Mekâsıd'da:*** "Bunun yolları bir defterde yazılır. Hiçbir yolu illetten hali değildir." el-Beyhâkî; "Bu meşhur bir metindir, sahih hiçbir isnadı yoktur" dedi.

70. “Benden bir hadis rivayet edildiğinde, onu Allah’ın kitabına arzedin. Eğer uyarsa kabul ediniz, uymazsa reddediniz.”

el-Hattabî bunu, zındıkların uydurduğunu söyler. Bunu; ***“Bana kitap onunla beraber misli verildi***” hadisi bunu reddeder. es-Sağânî; “Bunu ondan önce Yahya İbn Main söylemiştir” der. ez-Zehebî de bunu anlatmıştır. Hâlbuki bu “uydurma” hadis kendi kendisini inkâr etmektedir. Zira biz, bu hadisi Allah’ın kitabına arzettiğimizde ona uymadığını görüyoruz.

Bu anlamda Ömer İbn Abdilaziz’in bir sözü vardır: “Kim ilimsiz konuşursa, ifsad ettiği, ıslah ettiğinden çoktur.”

Allah’ın kitabında şöyle denir:

“Rasul size neyi vermişse onu alınız ve neyi de yasaklamışsa ondan kaçınınız.”

(Haşr: 7)

71. “Biriniz bir yazıyı yazdıktan sonra, ‘belağe’ diye yazmasın, zira ‘belağe’ şeytanın adıdır.”

İbn Hibban bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder, hadis “uydurma”dır.

72. “Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem)* yanında bulunan bir kâtibe; kalemi kulağının üzerine koy, bu yazan için unuttuğunu daha hatırlatıcı olur.”

Bu sahih bir hadis değildir. İbn Asakir bunu Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. ed-Deylemî de aynı rivayeti nakleder. Bu doğru bir hadis değildir.

73. “Kıyamet günü olunca, hadis ashabı ellerinden hokkaları olduğu halde gelirler. Allah Cibril’e, onların yanına gitmesini emreder. Hâlbuki o onları daha iyi bilir. Cibril onlara; siz kimsiniz, der. Onlar

da derler ki; biz hadis ashabıyız. Allah da onlara der ki; haydi dünyadayken peygambere getirdiğiniz salâttan dolayı cennete giriniz.”

el-Hatib bunun “uydurma” olduğunu söyler. Bunda suçlama er-Rakkî (Muhammed İbn Yusuf İbn Ya’kub)’yedir. ***el-Mizan'***da; “Bu hadis uydurulmuştur” denir.

74. “Ümmetimin üzerine öyle bir zamanlar gelecek ki, fakihlerin bazısı diğer bazısını kıskanır. Bazısı da bazısını kıskanır, tıpkı keçilerin kıskandığı gibi.”

İsnadında hadis uydurmakla suçlanan birisi vardır.

75. “Allah Azze ve Celle; ey âlimler topluluğu der. Bu ilmimi ancak sizi bildiğim için size verdim, haydi kalkın sizi bağışladım, der.”

İbn Adiy bunu, Vâsile İbnu’l-Eska’dan “merfu” olarak rivayet eder. Güvenilir âlimler, kesinlikle bunun “münker” olduğunu ve senedindeki Osman İbn Abdirrahman el-Kureşî’nin “sika” âlimlerce izlenmediği söylenir. Bu hadis İbn Adiy yoluyla, Ebu Musa el-Eş’arî’den “merfu” olarak rivayet edilen bir senedi vardır. Denildi ki; isnadında Talha İbn Zeyd vardır. O ise “metruk”tur. Bu hadis bu isnadla “bâtıl”dır. et-Taberanî, manasını Sa’lebe İbnu’l-Hakem’den şu lafızla “merfu” olarak rivayet etmiştir: “***Bu ilmimi ve bilmimi ancak sizin yaptıklarınıza karşılık sizi bağışlamaktan başka bir şey için vermedim ve bundan sonrasını önemsemem***.”

el-Leâlf de; “Senedindeki insanlar güvenilirdir, bunun başka yolları da vardır” şeklinde geçer.

76. “Zebaniler, fasık Kur’an hafızlarından azap etmede, putlara tapınanlardan daha çabuk hareket edip azap ederler.”

Başka bir lafızla: “***Fasık âlimler, puta tapınanlardan önce cehenneme çağrılıp atılırlar***.”

Bu hadis “uydurma”dır. İbn Hibban dedi ki: “Bu ‘uydurma’dır. İsnadında hadis uydurmakla suçlanan birisi vardır. ***el-Leâlf*** de anlatılan yolların

hiçbirisi sahih değildir.”

77. “Merhamet sahibi âlim kıyamet günü, nuru doğuyla batı arasını doldurmuş bir şekilde gelir. Tıpkı parlak bir gezegenin ışığının aydınlatması gibi.”

Ebu Nuaym ve el-Hatib bunu rivayet etmiştir. ***el-Mizan'***da bu haberin “bâtıl” olduğu söylenir.

78. “Biriniz içi şiirle dolmaktansa, irinle dolması daha hayırlıdır.”

el-Ukaylî bunu, Cabir’den “merfu” olarak rivayet eder. Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında en-Nadr İbn Muhriz vardır. Onun hadisleri izlenmez. Onun hadisleri delil olarak gösterilmez. el-Ukaylî dedi ki: “Bu hadis el-Kelbî’nin Ebu Salih ve İbn Abbas’tan rivayetidir.”

79. “Son yatsı vaktinden sonra kim bir beyt şiir okursa, o gece onun namazı kabul edilmez.”

Denildi ki: “Bu ‘uydurma’ bir hadistir. Bunu, Asım İbn Muhalled tek başına rivayet etmiştir. O ise bilinmez bir kimsedir.” ***el-Leâlf*** de Ahmed İbn Hanbel’in ***Müsned'***inde bu yolla bir rivayet vardır. İbn Hacer ***el-Kavlu’l-Musedded'de*** dedi ki: “Ebu’l-Ferec İbnû’l-Cevzî’nin dediklerinden hiçbirisi, bu hadisin uydurma olmasını gerektirmez. Asım, meçhul değildir. Üstelik İbn Hibban onu ***es-Sikat'***ta zikretmiştir. Onu tek başına rivayet etmemiştir.” ( ) el-Heysemî bunu anlamıyla rivayet eder. Senedinin ravileri güvenilir kimselerdir.

80. “Kim anne ve babasının iyiliğini istiyorsa, şairlere versin (infak etsin).”

İbn Hibban; “Bu hadis bâtıldır” dedi.

İbn Hibban’ın kuralı: ***es-Sikat*** adlı kitabında “meçhul” kimseyi inkâr edildiği bir haberi yoksa alıp rivayet eder. Bu onun bilinen yöntemidir. ***es-Sikat***'ta birisini zikretmesi onun “meçhul” olmadığını göstermez.

İKİNCİ FASIL Kur’an’ın Faziletleri

1. “Kim Fatihatu’l-Kitab’ı okursa, kendisine şu kadar ecir verilir”

diye Kur’an tüm surelerinin faziletleri hakkındaki hadisler.

el-Ukaylî, Ubey İbn Kâ’b’dan “merfu” olarak, İbnu’l-Mubarek dedi ki: “Zındıkların bunu uydurduğunu zannediyorum. Sebebi de Buzey’dir.” Bir başka isnadla yine uydurma olarak rivayet etmiştir. (İbn Ebi Davud) rivayet etmiştir. Uydurmanın sebebi, Muhalled İbn Abdilvahid’dir. Bu hadisin çok yolları var, fakat hepsi “bâtıl” ve “uydurma”dır.

el-Halilî, ***el-İrşad***’da bunu İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Nuh İbn Ebi Meryem vardır. Kendisi bu hadisi uydurduğunu ikrar etmiştir. Allah yalan söyleyenleri çirkmleştirsin (lanet etsin). Hadis âlimlerinin hepsine göre, Ubey İbn Kâ’b’m bu hadisin “uydurma” olduğunda ittifak vardır. Bazı tefsırciler buna aldanıp tefsirlerinde bunu zikrettiler. es-Sa’lebî, el-Vahidî ve ez-Zemahşerî onlardandır. Zira onlar bu işin ehli değillerdir.

2. “Kimi, Kur’an [tilaveti] benim zikrimden alıkoymuşsa, ona isteyenlerin istedikleri şeyin en iyisini veririm.”

es-Sağânî bunun “uydurma” olduğunu söyledi.

3. “İleride bir fitne olacak. Denildi ki; bundan kurtuluş nasıl olur ey Allah’ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem)} O*** da dedi ki; Allah’ın kitabı. Onda sizden öncekilerin haberi...” İlh...

es-Sağânî; “Bu hadis uydurmadır” dedi. [4]

4. “Kim, Kur’an’dan başka bir şeyde şifa ararsa, Allah ona şifa vermesin.”

“Uydurma” bir hadistir.

5. “Kim, Kur’an okuduğu halde, sonra da kendisinden başkasına kendisinden daha fazla ecir verildiğini düşünürse, Allah’ın büyük gördüğünü küçük görmüştür.”

el-Muhtasar'da "zayıf" olduğu zikredilir.

6. "Kim, Allah'ın ayetleriyle kendini zengin görmezse, Allah onu zengin kılmasın."

el-Muhtasar'da böyle bir hadisin olmadığı söylenir.

7. "Kime, Allah Kur'an'ı verdikten sonra, kendisinden başkalarını kendinden daha zengin görürse, Allah'ın ayetleriyle alay etmiştir."

el-Muhtasar'da tüm yollarının "zayıf" olduğu zikredilmiştir.

8. "Fatihatu'l-Kitab, Ayete'l-Kursi ve Âl-i İmran'dan iki ayet: ( ) arşa asılıdır. Allah ile bu ayetler arasında perde yoktur."

ed-Deylemî bunu, Hz. Ali'den "merfu" olarak rivayet etmiştir.

İsnadında el-Haris İbn Umeyr vardır. İbn Hibban dedi ki: "O bunu 'teferrüd'en (yalnızca) rivayet etmiştir. O uydurma hadisleri kendisine güvenilen (es-Sikat) adını kullanarak rivayet eder." el-Irakî dedi ki: "Hammad İbn Zeyd, Ebu Zur'a, Ebu Hatim, Ebu Nuaym, İbn Main ve en-Nesâî onu güvenilir görürler." Buharî ***Sahih'***inde bunun şahidini zikreder. ***Sünen*** (kitaplarının) sahipleri bu hadisle 'ihticac'da bulunmuşlardır.

İsnadında yine Muhammed İbn Zenbur vardır. Hakkında ihtilaf edilmiştir. Hadisin senedi kopuk (munkati)tur. İbn Hacer'in işaret ettiği gibi. Metninde şiddetli (nekare) kabul edilmeyecek gariplikler vardır. Onu uydurma olduğunu da -ayrıca- açıklamıştır. Bunu İbn Hibban ve İbnû'l-Cevzî söylemişlerdir. Bana göre bu pek de uzak bir ihtimal değildir. Velev ki el-Irakî ve İbn Hacer buna karşı çıkmış olsalar da.

9. "Kim her namazın ardından Ayete'l-Kursi'yi okursa, onun cennete girmesine ölümden başka hiçbir şey engel olamaz. Kim yatarken onu okursa, Allah onu evi içinde emin kılar, bununla beraber komşusunun evi ve çevresindeki evler de güven içinde kalır."

el-Hâkim bunu, Hz. Ali'den (ra) "merfu" olarak rivayet etmiştir. Senedinde Habbetu'l-Areni ve Nehşel İbn Said vardır. İkisi de yalancıdır. ***el-Leâlf de***

onu, el-Beyhâkî ***Şuabu’l-imân’***da el-Hâkim’den rivayet ettiği söylenir. İsnadı zayıftır.

ed-Darekutnî bunu, Ebu Umame’den “merfu” olarak; “***Kim onu yatarken okursa”*** lafzı olmadan rivayet eder. İbnû’l-Cevzî onu “uydurma” hadislerden sayar. İbn Hacer [***Tabricu Ebadisi (Mişkat)Y***da onun senedini takip eder ve şöyle der: “İbnû’l-Cevzî bunda ğafil davranarak, onu ‘uydurma’ hadisler arasında saymıştır. Bu onun içine düştüğü en çirkin durumdur.” ***el-Leâlf*** de denildi ki: “en-Nesâî bunu tahric etmiştir. Ve İbn Hibban da, İbnu’s-Sunnî ***Amelul-Yevmi ve’l-Leyle’de*** rivayet etmiştir. ed-Dıya ise ***el-Mubtare'***de rivayet etmiştir.”

10. “Kim, her namazın ardından Ayete’l-Kursi’yi okursa, yedi göğü delip geçer. Allah onu okuyana bakıp onu bağışlayıncaya kadar, o delik kavuşmaz. Sonra Allah onu okuduğu andan itibaren yarma kadar onun iyiliklerini yazacak ve kötülüklerini silecek bir melek görevlendirir.”

İbn Adiy bunu, Cabir’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadı “bâ-tıP’dır. [Bir başka senedi daha vardır.] Onda da bilinmeyen kimseler vardır. el-Hâkim ve et-Tirmizî bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. ed-Deylemî de Ebu Musa’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir.

11. “Kim Yasin Suresi’ni işitirse, bu onun için Allah yolunda -verilmiş- yirmi dinara denktir. Kim de onu okursa, yirmi hacca bedeldir. Kim de onu yazar ve suyunu içerse, onun içine bin yakın, bin nur, bin bereket, bin rahmet ve bin rızık koyar ve ondan her türlü sıkıntıyı gide-

rır.

el-Hatib bunu, Hz. Ali’den (ra) “merfu” olarak rivayet eder. Hadis “uydurma”dır. İbn Adiy dedi ki: “Bu hadisi uydurmakla suçlanan kimse, Ahmed İbn Harun’dur.” [5]

12. “Yasin Suresi Tevrat’ta, el-Muimme olarak adlandırılır. Denildi ki; ya Rasulullah ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** el-muimme nedir? Sahibini dünya

ve ahiret hayrıyla kuşatır, ondan dünya belalarını defeder ve ahiretteki tehlikeleri savar.”

el-Hatib bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Bu hadis “uydurma” dır. Bu hadisi uydurmakla suçlanan Muhammed İbn Abdu Amir es-Semerkandî’dir.

el-Ukaylî bunu, Ebu Bekr es-Sıddık’tan “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Muhammed İbn Abdirrahman İbn Ebi Bekr el-Cedanî’dir. Hadisleri alınmaz. Ayrıca el-Beyhâkî, ***Şuabu’l-îmân'***da onun yoluyla rivayet eder. İsnadında “meçhul” “zayıf” kimseler vardır.

13. “Kim, bir gecede Yasin Suresi’ni okursa, bağışlanmış olarak sabahlar. Kim de, bir gecede Duhan Suresi’ni okursa, günahları bağışlanmış olarak sabahlar.”

İsnadında Muhammed İbn Zekeriya vardır, hadis uydurur. ed-Darekutnî bunu, Ömer İbn Raşid yoluyla rivayet eder. O da hadis uydurur. ***el-Leâlr*** de bunu, et-Tirmizî ve Muhammed İbn Nasr (***Kitabu’s-Salât)*** rivayet etmişlerdir. Fakat bu, Ömer İbn Raşid yoluyla. et-Tirmizî, onun yolundan başka bir yolla rivayet etmiştir: ***“Kim, hâ, mim, ed-Duhan’ı Cuma gecesi okursa, günahları bağışlanır***Bir başka rivayette: “***Kim bir gecede ed-Duhan Suresi’ni okursa, geçmiş günahları bağışlanır,***.” Bunu ayrıca Muhammed İbn Nasr benzer bir lafızla rivayet etmiştir. (Ömer İbn Raşid’den başka bir yolla) ed-Darimî rivayet etmiştir.”

14. “Kim, Allah’ın rızasını dileyerek Yasin Suresi’ni okursa, günahları bağışlanır.”

el-Beyhâkî bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadı, iki ***Sahih'***in -Buharî-Müslim- şartına göredir. Ebu Nuaym ve el-Hatib bunu rivayet etmişlerdir. Dolayısıyla bunu uydurma hadis kitaplarında zikretmeye hiç gerek yoktur.

15. “Allah Teâlâ; ‘Yaratan Rabbinin adıyla oku’ ayetini indirdiğinde, Rasulullah *{sallallahu aleyhi ve sellem)* Muaz’a dedi ki; onu yaz ey Muaz! Bunun üzerine Muaz da yazı levhasını, kalem ve hokkayı alıp

yazdı. (Ona itaat etme yakınlaş ve secde et, gelince, levha, kalem ve hokka secde etti.”

Bu hadis “uydurma”dır. Bunu uydurmakla isim yapan İsmail İbn Ahmed İbn Muhammed el-Ahurî’dir.

el-Hatib, İbn Makula ve İbn Hacer dediler ki: “Müttehem, (suçlanan) İbrahim İbn Ahmed (İbn Hamed) el-Havvas’tır. Yukarıda adı geçen İsmail, ‘sika’ (güvenilir)dir.” İbn Hacer dedi ki: “Bu el-Havvas, zühdüyle meşhur olan el-Havvas değildir.”

16. “Tiyn Suresi Rasulullah’a *{sallallahu aleyhi ve sellem)* inince, öyle şiddetli bir sevinçle sevindi ki, onun şiddetli sevincini hepimiz gördük. Bundan sonra İbn Abbas onun tefsirini sordu; dedi ki; et-Tiyn, Şam beldeleridir, ez-Zeytun ise, Filistin beldeleridir.”

Bu “uydurma” bir hadistir.

17. “Kim Fatihatû’l-Kitab’la başlar ve İhlâs Suresi’ni abdestli olarak yüz kez okursa, her harfe karşılık ona on hasene yazılır ve on kötülüğü silinir ve on derece yükseltilir ve kendisine cennette yüz köşk bina edilir.”

İbn Adiy, bunu Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Ancak hadis “uydurma”dır. Uydurmakla suçlanan el-Halil İbn Murre’dır (İbn Hibban). ***el-Leâlf*** de denildi ki: “el-Beyhâkî, ***Şuabu’l-İmârf*** da bunu rivayet etmiştir. Dedi ki; bunu yalnız el-Halil rivayet etmiştir. O ise hadisleri yazılan zayıf ravilerdendir. O, İbn Mace’nin kendisinden hadis rivayet ettiği kimselerdendir.” Bu hadisin bazı yollarını rivayet etti.

18. “Kim iki yüz kez Ihlâs Suresi’ni okursa, Allah ona bin beş yüz hasene yazar, ancak üzerinde ödeyeceği borç olması hariç.”

el-Hatib bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Hadis “uydur-ma”dır. İsnadında Hatim İbn Meymune vardır. Hiçbir şekilde hadisleri hüccet olarak alınmaz. ***el-Leâlf*** de, et-Tirmizî’nin bunu Muhammed İbn Nasr’dan İbn Meymun yoluyla rivayet eder. Bu hadis başka lafızlarla da rivayet edilmiştir.

19. “Ne Suretu’l-Bakara ve ne de Suret-u Âl-i İmran ve Suretu’n-Nisa demeyiniz. Bu Kur’an’ın tamamı için böyledir.”

İbn Kanî, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Ahmed bunun “münker” hadis olduğunu söyler.

İbnû’l-Cevzî onu “uydurma” hadislerden saymıştır. İbn Hacer ise, İbnû’l-Cevzî’nin bu hadisi uydurma hadisler arasında zikretmesinin ifrad olduğunu söylemiştir. Ahmed’in sözünden başka da sözüne dayanak olacak bir şey zikretmedi, (zayıflığı gibi) Bu da onun “uydurma” olduğunu gerekli kılmaz. el-Beyhâkî, bunu ***Şuabu’l -îmân'*** da, et-Taberanî ***el-Ev saf*** ta, İbn Merdeveyhî ***Tefsif*** de bunu nakletmiştir.[6]

20. “Biriniz gece namazını kılmaya kalkarsa, açıkça okusun. Zira o açıktan okumakla şeytanların azgınlarını ve cinlerin fasıklarmı terk eder. Havada olan melekler ve evde sakin olanlar onun namazına uyarlar.”

(es-Suyûtî) ***el-Leâlf*** de bunu uzun bir metinle zikreder. Metninde şiddetle inkâr edilmesi gereken hatalar vardır ki, ilk bakan onun “uydurma” olduğunu anlar.

el-Ukaylî dedi ki: “Bu hadis ‘bâtıl’dır, aslı yoktur. Sonra isnadında el-Kudeymî vardır, o ise hadis uydurur.”

İbnû’l-Cevzî dedi ki: “Bu sahih değildir. Hadisi uydurmakla suçlanan Davud Ebu Bahr el-Kirmanî’dir.” [7] İbn Main dedi ki: “Bu hadisi rivayet eden Davud hiçbir şeydir.” el-Haris, ***Müsned'***inde bunu adı geçen Davud yoluyla zikreder. İbn Ebi’d-Dünya da onun yoluyla rivayet eder. Hakeza Muhammed İbn Nasr ***Kitabu’s-Salâf***ta hepsi Ubade İbnu’s-Samit’ten “merfu” olarak rivayet ederler.

el-Ukaylî ve el-Bezzar ***(Müsned'***de) Muaz’dan (İbn Cebel) “merfu” olarak rivayet ederler.

1

Hakeza ***el-Leâlf*** de bu metinle zikredildi. Bu senedle Ahmed’e (İbn Hanbel) nisbet edildi, (c.2/366) ***Müsned’de; “Güçlü mumın, zayıf mü’minderi***

daha hayırlıdır*”** lafzıyla yukarıdaki metin ise; ***Müsned'de (c.2/367) (Halef, Ebu Ma'şer, Said'den) "***Ebu Hureyre'den Allah'ın Rasulü {sallallahu aleyhi ve sellem) dedi ki;...*"** Yine ***Müsned'de*** (c.2/483) (Şureyh, Ebu Ma'şer yoluyla), ***Mecmau'z-Zevaid'***de de bu hadis Ahmed'e nispet edilir. es-Suyûtî'nin hata ettiği gibi, eş-Şevkânî de bu sened hakkında hata etmiştir. Ebu Ma'şer (Nuceyh es-Sindî) zayıf bir kimsedir. Sonradan hadisleri karıştırmaya başladı. Çok münker olan hadisler rivayet etti. Özellikle Ebu Said el-Makburî'den çok münker rivayetlerde bulunur.

2

el-Hatib, Yahya İbn Adem, İbn Ebi Zi'b, el-Makburî yoluyla babasından ve Ebu Hureyre'den merfu olarak. Buharî *Tarih'*i: (c.2/1/434) el-Makburî'yi anlatır. "Benden bildiğiniz ve kabul ettiğiniz bir hadis duyduğunuzda doğrulayınız. Yahya dedi ki; bunun Ebu Hureyre'den rivayeti vehimdir. Senedinin başında Ebu Hureyre yoktur." Ebu Hatim'in *el-IleV*i: (c.2/310) ...Ebu Hureyre'den: "*Size benden kendini söyleyebileceğim güzel bir söz geldiğinde ben onu söylemişimdir. Benim söylemem güzel olmayan bir söz de size geldiğinde -bilin ki- ben onu söylememişimdir.*"

Ebu Hatim diyor ki: "Babam onun 'münker' bir hadis olduğunu söylerdi." Sika (güvenilir) âlimler bu hadisi bilmezler. Ancak Ebu Hatim'in kitabında babası Hişam ve Şuayb hakkında sadık kimselerdir der.

3

Ahmed, *Müsned*: c.3/497, c.5/425

4

[40]' Senedi "zayıf", metni "hasen"dir. Uydurma olduğuna hüküm vermek doğru değildir.

5

',(>4 el-Hatib, bunu sadece İsmail İbn Yahya el-Bağdadî et-Teymî yoluyla rivayet etmiştir. O da es-Sevri'den Ebu İshak'tan, Ali'den rivayet etmiştir.

Senedinde Ahmed İbn Harun yoktur. İbnû’l-Cevzî’nin zikrettiği sened “bâtıP’dır. Sebebi İsmail ve Ahmed ibn Harun’dur.

6

4Ü' Ubeys İbn Meymun, hadisleri münker olan birisidir. Durumu ***Tehzibu’t-Tehzib***’de (c.7 No: 190) da anlatılır. (Ve Ubeyde) olarak anılır, bu yanlıştır.

7

‘+l16 Asıl nüshada Davud İbn Yahya olarak yanlış yazılmıştır.

21. “Kim Kur’an’ın üçte birini okursa, ona nübüvvetin üçte biri verilir. Kim de üçte ikisini okursa, ona nübüvvetin üçte ikisi verilir. Kim de Kur’an’ı okursa, sanki kendisine nübüvvetin tamamı verilmiş gibidir.”

İsnadında Bişr İbn Numeyr vardır. Yahya İbn Said dedi ki: “O yalancıdır ve hadis uydurur.” ***el-Leâlf*** de es-Suyûtî, senedini izler ve der ki: “Bişr, İbn Mace’nin ricalindedir. Zira İbnu’l-Enbari onun hadisini rivayet eder. Bu yararsız bir takip (izlemedir.) Eğer Yahya İbn Said’in dediği doğru ise, ne İbn Mace’nin ricalinden olması ve ne de onun yoluyla bunu rivayet ederim demesi) hiçbir fayda vermez.”

Sonra bu hadisin İbn Ömer’den “merfu” gelen şahidlerini zikretti. (el-Hatib) İsnadında Kâsım İbn İbrahim el-Malatî vardır. Bâtıl haberler rivayet eder. el-Hatib dedi ki: “Bu hadis Luveyn’den Malik’ten acaib bâtıl haberler rivayet etmiştir.” Said İbn Mansur’da ***Sünen'*** inde bunu el-Hasen’den (el-Basrî) “mürsel” olarak rivayet etmiştir. et-Taberanî ise, İbn Amr’dan “merfu” olarak, bir başka yoldan rivayet eder.

22. “Kur’an hafızları, cennet ehlinin çavuşlarıdır.”

el-Hatib, Hz. Ali’den (ra) “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Faid el-Medenî vardır. Onun hadisleri terk edilmiştir. ***el-Leâlf*** de (es-Suyûtî) bunun senedini izleyerek: “***Sünen*** ehli onun hadisini rivayet etmişlerdir.” ez-Zehebî, ***el-Mizan'***da İbn Main’in onu güvenilir gördüğünü zikreder. ***el-Muhtare'***de (ed-Diya) bunu Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder ve “sahih” olduğunu söyler. Ebu Nuaym, Ebu Hureyre ve Ebu Said’den “merfu” olarak rivayet eder.

23. “Kim, Kur’an’a bakarak ezberlerse, anne-babasının azabı hafifletilir. Velev ki ikisi kâfir de olsalar.”

İbn Hibban bunu, “merfu” olarak İbn Ömer’den rivayet eder. Dedi ki; “Bu uydurmadır. İsnadında Muhammed İbnu’l-Muhacir vardır, güvenilir insanların adını kullanarak hadis rivayet eder. ***el-Mizan'***da onun hadis uyduran bir yalancı olduğu söylenir.”

24. “Allah kime Kur’an’ı öğretir, sonra da fakirlikten şikâyet ederse, Allah Azze ve Celle de onun iki gözünün arasına kıyamet gününe kadar fakirlik ve yoksulluk yazar.”

el-Ukaylî bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet eder. Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında Davud İbnu’l-Muhabber Selam ve Cuveybir vardır. Onlar hadisleri terk edilen kimselerdir.

25. “Kim Kur’an okursa, ona iki yüz dinar verilir. Dünyada verilmese de ahiret de kendisine verilecektir.”

İbn Adiy bunu, Hz. Ali’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Cuveybir ve Amr İbn Cemi’ vardır. O ikisi de yalancıdır. es-Suyûtî bunun senedini izlemiştir.

Daha önce İbn Hacer ***el-Lisan’***da, Ebu Davud’un Amr İbn Cemi’ güvenilir gördüğü söylenir. İbn Hibban ***es-Sikaf*** ta bunu zikreder. Bu izleme bâtıldır. Bu hadis “uydurma”dır. Bunu, bu ilimde çok acemi ve cahil olan bir kimse uydurmuştur. İki kişiden birini güvenilir görmek diğerinin de güvenilir olduğunu gerektirmez.

26. “Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki: Kim bir saralının kulağına; ‘sizi başıboş yarattığımızı ve sonra da bize dönmeyeceğinizi mi sandınız’ ayetini okursa, beni nebi olarak gönderen (Allah’a) yemin ederim ki, bunun hikmetini yakînen bilerek onu bir dağa okusa, dağ yerinden hareket eder.”

el-Ukaylî bunu, İbn Mes’ud’dan “merfu” olarak rivayet eder. Bu “uydurma” bir hadistir. Bunu Selam İbn Reziyn’in (Antakya Kadısı) ter-cüme-i halini anlatırken rivayet eder. Ahmed (İbn Hanbel) dedi ki: “O uydurma bir hadistir. O yalancıların hadisidir.” es-Suyûtî’nin takibi (izlemesiyle) bunu Ebu Ya’la’nın İbn Lehiy’a ve Haneş es-Sanânî hariç, senedindeki ricali, ***Sahih***'in (Buharî) ricali olduğu anlaşılmıştır.

O ikisinin hadisi hasendir. Ebu Nuaym, ***el-Hilye***'de bunu tahric etmiştir.

27. “Allah, ancak kitabının sahih olmasını dilemiştir.”

el-Mekâsıd'da (es-Sehavî) bunu bilmediğini söyler.

28. “Kim, Kur’an’ı öğrenir ve ezberlerse, Allah onu cennete koyar ve ailesinden cehenneme girmesi hak etmiş on kişiye şefaatçi kılar.”

el-Hatib, bunun -hadis olarak- sabit olmadığını söylemiştir.

29. “Keskin olmakta, Kur’an’ı ezbere bilenden başka kimse hak sahibi değildir.”

ez-ZeyVdt denildi ki: “Senedinde yalancı vardır.”

30. “Keskinlik, Kur’an’ı içlerinde toplamış olanları etkisi altına alır.”

ez-ZeyV de denildi ki: “Bunun afeti Vehb İbn Vehb el-Kâdî (Ebu’l-Bahterî)’dir.”

31. “Kur’an’a ikramda bulunun, onu taşa ve ne de kemiğe yazmayınız.”

ez-ZeyV de isnadında hadis uyduran biri olduğu söylenir.

32. “Kur’an okuyucusu korkutulamaz.”

ez-ZeyV de denildi ki: “İsnadında ‘yalancı bir ravi’ vardır. Yalancılar arasında bir benzeri daha dünyaya gelmemiştir.”

33. “Biriniz -Kur’an’ı- hatmedince şöyle desin: Allah’ım! Benim kabrimde yalnızlığımı üzerimden kaldır.”

İsnadında hadis uyduran bir ravi vardır.

34. “Bir kul Kur’an’ı hatmedince, altmış bin melek ona istiğfarda bulunur.”

İsnadında hem yalancı ve hem de hadis uyduran iki ravi vardır.

35. “Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** ey Abbas dedi; Kur’an’ı okuduğunda tertille oku ve açık açık oku.”

İsnadında dört “yalancı” vardır.

36. “Gözü ağrıyana, mushafa sürekli bak dedi.”

İsnadında hadisi alınmayan biri vardır.

37. “Kur’an’ı ezberleyip taşıyanın, taşımayana üstünlüğü, yaratanın yaratılana üstünlüğü gibidir.”

İbn Hacer dedi ki: “Bu -hadis- yalandır.”

38. “Kur’an hafızları Allah’ın evliyasıdır. Kim onlara düşmanlık ederse, Allah’a düşmanlık etmiş olur.”

İbn Hacer bunun “münker” bir haber olduğunu söylemiştir.

39. “Kim, bir gecede Secde Suresi’ni, Yasin, Kamer ve Tebareke Surelerini okursa, bu sureler şeytana karşı onun için bir nur ve korunma olur.”

İsnadında “yalancı” vardır.

40. “Ali (ra) Ebu Abdurrahman es-Sulemî’ye, kendisine Kur’an okuyunca beş ayeti aldı ve ona; yeter dedi. Kur’an işte böyle beş ayet beş ayet indi, kim böyle ezberlerse onu unutmaz.”

el-Mizan'da “uydurma” olduğu söylenir.

41. “Kim, bir gecede el-Vakıa Suresi’ni okursa, ebedi olarak fakirlik görmez. Kim de, bir gecede el-Kıyame Suresi’ni okursa, kıyamet günü yüzü aym on dördü gibi Allah’la karşılaşır.”

İsnadında “yalancı” vardır.

42. “Kim, el-Vakıa Suresi’ni okur ve onu öğrenirse, gafillerden yazılmaz, ailesi ve kendisi fakirlik görmezler. Kim, el-Fecr Suresi’ni on gün okursa, günahları bağışlanır.”

İsnadında Abdulkuddus İbn Habib vardır. O “metruk”tur.

43. “Kim, Cuma gecesi Kef Suresi’ni okursa, okuduğu yerden Mekke’ye kadar kendisine bir nur verilir ve gelecek -diğer- Cuma’ya kadar ve üç gün de fazladan olmak üzere günahları bağışlanır.”

Bu uzun bir hadistir ve “uydurma”dır.

44. “Kim, Ayete’l-Kursi’yi okur ve onu zaferanla sol avucunun ayasına sağ eliyle yedi kez yazarsa ve onu diliyle yalarsa onu ebedi olarak unutmaz.”

İsnadında hadis uyduran birisi vardır.

45. “Kim, Ayete’l-Kursi’yi okursa, onun ruhunu Allah’tan başka kimse alamaz.”

Takiyuddin es-Subkî bunun “münker” bir rivayet olduğunu söylemiştir. Uydurma bir hadise benziyor.

46. “Kim, abdest aldıktan sonra Ayete’l-Kursi’yi okursa, Allah ona kırk yılın sevabını verir ve onu kırk derece yükseltir ve onu kırk huriyle evlendirir.”

İsnadında “yalancı” Mükatil İbn Süleyman vardır.

47. “Yasin’i okuyun, zira onda on bereket vardır.”

İsnadında “yalancı” vardır.

48. “Ben ümmetime her gece Yasin okumayı farz kıldım. Kim her gece onu okumaya devam eder ve bunun üzerine ölürse, şehid olarak ölür.”

ez-ZeyV de; “İsnadında suçlanan vardır” denilir.

49. “Kim Âl-i İmran Suresi’nin (başından, Allah katında Din ancak Islâm’dır) ayetlerini uykusuna yatacağı esnada okursa, Allah ona bundan kendisine kıyamet gününe kadar istiğfarda bulunacak olan yetmiş bin melek yaratır.”

İsnadında hadis uyduran biri vardır.

50. “Azı dişinin ağrısını Nebi’ye (*sallallahu aleyhi ve sellem)* şikâyet eden birisine, ‘ona Kur’an oku ve üzerine hurma ye’ dedi.”

İbn Hacer bunun “uydurma” olduğunu söyler.

51. “Nebi *{sallallahu aleyhi ve sellem)* ibn Mes’ud’a kendisine Kur’an okuyup da; ‘biz bu Kur’an’ı eğer bir dağın üzerine indirseydik’ ayetini okuyunca, ona şöyle dedi: Elini başına koy, zira o ayet her dertten bir kısmına şifadır. Ancak ölüm bundan hariç.”

ez-Zehebî, bu haberin “bâtıl” olduğunu söyler. ed-Deylemî bunu tek lafızla iki isnadla rivayet eder: “***Ey Ali! Başın ağrıdığında elini başına koy ve Haşr Suresi’nin son ayetlerini oku.”***

Bu rivayetin ricalinin durumu bilinmez.

52. “Her şeyin bir nesebi vardır, benim nesebim odur -İhlâs Suresi-”

İlh...

İsnadında “hadis uyduran” biri vardır.

53. “Fatiha ne için okunursa ona yarar sağlar.”

Bunu el-Beyhâkî rivayet etmiştir. ***el-Mekâsıd’***da, aslının ***Sahih’***de olduğunu söylenir.

54. “Kim, Kur’an yaratılmıştır derse o kâfirdir.”

Cabir’den “merfu” olarak rivayet edilmiştir. İsnadında Muhammed İbn Abdillah İbn Amir es-Semerkandî vardır. O ise, hadis uydurur. İbn Adiy bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder: “***Kur’an Allah’ın kelamıdır. Ne yaratıcıdır, ne de yaratılmıştır***. ***Kim bundan başka bir şey söylerse o kâfirdir.”*** Bu “uydurma”dır.

el-Hatib, benzerini İbn Mes’ud’dan “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında “meçhul” kimseler vardır.

el-Mizan’d a bunun “uydurma” olduğu söylenir. es-Suyûtî, ***el-LeâlV***nin girişinde şahidleriyle beraber zikredip sonra gereksiz yere uzattı. Hadis “uydurma”dır. Bunu uydurmaya Allah’tan utanmayan kimse cüret eder. Bu sözün Me’mun (Abbasi halifesi) zamanında ortaya çıkmasıyla insanlar çok büyük sıkıntılar çektiler. Kör ve karanlık bir fitne o zaman ortalığı sarmıştı. Bu konuda söz söylemek bid’at ve münker bir şeydir. Bu konuda ne Kur’an’da, ne de Sünnet’te tek bir harf varid olmamıştır. Se-lef-i Salihin’den bu konuda herhangi bir şey rivayet edilmemiştir.

55. “Allah’ın arş çevresindeki kelamı Farsça’dır. Allah yumuşak bir emri vahyedeceğinde bunu Farsça yapar, içinde şiddet olan biri işi vahyedeceğinde de, onu Arapça olarak vahyeder.”

İbn Adiy bunu, Ebu Umame’den “merfu” olarak rivayet eder. O hadis “uydurma”dır. İbn Hibban dedi ki: “Bu hadis bâtıldır. Hiçbir aslı yoktur. Bu konuda -bu anlamda- gelen ne kadar haber varsa uydurmadır. Bundan başka bir şey söyleyen kendisini zorlamaya sevketmiştir.”

56. “Allah’ın Nebisi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** (gözler onu idrak etmez, o ise gözleri idrak eder) ayeti hakkında şöyle dedi: Tüm insanlar, cinler, şeytanlar ve melekler yaratıldıkları günden kıyamet gününe kadar tek bir saf halinde dizilseler, asla Allah’ı kuşatamazlar.”

İbn Adiy, bunu Ebu Said’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Ancak bu “uydurulmuş” bir hadistir. (es-Suyûtî) ***el-Leâlf*** de dedi ki: “Bu uydurma hadisi İbn Ebi Hatim, Ebu’ş-Şeyh ve İbn Merdeveyhî tefsirlerinde ‘tahric’ etmişlerdir.”

Faide:

Ahmed İbn Hanbel dedi ki: “Üç -tür- kitap vardır ki, bunun aslı yoktur: Meğazi, melahim ve tefsir kitapları.”

el-Hatib el-Bağdadî dedi ki: “Bu konuda kendisine itiraz edilemeyecek olduğu halde yazılmış olan kitaplardır, zira kıssadan olan bu kitaplara birçok şeyi katarlar. Bu konuda en meşhur kitaplar el-Kelbî’nin ve Mukatil İbn Süleyman’ın tefsirleridir.”

Ahmed (İbn Hanbel) dedi ki: “el-Kelbî’nin tefsiri başından sonuna yalan doludur. Onu okumak helâl değildir.” Bunu kitabın hepsi için değil, büyük bir kısmı için söylemiştir. Yine bu türden sayılabilecek olan tefsirlere gelince, bid’at ehlinin bid’atlerine çağırmak için yazmış oldukları tefsirlerdir. Onların tefsirlerine de nazar etmek -okuyup incelemek- caiz değildir. Zira onlar tefsirlere birçok bid’atlerini katıp insanlar arasında yayarlar. es-Suyûtî bunun anlamını açıklamak için şöyle dedi: “Sûfilerin tefsirlerine gelince, es-Sülemî’nin ***Hakaiku t-Tefsir*** adlı kitabıdır. Kim onda bulunanı tefsir zannederse kâfir olur.”

(eş-Şevkanî) dedi ki: “Hiçbir şüphe yok ki, sûfilerin Kur’an hakkın-daki birçok sözleri tefsirden çok tahrife daha yakındır. Hatta bunun çoğu Batiniye Fırkaları’nın tefsirleri cinsinden ve tahrifatlarındandır.”

Tefsirlerden kendisine güvenilmemesi gereken tefsirler arasında İbn Abbas’ın tefsiri sayılabilir. Zira bu tefsir, el-Kelbî, es-Suddî ve Mukatil gibi yalancılar yoluyla rivayet edilmiştir.

es-Suyûtî bunu açıklamak için şunları söylüyor: “İbn Teymiyye bu anlamı daha önceden yakalamıştır. es-Sa’lebî, el-Vahidî, ez-Zemahşerî gibi, içinde birçok uydurma hadisin bulunduğu tefsirlere güvenmek doğru değildir [ve bu konularda seleften rivayet ettikleri]. Çünkü Allah’ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** adına uydurulmuş olan bir yalan anlaşılmazsa, diğer insanlar hakkında söylenen yalanlar hiç anlaşılmaz. Rafızîlerin tefsirlerinde zikrettikleri yalanlar da bu türdendir. Mesela; “Sizin veliniz ancak Allah ve Rasulü...” ve “Her kavim için bir hidayete erdirici vardır” “Onu, kavrayan bir kulak kavrar” ayetlerinin -kasdınm- Hz. Ali olduğunu söylemeleri bu tefsir türüne bir örnektir. Hiç şüphe yok ki bunun hepsi uydurmadır.”

Hakeza Ali’nin yüzüğünü, sadaka olarak vermesi hakkında söyledikleri de uydurmadır. “İki deniz birbirine karıştı” ayetini Ali ve Fatıma için tefsir ederler. İçi boş inci ve mercanı da böyle tefsir ederler. Hakeza “Her şeyi apaçık bir imamda tamamladık” ayetini de Ali (ra) için tefsir ederler. Ayrıca, “Sâbirin” için Rasulullah, (***sallallahu aleyhi ve sellem),*** “Sâdikin” içinse Ebu Bekr, “Kânitün” ve “Münafikun” için Osman, “Müstağfirin” için Ali’dir, denilmesi de bu türden tefsirlerdir. “Muhammed ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** ve onunla beraber olanlar” Ebu Bekr, “Kâfirlere karşı çok çetindir” Ömer, “Kendi aralarında merhametlidirler” Osman, “Onları secde

ediciler olarak görürsün” Ali olduğu şeklindeki tefsirlerde bu tür yalanlardandır.

57. “Kim Kur’an’ı kendi görüşüne göre tefsir eder de, bunda isabet etmiş olsa bile, o öyle bir günah işlemiş olur ki, tüm kullar arasında taksim edilse, onların hepsine yeter. Eğer hata etmişse, cehennemdeki yerine hazırlansın.”

ez-ZeyV de isnadında Ebu İsmet’in olduğu söylenir. Hadis uydurmakla meşhurdur.

58. “Kim, Kur’an’ı kendi görüşüyle tefsir ettiğinde abdest üzereyse, abdestini iade etsin.”

ez-ZeyV de isnadında “hadis uyduran” olduğu söylenir.

59. “Yüzlerin beyazladığı gün”den muradın Ehl-i Sünnet, “Yüzlerin ağardığı gün”den murad da heva ve bidat ehli olduğu.

Hakkındaki hadis “uydurma”dır. ***(ez-ZeyV***de)

60. “Yeryüzünde bulunan hiçbir yeşillik ve ağaçlar üzerinde bulunan hiçbir meyve olmasın ki, üzerinde Bismillahirrahmanirrahim yazılı olmasın. Üzerinde; bu falan oğlu falanın rızkıdır, işte bu ‘düşen hiçbir yaprak olmasın ki’ ayetinin tefsiridir.”

Türünden haberler tamamen bâtıldır. ***{el-Mizan'***da)

61. “Hâ, Mim, Ayn, Sin, Kâf’ın tefsiri için Hâ; Ali ile Muaviye’nin harbi, Mim; Mervan’ın vilayeti, Ayn; Abbasi halifeliği, Sin; Sufyaniliğin hakimiyeti, Kâf; Mehdinin hayatı.”

Hakeza bunun tefsiri hakkında söylenen; Ayn azap, Sin Sünnet ve Cemaat, Kâf ahir zamanda başlarına taş yağan kavimler şeklindeki tefsirlerin de tamamı “bâtıl”dır. Bunun hiçbiri sahih değildir, “uydurma”dır. Harflerin tefsiri hakkında gelen tüm tefsirler bâtıldır.

62. “(İman edenlerle karşılaşınca iman ettik derler.) Abdullah İbn Ubey İbn Selul ve onun arkadaşları hakkında inmiştir. Bu da arkadaşlarıyla bir gün yürürlerken sahabeden bir cemaatle

karşılaştıklarında ibn Ubey dedi ki; bakın sefihleri nasıl geri çevireceğim. Sonra Sıddık'ın (Ebu Bekr) elini tuttu ve Temimoğullarının efendisi merhaba dedi. Ömer'in ve Ali'nin de ellerini tuttu..." İlh...

İbn Hacer dedi ki: "Uydurma olduğunun alameti üzerinde apaçık görünüyor. İsnadı 'müselsel' olarak yalanlarla doludur."

63. "Topluluğunuzda münker olanı işliyorsunuz" ayetin tefsiri "yellenme" olarak tefsir edilmektedir. İsnadında Ravh İbn Gatif vardır. Onun hadisleri yazılmaz denilmiştir. Bununla beraber hadis uydurmakla suç-lanmamıştır.

Buharî ***Tarih'inde,*** İbn Cerir, İbnu'l-Münzir, İbn Ebi Hatim ve İbn Merdeveyhî tefsirlerinde bunu onun yoluyla Hz. Aişe'den (mevkuf) olarak rivayet etmişlerdir.

64. "Yüksek yataklar" ayetinin tefsiri hakkında **"Her yatağın kalınlığının yerle gök arası kadar olduğu..."**

İsnadında hadis uyduran biri vardır. Denildi ki: "Bu lafızda Ebu Said'den gelen bir rivayet vardır. et-Tirmizî ona 'hasen' demiştir." [1] Kitabımızın sonunda tefsirle ilgili hadisler gelecektir.

UÇUNCU FASIL

Nebinin (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Faziletleri

1. "Ben nebilerin sonuncusuyum, benden sonra nebi olmayacaktır, ancak Allah dilerse."

Bunu el-Cevzekanî, Enes'ten "merfu" olarak rivayet etmiştir. Cümledeki "***istisna***" "uydurma"dır. Bunu zındıklardan birisi uydurmuştur.

2. "Allah'ın Nebisi'ne (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** soruldu; Adem cennette iken sen neredeydin? Dedi ki; onun sülbündeydim. Ve -yine- ben onun sülbündeyken yere indim. Gemiye de babam Nuh'un sülbündeyken bindim. Babam İbrahim ateşe atılınca, ben de onun sülbünde ateşe atıldım.

Benim -soyumdan gayri meşru ilişki üzere hiçbir zaman bir anne ve baba bir araya gelmemiştir. Allah böylece sürekli olarak, temiz rahimlerden, arındırılmışlardan rahimlere nakletti. Temizlemiş olarak. Soyumda birbirinden ayrılan iki boy olmuş olmasın ki, ben onun hayırlı olanında olmayayım. Allah bana nübüvveti vermek istedi. Tevrat'ta benim müjdem vardır. Incil'de adım açıklandı. Yeryüzü benim yüzümü görmek için aydınlanır. Gökyüzü de beni görmek için. Allah'ın semasına yükseltildim. Benim adımı kendi isimlerinden bir addan ayırarak koydu. O arşın sahibi olan Mahmud'dur. Ben de Muhammed'im."

Bu konuda Hassan İbn Sabit şöyle der: "***Daha önceleri gölgelerde temiz oldum, yaprakların üzerine örttüğü yerde, sonra yeryüzüne ne mudğa ne de alak varken insan olarak indirildim. Bunu söyleyince Hassan ın ağzına altın doldurdular***." Bu -hadis- "uydurma"dır. Zındıkların bazısı bunu uydurmuştur. ***el-Leâlf***de; "Hiç şüphesiz bu beytler Abbas'a aittir" denildi.

3. "Kıyamet günü bütün nesebler ve sebepler kesilecek, ancak benim nesebim ve sebebim kesilmeyecek. Adamın biri gelip; senin nesebin nedir, dedi? Araplar dedi. Sonra sebebin nedir deyince, Mevali (Islâm'a giren köleler) dedi. Bana helâl olan onlara da helâl olur. Bana haram olan on**lara da haramdır. Allah sağımda bir Arap olmadan hiçbir seriyyede -gazveye- çıkmamamı bana vahyetti. Eğer hiçbir Arap yoksa mevaliden bir kimse. Eğer hiçbiri yoksa boş kalabalıklardır onlarda da hiç bir hayır yoktur. Ey Selman! Ne onların kadınlarını nikâhlaman ve ne de onların başında emir olman gerekmez. Siz ancak vezirlersiniz. Onlar ise, imamdırlar. Eğer Allah benim şeceremden daha hayırlı bir şecere bilseydi, beni ondan derlerdi. O da Arapların şeceresidir."**

İsnadında Harice İbn Mus'ab vardır. O, bunu tek başına rivayet etmiştir. Güvenilir değildir. ***el-Leâlf*** de söylendiği gibi, bunu et-Tirmizî ve İbn Mace rivayet etmiştir. İbn Adiy dedi ki: "O, hadisi yazılan kimselerdendir." [2] Bu hadisin metninde gizlenmesi mümkün olmayan bozukluklar vardır. Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** hadisini bilen kimseye bu gizli kalmaz.

4. "Cibril bana gelerek dedi ki: Allah sana selam söylüyor ve diyor ki; seni doğuran nesebe cehennemi ve seni taşıyan rahime ve seni

kefillik eden kucağı da cehennemi haram kıldım. Neseb (sülb) ise Abdullah, rahim ise Amine Bintu Vehb, hane ise Abdulmuttalib ve Fatıma Bintu Esed'dir."

İsnadında "meçhul" kimseler vardır. Bu hadis "uydurma"dır.

5. "Annemin kabrine gittim ve Allah'ın onu diriltmesini istedim. Allah da onu diriltti, o da bana iman etti. Allah onu sonra tekrar -eski ha-line- çevirdi."

el-Hatib bunu, Hz. Aişe'den (r.anha) "merfu" olarak rivayet etmiştir. İbn Şahin de Aişe'den rivayet etmiştir.

İbn Nasır dedi ki: "Bu hadis uydurmadır. İsnadında Muhammed İbn Ziyad en-Nakkaş vardır, güvenilir değildir. Ahmed İbn Yahya el-Hadramî ve Muhammed İbn Yahya ez-Zuhrî meçhul kimselerdir."

İbn Hacer ***el-Lisan***'da dedi ki: "Muhammed İbn Yahya 'meçhul' değildir. Aksine o bilinen, bir kimsedir." ***el-Mizan'***da Ahmed İbn Yahya el-Hadramî, Harmele et-Tuceybî'den rivayet etti. İbn Yunus onun hadiste gevşek olduğunu söylemiştir. en-Nakkaş ise, ez-Zehebî'nin söyleyişine göre, çağında Kur'an okuyucularının hocasıdır. Ancak onda -buna- rağmen "zayıflık" vardır.

es-Suyûtî, ***el-Leâlf de*** bu hadis hakkında uzunca konuşur. Doğrusu bu hadis uydurma değil, zayıftır. Dedi ki: "Bunun hakkında bir cüz de yazdım."

Bu hadisin bazı lafızlarında Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem***): "***Rabbinden annesini diriltmesini istedi. O da annesini diriltti. Ona iman etti, sonra onu tekrar öldürdü***." Ahmed -bunu- Ebu Rezin, el-Ukaylî'nin hadisinden rivayet etmiştir. Dedi ki: ***"Ey Allah'ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem)! Benim annem nerede? Dedi ki; annen cehennemde. Sonra (RasuVe) dedi ki; ailenden ölenler nerede? Dedi ki; annenin benim annemle beraber olmasından razı değil misin?"*** (»)

6. "Şu kimselere şefaatçi kılındım; anneme, amcam Ebu Talib'e ve emzikten kardeşime."

el-Hatib bunu, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet etmiştir. "Hadis bâtıldır" demiştir.

7. "Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ile Yahudilerden kırk kişi, onun mu Musa'nın mı daha faziletli olduğu konusunda tartıştılar. Onlar O'na

***(sallallahu aleyhi ve sellem)* delil getirdiler. RaSUİ *(sallallahu aleyhi ve sellem)* onlara karşı delil getirdi."**

Hadis "uydurma"dır. es-Suyûtî, ***el-Leâlf de*** bu hadisi uzunca rivayet etmiştir.

8. "Cibril (as) indi ve dedi ki; ey Muhammed *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Allah sana selam söylüyor ve diyor ki; ben Yusuf'un güzelliğini Kürsi'nin nurundan giydirdim. Senin yüzünün güzelliğini de arşımın nurundan verdim. Senden daha güzel bir kul yaratmadım."

el-Hatib bunu, Cabir'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. Bu hadis "uydurma"dır.

9. "Nebi'ye *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bir Arap gelip; eğer sen peygambersen -bil bakalım- benim yanımda ne var? Dedi ki; senin yanında iki güvercin yavrusu ve üzerinde anneleri var."

el-Hatib bunu, Zeyd İbn Erkam'dan "merfu" olarak rivayet etmiştir. Dedi ki: "Şiddetli bir şekilde 'münker'dir. İsnadı çok garibtir. Onu ancak

l Senedindeki en-Nakkaş yalancıdır, hadis uydurur. Hakeza, Muhammed İbn Yahya ez-Zuhrî'de yalancıdır. Bkz. ***L'ısanul-Mizan***: c.5/420 (1380)

bu vecihle yazdım. Bu hadis, Muhammed İbnu'l-Ferhan İbn Ruzbe ed-Durî'nin uydurmuş olduğu uzak değildir."

10. "Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** bir adama iki kolunun terini bir şişeye doldurup verdi. Medineliler onun kokusunu hissetsinler diye, o adam da bunu kendisine sürmeye başladı. Bunun için o kokucuların evi diye adlandırılmıştır."

el-Hatib bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Hadis “uydurma”dır.

11. “Allah’ın Rasulü’nün ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** bir kılıcı vardı, ZülfÎ-kar olarak adlandırılırdı. Bir de yayı vardı, Zatu’s-Sedad olarak adlandırılırdı. Onun bir sadakı (okluğu) vardı, Zü’l-Cemi olarak adlandırılırdı.”

İbn Hibban bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etti. Hadis “uydurma”dır. İsnadında “metruk” vardır.

12. “Allah’ın Nebisi’ne ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Hayber’i fethettiğinde, payına dört çift nalın, dört çift ayakkabı (çarık), on kap da altın ve gümüş ve bir de siyah eşek düştü. Eşeğe dedi ki; adın ne? O da Yezid İbn Şihab dedi.”

İbn Hibban bu -hadisin- “uydurma” olduğunu söylemiştir.

13. “Cibril Nebi’ye ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** bir üzüm hevengiyle geldi ve ona dedi ki; Allah sana selam söylüyor ve bu hevengi yemen için beni sana gönderdi.”

İbn Hibban bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bunun aslının olmadığı söylendi.

ed-Darekutnî ise, bunu Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. *el-Mizan' d* a bu hadisin “münker” olduğu söylenmiştir.

14. “Allah’ın yardımı -zaferi- geldiği zaman, ayeti inince Muhammed ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki; ey Cibril! Ben kendi ölümüm için başsağlığı diledim. Cibril de dedi ki; ahiret senin için daha hayırlıdır. Rabbin sana razı olduğunu verecektir. Bunun üzerine Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** namaz toplayıcıdır, diye çağırılmasını emretti. Hemen Muhacirler ve Ensar Allah’ın Rasulü’nün (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** mescidinde toplanmaya başladılar.”

Ebu Nuaym bunu, İbn Abbas’tan uzun “merfu” bir hadis olarak rivayet etmiştir. Yaklaşık üç sayfa civarındadır. Bu -hadis- “uydurma”dır. Bunun da

afeti -illeti- Abdulmünim İbn İdris İbn Sinan’dır.

15. “Kim bir gün ve gecede, sana yüz kez salât getirirse, ona iki bin kez salât getirilir ve bir ihtiyacı görülür. En basiti Allah’ın onun cehennem ateşinden azad etmesidir.”

el-Hatib bunu, İbn Mes’ud’dan “merfu” olarak rivayet etmiş ve buna “bâtıl” demiştir. ***el-Mizan'***da ise, hem metninin ve hem de isnadının “uydurma” olduğu söylenir.

16. “Kim, benim kabrimin yanında bana salât getirirse, onu duyarım. Kim de, bana uzak bir yerden bana salât getirirse, Allah onu bana ulaştıracak bir meleği görevli kılar ve onun dünya ve ahiret işini üstüne alır. Ben de ona şefaatçi olurum.”

el-Hatib bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder. el-Ukaylî dedi ki: “Bunun aslı yoktur.” el-Beyhâkî, bunu ***Şuabu’l-İmân'***da birinci yolla rivayet etmiştir. İsnadında “yalancı” vardır. el-Beyhâkî, aynı zamanda İbn Mes’ud’dan “merfu” olarak bu hadisin bir şahidini rivayet etmiştir. Lafzı şöyledir: “***Allah’ın yeryüzünde gezen melekleri vardır. Ümmetimden bana selam ulaştırırlar***.”

İbn Abbas’ın “merfu” rivayetinde ise şöyle denir: “***Ümmetimden kim ki bana bir salâtta bulunursa, o mutlaka bana ulaşır. Melek der ki; falan kimse sana salât getiriyor.*** ”

Ebu Davud ile el-Beyhâkî ise, bu hadisi Ebu Hureyre’den şu lafızla rivayet ederler: “***Allah’ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) dedi ki; bana selam veren bir kimse olmasın ki, Allah ona selamına karşılık vermem için ruhumu bana iade etmiş olmasın***.” es-Suyûtî, bunun çok şahidlerini zikretmiştir.

17. “Hiçbir Nebi olmasın ki, ölüp de kabrinde kırk gün bekledikten sonra, ruhu ona geri iade edilmiş olmasın.”

İbn Hibban bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Dedi ki: “Bu hadis bâtıldır.” İbnû’l-Cevzî ***el-Mevduaf*** mda bunu böyle zikretmiştir.

el-Leâlf de (es-Suyûtî) bu hadisi et-Taberanî’nin rivayet ettiğini, ***el-Hilye’***de ise, Ebu Nuaym’m bunu rivayet ettiğini zikretmiştir. Bu hadisin “hasen” derecesine ulaşmasını sağlayan şevahidi vardır. el-Beyhâkî aynı zamanda bu hadisi ***Hayatu’l-Enbiya*** adlı kitabında zikretmiştir. Abdurrezzak da, ***Musannef*** inde Said İbnuTMuseyyeb’in bir sözü olarak rivayet etmiştir.

İbn Hacer dedi ki: “el-Beyhâkî, ***Hayatu’l-Enbiya'***da bu hadise özel bir cüz (bölüm) ayırmıştır. Bu hadisi de teyid eden birçok hadis rivayet etmiştir. Oraya bakılabilir.”

18. “Sen olmasaydın (sen olmasaydın) felekleri yaratmazdım.”

es-Sağânî, bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemiştir.

19. “Ben nebilerin yaratılış olarak ilkleri, peygamber olarak gönderilişte ise en sonuncularıyım.”

el-Hâkim, bunun bir şahidini şu lafızla rivayet etmiştir: ***“Adem Ruh ile cesed arasındayken ben nebi idim”***

es-Sağânî ve İbn Teymiyye bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemişlerdir.

20. “Ben Allah’tanım, mü’minler ise bendendirler. Hayr, kıyamet gününe kadar benim ümmetimde olacaktır.”

İbn Hacer; “-Bu hadisi- bilmiyorum” dedi.

21. “Hiçbir nebi ölmeden, mutlaka okumuş ve yazmıştır.”

et-Taberanî, bunun “münker” olduğunu söylemiştir. Hadis Kur’an’a aykırıdır.

22. “Adım Kur’an’da Muhammed, Incil’de Ahmed, Tevrat’ta ise Uheyd’dir. Çünkü ben ümmetimin birincisiyim, o halde beni bütün kalbinizle seviniz.”

İsnadında hadis uyduran -bir kimse- vardır.

23. “Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** ölümünden iki ay önce -kendini- ibadete verdi. Ve kadınlarını terk etti. O hale geldi ki, tıpkı eskimiş kırba haline dönüştü.”

İsnadında terk edilmiş biri vardır.

24. “Marifet benim sermayem, akıl dinim, şeref temelim, şevk binitim, Allah’ı zikr tesellim, güven hâzinem, hüzün arkadaşım, ilim silahım, sabır gömleğim, rıza ganimetim, fakr övüncüm, zühd mesleğim, yakîn gücüm, sıdk şefaatçim (yardımcım), itaat görevim, cihad ahlâkım, namaz ise gözümün nurudur.”

Kadı İyad bunu zikretmiştir. Fakat “uydurma” olduğu her halinden belli.

25. “Rabbim beni güzel bir edeple edeplendirdi.”

Bu hadisin sabit olan hiçbir isnadı yoktur.

26. “Ben ‘dad’ harfini söyleyenlerin en güzel söyleyeniyim.”

Bu hadisin aslı yoktur. Fakat anlamı sahihtir.

27. “Allah bize nesebsiz olarak katılana da, sebepsiz olarak nesebimizden çıkana da lanet etsin.”

Bunun bir isnadının olduğunu hiç bilmiyorum. İbn Hacer de bu konuda bir şeyler yazmıştır.

28. “Bu duvarın arkasını bilmem.”

İbn Hacer bunun aslının olmadığını söylemiştir.

29. “Rasulullah’ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şehadet parmağı (sebbabe) orta parmağından daha uzundur.” [3]

Bu hadis “sahih değildir.”

30. “Ben adil olan melik (kral) zamanında doğdum.”

Aslı yoktur.

31. “Beni binicinin (oku) gibi kılmayınız.”

es-Sağânî bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir.

32. “Bir çocuğu Muhammed olarak adlandırdığınız da, onu Muhammed *(sallallahu aleyhi ve sellem)* için yüceltin, ona saygı duyun, onu övün, onu zelil kılmayın, aşağılamayın, onu utandırmayın.”

Bu hadisin senedinde, hadis uydurmakla bilinen bir kimse vardır. Bu anlamda başka hadislerde vardır. Fakat hiçbirisi sahih değildir.

33. “Bana salât getirdiğinizde tüm peygamberlere getiriniz.”

el-Mekâsıd’da, bu hadisi bu lafızla hiç bilmem diyor. es-Sehavî şöyle der: “Belki de bu hadis, bana ve Allah’ın nebilerine salât getirin anlamındadır.”

34. “Meclislerinizi bana salât getirmekle süsleyiniz. Zira sizin bana salât getirmeniz kıyamet günü sizin için nurdur.”

el-Mekâsıd’da senedinin “zayıf” olduğu söylenir.

35. “Bana salât getirmek, köle azat etmekten daha faziletlidir.”

İbn Hacer, bunun “uydurulmuş” bir yalan olduğunu söyler.

36. “Nebi’ye *(sallallahu aleyhi ve sellem)* salât getirmek geri çevrilemez.”

Merfu olarak anılması ya da rivayet edilmiş olması doğru değildir.

Bu hadisin bir benzeri de şu sözdür: “***Amellerin hepsinin kabul edileni ve reddedileni vardır. Ancak bana salât getirmek bundan müstesnadır. Zira o kabul edilir reddedilmez***

İbn Hacer; “Bu hadis gerçekten çok zayıftır” demiştir.

37. “Kim, günde üç kez; Allah’ın salâtı Adem’in üzerine olsun, derse, Allah onun günahlarını velev ki denizin köpükleri kadar da olsa bağışlar. Cennette de Adem’in yoldaşı olur.”

Bu hadis “münker”dir.

38. “Kim, meşgul iken salât getirirse, bir melek ona -şöyle- seslenir; ey Allah’ın kulu! Bu ameli tekrar işle. Allah günahlarını bağışladı, der.”

Bu hadis çok “münker” bir hadistir.

39. “Kim, Allah’ım! Nebi Muhammed’e (.***sallallahu aleyhi ve sellem)*** kullarından O’na (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** salât getirenlerin sayısınca salât et. Allah’ım! Nebi Muhammed’e ***[sallallahu aleyhi ve sellem)*** kendisine nasıl salât getirmemiz gerekiyorsa öyle salât et. O’na ***[sallallahu aleyhi ve sellem)*** nasıl salât getirmemizi emrettiysen öyle salât et. Bunu kim, her sabah kalktığında söylerse, yeryüzü ehlinin amelinin on katı kendisine ecir olarak verilir.”

İsnadında yalan söyleyen ve hadisi alınmayan kimseler vardır.

40. “Kim, her Cuma günü bana kırk kez salât getirirse, Allah onun kırk yıllık günahlarını siler. Kim de, bana bir kez salât getirir de, bu da ondan kabul edilirse, Allah onun seksen yıllık günahlarını siler.”

İsnadında hadis uydurmakla suçlanan bir ravi vardır.

41. “Benimle beraber Halil -İbrahim- (as) zikredildiğinde, önce O’na salât getirin sonra da bana. Peygamberler zikredildiğinde ise, önce bana sonra onlara salât getirin.”

Ne isnadının nasıl olduğunu ve ne de onu rivayet edenin kim olduğunu bilmiyorum.

42. “Kim bana yazdığı bir yazıda (kitapta) salât getirirse, adım o kitapta olduğu sürece melekler ona istiğfarda bulunur.”

İsnadında hadisi hüccet olmayan bir kimse vardır. Çok zayıf yollarla rivayet edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ FASIL

Dört Halife, Ehl-i Beyt, Sahabeler ve Diğer İnsanların Menkıbeleri Hakkında

EBU BEKR (RA) HAKKINDA

1. “Allah’ın Nebisi (*sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki; ey Ebu Bekr! Sana bir müjde vereyim mi? O da; evet, annem babam sana feda olsun, dedi. Dedi ki; Allah Azze ve Celle kıyamet günü -herkese- umumî olarak tecelli eder, sana ise özel...”

el-Hatib bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet edip “aslı yoktur” demiştir. İsnadında Muhammed İbn Abd İbn Amir vardır. Onun rivayetinin bazı yolları vardır. Allah’ın Nebisi ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** Ebu Bekr’e dedi ki: “***Allah sana en büyük rızayı verdi. Topluluktan bazıları dediler ki; büyük rıza nedir ey Allah’ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem***)? ***Dedi ki; Allah kıyamet günü tüm mü’min kullarına genel olarak tecelli eder, Ebu Bekr’e ise, özel olarak tecelli eder.”***

Ebu Nuaym bu rivayeti, Cabir’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Muhammed İbn Halid el-Huttelî vardır. (Kesir İbn Hişam’dan) ***el-Leâlf*** de, ***el-Müstedrek”***te el-Hâkim’in bunu el-Huttelî tarikiyle (yoluyla) rivayet ettiğini ve ez-Zehebî’nin bunu “ta’kib” yoluyla zikrettiğini nakleder. el-Huttelî için dedi ki: “O bunu yalan rivayet etmiştir. Öyle sanıyorum ki, o bunu uydurmuştur.”

2. “Ebu Bekr Nebi’ye *{sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki; ben seninle beraber ilk saftaydım. Sen tekbir getirdin ben de getirdim. Sonra fatihayı okumaya başladım. Bu esnada şeytan abdestim hakkında bana vesvese vermeye başladı. Bunun üzerine mescidin kapısına çıktım. Bir de ne göreyim, orada bu seslenici bana sesleniyor. Şöyle diyordu; arkana bak. Bir de ne göreyim, orada altından bir tas içinde kardan daha beyaz bir suyla doluydu ve baldan daha tatlıydı, yağdan daha yumuşaktı. Üzerinde yeşil bir mendil vardı. Üzerinde La ilahe illallah, sıddık Ebu Bekr’dir yazıyordu. Onu alıp omzuma attım. Sonra namaz için abdest aldım ve abdesti-min hakkını verdim. Sonra da mendili tasın üzerine örttüm. Ardından hemen bana yetişmek istedim ve sen hâlâ ilk rekâtta idin.

Böylece namazımı seninle tamamladım ey Allah'ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Allah'ın Nebisi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki; sana müjde veriyorum, orada sana namaz için abdest aldıran Cibril'di. Sana mendil veren ise Mikail'di. Benim diz kapaklarımı tutup da senin namaza yetişmene sebep ise İsrafil'di."

Bu "uydurma" bir hadistir. İsnadındaki Muhammed İbn Ziyad yalancıdır. Bu rivayetin bir benzeri bir rivayeti Ali İbn Ebi Talib (ra) hakkında rivayet edilmiştir. Onda ise ***"leğen"*** ve "***mendil***" vardır. Hepsi, yalan ve uydurmadır.

3. "Allah ruhları yaratmak istediğinde, ruhlar arasında Ebu Bekr'in ruhunu seçti, sonra onun toprağını cennetten, suyunu Hayevan adlı cennet suyundan getirdi. Ve ona cennette beyaz inciden bir köşk hazırladı."

el-Hatib bunu, Hz. Aişe'den "merfu" olarak rivayet eder. Sonra, bu hadisin hiç sabit olmadığım söyledi. Bunun için, Harun İbn Ahmed el-Allaf (el-Kattan olarak meşhur) suçlanmıştır.

ez-Zehebî, ***el-Mizan***'da onu tercüme-i halini verirken, bunun kesinlikle "bâtıl" olduğuna hükmetmiştir.

4. "Yahudilerden birisi Ebu Bekr'e dedi ki; Musa'yı gönderene ve onunla konuşana andolsun ki ben seni seviyorum. Ebu Bekr'i, Yahudiyi küçük görmekten onun söylediklerine başını -bile- kaldırmadı. Bunun üzerine Cibril indi ve dedi ki; ey Muhammed! Yüce olan Allah sana selam söylüyor ve diyor ki; Ebu Bekr'e ben seni seviyorum diyen Yahudiye söyle, Ebu Bekr'i sevdiği için Allah kıyamet günü onun üzerinden cehennem ateşinden iki hususu giderdi. Ne demirden halkalar boynuna takılacak ve ne de demirden zincirler boynuna takılmayacak."

Bunu İbn Adiy, Enes'ten "merfu" olarak rivayet etmiştir. Hadis "uy-durma"dır. İsnadında hadis uyduran iki kişi vardır.

5. "Allah illiyinde en yüksek bir yerde, Ebu Bekr için kudretle havada duran yakuttan bir çadır hazırlamıştır."

el-Hatib bunu, el-Bera [İbn Azib]'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. Hadis "uydurma"dır.

6. "Cibril üzerinde ipekten bir bürde olarak indi. Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki; ey Cibril! Bugüne kadar bana böyle bir elbise içinde hiç inmedin? Dedi ki; Allah meleklerin, yerde Ebu Bekr'in giyindiği gibi giyinmelerini emretti."

el-Hatib bunu, İbn Abbas'tan rivayet eder. Hadis "uydurma"dır.

7. "Ebu Bekr doğduğunda Allah Adn Cenneti'ne dönüp baktı ve dedi ki; izzetim ve celâlim için andolsun ki, bu yeni doğan çocuğu seven herkesi sana alacağım."

el-Hatib bunu, İbn Ömer'den "merfu" olarak rivayet edip "bâtıl" olduğunu söyler.

8. "Allah Ebu Bekr'i kendi dini ve vahyini korumak için halife kıldı. Onu dinleyin felaha erersiniz, ona itaat edin doğru yolu bulursunuz."

el-Hatib bunu, İbn Abbas'tan "merfu" olarak bunu rivayet etmiş ve "uydurma" olduğunu söylemiştir.

9. "Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** bir keresinde Cibril ile beraberken oradan Ebu Bekr geçti. Dedi ki; Ebu Bekr mi? (Rasul) onu tanıyor musun? Cibril; evet dedi. O gökyüzünde yeryüzündekinden daha meşhurdur. Melekler onu Kureyş'in hâkimi diye adlandırırlar. O hayattayken senin yardımcın, öldükten sonra da senin halifendir."

İbn Hibban bunu, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında İsmail İbn Muhammed İbn Yusuf vardır, "yalancı"dır. es-Suyûtî, ***el-Leâlf de*** bunu başka bir yoldan söz etmiştir. Bunda da hadis uyduran bir kimse vardır.

ez-Zehebî, bu hadisin isnadının "karanlık" olduğunu söylemiştir. İbn Hacer de ***el-Lisarf*** da buna katkıda bulunarak ravilerinin el-Mualla İbnu'l-Velid hariç hepsinin güvenilir kimseler olduğunu söylemiştir. İbn Hibban onu ***es-***

Sikat adlı eserinde zikretmiştir. İsnadında İsmail İbn Muhammed vardır. el-Hâkim ise onun “uydurma” hadisler rivayet ettiğini söylemiştir.[4]

10. “Kim Ebu Bekr gibi olabilir? insanlar beni yalanladıklarında o beni doğruladı, bana iman etti ve kızını benimle evlendirdi, malını infak etti, benimle zorluk ordusunda (Ceyşu’l-Usre) cihadda bulundu. Kıyamet günü, o, cennet develerinden bir deve üzerinde gelir, onun bilekleri misk ve amber kokar. Ayakları yeşil zebercettendir. Yuları ise yumuşak incidendir. Üzerinde yeşil sündüs ve istebrektan iki elbise vardır.”

İbn Adiy bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında İshak İbn Bişr İbn Mukatil vardır, hadis uydururdu.

11. “Kıyamet günü olunca, arşın karşısında İbrahim (as) için bir minber ve benim için de bir minber konur. Ebu Bekr için de bir minber konur ve onun üzerinde oturur.”

el-Hatib bunu, Muaz’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Muhammed İbn Ahmed el-Hâlimî vardır. Onun “meçhul” olduğu söyle-

ez-Zehebî: “Onun hadisleri kabul edilmez, aksine hepsi bâtıldır.” İbn Makul dedi ki: “Özellikle ona yüklenme bu hadis yüzündendir.”

12. “Gökyüzüne çıkarıldım. Geçtiğim hiçbir sema olmasın ki, orada adım Muhammed Rasulullah olarak, benden sonra da Ebu Bekr yazılmış olmasın.”

İbn Adiy bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Abdullah İbn İbrahim el-Gifarî vardır. Hadis uydurur.

el-Leâlf de, (es-Suyûtî): “Bu hadis hakkında Allah’a istiharede bulundum. Bu hadis hakkındaki hüküm, zayıflık ve uydurulmuşluk değil, hasen olduğu şeklindedir. Sebebi de şahidinin çok oluşundadır.” İbn Abbas’tan bunu “merfu” olarak rivayet zikretmiştir.

el-Hatib bunu, ***Tarih***'inde rivayet etmiştir. el-Bezzar’ın ***Müsned***'inde, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet edilmiştir. Fakat adı geçen el-Gifarî yoluyla gelir. Sonra onun başka şevahidini zikretti. Hepsi de delil

olabilmekten yoksun bir sürü tartışmadan hâli değildir. Bu durumda olan bir hadis, rivayet yolları ne kadar çok olursa olsun “hasen li-gayrihi” bile olamaz.

13. “Ebu Bekr’in içinde bulunduğu bir topluluğa, ondan başkasının imamlık yapması uygun değildir.”

İbn Adiy bunu, Hz. Aişe’den (r.anha) “merfu” olarak rivayet etmiştir.

İbnû’l-Cevzî dedi ki: “Bu hadis ‘uydurma’dır. İsnadında İsa İbn Meymun vardır. Onun hadisi kabul edilmez. Bunu ondan rivayet eden Ahmed İbn Beşir’dir, hadisi alınmaz.”

el-Leâlf de, hadisi et-Tirmizî’nin (bu yolla) rivayet ettiği söylenir. Ahmed İbn Beşir, Buharî’nin ricalindendir. Alimlerin çoğu onun güvenilir olduğunu söylerler. İsa İbn Meymun ise; “İbn Main bir kez onun durumunun pek zararı yoktur” demiştir. Hammad İbn [Ebi] Seleme ise, onun güvenilir olduğunu söylemiştir. Onu suçlayan bile onun hadis uydurduğunu söylememiştir. Peki, hadisin “uydurma” olduğuna nasıl hüküm verebiliriz? Bunun cevabı; adı, Ahmed İbn Beşir olan iki adam vardır. Onlardan birisi budur. Diğerinin ise, hadisi alınmaz. ***et-Takrib***'in sahibi de böyle demiştir. İbn Kesir, Ebu Bekr’in ***Müsned***'inde bu hadisin sahih olduğuna işaret eden (gerektiren) şahidler vardır. Sonra es-Suyûtî, hadisin şahidlerini zikretti. [5]

14. “Allah yeryüzünde Ebu Bekr’in hata yapmasından hoşlanmaz.”

el-Haris bunu ***Müsned***'inde rivayet etmiştir. Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında Muhammed İbn Said eş-Şamî (el-Maslub) vardır, zındıklardandır. Hakeza isnadında Nasr İbn Hammad el-Varrak vardır, yalancıdır.

15. “Miraca götürüldüğümde dedim ki; Allah’ım! Benden sonra Ali Ebi Talib’i halife kıl. Bunun üzerine gökyüzü titredi. Melekler her taraftan seslenerek dediler ki; ey Muhammed -şu ayeti- oku: ‘Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz.’ Allah senden sonra Ebu Bekr’in -halife- olmasını dilemiştir.”

el-Cevzekanî bunu, Ebu Said’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Hadis “uydurma”dır.

16. “Cibril dedi ki; Ebu Bekr hariç ümmetimin hepsi hesaba çekilecek. Kıyamet günü olunca, ona denilir ki; ey Ebu Bekr! Cennete gir. Dedi ki; hayır beni dünyada sevenleri de cennete koymadıkça -cennete- girmem dedi.”

ez-Zeyl'de bunun “uydurma” olduğu söylenir.

17. Ömer’in sözü: **“Allah’ın Rasulü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Ebu Bekr’le konuşurken ben ikisinin arasında zenci gibi kalıyordum.”**

İbn Teymiyye bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir.

18. “Ebu Bekr’in imanı, tartıda insanların -hepsinin- imanına denk gelir.”

es-Sehavî, ***el-Mekâsıd***'da bunu zikretmiştir.

Senedinin Ömer’den geldiği hususunda “mevkuf” olduğu sahihtir. Merfu olduğu -rivayeti- ise zayıftır.

19. “Allah benim göğsüme ne döktüyse, ben de onu Ebu Bekr’in göğsüne boşalttım.”

el-Hulasa'da bunun “uydurma” olduğu zikredilmiştir.

ÖMER (RA) HAKKINDA

20. “Bu ümmetten kitabı ilk kez sağından verilecek olan kimse, Ömer Ibnu’l-Hattab’dır. O gün güneşin aydınlığı gibi aydınlığı vardır. Denildi ki; Ebu Bekr -o gün- neredir? Dedi ki; melekler onu cennetlere koymak için düğün yaparlar.”

el-Hatib bunu, Zeyd İbn Sabit’ten rivayet etmiştir. “Merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadisi uydurmakla suçlanan Ömer İbn İbrahim İbn Halid el-Kurdî’dir.

21. “Eğer ben size peygamber olarak gönderilmeseydim, Ömer size -peygamber- olarak gönderilirdi.”

İbn Adiy bunu, Bilâl'den (ra) "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında hadis uyduran vardır. Bu hadis başka bir yoldan da rivayet edilmiştir. İsnadında hadisi terk edilen iki kişi vardır. Bunlar, Abdullah İbn Vakid ve Müşerrih İbn Ahan'dır.

el-Leâlf de denildi ki: "[Yahya] İbn Main, İbn Vakid'i güvenilir görmüştür. İbn Hibban, ikinci raviyi ***es-Sikat*** adlı kitabında zikretmiştir." [6]

22. "Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Cibril'e dedi ki; bana Ömer'in gökyüzündeki faziletlerinden söz eder misin? Dedi ki; ey Muhammed! Eğer ben Ömer'in gökyüzünde sahip olduğu faziletleri sana anlatabilsey-dim, Nuh'un kavmi arasında dokuz yüz elli sene kalması kadar Ömer'in faziletleri bitmez. Ömer Ebu Bekr'in hasenatından (iyiliklerinden) bir hasenedir."

el-Hasen İbn Arefe bunu, Ammar'dan "merfu" olarak rivayet etmiştir. Ahmed İbn Hanbel ise bunun "uydurma" olduğunu söylemiştir.

el-Leâlf de denildi ki: "Ebu Nuaym, bunu ***Fedailu's-Sahabe'*** de rivayet etmiştir." Ebu Nuaym'ın bunu rivayet etmesiyle sanki ne olmuş ki? Bununla bunun uydurma olduğunu söyleyenlerin sözleri takip edilmez. [7]

23. "Mirac'a götürüldüğüm gece, gökte, koşumlu, gemli, fışkı yapamayan, idrarda bulunmayan, terlemeyen, başları kırmızı yakuttan, ayakları tırnakları yeşil zümrütten, kuyrukları sarı akikten ve kanatlı -hazır- bekletilen atlar gördüm. Cibril'e dedim ki; bunlar kimin için? Dedi ki; bunlar Ebu Bekr'in ve Ömer'in sevenleri içindir."

el-Hatib bunu, Enes'ten "merfu" olarak rivayet etmiştir. Hadis "uy-durma"dır.

24. "Nebi'yi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Ali'ye yaslanmış olarak gördüm. Bir de baktım ki, Ebu Bekr ve Ömer ona doğru geliyorlar. Dedi ki; ey Hasan'ın babası! Onları sev, zira onların sevgisiyle cennete girersin."

el-Hatib bunu, Abdullah İbn Ebi Evfa'dan rivayet etmiştir. Hadis "uydurma"dır. Bu hadis Ebu Hureyre'den de rivayet edilmiştir. Fakat o rivayette sahih değildir.

25. “Allah her Cuma gecesi yüz bin -günahkârı- cehennem ateşinden azâd eder. Ancak iki kişiyi affetmez. O iki kişi ümmetime dâhildirler fakat onlardan değildirler. Allah bağışladığı kulları arasında onları bağışlamaz. Onlar arasında putlara tapman ve cehenneme zincirlerle götürülenler vardır. O iki kişi, Ebu Bekr ve Ömer’i sevmeyip buğz edenlerdir. Onlar Islâm’a dâhil değillerdir. Onlar ancak bu ümmetin Yahudileridir. Sonra dedi ki; Allah’ın laneti, Ebu Bekr, Ömer, Osman ve Ali’ye buğz edenlere olsun.”

Bunu el-Hatib, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis, “uydurma”dır. ***el-Mizan’da*** bu hadisin Meysere İbn Abdillah el-Hadim’nin “uydurma” rivayetlerinden olduğu zikredilir.

26. “Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem),*** Ebu Bekr ve Ömer’i kardeşi ilan etti. O ikisine dedi ki; ikiniz benim dünya ve ahiretteki yardımcılarımsmız. Benim ve sizin misaliniz; tıpkı cennette uçan bir kuş gibidir. Ben kuşun göğsüyüm, siz ise kanatlarısınız. Ben ve ikiniz cennette dilediğimiz gibi gezeriz. Ben ve ikiniz âlemlerin Rabbini ziyaret ederiz. Ben ve ikiniz cennette beraber otururuz.”

İbn Hibban bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadiste “uydurma” bir hadistir.

27. “Gökyüzünde seksen bin melek, Ebu Bekr ve Ömer’i sevenlere istiğfarda bulunurlar, ikinci kat semada da seksen bin melek vardır, Ebu Bekr ve Ömer’e buğz edenlere lanet ederler.”

İbnu’l-Fadl el-Gabarî’den, o da İsmail İbn Ubeyd İbn Nafi el-Basrî’den İsmail ve el-Velid’i kötü tanımlar.”

el-Hatib bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadisi el-Hasen İbn Ali el-Adevî uydurmuştur. es-Suyûtî ***el-Leâlf*** de, bunu ed-Deylemî, Ebu Nuaym (onun yoluyla) rivayet etmiştir. Bu da hiçbir şey ifade etmez. Bunu ayrıca İbn Şahin bunu bir başka bir yoldan rivayet eder. Senedinde Muhammed İbn Abdillah es-Semerkandî vardır. Bu insan hadis uydurur.

28. “Mirac’a götürüldüğüm gece, Arş’ta yeşil bir tüy gördüm, üzerinde beyaz bir nur ile La İlahe İllallah Muhammedun Rasulullah,

Ebu Bekr es-Sıddık ve Ömeru'l-Faruk yazılıydı."

el-Hatib bunu, Ebu'd-Derda'dan "merfu" olarak rivayet eder. Bu rivayet "uydurma"dır.

29. "Kim Allah'a iftira ederse, öldürülür tevbeye davet edilmez. Kim de bana söverse, öldürülür tevbeye davet edilmez. Kim Ebu Bekr ve Ömer'e söverse, öldürülür tevbeye davet edilmez. Kim Osman'a söverse, ona kırbaç vurulur. Kim de Ali'ye söverse, kendisine kırbaç vurulur. Zira Allah beni ve o ikisini (Ebu Bekr ve Ömer) bir topraktan yaratmıştır. Hepimiz de o toprağa gömüleceğiz."

İbn Adiy bunu, Enes'ten "merfu" olarak rivayet eder. Bu rivayet "uydurma"dır. İbn Adiy dedi ki: "Buradaki kötülük, Ya'kub İbnu'l-Cehm'dendir." ***el-Mizan'***da bu hadisin "uydurma" olduğu söylenir. ***el-Leâlf*** de bu hadisin başka rivayet yolları da zikredilir. Bu rivayetlerin birisinde şöyle denir: "***Doğan her insanın göbeğinde, yaratıldığı toprak vardır. Ömrünün sonuna yaklaştığında, kendisinden yaratıldığı toprağa döndürülüp ve orada defnolur."***

30. "Kim Sıddık'a (Ebu Bekr)e söverse, o zındıktır. Kim Ömer'e söverse, gideceği yer Sakar cehennemidir. Kim de Osman'a söverse, onun düşmanı Allah olur. Kim de Ali'ye söverse, onun düşmanı (hasmı) Nebi

(sallallahu aleyhi ve seUem)' dlT

Bu hadis "uydurma"dır.

31. "Ben ilkim, Ebu Bekr İkincidir, Ömer üçüncüdür. İnsanlar bizden sonra, kim kimi yarışta geçerse, kim ilk gelirse o ilk odur."

İbn Adiy bunu, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet etmiştir. Bu rivayet "uydurma"dır. Bunu Esram İbn Havşeb uydurmuştur.

el-Leâlf de, et-Taberanî ve Ebu Nuaym onun yoluyla rivayet etmişlerdir. Bunu İbnû'l-Cevzî'nin sözünden sonra söylemenin hiçbir anlamı yoktur.

OSMAN İBN AFFAN (RA) HAKKINDA

32. "Mirac'a götürüldüğümde, dördüncü semaya vardım. -O arada- kucağıma bir elma düştü. Onu elime aldım. Bunun üzerine elma çatladı ve içinden kahkaha ile gülen bir huri çıktı. Ona; konuşsana, sen kimin içinsin, dedim? Dedi ki; ben şehid olarak öldürülen Osman İbn Affan içinim, dedi."

el-Hatib bunu, İbn Ömer'den "merfu" olarak rivayet etmiştir.

Bu hadis "uydurma"dır. Burada suçlanan Muhammed İbn Süleyman İbn Hişam el-Verrak'tır.

Bunun dışında başka yollarla da rivayet edilmiştir. O da hüccet teşkil etmez. (es-Suyûtî) ***el-Leâlf*** de hiçbir yolla sahih olmayan birçok yolla rivayet etmiştir.

33. "Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem)* bir adamın cenaze namazını kılmadı. Dediler ki; bundan başka bir kimsenin namazını terk ettiğini görmedik. Dedi ki; o, Osman İbn Affan'dan nefret ediyordu. Allah da ondan nefret ediyor."

Bunu Ebu Hayseme, Cabir İbn Abdillah'tan "merfu" olarak rivayet etmiştir. Hadisin kaynağı Ali Muhammed İbn Ziyad'dır. Onun hadisi alınmaz. Yahya ve diğer âlimler onu yalanlamışlardır. es-Suyûtî ***(el-Leâlî)*** bu hadisi et-Tirmizî'nin bu yolla rivayet ettiğini söylemiştir. Ancak onun "zayıf" olduğunu söylemiştir. ez-Zehebî ***el-Mizan'da-,*** "Bu hadis uydurmadır" demiştir.

34. "Osman Bin Affan yaşadıkça, Allah'ın kınında duran bir kılıcı vardır. O öldürülünce, bu kılıç kınından çıkarılır ve kıyamet gününe kadar da kınına girmez."

İbn Adiy bunu, Enes'ten "merfu" olarak rivayet etmiştir. Bu rivayet "uydurma"dır. Bunu uydurma konusunda suçlanan Amr İbn Faid'dir, isnadında bir başka yalancı vardır.

35. “Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem)* günlerden bir gün cenneti vasfetti. Bunun üzerine bir adam kalktı ve şöyle dedi; ey Allah’ın Rasulü *[sallallahu aleyhi ve sellem)* Cennette yıldırım var mıdır? Dedi ki; evet! Nefsim elinde olana andolsun ki, Osman cennette her mekân değiştirmesinde cennet onun için parlar.”

İbn Adiy bunu rivayet etmiştir. Hadis “uydurmaydın ***el-Mizan'***da (ez-Zehebî) bu hadisin yalan olduğunu söylemiştir. İsnadında el-Huseyn İbn Ubeydullah el-Ucelî vardır. ed-Darekutnî, onun hadis uydurduğunu söylerdi. Ebu Nuaym, ***Fedailu’s-Sahabe’***de bunu aynı yoldan rivayet etti. el-Hâkim, ***el-Müstedrek'***te bunu tahric etmiş ve bunu Buharî ve Müslim’in şartına göre sahih olduğunu söylemiştir. ez-Zehebî de bunun yollarını araştırmıştır. Sonra da bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir.

36. “Nebi ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** ayağa kalktı ve Osman’ı kucakladı, sonra dedi ki; sen dünya ve ahirette benim dostumsun.”

Ebu Ya’la bunu, Cabir’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Ubeyd İbn Hassan vardır. Uydurma hadisler rivayet eder. Talha İbn Zeyd’in hadisi hüccet olarak alınmaz.

el-Leâlf de (es-Suyûtî) bunu, Ebu Nuaym’m ***Fedailu’s-Sahabe’’*** de rivayet ettiği söylenir. el-Hâkim ise, ***el-Müstedrek’’***te bunu rivayet etmiş ve ***Sahibayn’m*** şartına göre “sahih” olduğunu söylemiştir. ez-Zehebî de rivayet yollarını araştırarak bu rivayetin “zayıf” olduğunu belirtmiştir. İsnadında Talha İbn Zeyd vardır. O çok zayıf bir ravidir, Ubeyd İbn Has-san’dan rivayet eder. Hadisi az olan bir kimseciktir.

Bu hadisi el-Bezzar, şu lafızla rivayet etmiştir: “***Rasulullah {sallallahu aleyhi ve sellem) Osman’ın elinde?ı tuttu, dedi ki; bu benim dünyada dostum ve ahirette velimdir.”*** İsnadında Harice İbn Mus’ab vardır.

İbn Hibban dedi ki: “Yalancılardan uydurma hadis rivayet eder ve tedliste bulunur. Hadisleri uydurma hadisleri arasında rivayet edilir.” (es-Suyûtî) ***el-Leâlf*** de dedi ki: “et-Tirmizî ve İbn Mace ondan hadis rivayet etmiştir.” Bu hadisi aynı zamanda el-Hâkim de rivayet etmiştir ve “sahih” demiştir. ez-Zehebî de bunun diğer rivayet yollarını araştırmıştır. İsnadında el-Kâsım

İbnu’l-Hakem İbn İdris el-Ensarî vardır. O ise “za-yıf’tır. Bu hadisi ayrıca Abdullah İbn Ahmed (onun yoluyla) ***Zevaidu’l-Müsned’&t*** rivayet etmiştir.

37. “ibn Abbas dedi ki; Rasulullah’ı ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** rüyasında bir katırın üzerinde gördüm. Ona yaklaştım üzerinde başının etrafında nurdan bir sarık vardı. Ayaklarında iki yeşil nalın vardı, bağları yumuşak lü’lü [incijdendi. Elinde cennet çubuklarından yeşil bir çubuk vardı. Bana selam verdi, ben de ona selam verdim. Dedim ki; ey Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Sana olan şevkim o kadar arttı ki, neredesin? Dedi ki; Osman cennette evlendi, ben de onun düğününe davetliyim.”

el-Ezdî, bunu rivayet edip isnadında İbrahim İbn Mankuş, ez-Zubeydî vardır. O hadis uydururdu.

38. “Her Nebinin ümmetinden halili (dostu) vardır. Benim de dostum Osman’dır.”

ez-Zeyl’de denildi ki: “Bu rivayet el-Malatî’nin bâtıl riayetlerinden-dir.”

39. “Cennette hiçbir ağaç olmasın ki, yapraklarının üzerinde La İlahe İllallah Muhammedun Rasulullah, Ebu Bekr es-Sıddîk, Ömer el-Faruk, Osman Zü’n-Nureyn yazılı olmasın.”

et-Taberanî bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbn Hibban bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir. ez-Zehebî de onu desteklemiştir.

HZ. ALİ’NİN (RA) MENKIBELERİ HAKKINDA

40. “Ben, Harun İbn İınran, Yahya İbn Zekeriya ve Ali İbn Ebi Talib bir çamurdan yaratıldık.”

Bunu el-Hatib, Ali’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis “uydurma”dır. Bunun sebebi de Muhammed İbn Hallef el-Mervezî’dir.

41. “Ben ve Ali bir nurdan yaratıldık. Biz -ikimiz- Adem yaratılmadan iki bin yıl önce arşın sağındaydık, sonra Allah Adem’i

yarattı. Böylece biz erkeklerin sülbünden döne döne geldik. Sonra Abdulmuttalib'in sülbüne konulduk. Sonra adlarımızı adından ayırarak yarattı. Allah Mahmud'dur ve ben Muhammed'im, Allah el-Aliy'dir, Ali'de Ali'dir."

Bu hadis "uydurma"dır. Bunu Cafer İbn Ahmed İbn Ali İbn Beyan uydurmuştur. Rafızî bir hadis uydurucusuydu.

42. "Melekler benim ve Ali'nin üzerine yedi yıl salâvat getirdiler. Bunun sebebi ise, Ali'den başka (ilk önce) hiçbir erkek ondan başka benimle namaz kılmamıştı."

İsnadında, Muhammed İbn Ubeydullah İbn Ebi Rafi vardır. Hadisleri "inkâr" edilen bir adamdır. ***el-Leâlr*** de es-Suyutî, onun İbn Mace'nin kendisinden hadis rivayet ettiği kimselerden olduğunu söyler. Bu hadisi İbn Merdeveyhî, ***Fedailn Ali*** adlı kitabında rivayet etmiştir. İbn Adiy başka bir senedle Enes'ten "merfu" olarak rivayet etmiştir. ***el-Mizan***'da bu hadisin açık bir yalan olduğu söylenir. İbn Asakir ise bunu Ebu Zer'den rivayet edilen bir hadis olarak nakleder. [8]

43. "Ben Abdullah'ın (Allah'ın kuluyum) Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* kardeşiyim, Sıddık-ı Ekber benim. Benden sonra bunu ancak yalancı olan iddia edebilir, insanlardan yedi yıl önce namaz kıldım."

en-Nesâî bunu, ***el-Hasais'de*** rivayet etmiştir. İsnadında, Abbad İbn Abdillah el-Esedî vardır. O, bu hadisi "uydurmakla" suçlanmıştır. İbnu'l-Medinî onun hadiste "zayıf" bir ravi olduğunu söylerdi. İbn Hibban ise, onu ***es-Sikat*** adlı kitapta zikretmiştir. ***el-Mizan'***da bu hadisin Ali adına uydurulmuş bir yalan olduğu söylenir. el-Hâkım de bunu, ***el-Müstedrek***>te rivayet etmiş ve bunun ***Sahikayri'm*** (Buharî ve Müslim) şartına göre "sahih" olduğunu söylemiştir. ez-Zehebî, ***Takib'***inde (rivayet yolunu araştırmasında) Abbad'm zayıf olduğunu söylemiştir. İbn Ebi Şeybe ***Musannef*** inde; "***Sıddık-ı Ekber benim***" sözünü rivayet etmez. Bunu da (Ahmed yerine) Zeyd İbn Vehb el-Cuhenî'den rivayet eder.

44. "Ey Ali! Ben nübüvvetle seninle tartışacağım, geçtim. Sen de inşaallah yedi yıl önce insanlarla tartışacaksın, geçtin. Bunda

Kureyş'ten hiç kimse seninle tartışamaz. Sen onların Allah'a iman edenlerinin ilki, Allah'ın ahdine en çok vefa gösteren, Allah'ın emrine en sıkı sarılan, onların en adil taksim yapanı, belki idarede en adil, davalara bakmada en basiretlisi ve o meziyet (sıfat) olarak Allah katında en büyüklerisin."

Ebu Nuaym bunu, Muaz'dan "merfu" olarak rivayet etmiştir. Hadis "uydurma"dır. Onun da afeti, Bişr İbn İbrahim el-Ensarî'dir. Ebu Nuaym, bunu Ebu Said'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. [41]^

45. "Sen bana ilk iman eden, kıyamet günü ise benimle ilk musafaha edecek olan, sen 'Sıddık-ı Ekber'sin, 'el-Faruk'sun Hak ile bâtılın arasını ayırırsın, mü'minlerin oğul ansısın, kâfirlerin oğul arısıysa maldır."

el-Bezzar bunu, Ebu Zer'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında Muhammed İbn Ubeydullah İbn Ebi Rafi vardır. Hadis uydurmakla suçlanır. Abbad ise hadisi "zayıf" bir Rafızî'dir.

46. "İleride fitne olacak. Kim o fitneye yetişirse, iki şeye dikkat etsin; Allah'ın kitabı ve Ali İbn Ebi Talib. Ben Allah'ın Rasulü'nü *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Ali'nin elini tuttuğu bir sırada şöyle dediğini işittim: Bu bana ilk iman edendir. Kıyamet günü ilk musafaha edecek olandır. O, bu ümmetimin Faruk'udur. Hak ile bâtılın arasını ayırır. O, mü'minlerin oğul arısıdır. Zalimlerin oğul arısı ise maldır. O, Sıddık-ı Ekber'dir. O, bana gelinen kapıdır. O, benden sonra benim halifemdir."

el-Ukaylî bunu, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Dahir İbn Yahya er-Razî vardır. Rafızîlikte aşırı bir kimseydi. Hadisi alınıp ona tabi olunmaz. Oğlu Abdullah İbn Dahir de "yalancı"dır. Ondan rivayet eden de odur.

el-Hâkim ***(el-Kunâ)'***da bunu başka bir yoldan rivayet etmiş ve isnadının sahih olmadığını söylemiştir. ***el-Mizan'***da, İshak İbn Bişr el-Esedî'nin tercüme-i halinde, yalancı ve hadis uyduran birisi olduğu söylenir. Onun hayatını anlatırken bu hadise yer verdi.

47. “Nefsim elinde olana andolsun ki, eğer onlar Ali’ye itaat ederlerse topluca hep beraber cennete gireceklerdir.”

et-Taberanî bunu, İbn Mes’ud’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Abdurrahman’m (İbn Avf) kölesi Minya vardır. Güvenilir değildir. Bu hadisi uydurmakla suçlanmıştır. et-Taberanî yine bu hadisi ondan başka bir yolla rivayet etmiştir. Bununla beraber “istihlaf” kıssasını da anlatır. ***el-Leâlf*** de bu hadisi Ali’nin şu hadisi güçlendiriyor: “***Allah’ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) bana dedi ki; seni öne çıkarması için Allah’a (üç kez) dua ettim. O da bunu kabul etmeyip Ebu Bekir’i öne çıkardı***.”

ed-Darekutnî bunu ***el-Efrad'***da rivayet etmiştir.

48. “Benim kardeşim, vezirim ve benim ehlimden halifem, benden sonra bırakacağım, borcunu ödeyecek ve sözünü yerine getirecek olan en hayırlı insan Ali’dir.”

İbn Hibban bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî ve ez-Zehebî, bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemişlerdir. Bu hadisi uydurmakla suçlanan Matar İbn Meynun el-İskaf vardır.

49. “Havz’da yanıma ilk gelecek olan ve ilk İslâm’a giren Ali ibn Ebi Talib’tir.”

İbn Adiy bunu, Selman’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Abdurrahman İbn Kays ez-Zaferanî vardır. Hadis uydurur. Bunu Seyf ibn Muhammed izlemişse de, o, ez-Zaferanî’den daha kötüdür. el-Hatib bunu, onun yoluyla bunu rivayet etmiştir. el-Hâkim bunu, ***el-Müstedrek'***te yine onun yolundan rivayet etmiştir. el-Haris İbn Ebî Usame ise, Yahya İbn Haşim es-Simsar yoluyla mutabaat ile rivayet etmişse de, o, yalancıdır.

Bunu yine, Ebu Bekr İbn Ebu Asım mutabaat yoluyla Abdurrezzak’tan rivayet etmiştir. Fakat “mevkuf” olarak Selman’dan rivayet edilir. ***el-Leâlf*** de bunu güçlü bir “mütabaat” olduğu söylenir. Bunu “mevkuf siğası”yla rivayet etmesi, hadise zarar vermez. Çünkü onun “merfu” hükmü vardır. Bu dört ravi de bunu Sufyan es-Sevrî’den rivayet etmişlerdir.

İbn Merdeveyhî bunu, Muhammed İbn Yahya el-Mazinî yoluyla Sufyan'dan rivayet etmiştir. Böylece o da, beşinci ravi oluyor. Abdurrezzak'ın ise mutabî (destekleyici raviye) ihtiyacı yoktur.

50. "Kim 'insanların en hayırlısı Ali'dir' demezse o kâfirdir."

Bunu el-Hatib, Ali'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. Bu hadis "uydurma"dır. Bunu uydurmakla suçlanan Muhammed İbn Kesir el-Kufî vardır. el-Hâkim bunu, İbn Mes'ud'dan, o da Nebi'den (***sallallahu aleyhi ve sellem***), o da Cibril'den (as) rivayet ediyor. Dedi ki: "***Ey Muhammed! Ali insanların en hayırlısıdır. Kim bunu kabul etmezse kâfir olur."***

Bunun isnadında Muhammed İbn Ali el-Cürcanî vardır. Bu hadisi uydurmakla suçlanan odur. Muhammed İbn Şuca es-Selcî ise yalancıdır. Amr İbn Hafs el-Kufî ise hiçbir şeydir.

el-Hatıb bunu, Cabir'den "merfu" olarak bu lafızla rivayet etmiştir. Ancak "***Cibril***" lafzının zikretmemiştir. İsnadında yalancı vardır. ***el-Mizand***a bu hadisin "bâtıl" olduğu söylenir.

51. "Ali yeryüzünün en hayırlısıdır."

İbn Adiy bunu, F'bu Said'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Ahmed İbn Sâlim Ebu Semure vardır. Onun hadisleri delil olarak alınmaz. ***el-Mizan'***da (ez-Zehebî) onun yalancı olduğunu söylemiştir. Bu yalancıdır. İbnu'l-Cevzî ise hadisin "uydurma" olduğunu söyler.

52. "Ben, hikmetin eviyim, Ali ise onun kapısıdır."

Bunu Ebu Nuaym, Ali'den "merfu" olarak rivayet eder. İbnû'l-Cevzî "uydurma" olduğunu söylemiştir.

53. "Ben, ilmin şehriyim, Ali ise onun kapısıdır. Kim ilmi istiyorsa kapıya gelsin."

el-Hatib bunu, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet etmiştir. et-Taberanî, İbn Adiy, el-Ukaylî ve İbn Hibban, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet etmişlerdir. el-Hatib'in -rivayetinin- isnadında, Ca'fer İbn Muhammed el-

Bağdadî vardır, o suçlanan birisidir. et-Taberanî'nin isnadında, Ebu's-Salt el-Herevî (Abdusselam İbn Salih) vardır. Onun bu hadisi uydurduğu söylenir.

İbn Adiy'in isnadında Ahmed İbn Seleme el-Cürcanî vardır. Güvenilir kimselerin adını kullanarak bâtıl olan hadisler rivayet eder. el-Ukaylî'nin isnadında ise, Ömer İbn İsmail İbn Mücalid vardır, yalancıdır. İbn Hibban'm isnadında da İsmail İbn Muhammed İbn Yusuf vardır, hadisleri delil olarak alınmaz. İbn Merdeveyhî bunu Ali'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında hadisi alınmayan kimse(ler) vardır.

Yine İbn Adiy bunu, Cabir'den "merfu" olarak şu lafızla rivayet etmiştir: "***Ali hayırlıların emiri, facirlerin katili, kendisine yardım edenin yardımcısı, kendisini yalnız bırakanı yalnız bırakıcıdır. Ben ilmin şehriyim Ali onun kapısıdır. Kim ilmi diliyorsa kapıya gelsin***."

Denildi ki: "Bu hadis sahih değildir, aslı yoktur." İbnû'l-Cevzî bunu ***el-Mevduat*** isimli kitabında çok farklı yollardan rivayet etmiştir ve bütün yolların hepsinin de "bâtıl" olduğuna hükmetmiştir. ez-Zehebî ve diğer -birçok âlim de- onu izlemişlerdir.

Buna cevap olarak denildi ki: "Muhammed İbn Ca'fer el-Bağdadî el-Feydî'yi, Yahya İbn Main güvenilir görmüştür. Ebu's-Salt el-Herevî ise, İbn Main ve el-Hâkim tarafından güvenilir görülmüştür. Yahya'ya bu hadis hakkında sorulduğunda 'sahihtir' dedi." et-Tirmizî, bunu Ahmed'den "merfu" olarak rivayet etmiştir.

el-Hâkim bunu ***el-Müstedrek'***te, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet etmiş ve isnadı sahihtir demiştir.

İbn Hacer dedi ki: "Doğrusu o ikisinin de aksidir. (İbnû'l-Cevzî ve el-Hâkim) hadis 'hasen' olan kısma giren bir hadistir. Hiçbir zaman 'sahih' derecesine yükselmediği gibi, yalan hadis derecesine de inmez. Doğru olan da budur. Çünkü Yahya İbn Main ve el-Hâkim'e Ebu's-Salt ve onun rivayet yolunu izleyenler hakkında muhalefet edilmiştir. Bu muhalefete rağmen bu hadis sahih olamaz. Aksine 'hasen li-ğayrihi' olur. Bunun sebebi de söylediğimiz gibi, yollarının çok olmasındandır. Bunun diğer birçok yolları vardır. es-Suyûtî ve diğerleri bunu zikretmişlerdir." [9]

54. “Allah’ın Rasulü’nün (.*sallallahu aleyhi ve sellem)* başı Ali’nin bacağında iken, kendisine vahiy geliyordu. Bir defasında ikindi namazını kılmadan güneş battı. Allah’ın Rasülü de (*sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki; namaz kıldın mı? (Ali de); hayır dedi. Dedi ki; ey Allah’ım! Eğer bu senin itaatin ve Rasulü’nün *{sallallahu aleyhi ve sellem)* itaatinde olmuşsa, güneşi geri çevir. Bana dedi ki; ben güneşin battığını, sonra yeniden doğduğunu gördüm.”

el-Cevzekanî bunu, Esma Binti Umeys’den rivayet eder. Sonra haberin “mudtarib münker” olduğunu söyledi.

İbnû’l-Cevzî dedi ki: “Bu hadis uydurmadır. İsnadındaki Fudeyl İbn Merzuk vardır. İbn Hibban onun uydurma hadisler rivayet ettiğini söyler ve ibn Şahin ise, ondan başkalarının yoluyla rivayet eder. İsnadında, Ahmed ibn Muhammed İbn Ukde vardır. O Rafızînin birisidir, yalan söylemekle suçlanmıştır. İbn Merdeveyhî ise, bu haberi Ebu Hureyre’den ‘merfu’ olarak rivayet etmiştir. İsnadında Davud İbn Ferahic vardır. O zayıf bir ravidir.”

el-Leâlf de (es-Suyûtî); “Fudayi güvenilir doğru birisidir” der. Müslim, ***Sabib***’inde ondan gelen hadisi zikreder. Dört ***Sünen*** sahibi de ondan hadis rivayet etmişlerdir. [10]

İbn Ukde, hadis hafızlarının büyüklerindendir. ed-Darekutnî onun hadis uydurduğunu söyleyenlerin sözlerini yalanlamıştır. Alimlerin bazıları onu güçlü bulurlarken, diğer bazıları da onu zayıf bulmuşlardır.

Davud İbn Ferahic ise, hakkında ihtilaf olan birisidir. Bazıları onun güvenilir olduğunu söylemişlerdir. et-Tahavî ***Müşkilû’l-Asaf*** da bunu iki yoldan rivayet etmiştir. O iki yolda sabittir. O iki yolun da ravileri güvenilirdir. [11]

et-Taberanî bunu rivayet etmiştir. es-Suyûtî, bunun rivayet yollarını zikretmiştir. Bu konuda bir de “cüz” yazmıştır. [12]

55. “Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Tebuk gazvesine çıktığında, Ali’yi Medine’de kendi halifesi olarak bırakır. Ali şöyle dedi; beni kadınlar ve çocuklarla mı arkada bırakıyorsun? O da dedi ki; Medine

ancak ya seninle, ya da benimle olur. Senin bana göre durumun, Fia-run'un Musa'ya göre olan makamı gibi olur. Ancak benden sonra nebi olmayacaktır."

Bunu İbn Flibban, Sa'd İbn Ebi Vakkas'tan "merfu" olarak rivayet etmiştir. Sonra da bu hadisin "bâtıl" olduğunu söyledi. İsnadında Fîafs İbn Ömer el-Ubullî vardır, o "yalancı" bir kimsedir. İmamlardan -hiç rivayet edilmeyen-bâtıl haberler rivayet eder.

el-Hâkim bunu ***el-Müstedrek'***te, Ali'den (ra) rivayet etmiş ve isnadının "sahih" olduğunu söylemiştir. ez-Zehebî ise, onun senedini izleyerek, senedinde Hakim İbn Cubeyr'in olduğunu zikreder. O ise, hadiste "zayıf" olan bir ravidir. Abdullah İbn Bekr el-Ganevî ise, hadisi kabul edilmeyen bir kimsedir.

İbn Hibban onun yolundan başka bir yolla Aişe'den (r.anha) "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında el-Hasen İbn Ali el-Adevî vardır. İbn Hibban, bu hadisi onun uydurduğunu söyler. İbnu'n-Neccar da onun yolundan başka bir yolla rivayet etmiştir.

Hadisin aslı ise, şu lafızla rivayet edilmiştir: "***Sen bana göre, Harun'un Musa'ya göre olan makamındasın***." Bu hadis, ***Sahih ay rf da*** ve diğer kaynaklarda vardır.

1

et-Tirmizî, "***kalınlık***" (Ğilaz) yerine "***yüksekliği***" şeklindedir. "Gılaz" ve "hasen" kelimeleri bazı nüshalarda var. et-Tirmizî'nin birçok nüshası vardır. Bu "garîb" bir hadistir. Bunu ancak Rişdeyn'in hadisinden biliriz. Onda "hasen" kelimesi yoktur.

2

[41,8] Bu es-Suyûtî'nin gevşekliğidir. O Harice'nin kitaplarını Giyas İbn İbrahim'in yanma bırakmıştı. Bilindiği gibi o, hadis uydururdu. Giyas, Harice'nin kitaplarını bozmuştur. Onun kitaplarına dilediğini koymuştur. Harice hadis konusunda çok gevşekti. Ibnu'l-Mubarek böyledir, söylemiştir. Bu da hiç umurunda olmamıştır. Bu belalı hadisleri böylece rivayet etmiştir.

Gıyas'dan uydurma hadisler rivayet ederdi. Buna rağmen de Giyas hakkında susardı. Tedlis yaparak ondan hadis rivayet ederdi.

3

Bu hadis ***el-Mekâsıd'***dadır. Bu ancak Onun ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** ayak parmağı hakkında varid olmuştur.

4

İbn Hacer, İsmail hariç senedindeki insanlar hakkında konuşmuştur. Bkz. ***el-Lisan.***

5

Müsned'deki Ahmed İbn Beşir, Buharrnin kendisinden rivayette bulunduğu kimsedir. O, bu değildir. Buharı, ondan ancak bir haber rivayet etmiştir. Bununla beraber değerli ve güvenilir iki âlimin bununla ilgili mutabaatını zikretmiştir. ***et-Takrib' de***ki ise, hadisi alınmayan başkasıdır denilir.

6

Bilal'e kadar bu hadisin senedinde, Zekeriya İbn Yahya Ebu Yahya el-Vakkar ve Ebu Bekr İbn Abdillah İbn Ebi Meryem vardır. İkinci senedde ise, Ukbe İbn Amr (Mus'ab Ebu Hayseme, ve Abdullah İbn Vakid (Muşerrih İbn Ahan) vardır. İbnû'l-Cevzî dedi ki: "Zekeriya hadis uydurur. İbn Vakid ise 'metruk'tur. Müşerrih ise hadisiyle hüccet kaim olamayan bir kimsedir."

7

[4I'] es-Suyûtî başka rivayetlerde zikretmiştir. Sonra dedi ki: "En uygun isnadı Ammar'ın hadisidir. Yani onun zikrettiği el-Hasen İbn Arefe'nin sözüdür. Bu da el-Velid

8

^'[4] İbn Ebi Rafi çok kötü bir kimsedir. Hadisinin senedinde Rafızîlikte aşırılığa giden bir ravi vardır. O bilinmeyen bir kimsedir. İbn Adiv'in senedinde Abbad İbn Abdissamed vardır ki, "Gulat-ı Şia"dandır. Afrikiye'de (Tunus) ikamet ederdi. Enes'ten hadis duyduğunu iddia etmiştir. (Böyle ondan hadis rivayet etti) İbn Asakir'in senedinde, Amr İbn Cemi vardır. O da rivayette helak olanlardandır. Hadisleri uydurmadır. *Müsned'de* Habbe el-Arenî, Ali'den şöyle rivayet eder: [11] *Allah'ım! Ben itiraf ederim ki, hu ümmetten Nebi'nden başka kimse benden önce namaz kılmamıştır. İnsanlar namaz kılmadan yedi yıl önce namaz kıldım."* Bu hadisin senedi "'sakıt"tır. Fakat diğerlerinden daha hafiftir.

Senedinde İsmet İbn Muhammed vardır, yalancıdır.

9

[16] Ben önceleri bu haberin kuvvetli bir haber olduğu inancına sahiptim. Bu "haber"in iki lafzı vardır. Birincisi: "***Ben ilmin şehri, Ali onun kapısıdır***." İkincisi: "***Ben hikmetin eviyim, Ali onun kapısıdır***." Bu iki lafzında hadis olamayacak kadar düşük olan lafızlarına bakmanın hiçbir gereği yoktur.

Bunun dışındaki haberlere üç makamda bakarım:

Birinci makam: Birinci haberin senedi Ebu Muaviye'ye kadar uzanır. İkincisinin ki; Şerik'e kadar. Birincisini Ebu's-Salt, Abdusselam İbn Salih, Ebu Muaviye'den rivayet etmiştir. İkincisini ise, Muhammed İbn Ömer İbnu'r-Rumi Şerik'ten rivayet etmiştir. Îbnu'r-Rumi'yi, Ebu Zur'a ve Ebu Davud zayıf görmüşlerdir. Ebu Hatim dedi ki: "O eski bir doğru sözlü bir insandır. Şerik'ten 'münker' olan bir hadis rivayet etmiştir."

ibn Hibban, onu ***es-Sikat*** adlı kitabında zikretmiştir. İbn Hacer ***et-Takrib'***de ona hadisi gevşek birisidir demiştir. Buharî ve Müslim'in ondan hadis rivayet ettiğini sanan vehme kapılmıştır. et-Tirmizî'de onun yoluyla rivayet etmiştir. Sonrada kendisine "garîb münker" demiştir.

ikinci makam: Farz edelim kı Ebu Muaviye bunu rivayet etmiştir. Şerik'in de bundan bahsettiğini düşünelim. Ancak bu Ebu Muaviye'den, el-Ameş'ten, Şerik'ten gelmektedir. Hepside müdellis (tedlis yapan) şiîlerdir. Bunun yanında Şerik'in çok hatası vardır. (...)

Üçüncü makam: Haberin metnine bakın bu haberin mantukunu düşünen ve onu gerçeğe arz eden herkes, durumunun hakikatini bilir.

10

Müslim, mütabaatmda onlardan az hadis rivayet etmiştir. en-Nesâî ise ondan bir tek hadisten başka bir şey rivayet etmemiştir. Onların onun hakkmdaki sözleri de ihtilaflıdır. İbn Hacer ***et-Takrib'de*** bunu şöyle özetlemiştir: "Saduk, fakat vehimde bulunmuş şiî birisidir." en-Nesâî onun zayıf olduğunu söyler. İbn Hibban ***es-Sikaf*** ta onun hata yaptığını söyler. ***ed-Duafa*** adlı kitabında da: "Güvenilir ravilerden hatalı rivayetlerde bulunur, Atiyye'den uydurma hadisler rivayet eder."

el-Hakim, onun ***Sahih***''in şartından olmadığını zikrettikten sonra, şöyle der: "Müslim'in ondan rivayeti bir ayıp olarak zikredilmiştir. Ebu Hatim onun için; 'Hadisi sahih olan bir insandır, çok vehimde bulunur' der. Hadisi -itibar- için yazılır. Bunun üzerine ona denildi ki; peki hadisi hüccet alınır mı, hayır dedi." İbn Main ise; "Hadisi sahihtir, ancak aşırı bir şiîdir" demiştir. (...)

11

Muşkilû'l-Asâr: c.2, (8-14)

12

es-Suyûtî EbuTHasen Şazan el-Fadalî'nin bu konuda bir cüzünü gördüğünü zikreder. O cüzde bu haberin yollarını bir araya getirmiştir. Bir başka yerde de el-Fudalî'nin Ali'nin hususiyetleri (Hasaisu Ali) hakkında bir kitap yazdığını zikreder.

56. “Ali’ye bakmak ibadettir.”

et-Taberanî bunu, İbn Mes’ud’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Yahya İbn İsa er-Ramlî vardır. O hiçbir şey değildir. Fakat Mansur İbn Ebi’l-Esved onun isnadını araştırmıştır. eş-Şirazî de onu aynı şekilde ***el-Elkab’***da zikretmiştir. Onun da isnadını Asım İbn Ömer el-Becelî araştırıp -farklı rivayetlerini- izlemiştir. Ebu Nuaym ise, ***Fedailu’s-Sahabe’*** de bunu rivayet etmiştir. Hepsinin de rivayeti el-Ameş’tendir. el-Hâkim de, ***el-Müstedrek’***te adı geçen Yahya ve Asım yoluyla rivayet etmiştir.

el-Hatib ise bunu, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında, Muhammed İbn Eyyub İbn ed-Dureys vardır, uydurma hadisler rivayet eder. Muhammed İbn İsmail er-Razî hakkında ise, ez-Zehebî ***el-Mizan’***da; “Bu hadisi, o uydurmuştur” der.

Bu hadisi ayrıca İbn Nasır, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında el-Hammanî vardır. Ahmed (İbn Hanbel) ve diğerleri onun “yalancı” olduğunu söylemişlerdir.

İsnadında Yezd İbn Ebi Ziyad vardır. en-Nesâî onun “metruk” olduğunu söylemiştir. ed-Darekutnî ise bu hadisi Cabir’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbn Adiy de Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İkisinin isnadında da el-Adevî vardır. Onun hadisleri hüccet olarak alınmaz. İbn Adiy bir başka isnadla daha bu hadisi rivayet etmiştir. Bu isnadda ise Muhammed İbnu’l-Kâsım el-Esedî vardır, “yalancı” olduğu söylenmiştir. ***el-Leâlf*** de onun, et-Tirmizî’nin hadis rivayet ettiği ravilerden olduğu söylenir. Ahmed İbn Ebu Hayseme, İbn Main’den rivayetle onun güvenilir olduğunu söylemiştir. îbn Adiy yine bu hadisi Sevban’dan “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Yahya İbn Seleme İbn Kehil vardır. Denildi ki: “Metruktur hadisleri alınmaz.” ***el-Leâlf*** de onun et-Tirmizî’nin ricalinden olduğu söylenir.

el-Mizan'da denir ki: “Yalnız el-Hâkim onun güçlü olduğunu söylemiştir. ***el-Müstedrek***'te ondan hadis rivayet etmiş olmakla beraber isabetli davranmamıştır.”

İbn Merdeveyhî, Ebu Said'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Muhammed İbn Yusuf el-Kudeymî vardır, o hadis uyduran birisidir. el-Hâkim, ***el-Müstedrek***'te onun yolundan başka bir yolla rivayet etmiş ve isnadının "sahih" olduğunu söylemiştir. [1]

et-Taberanî bu hadisi, İmran İbn Husayn'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. Ebu Nuaym da Aişe'den (r.anha) rivayet etmiştir. İsnadında Abbad İbn Suheyb vardır, o hadisleri terk edilip alınmayan bir kimsedir.

el-Furatî ise, ***Cüz'ü***nde Cabir ve Muaz'dan "merfu" olarak rivayet etmiştir. Bununla da, el-Hâkim'in de söylediği gibi, bu hadisin uydurma ve sahih değil, ancak "hasen li ğayrihi" kısmından olduğu açığa çıkmış olmaktadır.

İbnû'l-Cevzî de aynı şeyi söylemiştir.

57. "Allah'ın Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem)* mescide gelen tüm kapıları **kapattı** ve **Ali'nin kapısını bıraktı."**

Ahmed (İbn Hanbel) ***Müsned'***de, İbn Ömer'den ve Abdullah İbnu'r-Rakim el-Kınanî'den de "merfu" olarak rivayet eder. Ebu Nuaym, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet eder. en-Nesâî, bu hadisi Zeyd İbn Erkam'dan "merfu" olarak rivayet eder. en-Nesâî yine buna şahidlik eden bir hadisi Sa'd İbn Ebi Vakkas'tan rivayet eder. İbnû'l-Cevzî bu hadisin tüm yollarının "bâtıl" olduğunu söyledi.

İbn Ömer'in hadisine gelince; isnadında Hişam İbn Sa'd vardır. İbn Main onun hiçbir şey olduğunu söylemiştir. Abdullah İbnu'r-Rakim'in hadisine gelince; onun isnadında yalancı Abdullah İbn Şerik vardır. İbn Abbas'm hadisinin ise; isnadında Yahya İbn Abdulhamid el-Hammanî vardır. İbn Hibban onun yalancı olduğunu söylemiştir. Zeyd İbn Erkam'm hadisine gelince; onunda isnadında Abdurrahman İbn

Semure'nin kölesi Meymun vardır. İbn Main onun bir şey olmadığını söylemiştir.

Ama Sa'd İbn Ebi Vakkas'm hadisine gelince, onun da isnadında Abdullah İbn Şerik el-Mutakaddem el-Haris İbn Malik vardır. en-Nesâî onu bilmediğim söyler.

Bu hadisi ayrıca el-Hatib, Cabir'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında "meçhul" raviler vardır. Yahya dedi ki: "Bu hadislerin hepsi Rafızîlerin uydurmalarıdır. ***Sabih'tekı*** (Buharî) Ebu Bekr hadislerine karşı bunu uydurmuşlardır."

İbn Hacer ***el-Kavlu'l-Müseddet'ıe,*** Ahmed İbn Hanbel'in savunmasını yaparken şöyle demiştir: "İbnû'l-Cevzî'nin bu hadisin 'bâtıl' ve 'uydurma' olduğunu söylemesi doğru değildir. O, bunun ***Sabibayn***'da olan hadise muhalefetinden dolayı iddia etmiştir. Bu, sahih hadisleri sadece vehme dayanarak reddetmektedir. Bir hadisin uydurma olduğu, o hadisin tüm yollarının bir araya getirilmesi imkânı kalmadıkça söylenmemeli. Hali hazırda da bu hadisin yollarının (rivayetlerinin) bir araya getirilememesi, bundan sonra da bunun olmayacağı anlamına gelmez. Çünkü her bilenin üstünde bir bilen vardır. Bu hadis de bu babtandır."

Bu hadis meşhurdur. Çok değişik rivayet yolları vardır. Bu hadislerin her biri tek başına "hasen" derecesinden aşağı düşmez. Alimlerin çoğunun görüşüne göre yollarının hepsi onun sahih olduğuna hükmetmektedir. [2]

Bu hadisin ***Sabibayn***'da olan hadise aykırılığına gelince, bu kabul edilemez. İkisinin arasında herhangi bir aykırılık yoktur.

"Bir hadisin uydurma olduğu, tüm yollarının bir araya getirilememesi mümkün olmadıkça o hadisin uydurma olduğu söylenmemeli" sözü doğru bir söz değildir. Zira hadisin yollarını bir araya getirmek imkânsız olunca, -bu durumda- hiç kimsenin uydurma hadise uydurma demesi caiz olmaz. Bilakis bu durumda yapılması gereken tercih edileni tercih etmektir. Bu da tartışmasız olarak onun uydurma olduğunu gerektirmez.

İlim ehli bu hadisle ***Sahih***'teki; "***Rasulullah'ın*** (***sallallahu aleyhi ve sellem) Ebu Bekrin kapısının dışındaki kulübelerin kapatılmasını emrettiği"*** -sabit- hadisinin arasını cem etmişlerdir. Kulübenin kapatılmasıyla kapının kapatılması aynı şey değildir.

Özetle söylemek gerekirse, hadis sabittir. Hiçbir müslümanın bu hadisin "bâtıl" olduğunu söylemesi caiz değildir. Bu hadisin birçok rivayet yolları vardır. es-Suyûtî bunları zikretmiştir. el-Hâkim, ***el-Müstedrek***'te Zeyd İbn Erkam'ın hadisinin "sahih" olduğunu söylemiştir. Hakeza ed-Diya'da (el-

Makdisî) ***el-Muktare'de*** böyle söylemiştir. Bu hadisin Meymun’dan ötürü sahih olmadığını söylemesi doğru değildir. Birden çok kişi onu güvenilir görmüştür. et-Tirmizî de bunun “sahih” olduğunu söylemiştir.

İbn Ömer’in hadisine gelince; Ahmed [İbn Hanbel] ***Müsned’de*** onu rivayet etmiştir. Bu isnadda Hişam İbn Sa’d yoktur. Ravileri güvenilirdir. İbnû’l-Cevzî’nin söylediklerine cevap vermek burada uzayıp gider. Zikrettiğimiz inşaallah yeterlidir.

58. “Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Ali’ye dedi ki; benden ve senden başka kimsenin, bu mescid de cünüp olması helâl (mübah) değildir.”

Bu hadisi İbn Merdeveyhî, Ebu Said’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Atiyye el-Avfî vardır. Zayıf bir ravidir. et-Tirmizî onun yoluyla bu hadisi rivayet etmiş ve buna “hasen” demiştir. en-Nevevî ise, et-Tirmizî’nin bu hadisin, şevahidinden dolayı hasen olduğunu söylediğini zikreder.

el-Leâlrde (es-Suyûtî), el-Beyhâkî’nin bunu ***Sünen'***inde rivayet ettiğini söylemiştir. Bu hadis ayrıca başka yollarla da varid olmuştur. Sonra es-Suyûtî, el-Bezzar’ın Sâ’d İbn Ebi Vakkas’tan gelen “merfu” isnadını zikretmiştir. Ayrıca bunu İbn Menîa Cabir’in ***Müsned'***inde, ondan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Yine bunu İbn Ebi Şeybe de ***Müsned'***inde, Ummü Seleme’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. [3]

59. “Rasulullah ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** çocuklarımızı Ali İbn Talib’in sevgisine alıştırmamızı emretti.”

Bunu el-Hasen İbn Ali el-Adevî, Cabir’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbn Hibban; “Bu hadis bâtıldır” dedi.

60. “Ali’nin sevgisi, ateşin odunları yediği gibi kötülükleri yer (yok eder).”

el-Hatib bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet ettikten sonra, onun “bâtıl” olduğunu söylemiştir.

61. “Kim, ilminde Adem’e, anlayışında Nuh’a, hükmünde İbrahim’e, zühdünde Yahya’ya, şiddetinde Musa’yı görmek istiyorsa Ali’ye baksın.”

el-Hâkim bu haberi, Ebû’l-Hamza’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir. İsnadında Ebu Amr el-Ezdî vardır “metruk”tur.

el-Leâlf de bunun, ed-Deylemî’de başka yollarının olduğu zikredilir. İbn Şahin bunu Ebu Said’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. [4]

62. “Kur’an’da adım ve’ş-Şemsî ve Duha’dır. Ali’nin adı ve’l-Kameri İza Telaha’dır. Haşan ve Huseyn’nin adları ve’n-Nehari İza Cellaha’dır. Ümeyye oğullarının adı ve’l-Leyli İza Yeğşa’dır.”

Bunu el-Hatib, ***es-Sabıku ve’l-Lahık*** adlı kitabında İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis “uydurma”dır. el-Hatib ayrıca, isnadında bilinmeyen raviler olduğunu söylemiştir. ***el-Mizan*** da bu haberin yalan bir haber olduğu söylenir.

63. “Allah hiçbir peygamber göndermiş olmasın ki, ondan sonra gelecek olan kimseyi açıklamış olmasın. Kendisine; bunu sana açıkladı mı, dedim. Hayır dedi. Bir süre sonra kendisine yine sordum. Ali İbn Ebi Talib dedi.”

el-Ukaylî bunu, Selman’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında iki bilinmeyen kimseyle bir “zayıf” ravi vardır.

64. “Nebi’yi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Allah Mirac’a çıkarınca, ona her semada, yedinci semaya varıncaya kadar birçok acaiblikler gösterdi. Sabah olunca -Rasulullah- (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Rabbinin kendisine göstermiş olduğu acaiblikleri anlatmaya başladı. Bunun üzerine Mekkeliler-den onu yalanlayanlar yalanladı, doğrulayanlar doğruladı. Tam bu esnada gökten bir yıldız koptu. Bunun üzerine Nebi ***[sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki; bu yıldız kimin evine düşerse, o benden sonra halifemdir. Bu yıldızı aradılar. Onun Ali İbn Ebi Talib’in evine düştüğünü gördüler. Mekkeli-ler hemen; Muhammed sapıttı, şaşırdı, evinin halkı da aşağı bir dereceye indi

dediler. Bunun üzerine amcasının oğluna döndü. Bu esnada da (Necm Suresi) indi.”

el-Cevzekanî bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etti. İsnadında üç yalancı vardır. Bu haber şüphesiz ki, “uydurma” bir haberdir.

65. “Benim vasim, sırrımın makamı, ehlimde halifem ve benden sonra bıraktığım en hayırlı kimse Ali’dir.”

İbn Nasır, bu -haberi- Selman’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Abdulğani dedi ki: “Ravilerinin çoğu bilinmez ve zayıf kimselerdir.” el-Cevzekanî ise, bunun “bâtıl” olup aslının olmadığını söylemiştir. el-Ezdî, bunu şu lafızla rivayet etmiştir: “***Allah’ın Nehisi’ne*** (***sallallahu aleyhi ve sellem) vasisinin kim olduğu soruldu, dedi ki; Musa’nın vasiyet ettiği kimdir. Yûşa dedi. Sonra şöyle dedi; benim vasim ve varisim benim borcumu öder, va’dimi yerine getirir, benden sonra bıraktığım en hayırlı insan Ali’dir.*** ”

İsnadında “metruk” ve “zayıf” raviler vardır. İbn Hibban benzeri bir lafızla uydurma hadis içeren bir nüshadan bunu rivayet etmiştir. el-Ukaylî ise; “***Benim vasiyetimin sahibi, Ali ibn Ebi Talib’dir***” lafzıyla rivayet etmiştir.

el-Mizan’da; “Bu yalandır” denilir. el-Hâkim, bu haberi Bureyde’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında hadis uyduran bir ravi vardır.

66. “Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Enes’e dedi ki; bu hayattan senin yanma ilk gelecek olan kimse mü’minlerin emiri (önderi), peygamberlerin efendisi, kıyamette abdest azalan aydınlık olarak gelecek olanların rehberi ve kendisine vasiyet edilmişlerin sonuncusudur. Bunun üzerine ben; Allah’ım! Onu Ensar’dan bir adam kıl dedim. Bir de ne göreyim, Ali çıkageldi. Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Enes bu kim, dedi? Ben de; Ali dedim. Bunun üzerine Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** sevinçten kalkıp onu kucakladı. Sonra yüzünden terini silmeye başladı. Ali; ey Allah’ın

Rasulü ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi. Bana bundan daha önce hiç yapmadığın bir şey yaptın. Dedi ki; bunu yapmama engel olan ne ki? Benim

borcumu ödeyecek sen, onlara benim adımı işittirecek sen, benden sonra onların aralarındaki ihtilafı onlara açıklayacak sen!.”

Ebu Nuaym bunu rivayet etmiştir. ***el-Mizan’***da; “Bu, ‘uydurma’ bir hadistir” denilir.

el-Cevzekanî bunu, Ebu Zer’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. ***“Ben nasıl ki nebilerin sonuncusuyum, Ali ve onun varisleri de evliyanın sonuncuları olacaklardır***.” Bu hadis “uydurma”dır.

67. Ali’nin sözü: “İnsanların hilafete en layık ve hak sahibi olmama rağmen, insanlar Ebu Bekr’e bey’at ettiler. Ben de insanlar açıktan kâfir olmasınlar korkusuyla O’na bey’at ettim. Yoksa onlar birbirlerinin boyunlarını kılıçla vururlardı.

Sonra ben yine hilafete en layık ve en çok hak sahibi olmama rağmen, insanlar Ömer’e bey’at ettiler. Yine insanlar birbirlerinin boyunlarını kılıçla vurmasınlar diye O’na bey’at ettim. Bundan sonra, siz Osman’a bey’at etmek istiyorsunuz, o zaman ben de O’nun sözünü işitir ve O’na itaat ederim.

Ömer beni beş kişinin arasına kattı. Ama ben onların altıncısıyım. Benim onlar üzerinde bir fazilet sahibi olduğumu bilmez.”

el-Ukaylî bunu, uzun bir hadis olarak Amir İbn Vasile el-Kenanî’den (Ebu’t-Tufeyl), o da Ali’den. Dedi ki: “Senedinde bilinmeyen iki ravi vardır.” el-Cevzekanî, bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemiştir. ***el-Mizan’***da, bu haberin “münker” olup sahih olmadığı zikredilir. Mü’minlerin Emiri hâşâ böyle bir şey söylesin!

68. “Alemlerin Rabbi, Ali İbn Ebi Talib hakkında benden söz aldı. Dedi ki; o hidayetin sancağı, imanın burcu, evliyanın imamı, bana uyanların hepsinin nurudur. Ali İbn Ebi Talib, yarın kıyamet günü havzımın başında benim emirim (güvendiğim) ve bayrağımın sahibi ve Rabbimin cennetinin, hâzinelerinin, anahtarları üzerinde güvendiğim insandır.”

Ebu Nuaym bu hadisi, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbn Adiy dedi ki: “İsnadındaki Lahiz İbn Abdillah güvenilmeyen ve derin ilmi

olmayan bir kimsedir. Güvenilir ravilerin adını kullanarak 'münker' olan hadisler rivayet eder." ***el-Mizan'***da, bu hadis "uydurma" hadislerin en soğuğu olarak zikredilir.

69. "Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Alı İbn Ebi Talıb'e yöneldi. Bunun üzerine Ebu Bekr sürünerek geldi, o da onunla Nebi'nin ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** **arasına oturdu. Allah'ın Rasulü de** ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Se**vindi ve şöyle dedi; ey Ebu Bekr! Fazilet ehlinin kıymetini ancak faziletli olanlar bilir."**

el-Hatib bunu, Enes'ten "merfu" olarak rivayet etmiştir. Bunu yine Aişe'den de "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Muhammed İbn Zekeriya el-Gallabî vardır, hadis uydurur. ed-Deylemî, bunu Ebu Said'in hadisinden alarak şu lafızla rivayet eder; "***Ey Ebu Bekr! Fazilet ehlinin kıymetini ancak fazilet sahibi olanlar bilir"***

70. "Uhud günü Allah'ın Rasulü'nün ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** **sancağı Ali'nin elindeydi, müşriklerin sancağı da Talha İbn Ebi Talha'nın elindeydi. Müşriklerin sancağını yedi kişi taşıdı. Ali hepsini -o gün- öldürdü. Cibril dedi ki; bu muvasat nedir ey Muhammed? Nebi de** ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** **dedi ki; ben ondanım, o da benden de onun için. Sonra gökten şöyle bağıran bir ses işittiler; Zülfikar'dan başka kılıç yoktur, Ali'den başka delikanlı."**

İbn Adiy bunu, Ebu Rafi'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında ise, İbn İsa Mehran vardır. O Rafızî biridir. Uydurma hadisler rivayet eder. İbnû'l-Cevzî bu hadisi "uydurma" hadisler arasında saymıştır. İbn Hibban da bu hükümde ona uydu.

İbn Tahir, ***Tezkire'***sinde bu kıssanın ez-Zübeyr İbn Bekkar'ın ***Kitabû'n-Neseb'***inde zikredildiğini söyler. [5]

71. "Ebu Bekr ve Ömer, Fatıma'yla evlenmek istediler ancak Nebi

(sallallahu aleyhi ve sellem) **[4] O şenindir ey Ali' dedi."**

el-Ukaylî bu hadisi, Hucr İbn Anbes'ten rivayet etmiştir. O, Ali ile beraber Cemel ve Sıffin vakalarına katılmıştır. İsnadında Musa İbn Kays el-

Hadramî vardır. O Rafızîlikte aşırı giden bir kimsedir.

el-Leâlf de denildi ki: “Ebu Davud ondan rivayette bulunmuş, İbn Main ise onu güvenilir görmüştür. F2bu Hatim onun rivayetinde ciddi bir sakınca olmadığını söylemiştir. Hadisi el-Bezzar onun yoluyla rivayet etmiştir.”

el-Heysemî, ***ZevaicT***de ravilerinin güvenilir olduğunu söylemiştir. Ancak, Hucr İbn Anbes, Nebi’den ***[sallallahu aleyhi ve sellem)*** hadis duymamıştır.

72. “Nebi *[sallallahu aleyhi ve sellem)* Ali’yi kendisine doğru gelirken görünce dedi ki; ben ve bu, kıyamet günü ümmetimin üzerine şahid olacağız.”

el-Hatib bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis “uydurma”dır. Bunu uydurmaktan ötürü suçlanan Matar İbn Ebi Matar’dır.

el-Mizan'da, bu hadisin “bâtıl” olduğu söylenir.

73. “Ali’yi koruyan iki melek tüm hafaza meleklerine karşı, onun Allah’ı kızdıracak ameliyle Allah’a çıkmadıklarından ötürü iftihar ederler.”

el-Hatib bunu, Ammar’dan “merfu” olarak rivayet eder. Bu rivayet yolu karanlık bir yoldur. Bunu yine başka bir yoldan da rivayet etmiştir. Dedi ki: “İsnadında bilinmeyen kimseler vardır.”

74. “Kim, öldüğünde kalbinde Ali İbn Ebi Talib’in buğzu varsa; ister Yahudi, ister Nasranî olarak ölsün.”

Bu hadisi el-Ukaylî, Behz İbn Hâkim’den, o da babasından ve dedesinden “merfu” olarak rivayet etmiştir. Sonra dedi ki: “İsnadında hadis uyduran Ali İbn Karin vardır. el-Carud İbn Yezid de hadis uydururdu.”

ed-Deylemî, ***Musnedû’l-Firdevs\t*** o ikisinin yolunun dışında bir yolla rivayet etti.

75. “Ali, Nebi’yi *[sallallahu aleyhi ve sellem)* Safa’da fil suretinde olan bir şahsa yönelip onu lanetlediğini gördü. Dedim ki; bu lanetlediğin şahıs kimdir ey Allah’ın Rasulü *[sallallahu aleyhi ve sellem*)? Bu

taşlanmış şeytandır dedi. Bunun üzerine; ey Allah'ın düşmanı! Seni öldüreyim de ümmeti senden kurtarayım dedim. Şeytan dedi ki; bu senin bana vereceğin ceza değil. Peki, senin cezan nedir ey Allah'ın düşmanı, dedim? Dedi ki; sana buğzeden hiçbir kimse olmasın ki, onun anasının rahmine babasıyla ortak olmayayım."

İbn Merdeveyhî bunu, Ali'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında İshak İbn Muhammed en-Nehaî vardır. O 'gulat'tandır.

O, Ali'de ulûhiyet görüyordu.

Bunu yine, el-Hatib: "***Vallahi sana buğzeden hiçbir kimse olmuş olmasın ki, arasında onun annesine babasıyla ortak olmayayım***."

76. "Allah İsrailoğullarına, peygamberlerine karşı kötü düşünce sahibi olduklarından ötürü, yağmuru vermedi. Bu ümmete de Ali İbn Ebi Talib'e buğz etmekten ötürü yağmur vermez."

İbn Adiy bu hadisi, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet etmiş ve sonra da şunu söylemiştir: Bu hadisi el-Hasen İbn Osman İbn Ziyad uydurmuştur. ed-Deylemî, onun yolunun dışında bir yolla rivayet etmiştir.[6] '

77. "Kim, Allah'ın eliyle diktiği taze fidana yapışmak istiyorsa, Ali İbn Ebi Talib'in sevgisine yapışsın."

el-Ezdî bu hadisi, el-Bera'dan "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında hadis uyduran birisi vardır. ed-Darekutnî bunu, Zeyd İbn Erkam'dan "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında hadis uyduran vardır.

78. "Ey Allah'ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Kıyamet günü Senin sancağını kim taşıyacak dediler? Onu dünyada taşıyacak olan, Ali İbn Ebi Talib'dir."

İbn Hibban bu hadisi, Cabir İbn Semure'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında Nasıh İbn Abdillah vardır. O hadisleri alınmayan bir Şiî'dir. İbn Nasır bunu, Ebu Zer'den "merfu" olarak rivayet eder. Lafız şöyledir:

“Benim bavztma Müminlerin Emiri’nin ve abdest azalan aydınlık olarak gelecek olanların imamının sancağı gelir. Ben de kalkar Ali’nin elinden tatarım, onun ve ashabımın yüzü aydınlanır. Onlara derim ki; benden sonra insanların ve cinlerin arasında bana nasıl halifelik ettiniz. Derler ki; en büyük olana uyup onu tasdik ettik. Vezirlerimizin küçüklerine uyduk ve onlara yardım ettik ve onunla (Ali ile) beraber savaştık. Bunun üzerine ben de derim ki; o halde doyuncaya kadar için derim. Onlar da öyle bir şekilde (havzdan) içerler ki, ondan sonra bir daha susamazlar

“İsnadı karanlık”tır. İsnadında bilinmeyen kimseler vardır. Bunu İbnû’l-Cevzî ***el-Mevduaf*** ta zikreder.

79. “Ali (ra), Amr İbn Vedd’i öldürdü. Nebi (.***sallallahu aleyhi ve sellem)*** onun yanma girdi. Onu görünce tekbir getirdi. Bunun üzerine Müslü-manlar da tekbir getirdiler. Sonra şöyle dua etti; Allah’ım! Ali’ye daha önce kimseye vermediğin bir fazilet ver. Ondan sonra da onu kimseye verme. Bunun üzerine Cibril yanında bir portakalla indi. Dedi ki; Allah diyor ki; bu ümmetin en hayırlısı Ali İbn Ebi Talib’dir. Cibril elindeki portakalı Ali’ye verdi ve portakal Ali’nin elinde iki parçaya ayrıldı. Bir de ne görsünler, içindeki hurmanın kabuğunun iç kısmında iki satır halinde şu cümle yazılıydı: İsteyen ve galip gelen olandan Ali İbn Ebi Talib’e verilen kıymetli bir hediyedir.”

Bunu ez-Zerra adında birisi uydurup rivayet etmiştir.

80. “Ali hakkında üç yüz ayet inmiştir.”

el-Hatib bunu, İbn Abbas’tan rivayet etmiştir. İsnadında Selam İbn Süleyman es-Sekafî ve Cuveybir vardır. İkisinin de hadisleri alınmaz. ed-Dehhak ise “zayıf’tır. İbnû’l-Cevzî, bu hadisin “uydurma” olduğunu söyler. ***el~Leâlî’***de, İbn Mâce, Selam’dan hadis rivayet eder.

81. “Haşan ve Huseyn hastalanınca Ali şöyle dedi; eğer Allah çocuklarıma şifa verirse, Allah’a şükür olarak üç gün oruç tutacağım. Fatıma da böyle söyledi. Onların bir cariyesi de aynı şekilde söyledi. Sabahladıklarında ise iki çocuk da iyi olmuştu. Onlar da yanlarında az veya çok bir şey olmadığı halde, oruçlu olarak sabahladılar. Bunun üzerine Ali, Yahudilerden bir adamın yanma gitti. Ona dedi ki; bana üç sa’ arpa ödünç

verir misin? Bir de bana bir topak yün ver. Muhammed'in kızı onu eğirsin. Yahudi istediğini ona verdi. Ali bunu elbisesinin altında koyarak Fatıma'nın yanına gitti. Ona; al bunu eğir. Cariye de kalkıp bir avuç arpayı alıp öğüttü ve yoğurdu ve bundan da beş tane ekmek yaptı. Ali de Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** ile beraber akşam namazını kıldı ve -evine- döndü. Yemek getirilip önüne kondu. İftar etmek için oturdu. Bu arada da kapıya bir dilenci gelmişti. Ey Muhammed'in ailesi! Müslümanların miskinlerinden bir miskin kapınıza geldi dedi. Yediğinizden bana da yediriniz. Allah size cennet yemeğinden yedirsin. O böyle deyince Ali elini yemekten çekti. Hemen Fatıma'ya hitaben bir şiir söyledi. Onlar da yemeği miskine verdi."

Bu uzun bir hadistir. "İkinci ve üçüncü gün de böyle oldu. Nebi C***sallallahu aleyhi ve sellem)*** bunu haber alınca; Allah'ım! Meryem'e -rızık- indirdiğin gibi, Muhammed'in de ailesine -rızık- ver. Sonra -Fatıma'ya-odana gir dedi. O da odasına girdi. Bir de bakınca seridle kaynayan bir tava buldu."

İbn Mâce bu hadisi rivayet etti. İsnadında el-İsbığ İbn Nebate vardır. Dedi ki: "Haşan hastalandı..." deyip hadisi zikretti. O hadis hiçbir şeydir.

İsnadında iki "zayıf" ravi vardır. İbnû'l-Cevzî bunu ***el-Mevduaf***ta zikretti. ***el-Leâlf de*** denildi ki: "Bu, el-Hâkim, et-Tirmizî ***NevadiruT***

Usul'de denildi ki; bu hadis, kalplerin çirkin gördüğü rivayetlerden birisidir. el-Leys'm, Mücahid'in, İbn Abbas'tan rivayet ettiği bir hadistir. O da şu ayet-i kerime hakkındadır: "Nezri yerine getirirler ve şerri çok yaygın olan günden korkarlar ve malı sevmelerine rağmen yetime ve miskine yemek yedirirler." (İnsan: 7)

82. Aişe'nin (r.anha) hadisi: "Allah'ın Rasulü'nün ***(sallallahu aleyhi ve sellem***) ölümü yaklaşınca dedi ki; bana sevgilimi çağırın dedi. Ben de Ebu Bekr'i çağırdım. Ona baktı sonra başını yastığına koydu. Sonra yine sevgilimi çağırın dedi. Ben de bunun üzerine Ömer'i çağırdım. Ona da baktı ve başını yastığına koydu. Sonra yine bana sevgilimi çağırın dedi. Dedim ki; yazıklar olsun size. Ona; Ali İbn Ebi Talib'i çağırın vallahi ondan başkasını istemiyor. Onu görünce onu elbisesinin içine aldı. Böylece ruhu kabzoluncaya kadar eli üzerinde öyle kaldı."

Bunu ed-Darekutnî, Aişe'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İbnû'l-Cevzî dedi ki: "Bu hadis 'uydurma'dır." ed-Darekutnî ise, "garîb" olduğunu söylemiştir. Bu hadisi yalnız Müslim İbn Keysan el-A'ver (teferrüd) yoluyla rivayet etmiştir. Yine İsmail İbn Eban el-Verrak bunu teferrüdle rivayet etmiştir.

el-Leâlf de, et-Tirmizî ve İbn Mâce, Müslim'den hadis rivayet etmişlerdir. O, hadisi terk edilen bir kimsedir. İsmail de Buharî'nin hocaların-dandır.

İbn Adiy de, bunu başka bir yoldan Abdullah İbn Amr'dan "merfu" olarak rivayet etmiştir, sonra şunu ekledi: "***Ali'ye; ne dedi, diye soruldu. Dedi ki; bana -ilimden- bin kapı öğretti. Her kapı bin kapıyı açar"***

83. "Ali'nin dışında hiçbir Müslümanın avretimi ve beni çıplak bir şekilde görmesi helal değildir."

İsnadında "hadis uyduran" biri vardır.

84. "Ali dedi ki; dostum bana Ramazan ayının on dokuzunda vurulacağımı söyledi. O gece Musa İbn İmran'ın öldüğü gecedir. Ben ise, Ramazanın yirmi ikisinde öleceğim. O gece İsa'nın göğe çekildiği gecedir."

Bunu el-Ukaylî, el-İsbığ İbn Nebate'dan, o da Ali'den rivayet etmiştir. O ise "yalancı"dır. İsnadında yine Sa'd el-İskaf vardır, o da yalancıdır.

85. "Kıyamet günü bizden başka binitli yoktur. Biz de dört kişiydik. Abbas, bunun üzerine ayağa kalkarak dedi ki; onlar kimdir ey Allah'ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem***)? Dedi ki; bana gelince, ben Burak üzerinde olacağım. Amcam Allah'ın aslanı Hamza, şehidlerin efendisi benim devem üzerinde olacak. Kardeşim Ali, cennet develerinden dişi bir deve üzerinde olacak. Kardeşim Salih de, Allah'ın kesilen devesinin üzerinde olacaktır."

el-Hatib, bu hadisi uzunca rivayet etmiştir. O rivayette Burak'ın ve cennet develerinden olan develerin vasıflarını rivayet etmiştir. Bu rivayetini İbn Abbas'tan "merfu" olarak yapar.

İbnû’l-Cevzî dedi ki: “Bu ‘uydurma’ bir hadistir. ***el-Mizan’***da, bu rivayetin afeti Abdulcebbar İbn Ahmed İbn Abdillah es-Simsar’dır.”

el-Hatib bunu, senedinde meçhuller olan başka bir yolla da rivayet etmiştir.

86. “Kıyamet günü olunca benim için uzunluğu otuz mil olan bir minber konur. Sonra Arşın içinden bir münadi seslenir; Muhammed nerede? Bana çık denir. Ben de o anda o minberin en yüksek yerinde olurum. Sonra ikinci kez seslenir; Ali nerede? O da hemen benden bir basamak aşağıda oluverir. O zaman tüm yaratılmışlar, Muhammed’in peygamberlerin efendisi, Ali’nin de mü’minlerin efendisi olduğunu öğrenirler. Bunun üzerine bir adam ayağa kalkarak, bundan sonra Ali’ye kim buğz edebilir ki? Dedi ki; ona Kureyş’ten ancak bedbaht olan, Ensar’dan da ancak Yahudi olanlar, Araplardaıı da ancak zinadan olma, diğer insanlardan da -yine- ancak bedbaht olanlar buğzedeı .”

ed-Darekutnî, -bu hadisi- Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında İsmail İbn Musa vardır, aşırı bir Rafizîdir. Onun hocası mechuldur.

İbnû’l-Cevzî bu hadisin, “uydurma” olduğunu söylemiştir. ***el-Mizan***’da da bunun uydurma bir haber olduğu söylenir.

87. “Kıyamet günü İbrahim’e iki beyaz elbise giydirilir. Sonra Arş’ın sağında kıyama durdurulur. Sonra ben çağrılırım ve bana da iki yeşil elbise giydirilir. Ben de Arş’ın soluna durdurulurum. Sonra sen çağrılırsın ey Ali! Ve sana da iki yeşil elbise giydirilir. Sen de benim sağıma durdurulursun. Çağrıldığımda senin de çağrılmandan razı olmaz mısın? Giydi-rildiğimde giydirilmekten razı olmaz mısın? Şefaat ettiğimde şefaat etmekten razı olmaz mısın?”

ed-Darekutnî bunu, Ali’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında el-Hâkim İbn Zahir ve Meysere İbn Habib vardır. O ise “yalancı”dır.

Bu hadis “uydurma”dır. et-Taberanî bunu, o ikisinin yolunun dışında bir yoldan rivayet eder. el-Heysemî dedi ki: “Bu hadis ‘sahih’ değildir.”

88. “Benim misalim, bir ağacın misali gibidir. Ben onun kökü, Ali ise dalıdır. Haşan ve Huseyn meyvesidir. Şia ise onun yapraklarıdır. Temiz

olandan temizden başka ne çıkar ki?”

Bunu İbn Merdeveyhî, Ali’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Abbad İbn Yak’ub vardır. O Rafızîdir. Hadisi, İbnû’l-Cevzî uydurma hadislerden zikretmiştir. es-Suyûtî de bunun senedini izleyip araştırmamıştır.

Bir rivayette de şu lafızla rivayet edilir. “***Ağaç benim, Fatıma onun dalıdır. Ali onun döllemesidir. Haşan ve Huseyn onun meyvesidir. Bizim Şia’mız onun dallarıdır. Onun aslı Adn Cenneti’ndedir.”***

el-Hâkim, bu hadisi ***el-Müstedrek’’***te rivayet etmiştir. Metninin “şaz” olduğunu söylemiştir. Sonra hakkında, isnadında yalan söyleyen biri vardır ve bu hadis “uydurma”dır demiştir.

89. “Rasulullah ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Ali’ye; sen ve şia cennettesiniz dedi.”

el-Hatib bunu, “merfu” olarak Ali’den rivayet etmiştir. İsnadında Cemi İbn Ömer el-Basrî vardır. O “hadis uyduran” birisidir.

90. “Nebi ***[sallallahu aleyhi ve sellem)*** Ali’ye dedi ki; sen ve ashabın cennettesiniz. Sen ve Şia cennettesiniz. Ancak seni sevenlerden öyle bir topluluk olacak ki, Islâm’ı dilleriyle tanımlarlar, Kur’an’ı okurlar ama o, onların köprücük kemiklerini geçmez. Onlar bir -nebz- alameti vardır onlar Rafızî olarak adlandırılırlar. Eğer onlarla karşılaşırsan onlarla savaş, zira onlar müşriktirler.”

Dediler ki; ey Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Bunun alameti nedir? Dedi ki; onlar Cuma ve cemaat -namazlarım- terk ederler ve ilk selefe dil uzatırlar.”

el-Hatib bunu, “merfu” olarak Ummu Seleme’den rivayet etmiştir.

İsnadında Sevvar İbn Mus’ab vardır. O hadisi terk edilen birisidir.

91. “Ebu Bekr (ra) Ali’ye (ra) dedi ki; Rasulullah’ı ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** şöyle söylerken işittim: Sırat’ın üzerinde bir engel vardır. Onu

ancak Ali İbn Ebi Talib’ten bir izin (icazetle) olan geçebilir. Ali dedi ki; ben de Rasulullah’ı (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** şöyle derken işittim: Ebu Bekr ve Ömer’e sövene -Sırat’ı- geçme izni yazma(yacaksın).”

el-Hatib, bunu rivayet ettikten sonra “uydurma” olduğunu söylemiştir. Bu hadis kıssacıların uydurmasıdır.

92. “Kıyamet günü, Allah insanların ilklerini ve sonradan gelenlerini toplayınca, Sırat’tan ancak yanında Ali İbn Ebi Talib’den izni olanlar geçebilir.”

el-Hâkim bunu, Ali’den “merfu” olarak rivayet eder. Îbnû’l-Cevzî bunun “uydurma” olduğunu söyler. ***el-Mizan'***m sahibi bunun “bâtıl bir haber” olduğunu zikreder.

el-Hatib de bunu, İbn Abbas’tan rivayet eder: “***Nebi’ye*** (***sallallahu aleyhi ve sellem) dedim ki; ey Allah’ın Rasulü {sallallahu aleyhi ve sellem)! Ateşten geçme izni var mıdır? Evet, vardır dedi. Peki, o nedir dedim? Dedi ki; Ali İbn Ebi Talib’in sevgisi***.”

isnadında Muhammed İbn Paris İbn Hamdan el-Abdî vardır.

Ebu Nuaym, onun aşırı bir Rafızî olduğunu söyler. el-Hatib dedi ki: “Bu hadis ‘bâtıl’dır. ***el-Mizan'***da ‘uydurma’ olduğu zikredilir.”

93. “Allah, Ali’yi Fatıma ile evlendirmek isteyince, bir meleğin Tüba ağacını sallamasını emretti. O da ağacı salladı. Ağaç da ince ekmek verdi (düşürdü). Bunun üzerine Allah (cc), melekler yarattı ve onu yerden topladılar. Kıyamet günü ise, insanlar arasında melekler ayağa kalkarlar, bizi ve ehl-i beyti seven herkese içinde cehennemden beraat olan bir yazı verirler.”

el-Hatib bu hadisi, Bilâl’den “merfu” olarak rivayet eder. Ravilerinin hepsinin “meçhul” olduğunu söyler.

94. “Kıyamet günü gelince, Allah bana ve Ali’ye der ki: İkinizi seveni cennete koyunuz. Kim de size buğz ediyorsa, onu cehenneme koyunuz. Bu, Allah’ın şu sözünün açıklamasıdır: Her inatçı kâfiri cehenneme atınız.”

İsnadında Yahya İbn Abdilhamid el-Hamanî vardır. O “yaiancı”dır. İshak İbn Muhammed İbn Eban en-Nehaî ise bu hadisi uyduran kimsedir.

95. “(Rasulullah’a) (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** sordum; Senden sonra insanların en hayırlısı kimdir? Ebu Bekr dedi. Dedim ki; sonra kim? Ömer dedi. Bunun üzerine Fatıma dedi ki; ey Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)***! Ali hakkında bir şey söylemedin! Ey Fatıma dedi; Ali benim nefsim gibidir. Onun nefsi için bir şey söylediğini görmedim.”

İsnadında Halid İbn İsmail vardır, hadis uydurur.

96. “Allah, ruhları cesetlerden iki bin yıl önce yarattı. Sonra, bu ruhları arşın altına koydu. Sonra bana itaat etmeyi bu ruhlara emretti. Bana ilk selam veren ruh Ali’nin ruhudur.”

Bu hadisi el-Ezdî “merfu” olarak Ali’den rivayet etmiştir. İsnadında Abdullah İbn Eyyub İbn Ebi Allac (babasından) vardır. İkisi de yalancıdır. İbnû’l-Cevzî bunu ***el-Mevduaf*** ta zikretmiştir.

97. “Allah’ım! Sana en sevgili olan kullarını bana gönder, bu kuşu benimle beraber yesin!”

el-Muhtasar’da, bu hadisin birçok yolundan söz edilir. Bu yolların hepsi de “zayıf’tır. İbnûİ-Cevzî bunu ***el-Mevduaf ta*** zikreder.

el-Hâkim ise bunu, ***el-Müstedrek’***te tahric etmiş ve “sahih” olduğunu söylemiştir. Bu sözünden ötürü birçok ilim adamı ona itirazda bulunmuştur. Bu konuda daha geniş bilgi almak isteyenler el-Hâkim’in ***Siyeru A’lami’n-Nubela’daki*** tercemesine bakabilirler.

98. Ali’nin (ra) sözü: “Allah’ın Rasulü’nü ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** yıkadım ve göz çukurlarının suyunu içtim. Böylece öncekilerin ve sonrakilerin ilminin varisi oldum.”

en-Nevevî, bunun sahih olmadığını söylemiştir.

99. “Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Ali’yle beraber, geri dönenler, zalimler ve dinden çıkanlara karşı savaşmamızı emretti.”

İsnadında “hadisi terk edilen” iki ravi vardır. Bu söz Ebu Eyyub’un sözüdür. İbn Mes’ud ve Ebu Said’den (de) rivayet edilmiştir.

100. “Bu (yani Ali) ancak vurularak öldürülür.”

İsnadında hadisi alınmayan iki ravi vardır.

101. “Mirac’a çıkarıldığımda, Arşın eteklerinde şunun yazılı olduğunu gördüm: La İlahe İllallah Muhammedun Rasulullah onu Ali ile destekledim ve onu Ali’yle üstün kıldım.”

ez-ZeyV de, bunun “bâtıl” olduğu söylenmiştir. Bu, apaçık bir düzmecedir “uydurma”dır.

102. “Kim beni severse, Ali’yi de sevsin. Kim Ali’ye buğz ederse, bana buğz etmiştir. Kim de bana buğz ederse, Allah’a buğz etmiştir. Kim de Allah’a buğz ederse, cehenneme girer.”

el-Hatib, bu -hadisin- “uydurma” olduğunu söylemiştir,

103. “Allah nebilerin misakmı aldığında ve senin de (daha Adem’in sülbündeyken) misakmı aldı ve seni peygamberlerin seyyidi (efendisi) kıldı. Senin vasini de (senden sonraki vasiyet sahibini) evliyanın seyyidi kıldı.”

ed-Darekutnî, bunun “uydurma” bir hadis olduğunu söylemiştir.

104. “Ey Ali! Allah seni, zürriyetini, anne ve babanı, ehlini, şianı ve senin şianı seveni bağışlamıştır.”

İsnadında “hadis uyduran” biri vardır.

DÖRT HALİFE HAKKINDA

105.“Allah bana Ebu Bekr’i baba, Ömer’i müşavereci, Osman’ı seııed ve seni de ey Ali yardımcı (arkadaş) edinmemi bana emretti. Allah bizim dördümüzden ‘UmmuTKitab’da misak aldı. Sizi ancak takva sahibi olan mü’min sever. Ve sizden ancak da kötü münafık nefret eder. Siz benim nübüvvetimin halifeleri ve zimmetimin düğümlerisiniz.”

el-Hatib bunu, Enes'ten "merfu" olarak rivayet etmiştir. Sonra bunun cidden "münker" bir hadis olduğunu söyledi. İsnadında iki "meçhul" ravi vardır.

İbn Asakir, ed-Darekutnî yoluyla bunu Abdullah İbn Cahş'dan rivayet etmiştir. ed-Darekutnî ve Ebu Nuaym ***[Fedailu's-SahabeY***de bunu Huzeyfe'den rivayet etmiştir

106. "Kıyamet günü arşın altından bir seslenici şöyle seslenir; Muhammed ashabı nerede? Bunun üzerine Ebu Bekr, Ömer, Osman ve Ali getirilirler. Ebu Bekr'e; cennetin kıyısında dur ve dilediğini Allah'ın rahmetiyle cennete koy, dilediğini de Allah'ın ilmiyle azarlayarak geri çevir denir.

Ömer'e de; Mizan'ın yanında dur ve dilediğinin mizanını Allah'ın rahmetiyle ağırlaştır ve dilediğinin mizanını Allah'ın ilmiyle hafiflet.

Osman'a (o gün) iki kat elbise giydirilir ve ona şöyle denir; o iki elbiseyi giy, zira ben o iki elbiseyi gökleri ve yeri yarattığım zaman meydana getirmiştim.

Ali İbn Ebi Talib'e de; Allah'ın eliyle cennette diktiği ağacın dalından bir asa verilir. İnsanları havzdan uzak tut."

Bunu Ebu Bekr eş-Şafiî ***el-Geylaniyyaf***ta "merfu" olarak İbn Abbas'tan rivayet etmiştir.

İsnadında Isbığ İbnû'l-Ferec ve el-Yesa İbn Muhammed vardır. [7]

İbnû'l-Cevzî de bunu ***el-Mevduaf*** ta zikretmiştir. es-Suyûtî bu hadisin birçok yolları olduğunu zikretmiştir.

107. "Ebu Bekr benim vezirim ve benden sonra ümmetim arasında -hilafetle- kaim olacaktır. Ömer benim sevgili -dostum-dur ve benim dilimle konuşur. Ben Osman'dan Osman da bendendir. Ali ise, benim kardeşim ve sancağımın sahibidir."

İbn Adiy ve İbn Hibban bunu, Cabir’den “merfu” olarak rivayet etmişlerdir. İsnadında Kadih İbn Rahme ve el-Hasen İbn Ebi Ca’fer vardır. Her ikisinin de hadisi terk edilmiştir. Hadis “uydurma”dır. Ebu Nuaym bu hadisi ***Fedailu s-Sahabe***'de rivayet etmiştir.

Ayrıca bu hadisi İbnu’n-Neccar ve diğerleri rivayet etmişlerdir. [427]

108. “Ashabıma sövmek bağışlanmayan bir günahtır.”

İbn Teymiyye bunun “uydurma” bir hadis olduğunu söylemiştir.

109. “Cennet ehli cennete yerleşince, cennet der ki; ey Rabbfim]! Beni erkânından iki rükünle süsleyeceğini bana vadetmedin mi? (Allah da) der ki; ben seni Haşan ve Huseyn’le süslemedim mi? Bunun üzerine cennet tıpkı bir gelinin sevindiği gibi sevindi.”

et-Taberanî bu hadisi, Ukbe İbn Amir’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Humeyd İbn Ali el-Becelî vardır. O rivayet ilminde hiçbir şeydir. [Ahmed] İbn Ruşdeyn İbn Sa’d’ı ise -âlimler- yalanlamışlardır. İbnû’l-Cevzî bu hadisi ***el-Mevduaf*** ta zikretmiştir. es-Suyûtî de onu izleyerek düştüğü açıklayıcı bilgide der ki: “İbn Ruşdeyn hadis hafızlarındaıı-dır. Buna rağmen onun bazı rivayetlerini inkâr etti. O, zayıf olmasına rağmen, hadisleri yazılan birisidir.”

el-Ezdî’nin rivayetinde ise, iki yalancı olduğu halde bunu rivayet eder. İbn Hibban’ın da isnadında, el-Hasen İbn Sabir vardır. ***el-Mizan***'da onun hayatı anlatılırken bu hadisin “yalan” olduğuna değinilir.

110. “Ben Nebi’nin (*sallallahu aleyhi ve sellem)* yanındaydım, sol baldırının üzerinde oğlu İbrahim, sağ baldırının üzerinde de Huseyn İbn Ali vardı. Bir bunu öpüyor bir öbürünü öpüyordu. Bunun üzerine Cibril (as) indi ve şöyle dedi; ey Muhammed *{sallallahu aleyhi ve sellem)]* Rabbim sana selam söylüyor ve diyor ki; Ben onların ikisini senin için bir arada tutmayacağım, olarm birisini sahibi için feda et. Sonra; ey Cibril! (as) Huseyn’i İbrahim’e feda ettim dedi.”

el-Hatib bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir.

ed-Darekutnî, bu hadisin “bâtıl” olduğunu söylemiştir. [428]

111. “Allah Nebı’ye (***sallallahu aleyhi ve sellem)',*** Ben Yahya İbn Zekeri-ya’ya karşılık yetmiş bin kişi öldürdüm, diye vahyetti. Senin oğluna karşılık ise, yetmiş bin kere yetmiş bin kişi öldüreceğim.”

İbn Hibban; “Bu hadisin aslı yoktur” dedi. İsnadında Muhammed İbn Şeddad vardır. O çok “zayıf” bir ravidir. Bunu destekleyici bir rivayet el-Kâsım İbn İbrahim el-Kufî vardır. O, hadisleri inkâr edilen bir kimsedir.

el-Leâlf de (es-Suyûtî) dedi ki: “el-Hâkim bu hadisi ***el-Müstedrek’*** te Ebu Nuaym’dan gelen bir yolla altı kişiden rivayet etmiştir.” el-Hâkim bunun “sahih” olduğunu söylemiştir. ez-Zehebî de ***et-Telhis***'de buna katılmıştır. Dedi ki: “Bu hadisin -isnadı- Müslim’in şartına göredir.”

112. Cabir (ra) diyor ki: “Nebi’yi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Huseyn’in iki bacağının arasını açtığını ve onun erkekliğini öperken şöyle diyordu; Allah, seni öldürecek olana lanet etsin. Dedim ki; kim onu öldürecek? Dedi ki; ümmetimden bir adam benim ehlime buğzederse şefaatim ona ulaşmayacaktır.”

el-Hatib bunu rivayet etmiş ve hem isnadının hem de metninin “uydurma” olduğunu söylemiştir.

FATIMA (R.ANHA) HAKKINDA

113. “Allah Nebi’ye ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Cibril’in içinde taze cennet hurmalarını getirdiği bir tabaktan yemesini ve sonra da Hatice ile cinsi münasebette bulunmasını emretti. O da böylece Fatıma’ya hamile kaldı.”

Bu hadisi Ebu Bekr eş-Şafiî, Ömer İbnu’l-Hattab’tan (ra) “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî dedi ki: “Bu hadis ‘uydurma’dır. İsnadında hadis uyduran biri vardır. O ise, Amr İbn Ziyad’dır.”

[42S] Bu hadisi yalnız Muhammed İbnû’l-Hasen en-Nakkaş (Kari ve Müfessir) rivayet

etmiştir. O yalancıdır. ed-Darekutnî gereksiz yere hadise “bâtıP’dır demesine rağmen ona mazeretler bulmaya çalışmıştır.

el-Mizan’da [ez-Zehebî] onun bu hadisi uyduran kişi olduğunu zikreder. İbn Hacer de ***el-Lisan***’da böyle söylemiştir. İbn Hibban da bunu ***es-Sikat*** adlı kitabında dile getirmiştir. [8]

Hiç şüphe yok ki bu hadis “uydurma”dır. Zira Fatıma (r.anha) nübüvvetten önce doğmuştur.

114. “Ben Fatıma ve Ali, Arş’ın güvenliğinde (gölgesinde), tavam Rahman’ın arşı olan bir çadırda olacağız.”

Bu -hadis- “uydurma”dır. et-Taberanî bunu rivayet etmiştir. [9]

115. “isra gecesinde göğe götürüldüğümde, Cibril beni cennete koydu ve bana bir elma verdi. Ben de ondan yedim. O elma sülbümde bir nutfe (meni) oldu. (Gökten) inince, Hatice ile cinsi münasebette bulundum. Fatıma bu nutfeden oldu.”

el-Hatib bu hadisi, “merfu” olarak Aişe’den rivayet etmiştir. İsnadında Muhammed İbnû’l-Halil vardır. O bilinmeyen (meçhul) bir kişidir.

İbnû’l-Cevzî dedi ki: “O yalancıdır, hadis uydurur. Fatıma nübüvvetten önce doğmuştur.” el-Hâkim’in ***el-Müstedrek***’te böyle bir hadisi rivayet etmesi şaşılacak bir şeydir. Hem de rivayetinde “***elma***” yerine “***ay-va”y*** zikretmiştir. Fakat o bu hadisi “tahric” ettikten sonra şöyle demiştir; “Bu ‘garîb’ bir hadistir. İsnadındaki Şihab İbn Harb ise ‘meçhul’ bir ravidir.”

ez-Zehebî, ***el-Müstedrek***’in ***Telhis’***inde; “Bu apaçık bir yalandır” der. İbn Hacer de Fatıma’nın “icma” ile İsra Gecesi’nden önce doğduğu sabittir. ez-Zehebî; “Fatıma (r.anha) İsra gecesi, o nübüvvetten önce doğmuştur” der.

116. “Allah, Âdem ve Havva’yı cennette yaratınca ikisi böbürlenip şöyle dediler: Allah bizden daha güzel olan yaratıklar yaratmış değildir. Onlar böyle söylerken, birden şimdiye kadar görebilenlerin ondan daha güzelini görmedikleri bir genç kız gördüler. Onun öyle bir nuru vardı ki, bakanların gözlerinin ışığını söndürürdü. Başında bir

taç ve kulaklarında küpeler vardı. (Âdem ile Havva) ey Rabbimiz! Bu genç kız da kimdir? Dedi ki; senin çocuklarının efendisi Muhammed'in (*sallallahu aleyhi ve sellem)* kızı Fatıma'nın suretidir. Dediler ki; peki başındaki bu taç nedir? Dedi ki; o taç, onun kocası Ali İbn Ebi Talib'tir. Dediler ki; o iki küpe nedir? Dedi ki; oğulları Haşan ve Huseyn'dir. Bu seni yaratmadan iki bin yıl önce gizli ilmimde vardı."

Cabir bu hadisi "merfu" olarak rivayet etmiştir. Bu -hadis- uydurmadır. [10]

117. "Allah bana Fatıma'yı Ali ile evlendirmemi emretti, ben de onu Ali ile evlendirdim. Cibril bunun üzerine; Allah -böylece- inciden bir cennet bina etti."

el-Ukaylî bu hadisi, İbn Mes'ud'dan "merfu" olarak uzun bir lafızla rivayet etmiştir. Sonra isnadında Abdunnur el-Mesmaî'nin olduğunu söylemiştir.

118. "Ey Ali! Allah seni Fatıma ile evlendirdi. Ve onun mehri (sadak) olarak yeryüzünü verdi. Kim yeryüzünde sana buğz ederek yürürse, haram (işleyerek) yürümüş olur."

Bu hadis "uydurma"dır.

119. "Allah bana Fatıma'yı Ali ile evlendirmemi emretti..."

el-Hatib bu hadisi, Enes'ten uzunca ve "merfu" olarak rivayet etmiştir. Bu hadis "uydurma"dır.

Bu hadisi Muhammed İbn Ziyad el-Avfî uydurmuştur. [11]

120. "Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Fatıma'yı Ali ile evlendirdiğinde; 'nimetiyle kendisine hamd edilen ve kudretiyle kendisine ibadet edilen Allah'a hamdolsun' dedi." İlh...

İbn Nasır bu hadisi uzunca rivayet etmiştir. Bu hadis "uydurma"dır. Bu hadisi Muhammed İbn Dinar el-Avfî uydurmuştur.

121. "Cibril gökyüzünde konuştu ve Fatıma'yı Ali'yle evlendirdi. Sonra Allah cennetlerin ağaçlarına emretti. O ağaçlar da süslenip ziynetleriyle

giyindi. Sonra ağaçlara emretti, meleklerin üzerine meyvelerini serpti. O gün kim, kendisinden başkasının aldığından daha çok alırsa, onunla kıyamet gününe kadar övünür.”

Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında bu hadisi uydurmakla suçlanan iki “yalancı” vardır.

el-Mizan'da bu hadisin “yalan” olduğunu söylenmiştir. İbnû’l-Cevzî “uydurma” olduğunu zikretmiştir.

122. “Fatıma, Ali ile evlendirildiğinde Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** onun önünde, Cibril sağında, Mikâil solunda ve arkasında da yetmiş bin melek şafak sökünceye kadar Allah’ı teşbih ve takdis ettiler.”

el-Hatib bu hadisi, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında “yalancı” biri vardır. O kişi de Abdurrahman İbn Muhammed İbn Uhti Abdurrezzak’tır. İbnû’l-Cevzî bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemiştir. ***el-Mizan’***da onun apaçık bir yalancı olduğu söylenir.

123. “Esma Bintu Umeys; ey Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Kureyş’ten soy sop sahibi ve zenginler Fatıma ile evlenmek için sana başvurdular, onları -kızınla- evlendirmedin de, onu şu çocukla mı evlendiriyorsun?”

Sonra bu kıssada Cibril’in, Mikâil’in, İsrafil’in ve bütün meleklerin onun düğünü için indiklerini anlattı.

Bunu, el-Acurî de rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî; “Bu hadis uydurmadır” dedi, ***el-Mizan’’***da da “yalan” olduğu zikredilmiştir.

124. “Benim kızım Fatıma, Adem’in bir huri kızıdır. Ne hayz görmüş ve ne de ondan hayz kanı gelmiştir. Allah (cc) onu Fatıma olarak adlandırmıştır. Zira Allah (cc) onu ve sevenlerini cehennem ateşinden uzak tutmuştur.”

el-Hatib bu hadisi, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Ebu Hureyre’den gelen bir başka rivayette; “***Allah onu sevenleri cehennem ateşinden uzak tutmuştur***” lafzıyla birmcı rivayetin isnadında Ahmed İbn

Cemî el-Gassanî vardır. İkinci isnadda ise bu hadisi uyduran Muhammed İbn Zekeriya el-Gallabî vardır. O hadis uyduran biridir. Hadisi İbnû'l-Cevzî ***el-Mevduaf*** ta zikretmiştir.

125. “Fatıma namusunu korudu. Bunun için de Allah onu ve soyunu cehennem ateşinden korudu.”

Bu hadisi İbn Adiy, İbn Mes'ud'dan “merfu” olarak rivayet etmiştir, isnadında Ömer İbn Giyas vardır. O Şia'nın âlimlerindendir. ed-Darekutnî onun “zayıf” bir ravi olduğunu söylemiştir. Bu rivayeti Fatıma'nın oğulları Haşan ve Huseyn'e o mâletti. Muhammed [İbn Ali İbn] Musa er-Rıda böyle söylemiştir.

Ebu Kureyb, bu -müjde-, Haşan, Huseyn ve onlardan Allah'a itaat edenler içindir.

el-Ukaylî dedi ki: “Bu hadiste tartışma vardır. el-Hâkim, bunu ***el-Müstedrek''***te (adı geçen Ömer yoluyla) rivayet etmiştir. Bu hadis ‘sa-hih'tir dedi. ez-Zehebî, bunu araştırmış ve aksine zayıf olup onu Muaviye İbn Hişam'ın rivayet ettiğini söylemiştir. O ise, kendinde zayıflık olan bir ravidir. Bunu Ömer İbn Giyas'dan rivayet eder. O ise, çok gevşek birisidir. İbn Şahin de bunu rivayet etmiştir. İbn Asakir ise, bir başka yoldan rivayet eder. İsnadında bir râfizî vardır. [43 5]

Bu hadisi el-Mehranî, Huzeyfe İbnû'l-Yeman'dan rivayet eder. Dedi ki; Allah'ın Rasulü ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** şöyle dedi: “***Fatıma ırzını korudu, Allah da onu ve soyunu cehennem ateşine haram kıldı.”***

Bunu yine el-Hatib, (Ebu Nuaym'dan); “***Zira o ırzını korudu, Allah da onun soyunu cehennem ateşine haram kıldı***” şeklinde rivayet etmiştir.

Bu hadisin şahidi de vardır. Onu et-Taberanî, İbn Abbas'tan rivayet etmiştir. Dedi ki; Allah'ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Fatıma'ya şöyle dedi: “***Allah sana ve çocuklarına azap edici değildir***.” [12]

126. “Fatıma Arş'ın direklerinden bir direğe yapışır, üzerinde boyalı elbiseler vardır. (Allah'ım!) Benimle oğlumun katili arasında hüküm ver der.”

el-Mizan'da bu hadisin "bâtıl" olduğu söylenir. İbnû'l-Cevzî bunun "uydurma" olduğunu söylemiştir.

127. "Kıyamet günü olunca, perdenin ardından bir seslenici çağırır; ey mahşer ehli! Muhammed'in kızı Fatıma geçinceye kadar gözlerinizi yere çevirin der."

İsnadında el-Abbas İbnu'l-Velid İbn Bekkâr ed-Dabbî vardır. ed-Darekutnî ona "yalancı" demiştir.

el-Hâkim bu hadisi, ***el-Müstedrek***'te onun yoluyla rivayet edip; "Müslim'in ve Buharî'nin şartına göre 'sahih'tir." demiştir. Ancak ne Buharî ve ne de Müslim, el-Abbas'tan hadis rivayet etmemişlerdir. el-Hâkim, bu hadisi onun yolu (senedi) dışında bir yolla rivayet etmiştir. Ve "Bu hadis isnadı sahih olan bir hadistir" dedi. ez-Zehebî de bu hadis hakkında araştırmada bulunmuştur. İbn Hacer ***(el-Etraf*** ta) buna hiçbir katkıda bulunmadı. Bu hadisin birçok rivayet yolu vardır. [13]

128. İbn Abbas dedi ki: "Nebi'ye ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Âdem'in Rabbi'nden kendisine gelen kelimeler hakkında sordum. O da dedi ki; o Allah'tan, Muhammed'in, Ali'nin, Fatıma'nın, Haşan ve Huseyn'in adıyla tevbesini kabul etmesini istedi. O da onun tevbesini kabul etti."

ed-Darekutnî, bu hadisi rivayette Amr İbn Sabit'ten teferrüd etmiştir. Yahya dedi ki: "O ne bilgili ve ne de güvenilir bir kimsedir." İbn Hibban onun uydurma hadis rivayet ettiğini söyler.

129. "Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** içinde rükû olmayan beş (rekât) secdede bulundu. Dedi ki; Cibril bana geldi, dedi ki; Allah Fatıma'yı seviyor ben de bunun üzerine secde ettim ve sonra başımı kaldırdım. Sonra (ikinci kez) bana geldi ve dedi ki; Allah Fatıma'yı seviyor. Ben de -bir daha- secde ettim. Sonra bir kez daha bana geldi ve; Allah Haşan ve Huseyn'i (de) seviyor dedi. Ben (yine) secde ettim. Sonra bir daha gelip Allah o ikisini seviyor deyince ben bir daha secde ettim. Sonra bana gelip dedi ki; Allah o ikisini seveni de seviyor deyince -bir kez daha- secde ettim."

İbn Adiy bu hadisin "bâtıl" ve "apaçık bir yalan" olduğunu söylemiştir.

130. “Kim beni severse, Ali’yi sevsin. Kim Ali’yi seviyorsa, Fatıma’yı da sevsin. Kim de Fatıma’yı da severse, Haşan ve Huseyn’i de sevsin. Şunu bilin ki; cennet ehli, onları görmek için birbirlerini müjdeleyerek koşarlar. Onları sevmek iman, onlara buğz etmek nifaktır. Kim, benim ehl-i beytimden birisine buğz ederse, o şefaatimden mahrum kalmıştır. Ben mükerrem (seçkin) kılınmış bir nebiyim. Allah beni doğrulukla göndermiştir. Benim ehlimi sevin, Ali’yi sevin.”

İbn Adiy; “Bu hadis bâtıldır” dedi. Bu hadisin ve ondan önceki hadisin isnadında bu iki hadisi uyduran Abdullah İbn Hafs vardır, bu hadisi onlar adına o uydurmuştur.

131. “Muhammed soyu peygamberlik ağacı, rahmet ehli ve peygamberliğin (risaletin) yeridir.”

Bu hadis de “uydurma”dır. İsnadında hadisleri asla alınmayan iki ravi vardır.

132. “Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Ali’ye dedi ki; bana yaklaş senin beş özelliğini kendi beş özelliğime katayım; ey Ali! Ben ve sen bir ağaçtan yaratıldık. Ben onun aslıyım sen de kollarısın. Haşan ve Huseyn ise onun dalları. Kim, o ağaçtan bir dala yapışırsa, Allah onu cennete koyar. Ey Ali! Benim ümmetim (eğik hurma dalı) gibi oluncaya kadar oruç tutsalar, iplik gibi oluncaya kadar namaz kılsalar, sonra sana buğz etseler, Allah da onları yüzlerinin üzerine -cehennem- ateşine düşürür.”

İbn Adiy dedi ki: “Bu -uydurma- hadisi, Osman İbn Abdillah eş-Şamî’den başkası rivayet etmemiştir.”

133. “Kim, bu ehl-i beyte buğz ederse, Allah onu Yahudi olarak haşreder. Dedim ki; ey Allah’ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Namaz kılsa, oruç tutsa ve kendinin Müslüman olduğunu zannetse de mi?”

el-Ukaylî; “Bu hadisin aslı yoktur” dedi. İsnadında Sedif el-Mekkî vardır. [14] Aşırı bir Rafızîdir. Hannan dedi ki: “Babamla Ca’fer İbn Mu-hammed’in yanma gittim. Babam, ona bu hadisi, onun babası Muhammed İbn Ali el-Bakır’dan duyduğunun söyledi. O da dedi ki; ben babamın bu hadisi anlattığını hiç sanmıyorum.”

134. “Bizim şiamız kıyamet günü tüm günahlarına rağmen, kabirlerinden dolunay gecesindeki ay gibi kalkarlar.”

Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında hadisi hüccet olarak alınmayan bir kimse vardır. [15]

135. “Allah’ın gazabı, benim kanımı akıtan ve ehl-i beytim hakkında bana eziyet veren kimseye karşı çok şiddetli olmuştur.”

el-Mubtasar’da bu hadisin “uydurma” olduğu söylenir.

136. “Ben, kıyamet günü dört kişinin şefaatçisi olacağım; soyuma ikramda bulunan, onların ihtiyaçlarını gideren, onların işlerini görmek için gayret eden -buna ihtiyaç duyarlarsa- onları kalbi ve diliyle seven.”

Bu hadis “uydurma”dır. ***el-Muhtasar’***da da böyle denildi.

137. “Ey Ali! Kıyamet günü olunca, ben Allah’ın elbisesinin iki yakasına, sen de benim elbisemin iki yakasına, senin çocukların da senin elbisenin iki yakasından tutarlar, senin çocuklarının da şiası da onların yakalarından tutarlar.”

el-Muhtasar da bu hadisin “uydurma” olduğu söylenir.

138. “Ehl-i beytim yıldızlar gibidir, hangisine uyarsanız hidayete erersiniz.”

el-Muhtasar’da bu Nubeyt’in uydurma olan el yazmalarındandır. [4,8]

139. “Âdemoğullarının hepsi babalarının soyuna göre anılırlar. Ancak Fatıma’nın çocukları, ben onların babasıyım ve onların soyunun aslıyım.”

el-Mekâsıd’da bu hadisin “mürsel” ve “zayıf” olduğu söylenir. Fakat bunun Cabir’den “merfu” bir şahidi vardır. “***Allah her nebinin soyunu kendi sülbünden var kılmıştır. Allah benim zürriyetimi Ali’nin sülbüne koydu.”*** Bu hadisin bazı -rivayetleri- diğerini güçlendirir.

İbnû’l-Cevzî bu hadise “sahih değildir” dedi.

İBRAHİM (RA) HAKKINDA

140. “İbrahim yaşasaydı peygamber olurdu.”

Daha öncekilerden rivayet edilen “***yaşasaydı”*** lafzı “bâtıl”dır ve gayba karşı bir cesarettir. İbn Abdilberr dedi ki: “Bu -rivayetin- ne olduğunu bilmiyorum. Nuh (as) nebi olmadan doğdu.”

İbn Hacer dedi ki: “Adı geçen hadisten dolayı zikredilenin olması gerekmez. Bu durumdan da anlaşılmakta ve gizli de değildir. Sanki en-Nevevı bunu bilmiyor. Bunun üç sahabeden rivayet edilmiş olmasına rağmen, bu sözün en-Nevevî’den gelmesi garipsenir. Sanki bunun te’vili ona hiç zahir olmamış gibidir. Zira şart vuku bulmayı gerektirmez. Sahabî hakkında bunun benzeri rivayetle zan ile eleştiri doğru değildir.” [439] (,)

AİŞE (R.ANHA) HAKKINDA

141. “Allah sana diyor ki; Ebu Bekr’in kızı ile evlen. Fakat aradan zaman geçti. Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Ebu Bekr’e dedi ki; ey Ebu Bekr! Allah benim şu kızcağızla evlenmemi bana emretti. O Aişe’dir. Sonra onunla evlendi.”

el-Hatib bu hadisin ravileri hakkında; “Muhammed İbnû’l-Hasen el-Ezherî hariç hepsi güvenilirdir” der. Bunu onun ameli sanmıyoruz. ***el-Mizan***'da onun yalancı olduğu kayıtlıdır.

142. Aişe’nin sözü: “Ben Nebi’den (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** olma bir düşük yaptım. Onu Abdullah olarak adlandırdım. Aişe Ummu Abdullah künyesi ile anılırdı.”

Bu -hadis- “uydurma”dır.

143. “Ey Aişe! Sen sütle yenen hurmadan daha güzelsin.”

Bir diğer -rivayetin- lafzında da: ***“Sen bana tereyağı ile baldan daha sevgilisin***.”

Denildi ki: “Bu hadis sahih değildir. İsnadında hiçbir şeye yaramayan iki ravi vardır.” [16]

144. “Dininizin yarısını Humeyra’dan öğrenin.”

İbn Hacer: “Böyle bir hadisin senedinin olduğunu bilmiyorum ve onu İbnu’l-Esir’in ***en-Nibaye***’si dışında hiçbir hadis kitabında görmedim.

Yalnız ***el-Firdevs***'te isnadsız olarak gördüm.” el-Mizzî ve ez-Zehebî’ye bu hadis hakkında sorulunca, onu bilmediklerini söylemişlerdir, ***el-Mekâsıd***’’da da aynı şey söylenmiştir.

145. “Aişe, Nebi’ye ***{sallallahu aleyhi ve sellem);*** bana olan sevgin nasıl, derdi. O da ***{sallallahu aleyhi ve sellem)',*** urganın düğümü gibi derdi. (Aişe) dedi ki; ben ona o düğümün durumu nedir dediğimde; olduğu gibi, diye cevap verirdi.”

ez-ZeyV de; “Bu bâtıl bir hadistir” denir.

146. “Sıffin dönüşünde Ebu Eyyub el-Ensarî’ye; ey Ebu Eyyub denildi. Allah sana şu şu ikramda bulundu, sonra da gelmiş kılıçla La İlahe İllallah diyenlerin boynunu vuruyorsun? Bunun üzerine ey adam dedi, gözcü halkını aldatmaz. Bil ki; Allah, Ali ile beraber üç kişi ile savaşmamızı emretti! Dönenlerle, zalimlerle ve dinden çıkanlarla.

Ahidlerini bozup dönenlerle, Cemel günü Talha ve Zübeyr’le savaştık. Allah onlardan razı olsun. Zalimler ise, şimdi yanlarından geldiklerimiz, yani Muaviye ve Amr. Dinden çıkanlara gelince, onlar Tarfavat, Suayfat, hurmalıklar ve Nehrivanlılardır. Vallahi onlar nerededirler bilmem? Fakat mutlaka Allah isterse onlarla savaşılmalı.”

AMMAR VE DİĞERLERİ HAKKINDA

147. “Allah’ın Rasulü’nü ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** Ammar’a şöyle derken işittim; ey Ammar! Seni azgın (bağî) olan cemaat öldürecektir. Sen ise, o zaman Hak’la beraber olacaksın. Hak da seninle olacak. Ey Ammar İbn Yasir! Eğer sen Ali’nin bir vadide yol aldığını, insanların da bir başka vadide yol tuttuğunu görürsen, Ali ile beraber yol tut.”

İbnû’l-Cevzî bu -hadis- “uydurma”dır dedi. İsnadında el-Mualla İbn Abdirrahman vardır. O hadis uydurur. Bu rivayette geçtiği gibi, Ebu Eyyub, Sıffin’e katılmamıştır. Bu hadis yine senedinde hadis uyduran birinin olduğu bir yolla da rivayet edilmiştir. Bunu el-Hâkim ***el-Erbain***’de rivayet etmiştir.

Bu hadisi yine et-Taberanî, el-Hatib vd. hadisin başını rivayetle yetinerek rivayet etmişlerdir.

Ancak; “Ammar’ı baği olan topluluk öldürür” hadisi Buharî’dedır.

ABDURRAHMAN İBN AVF HAKKINDA

148. “Abdurrahman İbn Avf’ın cennete emekleyerek girdiğini gördüm.”

Bunu, Ahmed rivayet etmiştir. İsnadında Umare vardır. O, münker olan hadisler rivayet eder. Ahmed [İbn Hanbel] bu hadise; “Yalan ve münker bir hadistir” dedi.

İbn Hacer: “Bu hadisi rivayet etmekte Umare İbn Zazan tek başına değildir.” el-Bezzar da, Eğleb İbn Temim yoluyla (teferrüdle) rivayet etmiştir. Eğleb zayıflıkta Umare İbn Zazan’a benzer. Fakat onu yalancılıkla suçlayanı görmedim. Bu hadis yine senedinde “metruk” olan bir yolla rivayet edilmiştir. [17]

en-Nesâî; “Bu hadis uydurmadır” dedi. ***el-Leâlf*** de ise, el-Bezzar’m isnadındaki ravilerin güvenilir olduğu söylenir.

el-Munzirî, ***et-Terğib ve’t-Terhib’de*** dedi ki: “Bu hadis sahabeden bazılarının rivayetlerinde gelmiştir. Onda; ‘***Abdurrahman İbn Avf cennete malının çokluğundan ötürü emekleyerek girer***’ denir. Bu hadisin en iyi rivayeti bile tartışmadan uzak değildir. Bu hadis, tek başına asla ‘hasen’ derecesine ulaşamaz.”

ABBAS HAKKINDA

149. “Abbas İbn Abdilmuttalib; babam, amcam, vasiyetimin sahibi ve mirasçısıdır.”

İbn Hibban bunu, İbn Abbas’tan rivayet etmiştir. İsnadında Ca’fer İbn Abdilvahid vardır. O hadis uyduran biridir.

150. “Amcam Abbas, cahiliyyede de İslâm’da da ırzını korudu (zina etmedi). Allah bunun için cehennem ateşine onun bedenini ve çocuklarını yemeyi haram kıldı. Allah’ım! Onların kötülük yapanlarını iyileri için bağışla.”

Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında bilinmeyen raviler vardır.

151. “Allah, İbrahim’i dost edindiği gibi beni de dost edindi. Cennette benim ve İbrahim’in evleri karşı karşıyadır. Abbas ise, iki dost arasındaki mü’mindir.”

el-Ukaylî bu hadisi, İbn Amr’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis “uydurma”dır. İbn Adiy dedi ki: “Bu hadisin güvenilir hiçbir raviden aslına dair bir bilgi yoktur. İbn Mâce onu rivayet etmiştir.”

MUAVİYE HAKKINDA

152. “Haşimoğullarından bir topluluk, Allah’ın Rasulü’ne (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** kâtipliği, Muaviye’den alıp -başkasına- vermesini istediler. Vahiy de onu seçerek indi.”

Bu hadis “uydurma”dır.

153. “Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** kalemi, Ali’nin elinden alıp Muaviye’ye verdi.”

Bu hadis de “uydurma”dır.

154. “Bu ümmetten kıyamet günü ilk tartışacak olanlar, Ali ve Muaviye’dir.”

Bu hadis “uydurma”dır.

155. “Cibril -vahiy için- yanma indi. Yanında som altından bir kalem vardı. Cibril dedi ki; yüce Allah sana selam söylüyor ve diyor ki; dostum, bu kalemi arşımın üzerinden Muaviye İbn Ebi Sufyan’a hediye ettim. Bunu

ona ulaştır ve ona bu kalemle Ayete'l-Kursi'yi yazmasını emret. Her harfi tam belli ederek açıkça yazsın ve onu sana göstersin. Zira ben ona Ayete'l-Kursi'yi yazdığı andan, kıyamet gününe kadar onu okuyanların sayısınca sevap yazacağım."

Bu hadis "uydurma"dır, ravilerinin çoğu bilinmez. İbn Asakir bunu başka bir yolla rivayet etmiştir. ***el-Mizan***'da (ez-Zehebî); "Bu haber bâtıldır" dedi. Bunu en-Nakkaş bir başka biçimde rivayet etti. İsnadında hadis uyduran biri vardır.

156. "İbn Hatel, Allah Rasulü'nün ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** önünde yazıyordu. 'Gafur Rahim' inince, 'Rahim Gafur' yazıyordu. 'Semi Alim' inince 'Alim Semi' yazardı. Bunun üzerine Allah'ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** sana yazdırdığımı bana gösterir misin dedi. Yazdığını Rasul'e ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** arz edince, RaSUİUİlah ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki;

sana böyle yazdırmadım. Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Muaviye'yi kâtip olarak -yanma- almak istedi. Fakat İbn Hatel'den zuhur edenin ondan da zuhur etmesinden hoşlanmadı. Bunun üzerine Cibril'le istişare etti. Cibril dedi ki; onu kâtip olarak al, zira o güvenilirdir."

Bu hadis "uydurma"dır. İsnadında Esram İbn Havşeb el-Hemedanî vardır. O yalancıdır. İbn Asakir onu başka bir şekilde rivayet etmiştir. İsnadında hadisi alınmayan bir ravi vardır.

157. "Eminler Allah yanında üç kişidir. Ben, Cibril ve Muaviye."

en-Nesâî, İbn Hibban ve el-Hatib bunun "bâtıl" olduğunu söylemişlerdir. Bu hadisi uyduran Ali İbn Abdillah İbnu'l-Ferec el-Berdanî'dir. Bu hadis başka bir yoldan da rivayet edilmiştir. en-Nesâî ve İbn Hibban bu hadis hakkında; "Uydurma ve bâtıldır" dediler. İbn Adiy de; "O hadis her cihetle bâtıldır" demiştir. ***el-Leâlf*** nin sahibi (es-Suyûtî) bu hadisin yollarını zikrederken şöyle der: "Onda sahih olacak hiçbir şey yoktur."

Özet olarak söylersek, İbn Abbas'tan gelen rivayette denir ki; "***Cibril Rasulullah'a*** (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ***geldi. O sırada Muaviye de***

yanında yazıyordu. Ey Muhammed dedi. Senin bu kâtibin gerçekten güvenilirdir.” İsnadında bilinmeyen kişiler vardır.

et-Taberanî bu hadisi ***el-Evsaf*** ta rivayet etmiştir. İsnadında bilinmeyen kimseler vardır. ***el-Mizan’***da bu habere “bâtıP’dır denir. İbn Adiy’de “bâtıl” olduğunu söylemiştir.

158. “Nebi (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Ebu Bekr ve Ömer ile bir iş hakkında istişare etti. Dediler ki; Allah ve Rasulü (*sallallahu aleyhi ve sellem)* daha iyi bilir. Dedi ki; bana Muaviye’yi çağırınız. Muaviye onların yanma gelince; onu işlerinizde bulundurun ve onu işlerinize şahid kılın. Zira o güçlü ve emin (güvenilir)dir.”

et-Taberanî bu hadisi, Abdullah İbn Busr’dan “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Mervan İbn Cenah vardır. Hadisi delil olarak alınmayan birisidir. es-Suyûtî ***el-Leâlf*** de, Ebu Davud ve İbn Mâce, Mervan yoluyla bu hadisi rivayet etmiştir. ed-Darekutnî, bir sakıncası yoktur dedi. Bu hadisin İbn Asakir’de (İbn Ömer’den benzeri merfu) bir şahidi vardır.

159. “Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Muaviye’ye bir ok uzatıp şu oku sıkı tut ki, cennette benimle karşılaşasın.”

el-Hatib bunu, Ebu Hureyre’den, İbn Hibban da Cabir’den “merfu” olarak rivayet etmişlerdir. Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında hiçbir işe

yaramayan kimseler vardır. [18] Ayrıca Enes ve İbn Ömer’den de “merfu” olarak rivayet edilmiştir.

160. “Ca’fer ibn Ebi Talib, Rasulullah’a ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** bir ayva hediye etti. Muaviye’ye de üç ayva verdi. Ona dedi ki; bunlarla cennette beni karşılayacaksın.”

İbn Hibban dedi ki: “Bu hadis ‘uydurma’dır.” el-Hatib; “Bu hadis sabit değildir” dedi. Ca’fer (ra) Mute’de öldürüldü. Muaviye ise, fetih yılı Müslüman oldu. Allah yalancılara lanet eylesin. Ayrıca Allah’ın Rasulü’ne ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Taif’te üç ayva hediye edildiği rivayet edilmiştir. Ve yine, Allah’ın Rasulü’nün ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** Muaviye’ye ayva verdiği şeklinde rivayet vardır.

161. “Kıyamet günü Muaviye, üzerinde iman elbisesi olarak yaratılır.”

İbn Hibban bu hadisi, Huzeyfe’den “merfu” olarak rivayet etmiş ve “Bu hadis uydurmadır” demiştir. İsnadında Ca’fer İbn Muhammed el-Antakî vardır, “uydurma” hadis rivayet eder.

162. “Muaviye İbn Ebi Sufyan’dan başka ashabımdan hiçbirisini kaybedip aramam. Onu seksen veya yetmiş yıl göremem. Sonra rengi sarı miskten olan ve içi Allah’ın rahmeti dolu, ayak bilekleri zebercedden olan bir deve üzerinde gelir. (Ey) Muaviye derim, buyur emrindeyim der. Ona; seksen yıldır neredesin derim, o da; Rabbimin arşının altındaki bahçede ben onunla o da benimle gizlice konuşuyordum. (Rasulullah da) bu sana dünyada iken sövülmesinin karşılığıdır der.”

İbn Adiy bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Sonra; “Bu hadis uydurmadır” dedi. el-Hatib dedi ki: “Bu hadis hem isnad, hem de metin açısından ‘bâtıl’dır.” Bu hadis el-Vekil’in (Abdullah İbn Ca’fer’in) uydurduğu hadislerdendir. Ancak isnadının ravileri güvenilirdir. İbn Asakir, bunu el-Hatib’in sözünden sonra söyledi. Bu hadis başka bir yönden de rivayet edilmiştir. Sonra (İbn Asakir) içinde el-Vekil’in bulunmadığı bir senedle rivayet eder. Sonra bu hadisin “münker” olduğunu söyledi. Senedinde birden fazla bilinmeyen ravi vardır.

el-Hâkim dedi ki: “Ben Ebu’l-Abbas Muhammed İbn Ya’kub İbn Yusuf’tan işittim, şöyle diyordu; ben İshak İbn İbrahim el-Hanzalî’yi işittim diyordu ki; Muaviye’nin fazileti hakkında ‘sahih’ olan hiçbir hadis yoktur.”

Bu konuda et-Tirmizî’nin, “Muaviye’nin Menakıbı” hakkında hadislerine bakılabilir. Ancak, burada rivayet edilen hadislerin “yalan” oldukları açıktır.

163. “Her ümmetin bir Firavun’u vardır. Bu ümmetin Firavun’u da Muaviye’dir.”

Bu hadis “uydurma”dır.

164. “Muaviye’yi benim minberimin üzerinde hutbe verdiğini görürseniz -dahi- onu öldürün.”

İbn Adiy bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Hadis “uydurma”dır. İsnadında Abbad İbn Ya’kub vardır. O Rafızîdir, diğer ravi ise yalancıdır. el-Ukaylî; “Bu metinle sahih olan bir tek hadis yoktur” dedi.

el-Hatib bunu, Cabir’den “merfu” olarak şu lafızla rivayet etmiştir: ***“...Onu kabul ediniz***” sonra şu ziyadeyi zikretti: “***Zira o emin bir kimsedir.***İsnadının çoğu el-Hatib’in dediği gibi bilinmeyen kimselerden oluşur.

İbn Adiy, “***Fektuluhu***” (***onu öldürün)*** kelimesini “***Fekbeluhu***” (***onu kabul ediniz)*** şeklindeki rivayeti de “sahih değildir” demiştir.

165. “Nebi ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** bir şarkı sesi duydu; bakın bu nedir dedi. Ebu Berze dedi ki; duvara çıkıp baktım, Muaviye ve Amr Ibnu’l-As şarkı söylüyorlardı. Bunun üzerine ben de gelip Rasulullah’a ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** haber verdim. Dedi ki; Allah’ım! Onu fitnenin içine yüz üstü düşür, sonra da onları cehenneme at.”

Ebu Ya’la bu hadisi, Ebu Berze’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî ***el-Mevduaf*** ta bu hadisi zikretmiştir. Dedi ki: “Bu hadis sahih değildir. İsnadındaki Yezid İbn Ebi Ziyad hadis almadığı kimselerden hadis aldığını söylerdi.” (es-Suyûtî) ***el-Leâlf*** de; “Bu, hadisin uydurma olduğunu gerektirmez” dedi.

Bu hadisi Ahmed [İbn Hanbel] ***Müsned'***inde zikrederken der ki: “Bize Abdullah İbn Muhammed, o da dedi ki; bize İbn Fudayl, o da dedi ki; bize Yezid İbn Ebi Ziyad, Selman İbn Amr İbnu’l-Ahvas’dan, o da Ebu Berze’den diyerek bunu zikretti.” Bu hadisin İbn Abbas’tan rivayet edilen bir şahidi vardır.

et-Taberanî, ***el-Mucernu’l-Kebir’de*** benzerini rivayet etmiştir. Bu hadisi yine ondan başka bir yoldan rivayet etmiştir. Rivayetinde şarkı söyleyen iki kişi Muaviye İbn Rafi ve Amr İbn Rifae İbnu’t-Tabut vardır.

el-Leâlf de (es-Suyûtî) der ki: “Bu rivayet sorunu gidermiştir.” Hadisin rivayetinden de -anlaşılıp- sabit olduğuna göre vehim, birinci hadisteki bir tek lafızda vuku bulmuştur. Bu da İbnu’l-As’ın lafzıdır. Ancak asıl isim Amr İbn Rifae’dir. Münafıklardan bir kimsedir. (Allah daha iyi bilir).

166. “Süheyb ne güzel kuldur. Allah’tan korkmasaydı Allah’a isyan etmezdi.”

es-Suyûtî: “Böyle bir hadise, kitapların hiç birinde rastlayamadık.” İbn Hacer dedi ki: “İbn Kuteybe böyle bir hadisi görmüştür. Ancak, senedsiz bir rivayettir.”

167. Ammar İbn Yasir, Ebu Musa el-Eş’arî’ye, Allah’ın Rasulü’nü ***[sallallahu aleyhi ve sellem)*** ŞÖyle derken İşittim der: “Rasulullah *{sallallahu aleyhi ve sellem***)** sana lanet ediyordu. O da dedi ki; o benim için istiğfarda bulundu. Ammar da dedi ki; laneti gördüm -ama- istiğfarı görmedim.”

Bu hadisi İbn Adiy rivayet edip dedi ki: “Bu hadisteki bela, isnadındaki Muhammed İbn Ali el-Attar’dır. Yoksa Huseyn el-Eşkar değildir.”

el-Leâlf de (es-Suyûtî) dedi ki: “el-Attar’ı, el-Hatib ***Tarih’*** inde güvenilir bulur. İbnû’l-Cevzî de bu hadisi ***el-Mevduaf***ta zikretti. Bu hadis hak-kındaki hükmünde de isabetli konuşmuştur.” [19]

168. “Ebu Bekr, ümmetimin -ameli- mizanda en ağırı, en merhametlisidir. Ömer Ibnu’l-Hattab, ümmetimin en hayırlısı ve en olgunudur. Osman İbn Affan, ümmetimin en hayâlısı ve en adilidir. Ali İbn Ebi Talib ise, ümmetimin velisi ve güzel yüzlüsüdür. Abdullah İbn Mes’ud ümmetimin emini ve hakkı en çok yerine getirendir. Ebu Zer, ümmetim en zahidi ve kalbi en yufka olanıdır. Ebu’d-Derda, ümmetimin en adili ve en merhametlisidir. Muaviye İbn Ebi Sufyan, ümmetimin en hâlimi ve en cömert olanıdır.”

el-Ukaylî bu hadisi, Şeddad İbn Evs’ten “merfu” olarak rivayet eder. Bu hadis hakkında Beşir İbn Zazan’m senedi izlenmez. Bu hadis ancak onunla tanınır.

İbnû’l-Cevzî, senedinde “cerh edilmiş” kimselerin olduğunu söyler. Hadisin senedinde suçlanan Beşir’dir. ***el-Leâlf*** de (es-Suyûtî) İbn Hacer’in diliyle İbn Ebi Hatim’den rivayet eder: “Babama onun hakkında sordum, hadisi alınmaya uygun olan birisidir” dedi. [20]

169. “Allah’ım! Sen ümmetim için ashabımı bereketlendirdin, onların bereketini çekip alma. Ashabım içinde Ebu Bekr’i bereketlendirdin, ondan bereketi alma, ümmetimi onun üzerinde bir araya getir, onun iş (ler)ini dağıtma. Allah’ım! Ömer Ibnu’l-Hattab’ı aziz, Osman İbn Af-fanı’ı sabırlı kıl. Ali’yi muvaffak eyle. Talha’yı bağışla, Zübeyr’e sebat ver, Sa’d’ı selamete çıkar, Abdurrahman’ı vakarlı kıl. İlk Muhacirleri, Ensarı, Tabiunu ve onlara ihsanla uyanları bağışla...”

el-Hatib bu hadisi, ez-Zübeyr’den “merfu” olarak rivayet etmiştir.

İbnû’l-Cevzî; “Bu hadis ‘uydurma’dır” dedi. İsnadında zayıf olan raviler vardır. Onların zayıflıkta en çetini, Seyf İbn Ömer’dir. ***el-Leâl?de;*** “Bu hadisin başka yolları da vardır” denilir. Bunu da el-Hatib ve İbn Asakir rivayet etmişlerdir.

170. “Abbas’ın oğulları sancaklarıyla Horasan’dan gelir. Onlar İslâm’ı inkâr için gelirler. Kim, onların sancaklarının altında olursa, kıyamet günü şefaatim onlara erişmez.”

Bu hadis “uydurma”dır. el-Cevzekânî; “Bu hadis ‘bâtıl’dır” der. İsnadında Amr İbn Vakid vardır. O hiç bir şeydir. et-Tirmizî ve İbn Mâce bu hadisi rivayet etmiştir.

171. “Siyah sancaklar çıktığında Farslara (İranlılara) karşı iyi davranın, zira bizim devletimiz onlarladır.”

Bu hadisi el-Hatib, İbn Abbas’tan rivayet eder.

Ebu Hureyre’den (ra) rivayet edildiğine göre, o şöyle demiştir: Rasulullah’ı (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** şöyle derken işittim: “***Doğu tarafından siyah sancaklar gelince, onun başı fitne, ortası kargaşa ve sonu sapıklıktır***.”

Bu iki rivayetin de isnadında, hem bilinmeyen hem de hadisi alınmayan iki ravi vardır.

el-Ezdî bunu, İbn Mes’ud’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. “***Siyah sancaklar Horasan’dan gelince, siz de ona gidiniz. Zira Allah’ın halifesi onlarladır***.”

İbnû’l-Cevzî bunu, ***el-Mevduaf ta*** zikredip “aslı yoktur” demiştir. İbn Hacer, ***el-Kavlu’l-Müsedded’***de İbnû’l-Cevzî’nin bu görüşünde doğru olmadığını söyler. Bunu Ahmed [İbn Hanbel] ***Müsned’’***inde Ali İbn Zeyd İbn Ced’an vardır. Zayıf bir ravidir. Bu nasıl böyle olabilir? Fakat o yalan söylemeyi kasdetmediği için, hadisi tek başına kalınca ona “uydurma” diyemeyiz. Nasıl öyle olmasın ki, bir başka yoldan rivayet edilerek desteklenmiştir. [21]' Bu hadisi, Ahmed [İbn Hanbel], el-Beyhâkî ***ed-DelaiVde*** Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir.

“***Horasan’dan çıkan siyah sancaklar, İlya’ya girip dikilinceye kadar hiçbir şey bunu geri çeviremez***İsnadında Rüşdeyn İbn Sa’d vardır. O çok zayıf bir ravidir.

el-Hâkim, ***el-Müstedrek’***te bu hadisi İbn Mes’ud’dan şu lafızla rivayet etmiştir: ***“Biz öyle bir evin halkıyız ki, Allah bizim için ahireti dünyaya tercih etmiştir. Benim Ehl-i Beytim gelecekte kovalanıp sürgün edilecek. Ta ki, siyah sancaklar doğudan yükselinceye kadar. (Ehl-i Beytim) hakkı isterler (ararlar) fakat hak onlara verilmez. Onlar da savaşırlar ve üstün gelirler. Sizden kim ya da soyumuzdan kim onlara yetişirse; Ehl-i Beytimin imamına gelsin, velev ki buz üstünde sürünerek de olsa. Tam o sırada (siyah sancaklar çıkar) bu sancaklar hidayet sancağıdır. Bunu ismi ismime, babasının ismi babamın ismine benzeyen bir imama verirler. O da yeryüzünü bir zamanlar zulümle doldurulduğu gibi -o da- adaletle doldurur***.”[22]

Ebu’ş-Şeyh bu hadisin benzerini ***el-Fiten'***de zikretmiştir. el-Hatib bu hadisi, Sevban’dan (ra) “merfu” olarak rivayet etmiştir: “***Abbasoğullarının yaptıklarından benim ümmetime yazıklar olacak***...” Sonra şöyle dedi: ***“Onların helâki şu -kadının- elinden olacak diyerek Ümmü FFabibe’yi gösterdii."*** İsnadında biri “münker” diğeri “metruk” iki ravi vardır.

172. “Otuz beşinci yıl geldiğinde o senin ve çocukların içindir. Onlardan Seffah, Mansur ve Mehdî vardır.”

Bu hadis “uydurma”dır.

173. “Ensar’a ikramda bulununuz. Onlar kuş yavrusunun yuvasında büyütüldüğü gibi, İslâmî terbiye edip büyütürler.”

İsnadında “yalancı” (bir ravi) vardır.

174. “Arapları üç şey için seviniz. Zira ben Arabîyim, cennet ehlinin dili Arapçadır, Kur’an Arapçadır.”

el-Ukaylî bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Dedi ki: “Bunun aslı yoktur.” İbnû’l-Cevzî de bunu ***el-Mevduat'ta*** zikretmiştir.

el-Leâlf de bu hadisi, et-Taberanî ve el-Hâkim’in, [***el-Müstedrek***] rivayet ettiğini söylemiştir. el-Hâkim bu hadisi sahih görmüştür. el-Beyhâkî de bu hadisi ***Şuabu’l-İmân'***da rivayet etmiştir. ez-Zehebî de bu hadisin isnadını incelemiştir. Yahya İbn Yezid demiştir ki: “Bu hadisi Ahmed [İbn Hanbel] ve diğerleri zayıf görmüşlerdir.” el-Ala İbn Amr el-Hanefî mutemed bir ravi değildir. Muhammed İbn Fadl ise ‘müttehem’dir. Rivayetleri ‘mutabaat’a uygun değildir. Sonra dedi ki; bu hadisin ‘uydurma’ olduğunu zannediyorum.”

Bu hadisin et-Taberanî’nin ***[el-Mucem] el-Evsaf*** ında, Ebu Hureyre’den gelen bir şahidi vardır: Rasulullah ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** şöyle dedi: “***Ben Arabîyim, Kur an Arabîdir, cennet ehlinin dili Arabîdir***.” [44/]

175. “İnsanların en hayırlıları Araplar, Arapların en hayırlıları Kureyş, Kureyş’in en hayırlıları Haşimoğullarıdır. Acemlerin en hayırlıları Faris ve Sudanlıların Nebalılarıdır.”

Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında “meçhul” raviler vardır.

176. “Allah’ın en hoşlanmadığı dil Farsçadır.”

Bu hadis “uydurma”dır.

177. “Medine’de bir kişi öldürüldü. Onu kimin öldürdüğü bir türlü bilinemedi. Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki; Allah onu -rahmetinden-uzaklaştırsın. O Kureyşe buğzediyordu.”

el-Ukaylî bunu, Cabir’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Dedi ki; “Bunun aslı yoktur.” İbnû’l-Cevzî bunu ***el-Mevduaf*** ta zikretmiştir.

178. “Habeşliler yardımsever ve cömerttirler. Onların arasında yumuşaklık vardır. Onları (işçi olarak) edinin, onlara sanat öğretin, zira onlar en güçlü şey (kimse)dirler.”

Bu hadisi İbn Adiy, Cabir’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Malik’in kâtibi vardır “yalancı”dır. İbn Adiy onun hadislerinin hepsi “uydurma”dır demiştir.

179. “Beni zencilerden uzak tutun. Siyah kimse, ancak karnı ve ferci [cinselliği] için yaşar.”

el-Hatib bu hadisi, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Yahya İbn Ebi Süleyman el-Medenî vardır. ***el-Leâlf*** de (es-Suyûtî) ondan; Ebu Davud, et-Tirmizî ve en-Nesâî’nin hadis rivayet ettiğini söylemiştir. Ebu Hatim; “Hadisleri yazılır” demiştir. Fakat o, (rivayette) güçlü değildir. 23

İbn Hibban onu, ***es-Sikat*** adlı kitabında zikretmiştir.

Bu hadisi et-Taberanî de onun yoluyla “tahric” etmiştir. el-Ukaylî de bu hadisi, Ummu Eymen’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Halid İbn Muhammed İbn Halid İbnu’z-Zubeyr vardır. Ebu Hatim; “O meçhul bir kimsedir” dedi. [İbn Hacer] ***el-Lisan***’’da bunu İbn Hibban’ın ***es-Sikât*** adlı kitabında zikrettiğini söyler.

180. “Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** bir yemek gördü. Bu kimin dedi? Abbas Habeşistanlılarındır, bununla onları yediriyor ve giydiriyo**rum. Dedi ki; sakın yapma! Onlar acıkınca çalarlar, doyarlarsa zina ederler.”**

ed-Darekutnî bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Ömer İbn Hafs el-Mekkî vardır. O ise hiçbir şeydir. O da bu hadisi yalnız rivayet etmiştir.

İbn Adiy, bunun benzerini Hz. Aişe’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Lafzı “***zenci doyunca***...” diye başlar. Yine isnadında Anbese el-Basrî vardır. O “metruk” bir ravidir.

et-Taberanî, bunun benzerini İbn Abbas'tan "merfu" olarak şu lafızla rivayet etmiştir:

"Habeşlilerde hiçbir hayır yoktur, acıkınca hırsızlık ederler, karınları doyunca zina ederler. Ancak buna rağmen onlarda iki güzel özellik vardır; yemek yedirmek, savaşta şiddete karşı şiddet." Bu Avsece'nin İbn Abbas'tan yaptığı rivayettir.

ez-Zehebî ***el-Muğnf*** de, Avsece, İbn Abbas'tan, Ebu Davud ondan rivayette bulunur. İsnadında "meçhul" biri vardır.

181. "Birbirleriyle denk olanları evlendirin ve size denk olanlarla evlenin. Nutfeniz için [evleneceğiniz kişiyi] seçerek evlenin. Sakın ola ki zencilerle evlenmeyesiniz; zira onlar -fıtratları- bozuk yaratıklardır."

İbn Hibban bu hadisi, Hz. Aişe'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Muhammed İbn Mervan es-Suddî vardır. O, yalancı biridir. Bu hadisin Ebu Nuaym ***(el-HilyeY***de başka bir senedle rivayeti vardır.()

182. "Türkler sizi(nle savaşmayı) bıraktıkları sürece, siz de (onlarla savaşmayı) bırakın."

İbn Hibban dedi ki: "İsnadında Mesleme İbn Hafs el-Esedî vardır, hadis uydurur." İbnû'l-Cevzî de; "Bu hadis 'uydurma'dır" dedi. Ebu'ş-Şeyh bunu ***Kitabu l-Fiteri'dt*** tahric etmiştir. et-Taberanî ise, başka bir yoldan rivayet etmiştir.

183. "Ebu Hureyre bir adam gördü. Giyimi kuşamı onun hoşuna gitti. Dedi ki; sen kimlerdensin? Dedi ki; ben Nabt kabilesindenim. Bunun üzerine -Ebu Hureyre- şöyle dedi; benden uzak dur. Allah'ın Rasulü *(.sallallahu aleyhi ve sellem)* dedi ki; onlar peygamberlerin katilleri, zalimlerin yardımcılarıdır. Eğer onlar bağ ve bahçe edinirler ve yüksek binalar yaparlarsa, kaçın kaçın!."

İmam eş-Şafiî kastediliyor.

el-Ukaylî bu -haberi- Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Abdurrahman İbn Malik İbn Miğvel vardır. Ebu Davud onun

yalancı, hadis uyduran birisi olduğunu söylemiştir.

184. “Habeşlilerden bir adam Rasulullah’a (*sallallahu aleyhi ve sellem)* geldi ve şöyle dedi: Siz suretiniz, renginiz ve nübüvvetle bizden daha faziletli kılındınız. -Şayet ben- senin iman ettiğinin aynısına iman eder ve yaptığın amel gibi amel edersem, sanki cennette seninleymiş gibi olur muyum? O da (*sallallahu aleyhi ve sellem)* evet dedi ve nefsim elinde olana yemin ederim ki; orada siyahın beyazı bin yıllık mesafeden görülür dedi.”

İbn Hibban bu hadisi, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet ederek “bâtıl” olduğunu ve aslının olmadığını söylemiştir. et-Taberanî bunu rivayet edip Ahmed [İbn Hanbelj’in ***Müsned’***inde bunun şahidi olduğunu söylemiştir.

185. “Zencilerden ve Hintlilerden sakının, velev ki yetmiş göbek de olsa.”

Bu hadis “uydurma”dır.

186. “Zencileri kendinize hizmetçi olarak tutunuz. Zira onlardan cennet ehlinin efendileri olan üç insan vardır; Lokman Hekim, Necaşi ve Bilal.”

İbn Hibban bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Denildi ki: “Bu -hadis- sahih değildir. İsnadında kendisi hüccet olarak görülmeyen bir kimse vardır.” İbnû’l-Cevzî bunu ***el-Mevduaf*** ında zikretmiştir.

et-Taberanî bunu rivayet etmiştir. Bu hadisin bir şahidini el-Hâkim, ***el-Müstedrek’te*** Vasile’den “merfu” olarak -rivayet ettiği- hadislerden -olarak- rivayet etmiştir. “***Zencilerin hayırlıları üç kişidir; Lokman Hekim, Bilâl ve Rasulullah’in*** *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ***azadlı kölesi Muhca***.” “Bu hadisin isnadı sahihtir” dedi.

187. “Rasulullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Kâbe’nin avlusundayken Cibril yanma geldi ve şöyle dedi; ey Muhammed *(sallallahu aleyhi ve sellem)*\ Senin ümmetinden şefaatçi kılınacak biri çıkacak. Allah onu Rebia ve Mudar kabilelerinin sayısınca, insana şefaatçi kılar. Eğer sen ona yetişebilirsen ondan ümmetin için şefaat talep et. (Peygamber) ey Cibril! Onun adı ve sıfatı nedir dedi? Onun adı Uveys’dir dedi.”

İbn Hibban bu hadisi, İbn Ömer'den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Uzun bir hadis içinde rivayet etmiştir. Sonra; “Bu hadis bâtıldır” dedi. İsnadında Muhammed İbn Eyyub vardır. (O hadis uyduruyordu). Uveys hakkında bilinen çok az cümleler (kelimeler) sahih olarak gelmiştir.

Bunu, İbn Asakir ve er-Rûyanî ***Müsned***'inde ve Ebu Nuaym ***el-Hilye***'de rivayet etmişlerdir.

el-Leâlf de (es-Suyûtî); “İsnadında bir sakınca yoktur” der. ***el-Camiul-Kebir***'de Ebu Hureyre ve Ömer'in ***Müsned***'inde bunu zikreder.

188. “Huseyn İbn Ali, Rasulullah'ın *(sallallahu aleyhi ve sellem)* yanma girdi. Onu kucağına aldı ve yanma oturttu. Dedi ki; bu oğlumun bir oğlu olur, ona Ali denir. Kıyamet gününde Arş'ın içinden bir seslenici şöyle seslenir: Kulların efendisi ayağa kalksın. O da hemen kalkar. Onun da bir oğlu doğar. Ona Muhammed denir. Ey Cabir! Onu görürsen benden ona selam söyle. Bil ki, senin bugünden sonra dünyada kalışın azdır. Cabir, fazla yaşamadı. Bundan on üç (on dokuz) gün sonra öldü.”

İsnadında, Muhammed İbn Zekeriya el-Gallabî vardır. O, bu hadisi uydurmakla suçlanmıştır. İbnû'l-Cevzî bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir.

İbn Asakir bunu Cabir'den “merfu” olarak rivayet etmiştir.

189. Haşan el-Basrî şöyle diyordu: “Annem beni çarşamba gecesi doğurdu. Beni Nebi'ye (*sallallahu aleyhi ve sellem)* götürdüler. O da bana dua etti ve eliyle başımı sıvazladı. Allah'ım! Onu ilimde seçkin kıl dedi.”

el-Hatib bunu, Cabir İbn Abdillah el-Yemamî'den rivayet eder. Dedi ki: “Cabir yalancının ve cahilin biriydi ve dediğini bilmezdi. Onun sözü her yönüyle bâtıldır. Hasan-ı Basrî, Nebi'nin *(sallallahu aleyhi ve sellem*) zamanında doğmadı.”

190. “Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem);* Yezid'i Allah bereketlendirmesin.

O, çok dil uzatır ve çok la’net eder. Biline ki, benim sevgilim Huseyn’in ölümü bana bildirildi. Bana O’nun toprağı getirildi ve O’nun katilini gördüm. Biline ki o hangi kavmin arasındayken kendisine yardım etmedikleri -için- öldürülürse, Allah, onların hepsini cezalandırır.”

Bu hadis “uydurma”dır. Onu uyduran, Ömer İbn Ali İbn Malik el-Eşnanî’dir. Ebu’ş-Şeyh benzerini ***el-Fiten***'de daha uzun olarak zikretmiştir.

191. “Benim ümmetim içerisinde Vehb adında biri olacak, Allah ona hikmeti hibe eder. Bir diğer adam daha olacak. Ona da Gaylan denir, ümmetime şeytandan daha çok zarar verir.”

Ebu Ya’la bu hadisi, Ubade İbnu’s-Samit’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu “uydurma” bir hadistir. İbn Hibban, bunun aslının olmadığını söylemiştir.

el-Leâlf de; “Bu hadisin Abd İbn Humeyd’in ***Müsned’*** inde rivayet edildiği zikredilir” denir.

Aynı şekilde et-Taberanî de bunu rivayet etmiştir. [24]

192. “Ümmetimden bir adam olacak, Ona Muhammed İbn İdris (,) denir. O, ümmetime karşı İblis’ten daha zararlıdır. Ümmetimden öyle bir adam olacak ki, O’na Ebu Hanife denir. O benim ümmetimin kandilidir.” [25]

Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında, hadis uyduran iki kişi vardır. Onlardan birisi Me’mun İbn Ahmed es-Sulemî, diğeri de Ahmed İbn Abdillah el-Cuveybarî’dir. Bu hadisi ikisinden biri uydurmuştur.

el-Hatib bunu, Ebu Hureyre’den kısaltarak rivayet etmiştir. Ancak sadece Ebu Hanife üzerinde durmuştur. el-Hatib; “Bu hadis ‘uydur-ma’dır” der. Onu Muhammed İbn Said el-Mervezî el-Berakî rivayet etmiştir. Bundan sonra şunları söylemiştir: “Önce Horasan’da bu hadis rivayet edildi. Sonra Irak’ta bu hadisten söz edilmeye başlandı. Bu kez buna şu ilave edildi: “***Ümmetimden bir adam olacak, ona Muhammed ibn Idris denilecek. O’nun fitnesi ümmetim için iblis’in fitnesinden daha zararlı olacaktır.*** ”

Bu sözün apaçık bir “iftira” ve “bâtıl söz” olduğunda -elbette ki- hiç şüphe yoktur.

193. “Kureyş’in âlimi, yeryüzünü ilimle doldurur.”

Bununla -güya- kastedilen eş-§afiî’dir. es-Sağânî, bu hadisin “uydurma” olduğunu söyler.

194. “Ahir zamanda adı Muhammed İbn Kerram olan bir adam gelir. Sünnet’i ve Cemaat’i ihya eder. O’nun hicreti Horasan’dan Beytü’l-Makdis’edir. Tıpkı benim Mekke’den Medine’ye -olan- hicretim gibi.”

Bu “uydurma” bir hadistir. İsnadında “meçhul” kimseler vardır. Bu hadisi uyduran İshak İbn Mahmşad’dır. O, Kerramiye mezhebindendir. O’nun Muhammed İbn Kerram’m faziletleri hakkında bir kitabı vardır, yalancıdır.

1

ez-Zehebî, diyor ki: “Bu uydurmadır. Bu rivayet el-Kudeymi’nin şeyhi, İbrahim İbn

İshak el-Cufî’dendir. O da Abdullah İbn Abdi Rabihi el-Ucelî’den rivayet etmiştir.

Her ikisi de ‘mechuPdür.”

2

‘+21 İbn Hacer rivayetleri zikrettikten sonara -sözünden- geri döndü. Dedi ki: “Bu rivayetlerin hepsinin birbirini desteklemesi güvenilir ravilerin rivayetiyle de hadisin güçlü bir delaletle sahih olduğunu göstermektedir.”

Buharî, Müslim vd. hadis kitaplarında: “***Rasulullah’in (sallallahu aleyhi ve sellem) ölüm hastalığında, Ebu Bekr’in kulübesinden başka kulübe kalmasın***.” Bir rivayette de şöyle demiştir: ***“Mescidde Ebu Bekr’in kapısı hariç ne kadar kapı varsa kapatılsın.”*** (İhtisarla)

3

el-Bezzar’m senedinde; (İsmail İbn Ebi Uveys’ten bana babam EbûTHasen İbn Zeyd’den, o da Harice İbn Sa’d’tan, o da babası Sa’d’dan, o da Rasulullah’tan ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** şeklinde varid olmuştur. Ebû Uveys sadıktır, ama vehim’de bulunur. Hakeza el-Hasen İbn Zeyd de öyledir. Ne Harice ve ne de babası bilinmiyor. Sa’d İbn Ebi Vakkas’ın da Harice adında bir oğlu yoktur. Hafs İbnu’n-Nadr es-Siilemi’den, o da Amr İbn Harice’den ve dedesinden bir haber rivayet edilir. Ebû Hatim o isnada “münker” demiştir.

4

Bunun hepsi Ubeydullah İbn Musa’ya rücû eder. O Şiî olmasına rağmen, “sika”dır. Bela başkasındandır. el-Hakim’in ona ulaşan senedinde, Muhammed İbn Ahmed İbn Said er-Razî vardır. O ise gevşek bir ravidir. ***el-Lısan*** da ondan söz edilir. (c.5/39-No:137) Ebu Ömer el-Ezdî ise, rivayetin aslındaki gibidir. ed-Deylemî’nin Ebu Ubeydullah’a kadar olan isnadında bilmediğim bir topluluk vardır. Bunları Ubeydullah, el-Alâ’dan, o da Ebu İshak’tan, o da Ebu Davud’dan, o da Nufey’den, o da Ebû’l-Hamra’dan. Ebu Davud: Nufey yalancıdır hadis uydurur. İbn Şahin’in senedinde Ubeydullah’a kadar uzanan senedde tartışmalar vardır. O Ebu Elarun el-Abdî’dendir. O ise, helak olmuş bir Şiî’dir. Şiddetli gafletiyle beraber yalan da söyler.

5

Bu yanlıştır. *el-Leâlf* de, İbnû’l-Cevzî’nin sözünden sonra şöyle denilir: “İbn Tahir, *Tezkiretul-Huffaz’*da şöyle dedi: Bu kıssa, ez-Zübeyr İbn Bekkar’ın *Kitabû’n-Nesebf*nde bunun hilafındadır. İbn Tahir, Muhammed İbn Tahir el-Makdisî’dir. H.507 yılında ölmüştür. Kitabını *Tezkiretul-Huffaz* olarak adlandırmıştır. Onu tanımayan, onun adını Muhammed İbn Tahir el-Fetenî el-Hindî’ye (H.983) *Tezkiretul-Mevduat* adlı kitabın sahibine benzetebilir. es-Suyûtî’nin maksadı ise, haberin lafza aykırı oluşundan bâtıl olduğunu söylemektir.

6

Senedinde bulamadığım raviler vardır.

7

Isbığ güvenilirdir. Ancak İbnû’l-Cevzî, el-Yesa’ın hadislerinin “münker” olduğunu söylemiştir.

8

Bu İbn Hibban’ın ilk olmayan hatalarındaıdır. (Yani onu güvenilir göstermesi...

Çev.)

9

4ı,(> Zuheyr İbn Abbad yoluyla, ona da Vekî, Sufyan es-Sevrî’den, o da Ebu İslıak’tan, o

da Cebbar et-Taî’den, o da Ebu Musa’dan... es-Suyûtî, *(el-Leâlf* de) Cebbar zayıftır

demiştir. Ebu İshak müdellistir. Ola ki bu ikisi de bu haberden beridirler. Problem

Zuheyr’dedir.

10

4.1 Bu hadisi Cabir rivayet etmemiştir. Bu ondan Ebu’l-Ferec el-Hasen İbn Ali el-Himmanî yoluyla rivayet etmiştir. O da bize -bunun- Abdullah İbn Muhammed İbn Ca’er İbn Şazan, o da Ahmed İbn Muhammed İbn Mehran İbn Cafer er-Razî’den, Ebu Hayseme’nin huzurunda anlattı demiştir. O da; efendim el-Hasen İbn Ali el-Askerî’nin arkadaşı rivayet etti der.

11

İbnû’l-Cevzî bu “uydurma”dır der. el-Hasen el-Askerî’nin rivayeti bir şey değildir. el-Askerî bundan beridir. İbn Şazan’m *el-Mizan* ve *el-Lisan’da* küçük bir terceme-i hali vardır. Zannımca ikisi de onu tanımıyorlar. O

güvenilir biridir. Terceme-i hali *('Tarihu Bağdad:* c. 10/128). O, ed-Darekutnî'nin hocalarındandır. Hicri 351'de vefat etmiştir. Buna göre o, Ebu Hayseme'ye yetişmemiştir. Üstelik el-Askerî'nin arkadaşının Ebu Hayseme'nin vefatında yaşı üç seneydi (yaşındaydı).

[4.2] O, Muhammed İbn Şuayb İbn Dinar'dır, dedesine nisbetle anılır.

12

[4V›] O da Telid İbn Süleyman'dır. Muhammed İbn İshak el-Belhî ondan rivayet etmiştir. O büyük bir hafızdır, iyi hadis rivayet eder. Fakat yalan söylemekle ve hadis uydurmakla suçlanmıştır.

[4,4] Senedi hiçbir şeydir. Senedindeki raviler Hafs İbn Ömer el-Ubullî vardır, "yalan-cı"dır.

13

[40] Senedinde Abdulhamid İbn Bahr vardır. İbn Adiy ve İbn Hibban; "Onun o hadisi çaldığını" söylemişlerdir. el-Hakim ve Ebu Said en-Nekkaş dahi; onun Malik İbn MiğvePden ve Şerik'ten 'maklub' hadisler rivayet ettiğini söylemişlerdir.

14

[‘o6] O Hanan İbn Sedir'dir. Sedif ten rivayette bulunmuştur.

[4,7] Bu Yahya İbn Bişr yoluyladır. Dedi ki: "Bize Muhammed İbn Salim vardır, bunu

Caferi Sadık'tan rivayet etti. -Babası- Cafer es-Sadık'tan rivayette bulunur." İbnû'l-

15

Cevzî dedi ki: "Bu hadis 'uydurma'dır. İsnadındaki el-Kindî ve hocası zayıftır. Muhammed İbn Salim (el-Hemedanî) -olabilir- hadisi alınmaz. Yahya'yı bilmem."

el-Mizan"da ve *el-Lisan*'da Yahya İbn Beşşar el-Kindî vardır.

16

[4,9] İbn Abdilber'in bu konudaki sorunu; "***İbrahim -hayatta- kalsaydı nebi olurdu. Fakat bunun olması gerekmez. Zira sizin nebiniz nebilerin sonuncusudur***" lafzı üzerine mebnidir. Bu mesele onun yaşamayacağı ve nebi olmayacağıdır.

Ancak; "***Eğer Muhammed'den sonra bir nebinin olmasına hükmedilmiş olsaydı, oğlu İbrahim yaşardı. Fakat ondan sonra nebi yoktur***" lafzının anlamı daha yakındır (uygundur). Özetle söylemek gerekirse, bunu söyleyenin kasdı şu olabilir: Daha önceki nebilerin oğullarından Allah nebiler gönderdi. Eğer RasüPden (***sallalahu aleyhi ve sellem)*** sonra bir nebi gelecek olsaydı, Allah İbrahim'i nebilerden kılardı. Böyle olunca da onun oğlu nebi olarak yaşardı.

Doğrusu bu te'villerin hiç birisine gerek yoktur. Uydurma bir hadis sahih karşısında te'vil edilse ne anlam ifade eder ki? (Çev.)

[4";)] Bu iki kişi, Halid İbn Yezîd ve Zekeriya İbn Mansur'dur. Problemin onlardan sonra gelenlerde olduğunu sanıyorum. Hadisin Halid'e kadar olan senedi karanlıktır. Ze-keriya'ya kadar olan senedde ise, hadis uyduran yalancı el-Hasen İbn Osman vardır.

17

O ravi, el-Cerrah İbn MinhaFdir. Bu rivayet, *el-Kavlu'l-Musedded*'de olandan başka bir rivayetttir. O, el-Cerrah İbn Melih el-Behranî'dendir. es-Suyûtî ise, vehimde bulunmuştur.

18

Bu kimseler; el-Vaddah İbn Hassan, Vezir îbn Abdirrahman'dan, o da Galib İbn Abdiilah'tan.

19

[44'] el-Hatib: (c.3/57)

20

Asıl problem onun hocası Ömer İbn Subh'dur, o yalancıdır. İbnû'l-Cevzî bunun sorumluluğunu Beşir'e yükledi. Zira o, bu hadisi ondan bir başka vecihle rivayet etmiştir.

21

Ebu Hatim er-Razî; bu hadis "uydurma"dır, dedi. *(el-İ'lel:* c.3/376) Senedinde Ab-

dülaziz İbn İmran vardır. Metruktur.

22

[441] Bu hadisi bir başkası uydurarak ona maletmiştir. Yahut çok kötü olan bir senedle başkasından rivayet etmiştir. Böylece hata edip bu senedle rivayet etti.

["4b] *el-Leâlr* de denir ki: "el-Ezdî bunu, Muhammed İbn Sevab yoluyla, Hanan İbn Sudeyr'den, o da Amr İbnu'l-Kays'tan, o da el-Hasen'den, o da Abiyde'den, o da Abdullah İbn Mes'ud'dan 'merfu' olarak rivayet etmiştir: *Siyah sancaklar Horasan tarafından gelmeye başladığında,* o *sancaklara gidiniz. Zira o sancakların arasında Allah'ın halifesi Mehdî vardır."* İbnû'l-Cevzî bunun aslının olmadığını söylemiştir. Amr -hadis ilminde- bir şey sayılmaz. Ne o, el-Hasen'den, ne de el-Hasen Abiyde'den hadis işitmemiştir. es-Suyûtî, el-Hakim'in bu hadisi *el-Müstedrek*'te, İbn Mes'ud'dan, Hanan İbn Sudeyr'den, o da Amr İbn Kays el-Melaî'den, el-Hakim'den, İbrahim'den, Alkame'den ve Abdullah yoluyla -diye- rivayet eder. Eladisi uzun olarak zikrettikten sonra dedi ki: "Amr İbn Kays güvenilirdir. Müslim ondan gelen hadis rivayet etmiştir." İbnû'l-Cevzî, Amr İbn Kays'ı Küfeli el-Kindî zannederek kanaatini söyler. O, el-Melaî'den başkasıdır. *el-Müstedrek*'teki haberi (c.4/464) el-Hakim sahih olarak görmemiştir.

ez-Zehebî, *et-Telhis*'te bu hadisin "uydurma" olduğunu söyler. Senedinin başında, Ebu Bekr İbn [Ebi] Darim (Küfeli) vardır. Der ki: "Bize Muhammed İbn Osman İbn Said el-Kureşî, o da der ki; bize Yezid İbn Muhammed es-Sekafî, o da bize Hanan rivayet etti." İbn Ebi Darim, yalancı bir Rafızîdir. el-Hakim bizzat kendisi ona; "Yalancı bir Rafızîdir, güvenilir değildir" demiştir. "Onu ve hocasını tanımam" der.

23

[44]* ***Tarıhu Bağdad'da:*** (c. 14/108) Yahya'nın hayatından söz edilir. el-Bağdadî bu ve başka münker bir haberi bu senedin kendisiyle zikretmiştir. el-Bağdadî'nin yaptığından anlaşıldığı kadarıyla o, (***Sünen*** ehlinin kendisinden hadis rivayet ettiği) Yahya İbn Ebi Süleyman'dan başkasıdır. Bunu İbn Hibban söylemiştir. el-Hatib onun künyesini zikretmediği gibi, şeyhinin (hocasının) da künyesini bu seneddeki raviden başka bir ravisini zikretmiştir. Ayrıca bu hadis (veya sened ç.n) hakkında (bu iki münker raviyi zikretmekten başka) ne övgü (ta'dil) ne de yergi (cerh) zikretmedi. Bu ravinin bilinmemesini ortadan kaldırmaz. İbn Hibban'ın yönteminin bir kuralı olarak "meçhul" ravileri de ***es-Sikat*** adlı kitabında zikreder. Bunu kendisinin kararlaştırdığı bir şarta göre yapar. Buna rağmen (bazen ç.n) kendi şartına uymaz. Onun, raviden hadis kabul etmesinin şartı olarak ravinin "münker" hadis rivayet etmemesini şart koşar. Bu ravi ise "münker" hadis rivayet etmiştir. Bilakis Buharî onun hadisini inkâr edip kabul etmemiştir.

24

(...) *el-Leâlr* de, et-Taberanî'nin bunu iki yolla İbn Lehiy'a'dan rivayet etmiştir denir. Birincisi, Mucaşi İbn Amr hadis uydurur. İkincisi, el-Hasen İbnu'l-Abbas el-Horasanî'den (o güvenilirdir). Hayatı ***Tarihu Bağdad'***da: (c.7/397) Selim İbn Mansur'dan, o da babasından böylece el-Eşnanî bu haberin sorumluluğundan beraat etmiş oldu... [r)] İmam eş-Şafiî kastediliyor.

25

[4M1] el-Hatib el-Bağdâdî, ***Tarihu Bağdat:*** c.13, s.335, Aliyyu'l-Kâri, ***el-Esrâr el-Merfûa***: s.4, el-Fettenî, ***Tezkiretu'l-Mevduat:*** s. 111

ON YEDINCI BOLUM

MUHTELİF BAHİSLER

I. YALAN YERE SAHABİ OLDUKLARINI İDDİA EDENLER

Meklebe İbn Milkan el-Havarizmî

Bu kişi Hicri 140 yıllarında yaşamış olmasına rağmen, Rasulullah'la *(sallallahu aleyhi ve sellem)* beraber yirmi dört gazveye çıktığını iddia etmiştir.

ed-Darekutnî, İbn Hacer ve diğerleri onun yalancı ya da hiç varlığı olmayan bir kimse olduğunu söylemişlerdir.

İbnûİ-Cevzî ***{Camiul-MesanidC*** de) dedi ki: "İşin acaib tarafı, Meklebe İbn Milkan üç yüz hicri yılından biraz sonra, Havarizm Emirliği yapmış olan bir kimsedir. Sahabî olduğunu iddia etmiştir. Ayrıca Rasulullah (*sallallahu aleyhi ve sellem)* ile yirmi dört gazvede bulunduğunu söylemiştir. Eğer bu iddianın senedi doğruysa, o kesinlikle bu iddiasında iftira etmiştir. Eğer ona kadar uzanan sened doğru değilse, galip zanna göre bazı ravilerin uydurmasıdır. Bunu ondan el-Muzaffer İbn Asım el-İclî'den başkası rivayet etmemiştir. Onu bilmiyorum, anlaşılan o bilinmeyen -belirsiz- bir kişidir.

Serbatık, Hindistan'da Kinnevc Bölgesinin Kralı

Yedi yüz yaşında olduğunu iddia ediyordu. O Rasulullah'ın (*sallallahu aleyhi ve sellem)* kendisine Huzeyfe, Usame, Suheyb gibi diğer bazı sahabeleri onun İslâm'a girmesi için görevlendirmişti. O da böylece İslâm'a girmiş.

ez-Zehebî, bunun açık bir yalancı olduğunu söyler. Bu insan Peygamberimizi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** biri Mekke'de, diğeri de Medine'de olmak üzere iki kez ziyaret ettiğini sanıyordu. Hicri 333 yılında, 894 yaşında öldü(ğü) iddia edilir.

Cabir İbn Abdillah el-Yemamî

Ona (el-Ukaylî) de denilmiştir. Hicri iki yüzden sonra Buhara’da hadis rivayet etmiştir. Rasulullah’ı (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** gördüğünü iddia etmiştir. (İbn Hacer) ***el-Lisan'***da onun yalancı, cahil ve akletmekten uzak birisi olduğunu söyler.

Cubeyr İbnu’l-Haris

İbn Hacer ***el-Lisan*** da Emir Abdulkerim İbn Nasr’dan rivayet ediyor: “Ben bir av esnasında Emir Nasr’la beraberdim. Bir sahrada bedevî Arap-lara rastladık. Onların yaşlıları bizi karşıladılar ve dediler ki; ey Mü’minlerin Emiri! Bizde çok kıymetli bir şey var. Biz hepimiz bir tek adamın oğluyuz. Babamız hala hayattadır. O, Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem***) zamanında yaşamış ve onunla beraber Hendek Gazvesı’nde bulunmuş. Adı Cubeyr İbnu’l-Haris’tir. Bunun üzerine hep beraber onun yanına giderler. Bir de ne görsünler, o yaşlı adam çocuk gibi. Çadırın direğine tıpkı bir çocuğun beşikte olduğu gibi bir şeyin içinde asılıdır.

Oğlu ona yaklaşıp kulağına; babacığım dedi. Bunun üzerine o, gözlerini açtı. Dedi ki; bak bu Halife, seni ziyaret etmeye gelmiş. Onlarla konuş!. Dedi ki; ben Nebi’yle ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** beraber Hendek Gazve-si’ne katıldım. Bana dedi ki; gel ey Cubeyr! Allah’ım senin yaralarını sarsın, sana ömür versin deyip bana vasiyette bulundu.” Bu olay Hicri 573 yılında Cumaıdi’l-Ula ayında vuku buldu.

Reten el-Hindî (632/1205)

ez-Zehebî dedi ki: “Bu deccal gibi bir adamdır. Hicri 600’den sonra ortaya çıkıp sahabe olduğunu iddia etmiştir. Onun Hicri 632 yılında öldüğü söylenir. Hem o yalan söyler, hem de ondan rivayet edenler onun adına yalan söylemişlerdir.”

Ma’mer İbn Şerîk

Sahabî olduğunu ve dört yüzyıl yaşadığını iddia etmiştir. İbn Hacer onun da Reten gibi -bir- yalancı olduğunu söylemiştir.

Kay s İbn Temim et-Taî el-Keylanî

Keylan şehrinde 517 yılında hikâyesini anlatmaya başlamıştır. Bir topluluk onun Nebi'den (*sallallahu aleyhi ve sellem)* kırktan fazla hadis rivayet ettiğini söylemişlerdir.

İbn Hacer onun için, yukarıdaki Arap şeyhi ve Reten cinsinden bir adamdır, der.

Osman İbnu'l-Hattab Ebu Amr el-Belevî

Ebu'd-Dünya el-Eşec diye meşhurdur. ez-Zehebî ***el-Mizan***?da dedi ki: “Bağdad halkının önüne 300 hicri yıllarında çıkıp Ali İbn Ebi Talib'den hadis rivayet ettiğini söylemiştir ve insanlar arasında rezil olmuştur. Hicri 320 yılında ölmüştür.”

Ali İbn Osman İbn Hattab

İbn Hacer dedi ki: “Hicri 320 yılında Kayrevan'da Ali İbn Ebi Talib'den hadis rivayet etmeye başlamıştır. Dört Halife'yi gördüğünü zannederdi.”

Ca'fer İbn Nestur

Nebi'nin (*sallallahu aleyhi ve sellem)* kendisine uzun ömürlü olması için dua ettiğini iddia etmiştir. Uç yüz kırk yıl yaşamıştır. ***ez-ZeyV*** de böyle birisinin olmadığı, o da sahabîlik iddia eden diğer yalancılardan birisidir.

Bu yalancıların hepsinin iddiasının yalan olduğunun kesin delili, en son ölen sahabînin icma ile Ebu't-Tufeyl Amir İbn Vâsile el-Cühenî olduğunun bilinmesidir. Hicri 102 yılında Mekke'de vefat etmiştir (ra).

II. UYDURMA HADİS BULUNAN KİTAPLAR

a) el-Erbaun el-Ved'aniyye

Yemen'de ***el-Buseylika*** diye tanınan bir kitaptır. Hadis hafızları böyle söylemişlerdir.

es-Sağânî dedi ki: ***“el-Ved'aniyye'***deki ilk hadis: ***Sanki ölüm bizden başka bir melek üzerine yazılmış.*** Onun sonu: ***Evlerden hiçbir ev olmasın ki günde beş kez kapısının üzerinde durur.”***

ez-Zeyl'de denildi ki: "***el-Erbaun el-Ved'aniyye'***deki hadislerin hepsi "uydurma"dır. İçinde "merfu" dahi olan hiçbir hadis yoktur. Ancak bu hadisler içerisinde çok az olan lafızlar sahihtir. Velev ki içinde iyi sözler ve öğütler olsa bile. Her doğru olan söz hadis değildir, bilakis hadis olan Hak'tır. Bu sözlerin de hepsi çalmadır. İbn Ved'an da bu sözleri, onu uyduran Zeyd İbn Rifaa'dan çalmıştır. ***Ibvanus-Safa Risaleleri'***ni onun yazdığı iddia edilir. Hadis İlmi'nde Allah'ın en cahil, en edepsiz ve yalan söylemede en cesur olan kullarmdandı. ez-Zehebî bunu kitaplarında tekrarlamıştır."

b) Kitabu Fadli'l-İlm

Bu kitabın sahibi, Şerefuddin el-Belhî'dir. Onun ilk hadisi şöyle bir girişle başlar: "***Kim fıkıhtan bir mesele öğrenirse...***"

c) Ali'nin (ra) Vasiyetleri

el-Hulasa'da bundaki hadislerin hepsinin "uydurma" olduğu söylenir. O da: "Sen, bana Harun'un Musa'ya göre olan makamındasın." Bunu es-Sağânî söylemiştir.

"Ey Ali! Falan kişinin üç alameti vardır" diyen vasiyeti de "uydur-ma"dır. Bu vasiyetin sonunda belli vakitlerde cinsi münasebetten yasaklayan cümleler vardır. Hepsi de uydurmadır.

el-Leâlî'de "Ali'nin Vasiyetlerinin uydurma olduğu söylenir. Bu vasiyetleri uydurmakla Hammad İbn Amr suçlanmıştır. Hakeza Abdullah İbn Ziyad'ın uydurduğu vasiyetler de böyledir.

Yine bu tür uydurma hadislerden bir tek isnadla rivayet edilen hadisler vardır. Ebu'd-Dünya diye meşhur olan şeyhin de hadisleri uydurmadır. O, Ali ve Ömer'le karşılaştığı söylenen kimsedir.

İbn Nestur er-Rumî'nin de hadisleriyle, Yusr ve Yağnam, Salim, Hıraş ve Dinari'nin Enes'ten rivayet ettikleri hadislerin hepsi "uydur-ma"dır. Ebu Hudbe el-Kaysî'nin hadisleri de "uydurma"dır.

Enes el-Basrî’nin ***Müsned'***i uydurmadır. Yaklaşık üç yüz hadisi içermektedir. Hepsi uydurmadır.

Sem’an İbnu’l-Mehdî, Enes’ten hadis rivayet eder. İlk hadisi: ***“Ümmetimin diğer ümmetler arasındaki durumu, ayın yıldızlar arasındaki durumu gibidir***.” ***ez-ZeyV*** de, bu kimse neredeyse hiç bilinmez denir. Buna uydurma bir nüsha daha eklenmiştir. Allah bunları uydurana lanet etsin.

el-Lisan da, bu hadisler Muhammed İbn Mukatil er-Razî tarafından (Ca’fer İbn Harun’dan, o da Sem’an’dan) rivayet edilmiştir, denir. Bunu es-Sağânî zikretmiştir.

Ahmed adıyla adlandırma hakkında rivayet edilen hadislerin hepsi uydurmadır.

Ebu’d-Derda’nm -adı kullanarak- “Veda Hutbesi” hakkında rivayet edilen hadisler de uydurmadır. Bu hadislerin ilki şöyledir: ***“Hiçbirimiz denize dalgalandığında binmesin***- Yani deniz araçlarına binmeyiniz.-

el-Leâlf de (es-Suyutî), hakeza Rasulullah’ın ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** son hutbesine dair Ebu Hureyre ve İbn Abbas’tan uzunca rivayet edilen hadisler de “uydurma”dır.

el-Veciz’de dedi ki: “İbn Adiy şöyle demiştir denir; Muhammed İbn Muhammed el-Eş’as’dan, Musa İbn İsmail İbn Musa İbn Ca’fer’den, babalarından ‘merfu’ olarak Ali’ye kadar ulaşan bir senedle içinde yaklaşık bin hadis olan bir nüsha rivayet ettim. Onun hadislerinin çoğu ‘münker’ olan hadislerdir.”

ed-Darekutnî, bu kitap hakkında uydurma olduğuna dair Allah’ın ayetleridir. “Aleviyyat” diye meşhur hadisleri kastediyor.

İbn Hacer dedi ki: “Abdullah İbn Ahmed’in babasından, Ali er-Rıda’dan, onun da babalarından rivayet ettiği hadislerin hepsi ‘bâtıl’ ve ‘uydurma’dır.”

İshak el-Malatî’nin de hadis nüshası “uydurma”dır.

Ebu’l-Fadl, Ca’fer İbn Ali İbn Ali’nin ***el-Arûs*** adlı kitabı da “uydur-ma”dır. ed-Deylemî onun hadislerinin hepsi “uydurma”dır demiştir. Güvenilmezdir. Onun hadisleri “münker”dir.

İbn Cureyc, Ata İbn Said’den rivayet edilen nüsha uydurmadır. Onda Ali’ye nasıl cinsi münasebette bulunacağına dair vasiyetler vardır, hepsi “uydurma”dır.

Ahmed İbn İshak İbn İbrahim İbn Nebît İbn Şerit vardır, babasından dedesinden rivayetlerde bulunur. Hepsi “uydurma”dır. Bu meşhur hadis nüshaları hakkında hadis âlimleri uydurma olduğunu söylemişlerdir. Bu konuda uydurulmuş çok hadis nüshaları vardır. Çoğu Rafızî’ler tarafından uydurulmuştur. Bu nüshalar onların cemaatleri arasında bulunmaktadır. ***Fedailu’l-Kur’an*** babında tefsir üzerine uydurulmuş olan kitaplardan söz etmiştik.

III. ÇOK HADİS UYDURMAKLA MEŞHUR OLAN KİMSELER <*>

İbnû’l-Cevzî çokça hadis uydurmuş olan birçok kimsenin bulunduğunu söyler. Bu kimselerden bazılarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

1. Vehb İbn Vehb el-Kâdî (Ebu’l-Bahterî) (Ö.200/815),

2. Muhammed İbnu’s-Saib el-Kelbî,

3. Muhammed İbn Said eş-Şamî (el-Maslub),

4. Ebu Davud [Süleyman İbn Amr] en-Nehaî,

5. İshak İbn Neciyh el-Malatî,

[r)] Hadis uydurmakla meşhur olmuş olanlar arasında aşağıdaki isimleri de sayabiliriz:

1. Muhammed İbn Şuca es-Saki (Ö.266/880)

2. Ebu’s-Seadat Ahmed İbn Mansur

3. Abdülkerim İbn Ebi’l-Evca (Ö.167/783). Hammad İbn Ebi Seleme’nin üvey oğ ludur. Onun kitapları üzerinde tahrifatta bulunulmuştur.

4. Meysere İbn Abdi Rabbihi (Kur’an’ın her suresinin fazileti hakkında hadis uy durmuştur.)

5. Ahmed İbn Muhammed el-Bahilî (Ö.275/888)

6. Ebu Bişr, Ahmed İbn Muhammed el-Mervezî (Ö.323/934)

7. Eban İbn Ebi Ayyaş (Ö. 140/757)

8. İsmail İbn Eban (Ö.210/825)

9. Abdülaziz İbnu’l-Haris et-Temimî (Ö.371/981)

10. İbrahim İbn Abdillah (Ö.220/835)

11. Rebi İbn Mahmud el-Mardinî

12. Ebu’l-Hasen İbn Nevfel er-Raî

13. Ca’fer İbn Nestur er-Rumî (Ö.350/961)

14. Meklebe İbn Milkan el-Haverizmî

15. Ahmed İbn Muhammed el-Hemedanî

16. Abdullah İbn Muhammed İbn Ya’kub el-Harisî (Ö.309/921)

17. Musa İbn Muhammed el-Belkaî

18. İbrahim İbn Bekr eş-Şeybanî

19. İbn Ebi’d-Dünya (Osman İbnu’l-Hattab)

20. İsmail İbn Ali İbnu’l-Musema (Ö.448/1056)

21. Mualla İbn Abdirrahim el-Vasitî

22. Hıras İbn Abdillah (Ö.220/835)

23. İbrahim İbn Hudbe el-Farisî (Ö.200/815)

24. Kays İbn Temim et-Taî el-F.şec

6. Giyas İbn İbrahim (Ö.III. Hicri yy),

7. el-Muğire İbn Said el-Kufı,

8. Ahmed İbn Abdillah el-Cuveybarî,

9. Me’mun İbn Ahmed [el-Herevî] (Ö.250/864),

10. Muhammed İbn Ukkaşe el-Kirmanî (Ö.225/839),

11. Muhammed İbnu’l-Kâsım el-Tayekanî (Ö.266/880),

12. Muhammed İbn Ziyad el-Yeşkurî. [1]

en-Nesâî dedi ki: Hadis uydurmakla meşhur olan dört kimse vardır:

1. Medine’de, İbn Ebi Yahya [İbrahim] (Ö.184/800),

2. Bağdat’ta, el-Vakidî [Muhammed İbn Ömer] (Ö.207/822),

3. Horasan’da, Mukatil İbn Süleyman (Ö.150/767),

4. Şam’da, Muhammed İbn Said eş-Şamî (el-Maslub).

Denilir ki; el-Cuveybarî, İbn Ukkaşe, Muhammed İbn Temim el-Farekânî on binden fazla hadis uydurmuşlardır. Allah’ın âlim kulları da, onların uydurdukları hadisleri tesbit edip sahih olanı açıklayıp çirkin olanı ortaya çıkarmışlardır. Onlar yeryüzünde dinin bekçileri ve yiğitleridir. Kıyamete kadar Allah onların sayısını arttırsın.

İbnû’l-Cevzî’ye göre, hadislerinde uydurma, yalan ve kalb olan ravilerin de kendi aralarında sınıflara ayrılırlar:

1. Zahid oldukları halde ezberlerinde karışıklık olanlar.

2. Kitapları kaybolup hadislerini ezbere okuyup yanlış yapanlar.

3. Güvenilir oldukları halde ömürlerinin sonunda akılları karışanlar.

4. Hadisini yanlışlıkla rivayet edip yanlışını anlayınca bundan kibirlenip dönmeyenler.

5. Şeriatı ifsad etmek, ona şek karıştırmak ve dinle oynamak için hadis uyduran zındıklar. Hammad İbn Zeyd dedi ki: “Zındıklar dört bin hadis uydurmuşlardır. İbn Ebi’l-Avca boynu vurulmak için yakalanınca, dedi ki; ben haramı helâl, helâli haram kılan, dört bin hadis uydurdum.”

6. Onlardan kimisi de herhangi bir mezhebin propagandası için hadis uydurur. Bid’at ehlinden bir adam tevbe etmişti. Şöyle söylemeye başladı: “Bu hadisleri kimlerden aldığınıza iyi bakınız. Zira bir şeyi hevamızla sevdiğimizde hemen onun hakkında hadis uydururduk.”

7. Kimileri de ahireti sevdirmek ve cehennemden korkutmak için hadis uydurmuşlardır. Böylelerin yaptıklarının anlamı, şeriatın eksik olduğunu sanmalarıdır.

8. Kimileri de güzel olan sözler için sened uyduranlardır.

9. Sultanlara yaklaşmak gayesiyle hadis uyduranlar.

10. Kıssacılar; zira onlar zarif ve birbirine uyumlu sözler söylemekten hoşlanırlar. (<)

Sahih olan hadis kitaplarında ise bu ve benzeri hadisler azdır. Hadis ezberlemek onlara çok ağır gelir. Onların dini yoktur. Onların yanma cahiller gider. Bu hadislerin çoğu vaiz meclislerinde anlatılır. Hadis uydurmanın sebepleri arasında; dini bütün olmayan kimselerin tartışma meclislerinde söylediklerini hevalarma uydurmak ve onu güçlendirmek için hadis uydurup karşısındaki hasımlarına karşı üstün gelmek sevgisiyle, insanlara baş olmak ve ayıplarının ortaya çıkmaması istemekte anılabilir. Özellikle tartıştığı kimse, ona karşı üstün gelirse, ilim iddiasında

bulunanlarca suçlanması söz konusu olur. Mesela bu hadis uyduranlar, kendilerine İlmî bir hadis arz edildiğinde ve bunun sahih olup olmadığı, ya da uydurma olup olmadığıyla ilgili soru sorulunca, dininde zayıflık ve ilminde şüphe olanlar, hemen bu hadisi -hiç nüshası olmayan- veya az bulunan kitaplara nispet ederek; lâkin falan bu hadisi rivayet etti, falan da buna sahih demiştir, diye çevresindekilere, onların bilemediklerini bildiğini, okumadıklarını okuduğunu söyler. Hâlbuki o hadisi kulakları belki de hiç duymamıştır.

Bu da hadis uydurmanın türlerinden ve yalanın şubelerinden bir şubedir. Bu hadisin (veya o kimsenin durumunu bilmeyen de) onun sahih olduğunu zanneder ve böylece o sözü Allah'ın Rasulü'ne (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** nisbet eder. Falan kimse şöyle rivayet etti, falan kimse de şöyle sahih dedi, der.

[n] İbnû'l-Cevzî, *el-Mevduat*: c.l, s.35-46 Kıssacılar, anlattıkları kıssa ve menkıbelerin birçoğunda, Müslümanlar arasında birçok münker hadis rivayet edip yaymışlardır. Bu bâtıl hadisleri ve haberleriyle insanları sahih olan akidelerinden ve ilimden mahrum bıraktıkları gibi, dinde birçok fitne ve fesadında müsebbibi olmuşlardır. (Çev.)

Âlimlerimizden bu konuda; İbnu'l-Cevzî (H.510-597) *Kitabu'l-Kussasi Ve'l-Müzekkirîn,* İbn Teymiyye (Ö.728) *Mecmuû'l-Feteva,* el-Hafız el-Irakî (Ö.806) *el-Baisu Ala'l-Hulasi Min Eh adisi'l-Kussas*, es-Suyûtî *Tahziru'l-Havas* adlı eserlerinde, kıssacıların hadis uydurmadaki rollerine geniş yer vermişlerdir. (Çev.)

ON SEKIZINCI BOLUM

BAZI MEKÂN VE ZAMANLAR HAKKINDA

1. "Dünyada dört şehir cennet şehirlerindendir; Mekke, Medine, Kudüs ve Şam. Dünya şehirlerinden dört tanesi de, cehennem şehirlerindendir; İstanbul, Taberiye, Antakya ve San'a. Tatlı sular ve aşılayıcı rüzgârlar Kudüs'teki kayanın altından çıkar."

İbn Adiy bu hadisi, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında el-Velid İbn Muhammed el-Muvakkarî vardır, "yalancı"dır. İbn

Adiy dedi ki: “Bu ‘münker’ bir hadistir. el-Muvakkarî’den, ez-Zührî’den başka kimse bunu rivayet etmemiştir.” Bu hadisi İbn Asakir de başka bir vecihle rivayet etmiştir. Abdullah es-Sekatî dedi ki: “Rivayetteki San’a, Yemen’in şehri değil, Bizans’ın bir şehridir.”

el-Belazurî, Antakya’nın Bizans topraklarındaki Antakya olduğunu yazar. Abbas İbnu’l-Velid bu şehri yakmıştır. İbnû’l-Cevzî bu hadisi ***el-Mevduât*** adlı kitabında zikretmiş ve “uydurma” olduğunu söylemekle isabet etmiştir.

2. “Bu dünyanın cennetleri; Şam’da Dımeşk, Horasan’da Merv, Yemen’de San’a’dır. Bu cennetlerin de en güzeli San’a’dır.”

Bunu Yemenli tarihçiler zikretmişlerdir. Hiçbir hadis kitabında buna rastlamadım.

3. “insanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, ribatların en hayırlısı Cidde ribatı olacak.”

İbn Adiy bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Muhammed İbn Abdirrahman el-Beylemanî vardır. O hiçbir şeydir. Babasından iki yüz “uydurma” hadis rivayet etmiştir.

4. “Dört kapı vardır ki, onlar dünyada açılmış cennet kapılarındandır. ilki İskenderiye, Askalan, Kazvin’dir. Cidde’nin o şehirlere karşı fazileti, Allah’ın evi Beytullah’ın diğer evlere olan üstünlüğü gibidir.”

İbn Hibban bunu, Ali’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadındaki Abdulmelik İbn Harun yalancıdır. ***el-Mizan’***da; “Bunun senedi karanlıktır” denir.

5. “Askalan’daki kabirlerin ehli, damadın gelinin yanma götürüldüğü gibi, cennete götürülürler.”

İbn Adiy bunu, İbn Ömer’den rivayet eder. İsnadında Beşir İbn Meymun vardır, o hiçbir şeydir. İbn Hibban bunu bir başka cihetten de rivayet eder. İsnadında Hamza İbn Ebi Hamza vardır, o hadis uydururdu.

Ahmed [İbn Hanbel] bunu ***Müsned’***inde, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir: “***Askalan iki gelinden birisidir. Allah oradan kıyamet günü hesaba çekilmeyecek olan yetmiş bin kişi haşreder.*** O ***şehirden elli bin şehid Allah’a giderler. Onda, kesilmiş başları ellerinde olan şehid safları vardır. Atardamarları kan fışkırır. O gün şöyle derler; (Rabbimiz! Bize rasullerine va’dettiğini ver ve bizi kıyamet günü yardımsız bırakma. Sen va’dine aykırı iş yapmazsın.) Allah der ki; kullarım doğru söylediler. Onları ak nehirlerle yıkayın. Bunun üzerine onlar, o nehir [lerjden tertemiz olarak çıkarlar ve cennette diledikleri gibi gezerler.*** ”

İbnû’l-Cevzî bu hadisi, ***el-Mevduaf ta*** rivayet etmiştir. Dedi ki: “İsnadında Ebu İkal, Hilâl İbn Zeyd vardır. Enes’ten uydurma hadisler rivayet eder.”

İbn Hacer, ***el-Kavlu’l-Musedded***'de: “Bu hadis amellerin faziletleri ve ribat tutmaya teşvik konularında zikredilmiştir, bunu ne şeriat ve ne de akıl caiz görmez. Bu hadisin isnadında sadece Ebu İkal’ın rivayetinden olmuş olması bâtıl olduğunu gerektirmez.”

Ahmed İbn Hanbel’in Fazilet Babı’ndaki müsamahası bilinmektedir. Ahkâmda ise böyle diyemeyiz. İbn Hacer’in lafı tereddütlüdür ve insaf dairesinden çıkmaktır. Bu hadisin fazilet konusunun hadislerinden olması yahut Ahmed İbn Hanbel’in bu konudaki müsamahası hadisi ne sahih ve ne de hasen sahih yapmaz. “Ne bu, ne de onun isnadında hadis uyduran bir ravi vardır” demeyi ayıplı bir söz kılmadığı gibi, yalan olanı doğru, doğru olanı da yalan yapmaz. Her ne kadar İbn Hacer, Ebu İkal’in “uydurma” hadisleri rivayet ettiğini tespit etse de; doğru söz, İbnû’l-Cevzî’nin söylediğidir. Velev ki bunu inkâr etse de.

Sonra İbn Hacer daha önce söylemiş olduğu sözle beraber, bu hadisin İbn Ömer’in rivayetinden bir şahidi olduğunu söyleyerek yukarıdaki hadisi zikretti. Onun isnadında da, Beşir İbn Meymun’dan başkası yoktur. O da zayıftır. Bu hadisin, Ebu Yâ’la’nm, Abdullah İbn Buheyne’den, onun da Allah’ın Rasulü’nden (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** rivayet ettiği bir şahidi vardır:

“***Nebi*** (***sallallahu aleyhi ve sellem) şu mezarlığa selam verdi. Bunun üzerine onun bazı hanımlarına sordular ben de sordum. Dedi ki; o Askalan mezarlığıdır.”*** [2]

Bu hadisin ed-Dulabî'nin, ***el-Kuna'***da rivayet ettiği bir şahidi vardır. O hadis Said İbn Cubeyr ve İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet edilir.

"Askalan Mezarlığında yetmiş bin şehid haşrolunur. Bunlardan her biri Mudar ve Rebia kabileleri kadar insana şefaat eder." [3]

Said İbn Mansur, Ata el-Horasanî'den bunu "mürsel" olarak rivayet etmiştir. [4] "***Dedi ki; bana Rasulullah*** (***sallallahu aleyhi ve sellem) -üç kez- Allah o mezarlığın ehline rahmet etsin, dedi. Bunun üzerine onun hangi mezarlık olduğu O'na*** (***sallallahu aleyhi ve sellem) soruldu. Bu Askalaridaki bir mezarlıktır, dedi."***

Abdurrezzak, benzerini ***Musannef*** inde Hz. Aişe'den "merfu" olarak rivayet etmiştir.

İbnu'n-Neccar, bu hadisi Enes'ten "merfu" olarak, et-Taberanî de "Askalan'ın Ribatlarınm Fazileti Babı"nda, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet etmiştir.

6. "Kıyamet günü Allah üç köyü (yerleşim yerini) kocalarına sunulan gelinler gibi yeşil zebercede çevirir: Askalan, İskenderiye ve Kazvin."

F^bu Nuaym, Enes'ten "merfu" olarak bu hadisi rivayet etmiştir. İsnadında Abdullah İbn Ömer el-İsbahanî vardır. Hadis uydururdu.

7. "Ufuklar -uzaklar- size açılacak, size Kazvin denilen bir şehir açılacak. Kim orada kırk gün [veya gece] ribat tutarsa ona cennette altından bir direk verilir. Üzerinde kırmızı yakuttan olan yeşil bir çadır verilir. O çadırın (kubbesi) yetmiş bin sövesi vardır. Her sövede hurilerden bir kadın vardır."

ibn Mâce bunu, Enes'ten "merfu" olarak rivayet eder. İsnadındaki Davud İbnu'l-Muhabber hadis uydururdu. İsnadında yine "zayıf" ve "metruk" bir ravi vardır.

İbnû'l-Cevzî bunu, ***el-Mevduaf***ta zikrederek doğru hareket etmiştir. İbn Mâce'nin ***Sünen***'inde olduğu söylenen "uydurma" hadis belki de bu-dur.

8. “Yeryüzü bana yükseltilip gösterildi. Bunun üzerine hoşuma giden bir şehir gördüm; ey Cibril! Bu hangi şehirdir, dedim. O da; Nusaybin, dedi. Hemen; Allah’ım! Buranın fethini Müslümanlara nasip et ve orada Müslümanlara bereket ver, dedim.”

İbn Adiy bu hadisi, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Sonra da; “Bu hadis münkerdir” dedi. İsnadında Abdusselam İbn Muhammed el-Hadremî vardır, o bilinmez. Muhammed İbn Kesir İbn Mervan, Leys’den ve diğerlerinden bâtıl şeyler rivayet eder, bela da on-dandır.

9. “Bizans diyarında -Antakya- gibi ve ondan daha çok yağmur yağan bir şehir görmedim. Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* sonra şöyle dedi; zira o şehirde Tevrat ve Musa’nın asası, levhanın parçaları ve mağaralarından bir mağarada Süleyman’ın sofrası vardır.” İlh...

İbn Hibban bunu, Temim ed-Darî’den rivayet eder. Dedi ki: “İsnadındaki Abdullah İbnu’s-Seriyye el-Medainî Ebu İmran el-Cunî’den ‘uydurma’ olduğun da hiç şüphe olmayan acaiplikler rivayet eder.”

10. “Benden sonra Mısır fethedilecek. Onun hayrından yararlanın ve sakın orayı karar kılacağınız bir yer edinmeyin. Zira insanların en kısa ömürlüleri oraya sevk edilir.”

Bu hadisi, Ebu Said İbn Yunus, Musa İbn Ali İbn Rebah’tan, o da babası ve dedesinden rivayet eder. Dedi ki: “Bu hadis gerçekten çok münker bir hadistir. İsnadında Mutahhar İbnu’l-Heysem vardır. O metruktur.”

el-Leâlf de denildi ki: “İbn Mâce ondan hadis almıştır. Hadisi, Buharî ***Tarih***'inde rivayet edip ona sahih değil demiştir.”

İbn Şahin de bu hadisi rivayet etmiştir. İbnu’s-Seken sahabedendir. Ayrıca İbnu’s-Sunnî ve Ebu Nuaym ***(Tıb'***da) bunu rivayet etmişlerdir.

11. “İblis Irak’a girip orada ihtiyacını giderdi. Şam’a girince oradan Miysan’a ulaşıncaya kadar kovuldu. Sonra Mısır’a girdi orada yumurtlayıp yavru çıkardı ve oraya yaygısını yaydı.”

el-Ezdî bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında zayıf olan raviler vardır. İsnadında Ahmed İbn Abdirrahman (İbn Vehb’in kardeşi) vardır.

İbnû’l-Cevzî; “O yalancıdır” deyip bu hadisi “uydurma” hadislere dâhil etmiştir.

el-Leâlf de [es-Suyûtî]; “Asla -öyle- değildir. Ahmed ‘sika’ (güvenilir) bir ravidir” dedi. Müslim ondan hadis rivayet etmiştir. Harmele onun senedini ayrıca araştırmıştır. [5]

el-Taberanî’de bunu rivayet etmiştir.

12. “Horasan fethedilince Ömer (ra) dedi ki: Ben Horasan’ı ne yapayım, Horasan beni ne yapsın? Benimle Horasan arasında ateşten dağlar ve bin duvar olmasını istedim. Her duvarın da, Ye’cuc ve Me’cuc’ün şeddi kadar olmasını isterdim. Bunun üzerine Ali İbn Ebi Talib dedi ki; yavaş ol ey Hattab’ın oğlu! Sana Muhammed’in (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** ilmi mi verildi veya Muhammed’in ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** ilmine mi vakıf oldun? Horasan’da Allah’ın öyle bir şehri vardır ki, ona Merv denilir. Onu kardeşim Zû’l-Karneyn kurmuştur.”

Sonra uzunca bir söz zikretti, orada Horasan’ın birçok şehrinden söz etti. Bu “uydurma” bir hadistir. Bunda şüpheye hiç yer yoktur. İsnadında, Ebu İsmet, Nuh İbn Ebi Meryem vardır, bu hadisi de uyduran odur.

13. “insanlar şehirler kuracaklar ve öyle bir şehir kuracaklar ki, onun adına Basra denir. Eğer sen oraya gelir ve orada yerleşmek istersen, mescidinden ve çarşısından kaçın. (Zannediyorum şöyle dedi:) Sen oranın kenar mahallelerine yerleşmeye bak, çünkü orada çöküş ve helak olacak.”

Enes dedi ki: “Ben -bundan dolayı- orada Kasr’a yerleştim.” İbn Adiy, Enes’ten “merfu” olarak bu hadisi rivayet etti. İsnadında Ammar İbn Zerbî vardır. İbnû’l-Cevzî; “O yalancıdır” dedi ve bunun için bu hadisi uydurulmuş hadisler arasında saymıştır. ***el-Leâlf*** de, Ebu’ş-Şeyh, bu hadisi ***el-Fiteri****de “tahric” etmiştir, onun başka yolları da var demiştir.

Ebu Davud ***Sünen***'inde bu hadise yer vermiştir ve o da benzeri bir söz söylemiştir.

Hafız el-Alaî; "Bu hadisi İbnû'l-Cevzî, 'uydurma hadisler'den saymıştır" der. Bunda da Ammar İbn Zerbî'yi sorumlu gördü, yalnız bu hadisi rivayet etmiş değildir. Bilakis bu hadisin başka bir senedi vardır. Ebu Davud bunu rivayet etti. Sonra Ebu Davud'un isnadı hakkında dedi ki: "Ravileri Buharî'nin ravileridir."

et-Taberanî bunu ***[el-Mu'cem] el-Evsaf la*** üçüncü bir yoldan rivayet etmiştir. [6]

14. "Dicle ve Nil arasında bir şehir kurulur. O şehir yeryüzünde demir kazığın, gevşek toprakta yok olup gittiği gibi çabukça yok olur."

el-Hatib, İbn Adiy ve et-Taberanî, Enes'ten "merfu" olarak bunu rivayet ederler. İsnadında "metruk" ve "meçhul" birer ravi vardır. Bu, "münker" bir hadistir. ***el-Mizan***'da buna "bâtıl" denilmiştir. Bu hadisin birçok -rivayet- yolları vardır. es-Suyûtî bu yolların hepsini zikretmiştir. Bazılarında bu şehrin Bağdad olduğu şeklinde açıklama vardır.

15. "Mısır topraklarının en güzel insanları, -yabancı olarak-nesebleri en seçkin olanlardır."

İbn Hacer: "Bunu 'merfu' olarak bilmiyorum. Bu -haberin- ancak Amr İbnû'l-As'dan rivayet edildiği bilinir."

16. "Cize cennet bahçelerinden bir bahçedir. Mısır'da Allah'ın yer-yüzündeki hazinelerindendir."

ez-Zeyl'de; "Bu haber Nubeyt'in 'uydurma' nüshasmdandır" denilir.

17. "Hayırsızlık ve azgınlık Şam'dadır."

Böyle bir hadis "sahih değildir." İsnadında "metruk" bir ravi vardır.

18. "Abadan ve Kazvin, cennete açılan iki kapıdır. Muhammed'e *{sallallahu aleyhi ve sellem)* -yeryüzünde- iman eden ilk bölge

Abadan’dır. Isa İbn Meryem’e de ilk iman eden bölge Nusaybin’dir.”

İsnadında suçlanan bir ravi vardır.

19. “Eğer Allah yemin edip kendi kendine benden sonra nebi göndermeyeceğine kasemde bulunup kendisine söz vermeseydi, Kazvin’den bin peygamber gönderirdi.”

Bu hadis “uydurma”dır.

20. “Allah’ım! Kazvin’deki kardeşlerime merhamet et.”

Bu hadis “sahih değildir.” Hakeza: “***Benim ümmetimin Kazvin adında bir şehri olacak, oraya yerleşmiş olan Harameyne yerleşenden daha hayırlı olacak***.”

21. “Kim, bir gece Rey’de yatar, orada namaz kılar ve oruç tutarsa, sanki bin geceyi oruçlu ve namazlı geçirmiş gibidir.”

Hakeza: “***Rey ve Kazvin’e düşmanın galebe çalmasından korkuyorum***.”

22. “Ben, Yemen tarafından -gelen- Rahmanın nefesini hissediyorum.” ()

el-Muhtasar'da; “Bu hadise rastlamadım” denir. Yemenli tarihçilerin San’a’nm faziletleri hakkında rivayet ettikleri hadislerin hiçbiri sahih değildir. Bunların hiçbirisinin hadis kitaplarında isnadı olduğunu bilmiyorum. Bazılarının dedikleri kadarıyla bu hadislerin sayısı “kırka” ulaşmış-

Hakeza Zebid’in faziletleri hakkında rivayet edilen hadisler de sahih değildir. “***Allah’ım! Zebid’i ve Rema'ı bereketlendir***.” Buna misaldir. Hakeza, ***“San a Camisi***” hakkında zikredilen hadisler ve ***el-Mesmure*** ve ***el-Menkure*** arasında diye adlandırılan bölge hakkmdaki hadislerin hepsi bâtıldır. Hakeza Yemen’de “***Cennet Camisi***” olarak adlandırılan hadisler de bâtıldır.

Tarihçiler gerçekte bölgelerin faziletleri hakkmdaki hadisleri rivayette aşırı geniş davranmışlardır. Özellikle kendi memleketleri hakkında “uydurma” hadisleri kolayca rivayet etmekten hiç çekinmemişlerdir. Üstelik bunun “uydurma” olduğu konusunda uyarmada bulunmazlar. Tıpkı ed-Deybe’nin, ***Kurretul-Uyûn Bi Abbanl-Yememl-Meymun*** diye adlandırdığı kitabında yaptığı gibi. Hakeza, ***Buğyetul-Müstefid Bi Ahbari Mediyeti Z,ebiyd*** adlı kitabında da aynı şeyi yapmıştır. Hâlbuki o hadis ehli birisiydi.

Bu tür hadislerin “bâtıl” olduğunu bilen kimsenin ve din sahibi insanların bunu rivayet etmelerinden kaçınmaları gerekir. Zira böyle hadislerle

es-Suyûtî, *el-Camiu’l-Kebir’de* şu lafızla geçer: *“Ben Rahman’ın nefsini işte şurada hissediyorum deyip Yemen’e işaret etti...*” Sonra et-Taberanî, Seleme İbn Nufeyl’den dedi. *Mecmau’z-Zevaid:* (c.1/60) *“...Rabbinizin nefesini Yemen tarafında hissediyorum*” hadisinin sonunda. Dedi ki: “Ahmed, bunu rivayet etti, ricali *Sahihim* ricalidir. (Şebib hariç) sikadırlar.”

ilgili yalan söyleme arttı ve haddini aştı. Bunun sebebi de, kalplerin vatan sevgisine meyletmiş olmasından ve bunda aşırı gitmesindendir.

23. “Cumartesi, mekr (hile) ve tuzak günüdür. Pazar, gerdek düğün günüdür. Pazartesi, sefer ve ticaret günüdür. Salı, kan günüdür. Çarşamba, uğursuz gündür. Perşembe, sultanı ziyaret ve ihtiyaçları giderme günüdür. Cuma, nişan ve nikâhlama günüdür.”

İbn Hibban, Ebu Hureyre’den bu hadisi “merfu” olarak rivayet etmiştir. O hadiste şöyle denir: “***Onlar her gün ona; ey Allah’ın Rasulü {sallallahu aleyhi ve sellem)! Bu niçin höyledir, diye sorarlardı; o da bunun için derdi.*** ”

Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında “meçhul” ve “zayıf” raviler vardır. Temmam bunu ***Fevaid’***in de Ebu Said’in hadisinden rivayet etmiştir.

24. “Cuma miskinlerin haccidır.”

Bir diğer rivayetin lafzında; “***Cuma ümmetimin fakirlerinin hacadır***” denir, aslı yoktur.

25. “Kim, Cuma günü oruçlu olarak sabahlar, bir hasta ziyaret eder, bir miskine yedirir ve bir cenazeyi kaldırırsa, kırk yıl ona hiçbir günah tabi olmaz.”

İbnû’l-Cevzî’nin dediği gibi bu hadis “uydurma”dır. Bir başka cihetle de rivayet edilmiştir.

26. “Cuma günü olunca, kuşlar kuşlara, yırtıcı vahşi hayvanlar vahşi hayvanlara, yırtıcı hayvanlar yırtıcı hayvanlara seslenerek; ‘size selam olsun bugün Cuma’ derler.”

Bu hadis “uydurma” bir hadisin nüshasındandır.

Hakeza: “***Dört kişi vardır ki, amellerine yeniden başlarlar; hasta iyileşince, müşrik İslâm’a girince, namaz kılan, Cumadan imanla ve hesabını Allah’tan umarak çıkan ve hacceden***.”

27. İbn Abbas’m hadisi: “Kur’an’da (kötü günler) hakkında şöyle dedi: Günlerin hepsini yaratan Allah’tır. O -günlerin- bazısı mutlu (uğurlu) bazısı uğursuzdur, içinde yedi uğursuz gün bulunmayan hiçbir ay yoktur... Eğer Çarşamba günü ayın son günüyse, bu sürekli uğursuz olan bir gündür.”

İbn Hacer; “Bu İbn Abbas adına uydurulmuş yalan bir haberdir, rivayet edilmesi caiz değildir” demiştir.

28. “Eğer bir dağ, Cumartesi günü bir yerden bir yere gitse, Allah onu -yine- yerine döndürür.”

Salahaddin [el-Alaı]; “Bu münker ve uydurma bir hadistir” demiştir.

29. “Cüzzam ve sedef hastalığı ancak Çarşamba günü ortaya çıkar.”

İsnadında “uydurma hadis” rivayet eden birileri vardır.

30. “Çarşamba günü sürekli uğursuz olan gündür.”

es-Sağânî ve İbnû’l-Cevzî, bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemişlerdir.

el-Hatib bunu rivayet etmiş ve; “İsnadında yalancı vardır” demiştir. İbn Merdeveyhî de isnadında “metruk” birisi olduğu halde rivayet etmiştir.

ON DOKUZUNCU BOLUM BAZI AYLARDA YAPILAN DUA VE İBADETLER

1. “Kim, bana Safer ayının çıktığı müjdesini verirse, ben de onu cennetle müjdelerim.”

es-Sağânî ve el-Irakî bu hadisin “uydurma” olduğunu söylediler.

2. “Receb ayında çokça istiğfarda bulunun. Zira o ayın her saatinde, Allah’ın cehennem ateşinden azad ettiği kulları vardır. Allah’ın öyle şehirleri de vardır ki, oraya ancak Receb -ayında- tutanlar girer.”

İsnadında el-İsbığ vardır, o hiçbir şeydir.

3. “Receb’te öyle bir gün ve gece vardır ki, kim o günü oruçla geçirir ve gecesi namaz kılarsa, yüz yıl oruç tutmuş gibi ona ecir verilir.”

ez-Zeyl’de onun isnadında Heyyac vardır; “Onun hadisi terk edilmiştir” denir. Hakeza Receb’in bir veya iki günü hakkında gelen hadisler de “uydurma”dır. ***ez-Zeyl’***de, isnadının karanlık üstüne karanlıkla dolu olduğu söylenmiştir. İsnadında hadis “uyduran” biri vardır.

Hakeza Nebi’nin *{sallallahu aleyhi ve sellem)* Receb ayında bir Cuma öncesi hutbede; “***Ey insanlar! Bilin ki size çok büyük bir ay gelmiştir. Receb, Allah’ın sağır (şer ve kötülüklere kapalı) ayıdır. Onda hasenata bol bol karşılık verir, dualar kabul edilir, zorluklar giderilir”*** hadisi de böyledir.

Bu “münker” bir hadistir. Hakeza: “***Kim Receb ayından bir gün oruç tutar ve gecelerinden bir gece namaz kılarsa, Allah onu kıyamet günü güven içinde haşreder***.” İsnadında “yalancı” biri vardır.

Hakeza: “***Kim Receb ayında bir geceyi namazla geçirir ve ondan da bir gün oruç tutarsa, Allah ona cennetin meyvelerinden yedirir.*** ”

İsnadında “hadis uyduran” biri vardır.

Yine: ***“Receb, Allah’ın sağır (şer ve kötülüklere kapalı) ayıdır. O ayı Allah kendi nefsi için ayırmıştır. Kim, ondan bir günü imanla ve hesabını Allah’tan umarak oruç tutarsa, Allah’ın büyük rızasına hak kazanmış o-lur.*** ”

İsnadında hadisi terk edilen iki ravi vardır.

Hakeza; ***“Receb Allah’ın ayı, Şa’ban benim ayım, Ramazan ümmetimin ayıdır***” hadisi de “uydurmadır.”

“Receb ayının diğer aylara karşı olan üstünlüğü, Kur’an’ın diğer sözlere olan üstünlüğü gibidir” hadisine de, İbn Hacer; “Bu hadis ‘uydur-ma’dır” dedi.

Ali İbn İbrahim el-Attar bir risalesinde diyor ki: “Receb ayının orucunun fazileti hakkında rivayet edilen hadislerin hepsi ya ‘uydurma’dır, ya ‘zayıf’ ya da hiçbir -sahih- ‘aslı yoktur.’ Abdullah el-Ensarî, Receb ayında oruç tutmaz ve orucunu yasaklar ve şöyle derdi; Allah’ın Nebi-si’nin (*sallallahu aleyhi ve sellem)* bu konuda hiçbir sahih hadisi yoktur. Hakeza bu zamanlarda yapılan ameller, Receb’te ve diğer aylarda verilecek zekât hakkındaki hadisler de böyledir. Hiçbirinin aslı yoktur.”

Mekkelilerin Receb ayında yaptıkları amellerine, diğer aylardaki amellerden daha çok itimat etmelerinin de İlmî hiçbir aslı yoktur. Sonra devamla şunu söyledi: “İnsanların uydurdukları arasında Receb ayının ilk perşembe gününün orucu hakkındaki hadislerin hepsi bid’attir.”

Yine, Receb ve Şa’ban hakkında halkın uydurdukları arasında; “O ***ayda daha çok amellere başvurup diğer aylarda bundan yüz çevirmeleri***” zikredilebilir.

“***Allah’ın Nuh’a, gemiyi Receb ayında yapmasını ve müminlerin onunla beraber bu ayda oruç tutmalarını emrettiği***” hadisi de “uydurmadır. Daha önce oruç kitabında Receb ayı ile ilgili “uydurma” hadisler bölümünde zikredilmiştir.

4. “Huseyn’in öldürüldüğü gün ağlayan hiçbir kul olmasın ki, -Aşure günü-kıyamet gününde UluTAzm olan peygamberlerle beraber olmasın.”

ez-Zeyl[1]de bu hadisin “uydurma” olduğu zikredilmiştir.

Hakeza; ***“Aşure günü ağlama, kıyamet günü tam bir nurdur***” hadisi de “uydurma”dır. Bu hadisi Rafızîler uydurmuştur. Oruç Kitabı’nda ve Aşure günü orucuyla ilgili uydurma hadisler bölümünde bu hadislere değinmiştir.

YIRMINCI BOLUM

KİTABU’S-SIFAT

(Sıfatlar Kitabı)

1. “Kudüs’e götürüldüğüm gece, Cibril beni babam İbrahim’im kabrinin yanından geçirdi. Bana dedi ki; ey Muhammed (*sallallahu aleyhi ve sellem)* Burada iki rekât namaz kıl. Sonra beni Beyt-i Lahm’in yanından geçirdi. İn burada da namaz kıl dedi” şeklinde uzun bir hadis zikretti.

İbn Hibban bu hadisi, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Bekr İbn Ziyad vardır. İbn Hibban; “O deccaldir, hadis uydurur” demiştir. ez-Zehebî de İbn Hibban’m doğru söylediğini tasdik etmiştir.

2. Ebu Said’in hadisi: “Gözler onu idrak etmez.” (En’am: 103)

“Dedi ki; eğer insanlar, cinler, şeytanlar ve melekler, yaratıldıkları

günden yok olacakları güne kadar tek saf halinde dursalar, yine Allah’ı kuşatamazlar.”

İbn Adiy bunu rivayet etmiş, İbnû’l-Cevzî ise “uydurma” olduğunu söylemiştir. Bu hadis el-Kelbî’nin amelindendir.

el-Leâlf de (es-Suyûtî) dedi ki: “İbn Ebi Hatim, Ebu’ş-Şeyh ve İbn Merdeveyhî tefsirlerinde bu hadise yer vermişlerdir.” ez-Zehebî ***Tarihimde:*** “Bu hadis ‘münker’dir, onu Bişr İbn Ammare el-Muketteb’den başkasının rivayet ettiği bilinmez, o hadis uydururdu.”

3. “İsra gecesi bir göğe geldim, orada Rabbimi gördüm. Benimle O’nun arasında görünen bir perde vardı. O’nun her şeyini gördüm. Hatta içi boşaltılmış inciden bir taç gördüm.”

Bu hadisi el-Hatib, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Kâsım el-Malatî vardır, o “yalancı”dır. ez-Zehebî; “O tahammül edilemeyecek kadar korkunç şeyler rivayet etmiştir” dedikten sonra bu hadisi zikretmiştir. İbnû’l-Cevzî, bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemiştir.

4. “Allah ile kullan arasında, yetmiş bin perde vardır. Allah’a en yakın olan kullar Cibril, İsrafil ve Mikail’dir. O’nunla onlar arasında ateşten dört perde vardır. Bir perde karanlıktan, bir perde sisten, bir perde de sudandır.” ()

Bu hadisi ed-Darekutnî, Sehl İbn Sa’d’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Habib İbn Ebi Habib vardır, hadis uyduruyordu.

el-Mizan’da Ebu Zur’a’nm onu çok “zayıf” gördüğü kayıtlıdır. [Abdullah] İbnu’l-Mubarek onu terk etmiştir. es-Suyûtî, İbnû’l-Cevzî’nin göremediği bazı rivayetleri görmüştür. Bu nedenle de bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemiştir. Bu hadis hakkında uzunca konuştu ve onun yollarını zikretti.
437

5. “Allah’ın bir levhası vardır; bir yüzü inciden diğer yüzü yakuttandır. Kalemi nurdur; onunla yaratır, onunla rızık verir, onunla diriltir, onunla öldürür. Onunla aziz kılar, onunla zelil kılar, bir gün ve gecede dilediğini yapar.”

Bu hadisi, Ebu’l-Feth el-Ezdî, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemiştir. İsnadında Muhammed İbn Osman el-Haddanî vardır. O hadisi terk edilen bir kimsedir. ez-Zehebî; “Bâtıl olan haber[lerj rivayet eder” demiştir. Ebu’ş-Şeyh ise, bu hadisi ***Kitabul-Azame’*** de rivayet etmiştir.

6. “Göğe çıkarıldığım gece, Cibril benimle beraber Sidretu’l-Münteha’ya kadar geldi. Beni -orada- bir nura daldırdı, sonra benim yanımdan uzaklaştı; sevgili dostum Cibril, ben sana en çok muhtaçken mi beni bırakıp kenara çekiliyorsun, dedim. Dedi ki; ey Muhammed *(.sallallahu aleyhi ve sellem)*\ Sen öyle bir makamdasın ki, orada ne bir nebi, ne de yakın bir melek bulunamaz. Sen yayın kavsa yakınlığından daha çok

Metinde *“dördüncü perde”* zikredilmemiştir.

el-Ukaylî, Musa İbn Ubeyde’den, Ömer İbnu’l-Hakem’den, Abdullah İbn Amr ve Musa’dan. Yine Ebu Hazim’den, Sehl İbn Sa’d’dan “merfu” olarak Musa İbn Ubeyde bir şey değildir. Ebu’ş-Şeyh, el-Fudayl İbn Süleyman İbn Ebi Hazim yoluyla. Hepsi Ebu Hazim’den, Ömer İbnu’l-Hakem’den Abdullah İbn Amr’dan. Bununla da anlaşılıyor ki, Ebu Hazim bunu Ömer İbnu’l-Hakem’den rivayet etmiştir. O da Abdullah İbn Amr’dan, o da el-Müsenna İbnu’d-Debbah’dan, o da helak olmuş bir kimsedir.

Allah’a yakınsın. Bunun üzerine melek bana geldi. Dedi ki; Rahman kendini teşbih ediyor. Bunun üzerine Rahman’ın; ‘Subhanallahi Ma A’zamallahi La İlahe İllalah’ dediğini duydum. Ebu Hureyre diyor ki; ey Allah’ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedim. Kimin için böyle diyor? Dedi ki; ruhu beni görünceye kadar, ya da O’nun cennetteki yerini göste-rinceye kadar çıkmaz.”

el-Hatib bu hadisi, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. “Bu hadis ‘münker’dir” dedi.

7. “Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** göğe götürüldüğünde yedinci semaya gelince, Cibril ona; yavaş ol, Rabbim namaz kılıyor, dedi. Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem);*** O namaz mi klliyor, deyince, evet dedi. Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem);*** ne diyor dedi? Cibril; Subbuhun Kuddusun (o eksikliklerden uzak ve temizdir) Rabbu’l-Melaiketi (meleklerin Rabbi) ve ve’r-Ruh (ve ruhun Rabbi) rahmetim gazabımı geçti diyor dedi.”

Bu hadisin ravileri güvenilirdir. Fakat Ata’dan “mevkuf” olarak gelmiştir. Muhtemeldir ki, o, bu sözü kendisine güvenilmeyen bir kimseden rivayet etmiştir. İsnadında Muhammed İbn Yahya el-Haffar vardır. ez-Zehebî; “Onun kim olduğunu bilmiyoruz” dedi. O’nun bu hadisini zikrettikten sonra da bu hadis “münker”dir demiştir.

el-Leâlf de (es-Suyûtî); “Fakat ben bu hadisin başka bir yolunu gördüm” demiştir. Muhammed İbn Nasr, ***Kitabu s-Salâf*** da benzerini zikretti. Hakeza onun benzeri bir rivayet Abdurrezzak ***Musannef*** inde zikretmiştir. Her iki rivayette İbn Cureyc’den Ata’dan gelmektedir. Dedi ki: “O rivayette bu

sözler bana ulaştı, Allah Subhanehu; Subbuhun Kuddusun Rabbu’l-Melaiketi ver-Ruh, rahmetim gazabımı geçti diyor.”

8. “Allah her gün Aziz olan benim. Kim iki yurdumda izzetimi istiyorsa, Aziz olana dua etsin.”

el-Hatib bu hadisi, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Davud İbn Affan İbn Habib en-Neysaburî vardır. Enes (ra) adına hadis uyduruyordu.

9. “Allah dağa tecelli edince, O’nun azametinden altı dağ uçtu, onların üçü Mekke’ye, üçü Medine’ye düştü. Medine’ye; Uhud, Verkan ve Radva, Mekke’ye ise; Sebir, Hıra ve Sevr dağları düştü.”

el-Hatib bu hadisi, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etti. İbn Hibban dedi ki: “Bu hadis uydurmadır. (İsnadındaki) Abdulaziz (İbn İmran) ‘met-ruk’tur. Meşhurlardan ‘münker’ olan hadisler rivayet eder.” Bu hadisi Ebu Umeyye et-Tarsusî de İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir.

“***Musa’nın Tur’a çıktığı günde, dağlardan uçanların sayısı yedidir. Bu dağlardan kimi Hicaz’a, kimi Yemen’e düştüler. O dağlardan Medine’ye düşen; Uhud,*** V***erkan, Mekke’ye düşen ise; Sevr, Sebîr ve Hira dağlarıdır. Yemen’e ise Sabır ve Hadûr dağları düştü."*** Bu hadis “sahih değildir.” Denildi ki; “İsnadında Talha İbn Amr vardır, hadisi terk edilen bir kimsedir. Ondan hadis rivayet etmek caiz değildir.”

el-Leâlf de (es-Suyûtî): “Bu iki hadis hakkında ‘uydurma’ hükmünü verme hakkında tartışma vardır. Tercih edilen görüş böyle bir tartışmanın olmadığıdır. Birinci hadisi, İbn Ebi Hatim, Ebu’ş-Şeyh, İbn Merdeveyhî ve Abdulaziz İbn İmran yoluyla tefsirlerinde zikretmişlerdir. et-Tirmizî bu hadisi, Abdülaziz’den ‘merfu’ olarak rivayet etmiştir, o ise yalanla suç-lanmamıştır. İkinci hadise gelince, bunu da et-Taberanî ***[el-Mu’cem] el-Evsaf*** da tahric etmiştir. Bu hadisi Ata’dan, Talha’dan başka kimse rivayet etmemiştir. Talha’dan da İbn Mâce rivayet etmiştir. (Alimler) onu ‘zayıf görmüşlerdir. Ancak o yalanla suçlanmamıştır.”

10. “Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki; (Rabbi dağa tecelli edince) ayetini okudu. (Allah) parmağını uzattı, nurundan dağ darmadağın

oldu.”

İbn Adiy, Enes’ten “merfu” olarak bu hadisi rivayet etmiştir. İsnadında Eyyub İbn Havet vardır, o ise hadisi terk edilen birisidir. et-Taberanî bu hadisi bir başka cihetle şu lafızla rivayet etmiştir: “***O’nun Rabbi dağa tecelli edince, dedi ki; serçe parmağıyla dağa tecelli etti."***

Bu hadisi yine İbn Merdeveyhî, Ahmed [İbn Hanbel] ***Müsned’***inde, et-Tirmizî bunu rivayet edip “hasen sahih” dediler. el-Hâkim ***el-Müstedrek’*** te, ed-Diya ***el-Muhtara’da*** hepsi bu hadisi Enes’ten sahih olarak rivayet etmiştir.

İbn Abbas dedi ki; Nebi ***{sallallahu aleyhi ve sellem):*** “***O’nun Rabbi dağa tecelli edince, onu darmadağın etti, ayetini okuyunca dedi ki; serçe parmağını başparmağının üzerine çıkardı, o anda dağ da toz olup aşağı doğru dağıldı."*** [7] İbnû’l-Cevzî’nin ise, yaptığına şaşılır, çünkü o, bu hadisi “uydurma” hadislerden saymıştır.

el-Hâkim ise, bunun bir şahidini rivayet etmiş ve İbn Abbas’tan sahih bir senedle geldiğini söylemiştir.

11. “Allah Azze ve Celle her Cuma gecesi, dünya yurduna altı yüz bin melek arasında iner. Nurdan bir taht üzerine oturur. Önünde kırmızı yakuttan bir levha vardır. O levhada; Muhammed’in ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** ümmetinden Allah’ı görmeyi ve keyfiyet ve rü’yeti ispat edenlerin adları vardır. Onlarla meleklere karşı övünür. Allah der ki; onlar benim kullarımdır -sıfatlarımı- inkâr etmediler ve Nebi’nin ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** Sünneti’ni ikame ettiler. Allah için kınayıcıların kınamalarından korkmazlar. Sizi şahid tutuyorum, meleklerim izzetim ve celâlim için onları hesapsız olarak cennete koyarım.”

Bu hadisi el-Cevzekanî, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiş ve “Bu hadis ‘yalan’ ‘uydurma’ ve ‘bâtıl’dır” dedi. Bu hadis, hadis âlimleri adına mâl edilmiştir. Bu hadisi Ebu’s-Saadât, Ahmed İbn Mansur İbnu’l-Hasen İbnu’l-Kâsım uydurmuştur. O İbnû’l-Cevzî’nin dediği gibi “yalancı” bir adamdır. ***el-Mizan'***da, (ez-Zehebî) isnadı karanlıktır dedi, metni ise uydurulmuştur.

12. “Arafat akşamı olduğunda, Allah dünya semasına iner ve vakfede bulunanlara bakar ve şöyle der: Ziyaretçilerime evimin misafirlerine hoş gelişler ola. izzetime kasem ederim ki, sizin yanınıza ineceğim, sizin meclisinizi kendi nefsime yaklaştıracağım. Sonra Arafat’a iner. Onların birbirlerine yaptıkları zulümler hariç, bağışlamasıyla onları kuşatır ve dilediklerini onlara verir. Sonra şöyle der; ey meleklerim! Onları bağışladığıma -dair- sizi şahid tutuyorum... Güneş kayboluncaya kadar böyledir. Müzdelife’ye giderken onların önünde gider. O gece semaya çıkmaz. Sabah olunca, Meş’ar-i Haram’da vakfeye dururlar. Orada onların kendi aralarındaki haksızlıkları da bağışlar. Sonra semaya çıkar. İnsanlar da oradan Mina’ya döner.”

Ebu Ali el-Ehvazî, bu hadisi Ebu Umame’den “merfu” olarak rivayet etmiştir.

İbnu’l-Cevzî: “Bu hadis uydurmadır şüphesiz ki o yalandır.” Yahya İbn Abdilvehhab da dedi ki: “Ravilerinin çoğu ‘meçhul’ ve ‘zayıf’ kimselerdir.” İbn Asakir ***Tarihlinde*** buna “bâtıl” demiştir. ***el-Mizari***da, ez-Zehebî: “el-Ehvezî, ‘sıfatlar’ hakkında bir kitap yazmıştır. Onu yazma-saydı daha hayırlı olurdu. Onda çok çirkin ve uydurma hadisler rivayet eder.”

13. “Rabbimi uykumda çok güzel bir surette gördüm. Genç bir delikanlıydı, ayakları yeşillik içindeydi. Ayağında altından iki nalın vardı, yüzünde altından bir kelebek vardı.”

el-Hatib bu hadisi, Ubey İbn Ka’b’ın karısı Ummu Tufeyl’den rivayet eder. Bu hadis “uydurma”dır. İsnadında hadis uyduran bir yalancı ve bilinmeyen bir ravi vardır. et-Taberanî bu farklı yollardan bunun lafzına benzeyen lafızlarla rivayet etmiştir.

14. “Allah Azze ve Celle gazaba gelir. O gazaba gelince, melekler O’nun gazabının korkusundan teşbihte bulunurlar. Yeryüzündeki insanlara bakınca, Kur’an okuyan çocuklara bakınca, onlardan razı olur.”

İbn Adiy bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet ederek şöyle der: “Bu hadisi İbn Uyeyne’den Abdullah İbn Eyyub İbn Ebi Allac’dan başka kimsenin rivayet ettiğini bilmiyorum. O ise, hadisleri inkâr edilen bir kimsedir.” (es-Suyûtî) ***el-Leâlf*** de der ki; “İbn Uyeyne’den bu hadisin başka

yollarını gördüm” deyip bu yolları zikreder. ez-Zehebî ***el-Mizan”***da: “Bu apaçık bir yalandır. İbn Ebi Allac hadis uydurmakla suçlanmıştır.” İbn Hacer de ***el-Lisan***’da ona muvafık görüş beyan etmiştir.

15. “Allah, kıyamet günü cennetle cehennem arasında, orta köprünün üzerinde oturur.”

el-Ukaylî bunu, Ebu Umame’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Osman İbn Ebiy Atike vardır, o, hadis ilminde hiç bir şeydir. (es-Suyûtî) ***el-Leâlf*** de der ki: “Ebu Davud ve İbn Mâce ondan hadis rivayet etmiştir. Duheym onun sadık olduğunu söylemiştir.” Ahmed İbn Hanbel; “O zararsız birisidir” der. en-Nesâî: “O zayıftır, onun hadisinin Sevban’dan ‘merfu’ olarak, et-Taberanî’nin rivayet ettiği bir şahidi vardır.”

16. “Allah’ın nurdan yetmiş perdesi vardır. Eğer o perdeleri açsa, yüzünün ışıltıları onu gören her şeyi yakar.”

Bunu Ebu’ş-Şeyh rivayet etmiştir. ***el-Muhtasar***’da senedinin “zayıf” olduğu söylendi. İbnû’l-Cevzî; “Bunun aslı yoktur” dedi. et-Taberanî bunu daha iyi bir isnadla şu lafızla rivayet etmiştir: ***“Onun -yüzünün- perdesi nurdur***

17. “Allah’ın üç yüz ahlâkı vardır. Kim, tevhidle beraber O’na bu ahlâktan biriyle karşılaşırsa, cennete girer.”

es-Sehavî; “Bu hadisin rivayet edildiği lafızların hepsi zayıftır” demiştir.

18. “Şunlar cennet içindir -cennete girmeleri- umurunda değil, şun-larda cehennemliklerdir -onların- cehenneme girmeleri umurunda değil.”

“İsnadı karışık” olan bir hadistir.

19. “Hamd Rahman’ın giysisidir.”

Böyle bir hadis yoktur.

20. “Arşın üzerinden bir ses duydum; bir şeye ol der, kaf harfi nun harfine ulaşmadan -o- şey olur.”

Şüphesiz bu hadis “uydurma”dır. ***el-Muhtasar***'da böyle denmiştir.

21. “Arş’ın üç yüz altmış bin direği vardır. Direklerden her bir direğin kaidesi, altmış bin kez dünya -semasının- tabakaları gibidir.”

İsnadında sözü hüccet olmayan bir ravi vardır, “uydurma”dır.

22. “Her sema ile her sema arası, beş yüz yıllık yürüme yoludur.”

el-Muhtasar’da denildi ki: “Ravileri güvenilir kimselerdir.”

23. “Nebi ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** Cibril’e dedi ki; güneş battı mı? O da; evet dedi. Dedi ki; nasıl söyledin? O da; hayır evet dedi. Dedi ki; hayır dememle evet demem arasında güneş beş yüz yıllık yol aldı.”

el-Muhtasar’da-, “Böyle bir hadis bulunmamaktadır” denildi.

24. “Allah, Adem’in çamurunu kırk sabah kendi eliyle yoğurmuştur.”

el-Muhtasar’da “zayıf” olduğu kayıtlıdır.

25. “Doğan her çocuğun saçının bittiği yerde, Teğabün Suresi’nin ilk beş ayeti yazılıdır.”

el-Veciz’de; “İsnadında el-Velid İbnu’l-Velid İbnu’l-Ansi vardır” denir. Onun rivayetleriyle hüccet gösterilemez. Denildi ki: “O ‘saduk’tur. Buharî, ***Tarih***’inde bunu söylemiştir. İbn Amr’dan ‘merfu’ olarak rivayet

55 4^9

etmiştir.

26. “Meni, rahimde kırk gün durur. Sonra nefislerin meleği ona gelir. Onu Cebbar’a -Allah’a- götürür. Rabbim, der; kulun erkek mi, dişi mi? Allah da -bunun üzerine- vereceği hükmü verir. Sonra, ya Rabbi der, o şaki (bedbaht) midir? Yoksa (said) mutlu mu olur? Allah o anda onun karşılaşacağı her şeyi yazar.”

Bunu rivayet eden, Ebu Zer -şu ayeti-; “Size suret verdi, suretinizi en güzel şekilde yaptığından (dönüş 0’nadır)’a kadar okudu.” [,]

Bilakis o “metruk”tur. O’na ancak; “Onun halini bilmeyen saduk” demiştir.

' ; Bu ***ed-Durru’l-Mensur'dz*** Ebu Zer’den “merfu” olarak rivayet eden bir cemaata nisbet edilmiştir. İbn Cerir’in ***Tefsir***'inde “mevkuf” olarak Ebu Zer’den rivayet edilir. Senedinde İbn Lehiy’a vardır. Bunda inkâr edilip kabul edilmeyen ancak; ***“Onunla Cebbar’a uruc edilir***” sözüdür. Anlamı bunsuz, ***Sahihayn***'da sabittir. Diğerleri ayete değinmeden İbn Mes’ud’dan rivayet edilir.

yirmi birinci bolum

KİTABU’L-İMAN

(İman Kitabı)

1. “İman; kalple bilmek, dille söylemek ve erkân ile (bedenle) amel etmektir.”

et-Taberanî, bu hadisi “merfu” olarak Ali’den (ra) rivayet eder.

İbnû’l-Cevzî; “Bu hadis uydurmadır” dedi. Bunun da sebebi, Ebu’s-Salt Abdusselam İbn Salih el-Herevî’dir. Onu da uydurma hadisleri rivayet eden birisi izlemiştir. ed-Darekutnî; “Bu hadisi ancak Ebu’s-Salt’tan çalan biri anlatarak rivayet etmiştir” demiştir.

(es-Suyûtî) ***el-Leâlf*** de; “Bu hadisi İbn Mâce ***Suneri*** inde onun yoluyla rivayet etmiştir” der. Hakeza bu hadisi el-Beyhâkî de rivayet etmiştir. Daha önce İbn Main’in, Ebu’s-Salt’ı güvenilir gördüğünü söylemiştik. ***el-Mizarida.*** (ez-Zehebî); “O salih bir insandır” dedi, ancak o şiîdir.

2. “İman artar ve eksilir.”

Bu hadisi ed-Darekutnî, Muaz’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Ammar İbn Matar vardır. Hadisleri bâtıldır. Bunu İbn Adiy, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Ahmed İbn Muhammed İbn Harb ve hocası vardır. Yine İbn Adiy bu hadisi, Vâsile İbnu’l-Eska’dan “merfu” olarak şu lafızla rivayet etmiştir: “***İman; söz ve ameldir, artar ve eksilir. Sünnefle amel edin ve ona yapışın***.”

İbn Adiy dedi ki; “Bu hadis ‘uydurma’dır. Bunun afeti de Ma’ruf el-Hayyat’tır.” ***el-Mizari*** da bu hadisin “uydurma” olduğu söylenir. el-Hâkim, el-Cevzekanî ve diğerlerinde bu hadisin başka rivayet yolları vardır. Bu rivayet asla sahih değildir.

3. “Ümmetimden iki sınıf vardır ki, onlara şefaatim ulaşmaz. Mürcie ve Kaderiye. Ey Allah’ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)'.*** Kaderiye kimlerdir denildi? Dedi ki; onlar kader yok diyen bir topluluktur. Mürcie kimlerdir denildi? Ahir zamanda olacak olan bir topluluktur. İman hakkında kendilerine sorulduğunda, biz inşallah mü’minleriz derler.”

el-Cevzekanî bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis “uydurma”dır. Bunun da afeti, Me’mun İbn Ahmed es-Sulemî ve hocası, Abdullah İbn Malik es-Sa’dî’dir.

4. “Benim ümmetim kıbleden dönmedikçe ve imanlarında istisna yapmadıkça, hayır üzere olacaklardır.”

Bu hadisi el-Cevzekanî, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis Mürcienin uydurmasıdır. İsnadında “meçhul” raviler vardır. ez-Zehebî, Cafer İbn Harun el-Vasitî adlı birinin bunun isnadında olduğunu söyler, uydurma haber ondandır.

5. “Kim derse ki; iman artar ve eksilir, o Allah’ın dininden çıkmıştır. Kim de inşallah ben mü’minim derse, onun İslâm’da hiçbir nasibi yoktur.”

Bunu Muhammed İbn Temim uydurmuştur.

6. “Kulun imanında istisnada bulunması, onun imanının tamamın-dandır.”

Bu hadisi el-Hasen İbn Sufyan, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Hadis “uydurma”dır. ***el-Mizan***'da; “Bu hadis bâtıldır” denir.

Allah o yalancıları çirkinleştirsin, mezhepleri için ve sözlerini kuvvetlendirmek için Hz. Muhammed’in (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** adına hadis uydurmuşlardır.

7. “Kim imanında şek ederse, onun ameli boşuna çıkmıştır. O ahirette hüsrana uğrayanlardandır.”

Bunu İbn Hibban, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis “uydurma”dır.

8. “Bir kul beş hasleti tamamlamadıkça imanı kemale ermez; Allah’a tevekkül etmek, işlerini Allah’a bırakmak, Allah’ın emrine teslim olmak, Allah’ın kazasına razı olmak, Allah’tan gelen belaya sabretmek. Kim Allah için sever, Allah için buğzeder, Allah için verir ve Allah için engellerse, imanı kemale erdirmiştir.”

el-Hatib bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Dedi ki: “Bu isnadla bâtıldır...”

el-Leâlf de (es-Suyûtî) diyor ki: “Bu hadisin uydurma hadisler arasında zikredilmesi gerekmezdi. Bu hadis bundan başka bir isnadla varid olmuştur. Sonra bunu el-Bezzar’ın rivayet ettiğini söyledi. Hadisin sonunu Ebu Davud, Ebu Umame’den ‘merfu’ olarak; ‘***Kim Allah için severse, Allah için verirse, Allah için engellerse ve Allah için nikâhlanırsa, imanını kemale erdirmiştir***’ lafzıyla rivayet etmiştir.”

et-Tirmizî bunu, Muaz İbn Enes’ten rivayet etmiştir.

9. “Şirkle beraber hiçbir şey yarar vermez. Hakeza imanla beraber de başka bir şey zarar vermez.”

Bu hadisi el-Hatib, “merfu” olarak Ömer İbnu’l-Hattab’dan rivayet etmiştir. İsnadına el-Munzir İbn Ziyad et-Taî vardır, o “yalancı”dır. ***el-Leâlf*** de; “Ebu Nuaym (***el-Hilye)*** ve et-Taberanî de bunun başka yolları vardır” denir.

10. “Kıyamet günü İslâm bir erkek suretinde yaratılır, üzerinde elbisesi vardır. Rabbe gelip sorar; ey Rabbim! Senden çıktım, sana döneceğim bugün beni dilediğin kimseler için şefaatçi kıl. (Allah da;) seni şefaatçi kıldım, deyip elbisesini (cübbesini) yayar. İnsanlar da ona yapışmak için gelirler. Kim, ona bir şekilde yapışırsa cennete gider.”

İbn Adiy, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak bu hadisi rivayet etmiştir. İsnadında Rüşdeyn İbn Sa’d vardır. O, hadisi “metruk” olan birisidir. İbn Hacer dedi ki: “Rüşdeyn zayıftır. Onun durumu hadislerine ‘uydurma’ denecek dereceye varmış değildir.” et-Tirmizî ve İbn Mâce, ondan hadis rivayet etmişlerdir.

11. “Kimin eliyle bir kimse Müslüman olursa, cennet ona vacib olmuştur.”

et-Taberanî bunu, Ukbe İbn Amir el-Cuhenî’den “merfu” olarak rivayet etmiştir.

İbn Main dedi ki: “Bu hadis hiçbir şeydir, senedinde bulunan Muhammed İbn Muaviye en-Neysaburî aslı olmayan hadislerden söz etmiştir.”

Ahmed [İbn Hanbel]; “O güvenilir değildir, hadisleri uydurmadır” dedi.

el-Hatib dedi ki: “Bu hadisin aslı yoktur. Said İbn Kesir İbn Afir onun rivayet yollarını izlemiştir. O, Buharî ve Müslim’in kendisinden ha-

dis aldığı kimselerdendir.” el-Kudaî, ***Müsnedu’ş-Şihab***'ta bunu tahric etmiştir.

12. “Ali’ye (ra) denildi ki; sen Allah’ı, Muhammed’le mi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** bildin, yoksa Muhammed’İ (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Allah’la mi bildin? Dedi ki; Allah’ın Rasulü’ne (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** muhtaç oldum. Ama Allah kendisini bana keyfiyetsiz dilediği gibi tanıttı. Muhammed’i de (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** elçi olarak gönderdi ki; Kur’an’ı ve imanı tebliğ etsin.”

el-Cevzekanî bunu, ***el-Vahiy af*** ta rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî, Ali (ra) adına uydurulmuş bir hadistir. Zira o (Ali) bunu söylemekten çok yücedir. Bu hadisi uydurmakla suçlanan Muhammed İbn Said el-Herevî’dir dedi.

(' Fakat Said’den bunu rivayet eden, Abdüsselam İbn Muhammed el-Umerî’dir. ed-Darekutnî onun hakkında; “çok zayıftır” dedi. Yine ona; “rivayetleri münkerdir” dedi.

yirmi ikinci bolum

MUHTELİF KONULAR HAKKINDA UYDURULMUŞ HADİSLER

1. Huzeyfe'nin (ra) hadisi: "Allah, yaratacaklarını nasıl güzel yaratacağına hüküm verince, Adem'den başka yaratacaklarından kimse kalmayınca, Arş'ınm nurundan iki güneş yarattı."

İbnû'l-Cevzî bunun "uydurma" olduğunu söyledi. İsnadında "meçhul" ve "zayıf" raviler vardır.

2. "Allah'ın öyle bir horozu vardır ki; boynu, Arş'ın altında gizlidir, ayakları ise Arş'ın semalarmdadır. Gecenin belli bir kısmı olunca, 'Subbuhun Kuddusun' diye seslenir, horozlar da bundan sonra öterler..."

İbn Adiy, Cabir'den "merfu" olarak bu hadisi rivayet eder. İsnadında Ali İbn Ebi Ali el-Lehbî vardır. O hadisi "metruk" olan bir adamdır, uydurma hadisler rivayet eder. Onun rivayetleri hüccet olarak kabul edilmez. İbnu'l-Cevzî de bu hadisin "uydurma" olduğunu söylemiştir, ***el-LeâlV***de (el-Lehbî'nin) hadis uydurmakla suçlanmamıştır. el-Beyhâkî bu hadisi ***Şuabu'l-İmân'da*** tahric etmiştir ve dedi ki: "Onu yalnız Ali İbn Ebi Ali el-Lehbî'den rivayet etmiştir, o zayıf bir ravıydi."

İbn Adiy de bu hadisi başka bir cihetle rivayet etmiştir. İsnadında Yahya İbn Zuhdum İbnu'l-Haris el-Gıfarî vardır. Babasından rivayette bulunur. İbn Hibban dedi ki: "Babasından uydurma hadisler rivayet eder." İbnû'l-Cevzî; "Bu hadis uydurmadır" dedi.

İbn Adiy; "O mağriblidir, oğlu ondan hadis riayet eder, bir sakıncasının olmadığını dilerim. İbn Ebi Hatim, babam ondan hadis yazmıştır. Onun hakkında sorulunca bir hocadır umarım ki 'sadık' birisidir" demiştir. [8]

es-Suyûtî bu hadisi, birçok yoldan rivayet eden şahidleri olduğunu söylemiş ve bu yollan zikretmiştir. [9]

Bu hadisler arasında İsra ile ilgili bir hadis zikretmiştir. O hadis şöyle başlar: ***"Gökte bir horoz gördü***..." hadisi uzundur birkaç sayfa tutuyor. O hadiste acaib şeyler vardır.

İbnû'l-Cevzî; "Bu hadis uydurmadır" der. Bu hadisi uydurmakla suçlanan kimse, Meysere İbn Abdi Rabbihi'dir. İbn Hibban ve ez-Zehebî, ***el-Mizari*** da, İbn Hacer de ***el-Lisari*** da böyle söylemişlerdir.

3. "Ömer'in hilafet yıllarından bir yılda çekirgeler azaldı. Ömer bunun nedeni hakkında sordu. Fakat kendisine bir bilgi verilmedi. Bunun üzerine bir atlıyı Yemen'e, bir atlıyı da Şam'a, bir atlıyı da Irak'a gönderdi. Oralarda bulunan insanlara, çekirgelerden bir şey görülüp görülmediğini sordurtuyordu.

Yemen'e gönderilmiş olan atlı, bir avuç çekirgeyle geldi ve Ömer'in önüne döktü. Ömer çekirgeleri görünce, üç kere tekbir getirdi ve sonra şunu söyledi; Ben Allah'ın Rasulü'nü (***sallallahu aleyhi ve sellem***) işittim şöyle diyordu: Allah Azze ve Celle bin ümmet yaratmıştır. Bunun altı yüzü denizde, dört yüzü karadadır. Bu ümmetlerden ilk helak olacak olan çekirgelerdir. Çekirgeler helak olunca diğer ümmetler de bir kolyenin taneleri gibi birbirini izler."

Bu -haberi- Ebu Ya'la rivayet eder. İbn Hibban bunun "uydurma" olduğunu söylemiştir. İsnadında Muhammed İbn İsa İbn Keysan vardır. İbnu'l-Münkedir'den "münker" hadisler rivayet eder. Ubeyd tüm rivayetlerine rağmen hadislerine hadislerin isnadı izlenmez. Hakeza İbnû'l-Cevzî bunu "uydurma" hadislerden saymıştır. ***el-Leâlf*** de (es-Suyûtî); "Muhammed İbn İsa yalancılıkla suçlanmamıştır" der. Aksine bazıları onun güvenilir olduğunu söylemişledir. Bunu ez-Zehebî aktarmıştır. İbn Adiy, bu hadis ve ondan rivayeti bir diğeri kabul edilmemiştir. Hadisi, Ebu'ş-Şeyh ***el-Azame'***de, el-Beyhâkî ***Şuabu'l-İmâri***da rivayet etmişlerdir. Hadis hafızları onun zayıf olduğunu söylemekle yetinmişlerdir. [10]

4. "Güneş ve ay cehennemde boğazlanan, böğüren iki öküz gibidir."

et-Tayalisî bunu, Enes'ten "merfu" olarak rivayet etmiştir. İbnû'l-Cevzî; "Bu hadis sahih değil, Dürüst İbn Ziyad ise, bir hiçtir" demiştir. ***el-Leâlf*** de (es-Suyûtî) dedi ki: "O yalanla suçlanmamıştır." Aksine, en-Nesâî; "O güçlü değil" demiştir.

ed-Darekutnî; "O zayıftır" derdi. İbn Adiy ise; "Umarım bir sakıncası -zararı- yoktur" demiştir. Ebu Davud, ondan hadis rivayet etmiştir. Bu hadisi

Ebu Ya'la, Ebu'ş-Şeyh ***el-Azame'***de bunu onun yoluyla tahric etmişlerdir. Bu hadisin "mütabaat" ile başka isnadları da vardır. Yine bu hadisin el-Beyhâkî'nin ***el-Ba's*** adlı kitabında, Ebu Hureyre'den gelen bir şahidi vardır. el-Bezzar da bunu "merfu" olarak rivayet etmiştir. Lafzı şöyle-dır: "***Güneş ve ay kıyamet günü, cehennem ateşinde içlerine boğazlanmış birer boğa olacaktır***."

Bu hadis Buharî'de şu lafızla zikredilir: "***Güneş ve ay kıyamet günü dürülmüş olacaktır***

5. "Ay, Muharrem ayında tutulduğunda, o yıl belalar ve savaş[lar], yöneticilerin meşguliyeti ve büyüklerinin fitnesi olacaktır."

Hadiste daha sonra; ***"-ayın- ber ayda ayrı ayrı tutulmasını***" zikretti. Bu hadis "uydurma"dır, onu el-Cuveybarî uydurmuştur.

6. "Hilallerin şişmesi kıyamet saatinin -yaklaştığının- alametlerin-dendir."

Kimi rivayetlerde "***intifak***" yerine "***intifac***" kelimesi geçer, "***yükselmek***" anlamındadır. ***ez-Zeyf***de, Buharî'nin bu hadisi ***Tarik'***inde ve et-Taberanî (....) zikretmiştir.

"Kıyamet saatinin alametlerinden, ayı bir gecelik iken iki gecelik gibi görmenizdir. "

7. "iki ay altmış güne tamamlanmaz."

ed-Darekutnî bunu, Semure İbn Cundub'dan "merfu" olarak rivayet etmiştir. İbnû'l-Cevzî bu hadisin "uydurma" olduğunu söylemiştir. Bunun afeti İshak İbn İdris'tir.

el-Leâlf de, bu hadisin el-Bezzar'm tahricinde bir diğer yolu vardır. İsnadında İbn Hacer'in dediğine göre çok bozuk bir ravi vardır.

et-Taberanî bunun bir şahidini el-Kâsım İbn Ebi Abdirahman'dan, [Abdurrahman] İbn Ebi Umeyre'den, el-Muzenî'den rivayet etmiştir. [461]

"Ay otuz güne tamamlanmaz" lafzıyla senedinde zayıf raviler vardır.

“Beş şeyi Rasulullah’tan (sallallahu aleyhi ve sellem) ezberledim -korudum -ne sarılık, ne hastalık, ne de hastalığın bulaşması olmayacak. O ***iki ay altmış güne tamamlanmayacaktır.”*** Bunu Ebu Umame’nin hadisinden rivayet etmiştir.

8. “Eğer hilal şafaktan önce batarsa, o bir gecelik hilaldir. Eğer şafaktan sonra batarsa o iki geceliktir.”

İbn Hibban bunun aslının olmadığını söylemiştir.

9. “Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** beni Yemen’e gönderince dedi ki; sen Kitap Ehli olan bir topluluğa gidiyorsun, eğer onlar sana galaksi hakkında sorarlarsa, onun Arş’ın altındaki yılanın terinden olduğunu onlara haber ver.”

el-Ukaylî; “Bu hadis bilinen bir hadis değildir” dedi. Enes’ten bunu rivayet ettiğini söyleyen Abdul Ala İbn Hâkim “mechuP’dür. Ebu Bekr İbn Abdillah İbn Ebi Sebre ve Süleyman eş-Şazkunî “metruk”turlar. ***el-Mizan’da*** (ez-Zehebî); “Bu karanlık bir isnad ve sahih olmayan bir metindir” dedi. Ebu’ş-Şeyh bunu ***el-Azame’de*** rivayet etmiştir.

et-Taberanî benzerini başka bir isnadla rivayet etmiştir. İbn Adiy bunu Cabir’den rivayet etmiştir. [11]

10. “Gökkuşağı yılın başındaysa, o yıl bereket yılıdır. Yılın sonundaysa, o yıl suda boğulmadan emin olma yılıdır.”

Ebu’ş-Şeyh, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî, bu hadisin “sahih olmadığını” söylemiştir. İsnadında “meçhul” ve “zayıf” raviler vardır.

11. “Gökkuşağı, yeryüzündeki insanların sularda boğulmasından emin olmadır. Yeryüzündeki insanların ihtilaftan emin olmaları Kureyş’e bağlılıktır. Eğer bir kabile Kureyş’e aykırı davranırsa, şeytanın hizbinden olur.”

el-Ezdî bu hadisi, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî bu hadisin uydurma olduğunu söylemiştir. İsnadında Vehb İbn Hafs el-Harranî

vardır. O yalancıdır, hadis uydurur. et-Taberanî bunu, onun yolunun dışında başka bir yolla rivayet etmiştir. el-Hâkim, ***el-Müstedrek'***te bunu İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet etmiş ve "sa-hih"tir demiştir. ez-Zehebî de senedini araştırıp çok zayıf olduğunu söylemiştir. İsnadında iki zayıf ravi vardır. [46b]

12. "Ebemkuşağı demeyiniz. Çünkü kuzeh şeytandır. Fakat Allah'ın yayı (kuşağı) deyiniz. O yeryüzü halkının boğulmaktan emin olmaları içindir."

el-Hatib bunu, İbn Abbas'tan rivayet etmiştir. İsnadında Zekeriya İbn Hâkim vardır. en-Nesâî ve Yahya İbn Main, onun bir şey olmadığını söylemişlerdir. Ahmed; "O bir şey değil" dedi. İbnu'l-Medinî de onu hiçbir şey görmüştür.

13. "Nebi'ye ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** (göklerin ve yerin mekalıdı ona aittir) ayetinin tefsiri soruldu. Dedi ki; La İlahe İllallahu Vallahu Ekberu ve Subhanallahi ve Bihamdihi, Esteğfirullahe ve La Havle ve La Kuvvete İlla Billahi: el-Evvelu, ve'l-Ahiru ve'z-Zahiru ve'l-Batınu, hayr O'nun elindedir, diriltir ve öldürür ve O'nun gücü her şeye yeter O'nun tefsiridir."

İbnû'l-Cevzî; "Bu hadis uydurmadır" dedi. ***el-Mizari*** da (ez-Zehebî de) böyle demiştir.

Ebu Ya'la bu hadisi ***Müsned***'inde "tahric" etmiş, İbnu'l-Munzir, İbn Merdeveyhî ve İbn Ebi Hatim tefsirlerinde, İbnu's-Sunnî ***Amelu'i-Yevmi ve'l-Leyle'***de, el-Beyhâkî de ***el-Esma ve's-Sıfaf***ta bu hadisi rivayet etmişlerdir.

14. "Her şey için bir sebep vardır. Ama herkes bunun idrakinde olamaz. Ebu Cad'ın hayret edilecek bir sözü vardır. Ebu Cad ise; Adem itaati reddetti ve ağaçtan yemek için gayret etti. Hevvaz gökten yere düştü, Huttî günahları üzerinden alındı, Kelemen ise onun ağaçtan yemesi ve [Allah'ın da] ona iyilik edip tevbesini kabul etmesidir. Sa'fes ise, Adem Rabbine asi oldu, [Allah onu] nimetten sıkıntıya (yokluğa) çıkardı. Kareşet ise günahım itiraf edip cezadan kurtuldu demektir."

İbn Cerir ***Tefsir***'inde bu sözü sonuna kadar rivayet etmiştir. Bu söz öyle bir yalandır ki, ancak cahillerin en cahili ve iftiracıların en iğrençlerinden sadır olabilir. İbn Abbas ve onun tabakasında olanların ve ondan sonra gelenlerin böyle bir söz söylemelerine -hâşâ- hiçbir imkân yoktur. Kim bu söze aldanarak kitabında bunun “bâtıl” olduğunu bilmeden rivayet ederse, o bunu uydurandan daha cahildir.[466]

15. “Yahudi bostancı, Nebi’ye ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** geldi ve şöyle dedi; ey Muhammed! Yusuf’a secde eden yıldızlardan haber verir misin, o yıldızların adları nedir? Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** ona Cibril gelinceye kadar hiçbir cevap vermedi. Cibril’e bunu haber verdi. Cibril de onu Yahudiye gönderdi. Ona dedi ki; eğer ben sana o yıldızların adlarını söylersem, İslâm’a girecek misin? Yahudi de -peki- bana o yıldızlardan haber ver dedi. Dedi ki; Harsan, Tarık, Zeyyal, Zu’l-Ketifan, Zu’l-Fereğ, Vessab, Amudan, Kabıs, Saruh, Musbih, Feylak, Diya ve Nur’dur.”

Saıd İbn Mansur bu -hadisi- ***Sünen***'inde Ebu Mes’ud’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis “uydurma”dır.

İbnû’l-Cevzî de aynı şeyi söylemiştir. Ayrıca isnadında, el-Hâkim İbn Zahîr’i zikretti: “O, hadisi terk edilip alınmayan bir kimsedir.” es-Suddî ise, yalanlanmış biridir. ***el-Leâlf*** de (es-Suyûtî) dedi ki: “Bu es-Suddî, Muhammed İbn Mervan el-Kezzab -yalancı- değildir. O, İsmail İbn Abdirrahman adında biridir. Müslim’in kendisinden hadis aldığı -ravilerden- biridir.”

Bu hadisi el-Bezzar ve Ebu Ya’la ***Müsned'\tnndt,*** İbn Cerir, İbn Ebi Hatim, İbnu’l-Munzir, Ebu’ş-Şeyh ve İbn Merdeveyhî ***Tefsir***'lerinde rivayet etmişlerdir.

Ebu Nuaym ve el-Beyhâkî, ***Delailun-Nübüvve*** adlı kitaplarında bu hadise yer vermişlerdir. el-Hakem’in kuvvetli bir izlemesi vardır. el-Hâkim onu, ***el-Müstedrek***'te tahric etmiştir, sonra “Müslim’in şartına göre sahihtir” dedi. O (mutabaa yoluyla) isnad Esbat İbn Nasr, o da es-Suddî’den rivayet eder.

16. “Dünya semasında (aşağı semada) bir ev vardır. Ona ‘el-Ma’mur’ denir. Kâbe’nin tam hizasındadır. Dördüncü semada bir ırmak vardır. Ona

‘hayavan’ denir. Cibril her gün ona dalıp çıkar, sonra öyle bir çırpınışla çırpınır ki, üzerinden yetmiş bin damla dökülür. Allah Azze ve Celle her damladan bir melek yaratır. Sonra o meleklere el-Beytu’l-Ma’mura gitmelerini ve onda namaz kılmalarını emreder. (Melekler) namaz kılınca oradan çıkarlar ve sonsuza kadar ona dönmezler. Sonra onların birini onların üzerine yönetici olarak tayin eder. Sonra gökyüzünün bir yerinde durup kıyamet saatine kadar Allah’ı teşbih etmelerini emreder.”

el-Ukaylî bu hadisi rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî, bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemiştir. Bunun illeti Revh İbn Cenah’tır. Hafız Abdulğani bu hadisin aslının olmadığını söylemiştir.

el-Leâlî’dt', “O hadis uydurma değildir” denir. el-Ukaylî bu hadisi tahric etmesinin hemen ardından ez-Zuhrî’nin hadisleri arasında “mahfuz” değildir. O ancak Revh İbn Cenah’tan rivayet edilir.

el-Leâlî’âe salih (makbul) olan bir isnadla bir başka cihetle rivayeti vardır. Onda el-Beytu’l-Mamur da anılır. Hadisi İbnu’l-Munzir, İbn Ebi Hatim, İbn Merdeveyhî tefsirlerinde zikretmişlerdir. Revh’e gelince o, yalanla suçlanmamıştır. Aksine, en-Nesâî ve diğerleri; “O güçlü bir ravi değildir” demişlerdir. Duhaym onun güvenilir olduğunu kabul etmiştir.

Ebu Hatim; “Onun hadisi yazılır, fakat hüccet (mesned delil) olarak gösterilemez” demiştir. [467]

17. “Allah’ın üç meleği vardır: Birisi, Kâbe’yi korumakla görevlidir, diğer melek benim mescidimi korumakla görevlidir, diğer melek ise, Mescid-i Aksa’yı korumakla görevlidir.”

Kâbe’yi korumakla görevli olan melek her gün şöyle çağrıda bulunur: Kim Allah’ın farzlarını terk ederse, Allah’ın emanından çıkmıştır. Benim mescidimde görevli olan melek ise, her gün şöyle çağrıda bulunur: Kim Muhammed’in ***[sallallahu aleyhi ve sellem)*** Sünneti’ni terk ederse, -cennette- Havz’dan içemeyecektir ve o, Muhammed’in ***[sallallahu aleyhi ve sellem)*** şefaatına eremeyecektir. Mescid-i Aksa’yla görevli olan melek de her gün şöyle çağrıda bulunur: Kimin yemeği haramsa onun ameli onun yüzüne vurulacaktır.”

Bunu el-Hatib, İbn Mes'ud'dan "merfu" olarak rivayet etmiştir. Devamla şöyle dedi: "Bu münkerdir. Ricali ise, Muhammed İbn İshak el-Basrî ve Ahmed İbn Reca İbn Ubeyd hariç bilinen ve güvenilen kimselerdir. O ikisi de 'meçhul' kimselerdir."

***el-Mizan*[1]** da, bunun "yalan" bir haber olduğu söylenir.

18. "Uhud, cennetin köşelerinden bir köşedir."

İbn Adiy bu hadisi, Sehl İbn Sa'd'tan "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında Abdullah İbn Ca'fer vardır. Onun hadisi terk edilmiştir.

el-Leâlf de es-Suyûtî: "Bunu Valid Ali İbn el-Medenî rivayet etmiştir. O ise yalancılıkla suçlanmaz, zayıf olduğunu söylemiştir."

et-Tirmizî ve İbn Mâce ondan hadis rivayet etmişlerdir. Bunun bir şahidini İbn Mâce, Enes'ten rivayet etmiştir. Dedi ki: "***Uhud, bizi seven bir dağdır. O, cennetin suyollarından bir yol üzerindedir. Ayr (dağı) da cehennem ateşinin kanallarından bir kanal üzerindedir***."

19. "Dört dağ vardır ki, o dağlar cennet dağlarıdır. Dört nehir de cennet nehirlerindendir. Dört savaş da cennet savaşlarındandır. Denildi ki; o dağlar hangileridir? Denildi ki; Uhud, Tur, Lübnan, dördüncüsünü zikretmedi. Nehirler; Nil, Fırat, Seyhan ve Ceyhan'dır. Savaşlar Bedir, Uhud, Hendek ve Hayber'dir."

İbn Adiy bu hadisi rivayet etmiştir. İsnadında Kesir İbn Abdillah İbn Amr İbn Avf vardır. İbn Hibban dedi ki: "Onun babası ve dedesinden uydurma hadisleri vardır." et-Tirmizî ondan hadis rivayet etmiş ve onun hadisini "sahih" görmüştür. Bununla da ona itiraz etmiştir.

et-Taberanî de bunu rivayet etmiştir. Müslim, Ebu Hureyre'nin (ra) hadisinden rivayet eder: "***Allah'ın Rasulü*** (***sallallahu aleyhi ve sellem); Seyhan, Ceyhan, Nil ve Fırat'ın hepsi cennet nehirlerindendir***" demiştir.

20. "Allah'ın karalarda -yarattığı- öyle şeytanlar vardır ki, onların denizlerdeki şeytanlar üzerinde bir hâkimiyetleri yoktur. Denizde de -yarattığı- şeytanlardan öyle şeytanlar vardır ki, karada olan şeytanlar

üzerinde bir hâkimiyetleri yoktur. Geceleyin öyle şeytanlar vardır ki, gündüz şeytanlarının üzerinde bir hâkimiyetleri yoktur. Gündüzün öyle şeytanları vardır ki, onların gece şeytanlarının üzerinde hiçbir hâkimiyetleri yoktur.”

İsnadında iki “yalancı” ravi vardır. İbnû’l-Cevzî bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemiştir.

21. “İki el iki kanattır. İki ayak iki elçidir. İki kulak hunidir. İki göz delildir. Dil tercümandır. Dalak gülmedir, akciğer nefstir, iki böbrek hiledir, karaciğer rahmettir, kalp padişahtır. Padişah bozulunca, askerleri de bozulur. Padişah ıslah olunca askerleri de ıslah olur.”

Bu hadisi İbn Adiy, Ebu Said’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. et-Taberanî de, Hz. Aişe’den “merfu” olarak rivayet eder. Her iki isnadda “uydurma”dır. İbnû’l-Cevzî de böyle söylemiştir. es-Suyûtî bunu reddetmiştir. Hadiste -elde- edilecek hiçbir yarar yoktur... [12]

22. “Ruhlar beş türden bulunur; insanlarda, cinlerde, şeytanlarda, meleklerde ve ruhta. Diğer yaratıkların nefisleri vardır, ruhları yoktur.”

Bunu, el-Hâkim et-Tirmizî “merfu” olarak Bureyde’den rivayet etmiştir. İsnadında Salih İbn Hassan vardır. İbn Hibban onun güvenilir ravilerin adını kullanarak uydurma hadisler rivayet ettiğini söylemiştir. İsnadında “meçhul” kimseler vardır.

23. “Âdemoğullarının kalpleri kışın yumuşar.”

Ebu Nuaym bunu, Muaz’dan “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Ömer İbn Yahya vardır. O “metruk” biridir.

el-Mizan'da onun için; “Uydurmaya benzer hadisler rivayet etmiştir” denilir (yani bu hadis...)

24. “Çocuklarınıza ağlamalarından dolayı vurmayın. Zira çocuğun ağlaması; dört ay La İlahe İllallah ve dört ay Muhammed’e (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** salât ve selam’dır. Dört ay da anne babasına duadır.”

el-Hatib bunu “merfu” olarak İbn Ömer’den rivayet etmiştir. Bu hadis çok “münker”dir dedi. Ali İbn İbrahim İbnu’l-Heysem el-Beledî hariç, ravileri güvenilirdir. İbn Hacer, ***el-Lisan*** da; “Bu hadis şüphesiz uydurmadır” dedi.

25. Cabir İbn Abdillah’m hadisi: “Biz Nebi’nin (.***sallallahu aleyhi ve sellem)*** yanındaydık. Ensar’dan bir adam geldi ve dedi ki; benim bir oğlum var, bir damdan kuyuya düştü, Allah’a dua et de, Allah onu anne babasına bağışlasın. Nebi ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** bunun üzerine; kalkın, dedi. Cabir diyor ki; ben orada korkunç bir durum gördüm. Nebi ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki; onun bir çocuğunu damın üzerine bırakın, onun bir çocuğunu damın üzerine bıraktılar. Nebi ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** ona bazı sözler söyledi. Bunun üzerine çocuk hemen sıçrayıp kalktı da, annesi babası onu tuttu. Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki; ona ne dediğini biliyor musunuz? Allah ve Rasulü ***[sallallahu aleyhi ve sellem)*** daha iyi bilir dediler. Dedi ki; niçin kendini atıp telef ediyorsun? Dedi ki; ben günahlarımdan korkuyorum. Ona dedi ki; umulur ki, Allah’ın koruması sana ulaşır. O da dedi ki; umulur ki dedi, sonra damın üzerine sıçradı.”

İbn Adiy bunu rivayet etmiştir. Hadis “uydurma”dır. İbnû’l-Cevzî’nin dediği gibi “uydurma”dır. ez-Zehebî bu haberin “yalan” olduğunu söylemiştir.

26. “Hangi ev halkının içinde bir Nebi’nin ***[sallallahu aleyhi ve sellem)*** adı varsa, Allah onlara bir melek gönderir. Sabah ve akşam onları takdis eder.”

el-Hatib bunu, Ali’den, İbn Abbas ve İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında, yalancılıkla suçlanan bir ravi vardır. İbnû’l-Cevzî bunu ***el-Mevduaf*** ta “uydurma hadis’İerden zikretmiştir.

İbn Adiy bunu; “***Bir yemeğe oturan insanlardan, birisinin adının nebi adı olması, o yemeğin bereketinin sebeplerindendir***” lafzıyla rivayet edip “bâtıl” olduğunu söylemiştir.

Bunu yine; “***Herhangi bir sofrada bir yemek verilsin veya o sofraya oturulsun da, onda ismim olsun da, günde iki kez takdis edilmiş olmasın***”

lafzıyla rivayet etmiş ve bu hadisin “mahfuz” olmadığını söylemiştir. İsnadında rivayeti hüccet kabul edilmeyen bir ravi vardır.

27. “Kimin üç erkek çocuğu olur da, onlardan birini Muhammed olarak adlaııdırmazsa cahillik etmiştir.”

İbn Adiy bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî bunu ***el-Mevduaf*** ta zikretmiştir. İsnadında Leys İbn Ebi Selim vardır. es-Suyûtî onun isnadı hakkında araştırma yapmış ve onun hadisi hakkında “uydurma” hükmü verecek bir dereceye varmamıştır. Müslim ve dört ***Sünen*** sahibi ondan hadis rivayet etmişlerdir. İbn Main ve diğerleri onu güvenilir görmüşlerdir.

et-Taberanî ve diğerleri de bunu rivayet etmişlerdir. İbn Adiy bunu İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet etmiştir ve şu ziyadeyi de eklemiştir: “***Çocuğu Muhammed olarak adlandırdığınızda; ona sövemeyiniz, yüzüne vurmayınız, ona karşı sert olmayınız, ona vurmayınız onu şereflendiriniz, onu yüceltiniz, ona değer veriniz ve yeminini doğrulayınız***.”

İsnadında “uydurma” hadisler rivayet eden kimse[ler] vardır. Bu hadisin -başka- rivayet yolları vardır.

28. “içinde adım olan eve fakirlik girmez.”

ibn Adiy bunu rivayet etmiştir. İsnadında hadis uyduran bir ravi var-

29. “Bir kavimde, adı Muhammed olan birisi olur da, onu meşverelerine almazlarsa, onların meşvereleri bereketli olmaz.”

Bunu İbn Adiy, Ali’den “merfu” olarak rivayet eder. Dedi ki: “Bu hadis ‘mahfuz’ değildir.” ***el-Mizari*** da, bunun “yalan” olduğu söylenir. İbnû’l-Cevzî bunu “uydurma” hadislerden saymıştır.

30. “Adı Muhammed ve Ahmed olanın cehenneme girmemesi için kendi kendime söz verdim.”

Bu hadis İbnû’l-Cevzî’nin dediği gibi “uydurma”dır.

31. “Kimin bir erkek çocuğu olur da, onun adını Taberanî Muhammed koyarsa, o ve çocuğu cennettedirler.”

İbnû’l-Cevzî bunu ***el-Mevduaf*** mda “uydurma hadis’İerden sayar. İsnadında hakkında eleştiri yapılan ravi vardır. es-Suyûtî der ki: “Bu onun bu babta zikrettiği en uygun hadistir. İsnadı hasendir.” [13]

32. “Mescidcik demeyin, mushafcık demeyin, isimler küçültülmesini çocuğun? Hamdun, Nağmuş adıyla adlandırmasını yasakladı, bu adlar şeytanların adlarıdır.”

İbn Adiy bu hadisi, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder. Hadis “uydurma”dır. İbn Adiy; “Bu hadisi İshak İbn Nuceyh uydurdu” der.

el-Leâlf de hadisin baş tarafı, Said İbn el-Müseyyeb sözündendir. Ebu Nuaym da ***Hilye***’de böyle rivayet etmiştir.

33. “Bu ümmetin içinde kendisine el-Velid denen bir adam olacak. O, bu ümmete karşı Firavun’un kavmine karşı olan şerrinden daha şerli olacak.”

Ahmed İbn Hanbel bunu ***Müsned’***inde, Ömer İbnu’l-Hattab’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir.

İbn Hibban buna; “Bâtıl bir haberdir” der. Allah’ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** ne böyle bir şey söylemiş ve ne de Ömer (ra) bunu rivayet etmiştir. Said İbnu’l-Müseyyeb ve ez-Zuhrî de bunu nakletmemiştir. Bu haber ne el-Evzaî’nin, ne de İsmail İbn Ayyaş’ın hadisidir. O yaşlanınca ezberindekiler karışmaya başladı, böylece hadisinde yanlışlıklar arttı.

Müsned’de ise şöyle denir: Bize Ebu’l-Muğire İbn Ayyaş el-Evzaî ve diğerleri ez-Zuhrî’den, Said İbnu’l-Müseyyeb’den, Ömer İbnu’l-Hattab’dan: “***Dedi ki; Ummü Seleme’nin kardeşinin bir erkek çocuğu oldu, ona el-Velid adını verdiler. Bunun üzerine Nebi [sallallahu aleyhi ve sellem) onu Firavunlarınızın adıyla adlandırmayınız ki, bu ümmette onlar olacaklardır.*** ”

İbnû’l-Cevzî bunu, İbn Hibban’m sözünden dolayı “uydurma” hadisler arasında saymıştır.

İbn Hacer, ***el-Kavlu'l-Müsedded'de*** der ki: "İbn Hibban'm dediği olumsuzlama şehadetidir. Onun bu şehadeti kabul edilemez. İsmail İbn Ayyaş hakkındaki sözü de makbul bir söz değildir. İsmail'in Şamlılardan hadis rivayeti güçlüdür. Bu rivayette o türdendir. Bunu; Yahya İbn Main, Ahmed İbn Hanbel, Ali İbnu'l-Medinî, Amr İbn Ali el-Fellas, Abdurrahman İbn İbrahim." [14] Duhaym, Buharî, Ya'kûb İbn Sufyan, Ya'kûb İbn Şeybe, Ebu İshak el-Cuzcanî, en-Nesâî, ed-Dulabî, İbn Adiy ve diğerleri de böyle söylemişlerdir.

34. "Çocuklarınıza hemen künye verin, onlar lakaplara yenik düşmesinler."

İbn Hibban bunu, İbn Ömer'den "merfu" olarak rivayet eder. İbnû'l-Cevzî ise, ***el-Mevduaf*** ta isnadında Hubeyş İbn Dinar olması sebebiyle -ki onun sözü hüccet değildir- zikretmiştir.

el-Mizan'da "sahih olmadığı" söylenir. İbn Hacer ***el-Elkab'***da bunun senedinin "zayıf" olduğunu, sahih olanı İbn Ömer'den olandır.

35. "Allah kime güzel bir yüz vermişse ve onu kötü olmayan bir yere getirmişse, o, Allah'ın kullarının seçkinlerindendir."

ed-Darekutnî, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Selim İbn Müslim el-Mekkî vardır. Hadisleri terk edilmiştir.

ed-Darekutnî: "Bunda sorumluluk Halef İbn Halid el-Basrî'nin iize-rindendir, Selim'in değil."

et-Taberanî, ***[el-Mucem] el-Evsafta*** bunu rivayet etmiştir. Ebu Nuaym'm rivayetinde Cabir'den "merfu" olarak şu lafızla rivayet eder: ***"Kim, güzel bir surete, hiçbir ayıbı olmayan mütevazı olarak bir şerefe sahipse, o, kıyamet günü Allah'ın halis kütlarındandır."***

İsnadında Sufyan İbn Said el-Eslemî vardır. O "metruk"tur. Bu hadis daha önce ***Kitabu'l-Edeb'de*** anlatılmıştı.

36. "Mavilikte bereket (hayır) vardır."

Bunu el-Haris İbn Ebi Usame, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında İsmail İbn Ebi İsmail el-Müeddib vardır. Hakeza Süleyman İbn Erkam'da vardır. Birinin hadisi hüccet olarak alınmaz, diğeri ise (el-Müeddib) "metruk"tur.

Ebu Davud bunu, ***el-MerasiV***de, Ebu Hureyre'den rivayet etmiştir: ***"Nebi*** (***sallallahu aleyhi ve sellem) mavilik hay irdir.*** "

İsnadında "meçhul" bir ravi vardır. İbn Hibban Hz. Aişe'den "merfu" olarak bu -hadisi- rivayet etmiştir. İsnadında Muhammed İbn Yunus el-Kudeymî vardır. O ittiham edilmiş bir ravidir.

37. "Sakalın hafifliği (azlığı ya da kısalığı) kişinin mutluluğundan-dır."

el-Hatib bunu, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet eder.

ibn Adiy bunu, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet eder. Onun metnine şu cümleyi ekler: "***Akılın başı, insanlara sevimli davranmaktır***."

Birincinin isnadında el-Muğire İbn Suveyd vardır. O "meçhul" biridir. Sekin İbn Ebi Serrac ise, uydurma hadisler rivayet eder. Yusuf İbnu'l-Garak yalancıdır. İkincinin isnadında Huseyn İbnu'l-Mubarek vardır.

İbn Adiy; "O, münker olan 'metin' ve 'sened'lerle hadis rivayet etmiştir" der. ***el-Leâlf*** de el-Muğire'yi, İbn Hibban ***es-Sikat*** adlı kitabında bunu zikreder.

Bu hadis şu lafızla da rivayet edilmiştir: "***Kişinin sakalının hafif olması onun mutluluğundandır***." et-Taberanî'de de böyledir.

38. "Allah bazı kavimleri, başlarındaki kellikle temizlemiştir. Ali bunların ilkidir."

Bu hadisi İbn Adiy, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet eder. Bu hadis bâtıldır. ***el-Mizan'***da bunun "yalan" bir -söz- olduğu söylenir.

39. "Burunda kılların bitmesi cüzzama karşı güvencedir."

Bu hadisi Cabir'den, İbn Adiy "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında "hadis uyduran" bir ravi vardır. Bunu Enes'ten "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında hadis uyduran vardır.

Aynı zamanda bunu Ebu Hureyre'den de rivayet etmiştir. İsnadında Rüşdeyn İbn Sa'd [o metruktur] vardır. [4:M] Hz. Aişe'den "merfu" olarak rivayet eder. Yine isnadında Ebu'r-Rebi vardır, onun hadisi terk edilmiş, alınmamıştır. Bunun başka rivayet yolları vardır.

40. "Her şeyin bir madeni vardır. Takvanın madeni, akıl sahiplerinin kalpleridir."

el-Hatib bu hadisi, Ömer'den rivayet eder. İsnadında iki "yalancı" vardır.

el-Mizari d a, (ez-Zehebî) bunun "uydurma" bir hadis olduğunu söylemiştir.

41. "İnsan; cihad, namaz, oruç ehlinden ve iyiliği emreden kötülükten alıkoyan bir kimse olabilir. Kıyamet günü ise, ancak akimın ölçüsüne göre mükâfatlandırılır."

el-Hatib bu hadisi, İbn Ömer'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Mansur İbn Şukayr vardır, hadisi hüccet olarak alınmaz. İbn Mâce ondan hadis rivayet etmiştir. İbn Main; "Bu hadis bâtıldır" demiştir. İbnû'l-Cevzî bunu ***el-Mevduaf*** ta zikreder.

İbn Adiy bu hadisi şu lafızla rivayet etmiştir: "***Kişinin aklının neye yettiğini bilinceye kadar, İslâm'ı hoşunuza gitmesin***."

et-Taberanî bu hadisi ilk lafızla Mansur yoluyla rivayet eder, ikinci lafızla ise el-Beyhâkî bunu rivayet etmiştir. [472]

42. "Akıl üç kısma bölünmüştür. Kim de bu -üç şey- bulunursa aklı kemale ermiştir. Bu üç şey kimde olmazsa, onun aklı yoktur; Allah'ı bilmek, Allah'a güzelce itaat etmek, Allah'ın emrine sabretmek."

Ebu Nuaym bu hadisi, Ebu Said'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Süleyman İbn İsa vardır, hadis uydurur.

el-Hâkim et-Tirmizî de*, **Nevâdiru l-Usûl'*de bu hadisi onun yolundan başka bir yolla rivayet etmiştir. Hakeza el-Haris de ***Müsned'***inde, Ebu

Nuaym ***el-Hilye'***de isnadında Abdulaziz İbn Ebi Reca yoluyla rivayet etmiş [lerjdir.

ed-Darekutnî; "Onun akıl üzerine bir eseri var tamamı uydurmadır"

der.

43. "Cahil kişinin ancak kötülüğünü bulursun, velev ki insanlar arasında çok akıllı ve zarif görünse bile. Akıllı kimseyi de ancak faziletli bulursun, velev ki insanlar arasında aciz ve zayıf (aşağılanmış) olsa."

Bu hadisi el-Haris ***Müsned'inde,*** Ebu'd-Derda'dan rivayet eder. Bu "uydurma"dır, bundaki afet de Meysere İbn Abdî Rabbihî'dir.

44. "Kimin akıldan bir seciyesi varsa ve yakînden bir özelliği varsa, günahları ona bir zarar vermez. Denildi ki; bu nasıldır ey Allah'ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)}*** Dedi ki; zira o, her hata ettiğinde, fazla durmadan hemen günahlarını silecek bir tevbede bulunur. Böylece onu cennete koyacak bir fazileti kalır. Akıl, akıllı insan için Allah'a itaatle kurtuluş ve Allah'a isyan edenlere karşı bir hüccettir."

el-Ukaylî bu hadisi, "merfu" olarak Enes'ten rivayet eder. Bu hadis "uydurma"dır. Bunun afeti de Meysere İbn Abdi Rabbihi'dir. el-Hâkim et-Tirmizî onun yoluyla bunu rivayet eder. Ebu Nuaym ***el-Hilye***'de isnadında Süleyman İbn İsa es-Seczî vardır, o zayıf bir ravidir.

45. "ibn Abbas Hz. Aişe'ye dedi ki; ey mü'minlerin annesi! Az çalışan ve çok uyuyan yahut az uyuyup çok çalışan adamdan hangisi daha hoşuna gider? Bunu ben de Rasulullah'a ***[sallallahu aleyhi ve sellem)*** SOrdum; O ikisinden aklı en güzel olanı dedi."

el-Haris ***Müsned***''inde bunu rivayet etmiştir. Hadis "uydurma"dır.

ed-Darekutnî: "Akıl üzerine yazılan dört kitap vardır. İlkini, Meysere İbn Abdi Rabbihi yazmıştır."

46. “Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** kendisine ashabından birisinden şiddetli ibadet etme haberi ulaşınca, onun aklının durumu hakkında soru sorardı. Eğer aklı iyidir derlerse, umarım öyledir derdi. Eğer bunun dışında bir şey söylerlerse, arkadaşınız zannettiğiniz şeye ulaşamayacaktır derdi.”

İbn Adiy bunu, Ebu’d-Derda’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Mervan İbn Sâlim vardır “metruk”tur. Hadisi alınmaz. İbn Mâce, ondan hadis rivayet etmiştir.

47. “Allah aklı yarattığında ona; kalk dedi, o da kaktı. Geri çekil dedi, o da çekildi, gel dedi o da geldi, otur dedi o da oturdu. Bunun üzerine dedi ki; senden daha hayırlı daha faziletli, daha güzel, daha seçkin bir şey yaratmadım. Seninle alırım seninle veririm, seninle bilirim seninle cezalandırırım, sen varsan -kulun- sevabı da vardır, seni verdiğim için -kulları- cezalandırırım.”

İbn Adiy, bu -hadisi- Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında el-Fadl İbn İsa vardır. Yahya onun hakkında; “O kötü biridir” der. Hafs İbn Ömer, Halep kadısıdır. İbn Hibban onun için; “Güvenilir (es-Sika) ravilerin adını kullanarak ‘uydurma’ hadisler rivayet eder” der. İcma ile onun hadisleriyle delil getirilmeyeceği söylenmiştir.

ed-Darekutnî, bu hadisi başka bir cihetle rivayet etmiştir. İsnadında Seyf İbn Muhammed vardır. O yalancıdır. el-Ukaylî de bu hadisi Ebu Umame’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında iki “meçhul” ravi vardır.

el-Mizan'da, bu haberin “bâtıl” olduğu söylenir. Yine el-Beyhâkî de ***Şua bu’ l-İmân'*** da güçlü olmayan bir isnadla rivayet eder. O, el-Hasen el-Basrî’den gelen meşhur bir sözdür. Bunu Abdullah İbn Ahmed [İbn Hanbel] ***Zevaidü’z-Zühd****de el-Hasen’den “merfu” olarak zikreder.

48. “Allah ilk önce Kalem’i, sonra Nun’u, sonra Divit’i yarattı. Bu, Allah Azze ve Celle’nin; ‘Nun, Kalem’e ve onların yazdıklarına andolsun’ sözündendir.

Sonra ona; yaz dedi. Kalem; ne yazayım dedi. Allah dedi ki; olmuş ve olacak olan amellerin, davranışların ve ecirlerin hepsini dedi ve Kalem de

kıyamet gününe kadar olacak olan her şeyi yazdı. Sonra Kalem'in üzerine mühür vurdu, ondan sonra konuşmadı ve kıyamet gününe kadarda konuşmayacaktır. Sonra aklı yarattı. Cebbar olan Allah dedi ki; yarattıklarımdan hiçbirisi senin kadar hoşuma gitmedi, izzetime andolsun ki, sevdiklerimde seni kemale erdireceğim, kendisine kızdıklarımda seni eksilteceğim.

Sonra Allah'ın Rasulü ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedi ki; insanların aklı en olgun olanı, Allah'a daha çok gönüllü ibadet eden ve onların Allah'a itaati en bilenidir. İnsanların aklı en eksik olanı, şeytana gönüllü itaat eden ve onların şeytana itaatini en iyi bilenidir."

İbn Adiy dedi ki: "Bu hadis bâtıl ve münkerdir. Bunun afeti ise, Muhammed İbn Vehb ed-Dımeşkî'dir."

el-Mizan'da ez-Zehebî dedi ki: "İbn Adiy bu hadise bâtıl derken doğru söylemiştir." ed-Darekutnî bu hadisi ***el-Garaib'de*** onun yoluyla rivayet etmiştir.

İbn Asakir bunu, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak, el-Hâkim et-Tırmizî ve el-Hatib de, Ali'den "merfu" olarak rivayet etmiştir.

49. "Adamın biri, bir mâbedde ibadette bulundu. Üzerine yağmur yağdı. Çevresindeki topraklar yeşerdi. Bir gün eşeğinin bu otlarda yayıldığını gördü; ey Rabbim! Senin bir eşeğin olsaydı da benim eşeğimle beraber yaysaydın, dedi. Bu söz Israiloğullarının peygamberlerinden bir peygambere ulaştı. Bu nedenle o adamın aleyhinde dua etmek istedi. Allah ona vahyederek şöyle dedi: Ben, kulları ancak akıllarının miktarına göre mükâfatlandırırım."

İbn Adiy bu hadisi, Cabir'den "merfu" olarak rivayet etmiş ve "Bu hadis münkerdir" demiştir. Bu hadisi Ahmed İbn Beşir'den başkası rivayet etmez. O ise, hadisleri inkâr edilen biridir. Yahya dedi ki; "O, hadisleri alınmayan (metruk) birisidir."

el-Leâlr de (es-Suyûtî): "O, Buharî'nin ricalindendir. Buharî ***Sahih'*** inde ondan rivayet etmiştir."

el-Beyhâkî de bu hadisi zikretmiştir.

50. “Çocuk yedi yıl efendi, yedi yıl hizmetçi, yedi yıl vezirdir. Eğer yirmi bir yaşma kadar onun seninle beraber -aynı evde- kalmasına razı olabilirsen -razı ol- yoksa onun omzuna vur (serbest bırak). Zira artık sen Allah’a karşı bir mazeret sahibisin.”

el-Hâkim, ***el-Kunâ***’da bunu “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında “meçhul” raviler vardır. İbnû’l-Cevzî bu hadisin “uydurma” olduğunu söylemiştir.

el-Leâlf de denildiğine göre, et-Taberanî bu hadisi ***[el-Mucem] el-Evsaf ta*** tahric etmiştir.

51. “Ben, kulumun saçları Islâm yolunda ağardıktan sonra, ona azap etmeye haya ederim. Ben, kulumun -ayıplarının- üzerini örttükten sonra, onu açığa vurmaktan daha büyüğüm. Kulum bana istiğfarda bulundukça, ben de onu bağışlarım.”

İbn Hibban bu hadisi, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiş ve bu hadisin “bâtıl” olup aslının olmadığını söylemiştir. es-Suyûtî bu hadisin başka yollarının olduğunu söyler. [473]

52. “Kim, kırk yaşına geldiği halde, hayrı şerrine galip gelmemişse, cehennem ateşine hazırlansın.”

Ebu’l-Feth el-Ezdî bu hadisi, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî de bunu, ***el-Mevduaf*** ta zikredip “sahih olmadığını” söyler. İsnadında ed-Dahhak vardır. Cuveybir kötü biridir. Bârih İbn Ahmed çok “zayıf” bir ravidir.

53. “Islâm’da kırk yaşma gelen hiç kimse olmasın ki, Allah ondan, cüzzam, delilik ve sedef gibi türlü hastalıkları savmasın. Altmış yaşma ulaşınca, Allah onu inabe (kalple yönelmek) ile rızıklandırır. Yetmiş yaşma ulaşınca, onu Allah sever, gök ehli de onu sever. Seksen yaşına ulaşınca, Allah onun hasenatını kabul edip kötülüklerini görmezden gelir. Doksan yaşma gelince, Allah onun önce ve sonra işlediği günahları bağışlar. -Artık- o yeryüzünde Allah’ın esiri olarak adlandırılır ve ailesi için şefaatçi kılınır.”

Ahmed [İbn Hanbel] bu hadisi ***Müsned'***inde, Enes'ten "merfu" olarak rivayet etmiştir. Hakeza Ahmed İbn Meni de bu hadisi ***Müsned'ınde*** rivayet eder; "***Elli yaşına ulaşınca onun hesabını hafifletir***" lafzıyla.

el-Beğavî bu -hadisi- ***Mıfcem"***inde, Ebu Yâla ***Müsned***'inde, Osman İbn Affan'dan, Ahmed'in lafzı gibi "merfu" olarak rivayet eder.

Ebu Nuaym, Hz. Aişe'den "merfu" olarak; "***Bu ümmetten kim, seksen yaşına ulaşırsa, o, ne -cehennem ateşine- arzolunur ve ne de hesaba çekilir, ona gir cennete denir***" lafzıyla rivayet etmiştir.

İbnû'l-Cevzî bu hadisi ***el-Mevduaf ta*** zikreder. Bunun sebebi de Ahmed [İbn Hanbel]'in bu hadisi içinde Yusuf İbn Ebi Zurre'nin bulunduğu bir isnadla rivayet etmiş olmasıdır. İbnû'l-Cevzî onun "münker" hadisler rivayet ettiğini söyler.

Ahmed [İbn Hanbel] yine bu hadisi isnadında; "el-Ferec bulunan başka bir yolla Muhammed İbn Amir'den rivayet eder. O zayıftır, hadisi alınmaz, çok zayıf olan metinleri, sahih olan isnadlara yapıştırır" derdi. Muhammed İbn Amir, haberleri taklib (altüst eder) eder, güvenilir isnadlardan onların hadislerinden olmayanı, onlar adına rivayet ederdi. Onun hocası el-Azremî'nin hadisini insanlar almayıp terk etmişlerdir.

xA.hmed İbn Ubeyd hakkında övgüsünü nakleder. Ama onun hocasını anlatmıyor. Hâlbuki o yalancıdır. Yedincisinin senedi karanlıktır. Sekizincisinde, Muhammed İbn Mervan es-Suddî vardır, o da yalancıdır. Dokuzuncusunda, el-Huseyn ibn Davud el-Belhî (yalancıdır) vardır. Onuncusunda, Süleyman İbn Amr vardır. O Ebu Davud en-Nehaî vardır. O ise Ebu Davud en-Nehaî'dir, yalancıdır.

Ahmed İbn Meni'in isnadında Abbad İbn Abbad el-Muhellebî vardır. İbn Hibban; "Onun 'münker hadis'lerden söz ettiğini, bunun için terk edilmeyi hak etti" der.

el-Beğavî ve Ebu Yâla'nm isnadında Azre İbn Kays el-Ezdî vardır. Yahya, onun "zayıf" olduğunu söylerdi. Onun şeyhi (hocası) "mechul"dür. Ebu Nuaym'm isnadında Aiz İbn Nesir vardır.

İbnû’l-Cevzî; “O zayıftır” dedi. Bu, İbnû’l-Cevzî’nin bu hadisi “uydurma” olduğuna dair söyleyebileceği en son sözdür. Bunu söylerken de ifrata gidip aşırı konuştu. Bu tür sözler bir hadisin uydurma olduğunu gerektirmez. Aksine bu hadisin durumunu en az “hasen li gayrihi” olmasını gerektirir.

İbn Hacer ***el-Kavlu’l-Musedded'de***, İbnû’l-Cevzî’nin zikrettiği suçlamaları reddetmiştir. Abbad İbn Abbad el-Mühellebî’nin hadislerini, Buharî ve Müslim hüccet olarak kabul etmişlerdir. İbn Hibban’m söyleyip de İbnû’l-Cevzî’nin de naklettiği gibi, o Abbad İbn Abbad el-Farisî’dir. el-Mühellebî değildir. Bundaki yanlışlık, İbnû’l-Cevzî’ye aittir. Bunun birçok yolları vardır. İbn Hacer bunun bazısını zikretmiştir. Ravileri Buharî’nin ravileridir. Onun sözünü es-Suyûtî uzunca anlatmıştır. ***Zehru’n-Nisrin el-Faihi Bi Fediâili Muammerdin*** adlı risalesinde yollarının çoğuna değindi.

1

[4M] İbn Arrak, *Tenzihu’ş-Şeria:* c.l, s.28, el-Fettenî, *Tezkiretu’l-Mevduat:* s.9

2

[4-'12] İbn Hacer, Ebu İkal hakkında söyleneni inkâr etmiyor. Fakat o, onun her rivayet ettiğinin ‘‘uydurma” olabileceğini inkâr eder.

[4X1] ed-Dulabî, *el-Kuna;* (c.2/63) “Gerçekten münker bir hadistir” dedi. “O yalancıların

3

hadisine benziyor. el-Huzeyl İbn Mis’ar el-Ensarî vardır. O’nu bulamadım” der.

[414] Ata, Etbau’t-Tabiindendir. Buna rağmen, bunu İsmail İbn Ayyaş’tan rivayet etmiştir.

4

O kendi beldesinden değildir. Hatası çoktur.

5

Hadisin senedi “kavî” (güçlü)dür. Ancak “munkatı” (kopuk)dur. O, Ya’kub İbn Utbe [İbnu’l-Muğire] İbnu’l-Ahnes İbn Ömer yoluyla gelmiştir. Ya’kub ise İbn Ömer’i görmemiştir. Benzeri “mevkuf” olarak *el-Leâlf* de zikredilmiştir.

6

Senedinde Abdulhalik Ebu Hânî vardır.

7

Hadis Hammad İbn Seleme’den sabittir. Bunu Sabit’ten ve Enes’ten rivayet eder.

8

[46(1] Haber bu vecihle kesinlikle düşüktür. Çünkü ibn Adiy bunu Ali İbn İbrahim İbni’l-Heysem’den rivayet etmiştir. Der ki; bize Ahmed İbn Ali İbnu’l-Eftah, o da dedi ki; bize Yahya İbn Zuhdum İbnûTHaris el-Gıfari’den, babasından, o da el-Urs İbn Umeyre’den...

Ali İbn İbrahim’i el-Hatib suçlamıştır. ez-Zehebî de bunu -kabul edip- ikrar etmiştir. İbn Hacer de ona katılır. Buna aykırı olan bir görüşte zikretmediler. Bkz. ***el-Lisan:*** c.4,/191 (No:506) onun hocası el-Eftah uydurma hadis nüshalarını rivayet eder. Ama Ebu Hatim bu nüshayı görüp incelememiştir. Bunun delili de onun oğlunun Zuhdum’u zikredip el-Urs’tan hadis rivayet ettiğine değinmemiş olmasıdır. Ancak şöyle söylemiştir; o Ehban ibn Sayfi’den, ondan da oğlu Yahya İbn Zuhdum rivayette bulunmuştur... “Babamı bunu söylerken işittim” der.

İbn Yahya’yı zikrederek şöyle dedi: “Babam 216 senesinde ondan hadis yazdı. Babama onu sordum, dedi ki; onun saduk bir hoca (şeyh) olacağını umarım.”

Ancak İbn Adiy ise, el-Eftah’la Yahya arasında tereddüt geçirmiştir. el-Eftah hakkında (onun Yahya’dan rivayet ettiği belaları) zikrettikten sonra

şöyle der: “Bilmiyorum bela ondan mıdır, yoksa şeyhinden midir? Yahya için ise; umarım onun bir sakıncası yoktur.” Adı geçen nüshada sıkıntı, Yahya İbn Zuhdum’dandır. el-Yasufî ve İbn Hacer onu Zuhdum’a ortak kılmak istemişlerdir.

9

el-Lisan’da, Yahya’nın tercüme-i halinde tahrif söz konusudur. Bir vehim sonucu İbn Hacer, ez-Zehebî’nin onu zikrettiğini sanmıştır.

A) Ebu’ş-Şeyh, Hz. Aişe’den, Abdiilaziz İbn Abdilvaris yoluyla.

B) Ebu’ş-Şeyh, et-Taberanî, ***el-Müstedrek*** (el-Hakim) İsrail’den Muaviye İbn İshak yoluyla “merfu” olarak Ebu Hureyre’den. Bu her ikisinde de “Said el-Mekburi’den” diye gelen rivayetin bazısında tartışma vardır. Ölümünden dört yıl önce zihninde karışıklık baş gösterdi. Onun başka bir metni vardır, münker olduğunu görmüyorum.

C) Sevban’dan Ebu’ş-Şeyh “merfu” olarak. O isnadda İbrahim İbn Muhammed İbnu’l-Hasen vardır. Eğer o “et-Tayyan” -lakaplı- ise, ***el-Lisan***’da tercüme-i hali (c.1/101 No:297) vardır, o “müttehem”dir. İbnuİ-Hasen der ki: “Bize İsra İbn Yunus er-Ramli rivayet etti. O kimi zaman hata yapan ‘sadûk’ birisidir.” Ebu Eyyub İbn Suveyd de (sadûk olmasına rağmen hata eden biridir) bize rivayet etti. Her ikisi de Amr İbn Murre’den, o da Salim’den, o da Sevban’dan. Salim de Sevban’dan -hadis- duymamıştır.

D) Ebu’ş-Şeyh İbn Ömer’den “merfu” olarak Abdullah İbn Salih (el-Leys’in katibidir) yoluyla; “O ‘muteber’ biri değildir” demiştir. “Rüşdeyn İbn Sa’d bana söyle dediği rivayet çok zayıftır. el-Hasen İbn Sevban yoluyla isnadın pek zararı yoktur. Fakat sahih de olsa bu demek değildir ki, onu tek başına (tereddütle) rivayeti kabul edilebilir.”

10

E) Ebu’ş-Şeyh et-Taberanî, İbn Abbas’tan “merfu” olarak senedinde Muhammed İbn Humeyd er-Razî vardır. O “müttehenT’dir. Seleme İbn Fadl çok hata yapar ve münker hadisler rivayet ederdi. İbn İshak “müdellis”tir. Bu hadisi işittiğini açıklamıştır.

E) Ebu’ş-Şeyh: İbn Abbas’tan “el-Kelbî, Ebu Salih’den” diye bir sened bulamadım. el-Kelbî yalancıdır. Eğer onun rivayet ettiği Ebu Salih’ten ise, o yalancıdır. Ebu Salih çok zayıf bir ravidir. Birçok “maktu” hadis rivayet etmiştir.

[462] Muhammed İbn İsa hakkmdaki sözleri az hadis rivayetine rağmen ağırdır. Haber gerçekten çok münkerdir.

11

Senedinde el-Fadl İbnu’l-Muhtar vardır, “münker” hadis rivayet eder.

[46'] el-Ezdî bunu, Vehb yoluyla rivayet eder. Muhammed İbn Süleyman el-Harranî, Huleyd İbn Da’lec’den, o da Ata’dan. İbnû’l-Cevzî Huleyd’in zayıf olduğunu söyle-

diler der. Ondan rivayet edenin hadisleri münkerdir. Vehb yalancıdır, hadis uydurur.

[460] İbn Cerir bu söz hakkında susmuş değil ki, bilakis onun çok düşük bir söz olduğunu da söylemiştir. ***el-Leâlr*** de bunun aynısı kayıtlıdır.

Duhaym’i güvenilir görmek, başkasını gevşek gören hadis âlimlerinin sözleriyle çelişmez. Zira Duhaym kişinin siyretine bakıp onun hadisi hakkında derinlemesine düşünmemiştir. Bu hadisi imamlar şiddetle inkâr etmişlerdir. el-Cüzcanî ve (Ebu Ahmed) el-Hakim, el-Ukaylî ve diğerleri bu imamlardandır. Hadis hem senedi, hem de metni açısından gerçekten “münker”dir. Salih bir isnadla geldiği söylenen hadisler arasında “merfu” hadis yoktur. Fakat “mevkuf” ile “maktu” arasındadır. Onda da yalnızca, ***“Beytu’l-Mamur”un*** gökte olduğu rivayeti vardır. Ona her gün yetmiş bin melek girer, sonra bir daha ona dönmezler. Doğrusu haklılık Ibnû’l-Cevzî’nindir.

İbnû’l-Cevzî bunu iki senedle zikretmiştir. İlki, Suveyd İbn Said’den bize el-Hakem İbn Fudavl el-Abdî’den, Atiyye’den, Ebu Said’den “merfu” olarak. Suveyd ömrünün

12

sonunda hadisleri karıştırırdı. el-Hakem hakkında söz söylenmiştir. Atiyye zayıftır. İkincisi; (et-Taberanî'nin rivayeti) Bekr İbn Sehl, Nuaym İbn Hammad, Bakiyye, Utbe İbn Ebi Hakim'den Talha İbn Nafi, Ka'b'dan; "***Aişe'ye gittin***" cümlesiyle... Bekr tek başına hadis rivayet ettiğinde bir şey değildir. Nuaym çok hata yapar. Hakeza Ukbe "öyle"dir, Talha "saduk"tur. Ka'b'ı görmemiştir, ne de ona yakın bir zamanda yaşamıştır.

el-Leâlî'de (es-Suyûtî) onun mütabaat yoluyla -şahidi- olduğunu söyler. Bunun da İbnu'l-Kelbi yoluyla Ebu'l-Fadl el-Abdi'den, Atiyye'den geldiğini zikreder. İbnu'l-Kelbi "metruk"tur. Onu bir cemaat suçlamıştır. Şeyhi (hocası) bilinmez. O, el-Hakem İbn Fudayl değildir. Çünkü el-Hakem'in künyesi Ebu Muhammed'dir.

el-Beyhâkî, benzerini Ebu Hureyre'den rivayet etmiştir. O rivayetin lafzı şudur: "Senedi güçlüdür, o Muhammed İbn Mansur'dan, Abdurrezzak'tan, Ma'mer'den." el-Beyhâkî dedi ki: "Abdullah İbnu'l-Mubarek Ma'mer'den isnadıyla rivayet etmiş ve 'merfu' saymıştır. Böylece isnadında tanımadığı bir kimseyi zikretmiştir..."

13

Ne yazık ki, es-Suyûtî senedin sonuna bakmış, başından ise habersizdir. ***el-Mizan*** ve ***el-Lisan'da,*** Hamid İbn Hammad el-Askerî, İshak İbn Seyyar en-Nusaybî'den "uydurma" hadis rivayet eder.

14

Abdullah İbn İbrahim el-Gıfarî yoluyla Sufyan İbn Said el-Eslemî'den. ***el-Leâlf*** de Ebu Nuaym, ona "garîb" -hadis- der. el-Gıfarî onu tek başına el-Eslemî'den rivayet etmiştir. el-Gıfarî "metruk"tur.

es-Suyûtî bunu "uydurma" kabul etmez. Hâlbuki hadisin metni "münker"dir. Hakeza senedi de öyledir. Rüşdeyn bunu AkîPden, İbn Şihab'dan, Ebu Seleme'den, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet eder. Eğer bunu tek başına rivayet ederse ona "bâtıl" derler.

Bu yolların hepsi birer hiçtir. İlki; Eyyub İbn Zekvan'dır "metruk"tur. İkinci ve üçüncü yolda Enes'e yalan yere iftira eden Dinar vardır. Dördüncü yolda, Nuaym (yalancı) vardır. Beşincisinde, el-Ala İbn Zeydel (yalancıdır) vardır. Akıncısında, Ahmed İbn Ubeyd vardır. Senedinde Amr İbn Cerir vardır. es-Suyûtî bazılarının

[4,4] Hâlbuki o hadis hiçbir şeydir. Bu haber her halükârda uydurmadır.

54. “Nebi ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** şu duayı sıkça yapardı: Allah’ım! Rızkın en genişini, yaşımım ilerlediğinde ve ömrümün bitimine yakın ver.”

İbn Adiy bunu, Hz. Aişe’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî; “Bu hadis sahih değildir” demiştir. İsnadında Ahmed İbn Beşir (Amr İbn Hureys’in azadlı kölesi) vardır. İsa İbn Meymun’dan rivayette bulunur. O ikisinin de hadisi “metruk”tur alınmaz.

et-Taberanî bu hadisi, Said İbn Süleyman’dan, o da İsa İbn Meymun’dan rivayet eder. el-Hâkim ***el-Müstedrek’***te bu yoldan rivayet etmiştir ve bunun isnadı “hasen”, metni “garîb”dir. İsa İbn Meymun’un hadislerini Buharî ve Müslim hüccet göstermemişlerdir.

55. “Kim, Islâm’da (müslüman) bir yaşlıya ikramda bulunursa, sanki Nuh’a (as) ikramda bulunmuştur. Kim de, kavmi arasında Nuh’a ikramda bulunursa, Allah Azze ve Celle’ye ikramda bulunmuştur.”

el-Hatib bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Bekr İbn Ahmed el-Vasitî vardır. Ebu Nuaym’m kendisinden hadis rivayet ettiği bir hocadır. İbnû’l-Cevzî’nin dediği gibi meçhul biri değildir.

İbn Hacer ***el-Lisari***da; “Hadis ehlinden değildir, duyduğu hadislerin hepsi üç hadistir” der.

56. “Yaşlılara saygınlık gösteriniz. Zira yaşlıların saygısı Allah’a saygıdır.”

İbn Hibban, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Sahr İbn Muhammed el-Hacibî vardır, ondan rivayette bulunmak caiz değildir.

İbn Adiy: “Bu hadis el-Leys adına uydurulmuştur. Sahr yalan söyler, hadis uydururdu.”

57. “Müslüman yaşlıya saygı duymak, Allah’ın kendisine sorumluluk verdiği kimsenin Kur’an’ı gözetmesi ve imama itaat, Allah’a kulun saygı duyma hakkındandır.”

İbn Hibban bu hadisi, İbn Ömer'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İbnû'l-Cevzî dedi ki: "İsnadında İbn Atiyye el-Fukeymî vardır. Güvenilir ravilerin adını kullanarak onların hadislerine hiç de benzemeyen hadisler rivayet eder."

el-Mizarid a onun hadisinin gevşek olduğu söylenir. ***el-Lisari*** da, İbn Hibban'ın onu güvenilir gördüğü kayıtlıdır. ***el-Leâlf***de; "Onun bu hadisini, el-Beyhâkî ***Şuabu'l-Imâri***da tahric etti" denir. İbn Hibban onu Ca-bir'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İbn Hibban; "Bunun aslı yoktur" der. İsnadında Abdurrahim İbn Habib el-Fariyabî vardır, o belki beş yüz hadis uydurmuştur.

İbn Hacer, er-Rafiî'nin hadislerinin tahricinde, İbn Hibban ve İbnû'l-Cevzî'nin; "Bu hadisin aslı yoktur" demelerine, "İsabetli davranmış değillerdir" der. Aksine bu hadisin aslı, Ebu Musa'nın hadisinden bu lafızla Ebu Davud'da; "Hasen bir isnadla rivayet edilmiştir" der.

es-Suyûtî de bunun bazı yollarını rivayet etmiştir.

58. "Yaşlı adam evinde, kavmi arasındaki nebi gibidir."

İbn Hibban bunu, İbn Ömer'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İsnadında Abdullah İbn Ömer İbn Ganim vardır. Malik'ten hiç konuşmadığı hadisleri rivayet etmiştir.

el-Leâlf de, ondan Ebu Davud'un rivayet ettiği zikredilir. ez-Zehebî ***el-Kaşif*** te onun hadisinin doğru olduğunu söyler, o, Efrikiya (Tunus) ka-dısıydı. ed-Deylemî ***Müsnedu'l-Firdevs'te***, İbnu'n-Neccar ***Tarih'***inde, Ebu Rafî'in hadisinden rivayet etmişlerdir.

el-Irakî, ***Tahricu'l-Ihya'da.*** isnadının "zayıf" olduğunu söyler. [474]

59. "Allah, hilafet için bir kulunu yaratmak istediğinde, onun alnını eliyle sıvazlar."

İbn Adiy bunu, Ebu Hureyre'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. Bu hadis bu isnadla "münker"dir. Bu isnaddaki bela Mus'ab en-Nevelî'dendir, bundan başka bir şey bilmiyorum.

el-Ukaylî bu hadisi onun yoluyla rivayet etmiştir. Mus’ab’ın hadis naklettiği “mechuP’dür. Onun hadisi “mahfuz değildir” ve ona tabi olunmaz ancak onunla bilinir.

el-Hatib bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında Meserre İbn Abdillah vardır (el-Mütevekkil)’in azadlı kölesidir. Onun hadisinin hiçbir değeri yoktur.

el-Hâkim ***el-Müstedrek’***te bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet ederken, şu ziyadeyi de zikretmiştir: ***“Onu gören her göz, onu sever.”***

el-Hâkim: “Bu hadisin ravilerinin hepsi de Haşimîdirler ve şerefleriyle bilinirler.” İbn Hacer ***el-Etraf*** ta: “Ancak el-Hâkim’in hocası zayıftır, o hadis hafızlarındandır.” -Yani Ebu Bekr İbn Darim’i kastediyor.- [″]

60. “Teyzenize hurmayla ikramda bulunun. Zira o, babanız Âdem’in artan çamurundan yaratılmıştır. Ağaçlar içinde, altında Meryem Binti İmran’ın doğurduğu ağaçtan, Allah katında daha değerli bir ağaç yoktur. Bunun için doğum yapacak kadınlarınıza taze hurma yediriniz, o yoksa olgun hurma yediriniz.”

Ebu Nuaym, Ali’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Mesrur İbn Said et-Temimî vardır. Onun hadisleri “münker”dir, alınmaz. İbn Adiy onun bilinmediğini söyler.

İbn Adiy bu hadisi, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Cafer İbn Ahmed İbn Ali el-Gafikî vardır, o hadis uydururdu.

Yine İbn Adiy: “Onun bu hadisi uydurduğunda hiçbir şüphe yoktur. Birinci hadisi el-Ukaylî ve Ebu Yâla ***Müsned’***inde, İbn Ebi Hatim ve İbn Merdeveyhî ***Tefsir’***lerinde, İbnu’s-Sunnî de, ***et-Tıb’***da rivayet etmişlerdir.”

İbn Asakir ***Tarih’***inde bunun şahidini Ebu Said’in hadisinden tahric etmiştir: “***Dedi ki; Rasulullah’a*** (***sallallahu aleyhi ve sellem***) ***hurma neden yaratıldı diye sorduk,*** O ***da*** (.***sallallahu aleyhi ve sellem) hurma, nar ve üzüm Adem’in (sallallahu aleyhi ve sellem) çamurunun artığından yaratıldı, dedi.”***

İbnu’s-Sunnî ve Ebu Nuaym beraber ***et-Tıb’***da, Ebu Umame’den rivayet ettiler: “***Dedi ki; Allah’ın Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) kadınlarınıza***

O yalancıdır, hadis uydururdu. Bkz. ***el-Lisan:*** c. 1/268 ***taze hurma yedirin, eğer Allah ondan daha hayırlısını bilseydi onu Meryem’e yedirir di, dedi. Bunun üzerine, ey Allah’ın Rasulü! {sallallahu aleyhi ve sellem) Her zaman taze hurma bulunmaz, o halde siz de olgun -hurma- yediriniz, dedi.”***

el-Leâlf de, isnadı Müslim’in şartına göredir. Ebu Nuaym ***et-Tıb’*** da Ebu Hureyre’den rivayet eder. Dedi ki; Allah’ın Rasulü ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** şöyle dedi: “***Kadınlar için şifa olarak taze hurma gibi, hasta için de baldan daha iyi bir şifa bilmiyorum***

61. “Hased on sınıftır, dokuzu Araplardadır, bir tanesi de -diğer- insanlardadır.

Hayâ on şubedir, dokuzu kadınlardadır, biri de diğer insanlarda. Eğer böyle olmasaydı, erkekler kadınlara güç yetiremezlerdi. Kızgınlık, aşırılık ve vefasızlık on şubedir, dokuzu berberlerde, biri diğer insanlardadır. Cimrilik on şubedir, dokuzu Farisilerde, biri diğer insanlardadır.”

ed-Darekutnî bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında Talha İbn Zeyd er-Rakkî ve Yezid İbn Muhammed er-Rehavî vardır. İkisi de hadisleri “münker” olan ravilerdir.

Ahmed [İbn Hanbel] ve [Ali] İbnu’l-Medinî dedi ki: “er-Rakkî hadis uydururdu.” Bu hadisin Ebu’ş-Şeyh’in ***el-Azame*** adlı kitabında başka bir yolu vardır. O ise, Halid İbn Midan’ın hadisindendir. İsnadında Mervan İbn Sâlim vardır, hadis uydururdu. Bu hadisin üçüncü bir yolu da el-Hatib’in ***Kitabu’l-Buhala’***sındadır. İsnadında Seyf İbn Ömer vardır, o, hadis uyduran biridir. Bu iki yolunda hadise aykırı düşen lafızları vardır. Bazılarında da ziyade vardır. Bunun benzeri sözler asla Rasulullah’m ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** sözlerinden olamaz. Yalan insanlar arasında yayılır, ta ki bir cemaatte yalancılardan bir cemaat onu rivayet edinceye kadar. Bu ilmi bilmeyen de onlardan rivayet eder.

62. “Nebi ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** daha önce -insanken- sonradan şekli değişen hayvanların on iki olduğunu söyledi: Fil, ayı, domuz, maymun, tavşan, sırtlan, yarasa, akrep, örümcek, da’mus (su kuyularında yaşayan siyah bir kurtçuk) suheyl, zühre. Sonra bunların neden şekillerinin değiştiğini sordular, O da ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** anlattı.”

Bunu İbn Şahin, Ali’den “merfu” olarak rivayet etti. Bu hadis “uy-durma”dır. Bunun afeti de Ca’fer İbn Muhammed’in (azadlı kölesi) Muğis’tir. İbn Merdeveyhî bu onun yoluyla rivayet eder.

63. “Melekler dediler ki; ey Rabbifmiz]! Günahlarına ve hatalarına karşı Âdemoğullarına karşı nasıl sabrediyorsun? Allah dedi ki; ben onları belalarla sınadım, size de afiyet verdim. Dediler ki; eğer biz onların yerinde olsaydık isyan etmezdik. Dedi ki; o zaman içinizden iki melek seçin. Hiç sıkıntı duymadan iki melek Harut ve Marut’u seçtiler. O ikisi yeryüzüne indiler. Allah o ikisinin üzerine şehvet isteğini attı. Bunun üzerine adına Zühre denen bir kadın geldi. O kadının sevgisi o ikisinin kalbine düştü. Onlardan her birisi, içinde olanı arkadaşından gizlemeye başladı. Sonra biri diğerine benim kalbime doğan senin de içine doğdu mu? O da evet dedi. Her ikisi de onu istediler. O da reddetti. O kadın kuşa dönünce, Allah o nefsi bir yıldıza çevirdi ve ikisinin de kanatlarını kesti. Sonra Allah’a tevbe etmek istediklerini söylediler. Allah da onlara seçenek sundu. Dedi ki; isterseniz sizi eski durumunuza geri çevirebilirim. Kıyamet günü olunca da size azap ederim. Eğer isterseniz dünyada size azap ederim. Kıyamet günü olunca da, sizi eski halinize geri çeviririm. Onlardan biri dedi ki; dünya azabı biter ve devam etmez. O zaman ikisi dünya azabını ahiret azabına tercih ettiler. Bunun üzerine Allah onlara Babil’e gidin diye vahyetti. İkisi Babil’e doğru yola çıktılar. Orada ikisi yerin dibine geçirildi. İkisi kıyamet gününe kadar tepeleri üstüne gökle yer arasında asılı kalarak azap çekecekler.”

İbnû’l-Cevzî bu hadisi ***el-Mevduaf*** ta İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet edip “sahih değildir” dedi. İsnadında el-Ferec İbn Fadale vardır. Yahya onu zayıf görmüştür. İbn Hibban: “O, isnadlarm yerlerini değiştirir, çok zayıf metinleri sahih olan isnadlara monte ederdi. İsnadında Suneyd vardır. Ebu Davud ve en-Nesâî onu zayıf görürlerdi.”

İbn Hacer ***el-Kavlu ’l-Musedded'dt,*** Ahmed [İbn Hanbel] ***Müsned'***inde, İbn Hibban ***Sahih'mde,*** bunu Zuheyr İbn Muhammed’den, Musa İbn Cubeyr yoluyla Nafi’den, İbn Ömer’den... Devamla dedi ki: “Bu hadisin birçok yolu vardır. Bu yolların hepsini özel bir cüzde (dosya) topladım. Onu iyice anlayan, bu meselenin yollarının çokluğu ve haberlerin çoğunun çıkış kaynağının kuvvetli olması sebebiyle, neredeyse bu olayın olduğuna hüküm verecek gibi olur.”

el-Leâlf de (es-Suyûtî) der ki: “Onun derlediği bu cüzü gördüm, baktım onda on kusur (13 veya 19) yolla bu hadisi zikrettiğini gördüm. Bu yolların çoğu ‘mevkuftur. Bu yolların çoğu İbn Cerir’in ***Tefsir'***inden alınmadır. Ben bunun birçoğunun rivayet yolunu ***et-Tefsiru’l-Müsned'de*** ve ***et-Tefsir el-Me’sur'da.*** bir araya getirdim. Bütün yollar yirmi yediye ulaştı. Hepside ‘merfu’ ile ‘mevkuf’ hadis arasındadır. Özellikle İbn Ömer’den Nafi’in rivayetinin farlı yolları vardır. Sâlim’in, Mücahid’in ve Said İbn Cubeyr’in rivayetinin farklı yolları vardır. Bu hadis ayrıca Ali İbn

Ebi Talib, İbn Abbas, İbn Mes’ud, Hz. Aişe ve diğerleri yoluyla da rivayet edilmiştir.” (}

64. “Süheyl (yıldızı) Yemen’de öşür toplayan birisiydi, onlara zulmediyor ve onların mallarını gasbediyordu. Allah da onu gördüğünüz sabahyıldızına çevirdi.”

İbnu’s-Sunnî bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. ed-Darekutnî ve İbn Adiy de, ondan “mevkuf” olarak rivayet etmişlerdir.

İbnû’l-Cevzî: “Bu hadis ne ‘merfu’ ve ne de ‘mevkuf’ olarak sahih değildir. Bunu yalnız İbn Yezid el-Huzî rivayet etmiştir. O da ‘metruk’tur. Bekr ise, bir şey değildir. Osman’ın ise onun rivayeti hüccet olarak gösterilemez. Mübeşşir, hadis uydurur.” (O Bekr İbn Bekkâr, Osman İbn Abdirrahman ve Mübeşşir İbn Ubeyd)

el-Huzî ve ed-Darekutnî’nin isnadında hakeza Bekr (İbn Bekkar) böy-ledir. Osman (İbn Abdurrahman) ise İbnu’s-Sunnî’nin isnadındadır. Mübeşşir (İbn Ubeyd) ise, İbn Adiy’in isnadındadır.

es-Suyûtî, et-Tirmizî'nin ve İbn Mâce'nin, el-Huzî ve Bekr'den hadis rivayet ettiğini söyler. Ebu Asım en-Nebil, Bekr için güvenilir der. İbn Hibban da güvenilir olduğunu söylemiştir. Bazen hata eder. Ebu Hatim onun güçlü olmadığını söyler, o ikisi ve Osman yalanla suçlanmadılar. Bu sebeple hadis zayıftır, uydurma değildir.

İbnu's-Sunnî, Ali'den "merfu" olarak; ***"Allah, Süheyl'e lanet etti***" deyip zayıf hadisin benzerini zikretti. Hadisin kaynağı Cabir el-Cu'fî'dir, o da "yalancı" biridir.

es-Suyûtî, Cabir'den; Ebu Davud, et-Tirmizî ve İbn Mâce'nin hadis aldığını söyler. Şu'be ve bazı âlimler onu güvenilir görmüşlerdir.

65. "Eşek arılarını, atların başlarından yarattım. Atları da öküzlerin başlarından yarattım."

İbnû'l-Cevzî bu -hadisi- Enes'ten "merfu" olarak rivayet etmiştir. İbnû'l-Cevzî buna sahih değildir der, ravilerinin çoğu meçhuldürler.

66. "Rasulullah (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** yarasaları öldürmeyi yasakladı. Örümceği ise öldürmeyi emrediyordu. Onun şekil değiştirdiğinden söz ediyordu."

el-Ezdî: "Bu hadis uydurmadır, onu uyduran Amr İbn Cemî'dir. O yalancının biriydi, güvenilmezdi."

Bu kıssanın sahabeden iki asır sonra rivayet edilmesi, uydurma olduğunun açık delilidir. (Çev.)

el-Leâlf de, bu hadisin Ebu Davud'un ***el-Merasif*** inde şahidi olduğu söylenir. "***Rasulullah*** (***sallallahu aleyhi ve sellem) yarasaları ve evlere sığınan -sakıncalı- hayvanları öldürmemizi yasakladı***." el-Beyhâkî ***Sünen'***inde benzerini rivayet etmiştir.

67. "Allah Âdem'i, Cabiye beldesinin toprağından yarattı ve onu cennet suyuyla hamur haline getirdi."

İbn Adiy bu hadisi, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî bunu ***el-Mevduaf***ta zikretmiştir ve sahih olmadığını söylemiştir.

İsnadında İsmail İbn Rafi vardır. Yahya ve Ahmed onu zayıf görmüşlerdir. Yine senedinde el-Velid İbn Müslim vardır, o “müdellis”tir.

el-Leâlf de, İsmail’den et-Tirmizî’nin hadis rivayet ettiği, Buharî’nin de ondan nakilde bulunup güvenilir olup hadislerinin kabule yakın olduğunu söylediği zikredilir.

68. “Nuh (as) başını ayaklarının üzerine koyup yere çökelmiş olan bir aslan gördü ve ona ayağıyla vurdu. Bunun üzerine aslan başını kaldırdı ve onun bacağını tırmaladı. (Nuh) o gece çektiği ağrıdan uyuyama-dı, şöyle diyordu; Rabbim! Senin köpeğin beni daladı. Allah o gece ona; Allah zulme razı olmaz, önce sen başladın diye vahyetti.”

İbn Adiy bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir ve bu isnada “bâtıl” demiştir. Amr İbn Sabit hadisi, el-Esbat’tan Ca’fer İbn Ahmed İbn Ali el-Gafikî’den uydurma hadisler rivayet eder ve hadis uydururdu. es-Surî ise onun Mücahid’den gelen sözü mahfuzdur.

el-Leâlf de (es-Suyûtî) dedi ki: “Mücahid’den İbnu’l-Münzir, ***Tefsir* de*** Ebu’ş-Şeyh, ***Şuabu’l-İmân***[1] da el-Beyhâkî bunu rivayet etmişlerdir.”

69. “Hamile kadın Yusuf’u (as) görse çocuğunu düşürürdü.”

el-Ezdî bunu, Ebu Umame’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî “uydurma”dır dedi.

70. “Allah’ın Musa’yla (as) konuştuğu gün (Musa’nın) üzerinde yünden bir cübbe, yün bir örtü ve ayaklarında da eşek derisinden bir çift nalın (çarık) vardı. Musa benimle bu ağaçtan konuşan İbranî kim dedi? Dedi ki; ben Allah’ım.”

İbnû’l-Cevzî, İbn Mes’ud’dan bunu “merfu” olarak rivayet etmiş ve “sahih değil” demiştir. Allah’ın kelamı kulların kelamına benzemez. Bunu uydurmakla suçlanan Humeyd el-E’rac’tır.

el-Lisan'da; “Hayır vallahi Humeyd bu ziyadeden beridir” dedi. et-Tirmizî ve el-Hâkim ***(el-Müstedrek'te)*** diğer bazı âlimler de bu ziyadeyi zikretmişlerdir.

71. “Nebi (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** Hıdr’ın duasını duydu, ona kendisine de dua etmesi için bir kişi gönderdi.”

İbn Adiy, et-Taberanî ve İbn Asakir bunu rivayet edip “uydurma” olduğunu söylediler. İbnû’l-Cevzî de bunun “uydurma” olduğunu söyledi. İsnadında “meçhul” kimseler vardır, o hadislerle hüccet sabit olmaz.

el-Hâkim, ***el-Müstedrek***'te bunu Enes’ten rivayet etmiştir. ***“Dedi ki; biz Rasulullah’la*** (***sallallahu aleyhi ve sellem***) ***bir seferde beraberdik. Bir ara aşağıya indi, bir de ne -görelim- bir adam vadide duran bir adama şöyle diyordu:***

Allah'ım! Beni Muhammed’in (***sallallahu aleyhi ve sellem) kendisine merhamet verilmiş ümmetinden kıl. Ben de bunun üzerine vadiye doğru başımı uzatıp baktım, bir de ne göreyim, uzunluğu üç yüz arşın bir adam gördüm. Bana; sen kimsin dedi. Ben de; Malik ibn Enes, Rasulullah’ın {sallallahu aleyhi ve sellem) hizmetçisi dedim. Dedi ki; o nerede***f ***Dedim ki; bak o orada senin sözlerini duyuyor. Dedi ki; git ona benden selam söyle ve ona de ki; kardeşin İlyas sana selam söylüyor. Ben de Nebi’ye*** (***sallallahu aleyhi ve sellem) geldim ona haber verdim. O da onun yanına kadar gitti ve onun boynuna sarıldı ve ona selam verdi. Sonra oturup konuşmaya başladılar. Ey Allah'ın Rasulü! Ben yılda bir kez yerim, bu benim iftar günüm, ben seninle beraber yemek istiyorum, dedi. Bunun üzerine ikisinin üzerine gökten bir sofra indi, üzerinde ekmek, balık ve urfus vardı. Onu yediler bana da biraz verdiler ve sonra ikisi beraber ikindi namazı kıldılar. Sonra onunla vedalaştı sonra bulutların üzerinden geçip göğe doğru yükselip gitti."***

el-Hâkim; “Bu isnadı sahih olan bir hadistir” dedi. ez-Zehebî; “el-Hâkim bu hadise sahih derken Allah’tan utanmadı mı” der. ***Telhisu’l-Müstedrek'te*** bu hadis; “Uydurmadır, Allah onu uydurana la’net etsin, ben cehaletin el-Hâkim’de bu dereceye varacağını asla zannetmiyordum” dedi. Bu hadis Yezid İbn Yezid el-Belevî’in iftiralarmdandır.

72. “Allah Davud’a; ey Davud! Bana yeryüzünde bir ev yap. Bunun üzerine Davud Allah’ın kendisi için ev yapmasını emrettiği evden önce, kendisine bir ev yaptı. Allah da ona ey Davud! Kendine benim evimden önce ev yaptın. Davud; ey Rabbim! Sen böyle hüküm vermiştin, kim malik olursa kendini tercih eder dedi ve ardından mescid inşa etmeye başladı. Mescidin duvar [lar]ım örünce, duvardan düştü. Bunu Allah’a şikâyet etti. Allah da ona dedi ki; bana bir ev yapman gerekmez. Davud; Rab-bim! Fakat Sen elinle kan akıttın, niçin dedi. Ey Rabbim! Bu senin isteğin ve sevgin uğruna değil miydi? Allah da; evet dedi. Fakat ben, onlara merhamet ederim, onlar benim kullarım ve kadınlarımdır. (Allah böyle deyince) bu -Davud’un- zoruna gitti. Bunun üzerine Allah ona mahzun olma, ben mescidin binasını senin oğlun Süleyman’ın eliyle yerine getireceğim. Davud ölünce, Süleyman mescidin binasını ele aldı. Mescid tamamlanınca, kurbanlıklar getirip kestirdi.”

Bu hadisi İbn Hibban, et-Taberanî ve İbn Merdeveyhî rivayet etmişlerdir. İbnû’l-Cevzî ve ez-Zehebî; “Bu hadis uydurmadır” dediler. İsnadında Muhammed İbn Eyyub İbn Suveyd vardır, “uydurma” hadis rivayet eder.

73. “Süleyman’ın yüzüğünün nakışında, La İlahe illallah Muhammed Rasulallah yazılıydı.”

İbn Adiy bunu, Cabir’den “merfu” olarak rivayet eder. İsnadında İbn Ebi Halid’in hocası vardır. ***el-Mizari da*** hadis uydurmakla suçlanır, bu da onun -uydurduğu- bâtıl hadislerdendir.

74. “Nebi ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** ashabına dedi ki; Süleyman günlerden bir gün otururken, rüzgâr çağırdı, ona yere yapış dedi...” diye uzunca bir hadis zikretti.

Ebu Bekr el-İsmailî bunu, Enes’ten rivayet etmiştir. İbnû’l-Cevzî buna; “Uydurma bir hadistir” dedi. Ravilerin çoğu “mechuP’dürler. Abdurrahman İbn Kays el-Mekkî “mechuP’dür, hadis uydurur.

75. “İsa’yı, annesi Meryem öğreticiye götürüp teslim edince, öğretici İsa’ya (as); Bismillah yaz, dedi. İsa (as); Bismillah nedir, dedi. Öğretici; bilmem deyince, İsa; Ba Bahaullah, Sin onun yüceliği demektir dedi.”

İbnû'l-Cevzî'nin dediği gibi bu hadis "uydurma"dır. İsnadında İsmail İbn Yahya vardır, yalancının biridir.

76. "Cinlerden bir kadın vardı. Nebi'ye (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** kavminin kadınları arasında gelirdi. Bir ara gelirken gecikti. Ona dedi ki; seni geciktiren nedir? O da bizim Hindistan'da bir cenazemiz vardı, onun için geciktim dedi."

Bu hadis "uydurma"dır. İsnadında Minkâr İbnu'l-Hakem İbn İbrahim İbn Sa'd İbn Malık vardır. ez-Zehebî, ***el-Mizari*** da: "Minkâr'm kim olduğu bilinmez, ola ki bu hadisi o uydurmuştur."

77. "Ye'cuc bir ümmet, Me'cuc da bir ümmettir. Her ümmet dört yüz bin ümmettir. Onlardan hiçbiri daha ölmeden gözünün önünde hepsinin de silah tuttuğu, sülbünden bin erkek görmeden ölmez."

İbn Adiy bunu, Huzeyfe'den "merfu" olarak rivayet etti ve onun hadisinin "münker" ve "uydurma" olduğunu söyledi. -İsnadındaki- Muhammed İshak el-Ukaşî vardır, hadis uydururdu. İbn Ebi Hatim ve İbn Merdeveyhî, bu hadisi "tahric" etmişlerdir.

78. "Bir ara biz Rasulullah'la (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** beraber Tihame dağlarından bir dağ üzerinde otururken, elinde asa olan bir adam yanımıza çıka geldi. Allah'ın Rasulü'ne ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** selam verdi. O da onun selamına karşılık verdi ve dedi ki; bu cinlerin nağmesi sen kimsin? Dedi ki; ben, Hame Ibnuİ-Heysem İbn Lakîs İbn İblisim." İlh...

el-Ukaylî bunu, İbn Ömer'den "merfu" olarak rivayet etti. Hadis "uydurma"dır. İsnadında İshak İbn Bişr el-Kâhilî vardır. İttifakla onun hadis uydurduğu söylenir. el-Ukaylî; "Bu hadisin aslı yoktur" dedi. ***el-Mizan'***da da (ez-Zehebî) "bâtıl" olduğunu söylemiştir.

79. "Ömer, Nadle İbn Muaviye'yi, Hulvuan'a gönderdi. O da bir dağın eteğinde durdu ve ezan okudu ve Allahu Ekberu, Allahu Ekberu dedi. Birde ne görsün, dağdan bir cevap verici cevap verdi: Büyük olan büyüklerden ey Nadle, dedi... Sonra ezanın geri kalan lafızlarını zikretti, o söyledikçe o seste buna icabet etti. Sonra onun kim olduğunu araştırdılar, kim olduğunu suretini onlara göstermesini istedi. Fakat dağ başından değirmen taşının

arasında öğütülen kırıntılar gibi paramparça oldu. Bir de ne görsünler, o beyaz saçlı ve sakallı üzerinde iki kat yün bir elbise olan biri. Dedi ki; Allah'ın selamı ve rahmeti üzerinize olsun. Biz de, onun selam ve rahmet senin de üzerine olsun! Kimsin sen, dedik. Allah sana rahmet eylesin. Dedi ki; ben Zerib İbn Zerib İbn Bersila, salih kul İsa İbn Meryem'in vasiyet ettiği kimseyim. O beni bu dağa yerleştirdi ve gökten ineceği vakte kadar yaşamam için bana dua etti."

el-Hatib bu -hadisi- İbn Ömer'den ve İbn Ebi'd-Dünya'dan rivayet etmiştir. İbnu'l-Medenî, bunu ancak "meçhul" bir vecihle rivayet eder. İbnû'l-Cevzî; "Bu hadis uydurmadır" der.

ez-Zehebî, ***el-Mizan'***da; "Abdurrahman İbn İbrahim er-Rasibî, Ma-lik'den bu bâtıl -uydurma- haberi rivayet etmiştir" dedi. Bu hadisi uydurmakla suçlanan odur. el-Beyhâkî ve Ebu Nuaym da bunu rivayet etmişlerdir.

İbn Adiy, bu -hadisi- İbn Ömer'den rivayet etmiştir: "Allah'ın Rasulü'nü (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** duydum şöyle diyordu: "***Isa ibn Meryem'in vasiyetlilerinden -hâlâ- Irak'ta yaşayan var. Sen eğer onu görürsen, ona benden selam söyle."***

el-Mizari da; "Bu haber 'bâtıl'dır, isnadı karanlıktır" denilir.

Abdullah İbnu'l-Muğire güvenilir bir kimse değildir.

80. İbn Abbas diyor ki: "Abdulkays kabilesinin heyeti Rasulullah'a ***{sallallahu aleyhi ve sellem)*** geldi. Onlara; hanginiz eî-Kıs Saide el-Iyadî'yi tanır? Hepimiz tanırız ey Allah'ın Rasulü ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** dedik. Dedi ki; o ne yaptı? Öldü dediler. Ben onu Ukaz -pazarında- kırmızı devenin üzerinde insanlara hitap edişini hiç unutmuyorum. Şöyle diyordu; ey insanlar! Toplanın ve dinleyin ve anlayın. Yaşayan ölür, ölen geçip gitmiştir. Her gelecek olan mutlaka gelecektir. Gökte şüphesiz ki bir haber var. Yeryüzünde -nice- ibret[ler] var. O hazır konulmuş bir yatak, yükseltilmiş bir dam, dönüp geçen yıldızlar, kurumayan denizler... Kış doğru bir kasemle (yeminle) yemin etti. Eğer bu işte bir rıza olacaksa, sonra gazap olur. Allah'ın öyle bir dini var ki, -şu anda- sizin sahip olduğunuz dinden daha çok onu sever. Bana ne oluyor ki, insanlar hep gidiyor, ama hiç

dönmediklerini görüyorum? Yoksa -oradan- razı mı oldular da orada kaldılar, yoksa terk edildiler de uykuya mı daldılar?

Sonra onlara; hanginiz onun şiirlerinden rivayet eder, dedi ve onun şiirini okumaya başladı:

ilk çağlarda gidenlerde,

Bizim için ibretler var.

Ölümün, [en son] gidilecek,

Ve dönüşü olmayan yer olduğunu görünce,

Kavmimin ona doğru gittiğini gördüm,

Küçük büyük herkes gidiyordu.

Ne geçmiş bana geri geliyordu,

Ne de gidenlerden bir kalan var,

Anladım ki çare yok,

Herkesin gittiği yere ben de gideceğim.”

el-Ukaylî bunu, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etti.

el-Ezdî de bunun benzerini Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. el-Ezdî, bunun uydurma olduğunu, aslının olmadığını söyler. İbn

Abbas’m bu hadisini, et-Taberanî ve ***MüsnedC***inde de el-Bezar rivayet etmiştir. İsnadında Muhammed İbnuTHaccac el-Lahmî vardır. İbn Main, ed-Darekutnî ve diğerleri onu yalanlamışlardır.

el-Beyhâkî de, İbn Abbas’tan başka bir isnadla bunu rivayet eder, isnadında el-Kâsım İbn Abdillah İbn Mehdî el-İhmimî vardır.

el-Mizan’da ez-Zehebî, bâtıl hadis rivayet ettiğini söyler. İbn Hacer ise, ***el-Lisan’***da; “İki bâtıl hadis rivayet etmiştir” der. ed-Darekutnî; “O hadis uydurmakla suçlanmaktadır” dedi. İbnû’l-Cevzî, ***el-Mevduaf tâ*** bunu zikretmiştir. Bu hadisin başka yolları ve lafızları vardır. İbnû’l-Cevzî yeteri kadar bunu derlemiştir.

el-lsabe'dt İbn Hacer de şöyle dedi: “Bazı raviler Kus İbn Saide’nin hadisine özel -cüzler- tahsis etmişler, fakat hepsi zayıftır. Bu yollardan bir tanesini de, Abdullah İbn Ahmed ***Ziyadetü’l-Müsned’de*** tahric etmiştir.”

es-Suyûtî, ***el-Leâlf*** de dedi ki: “İmam Muhammed İbn Davud ez-Zahirî, ***Kitabû’z-Zehre’***de şöyle dedi: Bize Ahmed İbn Ubeyd’den, en-Nahvî’den, o da Muhammed el-Medainî’den, ez-Zuhrî’nin kardeşinin oğlu Abdullah, Ubeydullah İbn Abdillah’tan, o da Abdullah İbn Sâ’d İbn Ebi Vakkas’tan diyerek zikretti.”

es-Suyûtî sonra dedi ki: “Bu isnad, bu hadisin en uygun yoludur. Zira ez-Zuhrî’nin kardeşi ve ondan yukarıda olanlar, ***Sahih'***in (Buharî) ravilerindendir.” Ali İbn Muhammed İbnu’l-Medainî güvenilirdir. Ahmed İbn Ubeyd hakkında İbn Adiy; “Münker hadisleri olmasına rağmen saduktur” demiştir. Eğer Hafız İbn Hacer bu -hadisi- özellikle Ahmed İbn Hanbel’in ***Ziyadatu’z-Zuhd'***de zikredilen yolunu -zira o hadis “mürsel” olmakla beraber isnadı güçlüdür- bilip tanımış olsaydı onun “hasen” olduğuna hükmederdi.

Bu mevsul ve kendisinde ne gevşek ne de müttehem bir kimse bulunmayan bir yola katılırsa, bu hadisin tereddütsüz olarak hasen olduğuna hükmedilir.

81. “Mü’minin nesebine de güvenilir.”

es-Sehavî, ***el-Mekâsıd'***da hocamız [İbn Hacer] onun için birkaç sayfa bir şeyler yazmıştı. Bunun, Malik’in sözünden olduğunu zannediyorum.

82. “Mü’min hafif masraflıdır.”

es-Sağânî bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir.

83. “Kim bir mü’mini sevindirirse, o beni sevindirmiştir. Kim de, beni sevindirse Allah’ı sevindirmiştir.”

İsnadında “hadis uyduran” vardır.

84. “Mü’min; aydınlık yüzlü, kerimdir, münafık; hain ve kınayıcı-dır.”

el-Kazvinî “uydurma”dır dedi.

85. “Cemaat rahmet, ayrılık azaptır.”

el-Mekâsıd’da senedinin “zayıf” olduğu söylenir. Ancak şahidieri vardır.

86. “Benim ümmetim yetmiş veya yetmiş bir fırkaya ayrılır. Hepsi cennettedir, ancak biri hariç. Dediler ki; ey Allah’ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem)***! Onlar kim [lerjdir? Dedi ki; onlar zındıklar ve kaderiyedir.”

Bunu el-Ukaylî, Enes’ten rivayet etmiştir. İsnadında “meçhul” biri vardır. el-Ukaylî dedi ki: “Bu hadisin hiçbir şeyi sahih olamaz.” ed-Darekutnî; “Alimler bu hadisi el-Ebred İbnu’l-Eşras uydurmuştur” demiştir. ***el-Mizan'***da; “O yalancı ve hadis uydurur” denir.

87. “Ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılır. Biri hariç hepsi cehennemdedir. Dediler ki; ey Allah’ın Rasulü (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** O hangi fırkadır? Dedi ki; bugün ben ve ashabımın üzere olduğu şey üzere olan.”

el-Mekâsıd’da buna “hasen sahih” hadis denir. Ebu Hureyre, Sâ’d, İbn Ömer, Enes ve Cabir’den rivayet edilir.

88. “Zeydiye, bu ümmetin Mecusîleridir, hastalandıklarında onları ziyaret etmeyin, ölülerinin cenazelerine gitmeyin.”

el-Mekâsıd'da bunun “uydurma” olduğu söylenir.

89. “Her ümmetin Mecusileri vardır. Bu ümmetin Mecusileri de Kaderiyye’dir. Hastalanırlarsa onları ziyaret etmeyin, ölürlerse cenaze namazlarını kılmayın.”

İsnadında Ca’fer İbnu’l-Haris vardır. O bir şey değildir. es-Suyûtî bu hadisin başka yollarını uzunca zikretmiştir. İbnû’l-Cevzî’ye bu hadise uydurma zannettiği için ona cevap verilmiştir.[1]

90. “En korkunç iş ve en sonu gelmeyecek olan şer, bid’atları açığa vurmaktır.”

el-Hâkim ve et-Taberanî bunu rivayet etmişlerdir. İbnû’l-Cevzî de “sahih olmadığım” söylemiştir.

91. “Sakın siz siz olun, heva ehline meyletmeyin. Onlar nimeti inkâr edip bid’atları açığa vurdular. Sünnet’e aykırı davranıp şüpheli şeyler konuştular.”

İbn Adiy bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet etmiş ve bunun yalan ve “uydurma” olduğunu söylemiştir.

92. “Yüz otuz beş yılı gelince, Süleyman İbn Davud’un Arap yarımadasında hapsettiği şeytanların en azgınları ortaya çıkar. Onların onda dokuzu Irak’a gidip onlarla mücadele ederler, onda biri de Şam’a...”

el-Ukaylî, Ebu’s-Said’den bunu “merfu” olarak rivayet edip bu hadisin aslının olmadığını söylemiştir. Bunu İbn Adiy de rivayet etmiştir. ***el-Mizari*** da; “Bu, bâtıl bir haberdir” denilir. Bunu uydurmakla suçlanan es-Sabah İbn Mücalid’dir, kim olduğu bilinmez.

93. “Kim, bir bid’at sahibinden Allah için nefret edip yüzünü çevirmişse, Allah onun kalbini güven ve imanla doldurur. Kim, bir bid’at sahibini aşağılarsa, Allah onu büyük korku günü emin kılar. Kim, bir bid’at sahibine selam verir, onu müjdeler ve sevindiği şeyle onu karşılarsa, Muhammed’e (***sallallahu aleyhi ve sellem)*** indirileni hafife almıştır.”

İbnû’l-Cevzî ve es-Sağânî, bunun “uydurma” olduğunu söylemişlerdir. İbn Asakir de bu -hadisin- benzerini sahih olmayan lafızlarla rivayet etmiştir.

94. “Ahir zaman olunca ve insanların hevaları birbiriyle çelişince, bedevilerin ve kadınların dinine sarılın.”

İbn Hibban bunu, İbn Ömer’den “merfu” olarak rivayet eder. İbnû’l-Cevzî buna, “sahih değildir” dedi. Muhammed İbnu’l-Haris el-Harisî bir şey değildir, hocası da öyledir. Babasından “uydurma” bir -hadis- nüshası rivayet eder. Ancak bu Ömer İbn Abdûlaziz’m sözlerinden olarak bilinir.

el-LeâWde, Muhammed İbnu’l-Haris’e, İbn Mâce’nin ravilerindendir denilir. ***el-Mizari*** da ise; “Bu hadis onun acaib haberlerindendır” denir. es-Sağânî ise, bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir. ***el-Mekâsıd'da*** bu -hadisin- bu lafızla aslı yoktur denmiştir.

“Yaşlı kadınların dinine sanlıri’ lafzıyla rivayet edilmiştir. İbn Tahir bunun bir aslına kesinlikle rastlamadık demiştir.

95. “Kıyamet günü olunca, Allah öncekileri ve sonrakileri toplar. O gün ayağına basacak bir yer bulan mutludur. Arşın altından bir seslenici şöyle seslenir; kimi işlemiş olduğundan Rabbim günahlardan sorumlu tutmamış ve bunu kendi nefsine yüklemişse, cennete girsin.”

el-Ukaylî, bu hadisi rivayet edip “uydurma” olduğunu söylemiştir. Bunun afeti, Ca’fer İbn Cisr İbn Ferkad’dır, o kadercidir. Kendi mezhebine göre bunu uydurmuştur.

96. “Ben davetçi ve tebliğ edici bir peygamber olarak gönderildim. Hûda’dan bana ait olan bir şey yoktur, iblis -amelleri- süsleyici olarak gösterilmiştir. Onun yapabildiği bir dalâlet yoktur.”

el-Ukaylî, bunu rivayet etmiş ve “Halid İbn Abdirrahman İbnu’l-Heysem hadis nakletmekle tanınmaz, hadisi mahfuz değildir, aslı da bilinmez” demiştir.

el-Leâlf de, bu hadisi İbn Adiy’in tahric ettiği söylenir. Dedi ki: “(İbn Adiy) kalbimde bu hadise karşı bir şey var, (bilmiyorum... Halid’in Horasanlı (el-Hurasanî) olduğundan şüphe yok. Sanki hadis, ondan ve Semmak’tan ‘mürsel’ olarak gelmiş gibi) bilmiyorum. Halid Semmak duydu mu, duymadı mı?”

Halid el-Hurasanî’den, Ebu Davud ve en-Nesâî hadis rivayet etmişlerdir. İbn Main onu güvenilir görmüştür. Ebu Hatim: Bunun bir zararı yoktur.

Böyle olunca da hadis ancak “mürsel” olabiliyor.

97. “Ömer ve Ebu Bekr kader hakkında tartıştılar, Allah’ın Rasulü

(.sallallahu aleyhi ve sellem) kaderin olduğunu ispat ederek hüküm verdi. Hayr’ı, şerri, zararı ve yararı, tatlısı ve acısıyla kaderi ispat etti.”

Bu hadis “uydurma”dır. Afeti de, Yahya İbn Zekeriya’dır. İbn Main; “O bu ümmetin deccalidir” demiştir. Bu hadisin başka yollarını es-Suyûtî zikretmiştir.

98. “Ne kadar zındıklık varsa, onun asıl kaderi yalanlamadır.”

el-Haris, bu hadisi ***Müsned'***inde, Ebu Hureyre’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. İbn Adiy de, Sehl İbn Sa’d’dan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadisin afeti, Bahr İbn Kunayz’dir. es-Suyûtî ***(el-Leâlf*** de) bunun şahidi olan hadisleri zikreder.

99. “Allah Mürcie’ye la’net etmiştir. Onlar, öyle bir kavimdir ki, iman hakkında bilgileri olmadan konuşurlar. Derler ki; namaz, zekât ve hac farz değildir. Eğer yaparsa iyidir, amel etmezse ona bir şey gerekmez.”

İbn Adiy bu hadisi, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. İsnadında hadis uyduran bir ravi vardır. ***el-Mizan’d*** a (ez-Zehebî); “Bu hadis gerçekten uydurmadır” der.

100. “Ümmetimin helaki üç şey [den]dir; ırkçılık, kadercilik, güve-nilmeyenden hadis rivayet etmek.”

el-Ukaylî bu -hadisi- İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis “uydurma”dır. Hadisi uydurmakla suçlanan İbn Se’man’dır.

101. “Mürcie, Kaderiye, Rafızîler ve Haricilerden tevhidin dörtte biri çekilip alınır. Böylece, ebedi, ölümsüz olarak cehenneme girecek kâfirler olarak Allah’ın huzuruna çıkarlar.”

İbn Hibban bu hadisi, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Hadis “uydurma”dır. İsnadında Muhammed İbn Yahya İbn Rezin vardır. O, hadis uyduran bir deccaldir.

102. “Münafık gözüne hâkimdir, dilediği vakit ağlar.”

Bu -hadis- sabit değildir, bu söz “Tevrat”ta geçer.

103. “Kimin yanında verecek bir sadakası yoksa -onun yerine- Ya-hudileri la’netlesin.”

“Sahih değildir.”

104. “Kim, dinimizde görüşüyle bir şey söylerse onu öldürün.”

el-Veciz’de; “Bunu İshak el-Malatî uydurmuştur” denir.

105. “Bir kimse, ikrar ettiğini inkâr etmedikçe kâfir olmaz.” ***el-Muhtasar’da*** “zayıf” olduğu zikredilir. Bu sözün “nübüvvet” kelamı olduğunu asla sanmıyorum.

106. “Ay, akrep burcundayken yola çıkmayın.” es-Sağânî, bunun “uydurma” olduğunu söylemiştir.

107. “Ey Ali! -Yanma- azık aldığın zaman soğanı unutma.” es-Sağânî, ***el-Mekâsıd [el-HaseneY***de bunun sırf yalan bir söz olduğunu söyler.

108. “Deniz dalgalıyken, sizden biriniz -denize- açılmasın.”

es-Sağânî “uydurma” olduğunu söyler.

109. “Emzikli çocuklar, belleri bükülmüş yaşlılar, yaylım hayvanlan olmasa, üzerinize azabı dökerek indiririm.”

el-Muhtasar’da zikredilmiştir (uydurmadır).

110. “Allah, Âdemoğlunun eğer Müslüman ise kırk yıl günahım yazmaz. Sonra şu ayeti okudu; olgunluk yaşma kırk yaşma varınca...”

Bu hadis “uydurma”dır.

111. “Kalp Allah’tan yüz çevirmeye alışınca, Allah onu salih insanların -ırzlarına dil- uzatmakla imtihana tabi tutar.”

Bunun aslı yoktur.

112. “Allah’ın öyle kulları vardır ki, Allah adına kasemde bulunsa, Allah onu kaseminde (yemininde) doğru çıkarır.” [476]

el-Kazvinî; “Bu hadis uydurmadır” demiştir.

113. “Sahillerin anılması anında rahmet iner.”

el-Irakî ve İbn Hacer bunun “merfu” olarak aslının olmadığını söylemişlerdir. Bu, sadece [Sufyanl İbn Uyeyne’nin sözüdür.

114. “Allah bir kulu sevince onu belaya uğratır. Onu belaya uğratınca ona sahip çıkar. ‘Ona sahip çıkar’ nedir denilince, ona ne bir aile (ehli) bırakır ne de mal...”

et-Taberanî, bunu rivayet etmiştir. Bunun farklı lafızları vardır. İsnadında hadis uyduran bir ravi vardır. Bunun şahidleri vardır.

115. “Sarı yüzlülerden sakının.”

el-Mekâsıd'da, İbn Abbas’tan “merfu” olarak rivayet edilir. Orada şu ziyade de vardır: “***Eğer o, bir hastalıktan veya uykusuz kalmaktan değilse, o aldatıcılıktandır***.”

Bunun benzeri Enes’ten “merfu” ve senedsiz olarak rivayet edilir, ibn Hacer; “Onun bir senedi yoktur” demiştir. es-Sehavî ise, onun senedini Ebu Nuaym’m verdiğini söyler.

116. “Esmer maviden kaçının. Zira onun saçının bittiği yerden ayaklarına kadar tuzak, aldatma ve hıyanet vardır.”

ed-Deylemî bunu, İbn Ömer’den senedsiz olarak rivayet etmiştir.

117. “Eğer Allah, hadımlaştırılmış kimselerde bir hayır olduğunu bilseydi, onların sülbünden Allah’ı tevhid eden bir soy çıkarırdı. Fakat Allah, onlarda bir hayır olmadığını bildi ve onları kısırlaştırdı.”

Bu sahih değildir. Hakeza bu konuda övgü veya yergi içeren hiçbir söz de doğru değildir. Bu -hadis- “bâtıP’dır. Fakat eş-Şafiî, şöyle demiştir: “Allah dört kimseyi önemsemez; zühd sahibi hadımı, askerin takvasını, kadının emanetini, çocuğun ibadetini...” [2]

118. “Nebi’nin (.***sallallahu aleyhi ve sellem)*** ölümünden sonra kıyamete bin yıl bir zaman bile kalmayacağı...”

en-Nevevî; “Bu bâtıldır aslı yoktur” dedi.

119. “Ahir zamanda fitneden hoşlanmazlık etmeyin. Zira o münafıkları helak eder.”

İbn Battal ve İbn Hacer “bâtıl” ve “merdut” olduğunu söylemişlerdir.

120. “Ahir zamanda öyle bir topluluk olacak ki, akşam yatarlar, sabahleyin maymun ve domuz olarak kalkarlar.”

el-Kazvinî; “Bu -hadis- uydurmadır” der.

121. “Ahir zamanda öyle bir kavim olacak ki, şu siyahlıkla saçlarım boyayacaklar, tıpkı güvercingöğsü gibi. Onlar cennetin kokusunu duymazlar.”

el-Kazvinî buna “uydurma” dedi. Ahmed [İbn Hanbel] Ebu Davud ve diğerleri bunu tahric ettiler.

122. “Her yüzyılın başında Allah, güzel ve soğuk bir rüzgar gönderir, her mü’minin ruhunu onunla alır.”

Bu hadis “bâtıP’dır denildi. Zaman bunu yalanlamıştır. Denildi ki; “Sahihtir, sahih olan yollarla rivayet edilmiştir. Bu yüzyıl kıyamet öncesi yüzyıldır. Bunu yalanlayan onu ilk yüzyıl zannetmiştir.”

el-Veciz'de, İbn Adiy’in bu hadise; “Onda biraz zayıflık vardır” dediği zikredilir. el-Hâkim ***el-Müstedrek***’te bunu zikretmiş ve “sahih” demiştir. ez-Zehebî de bunu ikrar etmiştir.

123.   “İnsanların üzerine öyle bir zaman gelecek ki, bazısı bazısına karşı nifakla davranır. Bundan ancak evinde oturan kimse kurtulur.”

İsnadında yalancılıkla suçlanan vardır.

124.   “Kim bir yerden bir yere nefsine ve âline bir fitnenin uğramasından korktuğu için kaçarsa, Allah onu sıddıklardan yazar. Ölürse de, Allah onu şehid olarak huzuruna alır.”

İsnadında hadis uyduran vardır.

125.   “Hicri yüzyıldan sonra, Allah’ın kendisine ihtiyaç duyduğu kimse doğmaz.”

Ahmed [İbn Hanbel]; “Bu söz sahih değildir” dedi. Nasıl olur ki, ondan sonra birçok imam doğdu.

126.   “Yüz yirmi beş yılında dünyanın süsü kaldırılır.”

“Uydurma”dır.

127.   “Mehdi ancak Meryemoğlu İsa’dır.” [48]

es-Sağânî “uydurma”dır dedi.

128.   “Cennete en son girecek olan Cuheyne kabilesinden bir adamdır. Cennet ehli ona sorarlar; azap gören -başka- kimse kaldı mı? O da; hayır der. Onlarda derler ki; doğru haber Cuheyne’dedir.”

ez-ZeyV de bu hadisin “bâtıl” olduğu söylenir.

129.   “Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** başkalarının bilmemesi için ümmetinin hesabını Allah’tan kendisine vermesini istedi. Allah da; onlar senin ümmetin benim -de- kullarım. Ben senden daha çok onlara merhamet ederim. Onların hesabını kendimden başkasına bırakmam.”

el-Muhtasar' da; “Böyle bir hadis yoktur” denilir. es-Suyûtî, ***ez-ZeyV*** de bunun isnadında yalancı Muhammed İbn Eyyub’un olduğunu söyler.

130. “Şefaatim ümmetinden zorba zalimler içindir.”

el-Muhtasar’da bu hadisin isnadında Me’mun olduğu söylenir. O, hadis uydurmakla meşhurdur.

131. “Çok dostlar edin[in] zira bazınız bazınıza şefaatçi olacaksınız.”

İsnadında, Muhammed İbnu’n-Nadr vardır. Sika (güvenilir) değildir. Hakeza: ***“Mu mirilerden tanıdıklarınızı çoğaltın, zira kıyamet günü her müminin Allah katında bir şefaati olacaktır***.” İsnadındaki Esram “yalancadır.

132. “Kul, Allah katında durur, bu duruşunu Allah öyle uzatır ki, bundan ötürü onun başına çok şiddetli bir sıkıntı gelir. Der ki; ey Rab-bim! Bugün bana merhamet et. (Allah da) ona; acaba benim için bir şeye merhamet ettin mi? Velev ki bu bir kuş da olsa, der. Bunun için sahabe ve bu ümmetin öncüleri, kuş satın alıp sonra onları azad ediyorlardı.”

[4] * İbnu’l-Kayyım’ın ***el-Menar el-Miinif*** adlı kitabına bkz.

ez-Zeyl'de; “İsnadında Talha İbn Zeyd vardır” denilir. Hadisleri kabul edilmez. Ahmed [İbn Hanbel] onun hadis uydurduğunu söylerdi.

133. “Kim, Allah’ın kendisini bağışlayacağını bilirse, onun günahları bağışlanmıştır.”

ez-Zeyl'de; “Bu -hadisi- el-Tayekanî uydurmuştur” denilmiştir.

134. “Allah, cehennemi kullarım cennete sürmek için, onlara rahmet olsun diye bir kırbaç olarak yaratmıştır.”

el-Muhtasar'da böyle bir hadisin olmadığı söylenir.

135. “Nebi ***(sallallahu aleyhi ve sellem)*** durmadan ümmeti hakkında -Allah’tan- istiyordu. Öyle ki, ona şöyle dendi: Senin Rabbin insanların zulmüne rağmen çok bağışlama sahibidir, hâlâ mı razı değilsin?”

el-Muhtasar'da böyle bir hadisin bulunmadığı söylenir.

İSİM FİHRİSTİ

A

1

Sünnet imamlarından en-Nesâî, bu hadis hakkında “bâtıl” ve “yalan”dır demiştir.

[4/6] Kitabu’l-Edeb 107 numaralı hadis ve açıklamalara bkz. (Aksine sahihtir.)

2

[47/] Bu sözün İmam eş-Şafiî’ye ait olduğunu bilmiyoruz. Arap halk sözüne benziyor. (Çev.)